

ABDULLAH ÖCALAN

SOSYAL DEVRİM VE YENİ YAŞAM

BİLİM AYDINLANMA YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

Önsöz

DEVİRİMİZ SEVGİYİ YARATMA DEVİRİDİR

PKK Özgür Toplumsallığa Yol Açma Hareketidir
Ailecilik Özgür İlkeler Temelinde Çözülmedir
Sevgiyi Saptırmak Sevgisizlik Kadar Tehlikelidir
Sevgilerimiz Halkımızın Kurtuluşuna Katkı Sağladığı Oranda Değerlidir

KADINI KAZANMAK YAŞAMI KAZANMAKTIR

Kadını Geliştirmek Kölelikten İntikam Almaktır
Sosyalizm, Cinsler Arası Uçurumun ve Eşitsizliğin Yıkılmasıdır

KADIN VE AİLENİN ÇÖZÜMLENMESİ YAŞAMIN ÇÖZÜMLENMESİDİR

Sosyal Devrimi Sevebilmek ve Yüce Yaşama Ulaşabilmek İçin Yapıyoruz

PKK KADIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN EN İYİ SAĞLANABİLECEĞİ BİR MÜCADELE ZEMİNİDİR

Çocukluk Hayallerine İhanet Etmemiş Kişilikler Güçlü Kişiliklerdir

YANLIŞTA ISRAR KÖLELİĞİ YAŞAMAKTA ISRARDIR

AŞK ÖZGÜRLÜĞÜ ARAYIŞTIR

Sevilmek ve Sevmek İçin Güç Sahibi Olmak Gerekir
Ruhumu Satmamam Öz Savunmamdır
Sevgi Yolunu Açabilmek İçin Özgür Kadını Yaratmalısınız
Devrim Yeniyi İfade Etme Sanatıdır

KADININ KURTULUŞU DEMOKRATİK EŞİTLİK VE ÖZGÜRLÜK DEĞERLERİYLE GELİŞECEKTİR

PKK'DE GERÇEKLEŞEN BİRLİK EN BÜYÜK AŞKTIR

Özgür İlişki İçin Savaşmamak Özgürlüğe İhanettir
Kadın Olayında Büyük Eşitlik ve Özgürlük Savaşı Yürüttüm
Aşk Yiğitlere Has Bir İştir
Toplumun Özgürleşmesi Kadının Özgürleşmesiyle Mümkündür

ÜVEYŞ ANA BİLİNÇSİZ BİR İSYAN DOĞURUCUSUDUR

Analık Hakkı Ancak Yaman Bir Mücadeleyle Ödenebilir

ÖNDERLİK GERÇEĞİ AİLENİN ÇÖZÜMLENME GERÇEĞİDİR

GÜZELLİĞİN ÖZGÜRLÜKLE BAĞLANTISINA İNANMAK VE ONUN AMANSIZ SAVAŞIMINI VERMEK GEREKİR

Benim Hikâyem Herkesin Hikâyesidir
Bir İnsanın Bir İnsana Gösterebileceği En İyi Duygu Güzellik ve Yaşam Duygusudur

ÖNDERLİK SAVAŞIMI ÖZGÜR İLİŞKİLER SAVAŞIMIDIR

Kadınların Özülle Düzeyli Yaşam Geliştirmek Bende Bir Tutkudur

KADININ OLDUĞU HER YER YAŞAM KAYNAĞIDIR

Mücadelesi Verilmeyen Yaşamın Bir Anlamı Yoktur.

GERÇEKLEŞMİŞ KADIN MİLİTANLIĞI EN GELİŞKİN DEVRİM DEĞERİDİR

Önderlik Gerçeğinde Sevgi Zafer Yürüyüşüdür

ÖZGÜRLÜK VE GÜZELLİK KADIN MÜCADELESİYLE YARATILIR

Nasıl Yaşamalı Sorusuna Doğru Cevabı Biz Veriyoruz

GÜZELLİĞİN KENDİSİ ÖZGÜRLÜKTÜR
Zilan Kişiliği Zafer ile Aşkı Birleştirmenin Adıdır
Mücadelemizin Özü Kadın Kimliğini Ortaya Çıkarmaktır

ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARIYLA YAŞAMI YENİDEN YARATMALIYIZ
Ancak Her Noktada Başarıyı Yakalayan Erkek Sevilebilir

ZILAN BÜYÜK BİR SÖZLEŞMEDİR
Zilan Sevgi Kanunudur En Ciddi Anlayandır ve Yaşayan Değerdir
Zilan Yaşam Manifestomuzdur

KADININ KENDİ CEVABI OLMADAN ÖZGÜR YAŞAMIN GERÇEKLEŞMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR
Önderlik Karşılıklı Birbirini Yaratmanın Önderliğidir

KADINA GÜCÜN VERİLMESİ SOSYALİZMİN GEREĞİDİR
Toplumsallaşma Devrimi Kadın Eylemi Etrafında Gelişmektedir
Doğru Yaşam İki Cinsin Birlikteliği Temelinde Olur
Mezopotamya Devrimiyle Kadını Yeniden Canlandıracağız

KADIN KURTULUŞ İDEOLOJİSİ SOSYAL BİR İDEOLOJİDİR
Yalnız Erkekten Değil Düzenin Bütün Çirkinliklerinden Kopuşu Sağlayacağız
Klasik Erkeği Öldürmek Benim Felsefem ve İdeolojimidir
Örgütlü Kadının Hizaya Getiremeyeceği Tek Bir Erkek Yoktur
Yaşam Kadın Kurtuluş İdeolojisi Temelinde Geliştirilmelidir

ÖNSÖZ *

Demokratik uygarlık çağı, halkların yeniden doğuşu kadar ve belki de daha belirleyici olarak kadınların doğuş çağıdır. Neolitik toplumun doğurucu tanrıça gücü olan kadın, sınıflı toplum tarihi boyunca sürekli yitirilmeye karşı karşıya kalmıştır. Tarih bir anlamda yükselen sınıflı toplumla birlikte güç kazanan egemen erkeğin tarihidir. Egemen sınıfsal karakter egemen erkek karakterle birlikte oluşur. Burada da geçerli kural, mitolojik yalanlar ve ilahi cezalandırmalardır. Bunun altında ise çıplak kaba zor ve sömürü gerçeği vardır. Toplumun egemen erkek karakteri, günümüze kadar kadın olgusunun bilimsel değerlendirilmesine bile fırsat tanımamıştır. Kadın konusu dinden daha fazla tabusal bir alan sayılmaktadır. Namus adı altında, aslında erkeğin en sinsi, en hain ve zorbaca gasbettiği kadın gerçekliği ve hakları gizlenmektedir. Kadının tarih boyunca kimliği ve kişiliğinden yoksun bırakılarak erkeğe sürekli tutsak edilmesi, sınıfsallaşmadan daha olumsuz sonuçlara yol açan bir olgudur. Kadının tutsaklığı genel köleliğin, düşüşün bir ölçüsüdür; toplumda yaygınlaşan yalanın, hırsızlığın ve zorbalığın bir ölçüsüdür; her tür kirlenmenin, uşaklığın ölçüsüdür.

Bu tarihin tersine çevrilmesinin en derin toplumsal sonuçları beraberinde getirmesi kaçınılmazdır. Kadının özgürce yeniden doğuşu, toplumun tüm alt ve üst kurumlarında genel bir özgürleşmeyi, aydınlığı ve adaleti zorunlu kılacaktır. Savaşın yerine barışın daha değerli olduğuna ve yüceltilmesi gerektiğine ikna edecektir. Kazanan kadın, her düzeyde kazanan toplum ve birey demektir. Bu kısa çerçeve bile kadın hakları ve özgürlükleri alanında demokratikleşmenin ne kadar tarihsel olduğunu açıkça göstermektedir. Bu anlamda 21. yüzyılın uyanan, özgürleşen ve güçlenen kadın çağını başlatması, sınıfsal ve ulusal kurtuluştan da önemli bir olgudur. Demokratik uygarlık zamanı, her dönemden daha fazla kadının yükseldiği bir çağ olacaktır...

(...)

Ortadoğu'nun demokratik başkaldırısında kadının özgün bir yeri vardır. Neolitiğin yaratıcı gücü olarak sınıflı toplum tarafından aşığılanmasını bir türlü kendine yedirememektedir. Erkeğin egemenliğine hep kuşkuyla bakmıştır. Haklarının yenildiğinin tamamen farkındadır. Çaresizliği, onu derin acılar içinde bırakmaktadır. Bu duruma düşürülmeye de hiçbir zaman layık olmadığına bilincindedir. O aslında gizliden gizliye tanrıça kültüründen yanadır. Erkek tanrılara ciddiyetle hiç inanmamıştır. Sürekli bir boşluk içinde bulunduğu bilincindedir. Hak ettiği saygı ve sevginin kendisine gösterilmediğini acı ve öfkeyle hissetmektedir. Erkeğin eline bu kadar muhtaç kılınmaya düşürülmesini asla affetmemiştir; daha çok da kendini affedememiştir. Erkeğin sevgiden çok uzak, hoyrat ve ahlâksız olduğunun farkındadır. Aşk gücünden yoksunluğunu da iyi bilmektedir. Bu kadar çelişkinin kurbanı olması, sanıldığı aksine kadını cahillığe değil, bilgelığe daha çok yakınlıştırmıştır. İnanmış mı, en güçlü bağlılığı gösterme gücünde üstüne yoktur. Genelde tüm kadınlar, özelde Ortadoğu kadını bu özellikleri nedeniyle demokratik toplumun en diri ve eylemli gücüdür.

Demokratik toplumun nihai zaferi kadınla mümkündür. Neolitikten beri sınıflı toplum karşısında yere çakılan halklar ve kadın, demokratik hamlenin gerçek sahibi olarak hem tarihten intikamını almakta, hem de yükselen demokratik uygarlığın soluna yerleşerek gereken antitezi oluşturmakta, gerçekten eşit ve özgür topluma gidişte en sağlam sosyal dayanağı oluşturmaktadır. Ortadoğu'da toplumun demokratikleşmesinin antitezi olması, daha çok kadının ve ondan sonra gençliğin sayesinde olacaktır. Kadının uyanışı ve toplumun öncü gücü olarak tarihsel sahnede yer alışı gerçek bir antitez değerindedir. Kadın dünyası, bilinci, vicdanı, sevgisi ve koruması farklı uygarlıksal değerler doğurmaya adaydır. Uygarlıkların sınıf karakterleri gereği erkek egemenlikli gelişmeleri, kadını bu yönde de güçlü antitez konumuna getirmektedir. Hem toplumun sınıf farklılıklarının aşılması, hem de erkek üstünlüğünün sona erdirilmesi, antitez olmaktan öteye yeni sentez değerindedir. Dolayısıyla Ortadoğu toplumunun demokratikleşmesinde kadının öncü konumu, dünya çapında hem antitez (Ortadoğuluktan kaynaklanıyor) hem de sentez konumunda tarihi özellikler taşımaktadır...

(...)

Bana göre anayurtların ve emeğin kurtuluş çalışmalarından daha öncelikli olması gereken kadın çalışmaları en zor olanıydı. Kadın, gericiliğin ve köleciliğin ilk ve köklü ezilen sınıfı, ulusu ve cinsiydi. Görünüşte cins farklılığı, eşitsizlik ve baskı için gerekçe yapılırdı. Tarih derinliğine araştırıldığında anlaşılacaktır ki, kadınlar tamamen sosyal ve siyasal egemenliğin ilk kurbanlarıdır. İnsanlığa dayatılan her tür eşitsizliğin ve köleleştirmenin ilk sınıfıdır. Kadın köleleştirildikten, evin uysal ve evcil nesnesi (özne değil) haline getirildikten sonra, sıra sınıflı toplumu ve devleti yaratmaya gelmiştir. Zalim ve yalancı erkek kadını düşürdüktan sonra, bundan aldığı cesaretle diğer insanları ve kendi cinsini de ezmeye, tutsak kılmaya yeltenmiş; en büyük yalancı düşünce sistemleri olan mitoloji ve dinleri yaratmıştır. Tabii halklar için doğruya yaklaştıran mitoloji ve dinler de vardır. Biz egemenler ve sömürücülerin yalancılık ve zorbalık üreten din ve mitolojilerinden bahsediyoruz. Bu din ve mitolojilere bakıldığında, kadın bin bir hile ve zorbalıkla görkemli tanrıça tahtından adım adım düşürülmekte, önemsiz kılınmakta ve en son yok edilmektedir. Özgürlük savaşçısı olup da bunu görmemem mümkün olamazdı. Ana tanrıça dinini yaratmış ve ilk aşk tanrıçalarına mekân olmuş bu toprakların özgürlük çocuğu olarak, ilk büyüklerimizi ve tutku kaynaklarımızı anlamaya çalışacak, araştıracak ve varlık gerekçelerini bulacaktır.

Kadın sorununa yüklenmem bir kişisel onur sorunu olmanın ötesindedir. Basit cinsellik ihtiyaçlarının ise tam karşısındadır. Cinslerin buluşmasını mutlak hayvani cinsel güdünün üstüne, büyük dostluğun ve yoldaşlığın seviyesine çıkarmak, bana gerçek bir yiğitlik gibi geldi ve kadına uzanmaktan çekinmenin korkaklık olduğunu fark ettim. Korkuyu egemen erkek yaratmıştı. Namus adı altında bu oyun oynanıyordu. "Seviyorum" derken bile, ikinci seferinde bıçaklıyordu. Haksızlığı dehşet vericiydi. Cins olarak kadını hırpalamış, fiziğini, zekâsını ve duygularını mahvetmişti. Kadın inanılmaz derinliklere düşürülmüştü. En benim diyen

*AİHM'ne sunulan Savunmalardan alınmıştır.

sosyalist erkek, hatta kadın bile bu oyunun basit figüranları olmaktan kendilerini kurtaramıyorlardı. Özgürlüğe büyük susamışlığın verdiği güçle soruna yüklendim. Çok sayıda çözümlenmeler, diyaloglar, derinlikli konuşmalar yaptım. Bir sahipleri olarak değil de, bir sanatkâr olarak, güzel bir fiziki duruştan zekâ kıvılcımı olmalarına ve dillerinin sesiyle hiçbir maddenin veremeyeceği tadı verebilecek düzeye ulaşmalarına kadar her şeylerine müdahale ettim. Yetiştiler, büyük yetiştiler, ama toydular. Lanetli yaşam ve erkek efendileri yanı başlarındaydı. Onlara karşı ve onlarla birlikte büyük öz cins savaşımını verecek tecrübe ve ustalıktan yoksundular. Bu acıyla kendilerini uçurumlardan attılar; ateşlerde yaktılar, bombalarla parçaladılar. Onlar kahramanlık adına her şeyi yaptılar, ama yalnızdılar. Karşılarındaki erkeklik, kaba yaklaşımdan başka tür bir yaklaşımı, eşitlerin büyük dostluğunu ve yoldaşlığını aklına getirmek istemiyordu. Çiçekler gibi solup gidiyorlardı.

Tanrıça kültüne içten inanacak kadar saygı ve sevgi gücüne ulaştım. Büyük kadın savaşımını ne kadar gözden düşürmeye çalışsalar da hakkımı verdim. Hem bir kadın için en kutsal görevlere ihanet edeceksin ve protestocu yaşayacaksın, hem de soylu kadın yoldaşlığı için üzerine düşeni yapmayacaksın! Başta PKK olmak üzere, tüm ilgili çevrelere kadın savaşımının basite alınacak bir yönü olmadığını göstermeye çalıştım. En az zorba ve yalancı erkek tanrıları kadar, doğrunun ve aşkın gücü olan tanrıça dünyasının da tanınmasını, gerekli saygı ve sevginin içten gösterilmesini ilkelice ve ciddiyetle sonuna kadar göstermeye ve dayatmaya çalıştım.

Hainleri ve işbirlikçileri çıksa da, bu çabalara candan katılanlarımı unutmak asla mümkün değildir. Hele şehitleri, bu toprakların ve halklarımızın en kutsal azizeleri olarak her zaman anılacaklardır. Onlar gerçek birer yiğit tanrıça durumundadırlar. Kalanların birliklerini, partileşmelerini saygıyla karşıladım, yardımcı oldum. Özgür ve güzel yaşamın garantisi olmaları gerektiğini hep söyledim. Bir gün mutlaka gerici, yalancı ve zorba erkeği hizaya getirecek güçlü kadına ulaşacaklarına dair duyduğum inançla çabalarımı sonuna kadar sürdürdüm. İnsan sadece mülkü olan kadınıyla büyümez, erkek olmaz. Ben böyle ne büyümek, ne de erkek olmak istedim; hatta böyle olmayı onur kırıcı buldum. Kadını zor duruma düşürdüğümü biliyorum; onları ateşten bir parça haline getirdiğimi de biliyorum. İçlerinden büyük düşmanlık edenlerin ve çok haksızlık yapanların olduğunu da biliyorum. Onları yalnız kıldığımı da biliyorum. Ama bilmelerini istediğin en önemli bir hakikat, onların savaşın da barışın da kaderini belirleyecek kadar güçlü olmaları gerektiğidir. Bu olmadan yaşam haramdır. Bu olmadan aşk olmaz. Bu olmadan hiçbir özen giderilmez. Yalnızlık ve ayrılık, bu büyüklüklerin elde edilmesi ve egemenlik kazanması için geçilmesi gereken yol ve ödenmesi gereken borç faturalarıdır.

Ana tanrıça ve aşk tanrıçalarının diyarında bin yılların kaybettiği özgürlük ve eşitlik gücüyle, kadın merkezli çalışma ve savaşımında güzellik ve zekânın yeniden yaratılacağına, varolanın yeni toplumsal sözleşmeyi hayata geçirecek kadar öz güce kavuşacağına dair umut ve inancımı belirtirim. Sevgi ve saygı dolu kadın yoldaşlığında iddia kadar, çabalarımı bir aşk işçisi olarak son nefesime değin devam edeceğim kesindir. Anlam verecekleri ve ihtiyaç duydukları kadar kadın yoldaşların olduğum ve hep öyle kalacağım kuşkusuzdur...

DEVİRİMİZ SEVGİYİ YARATMA DEVRİMİDİR

Günümüzde kadın ve aile sorunu en önemli konulardan biridir; üzerinde oyun oynanan, hakkında çok konuşulan bir konudur. Uğruna birçok şeyin yapıldığı, Kürt gerçeğinde ise bazılarının uğruna cinayet bile işlediği, bazılarının türkü yaktığı, oyunlar oynadığı bir konudur. Bizim gerçeğimizde bu konu düşmandan daha fazla öldürücü bir etkiyle yer edinmiştir.

Daha önce kadın ve aile sorununa açıklık getirdik, ama bunu daha da geliştirmek istiyoruz.

Aydınlık ile karanlık, sıcak ile soğuk, elektron ile proton, pozitif ile negatif gibi olgular doğa için neyse, kadın ile erkek de doğa için öyledir. Yani erillik ve dişilik de doğanın bir gerçeğidir. Lakin sorun bunu hatırlatmak değildir. Doğa gerçeği hakkında fazla ahkâm kesmeye gerek yoktur. Bu çok yalın doğa gerçeğinin bizde ne hal aldığını inceleyelim.

Baskı, genellikle bir nesne ve olguyu, o nesne ve olgu olmaktan çıkartır. Eğer bir bitki çok sert bir taş darbesi alırsa, artık bitki olmaktan çıkar. Bitki güzeldir, fakat taş çok sert olduğu için bitkiyi ezip geçer. Böylesi gelişmelere doğada tanık olunabilir. Toplumda da buna benzer baskı türleri vardır. Yaşamaya gereken, sert bir baskıyla ortadan kaldırılabilir. Bizim halk gerçekliğimiz de biraz bu durumu yaşamaktadır. Zayıf ve bu duruma getirilmiş bir halkın, nedenleri ne olursa olsun, tasfiye olması da mümkündür. Büyük balık küçük balığı yutabilir. Yılanlar, güzel birçok kuş yavrusunu midelerine indirebilirler. Timsahlar, canlı bir nesneyi müthiş azgın dişlerinin arasına alıp olduğu gibi yutabilir, ardından da gözyaşı dökebilirler. Bunlar da yaşanan gerçekliklerdir.

Aslında doğada henüz şu tanım yapılmamıştır: Evrende erkeklik ne kadar geçerlidir, dişilik ne kadar geçerlidir? Kanımca bu sorun, insan özgünlüğündeki kadar çapraşık ve çelişkili değildir. Özellikle ne lehte ne de aleyhte fazla sonuç vermemesi gerekiyor. Toplumda kadın cinsi üzerindeki aleyhte gelişmeler, doğal dişilik özelliğinden ziyade uygarlığa, sınıflı topluma geçişle birlikte başlamıştır. Baskı, haksızlık ve sömürünün gelişme dönemlerinde dişilik faktörü dezavantaj olarak kullanılmış, baskı ve sömürü konusu haline getirilmiştir. Bunun doğru ve bilimsel bir tespit olduğu kanısındayım. Yoksa kendi başına dişilik ne sömürüyü ne de sömürülmeyi, ne baskıya uğramayı ne de baskı uygulamayı izah eder. Bunu toplumsal örgütlenişe, oradan da baskı ve sömürü sisteminin gelişmesine bağlamak doğru bir değerlendirmedir. Dişilik özelliğinin buna bazı fırsatlar sunması belirleyici değildir. Kadının fiziki olarak zayıflığı da belirleyici bir neden olarak öne sürülemez. Kaldı ki, tarih de buna dair örnekler sunuyor.

Demek ki, cins üzerindeki baskı, baskı ve sömürü düzenlerinin gelişmesine bağlıdır. Aile ise, klan ve kabile topluluklarının bir evrim biçimi oluyor, bir evrimleşme veya bir topluluk biçimi olarak karşımıza çıkıyor. Aile, ilk topluluk biçimlerinden günümüze kadar kendini yaşatmak isteyen bir kurum olarak işin içine girmiş; insan türünün bir araya gelişi aile denilen bir kurumlaşmaya yol açmıştır. İlk topluluk biçiminde aile ile klan ve kabile arasında fazla ayırım yoktur, bunlar hemen hemen aynıdır. Her toplum içinde ayrışması ve ayrı bir kurum haline gelmesi daha çok sınıflı toplumun gelişmesiyle mümkün olmuş ve kendine özgü özellikler kazanmıştır. Şunu da belirtebiliriz: Mevcut tarihsel biçimleriyle aile, uygarlığın gelişmesiyle ya da diğer bir deyişle baskı ve sömürü düzeninin gelişim süreci içerisinde kendini gittikçe özelleştiren bir kurumdur.

Köleci düzen ortaya çıktığında, köle sahipleri görkemli aileler ortaya çıkardılar. Gerçekten köleci dönemin çok görkemli bazı eserleri vardır. O büyük aile mezarları, köleci dönemde, köle devletlerinde ortaya çıktı. O dönemlerdeki bir aile mezarı, şimdiki en değme mabetlerden daha değerli veya bir konser salonundan, bir eğlence ya da dinlenme yerinden daha görkemlidir. Bu mezarlardan ortaya şu çıkıyor: Köle sahiplerinde aile çok büyük bir olaydır. Neden bu böyledir? Baskı ve sömürünün ana noktalarından biri ailedir; köle sahipleri ilk defa yakalamış oldukları büyük devletleşmeyle, toplum üstü bir duruma tanısallaşmaya doğru gitmekte, aile de bunun en çok somutlaştığı bir biçimi olmaktadır. Aynı zamanda insanlar ölümsüzlüğü yaşamak istemişlerdir. Mısır firavunlarının mezarlarında halen mumyaları durmaktadır. İmparator ailesiyle, sülalesiyle, bütün hanedanıyla, çevresindeki kadınlarıyla taş gibi donmuş bir biçimde yeraltındadır. Ölümsüzlük peşinde olmakla birlikte, kendini doğanın ve toplumun üstünde bir biçimde tanımlıyor, böylece bunu günümüze kadar yansıttırıyor. Mimariye de bu temelde yaklaşıyorlar. Fakat kölelerin aileleri yoktur, aile kurma hakları bile yoktur. Bu da bir gerçektir.

Bilindiği gibi, feodal dönemde hanedanlık daha da geliştirildi. Aslında büyük hanedanlıklar feodal döneme özgüdür. İslamiyet'teki Emevi, Abbasi, Selçuklu ve Osmanlı hanedanlıkları çok görkemli birer aile devletidirler. Bu dönemin serfleri ise yavaş yavaş aile kurma hakkını elde ediyorlar. Aile kurmak, serflik dönemine özgüdür. Alt tabakaların aile kurması ve ailecilik gelişmesi, feodal düzenleniş altında ve köleciliğin aşılmasıyla birlikte mümkün oluyor.

Kapitalizm bir sistem olarak geliştiğinde ise bu sefer bütün görkemliliğiyle burjuva aileler ortaya çıktı. Avrupa'da bunların etkileri halen çok didir. Fransa'da, İtalya'da ve Almanya'da halen çok güçlü burjuva aileler var. Bu konuda İngiltere de aynı durumdadır. Aile, kapitalist sistemde alt tabakada, proletaryada biraz daha gelişti. Bunun sömürüyle bağı çok açıktır, sömürüden dolayı aile gelişmiyor; kölede, serfte ve proleterde durum böyledir. Fakat sömürücü ve baskıcı sınıfta ise aile müthiş gelişiyor.

Ailenin tanımını nasıl yapmalıyız? Bu kadar sömürüye ve sömürülmeye, baskıya ve bastırılmaya bağlı bir kurum içinde neler olmaz, ne oyunlar dönmez ki! Böyle bir kurum, en çok araştırılması gereken bir kurumdur. Aslında bu konuda araştırmalar henüz yeni yapılıyor. Ailenin içeriği, dayandığı felsefi temel, yarattığı sorunlar şimdi görülmeye çalışılıyor. Özellikle müthiş bir nüfus artışı da söz konusudur. Bu nüfus artışının insanlığı, dünyayı tehdit ettiği söyleniyor. Bunun aileyle bağlantısı var. Günümüzün emperyalist sisteminde, gerek ezilen bağımlı halklarda, gerekse kapitalist-emperyalist ülkelerde ortaya çıkan aile sorunları insanlığı tehdit ediyor. Tedbir alınmazsa bu dünya yaşanılmaz. Kabul görmüş biçimiyle ailecilik, insanlığın temel kurumu olması şurada kalsın, insanlığın sonunu getirmeye doğru gidiyor.

Dolayısıyla aile ve aileyle dolaylı bağlantılı ilişki biçimleri araştırılacak, değerlendirilecek ve bir çıkış yolu bulunacaktır. Çünkü iki cins arasındaki ilişki düzeni bugün insanlığı tehdit ediyor. Afrika'da, Latin Amerika'da, Ortadoğu'da yaşayan halklarda iki cins arasındaki ilişki bir bunalım kaynağıdır. Yalnız nüfus artışında değil, eğitimsizlik, işsizlik, ruhi bunalım gibi sorunları yaratmada da aile tam bir çöküş kurumu haline geldiği gibi, gelişmiş kapitalist ülkelerde beterin beteri bir sonuca doğru gidildiği görülmektedir.

Cinsel ilişki ve özellikle onun düzenleniş ve konumlanış tarzı gelişmiş kapitalist ülkeleri iflase götürmüştür. Getirilen kurallar, ahlâk adına ahlâksızlığı zirveye çıkarıyor. Afrika gibi klan düzeni etkilerinin olduğu yerde ise, cinsellik bir hastalık halini alıyor. Cinsel güdüler yaşamı içinden çıkılmaz duruma getirmiştir. Şu çok açık ki, günümüzde hızından hiçbir şey kaybetmeksizin genelde aile ve cinsler arası ilişki tarzının, özelde ise aile kurumunun en çok sorgulanmaya ve mümkünse yeniden yapılanmaya ihtiyacı vardır.

Bu ilişkilerin muazzam sorgulanması yapılıyor ve yenileri geliştirilmeye çalışılıyor, ama çözüm henüz bulunmuş değildir. Dinler belli bir biçim getirmek istediler. Yine sosyoekonomik biçimler kendilerine göre bir şeyler yapmak, örneğin ahlâk kanunları geliştirmek istediler. Fakat hepsi yetersiz kalıyor. Soruna ilişkin yeni felsefi ve ahlâki temel, hatta yeni yaklaşım ne olacak? Bilimin gelişmesiyle birlikte bu konuda neler söylenebileceğini dikkatle değerlendirmek ve incelemek gerekir. Çünkü bu sorun bir bütün olarak toplum sorunlarına çok yakından bağlıdır. Toplumda en temel kurum diye anılan bu kurumun sorunları için ne kadar bilime bağlı bir çözüm bulunacağı, bu sorunların bilime ne kadar yansıtılabileceği konusuna gelince, fazla derin düşünmeye ve felsefe yapmaya gerek yoktur; bunun çok ciddi bir problem olarak insanlığın karşısında durduğu açıktır. Bilim bir çözüme doğru gidebilir, felsefe ve ahlâk bir şeyler geliştirmek isteyebilir. Bu temelde mutlaka ilişki biçimlerine çözüm bulunacak, yeni ilişki biçimleri ortaya çıkarılacaktır. Yaşam daha kabul edilebilir sınırlar dahilinde özgürlük yanı biraz daha gelişerek devam edecektir.

Genellemeler ışığında kendi gerçeğimize bakalım. Batmış bir halk gerçeği, en yıkıcı etkilerini ve sonuçlarını ayakta kalan tek kurum olarak aile kurumu içinde gösterir. Elde tek ailenin kaldığını söyleyenlerin dediği gibi, acaba gerçekten ayakta kalmış mıdır? Ulusal gerçeklik ezildikten, bütün toplumsal kurum ve ilişkiler düzeni çözüldükten, teslim alınıp yıkıldıktan, sömürü ve baskıya uğradıktan ve asimilasyonla tasfiye edildikten sonra, elde kalan aileye ne denilebilir ki? Hele aile uğruna her şeyi göze almak ne demektir? Varını yoğunu bir aile için harcamak ne demektir? Aile dışında hiçbir amaç gözetmemek ne demektir? 'Her şey ailecilik için' demek nedir? Aydınlığa kavuşması gereken temel sorular bunlardır.

Bize göre gerçek felaket, böyle bir aile gerçeğimizin olmasıdır. Çünkü her şeyin yitirildiği bir durum yaşanmasına rağmen, 'son dayanağım' veya 'tüm varlığım' biçiminde aileye sarılmak büyük bir sapmadır, öze yabancılaşmadır, tükenmedir, kendisini gerçek dışı ve apolitik yapmadır, ulusallığa karşı değildir. Hatta bizdeki aile, kişileri toplumun diğer kurumlarına karşı cahil ve işlevsiz bırakma durumunu yaratmaktadır. Aile gerçeğimiz içinde yetişen o kişiler de bizleriz. Demek ki, başka ülkelerde ailenin tutucu olma değeri bir ise, bizde bin kadardır. Hele bu bir de çok ilkel kabile döneminin özellikleri ve düşmanın özel savaş yöntemleriyle bütünleştirilerek bize sunulmuşsa, gerçek bir felaketle karşı karşıya bulunuyoruz demektir. Yeni doğan biri, daha gözünü yaşama açar açmaz bütün güvencesini aile içinde buluyor, biraz büyür büyümez güvenceyi aile kurmakta arıyor. Aile içinde herkes tüm gücüyle "Birbirimize çok muhtacız, her şeyimizle bu kurumumuzu yaşatalım" diyor. Genci de, ihtiyarı da bunu söylüyor. Ulus, toplum, diğer kurum ve kuruluşların geliştirilmesi gibi olgular kimsenin umurunda bile değildir. Bunları çok gereksiz görüyor.

PKK Özgür Toplumsallığa Yol Açma Hareketidir

Ailenin bu durumunu kendi ilişkilerimde çok erken fark ettim. Koca bir yaşamın aile gibi dar bir kurumun içine hapsedildiğinin farkına vardım. Bu ne anlama gelir? Bu insanlar başka bir kurum geliştirmemişler; hatta ailenin en çirkinini, en güzeli, en haksızı, en doğrusu, en yaramazı, en iyisi, en kötüsü gibi bir düşünceye sahip olmuşlardı. Bu durum haklı olarak beni çok erkenden şüpheye düşürdü. Böyle bir gerçeklik, "Benim ailemden olan her şey mükemmel ve vazgeçilmezdir" diye kendini ifade eder. İşte tam da burada ailecilik vardır.

Diğer toplumlarda ise aile değersizdir, hatta biraz gelişmenin önünü tuttuğunda düşman sayılır. Bizde ailecilik bu anlamda ilkel kabilecilik ve aşiretçilikle birlikte en kör bir çatışmaya ve tükenişe götürür. En kötüsü de, aile konusunda bir tutuculuğun olmasıdır. Bireyin gözü aileden, aşiretten ve kabileden başka bir şey görmez. Daha iyileri ise, bir ulusal ve toplumsal kurumlaşmaya gitmeyi kabul etmez. Bu halen bizde çok egemendir. Bunu biraz daha açmak gerekir.

Eylem planlarımızı bile geliştirirken, ailecilik gerçeğini mutlaka göz önüne getirmemiz gerekir. Çünkü adamın bütün düzeni aile düzenidir. Bu düzeni kurtarmak için ajan, korucu, uşak, en berbat ve yaramaz bir adam olur. Bunun nedeni aile düzenini kurtarmak içindir. Saflarımızdaki insanlar da gırtlığına kadar aile sorunlarıyla yüküldür. Aile kurumu içinde bir köle, bir tutsak ve bir tutucu olup çıkmışlardır. Zaman zaman ulusal ve toplumsal gerçeklikten söz etseler de, bu fazla gerçekçi değildir ve içimden buna inanmak gelmiyor. Hangi ulusal ve toplumsal gerçeklikten bahsedebilirsiniz? Kürt tipinin olsa olsa bir aile gerçekliği vardır, ama o da ulusallığa ve toplumsallığa karşıdır, her ikisine de karşı hale getirilmiştir. Bunun bir ögesi olması gerekirken, yüzyıllardan beri düşman eliyle gerici rol oynaya oynaya, toplumsallığa ve ulusallığa karşı konuma gelmiştir. Bunu iyi görmek gerekir.

Kişiliklerin en kötü yanı da müthiş bir biçimde ailecilik temelinde şekillenmeleridir. Kişiliğe damgasını vuran önemli bir etken de budur. Sıkça söylendiği gibi, 'babasının oğlu', 'ailesinin kızı' dışında bir tanım yoktur. Ulusallık ufkunuz, ulusal ve hatta sosyal gelişme özellikleriniz oldukça çarpıktır. Burada ortaya çıkan sonuç, arkadaşlarımızın henüz aile koşullarının bir adım ötesinde bile olmadıklarıdır. Örgütü de öyle sanıyorlar. En üst düzeydeki arkadaşlarımızın konuşturdıkları şey basit bir aileciliktir. Partiyi de kendi aileleri gibi sanıyorlar. Hem de farkına varmayarak bunu yapıyorlar. Biz partiyi temelde bu tür aileciliklere karşı oluşturduk, ama arkadaşlarımız iki gün içinde partiyi kendi ailelerine çeviriyorlar. Böyle olmanızın nedeni ailecilik anlayışıdır.

Ben yedi yaşından beri aile kurumundan kuşku duydum ve ona karşı savaşarak kendimi geliştirdim. Oysa siz onun has bir yavrususunuz. Ailenin bütün değerlerini özümsemiş olanlar güçlü ulusal özellikleri konuşturamazlar ve bunların kişiliklerinde güçlü toplumsal özellikler boy vermez. Sizler güçlü ulusal ve toplumsal özelliklere kavuşamamışsınız. Bunun nedeni çok tutucu aile kişiliğinde kalmanızdır. Yerellik, bölgecilik ve diğer ilkel kültürler de bunlara eklenebilir ki, bunlarla hayli yükülsünüz.

Demek ki bizde ailecilik, aileden de öteye bir hastalık durumunu ifade etmektedir. Bu hem işbirlikçi feodal ailelerde, hem yeni yetme burjuva ailelerinde, hem de köylü ve küçük burjuva kökenli ailelerde etkilidir. 'Varım yoğum, her şeyim aile için' sözünde ifadesini bulan temel politika, aile çıkarı tarafından belirlenmiştir. Hatta yaşam sorunu da bununla bağlantılıdır. Oysa bizde başından itibaren aile gerçeğini sıkı bir eleştiriye tabi tutmadan ve onun birçok etkisini yıkmadan, devrimci olunamayacağı ve particilik yapılamayacağı çok iyi bilinmektedir. PKK'lilik bu anlamda aileciliğin etkilerine karşı sistemli bir savaşın adıdır. O sömürgeci etkiye karşı olduğu kadar, ailecilik etkilerine karşı da savaşır. Aile gerçeğinin bizde vücut bulması böyledir. Hemen hemen toplumun bütün bireylerine çıkar diye yansıtılan şey aile çıkarıdır. 'Adam ol' denildiğinde, ailenin adamı olmaktan söz edilir. 'İyi adam olmak', ailesine layık biri olmak demektir. Yani bütün hedefler manzumesi, çaba ayarlaması, ilişki arayışları, hatta okuma gibi şeyler hep ailecilik sınırları dahilinde ifadesini bulur.

Aileyi kazandınız da ne elde ettiniz? Aileyi kurtardınız da ne oldu? O kurtardığınız aile nedir? Aileyi kurtarıncı ulus bitti, halk bitti. Diğer çağdaş uluslara bakalım: Siz onları bugünkü düzeye getiren kurum ve kuruluşların yanından bile geçmediniz. Ulusunuz için gerekli olan kurum ve kuruluşların yanından bile geçmediniz, onlara beş metelik bir değer vermediniz. Kurtardığınız aile karşısında kaybettikleriniz bunlardır. Bu, kötü bir aileyi kurtarmadır. Yine birçok değeri en kötüsünden kaybetme durumu vardır. Biz bu ailecilik kurumuna ve felsefesine karşı neden savaşıyoruz? Soysuz, insanlığa, ulusallığa ve toplumsallığa kapalı Kürt kişiliğinin, basit aile ilişkilerini kurtarmak için satmayacağı hiçbir şey yoktur. Yeter ki ailesini kurtarsın.

Biz bu kişiliğe karşı savaş açtık. PKK'nin yaratmak istediği alternatif kişilik, çok radikal ve ulusal kurtuluşçu bir kişiliktir. Çünkü PKK çok iyi biliyor ki, bu sorun ailenin aşılmasıyla bağlantılıdır. PKK özgür bir toplumsallığa yol açmak istiyor. Bunun için son derece tutucu ve özgürlük karşıtı olan bu aile kurumunu yıkmak durumundadır. Aynı zamanda bu kurumda ihanet diz boyudur. Ulusal kurtuluşa karşı olduğu için, aile bağlarını parçalamak zorundadır. En azından ihanet temelinde olanlarını

parçalamak gerekiyor. Aile koşullarında yabancılaşma, toplumsal ve ulusal gerçekliği inkâr vardır. Bundan dolayı ulusallığa ve toplumsallığa saldırır. Gerçeklere kapalı olan aile ilişkileri ve aile dünyası parçalansın ki, ulusallık ve toplumsallık gelişsin.

Bütün bunlar bizim son zamanlarda daha da açığa çıkartmak istediğimiz erkeği akla getiriyor. Son zamanlarda kadın ve erkeği sorgulamaya önem verdik. Erkeğin sahte ve fazladan erkeksi durumu, kadının da fazladan kadınsılığı bizi düşündürüyor. Erkeklik, genel olarak yiğitlik ve cinsellikle özdeşleştiriliyor; 'erkek gibi adam', 'erkek gibi kadın' diye ifade ediliyor. Bu da bir avantaj olarak düşünülüyor. Bizim ilk çırpıda söyleyebileceğimiz şey şudur: Madem bu adam erkekse, ne diye kurtuluşçu görevini yapmıyor? Yiğitse ve erkekse, o zaman gereklerini yapsın. Dolayısıyla erkek çözümlemesi yapmaya gerek yoktur. Daha çok Kürt kişiliğindeki erkekliğin ne anlama geldiğini anlamaya çalışıyoruz. Kürt kişiliğindeki erkeklik, en saptırılmış erkeklik özelliklerinden birisidir. Kürt erkeği erkeklik duygusuna ulaşmakla sanki bütün çelişkilerini çözmüş gibidir. Özellikle cinsellik konusunda erkeklik, onda sanki sömürgeciliği yenip devlet kurmuş gibi bir duygu yaratıyor. Bu, büyük bir yabancılaşma ve büyük bir yanılısamadır.

Türk toplumunun ve devletin bazı özelliklerini de göz önüne getirirsek, bu biraz daha iyi anlaşılır. Erkeğin kadına karşı cinsel konumu, sanki ona bir kahramanlık payesi veriyor. Tuhaf bir şey, ama bu bir gerçektir. Bu durum diğer toplumlarda bu düzeyde değildir. Bu konuda Kürt erkeğini derinden incelediğimizde, bu anlamda onun bir tek tatminle ayakta kaldığını göreceğiz. O karısı kadın yapmıştır. Kadınsa zaten daha fazla kadınca, bu temelde kendisi de erkektir. Böylelikle bütün çelişkilerin çözüldüğü sanılır. Elbette bunun ailecilik değerlendirmeleriyle sıkı sıkıya bağlantısı var. Nasıl aileyi kurtarma vatani kurtarmaktan daha önemliyse, cinsel ilişki de erkeklik açısından o denli önemlidir. Aslında Kürt erkeği diğer konularda bitiktir; devlete karşı bitiktir, ulusallığa karşı bitiktir, değerlere ve toplumsal ilişkilere karşı bitiktir. Peki, evin içinde aktif olduğu, despot olduğu ilişki nedir? Bu ilişki, kadına yönelik ilişkidir. Bu cinsellikten başlar, her türlü bastırmaya kadar gider.

Dikkat edilirse, erkek cinsellik olayını tam bir egemenlik olayı olarak ele alır. Girdiği her cinsel ilişkiyi, sanki şampiyon olmuş gibi değerlendirir. Bu durum çok ciddi bir ahlâki sapkınlıktır. Bunu böyle değerlendirmek gerekir.

Başka toplumlarda, başka tarihi dönemlerde çok doğal olan ilişki, kendi toplumsal gerçeğimizde neden farklı bir nitelik kazanıyor? Bu, Türkiye ve hatta birçok toplum için de geçerlidir. Daha çok kendi toplumsal gerçeğimizi biraz çözmeye çalışıyoruz. Özellikle şimdi buna muhtacız. Yani toplumsal ve ulusal düzenleniş içinde bir halk her şeyini kaybetmişse, her şeyinde bitiklik varsa, kendi insanımızın 'ben çok büyüğüm' dememesi gerekir. Bu durum halen alay konusu yapılıyor. Örneğin, Türk erkekleri sözüm ona Avrupa karşısında erkeklikleriyle çok övünürler. Bunların hepsi hikâyedir. Bu, Kürt toplumunda biraz daha ilginçtir. Daha fazla toplumsal etkiye ve kötü sonuçlara yol açıyor. Kanımca en çok savaşım vermemiz gereken bir konu da burasıdır. Hele hele çok erken yaşta cinsellikle böyle tanışan ögeler, acaba neleri kaybetmemişlerdir ki? Özgürlük temelinde cinsellik veya aşkın nasıl bir özgürlük temelinde olacağı tartışmaya açıktır; bu doğru değerlendirilirse gelişmeye yol açar; yabancılaşmaya değil, buluşmaya ve yaşamı anlamlı kılmaya götürür. Eğer böyle bir toplumsal kaos veya toplumsal ilişkiler yumağında bu en temel çözümleyici araç olarak düşünülürse felakete yol açar. Cinsel tutkuları başarıya ulaşmadığı zaman, intihar edenler de az değildir. Aslında bu bir hastalık halidir. Böyle bir durumda kişi kendini bitmiş olarak görüyor. Böylesi kişiler büyük bir yanılığın kurbanıdır.

Erkeğin cinsel aktivitesi fazla oldu mu kendini çok güçlü görür, bundan kendine övünç payı çıkarır. Dikkat edilirse, en az diğer uç, yani çok pasif olan biri kadar kendini oldukça zorlamıştır. Bu hem gereksiz hem de sakıncalıdır. Toplum en çok bu durumdan çekmiştir. Tabii yalnız cinsel güdülerin tatmini açısından değil, toplumsal düzeyde daha kötü sonuçlar ortaya çıkıyor. Cinsel yönden çok aç gözlü olan birisi, bir değil iki, hatta üç kadın alır. Üstelik bir de geneleve gider; o da yetmez, açık pazarda kadın arar. Bu durumun ahlâki yönden ne kadar yıkıntıya yol açtığı bir çırpıda anlaşılıyor. Bizdeki toplumsal düzene bakıldığında, en iyi, en namuslu, en aileci geçinenlerin kadın konusundaki durumlarının bir toplumsal hastalık boyutunda olduğu görülür. Bunların yaydığı hastalık, düşmanın yaydığı hastalıktan daha az değildir.

Benim ilk isyan ettiğim konulardan biri de şuydu: "Seni biz dünyaya getirdik" dediklerinde, siz beni dünyaya getirmekle soysuzluğun daniskasını yaptınız; iyi bir çocuk olarak beni büyütecek hiçbir imkânınız olmadığı halde beni dünyaya getirdiniz ve bunu da başıma kakıyorsunuz; hiçbir şey veremeyeceğiniz bir çocuğu hangi cesaretle dünyaya getiriyorsunuz diye karşılık veriyordum. Çok küçük yaşta bunu fark ettim. Çocuk çok değerliyse, o zaman onun dünyasını da hazırlayacaksınız. Bizde aileler bunu düşünür mü, erkek ve kadın bunu düşünür mü? Özellikle erkek bunu düşünür mü? Tabii her ikisi de düşünmez. Bu konuda büyük ahlâksızlık içindeler. Çok değerli çocuğunuz için ne yapıyorsunuz? İşte şimdi hepsi dünyanın dört bir yanına, metropollere savruluyorlar. Fakat erkek ve kadın suçu çok önceden işlemiştir. Tabii o da çaresizdir, on beş yaşında yitirilmiştir. Başka ne yapabilir ki? Bir defa batmıştır. Kadın ne anlar, erkek ne anlar? Bu durumu yüzyıllardan beri yaşıyorlar. Bu nedenle büyük devrimci çıkış, tüm bu ilişkilere karşıdır. Ama bu konudaki yabancılaşmayı ve çarpıklığı görmek gerekiyor.

Belirttiğim gibi, erkek cinsel ilişkideki başarıyı bütün çelişkilerin çözümü olarak değerlendiriyor. Tam tersine, müthiş sorunların doğuşu bu kişiliktedir. Hatta ister pasif yönden, ister cinsel baskı altında olmaktan dolayı tatmin olmadı mı deli olur veya saldırgan bir tutum içine girer, kompleks içine girer, her türlü lümpenliği ve serseriliği yapar. Dev gibi bir sorun kaynağı olur. Çözümünü doğal ve doğru koşullarda aramaksızın, daha da yabancılaştırma, daha da bastırma, kadını alıp kaçırmaya, zor altında cinsel tatmini sağlama, her türlü gayri ahlâki yollara ardına kadar sapma durumuna girer. Eğer buna da gücü yoksa, bu kez bir papaz tutumu içine girme durumu yaşanır. Bu da sapıklığı başka türlü geliştirir. Bizde kişilik bu temelde hem parçalanmıştır, hem de hastalıktır.

Sırf bir başlık parası, aile kurma parası bile yirmi-otuz milyondan az değildir. Benim hatırladığım kadarıyla eskiden, bir delikanlı on yıl çalışırdı, ancak bir aile ya kurardı ya kuramazdı. Şimdi daha da zordur. Erkek sırf bir aile kurabilmek için, on beş

yaşından yirmi beş yaşına kadar kendini ucuzca işgücü pazarında satmak zorundadır. Tabii bu, yalnız aileyi korumak ve sürdürmek içindir. Çoluk çocuk oldu mu, daha fazla paraya ihtiyaç var. Bizim insanımız bu mantıkla büyüyor.

Aile kurumu karşısında insan dehşete kapılıyor. Bunları böyle hayatın temel uğraşı olarak değerlendirirken, ilk sorularım bu temelde gelişti. Ailenin, ana ve babanın çocuk dünyaya getirmeleri her şeyi izah eder mi? Kendime bu tip sorular sordum. Tepkileri bu temelde geliştirdim. Aile kurumu tehlikeyi ve kendisini bize dayattığında, yine sorgulamayı bu temelde geliştirdim. En az düşman cephesi kadar bu cepheyi sorguladım ve doğru tutumlara ulaşınca kadar gerçek bir savaş verdim. PKK önderliğinde gelişmesine rağmen, bu savaşımın varlık nedeni yine PKK'dir. Bu zor bir savaşım olduğu kadar, böyle bir savaş verilmediği takdirde bir milim yolun bile alınmayacağını düşünüyorum. Burada hemen şunu belirtebiliriz: Eğer kişilikleriniz bugün aileciliğin ve cinselliğin ağır etkisi altındaysa, çözüme ulaşma gücünü ve mücadelesini kendinde bulamıyorsa, bu durum sizin neden böyle biri olduğunuzu izah ediyor. Bu sorunları zamanında çözememeniz ve özellikle mücadele diye kendinizi buna veremeyişiniz, zayıflığınızın, güdüklüğünüzün, çok yönlü gelişmeyişinizin ve büyük savaşçı olamayışınızın bir nedenidir. Tatmini de, tutuculuğu da biraz bu çarpılmış kişilikten dolayı yaşıyorsunuz.

Aslında bu konuyu işlemek edebiyatçılara düşüyor. Benim bunu fazlaca açmam, bir savaş örgütü için ne kadar gerçekçidir? Fakat yine de ana hatlarıyla bu konuya değinmek gerekiyor. Çünkü Türkiye'deki Harp Okullarında bile bu sorun ele alınıyor. Subaylara sağlam aile yapısını dayatıyorlar. Bu, subaylık için çok önemli bir koşuldur. Bir subay sağlam aile yaklaşımı içinde olmalıdır. Onlar bu kurumu tutuculuğun temeli olarak düşünürlerken, tabii biz de ihtilalin temeli olarak eleştiriye tabi tutuyoruz. En azından şu sorulara da açıklık getirmek gerekiyor: Cinsel açıdan iki yönlü büyük bir sapkınlık yaşanıyor; bu da aşırı tatmin arayışı ve cinsel tutkuların sapıkça dile getirilişi tarzında oluyor. Özellikle bizde yaşlı adamların çok küçük yaştaki kızlarla evlenmesi bunun açık bir örneğidir. Ters bir tutum ise, dini motif altında hareket ederek dünyadan el etek çekme, kadına yaklaşmama ve bunu günah gibi görmedir. Bu da bir sapkınlık türüdür. Bu temelde geliştirilen aile, tam bir çıkmaz içindedir. Aşırı cinselliği tatmin edemediği gibi, dini dogmayı yaşamaktan ötürü de aile zorlanıyor. Ailenin gerçek bir bunalım ocağı haline gelmesinde bu tutumların etkisi büyüktür.

Konu kadın-erkek ilişkileri yönüyle ele alınabilir. Bunun diğer sonuçları da var. En önemlisi, "Aileyi iyi kurdum, kadını tam kadın yaptım, tam hakimim" dediğinde, adam mutludur. Sanki dünyanın gereklerini tam yerine getirmiştir. Aile içinde kadın-erkek ilişkisi bu biçimde kurulduğunda tutuculuğa, gericiliğe, faşizme ve sömürgeciliğe yataklık mükemmel bir zemin bulmuş demektir. Kadını polis yapar, polis kadın silahını iyi kullanır. Nitekim kadını saflarımıza kadar iyi kullanır. Cinsel açgözlülüğü düşürme biçiminde değerlendirir. Sinema, televizyon, genelev gibi alanlara sunulan yine kadındır. Kadın satışı oldukça yaygınlaşmıştır; Batman'da, Mardin'de, her tarafta bu yaygınlaşmıştır ve bunu çok etkili bir biçimde kullanılıyor. Toplum bırakın, bizi bile düşürmeye çalışıyorlar. Cinselliği günah görenlere karşı da dini silah olarak kullanıyor. Zaten kullandı da. Örneğin, Hizbullah her tarafta "PKK aileyi özgürleştiriyor. Bu, değer yargılarımıza en büyük saldırıdır" diye karşı bir saldırı başlatıyor. Cinsel sapkınlık içinde bulunan bu iki tip, ulusal kurtuluşçuluğa ve devrimciliğe karşı bir rol oynuyor. Bu da aile zemininden kaynaklanıyor. Bu zeminin böyle değerlendirilmesinde de bunlar rol oynuyor. Tabii bu zeminler direkt düşmanla ilişki halinde bulunan ve düşman etkilerine sonuna kadar açık olan zeminlerdir.

Bunun diğer sonuçları ise, sadece çocukları yedirip içirmek için kendini piyasada kırk defa satmak gerektiğidir. Okul okumak zordur. Eğitimsizlik ve cehalet diz boyudur. Yalnız bir çocuk eğitimi yüzünden, bir ana baba kendini kırk defa bitirmek zorundadır. On-yirmi çocuğu olanlar bunun altından nasıl çıkacaklar? Bu durum dehşetli bir problem olmakla birlikte, gerçek bir köleşme nedenidir. Sırf bir maaşı kurtarmak ve bir iş bulmak için aile reisi neler yapmaz ki? Bunun gibi sorunları halletme gelip kavgaya eder, çocukları ve kadını satar. Zaten çocuk evde huzur bulmayınca kendini sokakta bulur. Kız evden kaçır, erkek çocuk lümpenleşir. Aile müthiş derecede bir lümpenleşme nedenidir. Sözüm ona aileler lümpenliği istemezler. Oysa lümpenliğin kaynağı ailedir. Ebeveynler kızların evden kaçmasını istemezler, ama bunun nedeni yine ailedir, sakat aile anlayışıdır. Tüm bunlara rağmen aileler yine de ahlâkın temsilcisi olarak geçinirler.

Sorun bu yönlü ele alınabilir. Biz ailenin değişik bir iki yönüne daha açıklık kazandırmak istiyoruz. Özellikle devrimci çözüme doğru gidişte bazı şeyleri hatırlamakta yarar var. Biraz eleştiri yapıldı, sakat anlayışlara yol açan sorunlar birer birer ortaya konuldu. Bunları daha da genişletebiliriz. Çözüm üzerinde etkili olabilecek değerlendirmelere ihtiyaç var. Bu, ilerde kendini daha fazla hissettirebilir. Sadece toplumda değil, özellikle parti bünyesinde de sorunun çözümünü daha da yakıcı kılabiliriz. Anlaşılması ve açıklık kazandırılması gereken husus şudur: Toplumdaki aile kurumu, kadın-erkek ilişkisi nasıl düşkünlüğün, kendini her türlü pazarlamanın, her türlü sapıklığın ve her türlü yabancılaşmanın bir kurumu olarak değerlendiriliyorsa ve bu değerlendirme ne kadar önemliyse, onun etkileriyle parti içinde mücadele etmek de o kadar önemlidir. Bu etkileri parti içine taşırmamak gerekir. Parti içinde doğru çözüme gitmek, doğru yol almak büyük önem taşır. Aslında bu çok derin bir konudur. Bu konu o kadar saptırılmış, tarih boyunca her türlü onursuzluğa o kadar zemin hazırlamıştır ki, ilk başta onu çözmemiz çoğunuzun sandığı gibi kolay değildir. Bu, ne ucuz devrimci evlilikler yapmakla, ne inkâr etmekle, ne de zaptiye usulü yöntemleri geliştirmekle halledilebilir. Sorun daha da kapsamlıdır. Sorun tarihi olduğu kadar, uğruna mücadele isteyen bir sorundur.

Parti otoritesi gelişir ve parti militanlığı güç kazanırken, ilk akla gelen şey insanlar üzerinde hükmetme oluyor. İnsanlara hükmetmenin bir baskıcı ve sömürücü tarzı vardır; bir de otoriteyi onları özgürleştirme tarzında kullanma vardır. Kadromuz geleneksel aile ilişkileri içindeyse ve devlet otoritesi temelinde büyütülmüşse, bu durum parti otoritesini devlet ve aile otoritesiyle karıştırmakta ifadesini buluyor. Dolayısıyla partileri ve halkı otorite altına alayım derken, aslında son derece tehlikeli bir yansıtmayı yapıyor; dışındaki otorite anlayışlarına geçerlilik kazandırıyor. Bu, kölelik biçiminde yansırırsa daha da tehlikelidir; edilgendir, pasiftir, otoriteden ve yetkiden haberi yoktur. Bir köleye kim ne derse o yana sürüklenir, nereye istenirse o yana gider. Bu da oldukça tehlikelidir. Bunun kadın üzerindeki uygulaması, geleneksel erkek ölçüleriyle oldu mu daha tehlikeli bir hal alır.

Özgürlüğe ve eşitliğe karşı kısırdır; en kötüsü de fırsat buldu mu ya inkârcı ya da düşkün yanlarını konuşturur. Her iki durum da tehlikelidir.

İki cins arası ilişkilerdeki geleneksel yaklaşımın etkisi altında kaldığında veya onu aşamadığında, onu inkâr ettiğinde –ki, bu iki tipte de çok etkilidir- bu sorunu ağırlaştırıyor ve çözüme doğru götürmüyor. Kültür zayıf, perspektif düzeyi zayıf, en önemlisi de çabası ve mücadelesi zayıftır. Sorun bu yaklaşımla çözülemez. Her şeyden önce kendini anlayış düzeyinde hazırlamamıştır. Cinsler arası ilişkiye hangi temel anlayışla yaklaşılır? Bu konuda anlayışta ilk aklına gelen, “Anam babama ne yapmışsa, babam anama ne yapmışsa veya sokaklarda ya da televizyonda nasıl geliştiriliyorsa öyle yaparım” biçimindedir. Tarihi boyutu yok, özgürlük boyutu yok, savaş boyutu yoktur. Televizyon dizilerine, sinema filmlerine alışmıştır. Buradan edindiği yaklaşımlar, ailenin alıştırdığı, aileden gördüğü ve bildiği yaklaşımlardır. Bunların ne kadar hastalıklı olduğu biliniyor. Hatta bunlar faşizmin körüklediği hastalıklardır. Bunların despotik dönemden kalma yaklaşımlar olduğu çok açıktır.

Ailecilik Özgür İlkeler Temelinde Çözülmalıdır

Peki, doğruya güç getirilecek mi? Bu, özgürlük derecesiyle, bizdekilerin ne kadar özgür veya devrimci militan oldukları gerçeğiyle mümkündür. Eğer biz bu sonuçlara ulaşırsak, bu da bizim devrimciliğimizle mümkündür. Devrimci oluşumuz bizi bu sorun üzerinde bu kadar kafa yormaya zorluyor. Aile ve cinsellik duvarlarıyla karşılaştık, dolayısıyla çözüm kendini dayattıkça dayattı. Parti önderiyse çözüm olacaksın, başka türlü bu sorunun altından kalkamazsın. Zorlanıyorum, otoritem güçlendi, ben de bir hanedan kurarım, önderlik esprisine ters düşerim gibi ucuz yaklaşımlarla durumu kurtarmak mümkün değildir. Bu da bizi zayıf düşürür. ‘İnkâr ederim’ demek de insanı devrim gibi yaşamla sıkı sıkıya bağlantılı bir sürecin gerisine düşürür. Bu nedenle derinliğine çözümü, anlayışta ve mümkünse adımlarımızda tutturmak durumundayız. Bu temelde yaklaşıyoruz.

Bu konuya ilişkin anlayışımız ne olmalıdır?

Birincisi, aileciliğe karşı mutlaka bir pozisyon almak gerekiyor. Aileciliğin özelliklerini açacaksınız. Kurum olarak aileyi, aileye dayalı uygulamalarını, sevgilerinizi ve etkilenmelerinizi daraltacak ve açacaksınız. Aile hukuku ile sınırlı hukuku terk edeceksiniz. Ailecilik anlayışı ile sınırlı anlayışları terk edeceksiniz. Alışkanlıkları ve özelemleri terk edin. Aileden kaçış da bir kurtuluş olarak görmeyin; ailenin aşılması ayrı, aileden kaçış ayrıdır. Bu boyutuyla soruna yaklaşım gösterin. Şunu da unutmayın ki, bu kurum kendi başına değil, düşmanın özenle ele alıp size karşı diktiği ve işlettiği özel bir kurumdur ve tarihi temelleri çok güçlüdür. Kendiliğinden bu duruma gelmemiştir. Bu kurum Kürdistan'da ayakta kalan tek kurumdur. Fakat başa bela bir kurumdur; toplumsallığın, ulusallığın ve insanlığın hukuken gelişmesi önünde en büyük engeldir. Bu sorun ancak sistemli bir militanlaşmayla aşılabılır. Bunun dışında bir yol düşünülemez.

İkincisi, birincisine bağlı olarak kadın-erkek ilişkisini, çevreden edinmiş olduğunuz aileciliğin ve devletin kültürel yaşamının bir sonucu olarak size dayatılan ilişki tarzını da açacaksınız. Cinsler arası ilişkilere bu çerçeveden bakacaksınız. Cinselliğe ve cinsler arası ilişkiye biçilen değeri, ne sinema ve televizyon kültürüyle, ne devlet kutsamasıyla, ne de ailenin ahlâki tutumuyla özdeş göreceksiniz. Mevcut cinsler arası ilişki üslubu ve ilkelerinin sömürüyle, devletle, gerici otoriteyle ve faşizmle bağını görmeye çalışacaksınız. Özellikle kadına yönelik mevcut yaklaşımın faşizme, baskı ve otoriteye hizmet ettiğini, kişiyi çarpıklaştırdığını ve kendine yabancılaştırdığını göreceksiniz. Bu, yalnız erkek açısından geçerli değildir, iki tarafın da bunu biraz görmeleri gerektiği çok açıktır. Mevcut alanın ciddi olumsuzluklarla yüklü olduğunu, insanı tutuculaştırdığını, edilgenleştirdiğini, fiziki ve manevi olarak güçten düşürdüğünü göreceksiniz. Sürekli olarak cinsellik peşinde koşanlar, maddi ve manevi olarak güçten düşerler. Bunu böyle görüp tavır alacaksınız. Dine ve müminlere uygun yaklaşımların da çare olmadığını, inkârın da çözüm olmadığını, bunların yaşamın kuralına aykırılık olduğunu, bunun da diğer bir sapkınlığa yol açabileceğini göreceksiniz.

Üçüncüsü, acaba bu ilişkiye doğal veya doğru yaklaşımı başarabilecek miyim? Bu gücüm var mı? Yüzyıllardan beri ve özellikle de kurulu egemen düzen dahilinde bu kadar yabancılaşmaya uğramış, terslik üstüne terslik, yalan üstüne yalan ile bezenmiş bir ilişkide, acaba doğruyu nasıl bulacağım? Bunlar temelinde kendinizi sorgulayacak ve Çözümün kolay olmayacağına inanacaksınız. Çözümün, bir felsefe problemi veya bir siyasal problemi çözmek kadar zor olduğuna inanacaksınız, bunu bileceksiniz. Kolay çözüm yoktur. Sorun iki kişinin anlaşması sorunu da değildir. Bu sorun, devrim koşullarında daha da ağırdır. “Birbirimizi beğendik, buluştuk” biçiminde soruna yaklaşırsak, felakete götürecek bir yolu tercih etmiş oluruz. Böyle yüzeysel bir çözüm, sizi en az diğerleri kadar tehlikeli sonuçlarla yüz yüze getirebilir. Sorun basit bir sempati, birbirini anlama ve kavrama sorunu değildir. Hele hele iki kişinin sorunu hiç değildir. Çok ciddi bir siyasal sorun olduğu kadar, aynı zamanda başlı başına bir savaş sorunudur. Belki bir çoğu "Çok abartıyorsun, iki kişi anlaşta, sevişti, birleşti" diyecektir, ama bizim ortamımızda yaşam bunun böyle olmadığını gösteriyor. Kurulu ailelerde durumun böyle olmadığı anlaşılıyor. Adeta sorun dev gibi bir sorundur ve parti içindeki deneyimler de bunun böyle olmadığını ortaya koyuyor. Çünkü kaynağı derinse, tarihe gömülüyse ve bir de ona aldanma ve gaflet diz boyuysa, bu başka bir sonuç vermez. Böylece yüzyılların kurbanı oldunuz demektir. Nitekim bizde böyle yapılan şeyler, iyi niyetlerin kurbanı olma biçimindedir.

Dördüncüsü, gerçek bir çözüm üzerinde arayışlarınız olmalıdır. İşte bu açıdan bilinçlenme önemlidir. Konu hakkında bilinç kazanacaksınız. Konunun tarihsel temelini, güncellelikle bağlantısını, konuya yaklaşımda bahsettiğimiz üç olumsuz yaklaşımın varlığını bilecek ve bunların tamamen farkında olacaksınız. Bunu fark ettikten sonra, genelde geliştirilmesi gereken cinsler arası ilişki biçimleri acaba hangi ahlâki, felsefi ve toplumsal düzenleniş ilkesine bağlanmalıdır biçiminde bir yaklaşımınız olmalıdır. Bunlara felsefi yaklaşımınız nedir? Erkek kadını, kadın erkeği nasıl görüyor? Dişiliği ve erkekliği nasıl görüyorsunuz? Bu konuda nasıl bir ahlâki tutumunuz var? Bu konudan kaynaklanan ahlâki tavır, yani kişilerin birbirine yaklaşım tarzlarını ifade eden çok sert, yumuşak veya ikiyüzlü gibi kategoriler, ahlâki kategorilere girer. Kadın, erkek karşısında ahlâki bir pozisyon tutturmak için ilginç hallere girer. Yine erkek de ona benzer ahlâki birçok tutuma sahiptir. Bu tutumların eleştirisi yapılmıştır.

O halde ahlaki tutum ne olabilir? Yaklaşımlar nasıl geliştirilebilir? Devrimci çözüm olduğu için, bunların özgürlükle bağlantısı nedir? Sevgi ve saygı hangi ölçüler dahilindedir ve bunun özgürlükle bağlantısı ne kadardır? Bütün bu sorulara cevap vermek gerekiyor. Zaten bizde özgürlük ancak ve ancak savaşla elde edilebilir. Çünkü özgürlüğü değil, köleliği yaşıyoruz. Kölelik altında özgürlük düşünülemediğine göre, özgür ilişki de düşünülemez. Bu da bir gerçektir ve iki yanlıdır. Bir yanını da şöyle göreceksiniz: Her ne kadar kendimizi özgür hissediyor ve özgür iradeyle ilişki kuruyorsak da, bu bir yanılsamadır. Bu, yalnızca bu alanda bir değil, yaşamın bütün alanlarında bir yanılsamadır. Siz özgür değilsiniz, ulus olmaktan çıkmışsınız, en temel toplumsal özelliklerden yoksunsunuz. Bu halinizle nasıl özgür olduğunuzu söyleyebilirsiniz? Düşmanın tasfiye ettiği temelde özgür olduğunu söyleyen sözüm ona demokratlar, düşmanın tasfiyesi ve asimilasyonu temelinde demokrat olup kendilerini özgür görüyorlar. Bu, tehlikeli bir yaklaşımdır. Bunun özgürlükle bir alakası yoktur, demagojiktir. Vatanla ve toplumsal gerçeklikle alakası olmadığı gibi, düşmanla hainane bir temelde ilişkisi vardır. Hainlerin de özgürlükle alakası yoktur. Dolayısıyla kadın-erkek ilişkisi özgürlükle bağlantılıdır. Özgürlük de köleliğin aşılmasıyla mümkündür, bu da savaşla mümkün olur. Bu nedenle kadın-erkek ilişkisinde özgürlüğü yakalamak istiyorsak, yaşamı özgürleştirmek zorundasınız.

Şu çok açıktır: Eğer birbirinizi kandırma ve aldatma sorunu olarak görmüyorsanız, sorunu özgürlük ortaklığı ve özgürlük savaşçılığı biçiminde görmenin gereğine inanmışsanız, o zaman şunu diyebilirsiniz: Bizim yerine getirmemiz gereken daha çok iş var, başarmamız gereken bir özgürlük mücadelesi var. Kadının erkeğe, erkeğin kadına ulaşması bu çerçevede anlam kazanabilir. Aksi halde saptırma olur, oyun olur, ikiyüzlülük olur. "Birbirimizi gördük, anlaştık" deyip birbirinizi düşürmeniz affedilemez. Zaten kimileri de birbirlerini alıp kaçıyorlar. Burada savaş ve özgürlük ilişkisi ihanete uğrattılıyor. Bunun özgür ilişki kurmakla ne alakası var? Siz özgürlüğün hangi problemini hallettiniz ki, bunu normal görüyorsunuz? Özgürlük savaşı gibi çok soylu bir çabayı yaşamadan, bizim gerçeğimizle, özellikle parti içinde anlamlı cinsler arası ilişkilerin ucuz ilişkiyle geliştirilebileceğine inanmamak gerekir. Bu sadece bir ilke değil, aynı zamanda bir gerçeğin de ifadesidir. Çünkü bize göre kadın-erkek ilişkisine özgürlük hakim olmalıdır. Bu genel ilke, özgürlük savaşımını versek de vermesek de geçerlidir.

Ama bizim için sadece ilke yetmiyor, bir de mevcut gerçeklik vardır. O da köleliktir. Bu köleliği göreceksiniz. Köleliği dışlayamazsınız. İlkeye sığınıp ilişki kurmak yetmiyor. Zaten birçok arkadaşın yanıldığı nokta burasıdır. Sözüm ona özgürlük ilkesine göre ilişki kurabiliyorlar, "Ben özgürüm" diyor ve ilkeye sığınarak ilişki geliştiriyorlar. Bu, gaflet içinde olanların ilişki tarzıdır. Özgürlük ilkesi somutta yaşanıyor mu, yaşanmıyor mu? Başarılı mı, başarılı değil mi? Birçok kişi bu durumu hesaba katmıyor. Çarpık birçok ilişkinin temelinde de bu vardır. Özgürlük savaşımı olmadan, özgürlük ilişkisi, aşk, evlilik, dostluk gibi şeyleri yaşayabileceklerini sanıyorlar. Bu bir yanılgıdır, hem de ciddi bir yanılgıdır; hatta içine en kolay düşülen bir yanılgıdır. Bu tamamen gerçek dışı bir durumdur. Gerçek dışı olduğu için de, sağlıklı bir ilişki değildir. Gönül bağları, duygu bağları sözüm ona o kadar güçlüdür ki, hiçbir savaş bunu yıkamaz. Bu tür anlayış içinde olanlara baktığımızda, iki gün sonra ilişkinin suyunu çıkardıklarını görüyoruz. Demek ki, yalancısınız ve doğru değerlendiremiyorsunuz, daha sonra da birer bela oluyorsunuz.

Biz şunu söyledik: Aile nasıl ki özgürlük önünde bir engelse, bu aşılmadan özgürlüğe ulaşamıyorsa, parti içinde mevcut ikili ilişki düzeni de somut haliyle aşılmadan özgürlük savaşımında ilerleyemeyiz. Aile ve aileciliği aşarsak, toplumsal özgürlük ve ulusallıkta ilerleme sağlarız. İkili ilişkilerde de mevcut yüzeyselliği, sığılı ve sahteliği aştığımız oranda hem devrim gelişir ve özgürlük savaşımı güçlenir, hem de özgürlük savaşımı sayesinde cinsler arası ilişkilerin anlamı sadeleşir, olağanlaşır, her türlü perdelemelerden, yalandan, ikiyüzlülüğün ve kandırmaca olmaktan kurtulur. Bu husus iyi anlaşılmalı ve uygulanmalıdır. Olumlu bir görevimiz de bu dördüncü maddede gizlidir. Özgürlük ilkesi iyidir, ama onunla her şey halledilemez. O esastır. Yani cinsler arası zorlama yoktur; zorlama ya da parayla ilişki dayatacağını düşünmek, bizim genel özgürlük ilkemize aykırıdır. Mevcut kölelik durumunu aşmadan, başarılı bir militan düzeyi tutturulmadan, bizzat savaşın özgüleştiren etkisini sağlamadan ve yaşamadan, bu özgürlük ilkesine işlerlik kazandırılmaz.

Hem ilkede hem de somutlukta durum bu ise, eskiyi dayatmamak gerekiyor. "Ben yine bildiğimi okurum, tutkular çok kuvvetlidir, duygular ilke ve kural tanımaz" diyenlerin sonu bellidir. Bizde çoğu kişi bunu yapıyor. Bunlar da ya ihanete giderler, ya da iflah olmaz bir bozguncu olurlar. Nitekim öyle olmuyor mu? Birçok yerde kendini dayatanlar var. Bunlar ilkedan, özgürlükten ve özgür ilişkinin tarihsel temellerinden habersizdir. Somutluk durumundan da haberleri yoktur. Neymiş, birbirlerini çok beğeniyorlarmış, birbirlerini alıp kaçıracaklarmış! Bu, en ilkel hırsızlık ve düşkünlük ilişkisidir. Bu nedenle saflardan kaçanlar da var. Bazıları provokasyona alet oldular. Hatta partiye haksız eleştiriler getirdiler. Bunlar özgürlüğün düşmanlarıdır. Böylesi tipler yüce ilişkilerin katledicileri olarak değerlendirilebilir. Bunlar partiyi de epey bozdular, güçten düşürdüler, peşkeş çektiler, bir tutku ve duygusalı uğruna en temel değerleri ihanete uğrattılar. Birçok cepheyi çökmeye çalıştılar. Bunlar parti içindeydiler ve bir dönemin partilileriydiler. Ama özgürlük ilkesini ve onun somutlaşmasını dikkate almadıkları için bu duruma düştüler. Başlangıçta ajan değillerdi. Duygusal ve dayanılmaz tutkular temelinde yaklaştılar. Sonuç, ihanetten daha tehlikeli bir durum oldu. Bu açıdan bunun birçok örneği yaşandı. O halde buradaki bu yarayı iyi anlayalım.

Köleler kolay kolay aile kuramazlarsa, bizim gibi çok katmerli bir köleliği yaşayanların da özgür ilişkiyi kolay kolay kuramayacaklarını iyi anlayalım. Sizler Türkiye okullarında ve kültür kurumlarında nasıl aşık olunacağını öğrenmişsiniz. Belki de dünya klasiklerinden okumuşsunuz. Birçok deneyim gözlerinizin önündedir. Bu, PKK'de uygulanan özgürlükse, Kürdistan Devrimindeki her türlü yeniden ayağa kalkış ve savaş sorunuysa, bu ilkeye bağlı kalacak ve onun iyi uygulamasını bileceksiniz. Kaldı ki, dünya klasiklerindeki ilişki dediğiniz şey nedir? Kemalist lehçe ile gerçekleştirilen ilişki nedir? Türkiye kapitalizminin çerçevesi dahilinde, Türkiye burjuvazisinin güdümlendirdiği kültür kurumlarının -ideolojik baskı altında, feodal kurallar diyelim- baskısı altında geliştirilen ilişkiler nedir ve bunlar bize nasıl yansıdı? Bunların etkisi altında olmak, bu etkilerle hareket etmek ve bazı sahte çözümlere gitmek savaş doğamıza ters düştüğü kadar, aynı zamanda zordur. Pratik bunu gösteriyor.

Köleler aile kurma hakkını elde etmek için yüzlerce yıl savaştılar. Aynı şekilde siz de en azından birkaç yıl savaşın ki, özgür ilişki hakkını elde edebilirsiniz. Çoğunuzun bundan da haberi yoktur. Özgür ilişki hakkını elde etmek kolay değildir. Partinin bazı hazır ilişkilerine el koymak tehlikelidir. "Ne de olsa etkiliyim, ne desem onu yaparlar, savaşçıya öl desem ölür, kadına bana tap desem tapar" biçiminde kendini ifade eden yaklaşımlar, eski ve çok tehlikeli yaklaşımlardır. PKK içinde ilişkiyi böyle kullanmak, en tehlikeli biçime yönelme cesaretini göstermek demektir ve bu da o kişiyi mahkûm eder. Tehlikeli ilişki er geç o kişiyi de bitirir.

Beşincisi, ilişkiler özgürlüğe ve özgürlük de savaşa bağlanırsa, bunun sonucunda sevgi gelişir. Bu, doğru bir ilkedir ve doğru sevgi bu ilkelere bağlanmıştır. İlk dört hususta sonuç alındı mı, beşinci hususta, yani sevgi hususunda bir sonuca gidebilir ve sevgi sorununa doğru bir yaklaşım getirebiliriz. Eğer sizde iç içe bu dört husus başarıya ulaşmamışsa sevgiye ulaşamazsınız. Sevgi bir sonuçtur, ağacın meyve vermesi gibidir. Fidanı büyüteceksiniz, ağaç dal budak salacak, çiçeklenecek ve daha sonra meyve verecek. İşte sevgi budur. Çoğunda sevgi ağaçsız ve bitkisizdir, sadece bir sonuç şeklindedir.

Ben baştan itibaren duygular ve sevgilerden kuşkulanıyordum. Bunlar böyle müthiş bir duyguyu ne diye benimsiyorlar diyordum. Seviyorlardı, ama hangi temelde seviyorlardı? Ülkesi, evi harabeyken, geleceği yokken, neden bu kadar birbirine bağlı olma gereğini duyuyorlar? Bunları gördüm ve iğrendim, hem de çok fazla iğrendim. Şimdi haklı olduğum anlaşılıyor. Bana göre doğru sevgi, dört hususun gereklerinin hakkıyla yerine getirilmesinden sonra gelişebilir. Sevgide kusur ve kötülük aranmaz, sevgi eleştirilmez, fakat temel hususlara bağlı olursa bu böyledir. Aksi halde lanetlidir, iğrençtir. Sevgi nötr bir sorun değildir. Sömürgecilik ve faşizm bunun böyle olduğunu özellikle dayatmak istiyor. Faşizm "Birbirinize karşı şefkatli olun, birbirinizi sevin" dedi ve en çok bu sözcüğü kullandı. Koyunla kurdu bir araya koyup, "Birbirinizi sevin" dediler. Müthiş derecede çirkinle güzeli bir araya getirdiler ve "sevin" dediler. Faşistle devrimciyi bir araya getirdiler, "anlaşın" dediler. Düzenin bu konuda ne kadar olmazı olur yapmak istediğini biliyoruz. Şimdi de Türk ile Kürd'ü sözüm ona sevgiyle kaynaştırabileceklerini söylüyorlar. Duygulara seslenerek gerçeklerden kopuk temellerde durumu kurtarmak istiyorlar.

Bu sevgi anlayışı, faşizmin ve sömürgeciliğin sevgi anlayışıdır. Çoğunuzun bireysel olarak yaşadığı ve yıllardır dayattığı sevgi anlayışı da budur. Bu sevgi tarihsel içerikten yoksundur. Baskı ve sömürü düzeninden, ailenin her türlü çirkinliğinden ve sorunlarından, yine emekten habersizdir. Bu kadar gerçek dışı bir temelde gelişen sevginin anlam kazanacağına inanmıyorum. Bunun olsa olsa genelevlerde bulabileceğiniz sevgi kadar bir değeri olur. Bu, Avrupa'nın işportacılık pazarlarında, metropollerinde geliştirdiğiniz cinsler arası ilişki kadar değerlidir. Belki o kadar bile değeri yoktur. Türk faşizminin sözcülerinin dayatmak istedikleri sevginin bu kadar değeri bile yoktur. Zaten böyle olmadığını yaşam gösteriyor. Korku, baskı, sömürü, çirkinlik, sevgisizlik ve canice tutumlar toplumu mahvetmiştir. Aslında en çok sevgi adı altında sevgiye kıymış, sevgiyi ortadan kaldırmışlardır; ama yine en çok da bunlar sevgiden söz ediyorlar.

Doğru olan, bizim geliştirmek istediğimiz sevgi anlayışıdır. Gerçekçi temeli olan sevgide ve sevgi anlayışında ısrar etmeliyiz. Fakat gerçekçi olmak zorundayız. Bu hususlarda başarı sağlayamadan sevgide başarı sağlayamaz, sevemez ve sevelemezsiniz. "Sevdim, gönülüm çekti, gözüm gördü, bakıştık, anlaştık" demekle sevgi olmuyor. Neden? Çünkü büyük tehlikelerden, bu sevginin neler getireceğinden habersizsiniz. Bu ilişkiyle ikinci gün hain olursunuz. Bu ilişkiyi kurtarmak için düşmana sığınırınız. Demek ki, bu sevgi anlayışı doğru değildir, hele gönül meselesi kesinlikle değildir. Bu, bir savaş meselesidir.

Köleler yüzyıllardan beri neden aile kurma fikrini akıllarına getirmediler? Köle kadınlar ve köle erkeklerin, serf kadınlar ve serf erkeklerin, işçi kadınlar ve işçi erkeklerin akıllarına öyle kolay kolay gönül işi neden gelmiyor? Onlar böyle kolay gönül ilişkisi geliştiremiyorlar. Yaşam onlar için çok ayrı bir şeydir. Bunun nedenleri var. Demek ki diğeri saptırılmış bir durumu ifade ediyor. Faşizmin, sömürgeciliğin ve emperyalizmin halkları aldatma, toplumu kolay yönetme taktiklerinin kurbanı olmaya götürüyor. O halde burada ahlâki bir tutum göstereceksiniz. Sevgi konusunda ahlâki tutum, böylesine ucuz bir duygu ve gönül ilişkisine esir düşmemektir. Burada çok katı olacaksınız. Kendinizle gerçek bir savaşım içinde olacaksınız. Düşmanla yürüttüğünüz savaş kadar, onun dayattığı oldukça düşürücü bir ilişki biçimine karşı da savaşacaksınız. Düşmanın bu temelde geliştirdiği objektif ve sübjektif ajanlık biçimlerine karşı da savaşacaksınız. Savaşıkça da sevgi denilen olay temellenir.

Sevgisizlik Devrimciliğe ve Yaşama Karşıtlıktır

Saptırılmış ve sakat temellere dayanmış bir sevgi, yaşamı katletmenin diğeri bir biçimidir. Yani sevgisizlik, yaşamı katletmedir. Fakat bunun saptırılmış biçimi de en az onun kadar tehlikelidir. Sevgiye ulaşmak, yaşama ulaşmak demektir. Sevgiye ulaşmayı bilmemek, devrimi anlamamak demektir. Fakat ucuz sevgiye ulaşmak savaşsızdır, çabasız ve hatta düşüncesizdir. Bu da çok önemlidir.

Saydığımız dört temel husus düşünceyle bağlantılıdır. Tarihsel temelden tutalım, güncel felsefi ve bilimsel boyuta kadar düşüneceksiniz. Demek ki sevginin düşünceyle, bilimle, felsefeyle ilişkisi vardır. Sevgiye doğru bir çıkış yaptırabilmeniz için felsefeden ve bilimden biraz haberiniz olmalıdır. Doğru sevgiye ulaşmanın savaşla da bağlantısı vardır. Bizde özgürlük ve özgür ilişki ancak savaşla elde edilebilir ve savaşla sağlanabilecek bir olgudur. Sevgi yolunda tuzaklar, sevgi adına saptırılmış bin bir duygu ve bağlılık da vardır. Bu oyunlara gelmeyeceksiniz. Sevginin her türlü saptırılmış yanıltıcı biçimlerine ve sevgisizliğe karşı kendinizi çok sağlam bir pozisyonda tutacaksınız. Sevgisizliğin devrimciliğe ve yaşama karşıtlık olduğunu bileceksiniz. Mutlaka sevgi dünyanız olmalı ve bu dünyaya ulaşmalısınız. "Sevgim olmalı, sevillecek ve sevecek durumda olmalıyım" diyeceksiniz.

Sevecek durumda olmak, belirttiğimiz dört hususta başarılı olmak anlamına gelir. Dört temel husus ve bunun bir sonucu olan beşinci hususta başarılı olursanız, sevillebilme durumuna ulaştınız demektir. Bu aynı zamanda sevme durumuna gelmeniz anlamına da geliyor. Bunlara ulaşıncaya hem sevgide, hem sevme ve sevilmede kişiliği yakaladınız demektir. Aksi halde sevilmezsiniz, sevemezsiniz. Bazıları "Canım istedi seviyorum, o da beni seviyor, engelleyemezsiniz" diyorlar. Bu bir yalandır. Öyle sevme ve sevilme olmaz. Bilimsel temelleri koymalı, aldatmamalısınız. Zaten bir gün sevilir, ikinci gün atılırsınız. Sevginize karşılık

bulamazsınız ve yerle bir olursunuz. Bunun için kendinizi aldatmayın ve yanlış temellerde gelişen bir sevme ve sevilme olayına düşmeyin. Sayılan hususlar, başarılı olmayı gerektirir.

Kürt tipi niye sevilmez? Dünyada en sevilmesi gerekenler bu konuda ve vatanın kurtuluşunda neden başarısızlar? Özgürlükte, savaşta, örgütlenmenin bütün sorunlarında neden başarısızlar? Bu kadar başarısız olan bir tip neden sevilsin? Zaten çirkindir de. Çirkinlik ile güzelliğin bu sayılan şeylerle bağlantısı var ve kesinlikle toplumsal bir olaydır. Bu hususlarda başarı sağlarsanız güzelsiniz, aksi halde oldukça çirkinsiniz. Bunun fiziki boyutu da vardır. Çirkin ve güzelin fiziksel boyutu belirleyici değildir; belirleyici olan, sayılan hususlarda başarılı olup olmama durumlarıdır. Sevme ve sevilmenin koşulları kadar, bir de sevginin gereğine inanacaksınız. "Başarısız kalıyorum, bu hususlarda başarılı olmam çok zordur, o halde sevgiden umudu keseyim, varsın kimse beni sevmesin, ben de kimseyi sevmeyeyim" diyemezsiniz. Bu da doğru değildir. Bunu kabul etmek, savaştan ve devrimden umudunu kesmek demektir; hatta partiden, halktan, yaşamdan umudunu kesmek demektir. Devrimciler yaşamdan umut kesecek insanlar değildir. Onlar her şeylerini özgür bir yaşama adanmışlardır. Demek ki sevmeyi, büyük bir tutku olarak kendinizde hep diri tutacaksınız. Umut ve tutkuyla sevgiyi kendinizde diri tutacaksınız. Fakat olmazlara ve tuzaklara düşmeden, ona başarı ve gerçekleşme şansı vermek gerekiyor. İşte bu, militanlığın şahsınızda çiçek açması ve yiğitliğin zaferidir, yiğitliğin zaferle taçlanmasıdır.

Görülüyor ki, sevgiye giden yol zorluklarla dolu olduğu kadar da çapraşıktır. Bu yolda yürümek yiğitlik istiyor. Eğer böyle yaparsak, ülkemizde halkımızın yaşadığı toplumsal koşullar, büyük sevgisizlik, hırçınlık ve saygısızlık giderilebilir. Biz devrimimizi, bir anlamda ülkemizin sevilmez konuma ve harabe durumuna getirilmesine karşı geliştirdiğimiz gibi, aynı zamanda halkımızın bağrındaki büyük sevgisizliğe karşı da geliştirdik. Bizim devrimimiz sevgi devrimi, ülkeyi ve halkı sevme devrimidir. Ama bu kadar çirkinlik, iğrençlik ve barbarlıkla savaşarak gerçekleşecek olan bir sevgi devrimidir. Yoksa faşizmin "Sevgi her şeyi halleder" demesi bir saptırmadır. Faşizmin yalanına inanmak ve aldanmak demek, onun büyük oyununa gelmek demektir. Maalesef sizler sevgi konusunda büyük oyuna gelmişsiniz. Sizi biraz bu oyundan çekip çıkarıyoruz. Sizi kendi başınıza bıraksak, kim bilir başınıza daha neler gelir? Hiç çaba sarf etmeden, ne kadar birbirinizi sevdiğinizi görüyoruz. Daha düne kadar buna inanmamış mıydınız? Belki de hiç farkında olmadan yılanı sevdiniz, yılanı sevgili yerine koydunuz. Bunlar sizler değil misiniz? Çirkinlikle bile gırtlığınıza kadar koyun koyuna yaşıyorsunuz. Bu temelde yaşam tarzınızın ne kadar düşmanın sevgi anlayışı doğrultusunda olduğunu sorgulayın. Düşmanın sevgi anlayışını yaşayanlar, gerçek sevgiden nasibini alabildiler mi? Yaşadığınızı yaşam, ne kadar yüce bir yaşam olarak kabul edilebilir?

Tüm bunları sizleri ürktürmek için belirtmiyorum. Yaşamınız kesinlikle gözden geçirilmeyi gerektirir. Özellikle anlayış düzeyinde soruna açıklık getirmeye çalışıyorum. Bunun adım adım hayata geçirilmesi belki de yüzyılları alır. Ben bir ilişkiyi sevilir ve yaşanılır kılabilmek için bu kadar yılmı verdim. Ben bile bu konuda ancak birkaç adım yol aldım. Siz her şeyi birden halletmek istiyorsunuz. Demek ki militanlığınızın fazla gerçekçi olmayışının bir nedeni de budur. Hep aldatıcı ve yanıltıcı kişiliklerden söz ediyorum. Onun en temel nedenlerinden biri de çizdiğiniz çerçeve dahilindedir. Kendinizi ya sevgisizliğe ya da sahte sevgiye mahkûm ediyorsunuz. Yüreğiniz bunu nasıl kaldırıyor? Beyniniz düşünme gereğini bile duymuyor. Bunlar sizin hikâyenizdir. Militanlıkta, yiğitlikte, büyük duyguda ve sevgide ne kadar iddialı olabilirsiniz?

Çoğunuzun çocuk sevgisi vardır. Bazı arkadaşlar çocukları ne kadar sevdiklerini göstermek için çocuklarla şakalaşırlar. Buna gülünüp geçilir. Çünkü çocuklarımızın yaşamı perişan edilmiş, sevilmelerine bir nefes bile bırakmamışlardır. Fakat birçoğu bunu normal görüyor, "Keşke benim de bir çocuğum olsa, böyle sevebilsem" diyor. Dünyası kararmıştır, anlayış da böyledir. Böylesi tipler içimizde on yıl da yaşasalar sonuçta parti karşıtıdır, kaçkındır. Delikanlı veya kızın havasında buram buram tutku kokuyor. Belki de bunlara bir şey dememek gerekir. Ama o tutkuyla onları baş başa bıraktığınızda, ikinci gün büyük bir kavga başlar. Büyük tutkular, büyük duygular kendi koşullarında anlam bulabilir. İyi çocuk yetiştirmek, özgür ve bağımsız vatan koşullarında, özgür toplum koşullarında imkân bulabilir. Büyük tutkular ancak kendi alanlarında yaşama imkânı bulabilir. Bilindiği gibi, iki kişi birbirine kaçır, düğün dernek kurulur, ama ikinci gün gidip baktığınızda hepsinin birbirine girdiğini görürsünüz. Saygıdan ve sevgiden eser yoktur. Böylesi tutkular ve sevgilerin bir anlamı var mı? Pratik yaşam bunun olmadığını gösteriyor.

Size ve topluma yönelttiğim bütün bu eleştiriler gerçekçidir. Kabul olmayacak bir duaya neden amin diyelim? Geliştiremeyeceğiniz bir sevgiye neden iyi sevgidir diyelim? Vatani ve halkı hayırlı bir duruma getiremeyen bir tutkuya, neden saygıdeğer bir tutkudur diyelim? Maalesef geriye çok zor olanı kalıyor. Biz biraz da köleyiz. Köleler bin yıllarca aile, çocuk, kadın, erkek nedir diye düşünmediler. Biz belki o köleler gibi değiliz, ama bazı yönlerimizle kölelerden daha kötü bir durumdayız. Örneğin vatandan ve toplumdan kopuşta bu böyledir. Dolayısıyla bazı duygularımıza ve yaşam anlayışlarımıza biraz daha gerçekçi yaklaşalım. Bütün bunları, sevgiyi mahkûm etmek şurada kalsın, sevginin bizde nasıl işlerlik kazanacağı ve neye bağlı olduğu hususlarına açıklık getirmek için belirtiyorum. Ülke de, halk da savaş istiyor. Artık savaş yaşamın adı olmuştur. Bu, aynı zamanda sizin savaşçılığınıza da bir anlam biçmek oluyor. Yaşamı bu kadar yaratacak bir olaya katılmanız, bu içerikten dolayı sizi yüceltiyor.

Savaş bugün neden bu denli bir tutku haline gelmiştir? Çünkü savaş bugün her şeyin yaratıcısı ve doğrucusudur. Biz bunu topluma biraz kavratmış, yarın tam kavratırız. Bugün size de tam kavratsak, müthiş savaşırız. Çünkü yaşamınız bu savaşın sonucunda gizlidir. Her türlü çirkinlikten, sevgisizlikten ve hakarettten kurtulmanız, bu savaşı az çok vermenizle mümkündür. Bu bütün derinliğiyle anlaşılmalı, müthiş savaşçı olursunuz. Yaşamın gölgesi var, kendisi yoktur; yaşamın adı var, kendisi yoktur. Peki, yaşamın kendisi nasıl olacak? Tabii ki yaşam savaşarak olacak. Çok sevdiklerinize bu temelde ulaşabileceksiniz. Her şeyden önce böyle savaşarsanız, vatanın her parçası size harabe gibi değil, cennet gibi görünür. O kaçtığımız aileleriniz, analar, babalar, eşler ve dostlar size en değerli bir varlık gibi gelecektir. Halkınız adı sanı unutulmuş bir halk değil, ekmek ve su kadar birlikte yaşayacağınız bir gerçeklik haline gelecektir. Bunu kadın-erkek ilişkilerine indirgediğimizde, böyle yabancı gibi değil, doğanın ayrılması iki

parçası tanımına uygun ve mutlak olarak birbirlerini tamamlamaları gereken taraflar olarak ortaya çıkacaktır. Buna nerede ve nasıl ulaşılacak? Bütün tartışmalar, politikalar, düşünceler, parti kurmalar ve savaşı geliştirmeler işte böylesi bir yaşamı mümkün kılmak içindir.

Yaşamda kör tutkular, gerçek dışı yaklaşımlar belki sizi yaşatabilir, ama bunlar zaferi getirmez. Bu açıdan yollara çok düştünüz, kafanızı sağa sola çok vurdunuz, ama yine de sonuç yoktur. Ne aileyi, ne eşi dostu, hatta ne de bir merhabayı kurtarabildiniz. O zaman bu yaşamdan ne anladık? Buna yaşam veya özgürlük diyebilir miyiz? Düşünüp taşının ve yaşam konusunda iyi planlar çizin. Mükemmel örgütçü ve eylemci olun. Bu size yaşamın yolunu gösterir, sevginin fırsatını elinize verebilir, sevgi dünyasına ulaşmaya imkân hazırlar ve bir sevgili olabilirsiniz. Birçok kişi mektuplarda ‘Şöyle sevgili’ diye yazar. Ben bu kelimelerden utanç duyuyorum. Haklı olduğum şimdi daha iyi anlaşılıyor. Bizde fazla sevgili yoktur, bu ulaşılması da çok zor bir düzeydir. Belirtilen düzeye ulaşan arkadaşlara ne mutlu ki, bütün halkı ve yoldaşları onlara sevgili varlıklarımız diyebiliyor. Böyle bir sığata ulaşmak, belirttiğimiz koşullarda başarıyla savaşmakla, kahraman ve yiğit olmakla mümkündür. Bu da bilinçle, oldukça ciddi bir politik ve askeri yetenekle mümkündür. Böyle olursanız sizi neden sevmeyelim? Neden sizi alkışlayıp, yücelerden yüce yeri vardır demeyelim?

Kendimi neden ucuz bir şeye ve hak etmediğim bir yere layık göreyim? Bu sahtekârlık olur, kendimi ve başkalarını aldatma anlamına gelir. Bunu yapmam, ama doğru yolu bulmak için de uğraşım vardır. Fazla hata yapmadan, çarpıklıktan ve çarpıtmadan çaba sarf ediyorum. Benim tavrım budur. Ama çoğunuza bakıyorum, bizden sizi çocuklar gibi el üstünde tutmamızı istiyorsunuz. Kendinizi ciddiye aldırtacak bir pozisyona getirmemişsiniz. Ben sizi nasıl seveyim? Kimseyi kolay kolay beğenmem. Bu, kendimi çok beğendiğimden dolayı mıdır? Bu kadar eleştirel olmam, hiçbir şeyi doğru bulamamamdan dolayı mıdır? Hayır. Tüm bunlar doğruyu, beğenileni ortaya çıkarmak içindir. Eleştirirsiniz, ama sonra da birbirinizi beğenirsiniz; bununla ne elde edersiniz? En değme iki kişiyi bir araya getirebiliyor musunuz? Oysa ben getirebiliyorum. İnsanlar benimle bir araya geldiler ve geliyorlar.

Partimiz içinde sevgi ve saygıyı bir yana bırakalım, birbirini candan yoldaş olarak karşılayan insanlar çok azdır. Uyum, birlik ve ortak savaşım için kaç kişi kafa kafa verebiliyor? Birbirinizle kafa kafaya veremezseniz, o zaman hangi sevgi ve saygıdan bahsedebilirsiniz? Bu konuda kendinizi aldatıyorsunuz. Bu da doğru dürüst uyum sağlayamama ve birbirini beğenmeme durumunu ifade eder. Birbirini beğenme, savaş doğrultusunda ve savaşın ihtiyaçlarına göre birlikte yürümekle olur. Birlikte yürüdüğünüzü iyi bir kadro yapmayacaksınız, üstelik “Birbirimizi beğendik” diyeceksiniz. Böyle yapmakla hem kendinizi aldatıyor ve hem de aldaniyorsunuz. Sizde bütün bu kusurlar var ve bu hatalara düşmüşsünüz.

Belirttiğim gibi, bunları düzeltmek de savaş ister. İş sanatsal ve estetik boyuta indirgemek istemiyorum. Tabii ki onun da ele alınması gerekir. Genelde devrimlerde, özelde ise bizim devrimimizde bir sanatın oluşmasına dikkat etmek gerekiyor. Devrimci militanın devrimci eylemi bir sanat gibi işlemesi gerekiyor. Devrim en yüce sanattır, devrimci ise en büyük sanatkârdır. Bu da dikkate alındığında, düşüncelerinizi, duygularınızı ve eylemlerinizi, hatta fiziğinizi bir sanatkâr gibi geliştirmeniz gerekiyor. Bunlar birbirine son derece bağlıdır, sanatkâranedir ve gerekleri yapılırsa yaşam ve sevgi dünyası anlam kazanabilir. Bizim devrimimiz başka türlü anlaşılmalı, başka türlü yorumlanmamalıdır. Birçoğu devrimimizi yıkma hareketi olarak görebilir, öfke hareketi olarak değerlendirebilir. Ama hareketimiz, yeniden inşa ve sevgiye en kutsal değeri verme hareketidir; duygulara ve sevgilere en doğru temelde ve en yüce biçimde ulaşma hareketidir. Bu ne anlama gelir? Oradaki mücadele ve örgütün yürüyüş tarzı mükemmel en yakın tarzıdır, kişilikleri ise kahramancadır. Düzenleniş bu temeldedir.

Sorumluluğumuz altında gelişen PKK'nin böyle geliştiğini tartışmaya gerek yoktur. Çünkü anlatılanlar gerçeğin hikâyesidir. Görülüyor ki, her devrimde olduğu gibi, bizim devrimimizde de yıkılması ve aşılması gereken kurumlarla bu kurumdaki ilişkiler, anlayışlar ve tutkular olduğu kadar, bunların yerine inşa edilmesi gereken kurumlar ve büyük değerler vardır. Doğru düşünce ve doğru yaklaşım, felsefi düzeyde bir ahlâki alışkanlıktır ve bilimle bağlantılıdır. En önemlisi de bunun eylemciyle, örgütleyiciyle ve savaş tarzıyla bağlantılarının çok kapsamlı olarak ele alınmasıdır. Genelde bütün devrimler için böyle olduğu gibi, bizim devrimimiz için de bu böyledir. Hele bu ülkemiz Kürdistan ve onun yer aldığı bölge olan Ortadoğu ise, bu temelde ele alış daha büyük önem taşıyor.

Şu an ancak sorunları ortaya koyabilir ve olası çözüm yolları üzerinde tartışmayı geliştirebiliriz. En önemlisi de, soruna militanca yaklaşıyor ve savaşla bağlantısını çok iyi kuruyoruz. Sonuç almak büyük sabır ve çaba ustalığı ister. Devrimimize başka türlü hâle getirmeyelim. Özellikle şehitlerimizin bu temelde yaşama bağlı olduklarından eminiz. Yoksa onlar kendilerini böyle feda etmezlerdi. En azından şahadet ve vasiyetlerine böyle bir devrimle karşılık vermek, tam da anılarına layık olmak demektir. Halkımızın bu temelde yaşam imkânını bizde yakaladığı, her şeyini devrime adadığı ve buna katıldığı derin bir gerçektir. Siz farkında olmasanız bile halkımız, PKK'de böyle bir yaşamın farkına vardığı için buradasınız ve büyük zorluklara katlanıyorsunuz.

Devrim, parti ve savaş gerçeğimizi her zamankinden daha fazla göreceğiz. Yine yaşanabilecek bir dünyaya doğru yol almak için devrime katıldığımızı göreceğiz ve bunu gördükçe daha iyi olmaya çalışacağız. Büyüklüğünü hissettikçe, düşüncesini derinleştirdikçe ve eylemini örgütlemesini çok gerekli görüp başardıkça, yaşanabilecek ve sevelebilecek bir dünyaya ulaştığımızı göreceğiz. Sevgiden ve yaşamdan eser bırakılmayan ülkemizde, halkımız ancak bu biçimde savaşarak yaşanabilecek bir ülke, sevelebilecek bir halk gerçeğine ulaşacaktır. Devrimler bunun için gereklidir. Devrimciler de böylesi soylu amaçlar için bu büyük fedakârlığı ve cesareti gösterir ve çabayı sergilerler. Hiçbir engel onları böylesine kutsal amaçlarından ve yaratmak istedikleri dünyalara ulaşmaktan alıkoyamaz. Onlar başlangıçta ne kadar zayıf olurlarsa olsunlar, imkânları ne kadar sınırlı olursa olsun, bu dünyanın bir yaratma dünyası olduğunu bilirler ve bu temelde her türlü yaratıcılığı ve bunun için gerekli çabayı sergileyerek, böyle bir yaşama ve böyle bir sevgi dünyasına ulaşırlar.

Belirtilenler önemlidir ve oldukça kapsamlı sonuçlar çıkarmak gerekiyor. Kişilik sorunlarının ağır etkisi altındayız. Özellikle ilişkilerde yaratılan durumlar, düşman baskılarını bile bize unutturmuştur. Can alıcı görevler karşısında ilişkilerinize anlam vermek bizi zorluyor. Bu da anlaşılıyor. Bu, devrimcileşmenin sancılarıdır. Fakat kendinizi tedavi etmesini de bileceksiniz. Aslında çok yenik ve her şeyi kabule yatkın kişiliklerle karşı karşıyayız. Bu, bizi zorluyor. Yaşanan ağır demagojik ortam, söz gücünü çok zayıf düşürüyor. Düşünce dünyasından kopukluk giderilmelidir. Terbiye hakeza altın değerindedir. Ne öğrenci, ne de öğretmen olabiliyorsunuz. Bu dünyada ne gözünüz, ne kulağınız, ne de beyniniz açılmış olarak yaşamak istiyorsunuz. Doğru yolda güçlenme imkânı var. Biraz kendinize yüklenin, duygularınızı ve kişiliğinizi eğitin. Eğitim fırsatı vardır. Ayrıca temel ihtiyacınızı tespit edin. Başarma gereğini kendinizde hissedin ve başarın. Başka türlü bu iş yürümez. Doğru düşünceye dayalı yaşayın. İlkeli olun, ilkeleri konuşturun. Bu konuda biraz bağlı yaşayın. Karar adamı olmayı ve kendinizde uygulama gücünü artık başarmalısınız.

On tanesi çalışıyor, bir tanesi bozuyor, en ucuzundan gasp etmeye çalışıyor. Bu konuda denetim gücümüzü artık geliştirelim. Nasıl yaşamalı sorusuna biraz daha yakın cevaplar verilebilir. Bu temelde doğru yaşamaya dair hepiniz müthiş söz veriyorsunuz. Ama ömür boyu buna sadakatle bağlı kalacak kişiliği gösterebilir misiniz desek çok zorlanırsınız. Halbuki bir ömür boyu sadakatle bağlı kalmalıyız. Bu belirtilenler birçok romanın yazılmasında anahtar rolü oynayabilir. Yaşama, çok renkli ve çözümleyici yaklaşımlara fırsat verilebilir. Ölçünün ve seçim kabiliyetinin gelişmesinde ve ilişkilerde önemli rol oynayabilir. İyi ile kötü, doğru ile yanlış, güzel ile çirkin ayırımını geliştirebilir.

İlişkilerdeki mülkiyet ve metalaşma doğru mu? Özellikle cinsler arası ilişkilerdeki metalaşma ve mülkiyet, ahlâki açıdan olduğu kadar siyasal açıdan da ne anlama geliyor? Önemli bir husus olmanın yanı sıra, biraz daha açıklanması gereken nokta burasıdır. Cinselliğin siyasal mücadelede bir araç olarak kullanılması, mülk edinmeye tabi tutulması ve meta gibi düşünülmesi inkâr edilmemekle birlikte, bunun ahlâkımız ve siyasal tutumumuz olmaması gerektiği kanısındayım. Aslında metalaşmanın gayri ahlâki ve politikada en oportünist bir yaklaşım olarak değerlendirilmesi gerekir. Bu, genel ilke düzeyinde bir doğru olduğu kadar, bizim somutumuzda da bunun çok tehlikeli bir biçimde yaşandığını görüyoruz. Hatta bizde yaşanan, metalaşmanın ve mülkleşmenin özüdür diyebiliriz. Eğer bu böyleyse, özgürlük ilkesiyle çelişmiyor mu? Tam çelişki halinde olduğu kanısındayız. Dolayısıyla yaşadığımız ilişki biçimleri hep mülkleşmeyi ve metalaşmayı doğuruyor. Bunun da özgürlük ilkesi veya sosyalizmle bir ilgisi yoktur ve onunla çelişki halindedir. Fakat mevcut toplumsal düzenleniş yüzünden -ki, bu bir yönünü oluşturur- ağır geçiyor. Yaklaşımlarımızın mülkiyetle ilişkisini koparmak, metalaşmaya dayalı özünü tasfiye etmek oldukça zordur; zor olduğu kadar başarılı bir mücadeleyi de şart kılıyor. Kendimizi metalaşma ve mülkleşme konusu yapmayalım. Mülkiyet, meta biçiminde kişiliğe mal etmede daha tehlikeli olabilir. Bu durum hayvanlaşma eşiğinde yaşamaya denk düşer.

Bizim özgürlük ilkesine getirdiğimiz yorum çok hayatidir. Kendi yaşamımızı, somutlaşmamızı şu üçgen arasında çözmemiz gerekiyor: Tepede özgürlük ilkesi, bir ucunda mallaşma, metalaşma ve mülkleşme, diğer ucunda ise fahişleşme veya kuralların denetiminden tam çıkış! Bu üçgenin neresindesiniz? Özellikle bu konuda kendinizi sorgulamanız gerekiyor. Bu bir yerde insanlaşma kavgasıdır. Bunun içinde ulusal kurtuluş da var, toplumsal özgürlük de var, savaş da var, barış da var. Bütün bunlar üçgenin doğru ele alınmasıyla mümkündür. Üçgenin tepe noktasında, yani özgürlük noktasında yer tutmak tek çıkış yolu oluyor. Bir de bu yönüyle kurulmuş bir şeytan üçgenine düşmemek için kendinizi nasıl koruyacaksınız? İşiniz zordur. Bütün bunlar sınıflı toplumun yarattığı hastalıklı durumlardır. Bu, kendini insan ilişkilerinde, hayatın her alanında gösteriyor. En kötüsü de gayri resmi fuhuş kurumları çok yaygındır. Her kentte var, hatta köylerde bile geliştiği belirtiliyor. Buna bir yasaklama ve eylemle karşılık vermek yeterli değildir. Aile planlaması konusunda öngördüklerimizin gerek teknikle, gerekse ahlâkla, özellikle sistemle bağlı var. Bu nedenle önlenebilmeleri çok zordur.

Yine erken yaşlardaki köleleştirici ilişkilere hemen yasalarla karşılık vermek köklü çözüm olmaktan uzaktır. Bu alanda da köklü bir devrime ihtiyaç duyuyoruz. Köklü bir devrim olmadan bu hususlara cevap vermek bana göre çok zordur. Bu olsa olsa sorunun ucuna dokunma anlamında bir karşılık olur. Bu da hiç doyurucu olmaz. Zaten sorunu çok köklü ele almanın nedeni de onun ağırlığındandır. Mümkünse içinizden bazıları bu konuda derinleşsin; bu işin temel militanı, temel kural koyucusu ve yürütücüsü olun demem boşuna değildir. Bu hususları çok büyük özveri ve ahlâki yorumla uygulamak şarttır. Yoksa yasalarla, tekniğin son buluşlarıyla, baskıyla sorun halledilmekten uzaktır. Kuşkusuz işin temelinde ilişkilerin kuruluş özelliği yatar. Ustalar da bu işin üzerinde fazla durmamışlardır. Bu sorun, en çok geçirtilen bir sorun olma özelliğindedir. Bu konuda **Marks**'ın ve **Lenin**'in ilişkisine bakıldığında, dile getirdiklerinin sosyalizmle bağlantılı olduğunu belirtmek zordur. Kurdukları ilişkilerin, ağırlıklı olarak burjuva ilişkiler olduğunu tahmin ediyorum. Sosyalizm aile konusunda bu kadar derinleşmiş değildir. Aileye ilişkin sosyalizmin söyleyeceği yeni şeyler olacaktır. En çok da sosyalizmin çözüm gücü olma durumu vardır.

Bizim devrimimizin bu konuda da oldukça iddialı olacağını söyleyebiliriz. Zaten şimdiye kadar ilişkilere getirdiğimiz yaklaşımlar, hatta sınırlamalar bu konuları çözümlenmede ipucu olabilir. Kendinizi kurtarılmaya pozisyonunda tutmak yerine, kurtuluş savaşımızın bir militanı olarak düşünürseniz, bu konuda samimi olursanız, erkekler hiçbir yerde siz kadınlara istemediğiniz bir tarzda, doğru bulmadığınız yaklaşımlarla yaklaşamazlar. Çünkü siz tam da bir özgürlük mücadelesi silahıyla karşılık veriyorsunuz. Eğer bu özgürlük silahını kendi sorunlarınızın çözümü temelinde kullanırsanız, bir erkek bile sentinize uğrayamaz. O çok yönlü kadın zaaflarınızla karşılık verirseniz, özgür kadın olamayacağınız gibi, köleliğiniz devam eder. Özgür kadın olma gücünü kendinizde görüyor musunuz? Buna gücünüz var mı? Özgür kadının kim olduğu veya hazırlanması gereken kadının kim olduğu sorusuna belki yanıt tarzı olabilecek hususları yakaladınız. Çünkü onu yakalayamazsanız, mücadele veremezsiniz.

Kadınları tanımaya çalışıyoruz. Kadınların ezici bir çoğunluğunda gördüğüm, kendilerini cinsel meta konusu olmaktan çıkaramamış olduklarıdır. Cinselliklerini halen yüzyılların, hatta bin yılların egemenlerinin şekillendirdiği temelde bir araç olarak

kullanmaya çalışıyorlar. Bana bile bunu uygulamaya çalıştılar. Ben onlardan biraz daha uyanığım, diğer erkeklere benzemem. Kendimi oldukça iyi örgütlediğim için, kolay kolay beni oyuna getiremezler, aldatamazlar, yenemezler. Bu da bir savaştır. Biz sömürgecilğe karşı açılan savaşta olduğu gibi, kadın gericiliğine açtığımız savaşta da ustayız. Böyle erkekler var mı? Üç tane böyle erkek arkadaşım olsa, dünyayı yıkarız. Erkek kendini yanlış değerlendirirse, kadını alt eder ve köleleştirebilir. Bu seçenek olacak bir yol değildir. Kadın geriliğine karşı mücadele ettim. Öyle olması gerektiği kanısındayız.

Erkekler kurdukları tuzağa kendileri de düşmüşlerdir. O tuzak nedir? Kadını mülk konusu haline getirmekle kendilerine iyi mal edeceklerini sanmışlardır. Kadın ise, canlı bir varlık olduğu için tepkide bulunuyor. Bu tepki, kendi cinselliğini tam bir meta olarak değerlendirip, ona dayanarak yaşam planlarının geliştirilmesinin ifadesidir. Kadın dünyası kendini bu temelde nasıl sunar ve nasıl yükselirden ibarettir. Aslında toplumun kocalık ahlâkı bu gerçeklikle koşullandırılmıştır. Erkek dünyasının temelinde ise, kadın üzerindeki mülkiyeti korumak için baskıya başvurması, yine mülkiyetin doğal bir sonucu olarak kadını metalaştırması ve eşya haline getirme durumu vardır. Aile reisliğiyle bu amacı gözetir. Toplumdaki hemen hemen bütün kurumlar, bunu ahlâki bir tutum olarak sıkı sıkıya benimserler. Böylelikle çok güçlü bir ağ oluşur ve kadın nefes bile alamaz. Bu ağ içinde kadının vereceği cevap, hem de bu durumu fark edencesine, "Madem siz beni böyle yaptınız, ben de cinselliği en kötü bir tarzda silah olarak kullanır ve sizi satın alırım" olur. Bu da metalaştırmanın metalaştırılmasıdır.

Tabii bu durum ilişkiyi daha da içinden çıkılmaz hale getiriyor. Kadının fendi erkeği yendi sözü, tam da bunun için söylenmiştir. Erkeğin baskıcı hareketi kadını bu duruma getirmiştir. Kadının oyunları, erkeği daha da kötü bir duruma getirmiştir. İlişkilerde müthiş birbirini düşürme, ikiyüzlülük ve yabancılaşma yaşanıyor. Bu tek kelimeyle iğrençtir. Cinsler arası ilişki böyle mi olmalıydı? Ben halen bunu dehşetle karşılıyorum. Ne yazık ki hepiniz bunu yaşıyorsunuz. Genelde kadın ilişkisinin böyle düşürülmesi bana çok iğrenç, çirkin ve gayri ahlâki bir tutum görünüyor. Nasıl yaşıyorlar diye kendi kendime soruyorum. Yaşamaktan da öteye, daha çirkince olanını yapıyorlar. Kadını mal gibi piyasadan satın alıyorlar. İnsan bu anlayışı böyle kabul etmekte müthiş zorlanıyor. Bu anlayış yalnız kaba anlamda yaşanmıyor, ilişkilerin iliğine süzölmüş gibidir.

Bütün ilişkilerin bu ilkeler gereği oluşmasını bekledim. Onu kendime ölçü olarak aldım. Çözümü burada görüyorum. Yaşanan diğer sorunlar, benim için çok tali ve türevdir. Şu anda benim PKK'de başarmak istediğim şey, teorik ve hatta sembolik de olsa, hiç olmazsa ileride uğruna savaşarak ulaşılan bu özlü yaklaşıma yaklaşım gücü göstererek yaşama güç vermektir. Bu da emperyalizmle, faşizmle, cehaletle, mevcut aile gerçeğiyle, hatta toplumumuzun bütün kurum ve kuruluşlarıyla savaşmayı içerir. Bundan sonra önemli olan şey anlayış büyüklüğüne ulaşmak ve bu anlayışı yaşamımızda ne kadar gerçekleştirdiğimiz gerçeğidir. Bütün bunlardan anlaşılması gereken şey budur. Konuyu toplumsal yönden, aile yönünden ve kişisel yönden derinliğine ele alıyoruz. Çözüm bulabilmek için, başlangıçta soyut ve sembolik çözümlere de ihtiyaç vardır. Eskiden kadının kölelik durumunu fark ettiğimde hemen sosyalist klasiklere sarılıyordum. Acaba çözüm bulabilir miyim diye felsefeye ve buna benzer alanlara daldım. Oysa bazıları da sorundan kurtulmak için bunu yapıyorlar.

Aslında biraz da benim durumumu sorgulamak gerekir. Geliştirdiğim hususlar ve eleştirdiğim fikirler ne anlama geliyor? MİT Müsteşarı bile, "APO'nun Bekaa'da nerede kaldığını saati saatine biliyorum; ama önemli olan onun nerede olduğu değil, ne yaptığıdır" diyor. O adam bile 'APO ne yapıyor?' diye düşünüyor. Bir şey yapmak istiyorlar, bunun için de ne yaptığımızı öğrenmeye çalışıyorlar.

Bütün çabama rağmen, kadın yoldaşlarımızın yaratıkları sınırlı kalıyor. Örneğin en cüretkâr davranışı ben gösterdim; kadının bir araya gelmesinde, dağlara çekilmesinde, geleneksel kurumların içinden çekilmesinde çok büyük çaba gösterdim. Bunun da çok dikkat çekici ve ileri düzeyde bir gelişme olduğunu tüm dünya biliyor. Yine de ben bunu çok yetersiz buluyorum. Kabul edilecek kadın ve erkek kimdir sorusu da çok önemlidir. Mümkün olsaydı da roman, sinema veya başka sanat türleriyle bu tiplemeyi başarıyla yansıtaydık. Esas alacağımız kadın ve erkek tipi nasıl olmalıdır? Nasıl yaşmalıdır? Bu konuda çözümlenmeler en önemli araçtır. Bu konuda çok hassasım. Hamal gibi kadın, turp gibi adam kaç para eder? Devrimin en önemli bir amacı da, yaşanabilecek insanı yaratabilmektir. Biz sadece birbirimiz için yaşamıyoruz. Yaşanabilir insanın kişilik tipi, ilişki düzenine bağlıdır. Oysa siz bundan kaçılıyorsunuz. Neden kaçtığınızı biliyor musunuz? Çirkin olduğunuz için kaçılıyorsunuz. Çirkinliği yalnız fiziki anlamda değil, ruh ve düşünce anlamında da belirtiyorum. Ruh ve düşünce dünyası sizde çok çapraşıktır. Devrimcilik, büyük sanatkârane ve artistik bir olaydır. Ben bile, acaba devrimin otoritesini kendimde ne kadar temsil ediyorum diye düşünüyorum. Devrime kıyıyor muyum, devrimi çirkinleştiriyor muyum diye kendimi her gün sorguluyorum. Bu ne demektir? Bu, ilişkilere ne kadar düzen verdim demektir. Bunu başaramazsam, kendimi büyük bir suçlu olarak görürüm. Ama siz bu soruları kendinize hiç sormuyorsunuz bile. İnsan halinize acıyor. Yaklaşılacak, uyum sağlanacak ve benimsenecek kişi kimdir?

Halbuki devrim farklı bir büyüklüğü ifade eder. Uğruna binlerce eserin yazıldığı bu hususları bir çırpıda kendi gerçeğimizde çözemeyeceğiz. Fakat yine de dışlayamayız, sorunu örtbas edemeyiz. Bunlar sorunun çözümünü için temel verilerdir. Yoksa reformist olunur. Devrimin gücüyle kadını nasıl sevilir ve sayılır hale getirebiliriz? Öyle yapmasak, devrimci kadın kimdir sorusuna cevap veremeyiz. Öyle yapmasak çirkin, dışlayıcı ve herkesin kaçmak istediği bir tip olunur. Aynı zamanda bireyci tutkuların esiri olunur ve kendini dizginleyemez. Artık bu işin ilk adımı, son adımı yoktur. Başarılması gerekir. Kadın kendini aldatarak kabul ettiremez. Ne cinselliğini ucuza kullanarak, ne de kaba çabayla bunu başarabilir. Kadın yoldaşlarımız, "Ben de silah kullanıyorum" demekle bu işi başaramaz. Devrimci çözümlerin çok yönlü ve detaylı hususlarıyla bütün bunların gereksinimine cevap olacaksınız. Bu çok zordur, ama devrimci militanın kabul edilmiş tarzı bu çerçevede olabilir.

Tabii biz de devrimci kadını yaratacağız. Kadın yoldaşlarımız bunun objesidir. Bu sorunla bu kadar uğraşıyorum. Çünkü kadının özgürlüğüne tutkun olmak gerekir. Yaşamın böylesi en temel ögesini göz ardı etmek ciddi bir devrimciye yaraşmaz. Yoksa erkek egemenlikli bir düzen devrimcisi olunur ki, bu da bana göre değildir. Yaşamın en temel kaynağını göz önüne getirmek büyük bir tutkuyu gerekli kılar. Sizde bu var mı? Siz tutku denince ne anlıyorsunuz? Basit bir kadın ilişkisi yakaladınız

mı, sizin için her şey bitebiliyor. Oysa bizim için öyle değildir, daha fazlası gereklidir. Kadın olgusuna ulaşabilmek oldukça zor bir sorundur. Şu anda yaklaşım kadar siyasal güç haline gelmeyi de gerektiriyor. Siyasal güç haline gelmek, kadın sorununun çözümü yönünden faydalıdır. Geçmişte önemli uygulamalardan biri de, kadınların saraylara ve haremlere kapatılmasıdır. Köleci ve feodal dönemde bu durum yaşanmaktadır. Kapitalizme baktığımızda, yalnız kadınların değil, bütün insanların durumu kölece olduğunu görüyoruz; ama kadınlarınki daha fazladır. Kapitalizm bunu daha ince bir tarzda yapıyor. Daha sonra sosyalizm ortaya çıktı. Bütün bunları karşısına alan bir çözüm uyguluyor ve bir bağlılık yaratıyor. Bizdeki tablo daha farklı geliyor.

Bu sorunu nasıl çözeceğiz? Çözüm 'Aldım-sattım' ile olmaz, 'anlaştık' demekle de olmuyor. Sorunları belirtmek, sadece çözümleme yapmak değildir. Duyulara büyük bir öz ve içerik kazandırmak bizim için çok gereklidir. Buna yetecek gücünüz varsa, "Güdülerimiz uyandı" demeden önce, "Her türlü gericiliğimizle bağı olan ilişkiye nasıl bir yaklaşım göstereceğiz, nasıl çözüm olacağız?" diye düşünmelisiniz. Kadını mücadelenin dışına atmak veya kazanmamakla sorun çözülmez. Birbirimizi bu çözüme uygun biçimde dönüştürerek, bu temelde samimiyet, dostluk ve sevgi dünyasına ulaştırarak geliştirmeliyiz. Bu noktada kendimi yargılamayı geliştirmek istiyorum. Parti içinde bu konuda kesinlikle baskı olmayacaktır. Fakat baskı yok diye de kimse yetkisine, gücüne ve fiziğine dayanarak bunu istismar edemeyecektir. O zaman kadınla iyi anlaşırız. Kadın o zaman erkeği biraz daha kabul edilebilecek hale gelir. O zaman aile planlaması, genelev sorunu sorun olmaktan çıkar.

Sevgilerimiz Halkımızın Kurtuluşuna Katkı Sağladığı Oranda Değerlidir

Bu konuda başardığımız şey şudur: Kadını ciddiye alıyoruz. Kadın kendisini biraz anlıyor ve tanıyor. Erkeklerin geleneksel baskıcı ve ezici yaklaşımlarını frenleyip durdurduk. Asla baskı uygulayamazlar. Özde büyük bir dönüşüm yaşamasalar bile, partinin kurallı yaşamı içinde, özellikle toplumda geçerliliği olan yaklaşımları sürdüremezler. Şimdilik daha büyük kazanımları vaat edemeyiz. Durumu fazla umutsuz göstermiyorum. Umutsuzluktan öteye, bunun abartılı olduğunu da sanmıyorum. Özellikle bu aşamada köklü çözüm olmaz. Kadına da doğru bir tanı koymalı, yani çıkışına tamamen özgür bir ortam sunulmalıdır. Aynı şekilde erkeğe de bir tanı koymalı ve onu da çözüm için sağlam bir yere oturtmalıyız.

Sevgi, gittikçe büyüyen bir olgudur. Sevgi olayının Kürdistan koşullarında –aynı şey Türkiye için de geçerlidir- doğru ele alınıp geliştirilmesi gerekir. Bu konuda yapılması gereken çok iş vardır. Bütün bu belirtiliklerimizden ortaya çıkan önemli bir sonuç da, kişilerin tüm güçlerini birbirleri için ve birbirlerini kazanmak için değil, bireyciliklerini ve tutkularını tatmin etmek için kullandıklarıdır. Bu temelde ilişki geliştirdiler. Oysa ilişkileri, özünde yatan temel olumlu görevlere karşı kazanmalıyız. Bütün ilişkilerimizin özüne egemen olan budur. Özellikle değerli bir sevgi olayına yer vermek gerekir. Bunu yapan yoldaşlar başarabilir ve kendilerini kabul ettirebilirler. Bu temelde birbirlerinin hem öğretmeni hem de öğrencisi oldukları için, kendilerini kabul ettirmekte zorluk çekmezler. İyi yaşamı bu yönüyle kazanalım. Bu temelde birbirinizi kazanırsanız, parti sizinle. Gerçekten birbirinizi böyle kazandığınıza emin olmalısınız. Olmazsanız parti sizi kabul etmez. Bu temelde kazanırsanız, parti kazanmış olur, halk kazanmış olur. Bu da en iyi kazanımdır.

Benim sevgilerim halkımın kurtuluşuna katkı sağladığı oranda değerlidir. Benim tutkularım partimize güç kattığı oranda değerlidir. Bunu zora sokan tutku ölsün, bunu zora sokan sempati bitsin, bütün bunlar benden uzak olsun diyorum. Ahlâki tutum da budur. Bu tutumu neden gösteremeyesiniz? Bu temelde kendimizi neden eğitmeyelim? Yiğitlik bu değil midir? Bu temelde birbirini beğenmek ve kazanmak en namuslu yol değil midir? Yoksa "Seni kendime yar ettim, sana dört dörtlük hakimim" demek doğru mudur? Bundaki mutluluk nedir? Böyle olacağına, bu yaşamı hiç yaşamamak daha iyidir.

PKK'nin bu konudaki görüşlerine detay ve verimlilik kazandırıyoruz. Çok belirgin bir parti yaklaşımı ortaya çıkıyor. Yaşamınız kadar bağlı olacağınız bir parti yaşamı olmalıdır. Halkların davasına yoldaşça katılmanız elbette iyi olmuştur. Kadının da saflarımızda kendini özgür hissettirecek katılması iyidir. Bunu sağlamamız küçümsenemez. Bu, hiç şüphesiz önemli bir başlangıçtır. Birlikteyiz, ancak her şey halledilmiş değildir. Fakat çabalarımızı derinleştirerek, yarına ait yaklaşımın esaslarını ve amaçları sürekli göz önüne getirirsek, bu yol arkadaşlığında gerçekten değerli kişilikleri yaratabilir ve birbirimizi kazanabiliriz. Bu, halkımızın şiddetle muhtaç olduğu bir katkıdır. Bahsettiğimiz bütün sorunlara çözüm için de bu bir temeldir. Böyle bir çözümü parti içinde gerçekleştirdiğimizde, bunu dalga dalga bütün topluma yayabileceğimizi iyi bilmelisiniz.

Partideki çözümün sağlanabilmesi için, aslında topluma hakim olabilecek ve ona adım atılabilecek güce ulaştık. Diğerleri teknik sorunlardır. Bilimsel tekniği uygulama gibi sorunlar, fazla zorlanmadan çözeceğimiz sorunlardır. Böylesine bir devrimi başarmakla çağımızın sorunlarına en iyi çözümü vermek kadar, emperyalist kapitalizmin dayattığı muazzam çözümsüzlüğe karşı PKK'de kadınla çözüm getirebilecek bir yaklaşım geliştiriyor. Bu çözüm, sosyalizmin şimdiye kadar ulaşamadığı, hatta oldukça ihmal ettiği ve yeterince açıklığa götüremediği bir çözüme daha çok yakındır. Eksiklerimiz varsa telafi ederiz. Bunun için kimse ne öfkelensin, ne kendini sıkışmış hissetsin, ne ihanete uğradığını söylesin, ne de çok kabul edilmeyi beklesin.

Mücadeledeki yoldaşlık, ölümsüz bağlılıklarla yürüyen bir ilkeye sahiptir. Unutmayın ki, bu temelde en değerli yoldaşlar sizinle, onların en büyük sevgileri sizinle ve bu da her türlü bireysel sevgiler ve mutluluklardan daha değerlidir. Kaldı ki, bireysel sevginin ve mutluluğun kaynağına, öyle ki bu bir parti olur, bir halkın tümü olur, bir insanlık olur, bütün bunların hepsine egemen olduğunuz zaman, işte o zaman bireysel yaşamınızın bir değeri olabilir. Bunun tersi emperyalizmin dayattığı yaklaşımdır; bu yaklaşım insanlığı inkâr eder, halkları, her türlü kurtuluşçu yaklaşımı hiçe sayar. Bireysel özgürlük patlamasının, baştan çıkarılmışlığın ve emperyalizmin yarattığı hayvanlığın dünyanın sonunu getirdiği daha şimdiden biliniyor. Kapitalist-emperyalist sistem bu temelde dünyanın sonunu getiriyor. İlişkileri limon gibi sıkıştırıyor. İnsanlığı adeta sıkıp posasını çıkararak bir kenara atıyor. Bu sistem insanlığı bitirdi.

Sosyalizm tam da böyle bir sırada insanlığa ve yaşama sahip çıkıyor. Yüzyıllardan beri birçok din ortaya çıktı. Böyle hayvanlaştırmalar karşısında dinler insanlığa sahip çıkmak istediler. Şimdi de böyle sahip çıkılmaya çalışılıyor. Bu gerekli midir?

Yoksa bu şerefsizler, arsızlar, işkenceciler ve iğrençlikler dünyasından kurtulmamamız mı iyidir? Umutlarımızın olduğuna ve iyi bir anlayış içinde yaşamak istediğinize inanıyorum, hatta bundan eminim. Bu konuda niyet düzeyinde sizlere kusur yakıştıramaz. Lakin iyi niyetlerin somutluk kazanması için de böylesine bir yaklaşıma ve onun savaşımına ihtiyaç vardır. İnsan niyetleriyle yaşamı dilediğince yaşayamaz. Ancak yaşamın gereklerini yerine getirdiğinde bunu başarabilir. Biz de onun savaşımını veriyoruz. Bin yılların düşürülmüşlüğüne partimizin kısa tarihiyle cevap vermemiz kolay değildir. Anlayışlı, sabırlı ve en önemlisi de mücadeleci olun.

Bu mücadelede kadınlar da yer almalıdır. Onlarla bu yoldaşlığı derinleştirelim ve onların kaybettiklerini bu yoldaşlık sürecinde tekrar kendilerine kazandıralım. Yine erkeğin üstünlük diye bellediği, fakat partimizce kabul görülmeyen baskıcı ve sömürücü düzenlerden kalma özelliklerini aşması partimizin amacıdır ve buna tüm varlığımızla savaşarak ulaşalım. Ulaşmalıyız dediğimiz soylu davaya başarı kazandırmak temelinde elden ne geliyorsa onu sergileyelim. Bu bize çok gereklidir ve biz bunun militanlarıyız. Ne mutlu bize ki, bu yolu yakaladık ve bu yolun iyi bir savaşçısı olduk.

Öyle sanıyorum ki, değerli militanlarımız, fazla bilincinde olmasalar da, kendilerini soylu yaşam uğruna müthiş adadılar. Şeref, onurun ve sevginin bir gün gerçekleşeceğine inanarak, çirkin ve köleleştirici düzene teslim olmadılar. Hele bu konuda ilk günleri hatırladıkça, bunun kesin böyle olacağına eminiz. Gençcik gerillalarımız, sahte düzenin kendilerine dayattığı yaşama bin defa lanet okumuşlardır. Bu büyük bir davadır ve bilinçlerinin bu amaçla bağlantısı kesindir. Biz şehitlerimizin anısına bağlı kalacağız. Zaten bu hareket de onlara bağlılığın bir gereği olarak geliştiriliyor. Sizlerin tamamen bu temelde umutlarla yüklü olduğunuzda, bu kadar umudu da yüce yaşam mümkün kıldığı için yaşadığımız ve savaştığımızı inanıyoruz. Böyle insanların şehidiyle, savaşçısıyla ve belki de yüzyıllar sonrası savaşılan olanıyla en yüce işi yaptıklarına, en doğru yolu tuttıklarına anlam vererek nice engelleri aştıklarına, tarihin bütün önemli davalarında görüldüğü ve militanların yaşamlarında kanıtlandığı gibi bir büyüklüğü sergileyeceklerine ve başaracaklarına, kendi örneğimizde de belki en yücesinden bir kişiliği sergileyeceğinize eminim.

Biz bu çerçevede sizleri buralara kadar taşırdık. Her birinizdeki iddia bunu daha da ileriye götürme temelinde olmalıdır. PKK'yi bu temelde buraya kadar getirdik. Buna halel getirmemeli, onun daha da derinliğine yaşanmasına yaşamımızın biricik anlamı olarak esaslı bir yer vermeliyiz. Bunu her şeyden üstün tutmalı, partide bunun başarısını esas almalı ve bütün ilişkilere yaymaya özen göstermeliyiz. Böyle yoldaşlar topluluğu olduğumuzdan ayırımız gayrımız kalmamıştır, çözüm genelleştirilmiştir. Böylesine genelleşmiş bir çözüm de tam başarılıdır.

Ben şimdiye kadar buna inanarak çalıştım. Mütevazı bir çalışmayla büyük bir inanç ve karar dünyası yarattım. Sizleri ve halkı bu kadar birleştirdikten sonra, belki bazılarınıza çok abartılı gelebilir, ancak kendi kendilerine yetmez kişiler bile insanlık içinde dikkate değer bir çözümün sahibi olabilirler. Unutmayalım, çok düşenlerin yükselişi büyük olur. İnsanlığın en gerisinde bırakılanların devrimle sıçramaları mümkündür. Bu sıçramayla belki insanlığın önünde de olunabilir.

Her baskı ve sömürü sistemine karşı koymada olduğu gibi, özgürlükler dünyasının kadın-erkek ilişkisi boyutunda da çürümüşlüğü ve insanlığı kemiren büyük sevgisizliğe karşı yaşamı ve insanlığı temsil ettiğimize eminiz ve bu anlamda üstünüz. Bu kanıtlanmıştır diye düşünüyorum. Büyük bir güç üstünlüğüne ulaşmışız. PKK'nin bu konudaki büyük kazanımına kesinlikle zarar vermeyin. Adanmış yaşamları bireyselliğimizle küçük düşürüp lekelemeyelim. Çünkü insanlığın buna ihtiyacı var; hele ezilen halkların çok daha fazlasıyla buna ihtiyacı var. Buna dikkat etmelisiniz. Her zamankinden daha fazla parti anlayışına, partinin mücadeleci ve militan kişiliğine sahip olmakla birlikte, buna giderek derinleşen bir başarı imkânı vermelisiniz. Doğru hareket ettiğimize, bu temelde toplumumuzun ve özellikle kadının muazzam düşürülmüşlüğüne bir çözüm gücü olduğumuza eminiz ve bunun kıvancıyla doluyuz.

Kadın dünyasına böyle bir açılım yaptırmak bize de güç vermiştir. Üstelik kadınlar da verdiğimiz mücadeleye inanmışlardır. Kadınlar şimdiden saflarımıza dalga dalga geliyorlar. Gücümüzün gerçek bir kaynağı haline getirmeye inanarak ve işlerlik kazandırarak kadınlara daha iyi yer vereceğiz. Görevlere böyle yaklaşım, Önderlik olayında hayati önemdedir. Erkek yoldaşlar da bunu böylesi önderliksel bir çıkışa layık görüyorlarsa, çözümüne de yardımcı olmaları gerekir. Arzulanan çözüm budur.

Sorunları görüyorsunuz; ağır da olsa kendi üzerinize düşeni yapmaya çalışıyorsunuz. Mücadelemizde her şey özgürce tartışılır, isteyenler devam eder, istemeyenler bırakıp gider. Sizin gençlik hayallerinizle oynamak istemedim; basit bir feda etme duygusuyla saflarımızda kalmanızı da istemem. İşinize geliyorsa kalırsınız. Bu bir özgürlük tartışmasıdır ve onun yaşama geçirilmesi için de savaşım gereklidir. Eğer çok zorlanıyorsanız beni de, kendinizi de üzmeden serbestçe gidebilirsiniz; ama benim sürdürmek istediğim hareket, bu konuda bunu söyler, bunu ister ve bunu yapmaya çalışır.

Ben ilke ve iddia sahibiyim. Bütün kadınlarımıza sahip çıkma ve sevmeye gücünü gösterebildiğim gibi, yiğitliğe de hakimim. Bu konuda da yanılmayacağım. Kaldırabiliyorsanız sizinle yürüyelim, ama mücadelenin gereklerini de isterim. Zorlama da yoktur. Kalanların da bu biçimde benimle birlikte yürüme durumunda olmaları gerektiği açıktır. Şunu belirteyim: Sizlere rağmen başarmayacağız. Özgür iradeniz, isteğiniz ve sevginiz olmadıkça bu işi çözeceğimi asla söyleyemem. İlke budur. Az çok bağlı kalarak sağlanan gelişme de bunun ispatıdır. Kendi örneğinizde bütün partililerle, gücünüz oranında çözüm gücü olmaya özen gösterin ki, cehennemden kurtulmaya bir katkınız olsun. PKK tam bir yiğitlik hareketidir. Bu açıdan gelişiniz biraz yiğitçedir. Bunu inkâr etmek mümkün değildir. Ama zaferin yiğitlik istediğini, başlangıcın yetmediğini, sonuç için daha büyük ve yiğitçe savaşçılara ihtiyacımız olduğunu bir an bile unutmayacağız. Umarım bu yaklaşım gücünü gösterirsiniz. Gösteremeseniz de ben fazla sıkılmam. Fakat iddiamı ve çabamı daha güçlü yürüteceğimi de asla unutmayın.

Bu çerçeve dahilinde gerekenleri sizlerde göremezsem hiçbirinizi bağışlamam. Ne yapılması gerekiyorsa onu gösterin. Buna dikkat ederek çok düşünün ve partiye bu temelde bağlanın. Üzerinizde bu kadar durmamız sebepsiz değildir. Karşılığı olmadan yürüyüş olmaz. Düşman uzantıları ve içimizden bazıları ısrarla kimliğimizi inkârdan başlayıp yaşamsal değerlerimize el uzattıklarında ve bunları ezmek istediklerinde, bizim de mutlaka vereceğimiz karşılık olacaktır. Emperyalizm bu kadar güçlüdür,

her tarafa egemen olmuştur. Buna inanıyorum. Ama asla bunun karşısında bir hiç olduğuma inanmadım. Bize güldüler. Belki biz bile eylemlerimizde başarı şansını görmedik. Fakat iki doğru sözün eyleminde başarılı iki pratik adımın esas olduğuna inanıyorum. Bütün bunlar bizi bu düzeye getirdi. Başkaları güçlü olabilirler. Ama bize dayatmak istedikleri şeylere yine eskisi gibi inanmıyorum. Bu anlamda yakaladığımız gerçeklik öyle boş bir gerçeklik olmadığı gibi, bir halka mal olmuş ve dünyanın en çok dikkatini çeken bir duruma da gelmiştir.

Sistem üzerinde çok durduk. Bütün bu eleştirilere rağmen, mütevazıca en doğrusunu yaptığımıza eminiz. Başarımız küçümsenemez. Bütün partililerde -ki, sayı fazla önemli değildir- arzulanana da budur. Eğer çok bağlı kalırsanız biz bu işi yürüteceğiz. Üzülmemek ve yıkılmamak gerekir. Böyle dönemlerin kişiliğine yaklaşım fırsatı bulduğunuz için mutlu olmalısınız. Bu kişilik yanılmıyor ve doğru anlatıyorsa büyük başarıyı yakalayabilir. Fetheden kişilik görkemlidir. Bunu kabul etmeyen kişi yoktur. Bunun karşısına çıkan düşman yenilmiştir. Bu iyi bir şeydir. Bu uğurda kendini yaşama adamak, insanlığın tüm tarihsel süreçlerinden çıkardığı soylu örneklerden birisini daha temsil etmek demektir.

Başka seçenek var mı? İnsanı toplumsal ve ulusal özelliklerden uzaklaştırmışlar. Bununla yetinmiyor, insanlığı daha da batırmak istiyorlar. Gidecek yer yoktur, bastırılmamış bir yer bırakılmamıştır. Tabii bu noktadan sonra büyük oynanılacak ve büyük savaşılacaktır. Bunlar size dayatılanlardır. Sizin de mutlaka bunlara vereceğiniz yanıtlar olmalıdır. Başka türlü sahipliği gösteremiyorsunuz. Aile sorunlarınızdan, ana, baba, eş, dost ve sevgililerden başka bir şey düşünmüyorsunuz. Bu devrim bunun için oluyor. Büyük şahadetler, büyük zorluklar bunun içindir. Cehennemin üst köşesinde de olsak durup sabredeceğiz, savaşaacağız ve çıkış yapacağız. Biz bunun için kendimizi ortaya attık. Geldiniz ve katıldınız, fakat bu katılımın gerekenleri de böyledir diyoruz. Bu temelde bundan sonraki savaşa yüklenmeliyiz. Benim yaptığım budur. Sizler de bunu yapmaya çalışıyorsunuz. Ben de mütevazı bir savaşçı olarak yaşamımı çok özgür ve güçlü bir iradeyle sürdürmek istiyorum. Kimse olmadığında bunu yine sürdürdüm. Şimdi çok sayıda arkadaşımız var ve yine sürdürüyorum. İstedğim şey birbirimize güç vermemizdir.

Kadın yoldaşların mücadeleyi zayıflatma kaynağı değil, bir güç kaynağı olduğuna inanıyorum ve kesinlikle sizlere öyle yaklaşmak istiyorum. Sizleri daha iyi tanıyıp bir güç kaynağı olarak değerlendirmek istiyorum. Onlar da kendilerini bulacaklar, en büyük bir gücün sahibi olarak katılmayı doğru temelde bileceklerdir. Bütün bu konularda büyük anlayışa ulaşmak, kapitalist-empereyalist sisteme ve onun sömürgeci-faşist yaratıklarına karşılık vermek en büyük cevaptır. Şahsımızda bunlara yenilmez cevaplar vermeye devam edilebilir.

Nereye gidersek gidelim, hangi silahı elimize alırsak alalım, hepinizin kişiliğinde iyi savaşır ve mutlaka sonuç alırız. PKK'nin mayasında bu vardır.

12 Temmuz 1992

KADINI KAZANMAK YAŞAMI KAZANMAKTIR

Kadınla yaşam güzeldir; ama özgür kadınla, savaşan kadınla, kendini bu temelde yaratan kadınla yaşam çok daha değerlidir. Erkeklerin de buna saygısı olmalıdır. Çünkü onların da yaşamı kazanmaları ancak özgür kadınla olabilir.

Kadın boyutundaki inceleme tarzının oldukça yetersiz kaldığını görerek, bazı sorunlara dokunmanın yararlı olacağına inanıyorum.

Kürdistan'da ve Türkiye'deki kadın gerçekliği birbirine hayli benziyor. Bütün çabalara rağmen, kadın devrim seline ve özgürlük kalkışmasına sınırlı katılım gösteriyor. Bu konuda gelişmeler var. Fakat günlük çabaları geliştiremezsek, düşman özel savaşla kadını boğuntuya getirebilir.

Sizin için özgürlük ne anlama geliyor? Özgürlüğe devam edebilecek misiniz? Bunlar bizi daha da düşündürüyor. Tam istediğimiz gibi olmasa da, halkı çizginin etkisi altına soktuk. İstedğimiz gibi yürütme de, parti öncülüğü görevinin başında olmaktan başka çaresinin olmadığını biliyor. Kadın gerçeğindeki bütün oyunlara ve düşkünlüklere rağmen, yüzyıllardan beri köleleştirilmiş olan kadını özgürlük ufkuna çektik. Kadın şimdi eskiye kıyasla hem nitelik hem de nicelik olarak çözümlenmeye daha yatkındır. Yöntemlerimiz geneldeki özgürlük kalkışmasını geliştiriyor.

Bunun yanında muazzam tutuculuklar da görülmekte, hatta provokasyonlar gelişmektedir. Kürdistan gerçeği üzerinde hem gözlem gücü, hem de pratik dönüştürme tecrübesi en geniş olan bir kişi olarak bunu yadırgamamakla birlikte, çözüm yalnız benim çabamla olacak gibi de değildir. Bu konuda iyi niyet de yetmiyor.

Devrim hırs, öfke, yaklaşım keskinliği, yeterli çaba ve alt üst oluşla birlikte, düzene ve bütün bunlara komple karşılık vermeyi ustaca bilmek demektir. Acaba hepsini bir arada ne kadar temsil edebilirsiniz? Tek boyutlu ve tek yönlü niteliklerle devrim güçlendirilemez. Ancak duygu kadar düşünce, teori kadar pratik çok yerinde ve yeterli olduğunda devrimde rol oynanabilir. Yaşam felsefenizi iyi bilemiyorum. Tutku ve ilgi dünyanız, özgürlük düzeyiniz benim için fazla bilinmiyor. Bu doğaldır, tek tek inceleme imkânı yoktur, zaten incelenmez de. Yine de birey çözümlemesine yüksek değer biçmek, özellikle PKK deneyiminde

büyük önem taşıyor. Bir bireyde cinsi ve toplumu çözümlmek yabana atılır bir yöntem değildir. Toplumun çözümlenmesi bireyi de anlamaya götürür.

Şimdiye kadar ki klasikler daha çok toplumsal ve ulusal düzeyleri inceliyor, bireysel düzeyi incelemeyi ise edebiyata bırakıyorlar. Ama biz sadece edebiyatla da yetinmeyiz. Toplumsal çözümlmeyle bireysel çözümlme siyasal düzeyde bir partinin temel yaklaşım yöntemi olursa, daha fazla sonuç alacağını sanıyorum. PKK'nin böylesine önde gelen bir özelliği var. Hatta PKK bu konuda en ileride bir parti olarak da değerlendirilebilir. Uluslararası çapta da bu böyledir. Dolayısıyla birey çözümlmesini yadırgamamak gerekiyor.

Çözümlemelere en çok kadınlar muhtaçtır. Kadınlık olayı en **kördüğüm** olmuş olaylardan birisidir. Acaba verili yapınızı ne kadar kabul etmeliyiz, bunu ne kadar aşmalıyız? Şüphesiz toplumun şiddetli etkisi altında oluşmuş bir bireysel düğümleme söz konusudur. Bu şekillenmeye ne kadar güvenebiliriz? Kimin için şekillenme, kimin için yaşam, kimin için kişilik oluşumu gerektiğini anlamadan yaşama devrimci tarzda yer vermek yanlışları, yetersizlikleri ve hatta yanlışlıkları oldukça içerir. Zaten ortaya çıkan örnekler bunun pek de öyle kolay olmadığını gösteriyor. Sizleri verili ilişkiler içinde bırakmam halinde devrime yararlı olacağını sanmıyorum. Hatta tutku, duygu ve düşünce dünyanıza göre sizi biraz özgür bıraksam, yine bunun da fazla sonuç alacağını sanmıyorum. Kendiniz de hayatta fazla etkili olamadığınızı biliyorsunuz. Hatta nefes bile alamıyorsunuz. Kadın kişiliğindeki cesaretsizlik ve çözümsüzlük ileri düzeydedir. Kendilerini yaşayanları değil, başkaları için yaşayanlar kategorisini teşkil ediyorsunuz. Başkalarına göre yapılan bir işle, toplumun -ki, bu erkek egemenlikli bir toplumdur- istemlerine, tutkularına, egemenlik anlayışlarına ve despotizmine göre şekillenmişsiniz. Bunun zıt kutbu şudur: Tepki duyduğunda veya karşı çıktığında, "Evden kaçtı, aşırı baskıdan dolayı sokağa düştü, ipini kopardı" denildiğinde, aşırı kural tanımazlık ortaya çıkıyor. Sanki doğrusu yokmuş gibi, ikisinin arasında hapsolmuş bir dünyanız var. Çoğunuzun davranışına özgürlük ilkesi değil, bu iki ilke yön veriyor.

Ne yazık ki, tüm çabalarımıza rağmen bazı kişiliklerin umulanın çok gerisinde kaldıklarını sıkça görüyoruz. Vermek istediğimiz mesajı tam alamıyorlar. Bu konuda objektif ajanlık konumunu çok iyi görmek gerekir. Genelde halkımızın objektif ajanlık durumunu, özelde kadının daha da bu duruma düşürülmesini anlamadan, güçlü çözümlmelere ulaşmak mümkün değildir. Beni bu konuda hemen düşündüren husus, inceleme tarzınızın çok yanlış ve yetersiz olduğudur. Çözümlemeleri inceleme tarzınızı geliştirmeyişiniz yeterli sonuçlara ulaşmamanızın en önemli nedenidir. İddia şudur: Çözümlemeler olmadan, Kürdistan'da yol alınmaz, savaş geliştirilemez, özgürlük elde edilemez. **Mahsum Korkmaz Akademisi**'nde çözümlenen sadece bazı gerçekler değildi, çözümlenen aslında kördüğüm olmuş bir kaderdi, çözümlenen bizi bağlayan tüm zincirlerdi. Çözümlenen bir avuç Akademi mensubu da değildi; bütün bir tarih ve toplumdur. Çıktılar da o denli güncel, kapsamlı ve sonuç alıcıydı.

Özgür adımlar atmanın sahiplerisiniz. Sizin için özgürlük nedir? Bunu epeyce düşünüp sonuca bağlaması gereken kişilersiniz. En uygunu da, mücadele ortamında bunu biraz düşünebiliyor olmanızdır. En değme film sahnelerinde bile böyle bir platform düzenlenemez. Eğer dikkatli değerlendirirseniz, hem kendi duygularınızı ve düşüncelerinizi ayaklandırabilir, hem yeniden biçimlendirmek için bunun çok uygun olduğunu kabul edersiniz. Bana yansıdığı kadarıyla en çok takıldığınız nokta, bir cins olarak yaşadığımız gerçeklerden kaynaklanan sorunlar oluyor. Bunu açıkça, net ortaya koyup sizinle tartışabilirim. Bunu bir ilke düzeyine taşıyabilirsiniz. Bundan sıkılmanın, bunu bir salt ahlâki sorun olarak ele almanın da hiçbir anlamı yoktur. O ahlâki dediğiniz ilke, aslında feodal ahlâktır. Onun içinde kir, çıkar, mal mülk olma ve en çok da sizin kaybetmeniz söz konusudur. Olan yine size oluyor. Mevcut ahlâki örtü altında kaybeden, genelde ezilen halklar ve ezilen cinstir. Ömür boyu acısını ve sıkıntısını yaşadıkten sonra aklın başa gelmesi bir işe yaramaz. Sorun bizim kurtuluşu tarzla yaklaşım yalnız kendimiz için değil, toplumun ve cinsin kurtuluşuna bir çıkış yaptırmaktır.

Cins özgürlüğünün şüphesiz sınıfsallık, toplumsallık ve siyasallıkla bağlantısı çok iyi kurulmaya çalışılmıştır. Kürdistan somutu söz konusu olduğunda, aile ve toplum, aile ve siyaset ilişkisini dünya çapında en iyi ve en güçlü bizim ortaya koyduğumuz kanısındayım. Yine aile içinde kadının konumu çok iyi açıklanmıştır. Kadın denilen olayın ne olduğu ve nasıl yaklaşım içinde tutulduğu oldukça bilimsel konulmuştur. Bu konuda değerli dostumuz **İsmail Beşikçi** bile, "APO'nun sosyolojik yönünü de dikkate almak gerekir. Sosyoloji bir bilimdir, bu konudaki katkılarını da görmek gerekir" diyor. Benim böyle bir niyetim olmasa bile, kendisi bunu görüyor. Aslında aile ve toplum, kadın ve aile önemli sosyolojik olaylardır. Fakat Kürdistan somutu söz konusu olduğunda, bu sorunun çok önemli bir siyasal yanı da ortaya çıkıyor. Bunu da ortaya koymak gerekiyor.

Dikkat edilirse, aileyi kesinlikle çözmeseydim, özgürlüğe ulaşmak şurada kalsın, belki de on dört yaşına gelmeden aile kavgalarında yok olup gitmiştim. Çocukluğumu örnek olsun diye size hatırlatayım: Önüme dağ gibi dikilen hedefler koyuyorlardı. "Bu çocuk büyüsün de ailemizin şerefi ve onuru için intikam alsın, adam vursun" diye tasarlıyorlardı. Zaman zaman buna girmemek için büyümek istemiyordum diyordum. Ben düşmanı nasıl öldüreceğim, gücüm yok, erken ölürüm diye düşünüyordum. İşte o zaman siyaset yapmaya başladım. Nenem, "Bunun gözü biraz namussuzca bakıyor, aile için savaşmama tehlikesi var" diyordu. Aslında bu, akıllı bir çocuk olduğum biçiminde de yorumlanmalıdır. Eğer ailemin has evladı biçiminde yetişseydim, köyden bir adım dışarı atamazdım.

Siz de çok iyi biliyorsunuz ki, bütün Kürt ailelerinde erkekler, özellikle böyle ailenin has çocuğu, has oğlu şeklinde büyütülür. Bu temelde hepsi daha olgunlaşmadan kan davalarında, aile kavgalarında, mal mülk sorunlarında, incir çekirdeğini doldurmayan tavuk ve köpek için kavgalarda tükenip giderler. Ben bu nedenlerle bunlar için ölümüne bir çabaya girmeyeceğime karar verdim. Aileye tepki duydum. Aile ile çekişmem böyle başladı ve daha sonra devam etti. Anam ve babamla, köyle, toplumla, Türk sömürgeciliğiyle, din ve felsefeyle çelişkilerim gittikçe gelişti. Benim bir huyum var: Kendimi aldatmam; yani bir çelişkiyle karşılaştım mı, bunalırcasına onu çözmeye çalışırım. Sonuna kadar üstüne gider ve çözerim. Mutlaka bir sonuç elde edebilirim derim. Tanrı düşüncesi beni neredeyse öldürecek noktaya getirmişti. Sosyalizme de bu temelde çözüm için yaklaştım. Hem teorik, hem de pratik olarak sosyalizm üzerinde halen çok kapsamlı duruyoruz. Cins özgürlüğü için de konumum buydu.

Eskiden kadınla ilişkiye geçmekten çok çekinirdim. Hatta kadına biraz nefretim vardı. Anamın cinselliğini fazla iyi karşılamıyordum. Çünkü bana fazla sağlıklı gelmiyordu. Yani ikide bir buna dayalı hak ve hukuk iddiaları ve çocukları üzerine aşırı yüklenmesi, bende bir ananın böyle olmaması gerektiği kanısını uyandırdı. O nedenle anama karşı tavır aldım. Bence bu da haklı bir savunmaydı. Analar çocuklarını böyle doğuramaz ve büyütmezler. Ben buna yaşamımda ilke değerinde bir değer verdim. Tabii sizler bunu bilemezsiniz. Ben halen bu ilkeyle yaşıyorum. Çocukların hepsi çok çaresizdir. Belki siz de çocukları seversiniz veya onlara acırsınız, ama bunda çok tutarlı ve ciddi olduğunuza inanmıyorum. Analar da babalar da dahil, bunda samimi olanlar, o çocukların dünyalarını kurtarmak için biraz dürüst olurlar. Çocukların hiçbir şeyleri, hiçbir gelecekleri yoktur ve bunlar Kürt çocuklarıdır. Aileler de çocuklarını çok kötü severler. Ben daha o zamandan beri bundan nefret ettim. O zaman bile bu çocukların geleceklerine ilişkin hiçbir planları ve çareleri olmadığı halde, bu çocuklara niye sarılıyorlar diyordum ve çocuklarına sarılmaları bana timsahın gözyaşları gibi geliyordu. Bu yüzden bu yaklaşımlardan nefret ettim ve sevgi istemedim. Böyle çocuk olacağına hiç olmasın dedim. Bu konuda bir ilkeye bağlı yaşıyorum. Çocuklar bugün beni çok sever. Nereye gitsem yanımda bir çocuk ordusu vardır. Çocukların dünyası bile beni anlamıştır. Hiç olmazsa kendileri için bir umudun yaratılmış olduğunu görebiliyorlar.

Şunun için belirtiyorum; ilgilerim çok yönlüydü. Kadın gerçekliğine de buna benzer ilgilerim vardı. Kadın gerçeğinden çekiniyordum, kadınların dünyalarından v bu dünyanın boşluğundan korkuyordum. Kadının çaresizliğinden çekiniyordum. Dili yoktu ki bir iki söz söylesin, eli yoktu ki bir el uzatsın. Bunu fark etmek, beni erken yaşta oldukça etkiledi. Ayrıca kadın ilişkilerinde düşmeyi görüyordum. Bir kadınla ilişki kurmanın ağır sorumluluklar getireceğini ve insanı nereye götürebileceğini erkenden gördüm. Yani ilişki kuracağıma hiç kurmasam daha iyi olur diyordum. Bu konuda oldukça ilkeli davrandım. Bu, kadını sevmediğim için değildi; tam tersine, çok küçükken bile iyi arkadaş olunması gerektiği içindi.

Bunları kendimi feodal anlayışa hapsedmediğimi anlatmak için belirtiyorum. Bu konuda da eşitçe bir ilkedan yana eğilim içinde olduğumu rahatlıkla ifade edebilirim. Bütün yaşamda kadın ortaklığı, kadınla ortak yaşam düzeni tutturulmalıdır. Çok küçük yaşta bile ister oyunda, isten üretimde, ister okulda olsun, eğilimim bu yönlüydü. Büyüdükçe bunun fazla imkân dahiline giremeyeceğini, kadının erkenden kaybolduğunu, öyle eşit ve özgür bir arkadaşlığın fazla gelişemeyeceğini, ayrıca dayatılanın da bambaşka olduğunu gördüm. Gencin başına bir kadın yığıyorlar, bununla deli olmaktan öteye gidemeyecek bir ilişki biçimi ortaya çıkıyor. Evlilik olayı beni böyle endişelendirmeye başladı. Tabii sadece kendim için endişe duymuyordum; olup biten bütün evlilikler beni endişelendiriyordu. Bu evlilikler beni hem kadını, hem erkeğimizi evlilikle kaybediyoruz gibi bir duyguya götürdü.

Yaşadığım bir deneyim vardı, bu deneyim bugün halen tartışılıyor. Siz bu tartışmalardan ne tür sonuçlar çıkarıyorsunuz? Gazetelere bakıyorum: Halen "APO'nun kayınbabası kim? Kırk yıllık MİT ajanıyla ne işi vardı? Filan bayan ile ilişkileri neydi?" şeklinde yazıyorlar. MİT belli ki bu tür tartışmaları geliştirmek istiyor. Bu ilişki ilerde başlı başına çok işlenme özelliğindedir ve işleniyor da. Tabii üzerinde daha çok tartışılacaktır. Ben kendime güveniyorum; bu konuda doğru yaklaştığıma, halk için, tarih için en iyi sonucu çıkardığıma eminim. Bu ilişkiye kesinlikle dürüst yaklaşmıştım. Amaç için eşit ve özgür tavrım çok kesindi, fakat ihtiyatlıydım. Acaba sorusu da her zaman aklımın bir köşesindeydi. Bu, sadece o böyle bir aileye mensup olduğu için değil, kadının kaypaklığından dolayındı. Ne kadar dürüst, bağlı ve içten olabilir, ne kadar birlikte yaşamı temsil edebilir?

Bu ilişki beni o kadar yordu ki, bir gün geldi, evden kaçmaya çalıştım. Oysa genelde kadınlar evden atılır ya da kendileri kaçarlar. Erkeklerin evlerini terk edip kaçtığını gördünüz mü? Artık ister objektif, ister sübjektif bir ajanlık deyin, bu ilişki 1978'de dayanılmaz bir ilişki durumuna getirildi. Eski arkadaşlarla da o ilişki üzerine sıkça duruyorduk. Halen yaşayan bir arkadaşımız, **Kemal Pir** arkadaşın yaklaşımlarını bize anlatmıştı. **Kemal**'in, "O kadın Başkan yanıldı, aslında bu kadını öldürmek istiyorduk, fakat Başkanın bir bildiği varmış" tarzında değerlendirme yaptığını belirtiyordu. **Kemal Pir** bize çok bağlıydı. Bu arkadaş aslında sadece bu konuda değil, bu bağlılıkla da çok kahramanca bir direnişin sahibidir. Kendisi Kürt de değildi, ama yine de en büyük direnişi sergiledi ve bana en çok bağlı olan insandı.

Şunu söylemek istiyorum: Büyük bir savaş başladı. Diyebilirim ki, bu savaşı vermeseydik, PKK, şu andaki gerilla ve serhildan olmazdı. Böyle bir ilişki PKK'nin oluşumuna, serhildana ve gerillaya nasıl yol açabilir diyebilirsiniz. Ancak Önderlik çözümlenmesini doğru kavrarırsanız, bunun böyle olduğunu anlarsınız. Kadın olayında, ister objektif ister sübjektif ajanlık olsun, tüm iyi niyetime, duygusallığıma ve özlemlerime dayatılan anlayış, "Eğer benimle sağlıklı bir ilişki istiyorsan, öncelikle benim sınıf ve toplum gerçeğime boyun eğecek ve buna alet olacaksın" veya daha da ötesi, "TC'ye bağlı olacaksın" biçimindeydi. Çok ilkeli davranıyordum. Aslında bunları çok açık söylemiyordum. Tam tersine, çok muğlak, dolaylı ve zehir zemberek bir yüz ifadesiyle, diken diken yaklaşım tarzıyla, kapkara bir çehreyle, her gün değil her an sanki intikam alırcasına yaklaşımlar sergileyerek söylüyordu. Bunu abartmıyorum, olaylar ve ilişkiler düzeyi belgelenmiştir.

Bu yalnız kişisel bir olay da değildir. Önderlik çözümlenmesi genelle çok yakından bağlantılıdır. Bu nedenledir ki, Kemal Pir, böyle bir ilişkinin artık affedilemeyeceğini, bunun bayağı kötü bir dayatma olduğunu söylüyordu. Kaldı ki, muhatabımız da sıkça, "En değme Kürt erkeği olsa mutlaka paniğe kapılır. En azından böyle bir iki gün süren dayatmalar oldu mu, ya bıçağını veya silahını çekip vurur ya da kovar. Ama senin sosyalizme bağlılığından ötürü bunu yapmayacağını biliyorum. Senin zamanlama peşinde olduğunu da biliyorum" diyordu. Aslında doğru tespit ediyor. Tabii ben ilişkileri basit ve küçük ele almam. Basit ilişkileri basit çözümlemelere tabi tutmam. Tutsaydım önderlik fonksiyonuna ulaşamazdım. Normal bir erkek olsa, sille tokat kadına girişirdi. Bense güçsüz olduğum için değil, aslında güçlü olduğum için böyle davranıyordum. Eğer o zaman tutkularıma alet olsaydım, bu defa yenilgi kaçınılmaz olurdu. Bazıları buna **çözumsuzlük** diyorlar. Hala bazı dostlar beni çaresiz ve zavallı gibi görüyor. Fakat aslında böyle söyleyenlerin kendileri bir hiçtir. Hiçbir çözümün ve gelişmenin sahibi değillerdir. Yine gelişmeler benimle başlıyor, benimle yürüyor. Bu çaresizlikten veya çok muhtaç kalmaktan ötürü değildir. Cinsel düşkünlük içinde

olmadığım gibi, bu durum benim için de çok ayıp değildi. Endişelerimin içinde yer almakla birlikte, bunlar belirleyici değildi. Benimle birçoğu dalga da geçebilir. Anam bile "Bir kadına söz geçiremiyor" diyecek kadar benimle dalga geçerdi. Ama ben daha çok halkımın ve partinin çıkarlarını esas aldım.

Kadının ailesi, 1925'teki Kürt isyanından tutun Dersim İsyanına, 1940'lara kadar Kemalizm'le işbirliği yapmış, İnönü'den belge ve mektup almış bir ailedir. Devlete göre iyi bir ailedir ve devlete hizmet ettiği için takdir almıştır. Bunu biliyordum. Fakat bunun muhtemelen devam edeceğine ve devletin işbirlikçisi olarak rolünü sürdüreceğine emindim. O dönemde CHP ilerici geçiniyordu. Elbette devlet ne kadar ilericiyse, CHP de o kadar ilericidir. O zaman bu bayanın bir olasılıkla yurtseverleşebileceğine inanıyordum. Ama kendi işbirlikçi sınıfının temsilcisi olabileceğine de ihtimal veriyordum. Devlet de büyük ihtimalle bu ilişki gerçekliğini biliyordu. Çünkü o zaman bu aile emniyetle bağlantılıydı. Pilot benim konumumu 1977'de, hatta 1976'da biliyor ve bu aileye de gidip geliyordu. Kanımca düşman bu aileye dayanarak beni kontrol edebileceğini tahmin ediyordu.

Ben bu kontrole gönüllü mü girdim? Hayır. **Uğur Mumcu**, "APO'yu özellikle MİT mi korudu?" diye yazıyor. MİT beni koruyamaz, çünkü devlete günde bir trilyon zarar veriyorum. Bunu burjuva gazeteleri yazıyor. MİT hiç devlete günde bir trilyon zarar veren adamı korur mu? Bu devlete kendi tarihinin en büyük yanlısını ben tattırdım, en büyük darbesini ben indirdim. 1979'da buraya geçtiğimde, Akademide bir arkadaşımız, MİT elemanlarından birinin "Bu adamı nasıl kaçırdık" diye başını dövdüğünü söylüyordu. **Cüneyt Arcayürek '12 Eylül'e Nasıl Gelindi'** isimli yazı serisinde, "Bu yılan bir karıştı, bir askerimiz potinini kaldırsaydı ezerdi, ama biz büyük bir gafleti yaşadık" diyor. Bunların amacı beni bu ilişkide kontrol etmektir. Bu taktiği bilerek mi yürüttüm? İşbirlikçi de olsa, bu aileden devrimci çıkabilir, bu arkadaşımız da değerli bir yoldaşımız olabilir dedim. Buna kesin inancım vardı. İkincisi, ihtiyatı elden bırakmadım. Kendi kendime ihtiyatı elden bırakma, muhtemelen buradan kontrol edilebilirsin, onu idare edip kullan dedim. **Pilot** da dahil, onu biraz kullandım. Uğur Mumcu da bu konuda, "APO, Pilot bizim gözümüzün bebeğidir, onu koruyalım demiş" diye yazıyordu. Belki bu sözleri aynen söylemedim, ama buna benzer bir yaklaşımı geliştirdim. Çünkü Pilot'u vursaydık, o zaman PKK daha böyle bir adı bile kendine takmadan imha edilirdi. Yine bu ilişkiyi sürdürmeseydim, yurt dışına çıkış olayını da kesinlikle zor gerçekleştirirdik.

Daha 1975'lerde devlet, "Bu adam Kürdistan Ulusal Ordusunun kuruluşuna yönelmiştir, kontrol altına alınmalıdır" diyor. Bu bilgiyi 1975'te bir DDKD sanığı bize ilettiler. Dev-Yol ismi henüz çıkmamıştı, o zaman Dev-Genç içerisinde hareket ediyordum. Bu sefer de Kürdücü müdür, Dev-Genç'i midir gibi soru işaretleri yaratmıştım. Bir yılı da öyle geçirdik. Daha sonra kontrol altında olduğumu ve her an beni tutabileceklerini düşünüyorlar. Ben de bu ilişkiden bu anlamda dolaylı olarak yararlandım ve bildiğiniz gibi yurtdışına çıktık. Çıkış sürecimizde de yine bu savaş yaşandı.

Fatma büyük provokasyonlar yaptı; **Semir** çelişkisinden dolayı 1982'de partiyi boğuntuya götürmek istedi. 1982 ve sonrasında sahte bir çatışma yaratarak partiyi ikiye bölmek istediler. Biz bunu boşa çıkardık. 1986'da aynı oyunla bunu başarmak istedi ve o zaman da buna karşı koyduk. Hepsinde de kadın çok kötü kullanılmak istendi. Gafillerdi, bu konuda çözüm düzeyleri yoktu. Biz bu biçimiyle alacakaranlıkta yol alıyorduk. Bu oyunu büyük bir sabırla önleyebildim. Bir yandan kadın özgürlüğüne nasıl gidileceğini, diğer yandan bu cehennem hayatının nasıl çekileceğini düşünerek tüm gücümle mücadeleyi yürütmeye çalıştım. Birçok arkadaşımız belki bu süreci bilmez; çünkü yaşanan duygusal durumlar kelimelerle fazla anlatılamaz. Dayanma gücü, sabır gücü ve inat belgelere fazla dökülemez. Biz bunu daha çok siyasal sonuçlarıyla belgelere döktük.

MİT o zaman gazetelerde, "Fatma'nın adamı APO'yu vurdu, PKK parçalandı" biçiminde haberler yayınlattırıyordu. Aslında buna benzer bir çekişme vardı. Tabii biraz sabırlı, ihtiyatlı ve tedbirli oluşumuz onlara bu fırsatı vermedi. Bu durum 1982 ve 1986 Kongrelerinde yaşandı ve en son 1988 provokasyonuna ulaştı. Bu provokasyonun altında Fatma vardı. Avukat sadece bir figürandı, bir piyondur. Partiyi güçsüz düşürmeye en çok bu yılda yeltendi. Kanımca Güney'e kadar devam eden provokasyonlarda da yine onun mantığı var. Bana göre TC, onun direktifleri altında provokasyon planları geliştirip uyguluyor. Tabii o da bir güçtür. Devlet kırk yıl Kürtlerle uğraşmıştır, onu devam ettirmek isteyebilir. **Kemal Burkay**, KUK, DDKD, KDP ve benzerleri işbirlikçilikte ve ajanlık bu provokasyonların yanında zayıf kalırlar. Ama benim de bunlarla savaşımım oldu ve bu hala tek başıma yürüttüğüm bir savaştır. Fakat bütünüyle kuşku altındaydım. "Ajan kıızıyla ne arıyor?" diye herkes ilişkiyi eleştiriyordu. Bizim arkadaşlarımız da "Bu ne biçim ilişki?" diye soruyorlardı.

Fatma'nın bizzat her gün adam düşürmesi var. Kendisi "Adam harcamak gerekir" diyor. Bazı bayan arkadaşları resmen boğdurttu, bazılarını sifıra indirdi, bazılarını peşkeş çekti. Bu, kadınlara yönelik bir politikaydı. Tek bir yoldaşın çıkmaması açısından ne gerekiyorsa onu yaptı; yarattığı tipler bugüne kadar başıma bela oldular, gergin ve problemlidirler; erkekler de böyledir. Tarihçeyi biraz kabartmak istiyorum. Yani tam on yılı aşkın şiddetli bir savaşı direkt cepheden yürüttük. Bu savaşın etkileri de hala devam ediyor. Bu savaş, özel ilişki bağlamında bir savaşı mıdır? Hayır, bu çok nettir. Siyasal ve açık bir savaştır; duyguda, düşüncede ve örgütlenmede bir savaştır. Kendisi bizzat gerillaya ulaşmanın en büyük engellerinden birisiydi, ona karşı savaştır. Bu savaş görünüşte bir kişiye, ama genelde TC'ye karşıdır. Onun en tehlikeli vurucu gücü olan kontrgerillaya, özel savaşa, MİT'e karşı savaştır. İlişkilere hangi siyasal çerçevelerde yaklaştığımı, yine tarihsel temeli nasıl ele aldığımı iyi anlamanız bunları için belirtiyorum. Yani sorun cinsel ilişkidir deyip, bir tarafa atılmamalıdır. Çok yüzeysel düşünmemiz için bunları vurguluyorum.

Kadını Geliştirmek Kölelikten İntikam Almaktır

Kürt erkeğinde de, kadınında da cinselliğe düşkünlük çok ileri boyuttadır. Köylü felsefesinde gece gündüz kör bir cinsellik vardır. Görünüşte çok namusludur, namazında niyazındadır, Allah'ıyladır; ama bence onun bütün yaşamı çok kör bir cinselliklidir. Bu cinsellik, ilkel aşamanın aile düzeyinden bile daha geri bir cinselliklidir. Yaşanan budur. Ne acıdır ki, bu ilkelliğe namusluluk

yaftası vurulmuştur. Aileye taşırıldığında da, Kürt gerçeği orada bütünüyle cinsellik ilişkisine boğulmuştur. Aslında bütünüyle vatan ve ulusal kimlik gitmiş, her şey burada kaybedilmiştir. Şu anda en büyük darboğaz halen budur. Ne erkek ne de kadın nefes alabiliyor. Bu ancak uzun boylu edebi ve siyasal değerlendirmelerle tam anlatılabilir.

Köylülükten sağlam bir adam neden çıkmıyor? Bütün bu çabalara rağmen, güçlü siyasal ve askeri komutan halen neden gelişmiyor? **Peşmerge** ailesi için kendini neden kırk defa sattı? Kürt erkeği kendini Avrupa'ya neden bu kadar sattı? Ailesi ve iş için sömürgeciliğe günde kırk kez dileniyor. Sözde namusu olan aileyi, hatta sırf basit yaşamını kurtarmak için bir maaş karşılığında satamayacakları hiçbir şeyleri yoktur. Onur ve namus kaldı mı? Ahlâk bunun neresinde? Fakat sırf bunu kurtarmak için dünyanın cehennemi işkencesine katlanır; dünyanın öbür tarafına, Arabistan çöllerinden İsveç'e kadar gider. Bu, aynı zamanda bir dramdır.

Devrimciler sorunlara basmakalıpçı değil, yaratıcı ve kurtuluşa götürecek tarzda yaklaşmasını bilirler. O halde bu sorunlara nasıl yaklaşacaksınız? Hem bireysel olarak bu kadar yaşadığım, hem de genel gözlem gücüm olduğu için söylüyorum: Bana göre her şeyden önce yapılması gereken, cinslerin özgürlüğünü sağlayabilmektir. Cinselliği bir aldatma, düşürme, mal mülk ve aile edinme aracı olmaktan çıkarmak gerekiyor. Hatta cinselliği mutlaka bir alçalma aracı olmaktan çıkarmak gerekir. Çünkü cinsellik sürekli çok ayıplı bir olay olarak değerlendiriliyor. Cinsler arası ilişki, cinsel ilişki çok ayıp bir şeymiş gibi ele alınıyor. Acaba bu yaklaşımlar doğru mudur? Gerek bilime gerekse özgürlük bilimine göre baktığımızda, burada cinselliğin büyük bir gericilikle, tutuculukla, sınıflı toplumun gelişmesiyle ve mal mülk düzeniyle bağlantısı, hatta onun çok basit yansıması olduğu ortaya çıkar. Burada insanlığa karşı işlenen en büyük suçun, ahlâk adı altında ahlâksızlığın temeli olduğu ortaya çıkar. Buradaki namusluluğun diğer yüzü namussuzluktur veya kocaya çok bağlılığın diğer yüzü fahişeliktir. İki sisi sıkı sıkıya birbiriyle bağlantılıdır. Kürdistan'da bütün bunlar toplumumuzu boğmuş ve düşünce dünyamızı yutmuştur. Yani ulusal özelliklere ve siyasal gerçeklik denilen hiçbir gelişmeye fırsat bırakmamıştır. Bu düşünceyi daha da geliştirebilir, en önemlisi de kendinize uygulayabilirsiniz.

Ben cins olarak kendimi biraz özgür hissediyorum ve benim en büyük savaşlarımdan birisi de kendimi özgür durumda tutmamdır. Bununla ne elde ettim? Halk bana özgürce, kadınlar ise biraz daha cesaretlece yaklaşıyor. Ben mi halka "Bijî APO" deyin diye söyledim? Birdenbire herkes her yerde bunu söyledi. Kadın ben mi kendi yanıma çekiyorum? Dikkat ederseniz, siz kadın yoldaşlarımızda derin bir ilgi gelişiyor ve bu ilgi sayesinde Ortadoğu tarihinde neredeyse ilk defa bu kadar kadının korkusuzca dağların doruklarında silaha sarılına yol açtık. Eğer ben olmasaydım, adım atabilirler miydi? Türk Solu da var, adım attırsın bakalım! Bunun kendi yaşantımı düzenlememle kesin bir bağı var. Kişi olarak özgür pozisyonundan vazgeçmediğim için, toplum ve kadın özgürlüğe koşuyor. Bunu biraz incelemeyi bileceksiniz. Özgür pozisyon nedir? Kadın neden buna koşuyor? Dikkat edilirse, sevgi olayı gelişiyor. Bunun kaynağına biraz ineceksiniz. Bu sevgi nasıl gelişiyor? Benim ilgilerim var; halk için engin düşünmek, kesinlikle büyük sabır ve inatla çalışmaların başında olmak, siz kadınlar için de hep belli bir yer uğruna savaşım vermek, özgür statü ve özgür ilişki uğruna sınırsız bir savaş vermek durumundayım. Büyük bir çekim gücüyle kadını özgürlüğe çektiğim çok somuttur. Bazı sonuçlara ulaşıldı, bazı gelişmeler ortaya çıktı. Durumumun biraz iş yapan bir durum olduğunu görün. Benim dediğim kesin doğrudur diye hemen bunları kabul edin demiyorum, fakat biraz incelemesini bilin. En azından irtibatı iyi yakalarsanız, özgür konuma ulaşmanın sihirli anahtarlarını ele geçirebilirsiniz. Bu bana göre en değerli anahtardır. Bu, tartışmaya da açıktır.

Şu konuda oldukça cesur davranmaya çalışıyorum: Herkes kadın deyip yüklenmiştir. **Nazım Hikmet** bile, "Karımızdır, soframızda sarı öküzden sonra yeri vardır" diyerek yüklenir. Bir süs bebeği halinde düşünmekten tutun, birçok tasvirle kadar gider. Yani edebiyatı bol yapılmış, sonuçta ise son derece kötürüm ve ayaklar altında dönüp duran bir tip ortaya çıkmıştır. Kadın onur ve şerefte hep ikinci planda kalmıştır. Sözü fazla dinlenmez, fazla ciddiye alınmaz. Toplumsal ve siyasal karar süreçlerinde yeri yok denecek kadar azdır. Askeri konularda zaten hiç yeri yoktur. Ailede bile yeri, belirtildiği gibi, 'sarı öküzden sonra gelir.'" Dünyanın eziyeti, mihneti çekilir. Bu statüyü böyle kabul etmek ve buna onur demek, bana göre bir insana yapılabilecek en büyük hakarettir. Bu tip sonuçlara götüren her türlü ilişkiye ve evliliğe, hatta bunun kültürüne karşı çıkmam bundan dolayıdır.

Dikkat ederseniz büyük sabırlıyım, ilke adamıyım. Benim gibi başka bir kişinin daha bazı ilkelere sebatla bağlanma gücünü gösterebileceğini sanmıyorum. Beni biraz tanıyan biri, benim için "Senin adın Bay İlke'dir" diyor. Bir yetkilinin böyle söylediğini duydum. "Bütün yaşamını bir ilkeye göre ayarlayana ilk defa rastlıyoruz" diyorlardı. Kendime kimseyi ucuz bağlamaya da ihtiyacım yoktur. Fakat büyük toplum ülküsü ve buna ulaşmak için büyük yoldaşlık benim yaşamımın kendisidir. Dilsiz Kürt toplumundan, bin defa bitip tükenmiş Kürt kişiliğinden bu kahramanları yarattık. Kahramanlık çizgisine adım adım nasıl geldiğini değerlendirmek zor değildir. Her şey benimle başlar demiyorum, ama böyle bir çabayı da gerçekten iyi anlamak gerekir. Düşmanım da olsanız, bunu doğru değerlendirin. Kaldı ki, Türk Genelkurmayı bile bizi doğru değerlendiriyor. Nefes alamayan ve gölgesinden korkan tiplerden bu durumları yaratmak çok önemlidir, hatta bu her şey demektir, yaşamın kendisidir. Bu yaşamın ilkelerini bilmek gerekir.

Aslında sizin kurtuluşunuza ilgi duydum. Herhangi bir erkeğin ilişki düzenini ele alın: Erkek kendini bu işlere böyle vermez, hatta bunları çok saçma bulur. "Partiyi bu bayanlarla nasıl yürütmek istiyor?" diye arkadaşlarımız uzun süredir bizi yadırgıyor. Bu anlayış uzun süredir sırtımda kambur gibiydi. Gerek geliştirdiğim özel ilişkiyi, gerekse daha sonraki tüm ilişkileri, herkes benim açımdan neredeyse bir intihar deneyimi gibi düşünüyor veya en tehlikeli işi yapmışım gibi değerlendiriyordu.

Kadın yüzünden erkeklerin ve siz kadın yoldaşlarımızın kabul edeceği şey, ilk duygusal yaklaşımı gösterenin malı mülkü olmaktır. Erkek kadının yüzde yüz malı olduğunu söyler, siz kadınlar da "öyle oldum" dersiniz. Benim bunu kolay kabul etmemem bir kötülük müdür? Erkeği ve kadını çözümlenmeden, kim neye nasıl rastladıysa, kimi aile kuralına, kimi mal mülk kuralına, kimi zenginliğine, yetkisine ve gücüne göre yaklaşım içine girer. Bunun ardından gelişen, kadını eve, çoluk çocuğa bağlamadır. Bu, ne kadar ahlâkidir veya ne kadar özgürlüğe hizmet ediyor diye değerlendirmek gerekir. Bu konudaki eleştiriler

çok yoğundur ve çözümlenmeler de epey ilerletilmiştir. Bunu yapmakla acaba sizi çok mu zorluyoruz veya düzeninizi mi alt üst ediyoruz? Tüm bunlar da olabilir. Ortaya çıkan durumlara baktığımda, duygu dünyalarımızın yıkıldığını anlıyorum ve bu büyük tepkiye yol açıyor. Bazı yansımaları değerlendirdim: Onlara göre ben 'korkunç' bir adamım. Müthiş mi, düşünülemez mi veya bu halk kendi Önderini tanıyor mu, Başkanın böyle olduğu biliniyor mu türünden değerlendirmeler de var. Tüm bu cümlelerde hem endişeleniyorum, hem de kendimle iftihar ediyorum. Böyle olduğum için kendime bravo diyorum. Tarihten ve köle gerçekliğinden iyi intikam aldım. Kendimi kolay kolay beğenmem, ama bu noktalarda biraz köklü sonuç aldım. Kimleri ve hangi duyguları yaktığımız konularında biraz zeki ve içten olacak, kendinize biraz güvenecek ve kendinizi tanıyacaksınız.

Yaşadığınız o yaklaşımlar neydi? Kürt kadını ve toplumunu biliyorsunuz. On, on iki yaşlarındaki çocukları almışlar, yaşlı erkeklere vermişler. Onlar hiçbir zaman sevdiler mi, saygı gördüler mi? Kafaları bu kadar çalışıyor mu? Herhangi bir tercihleri ve sevgi ifadeleri olmuş mudur? Herhangi bir hürmete layık olmuşlardır mi? Buna hayır diye cevap vermek gerektiğini çok iyi biliyorsunuz. Elleri ve yürekleri boştur; dilleri tutulmuş, gözleri körleştirilmiştir; bağlanmış olarak bir yere oturtmuşlardır. Benim savaşımım buna karşıdır. Belki de "Herkesin ucuz bir duygu dünyasına, ucuz bir ilişki elde etmeye hakkı var" diyorlar. Hatta "Sen PKK'yi nasıl bu ortam içinde tutuyorsun? Bu kadar kadın ve erkek evlenmeden nasıl tutuluyor?" diye sorulduğunu iyi biliyorsunuz. Bir arkadaş "Kadın ve erkek ateşle barut gibidir, sen nasıl bir arada tutuyorsun?" diyordu. O provokatör de, "Biz, kırk sekiz saat içinde sorunu hal ederiz, kimin kiminle evleneceğini kararlaştırırız, sorunu kökten çözeriz" diyordu. Bu konuda bütün provokatörler birbirine söz verdiler; "Partiyi ele geçirirsek, sizi istediğimiz evlerde, istediğiniz ilişkilerde tutarız" dediler. Yüzlerce, hatta binlerce çalışımı bu yolla etkisizleştirdiler.

Dikkat edilirse hikâye aynı hikâyedir; ha köydeki adam ilişkiyi böyle ele almış, aile kurmuş, avrat edinmiş, koca olmuş; ha saflarda yapılmış, birbirinden farkı yoktur. Kadını ve erkeği serbest bıraksaydık ne olurdu? Kendi deyişleriyle bir tek kişi Botan'a gitmezdi, gidip Avrupa'da yaşardı. Avrupa'da yaşayan adamı öldürseniz veya kellesini koparsanız, "Gel, devlet olmuşsun, bağımsızlığı elde etmişsin" deseniz, ülkesine getirebilir misiniz? Böylesine zorlu bir savaşa tek bir kişiyi çekebilir misiniz? Üzerinde düşünecek olursak, bunun mümkün olmadığını rahatlıkla görürüz. Her türlü hakarete, neredeyse ilerde katliama bile uğratılacaklar, ama kendilerine bu yazgıyı belirlemişler. Kim kime neyi dayatıyor, benim dayatmalarım neydi? Öncelikle kendi gerçeğinizi tanıyın. Bunun için PKK'yi ve giderek PKK'deki sosyalizmi tanıyın. En son olarak da kendinizi cins olarak tanıyın. Bu platformu açık tutmalıyız.

Size gösterebileceğimiz en önemli yenilik, kendini özgür değerlendirecek bir platformu açık tutmaktır. Önce karpisler ve tutkuların sıyrılmış sağlıklı bir düşünce fırsatını size sunalım. Bundan yola çıkarak birbirinizle tartışmayı geliştirin, birbirinize doğruyu dayatın, kendi kaderlerinizi tartışın. Dolayısıyla kimse kimseye engel teşkil etmesin, özellikle karşılıklı dayatmalar sınırı fazla zorlamasın. Sınırı fazla zorlamak, tutkuyla "Sen benim oldun, ben senin oldum" demek değildir. Birbirinizi körleştirmeyin. Sevgiyle, saygıyla dopdolu olun. Fakat fiziki rahatsızlığa götürebilecek, taciz diyebileceğimiz durumlara hiç kimse yanaşmasın. Bu daha çok sizin için gerekliydi. Çünkü biraz düşünmeye ve kendinizi toparlamaya ihtiyacınız vardı. Bu bir grup için yapılmıyordu, tarih için yapılıyordu. Tarihin bir dönemine özgürlük çıkışını gerçekleştirmek için yapılıyordu.

Tutkularınız ve mücadeleye geliş tarzınız sizi gırtlığınız kadar öfkeli yapmıştır. Buna karşı dayandım, bunun için bazı yaklaşımları daha da ilerlettim. Bu ne tutkusudur diye sordum. Bu tutkuyu vatanseverliğe, halkı anlamaya, tanımaya ve bağlanmaya dönüştürdüm, PKK ve Önderlik olayını kavratmaya dönüştürdüm. Bu konuları hem yaygınca tartıştık, hem de dayatmak istedik. Bu, doğru bir dayatmadır. Çünkü sizin çıkarınıza her şeyden önce eşit ve özgür tartışma ortamı kadar, tercihte bulunma hakkını ve yetkisini veriyorum. Belki tutkularınızı istediğiniz gibi yaşamayabilirsiniz. Fakat önemli olan bu muydu? Önemli olan kendinizi kurtarmak mıydı? Önemli olan tarihi gerçeği biraz anlamak, genel kurtuluş ilkesine ulaşmak ve bununla kendi bireysel kurtuluşunu geliştirmektir. Sizinle ilişkiler bu çerçevede düzenlenmek istendi.

Bu genel belirlemelerden sonra, pratikte neden hala bazı sorunlar yaşanıyor veya neredeyse insanın objektif olarak en değme ajanlık diyebileceği durumlar ortaya çıkıyor? Bunların yaşanması özgürlük ilkesini anlayamamaktan, güdülere sınır getirememekten veya siyasetle bağlantı kurma gücünü gösterememekten dolayıdır. Siyaset bir çizgidir, çizgi giderek örgütlenme ve eylemdir. Onunla bağlantı kurulamadığı için, ilkesizce tutkular konuşturulmak isteniyor. Bu konuda biraz engelleme yapıyoruz, doğruyu dayatıyoruz; bu da tepkiyle karşılanıyor, sonuçta entrika ve dedikodu denilen şey ortaya çıkıyor. Bu da olası gelişmeleri zehir ediyor.

Burada **Yalçın Küçük**'ü analım. Bir yazısında, "Öcalan, buldozerle beyinleri -ben buna yürekleri de ekleyebilirim- sürüyor ve gül ekiyor, beyinleri gül bahçelerine çeviriyor" diyor. Aslında bizi inceliyor ve bazı sonuçlara gidiyor. Kürt tarlası gerçekten ancak buldozerle sürülebilir ve bazı tohumlar saçılırsa gül veya farklı bitkiler de yetişebilir. Hali hazırda Kürt bahçesinde ne gül, ne de ot vardır. Bahçe yakılmıştır, harabedir, bataktır, kokudan ve nefretten geçilmiyor. Biraz yaklaşım gücü olanlar bunu görür.

Bazılarınız sevebilirsiniz. Bu konuda kadınları ve kızları biraz ayıpladım. Çok intikamcı değilim, ama affedilmez durumları yaşıyorlar. Yine de biz onları affedelim. Ağızları biraz laf yapabilecek duruma geliyorlar. Biraz düşünce gücüne kavuşuyorlar, fakat kendilerini komple geliştiremedikleri için çok tehlikeli durumlara giriyorlar. Ne yaptılar ki, ne istiyorlar? Hangi savaşı verdiler de neyi almak istiyorlar? Bizim çabalarımızı nereye kadar anladılar? Bunların Kürd'ü anlama, Kürdistan'da yaşama dertlerinin fazla olduğunu sanmıyorum. Önemli bir nokta aşırı olmak isteniyor. Fakat provokatörlerin ve oportünistlerin hemen hepsinde böyle dönemeçlerde can alıcı yerden darbe vurma girişimleri vardır. Yalnız bu konuda değil, çok çeşitli konularda bunun yüzlerce örneğini gördüm. Örneğin, savaş kritik bir aşamada ve biraz doğru yaklaşılsa, dev gibi bir adım atılacak; ama bir kişi ortaya çıkıp öyle bir oportünizmi dayatıyor ki, altın değerinde imkânlar kaybediliyor. Bunların sınıf temeli vardır. Oysa kişiler benimle şahane yol alabilirler.

Benim engellerle boğuştuğumu, kendimi aldatmamaya çalıştığımı iyi biliyorsunuz. Kendimi aldatmadım dememin toplumsal boyutu, adalet ölçüsü çok önemlidir. Biz sosyalizmi temsil ediyoruz. Ezen ve ezilen ilişkisine, teori kadar pratiğe güç getirmek çok önemlidir. Hiç kimse bunu hesaba katmıyor, anlamak istemiyor. Çünkü yüreksizler. Benim yaptığım bunları kabul etmemekti. Büyük bir tutuculuğa karşı başlı başına savaştık. Siz de biz özgürlük için savaşıp yaşadığınızı söyleyebilirsiniz. Ama bu bizim çabalarımızla ne kadar orantılıdır, ne kadar bize bağlısınız? Ufak bir iç sıkıntınız oluyor, bunu hemen tepkiye ve rahatsızlığa dönüştürüyorsunuz. Böylece yüreğinizde bize yer kalmıyor. Hatta benim daha yürekli olmam, daha fazla sevebilmem yadırganıyor.

Her kadını oldukça değerli görmek, güçlü bir kişinin gücünün işaretidir. Şunları size açıkça belirttim; mevki ve harem kurmak peşinde değildim ve halen bir hizmetçi konumundayım, size hizmet ediyorum. Kocalarınızdan, sevgililerinizden bu ilgiyi acaba görebilir miydiniz? Biraz vicdan sahibi olalım! Bir sevgiliniz olsa, acaba gelir dertlerinizi böyle dinler, iç dünyanıza bu kadar hitap edebilir ve sorunlarınıza ilgi gösterir miydi? Sarılırdı, sevişirdi ve iki gün sonra leşinizi çıkarırdı. Bu çok açıktır. Ben erkekleri en az sizin kadar tanırım. Tutkularınız, yapınız buna çok açık, zayıflıklar içindedir, bunu kullanırlardı, ondan sonra ömür boyu bunalımlı bir yaşam sürüp giderdi. Bu güzel bir şey mi? Acaba çok önemli kaybedişleriniz olmayacak mıydı? Her şeyden önce yığıtlığınız, kişiliğiniz daha gelişmeden elden gitmiyor muydu? Kaybedilenler hiç yok muydu? Bunları tartışın. Kaldı ki erkek size çok iyi davranabilir de, çok iyi koruyabilir de, çok sevebilir de, mutlu da edebilir, ancak bu gerçekten mutluluk olabilir mi? Böyle mutlu aile tabloları çizilir. Acaba gerçekten öyle mi? Öyle olmadığını topluma baktığınızda dehşetle karşılıyor ve görüyorsunuz. Bu ilişkide genç bir kızın esenliği ne kadar korunuyor, saygınlığı ve değer verilmesi ne kadar oluyor? En yakın çevrenize bakın, ne kadar değeriniz vardır? Normal insanın düşüncesi temel özgürlük ilkesinden, siyasal çizgiden kopuk olursa, o her türlü patavatsızlığı gösterir. Hele tutku diye güdülerini ayaklandırmayı aklına getirmişse, onda her türlü bela çıkar. Ve buna da “özgürlük” der, özgürlüğü böyle anlıyorlar. Bu çok ucuz ve kendilerini iflah etmeyecek bir yaklaşımdır. Yine de tercih sizindir.

Benim burada bütün yapmak istediğim, bir tercih imkânını, bir beğeni ve seçme kabiliyetini yaratmaktır. Çünkü benim kendimi sizlere sunmam bir düşkünlük sonucu değildir. Aslında şunu size hissettirmek istiyorum: Önder diye bellediğiniz bir insan bile kadın konusunda sizinle adeta bir sevgili gibi uğraşsın o kadar hizmet etmeli, özgürlüğe o kadar açık bir tablo çizmeli ki, yanılmayasınız. Bir önder bile böyle yaptığının göre, bizim karşımızdaki insan daha nasıl yapmalı diyebilmeniz. “Bu Önder egemen ve güçlü olduğu halde bize böyle yaklaşıyor. Sen neden böyle yaklaşım göstermeyeceksin?” diyeceksiniz. Bunu sizde bir istek, giderek bu isteği de bir mücadele haline getirmek gerekir. Bu da özgürlük savaşımınızdır. Bunun oldukça ustaca bir yaklaşım olduğunu biliyorsunuz. Ben artistlik yapıyorum demiyorum, ama beni o durumda bırakan kimdir? Böyle yapmazsak, acaba bir milim kadar bir adım attırabilir miyiz? Acaba bu işte sizin gibi özgür yaklaşım sahipleri çıkabilirler mi? Siz, “Aslında buraya kadardır, özgür seçim ihtiyacımız yok, biz beğeneceğimizi beğenmişiz” dersiniz, o zaman size şunu sorarım: Devrimciliğinizi neden güçlü yapamadınız, neden buraya geldiniz? Neden yeniksizsiniz? Doğru dürüst bir çalışmaya neden güç getiremiyorsunuz? Yaşamınıza bakın, bunun böyle olduğunu göreceksiniz. Dolayısıyla eksiksizsiniz, yanılığınız içindedir. Dönüşümü kesin ihtiyacınız var.

Böyle bir yaklaşımın ne kadar gerekli olduğunu biliyorsunuz. Sizin böyle bir yaklaşımdan en önemli sonuçları çıkaracağınız açıktır. Ortaya şu çıkıyor: Kendinizi neden bu hale getirdiniz? Kendimi neden sizin hizmetinize koydum, bu gerekli miydi? Bu soruları size soruyorum. Devrimci olduğum için, başlangıçta hiç sorun haline getirmeden, sorunlar üzerinde tekrar tekrar durdum. Düşüncede ve davranışta da çok hata vardı. Hiç sormadan size yüklenmişim. Bazıları bunu dayatma diye anladılar. Sizinle zaman zaman konuştum. Bana göre bugün bir kızımız, bir kadını her hangi bir yurt parçasının kendisi olabilir. Aslında bu biraz gerçektir de. Kadın olgusunda toplumsal ve ulusal gerçekliğimiz halen yaşıyor. Erkek ise işbirlikçiliğinden, yabancılaşmasından, düşmana günde kırk defa eğilmesinden dolayı silinmiştir. Bu nedenle ulusal değerleri fazla temsil edemez. Kadın ne kadar geri de olsa, -Botanlı kadın dört bin yıl önceki Kürd’ü temsil ediyor; aşırı asimilasyona uğramamıştır. Hemen hemen her kadın aslında bir ulusal değerdir. Dikkatli gözleyen bunu tespit edebilir. Dolayısıyla kadını bir yurt parçası gibi karşılamak gerekir. Elbette, “Biz kokuşmuş, bitmiş, tükenmiş kişileriz. Sen niye böyle şairane düşünüyorsun? Hayallerin neden bu kadar büyük?” diye sorabilirsiniz. Bir yurtsever bile böyle düşünmek zorundadır; bu iyi bir düşünme tarzı, iyi bir hayaldir. Kadını bir yurt parçası gibi düşünmek ve öyle karşılamak büyüklüktür. Buna ne kadar layık olmasanız da, sizi layık hale getirmek gerekir. Kötülük bunun neresinde?

Aslında Kürt kadının değeri sarı öküzden sonra gelir. Nasıl ele almışsan, öyle olur. Bunun insani bir yönü var mı? Kadını tarihten, yurttan ve kültürden bu kadar kopuk ele al, ondan sonra da ‘canımdır, malımdır’ diye yüklen ha yüklen: En büyük saygısızlık ve dayatmanın en çirkin işte buradadır. Buna dayalı cinsel ilişkinin, cinsel özgürlüğün kaç paralık değeri vardır? Tutkun uyanmış, sarılmışsın. Bu, kölelik ilkesine, hayvani ilkeye, hatta yabancılaşma ve sömürgecilik kadar götürür. Burada örgütlenme ve eylem yoktur. İşte köylü anlayışı, gece gündüz kör bir cinsellik olgusu ortadadır. Bu özgürlük müdür, bu namus mudur?

Ben çalışmaktan bıkmam. Çocukluğumda arkadaşlık coşkusuyla nasıl hareket ediyordumsa, halen de öyleyim. Fikrimde ve yaşamımda kişileri karılaştırmak veya sahte erkekleştirmek yoktur. Kendi yaşamımda buna yer vermeyeceğim. Bu bana çirkin gelir. Eşleşmek kötü bir şey değildir, ama eşleşme nasıl gelişir? Benim için bu halen büyük bir savaşım sorunudur. Buna giden büyük savaşım, büyük uğraş önemlidir. Sevgiye giden yol bazılarının hemen bir su içme gibi gelir. Oysa bu çok zordur. Bizde sevgiye giden yolu açık tutmak, şiddetli bir savaşımın mümkündür. Kürt çözümlemesini yapıyorum, bunu incelememek günahdır. Ağızları biraz laf yapıyor, onu da çok kötü kullanıyorlar. Korkarım çoğu bütün bu çabaları inkâr eder bir duruma girecek ve bu çabalar boşa gidecektir. Bunu anlamadan gidecekler. Bunun sonucu iyi olmaz. Tarihini ve çabayı inkâr eden ne sosyalist, ne de kurtuluşa giden yolda sağlam bir deneyim sahibi olur. Bunların durumları reel sosyalist ülkelerdekiler gibi olur.

İlişkilerde çok zorlanıyorsunuz, kendinize güveniniz çok zayıftır. Cesur olmak gerekir. Bu açıdan da isterseniz kadın çalışmalarını biraz sınırlandırabilirim. Fakat korkarım kendinizi kaybedersiniz. Çünkü fazla destekcinizin olabileceğini sanmıyorum. Kadın mücadelesinin teoride ve pratikte örgütsel anlamının ne olduğunu biraz anladığıma ve bunu yürütebildiğime inanıyorum. Fakat bu çalışmanın sabote edilmesi durumu var. Bu konuda kendiniz yetmezliğe düşüyorsunuz. Bu da beni düşündürür ve tedbir almaya sevk eder. Dikkat edilirse, bunlar son derece bilimsel yaklaşımlar ve özgürlüğe davetiyedir. Kadına güvenmek gerekir. Sizinle yaşamın daha iyi geliştirilebileceğine hem inanmak, hem onun özgün çabası içinde olmak gerekir. Kızların kendilerini zorlamalarına gerek yoktur. Onlardan fazla talepte bulunmayacağız. “Savaşa koşalım, silah alalım, dağa koşalım veya kendimi kanıtlamalıyım” diye zoraki çabalara girmenize de gerek yoktur. Kendinizi bazı tutkular kadar, kölelik zincirlerine bağlı hissetmenize de gerek yoktur. Ben dahil, karşınızda hiçbir kurum ve kişi ne cinsinize, ne de cinselliğinize karşı zorlayıcı bir etken olabilir. Son derece özgür davranabilirsiniz. Bir seçim kabiliyetiniz olmalıdır; güzelliği görebilmeli, hatta onu kendinize mal etmelisiniz.

Kadın söz konusu olduğunda, onu yaşamdan kopuk ele alamayız. Kürtlerde ‘jîn’ hem yaşam, hem kadın demektir. Bu oldukça doğru bir tanımlandırmadır. Ama bu ne hale getirilmiştir? Bizde yaşam zehir zemberektir, dikendir, yara bere içindedir, adına her türlü namussuzluğa girilen bir beladır. Kadın da bu yaşamın en katalizör olmuş cinsidir ve öyle kullanılıyor. Benim amacım yaşamı yaşanılır hale getirmektir. Bir tablo oluşturmak istedik. Kadından da bazı önderler çıksın dedik. Uzun bir süredir kadın yoldaşlarımızın bazılarıyla bu konuda derinleşmeye çalıştık. Kendimce önemli gelişmeler olabilir diye düşündüm. Bu çalışma özgündü, yaratıcıydı. Bu konuda oldukça önemli gelişmeler sağlandı. İlerde bu çalışmaların daha da büyük etkisi görülür ve zaten görülmüştür.

Halkın bütün çıkışlarında bizim çalışmalarımız belirleyici etkide bulunuyor. En büyük şahadetler ve direnmelere giden kadınları biz yarattık. Onlar bu çalışmaların ürünleridir. Bazı hainler de çıktı, ama önemli bir kesimi kahramanlar durumuna geldi. Cizre’de ilk şehit düşen **Berivan**’ı anmalıyım. İlkokulu bitirmiş ve Avrupa’ya aile çocuklarına bakmak için gitmişti. İçimizde ise özgürlük parçası kesildi. Bu, benimle girilen ilişki süreci içerisinde ortaya çıktı. Önce zavallı bir köleydi, konuşmasını ve gülmesini bilmezdi. Daha sonra kendisine ne kadar değer verildiğini gördü. Böyle özgürlükçü yüzlerce bayan var. Değer vermemiz, onları savaşı haline getirmemiz kötü mü oldu? Belki kendi tutkularını yaşamadılar, fakat halkımızın tarihinde en soylu yerlerini aldılar. Bütün bunlar yanlış değerlendirilmek isteniyor. Halbuki bunlar bir ulusu var eden gelişmelerdir ve kadının da onurudur.

Sizler bu temelde geliyorsunuz. Bununla yetinmemeliyiz, daha da ilerlemeler olmalıdır. Benim hizmetim yalnız başına yetmez, sizlerin de çabalarınıza hem ihtiyaç vardır, hem de bu işin belli başlı faktörü olması gerekenlersiniz. Kürt olayında bu yeri kesinlikle tutmanız büyük önem taşır. Ama halen cesaretsizsiniz, kendinizden fazla emin değilsiniz. İlkeye bağlılık çok aşmıyor, edepli olunamıyor. Sıkılıyorsunuz ve bazen patlama durumuna geliyorsunuz. Bu da olgunlukta zayıf olduğunuzu gösterir. Zayıf kadın olarak kalmakta ısrar etmek, bir kişiye kul köle olmak yararınıza değildir. Seçme ve değerlendirme kabiliyetinizi, ilişki sınırlarınızı geniş tutmak iyidir. Ama ilkeli, terbiyeli ve özgürlüğe aday olmayı bileceksiniz. Sizleri çok candan bir yoldaş gibi değerlendirmemiz yadırgatmamalı; bu durum sizi abartmaya ve şımartmaya götürmemeli, aynı zamanda niyetler kötü mü denilmemelidir. Ne siz o kadar gelişmişsiniz, ne de yaklaşımlar kötü niyetlidir.

Sosyalizm Cinsler Arası Uçurumun ve Eşitsizliğin Yıkılmasıdır

Devrimcilik, yaratma sanatıdır. **Lenin**, büyük hayallerimiz olmalı der, fakat bunların bilimsel olması gerektiğini belirtir; hayalsiz devrimci olmaz, fakat hayaller gerçeklere dayalı olacaktır diye ekler. Kanımca bizim pratiğimizde buna oldukça bağlı kaldı. Büyük niyet, büyük rüya yerindedir. Yanlışlık ve yetersizlik şuradadır: Kendinizi yaşamın asli bir faktörü olarak henüz değerlendirecek durumda değilsiniz ve sizi buna zorlamamak da gerekir. Bunu hemen bir aile yaşamına gelecek durumda olmadığınız için belirtiyorum. Bu konuda biraz düşünme, biraz davranış özgürlüğünüz olmalıdır. Örneğin, Avrupa’da bile otuz yaşına kadar öyle kolay evlenmiyorlar. Mutlaka öyle yapın demiyorum, ama onlar evliliğin özgürlükten çok şey götürdüğünü fark etmişler. Mücadeleyle daha çok kazanmamız gereken şeyler var. Bu dönemde cinsellik mal gibi satış konusu olan bir değer gibi görülmekte; “Vay elimden gitti, her şeyim bitti” diye bitirilecek bir değer olarak anlaşılmaktadır. Cinsellik bir doğallık durumunu ifade eder. Ama egemen toplum, sınıflı toplum bunu tanınmaz hale getirmiştir. Onu özgür düşünceli ve özgür iradeli kişiler cinselliği diledikleri gibi yaşarlarsa, bu ahlâki bir tutum olur. Cinselliğinizi her türlü saldırıya karşı varlığını koruduğunuz gibi koruyacaksınız. Bu öyle kaba anlamda bir korunma değildir. Cinsellik, toplumsallık, aile ve siyaset birbirleriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır. Bu yaklaşım doğrudur. Cinselliğiniz elinizden giderse, toplumsal düzeyiniz körelirse, siyasallığımız hiç olmazsa, en kötüsünden bir durumu yaşarsınız.

Biz bunları komple bir kişilik olarak sizde yaratmak istiyoruz. Bunun için kavrayış gücü göstermelisiniz. Komple bir kişiliğiniz oluşursa, o zaman seçme ve değerlendirme kabiliyetiniz de gelişir. İsterseniz ilişki kurabilirsiniz, isterseniz kurmazsınız; çünkü ilkeli bir kişiliğe sahipsiniz, her türlü gericiğe karşı savaşım verebilecek durumdasınız. Buna bütün gücünüzle destek olan biziz. Ben bile olsam, özgürlük tutumu gereği iradenizi egemen kırım. Fakat araştırın, yanılğılardan sıyrılın, yetersizliklerden kurtulun ve ayrıca sevin. Bunları sağladığınız oranda sevme ve beğenme gücünüz olsun. Bunlar sağlanmazsa adaletsizlik ve haksızlık etmiş olursunuz. Sevilmececek olanı sever, sevilmesi gerekeni ise sevmezsiniz, bu adaletsizlik olur, kendinize de haksızlık olur. Size layık olduğu ölçüde sevebilmeli ve sevgiyi de geliştirmelisiniz. Bunu sağlayamazsanız sosyalist olamazsınız.

Sosyalizm, insanlığın yabancılaşmasının ortadan kalkmasıdır; cinsler arası en özgür ortamın, ifade ve ilişki tarzının ortaya çıkarılmasıdır; bin yıllardır süren cinsler arası uçurumun, eşitsizliğin ve duvarların yıkılmasıdır; yeni, özgür ve eşit ilişkiler

temelinde birbirine yaklaşım gösterilmesidir. Bu konuda bir şeyler yapmaya çalıştım ve yapılan her şey de tartışmaya açıktır. Bazı arkadaşlar bizi halen anlamamışlardır. Parti bünyesi bu konuda yoğun bir eksikliği yaşıyor, ve arkadaşlarımız ilişki geliştiremiyorlar. Geliştirilen ilişkiler de çok çarpık oluyor. Sevgi olayına doğru ulaşamıyor, provokasyona oldukça malzeme oluyorlar. Çok tehlikeli biçimde objektif ajanlık yapılıyor. Düşman da özel savaşla buna uzanıyor, bizzat özel savaş konusu yapıyor ve kadın-erkek ilişkilerini körüklüyor. Sonuçta, en değme düşman elemanının veremeyeceği zararı bu konuda eğitimsizlikten ve doğru olmayan yaklaşımlardan görüyoruz.

Parti bu temelde eğitimle kadrolarını aydınlatmak ve yetkinleştirmek istiyor. Bu da hem ulusal, hem sınıfsal, hem cinsel, hem de cinsler arası düzeyde zaman zaman evrensel ölçüleri de zorlayan bir savaşım verilmesini istiyor. Bu savaşıma ve bunun sonuçlarına cesurca yaklaşalım, ileri adımlar atalım, mevcut yetmezliklerimizi aşalım, hep birlikte özgür iradeyle belirlenmiş ilişki tarzlarına ulaşalım. Bu konuda gerici tarihten, gerici toplum ilişkilerinden intikam alalım. Bilmelisiniz ki, böylesi bir savaşım temelinde şiddetle intikam almaya en çok sizin ihtiyacınız var. Ben onun sadece sıkı bir destekçisi değil, aynı zamanda yol açıcısı ve savaşçısıyım.

(...)

Öyle tipler var ki, bazıları benim için karalamada bulunur, bazıları da beni yücelten kitaplar yazarlar. Nasıl yazarlarsa yazsınlar, beni anlayabilseler ve düşünebilselerdi çok daha iyi olurdu. Aslında onların gerçekliğinin yaşamla ve özgürlükle bağını kuruyorum. Tam bu noktada inatları tutuyor. İstedikleri de "Bize istediğini yap, biz kolay inanırız" oluyor. Hayır, olmaz. Kürt sevgisi olayı açılacak, zaten açılıyor, eline kalem alan yazıyor. Şimdi de günde bir kitap çıkıyor. Tabii bu konudaki çabalarımı iyi anlamak gerekiyor.

Şimdi Türk aydınlarını biraz daha iyi anlıyorum. Özellikle Türk kızları bizden daha fazla etkileniyor. Türk kızlarıyla ilgilenseydim, daha fazla ilerlemeler sağlayabilirdim. Örneğin, Yunanlı bir kadın benimle röportaj yapmıştı: "Size büyük hayranlık duyuyorlar" diyordu. Avrupa'da da böyledir. Çağdaş koşulları zorlayan özgürlük yaklaşımımız var. Onun için katılım gösteremiyorsunuz. Sizi kendimizle eş düzeyde yürüyebilen yoldaşlar haline getirmek iyi bir şeydir. Bazılarınız sıkılıyor, bazılarınız da halden hale giriyor. Bizimle eşit yürüyebilen yoldaşlar olmaya cesaret edin. Bazılarının özgürlük anlayışı nedir, biliyor musunuz? İzbantut gibi adam buluyorlar, "Kocacığım iyi, hoş, güçlü, kuvvetli bir adamdır" diyorlar. Oysa aslında iflas etmiş bir kişiliktir. Adam canavar gibi bir adamdır. Bizim hanımıcık da ona göre tam içi boş biridir; adam şöyle dese böyle olur, böyle dese böyle olur. "Benim yaşantım, namusum, malım" diyerek parti içine getiriyor; bunu da ahlâk diye satmaya çalışıyor. Benim en akıllıca yaptığım şey, bunu asla ciddiye almamaktır. Sizce akıllılık bu değil mi? Böyle kocalarınız olacağına hiç olmasın. Madem öyle, kendinizi neden alaşağı ediyorsunuz? Bunları kıskandığım için belirtmiyorum. Fakat bana göre erkek yaklaşımı çok çökerticidir ve düşürücü bir yaşam tarzını dayatıyor.

Benim bu özelliğim için Fatma, "Kendini erkek yerine koyup beni ezmek istedi" diyordu. Oysa ilişkilerde zorlayıcı olmak istemiyordum. Buna hem de **Kemal Pir** öfkesiyle öfkeleniyordum. Elini sıcak sudan soğuk suya götürmeyecek kadar hazır yaşayıp, partinin sırtından geçinmekle kendini ne sanıyor? İşbirlikçi, haram yemekle büyümüş. Oysa ben bunu yüzüne vurmak istemiyor, aslında kazanmak da istiyordum. Haramzade demek istemiyordum; aslında bir Kürt kızdır, belki kazanılabilir diyordum. Benim de bu yönlü zayıflıklarım var; mutlaka en uç noktadan alıp kurtarmak isterim. Bu ise mücadele vermeyi gerektiriyor, yoksa başa bela olur. Dünyada bu tarzda bir mücadeleyi başka birisinin yaşadığını sanmıyorum. Hemen hemen her ilişkide benimseme yönü kadar, reddetme yönü de çok güçlüdür.

Kürdistan'da kimse bu kadar zengin kızı bir arada görmedi. Hepsi bu toprakları sevmeyi denemek için mevcut toplumdan kaçtı. Yurtseverlik beni sevmekle başladı. Sizin için kıyametler kopardık. Siz halen bizi anlamaya yanaşamıyorsunuz. Fakat kadın için büyük benimseme gücünüz olmalıdır. Siz, nasıl kazanmak için bir çabaya ihtiyacınız olmadığını söyleyebilirsiniz? Bu toplumda kaç defa yitirilmiş olduğunuzu ve sizi çeken kuvvetlerin ne kadar acımasız olduğunu asla unutmayın. Aslında bunu da anlayamıyorsunuz. Size acıyorum. Çabalarım niçin anlaşılmadı? Sizi birçok kuvvet çekiyor. Sadece emperyalizm, sömürgecilik ve feodalizm değil, sadece aile de değil, hepsi bir bir sizi çekiyor, sizi sizden alıyor. Bu nedenle alabildiğine zayıflık gelişmiş veya tanınmaz hale gelmişsiniz. Üstelik buna da devam ediyorsunuz.

Oysa beni özgürlüğün çekim gücü tutuyor. Bu kadar gelişmeyi, Kürt halkını ve kadını tarih sahnesine büyük çekim ve benimseme gücüyle ortaya çıkarıyoruz. Buna bakıp şaşırmanın; çünkü sizi geriye çeken ve kendiniz olmaktan alıkoyan kuvvetler oldukça fazladır. Bir provokatör benim için, "Sen bizi bizden çalmak istiyorsun" diyordu. Hayır, ben TC'nin sizden çaldıklarını geri almak istiyordum. Bunu fark ettiler; "Sen bizim aldıklarımızı tekrar bizden almak istiyorsun" dediler. Bir Kemalist de, "Çocuklarımızı onun elinden kurtarın" diyordu. Gerçekten kim çalmış, kim kimden kurtarılmalı?

Bazen doğru ve yürekli olduğunuzu söylüyorsunuz. Size güvenmek de istiyorum. Benim nazarımda kadınlar iyi yoldaşlar olabilirler. Bazıları çok olumsuz çıksalar da, çok güçlü bağıllık sergileyenler de var. Aslında kadını küçük görmemek gerekir. Her bir kadını oldukça değerli görmek, güçlü bir kişinin gücünün işaretidir. Kendi halkından, kendi kadınlarından herkese bir değer biçmek ve gerçekçi bir anlamla yaklaşmak kişinin gücünü gösterir. Doğruları benimsetmek, en temel yurtseverlik görevidir. Ancak bunları anlayacak arkadaşlar yok denecek kadar azdır. Bazıları beni birtakım genellemelerle, hatta suçlamalarla karşıyorlar. Siz de bunu benimsiyorsunuz. "Ben eksik kadını, şöyle ezilmesi gereken kadını" deyip kendinizi buna alet ediyorsunuz.

Vatanseverlik mücadelesi kadar mücadele isteyen bir durumun içindediniz. Kavrayışı yükseltme gereği çok açıktır. Nereden geliyorsunuz? Hangi çekim kuvvetleri, hangi çetin rüzgârlar sizi hangi dereler ve vadilere savurdu? Orada sizi kimler, nasıl boğuyor? Vahşi bir kaplanın elinden avlanmış bir geyik veya bir keklik ya da güvercin örnek verilebilir. Kadınlar için bazen böyle semboller yaratılıyor. Kaçırılmışlar, yaralanmışlar, bazıları da kendilerini kurtarmak istemiştir. Soruna çok boyutlu yaklaşma

gereği açıktır. Kendimi düşünüyorum: Ben boyutsuzluğun acısını yaşadım. Tek boyutlu ve çok silik olmanın acısını bilirim. Ancak bunu bir kader olarak görmedim. Çoğunuz bunu kader olarak görüyorsunuz. Halbuki bu neden kader olsun, neden kendimizi boyutlandırmayalım, neden büyütmeyleyim?

"Sen bir hiçsin" ilkesi kadına nasıl uygulandı? "Sen daha da bir hiçsin" ilkesi temelinde kadının da intikam alışı başladı. Bu da "Ben hiç değilim, bunu göreceksin" anlamındadır. O zaman yaşamımı izleyin. Beni yoldaş olarak benimsiyorsanız, bu savaşı neden izlemiyorsunuz? Ben sizi bu kadar izliyor, takip ediyorum, size yaklaşıyorum. Buna karşılık siz neden bana yaklaşıyor ve beni izlemiyorsunuz? Yoksa bunu gereksiz mi buluyorsunuz? Benim hikâyem çok anlamlı değil mi? Beni izlemezseniz, yüreksiz ve boyutsuz olursunuz, güçsüz kalırsınız. "Biz yapmacık bir bayancığız, birileri bizi kapar götürür" demekte ne yarar var? Duyguda yüzeyselliği, talepte yetersizliği, iradede zayıflığı, karar gücünde iddiasızlığı yaşayan bu kişiliği ne yapacaksınız? Görkemlilik ve zarafet yoksa, bu yaşamı ne yapacaksınız? Kendinize bakın ve yorumlayın. Yorumlayamazsanız yapmazsanız. Bu da "Sömürgeciler söyler, ben de okurum" demektir. Bunun hiçbir sanat becerisi ve herhangi bir güzellik değeri yoktur. Aslında "Hayvan yetiştirmekten başka bir işe yaramazlar, sanatları eşkıyalıktır" görüşü düşmana aittir. Biz bunu yıkmak zorundayız.

Kadın meclisini ve örgütünü geliştirmek güzel bir olaydır. Kadınları hafife alınacak ve dalga geçilecek nesnelere olarak görmekten nefret ediyorum. Ama buna siz yol açıyorsunuz. Hafifliğinizle kendinizi sürekli güvensiz duruma getirme, başka iradelerin sürekli emrinde tutma konumuna getiriyorsunuz. Artık bu aşılın. Kadın toplantıları, kadın kişilikleri görkemli olsun. Mutlaka bazılarının gölgesi altında olmanızın fazla bir anlamı yoktur. Yoldaşlarımsınız, ama hiçbirinizi kendi gölgede görmek istemiyorum. Sizleri kendi uydum ve sıradan takipçim olarak da görmek istemiyorum. Dengeli ve eşit yürüyenler topluluğu olmalı, ama bu topluluk içinde nasıl yer alacağınızı iyi göz önüne getirmelisiniz. Buna biraz cesaret edelim. Ben de yapmacık insanlar değil, yaşamı paylaşan insanlar istiyorum. Bir genç kız psikolojisini çok iyi biliyorsunuz. Sıkılır, "Ay, öyle mi, şöyle mi?" edebiyatını geliştirir. Bunun elle tutulur bir yanı yoktur. Kadın dediğin sanki kendini halden hale, renkten renge sokan biri gibidir. Makyaj da bunun sembolüdür. Kendini kılıktan kılığa, her türlü şekle sokar. Aslında bu, yüzyılların köhne kültürüdür. Sizin için "İyi hanım kız böyle olur, iyi gelin kız şöyle olur, iyi kadın böyle olur, şöyle kocasına bakar, kaynanasıyla övünür" tarzında çok önceden biçilmiş statüler var. Bu, demode olmuş, başlı başına bir köleliktir. Bunların hepsini inkâr etmemekle birlikte, yeni yaklaşımlar göstermek gerekiyor.

İnkâr etmeyin; ne kadınsız, ne de erkeksiz yaşam olur. Fakat bu konuda da köleliğimizin ulaştığı derinliği unutamayız. Kölelik üzerine de yaşam bina edilemez. Benim bütün anlatımlarımdan çıkaracağımız sonuç sanırım şu olabilir: Bu insan bu kadar korkunç bir çabayı biraz özgür yaşamak, biraz şerefli olmak için geliştiriyor. Çok iyi hatırlıyorum, adam söz hakkı vermiyordu, ciddiye almıyordu, dalga geçiyordu. Bunlardan çok çektim, sen misin diyerek bir Tanrı kuvveti çıkaracak kadar yüklendim. Arap aleminde çöl hikâyesi de, çölde İslam'ın fişkırması da biraz böyledir. Bazen PKK'nin çıkışıyla İslamiyet'i karşılaştırıyorum; o zaman da "Kendini peygamber sanıyor" diyorlar. Oysa kendimi peygamber sanmama gerek yoktur, çünkü günümüzde bilimle iş yapıyor. Ama yine de benzerlikler hayli ilginçtir.

Çöl kişiliği aslında hiçliği yaratıyor. Muhammed'in çıkışı ise çölden bir volkan gibi patlamadır. Araplarda kız çocukları diri diri gömülüyordu. Birçok kişi Muhammed'i, "Bu kadar eşi var, bu kadar cariyesi var" diye eleştirebilir, ama ben bunu da biraz farklı gördüm. Onu da kötü değerlendirdiler. Muhammed'in siyasal amaçlı evlilikleri de vardı, ama evlendiği kadınlar kendine göre yücelmiş kadınlardı. Dönemine göre bu yeni bir adımdır ve bu konuya farklı bir gözle bakmak doğru değildir. Muhammed'in zevceleri, eşleri, kızları tarihte nam yapmış kadınlardır. Hz. Fatma, Hz. Ayşe, Hz. Hatice birer semboldürler. Arap aleminde olsun, İslam aleminde olsun, demek ki kadına bir değer verilmiştir. Hz. Muhammed, o döneme göre birçok kadını bu tarzda yakınlaştırmıştır. Dönemimizde üretim ve teknik gibi nedenlerle bu biçim değişikliğine uğrar; ama bütünüyle bunu yadsımak gerçekçi değildir. Aynı zamanda tarihsel koşullar içerisindeki büyük devrimsel değerini anlamamak da doğru değildir. Çölün güçsüzlüğünden o gücü ortaya çıkarmasını inceleyin. Bunun PKK ile oldukça benzer yanları vardır. Tarihi biraz inceleyiniz, ilişkilere çok daha zengin, çok daha yüce bakmayı öğrenirsiniz.

Kürt olayında Arabistan çölünden daha çölümsü durumlar yaşanıyor. Kadın belki diri diri gömülüyor, ama ondan daha utanç verici koşullarda tüketiliyor. Bunu anlamadan yaşama yaklaşmayın. Sorunlarınız dağ gibi büyümüştür. Belki beni hayretle karşılıyorsunuz. Bunu yadırgamıyorum. Çünkü çölden daha kavurucu ortamlardan gelmişsiniz. İlişkisizlik, güçsüzlük, anlayışsızlık, duygusuzluk korkunç boyutlardadır. Durumunuz o dönemin Arabistan çölünün aşiretlerinden ve kabilelerinden daha kötüdür. Geldiğiniz ortamı iyi biliyorum. Sizleri bence diri diri toprağa gömmekten daha kötü durumlara düşüren şeyler var. Sizi o temelde mücadelele çekiyorum.

Kemalizm'e ve Avrupa'ya göre insan hakları gelişmiştir diyebilirsiniz. Ama Avrupa ve Kemalizm, sizin ulusal imhanız demektir. Bunları bana yutturamazsınız. Bizi imha eden emperyalizme, onun her türlü sömürgecilğine ve işbirlikçiliğine karşı insani olandan bahsedemezsiniz. Birçok arkadaşımız onların kalıplarıyla değerlendirmeler yapıyor. Bunu da oldukça sakıncalı buluyorum. Biz onların kalıplarıyla insan haklarını değerlendiremeyiz. Tutarlı anti-emperyalist olmak, anti-sömürgeci olmak ve yine işbirlikçilerinin fiyakalı yaşamından uzak durmak en doğrusudur. Bunları içten benimserseniz, aynı zamanda erkek egemenliğinin kadına dayattığı şeyleri kavransanız, iddianız ve iradeniz güçlü olursa, bizim için değerli yoldaşlarınsınız demektir. Sizi bu temelde yeniden kazanmak, kucaklamak ve sevmek iyi bir yaklaşımdır. Bu temelde kazanmakla yeniden sevgi, buluşma, anlayış, yoldaşlaşma, toplumsallaşma, siyasallaşma ve örgütselleşme gelişir. Bu, Kürd'ün veya bir halkın yaşamının devrimle dirilişidir. Ben buna inanıyorum ve bütün gücümle bu davanın emrindeyim. Bu davayı hem yarattım, hem de sürüklüyorum. Bu davanın emrine girenler de biraz buna dikkat etmeli ve bunun seçkin yoldaşı olabilmelidir.

Bunu bu kadar vurgulamamın objektif ve sübjektif nedenleri var. Umarım daha gerçekçi ve derin yaklaşıyorsunuz. Biz olsak da olmasak da, doğru yaklaşımların amansız takipçisi olun. Az şey yapmadığımızı inanıyoruz. Sizlerin kurtuluşu için de az

çalışmalar yapılmamıştır. Bizi çok iyi takip edin. Bazı yetersizliklerimiz, bazı yaklaşımlarda aşırılıklar olabilir; ancak bunları fazla büyütmeyin, çünkü öz önemlidir. Öz sizin gurur verici bir tarzda, oldukça eşit ve özgür koşullarda şerefli ve onurlu bir yaşamın sahibi olmanızdır. Bunun emrinde olun. Bunu egemen kılmanın ve bunun için ideolojik, siyasal ve askeri savaşmanın amansız militanı olun. Bu savaşıma engel olan her şeyi yerle bir edin; bu savaşı yücelten ve başarıya götüren her şeye de sağlam bir yoldaş olun.

Yaptığımız bu değerlendirmeyi, anılarını yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline getirmemiz gereken şehit kadın yoldaşlarımız olan **Mizgin, Roza** ve **Berivan**'ın anısına yapıyorum. Bunların anılarını sürekli yüceleştirerek ve kesin ulaşmak istedikleri yere ulaştırarak karşılık vereceğiz. Teslim olmamanın büyük şehitlerini ne kadar ansak da azdır.

Aralık 1992

KADIN VE AİLENİN ÇÖZÜMLENMESİ YAŞAMIN ÇÖZÜMLENMESİDİR*

PKK oluşumu, Kürdistan'da toplumsal ve ulusal gerçekliğin savaşa çözülmesi, bu çözülmede en belli başlı unsurlardan biri olarak kadın ve aile sorununa ağırlıklı yer verme, bunun devrim ve yaşamla her düzeyde bağlantısını kurma ve kabul edilebilir bir yaşam gerçeğine dönüştürmedir.

Objektif zemini kadar bilinç ve örgütlülük yanını da görerek devrimi her düzeyde geliştirirken, bu soruna gereken açıklığı ve çözüm gücünü göstermeden ilerleme sağlayamayacağımızı şimdi daha iyi bilmekteyiz. Hatta denilebilir ki, toplumsal ve ulusal gerçekliğimizde ve onun birey şahsında kördüğüm haline gelmesinde uygarlık tarihi boyunca yitirilen değerler insanlık kazanımlarıdır. Bu yitirilmenin zeminini teşkil eden dayanılmaz her türlü yaşam koşulları karşısındaki çaresizlik, her düzeydeki yenilgi, bunun doğal sonuçları olan umutsuzluk ve çıkmaz, yaşamın en belirgin özelliği olmaktadır.

Mevcut geriliğimizin de kanıtladığı en temel gerçekliğimiz, kişiliklerimizin bu yönünün kendini açığa vuran niteliğidir. Bu anlamda devrimin hedeflediği ve değiştirmek istediği kördüğüm haline gelmiş çözümsüz gerçekliğimiz ne bir kaderdir, ne de özellikle onun baskı ve sömürü biçiminin ağır niteliği bahane edilerek, çıkış ve kurtuluş için nedenlerin olmadığı ileri sürülebilir. Tersine, bu her yönüyle savaşılması gereken, belki de hiç bir ülkenin ve halkın gerçekliğiyle karşılaştırılmayacak kadar her gün, her saat mücadele verilmesini gerektiren bir özelliğimiz olmaktadır. Devrimimiz bu temelde geliştirilmek durumundadır.

Kürdistan Devriminde hiç şüphesiz birçok temel sorun açığa çıkarılmıştır. Bununla birlikte birey, aile, aşiret, kabile, din ve kültürün çeşitli diğer verileri, siyasallaşmaya fazla imkân bulamama, askerleşmedeki oldukça geri düzeyde açıklığa kavuşturulmakta; bunların hepsi arasındaki neden-sonuç, çelişki-ilişki yönü devrimci mücadelenin ateşi içinde daha iyi anlaşılır kılınmaktadır.

Kürdistan'daki yaşamın boğucu etkisi kendisini en çok ailede ve onun daha da esirleşmiş olan kadın ögesinde yansıtmaktadır. Kadın olgusunu işlerken sığ durumların içine düşmek, yine öze değil de ayrıntıya ilişkin yönlerde ağırlık vermek oldukça hatalı yaklaşım ve tutumlara yol açar. Bundan alabildiğine uzak durmak ve gerçeği en yalın ve özlü bir biçimde yakalamak büyük önem taşıyor.

Marks'ın **Kapital**'i metanın çözülmesiyle yazılmıştır. Metaların metası olma özelliği göz önüne getirildiğinde ve kendi gerçeğimizde bunun daha da böyle olduğu ortaya konulduğunda, kadının da şiddetle çözümlenmeye ihtiyaç duyacağı açıktır. Kadın ve onun ağırlıklı olarak içinde şekillendiği aile çözülmesi demek, bir yerde yaşamın çözülmesi demektir; yaşamın siyasal ve askeri alanı kadar kültürel ve ekonomik alanında, yine tarihsel kadar geleceği üzerine doğrulara gitmede temel bir halkayı yakalamak demektir.

Nereden bakılırsa bakılsın ve hangi gerekçelerle yaklaşılsa yaklaşılsın, kadın sorununun ortaya çıkarılması ne kadar önemliyse, soruna sakat ve saplantılı yaklaşımlar da o kadar başarısızlığa götürür. Daha da kötüsü, sorunun örtbas edilmesi ve sorunu görememe yetmez sonuçlara yol açar; hele bu devrim süreci yaşanıyorsa, onu çok yetersiz bir konumda bırakmaya götürür. Bir devrimi zengin bir muhtevaya ve tam özgürlük sonucuna götürmek istiyorsak, burada kadın üzerine yoğun durmak, onun köleliğini görmek kadar özgürlüğüne giden yolda da ne anlam ifade ettiğini göstermek gerekir. Daha da ötesi, kadını eyleme kaldırmak ve özgürlüğün gerçekleşmesi dediğimiz bir konumda tutmak, savaştırmak ve yaşatmak gerekir. Bunun sağlanması, devrimin en temel toplumsal yanına gereken karşılığı vermek, özgürlüğün sonuna kadar sağlanması, derinleştirilmesi ve giderek diğer birçok sorunun çözümünde -ki, bu her zamankinden daha fazla açığa çıkıyor- rolünü oynaması oluyor. PKK'nin öncülük ettiği devrimde de bunun böylesine bir gelişmeye doğru adım attığını her zamankinden daha iyi anlıyoruz.

Kadın kurtuluş çabalarımızda yoğun bir katılımı ve savaş ortamında gerekçelerin çok daha gerçekçi ortaya konulabileceği göz önüne getirilerek bir kongre çalışmasına gidiliyor. Hiç şüphesiz bu tip çalışmalar zirvesel anlama sahiptir. Yapılması gereken şey, en gelişkin düşünce ve teorik yaklaşım kadar, özgürlüğe yakın pratik tutumu alabilmek; bunun için tartışma düzeyinin yüksekliği kadar, sağlıklı davranışlara yaşam şansı verdirebilmektir. Bir Kongre bu anlamda gerekeni yaparsa, rolünü layıkıyla yerine getirmiş olur. Açık ki, sadece partimizin bünyesinde yoğunlaşan kadın sorunlarına çözüm getirmek için dar bir yaklaşım içinde kalınmıyor, bunun da ötesinde günümüzün ağır aile sorunlarına güncel bir cevap vermek için de yaklaşıyor. Bunlarla birlikte, işin tarihsel boyutu kadar geleceğin sağlıklı yaşam sorunlarına da kapsamlı cevap aranıyor. PKK'nin öncülük ettiği Kürdistan

* Kadın Kongresine yönelik yapılan değerlendirme

Devriminde devrimci bir kadın kongresi bu çapta kendisini somutlaştırırsa, mevcut düzeimize gereken karşılığı verir. PKK'nin teorik olduğu kadar pratik savaş gerçekliği kadının savaşımına da yansıtılsa, bir kongre için ancak bu kapsamda ve güncel olduğu kadar geleceği kapsayan, geçmişin değerlendirmesi kadar günün sıkı bir değerlendirmesini de içeren, çözümleme kadar hedef ve görev belirleyen, bunu somut örgüt ve eylem biçimlerine döken, bunun için de tartışma ve karar çıkartabilen, mevcut her düzeydeki savaşımızla bu alandaki savaşımımızı eylemle birleştiren bir tutuma ve bir önderliğe ulaşırsak gereken yapılmış olacaktır.

PKK tarihine baktığımızda, Kürdistan Devrimi için sağlanan teorik, ideolojik ve siyasal gelişme düzeyi, o denli karmaşık olan pratik mücadele ve savaş düzeyiyle bağlantılı değerlendirilmektedir. Teori ile pratiğin birlikteliği ancak böyle devrimci bir partiye yarışır bir gelişkinlik göstermekte; bu teorik ve pratik mücadele birlikteliği hangi soruna yansıtılsa, o sorunun sağlıklı ortaya konuluşunu sağlama ve çözümüne gitme imkânını vermektedir. Kadın ve ailenin kurtuluş sorununda bu daha da belirgin olarak böyledir. Partimizde hiçbir partiye nasip olmayacak tarzda kadın ve aile teorik olarak ele alınıp çözümleniyor; olası kurtuluş yolları ve biçimleri üzerinde duruluyor. Bununla yetinme durumuna düşmeden, saflara yoğun bir kadın gücü çekiliyor ve savaşımın her düzeyine yayılıyor. Hem sorunun açığa çıkarılmasına, hem de bunun çözümüne bizzat kadın öznesiyle cevap verilmesine, dolayısıyla en doğru yöntemin tutturulmasına özen gösteriliyor.

Sadece Ortadoğu'da değil, çağdaş birçok ülkenin öncü gücünde bu soruna teorik, planlı ve pratik savaşım gücüyle yaklaşıldığını söylemek zordur. PKK bunu biraz başarmıştır. En az Kürdistan Devriminin temel siyasal ve sosyal içeriğindeki yaklaşımların, devrimin birçok yönüne ilişkin gelişmelerin burada kendini açığa çıkarması ve dikkati çeker bir biçimde daha şimdiden ulusal ve uluslararası düzeyde etkisini duyurması, soruna doğru yaklaşıldığını ve özgün yaratıcı temelin yakalandığını açıkça göstermektedir.

Nasıl PKK'yi ve onun Önderlik gerçeğini her geçen gün tüm yönleriyle daha yoğun kavrama ve özümseme gereğini duyuyorsak, benzer bir tutumu sadece kadın ve aile sorununda değil, onun diğer bir yüzü olan, onunla ayrılmaz bir ilişki ve çelişki içinde bulunan erkek sorununda da ortaya koymak gerekiyor. Teorik olduğu kadar somut yaşama nasıl yansıtılma ilişkin psikolojik düzeyi göstermek de önemlidir. Bu sorun ulusal imha ve toplumsal yabancılaşmanın oldukça derinliğine işlendiği bir gerçekliktir. Burada da bir o kadar da inkâr edilen ve yaşamın bir kaynağı olmak yerine onun başına bir bela kesilen özelliklerini yakalama, ilişki ve çelişkilerini çözmeye sağlanıyor; sadece bir siyasal değerlendirme olarak kalmıyor, çözümünü için de daha fazla çaba gösteriliyor. Özellikle birçok ülkenin tarihinde edebiyatla yapılanın, sanatla iletlenen bir yaşam konusunun bizde savaşla iç içe ele alınması gereğini temel bir tutum olarak ortaya koyuyoruz. Başka ulusların bilinen çeşitli nedenlerle yüzyıllarca kadın ve aile sorunu ile diğer toplumsal sorunlarına devrimci sanatla getirdikleri çözümleri, bizim yalın örgütsel, siyasal ve askeri çalışmalar içinde gerçekleştirmeye yönelmemiz, onunla iç içe, onu etkileyen ve ondan etkilenen ögesi olarak ele almamız, mevcut sömürgeciliğin katliam ve sömürünün talan düzeyiyle bağlantılıdır. Bunun bir sonucu olarak, her türlü devrimci faaliyetle birlikte, anında ele alıp çözüme götürmeye zorlamaktadır. Aralarına fazla ayrı zemin ve zaman koyarak çözüme gidemeyeceğimizi bu somut koşullar göstermektedir.

Tarihsel, toplumsal ve siyasal gerçekliğimiz, ulusal imha ve sömürü düzeyi, başka ulusların sanatla yüzyıllarca yaptıklarını yapma imkânını bize vermiyor; devrimle birlikte soruna çözüm bulmayı zorunlu kılıyor. Dolayısıyla kadın ve aile sorununda toplumsal kördüğümün çözümlenmesi savaşım ateşi içinde mümkün oluyor. Bu da devrimimizin en temel bir özelliği olarak öne çıkıyor. Bu, tarihten koparılanın ve çağla bağlantının kesilmesinin direkt bir sonucu oluyor. Partimiz de tamı tamına bu somut gerçeğe bağlı olarak sorunu böyle ortaya koyma ve çözüme bu temelde gitme gereğini duyuyor ve bunu yapıyor.

Ana hatlarıyla yöntemi belirledikten sonra, şimdiye kadar gerek teorik gerekse pratik alanda sağladığımız gelişmeleri de görmekte yarar vardır. Unutulmamalıdır ki, hiçbir toplumsal sorun, sağlam teorik bakış açısına kavuşturulmadan, sağlıklı bir pratik adıma kavuşamaz. Kürdistan'da halkın bilincinin hemen her düzeyde son derece karartıldığı, ondan da öteye kimliğinin önemli ölçüde aşındığı ortadadır. Bütün ulusal ve toplumsal düzeyin yitirilişi teoriye daha fazla görev yükler. Çünkü gerçek hem bilinç düzeyinde, hem de bilincin dayandığı maddesinde tahrip edilmiştir. Bu tahrip derecesi ne kadar ilerlemişse, teoriye yüklenmek de o denli gerekli oluyor. PKK'nin, teoriye kendi somutu nedeniyle böyle yaklaşmasının önemi şimdi daha iyi anlaşılıyor. Uzun bir süre teorik faaliyetin, ideolojik-politik çalışmanın böyle çizgi düzeyinde ısrarla yürütülmesi, gerçeğimizin hiçbir toplumsal ve ulusal gerçekliğe benzememesi nedeniyledir.

Kadın ve ailenin kurtuluşu sorununa da yüksek bir teorik, ideolojik ve siyasal yaklaşım göstermemizin nedeni bundan dolayıdır ve daha fazla kavrayış gücü geliştirmemizi gerekli kılmaktadır. Geneldeki yitiriliş ve karanlıkta boğulmuş bu alanda daha yoğun yaşanmaktadır. Dolayısıyla eğer bu sorun aydınlatılmak ve çözüme gidilmek isteniyorsa, kavrayış gücünün yüksekliği ve pratik adımların ilkeli gelişmesi kadar, bu denli iç içe ele alınmayı, zorunlu biçimde bir devrim görevi olarak başarılmasını ve bu sahanın da böyle ele alınmasını şart kılmaktadır. Bu nedenle çeşitli ülke pratiklerine bakarak, "Neden onlarda öyle değil de, bizde böyledir" biçiminde kendimizi yanlış anlayışlara kaptırmamıza gerek yoktur. Mevcut somut koşullar anlayışı şartlandırır ve ilkeye işlerlik sağlar. Yapılan da budur.

Sosyal Devrimi, Sevebilmek ve Yüce Yaşama Ulaşabilmek İçin Yapıyoruz

Uygarlık tarihi boyunca sınıflı toplumun gelişmesi, sosyalleşme ve ulusallaşma, kölelikten günümüzün çeşitli toplumsal biçimlenişlerine kadar çeşitli aşiret ve halk topluluklarının her birinde değişik biçimlerde gerçekleşirken, bazen barışçıl, bazen savaşla, bazen kültürel ve ekonomik yöntemlerle, bazen siyasal yöntemlerle bazılarının çok olumlu gelişmesine, bazılarının yok edilmesine, bazılarının da orta düzeyde gelişmesine yol açarken, iç ve dış nedenlerle Kürdistan'da toplumsal ve ulusal gelişmenin çok güdük kalması sonucunu doğurmaktadır. Denilebilir ki, ülkemizin köleciliğin insan toplumundaki ilk çıkışına beşiklik etmesi

söz konusudur. Bütün uygarlık dönemleri çok olumsuz biçimde; işgal, istila ve talan biçiminde yansıyor. Bu da sürekli dağlara kaçışı ve orada çok ilkel aile ve kabile düzenleri biçiminde yaşamaya yol açıyor. Uygarlık olumlu yönleriyle değil, daha çok işgalci ve talancı yönleriyle Kürdistan'ı kaplamaktadır. Dolayısıyla eğer Kürtlük gerçeği de diyebileceğimiz bir kimlikle varlık sürdürülmek isteniyorsa, dağlara sığınma gerekiyor. Bu da her zaman birçok dönem için ayakta kalmanın tek biçimi olarak karşımıza çıkıyor.

Aile, aşiret ve kabile düzeyi de bir yerde sosyal gelişmenin ilkel bir dönemini temsil ediyor; yani ilkel komünal dönemin temel toplumsal biçimini ifade ediyor. Ulusal ve toplumsal düzeyi geri, hele siyasallaşma daha da geridir. Diğer ekonomik ve sosyal boyutlar neredeyse kat be kat daha ağır bir geriliği yaşıyor.

Bizdeki kadın, erkek ve aile şekillenmesi göz önüne getirilirken, bu tarihsel özelliğe dikkat çekmek önemlidir; uygarlığın gelişmesinin her ülke ve halk için ne ifade ettiğini görmek kadar, onunla mukayese etme biçiminde ele alınırsa, bu şekillenmenin niteliği daha net anlaşılacaktır. Aynı zamanda bu bizi çok çapraşık ilişki düzenimizi ve bir kaos halini alan toplumsal gerçeğimizi daha doğru anlamaya götürecektir. Sadece geleneklerle kurtarılmaya çalışılan ve uğruna neredeyse en kötü biçimde geriletken bir mücadeleye yol açan kadınla onun etrafında kurulan aile ve bunun üzerinde yükseltilen çeşitli sözüm ona namus ve ahlâk anlayışları, belki de sanıldığının tam tersine, düşmana en çok hizmet eden ve kendilerini bitiren bir özelliğe dönüşmektedir.

Çok somut bir biçimde açığa çıkardık ki, kadın ve aile etrafında içine girilen son derece geleneksel ve katı bir biçimde şekillendirilen temel ahlâki tutum, bunun en belirgin ifadesi olarak namus, onur ve kişilik oluşumları, hiç de farkına varmadan aslında tersini doğuruyor. Başka bir deyişle, namusluluk namussuzluğun gerçek adı oluyor; onur onursuzluğun, kişilik de kişiliksizliğin maskesi oluyor. Ne kadar acı da olsa, toplumsal gerçekliğimizde bu böyledir. Daha da iyi ve derinliğine çözümlenmek istendiğinde görülecektir ki, tarih ve güncellik itibarıyla düşman karşısında her türlü yenilgiye, bunun doğal sonucu olarak bizi daha da geri ve kabul edilemez yaşam koşullarına götüren şey, uğruna neredeyse her şeyi feda ettiğimiz bu kavramlara verilen anlamlar ve takınılan tutumların sonucu olmaktadır.

PKK'deki Önderlik gerçeği, doğuşundan günümüze kadar bunu çarpıcı bir biçimde iyi gören, giderek kapsamlı çözümlenmelerle yeni toplumu ve ulusal kimliği veren, kuşatan düşman gerçeğine, yine sürekli ona hizmet eden geleneksel işbirlikçi ve tutucu feodal yanlarına karşı mücadele eden bir savaş olarak ele alınıyor. Böylece özgürlük dediğimiz tutumun ne anlama gelebileceği ortaya çıkıyor. Dolayısıyla toplum çok şiddetli bir eleştiriyeye tabi tutuluyor. Meşru kabul edilen ilişki anlayışları eleştirilip sorgulanıyor, bu sorgulama bireye dek indirgeniyor. Özgürlük boyutu, bunun ahlâka ve kültürün çeşitli biçimlerine yansımaları, en önemlisi de savaş gerçeği içindeki yeri konuluyor. Eski bağların ne kadar köstekleyici rol oynadığı ve utanç verici olduğu ortaya çıkarılıyor. Burada her şey alt üst ediliyor. Daha önce meşru kabul edilenin gayri meşru olduğu, utanılır olanın utanılmaz olduğu, onurlu sayılanın onursuzluk olduğu, gelişme denilenin gerileme olduğu açığa çıkarılıyor; böylesine bir alt üst oluş yaşanıyor, yeniden ayakları üstüne diriliş söz konusu oluyor. Bu, kendini hissettiriyor ve giderek PKK içinde yeni yaşamın nasıl olması gerektiğine dair artan bir tartışmayı beraberinde getiriyor. Sorun çok açık ve yoğun bir biçimde hissettiriliyor. Tarihte yitirilenin tekrar tarihin gündemine getirilişi böyle oluyor. Her sorun nasıl öncelikle gündemleşir ve cevabını ararsa, partimizin de böylesine bir cevabı gündemleştirilmesi söz konusudur. Sorun iyi ortaya konulmuştur. Bu daha da detaylandırılabilir. Fakat çözüm ve cevap yanı ağır basan bir biçimde gündemleşiyor.

Sadece eskiyi eleştirmek ve suçlamakla yetinmiyoruz; yeniyi veya yaratmamız gerekenin ne olduğunu, kavrayışta ve uygulamada buna nasıl yönelmemiz gerektiğini de ortaya çıkarıyoruz. Unutmamak gerekir ki, doğru bir karar verebilmek ve doğru bir tutuma ulaşabilmek için bağımsız kişilikler gereklidir. Bütün yönleriyle bağımlı kişiliklerin, duyguda, düşüncede ve davranışta böyle olanların özgür kararlara ve bundan kaynaklanacak yaşantı biçimlerine ulaşmaları zordur veya ulaşsalar bile bu yaşam oldukça çarpıktır. Partimizde sağlanan en soylu gelişmelerden birisi de, kadın-erkek yaklaşımlarında bağımsızlıkçı tutumun büyük bir dirayet, sabır ve çabayla gerçekleşmiş olmasıdır. PKK ortamında varılan büyük çözüm veya soruna verilen cevap, aslında bağımsız kadının ve erkeğin gerçekleştirilmesidir.

Parti içi eleştirileri göz önüne getirdiğimizde görülecektir ki, çekilen en önemli sancılardan birisi de, mevcut ilişki tarzının, aile ve kabile anlayışının ölümüne içimize taşınmak istenmesidir. Parti bu konuda ilkeli ve ölümüne bir mücadeleyle buna karşılık veriyor. Çünkü parti bu yaklaşımların ulusal ve toplumsal düzeyi güdükleştirdiğini, en az düşmanın katliamları kadar toplumu çarpıklaştırdığını ortaya koyuyor. Dolayısıyla buna karşı savaşım, ideolojik ve siyasal bir savaşım oluyor. Sonuç olarak PKK'leşmek, savaş gerçeğine yaklaşmak, bağımsız kişiliğe ulaşmak, özellikle kadına dayatılan kölelikten kurtulmak ve kadının aleyhindeki ilişki düzenini aşmak isteyen herkes, tepeden turnağa kadar bağımsız olmalı, özgür tutumun sahibi olmalı, özgün irade ve düşüncenin sahibi olmalıdır. Öyle ki, davranışı da tamamen özgürlüğün bir ifadesi olsun. Partinin özgürleşme düzeyini bu ilkenin uygulanışına bağlarken, bunu topluma taşımak gerekir. Bu, oldukça büyük bir cevaptır. PKK'nin belki de tam açığa çıkmamış, fakat mutlaka ulaşılması gereken bir gelişim düzeyi var. Toplumun kurtuluşu öncelikle PKK içinde böylesine bir cevaba kavuşuyor. Denilebilir ki, bu cevap tutarlı bir biçimde topluma yansıtılırsa, çok köklü bir devrim daha şimdiden sağlam bir esasa kavuşmuş olur.

Partimizde varılan çözüm şüphesiz hem teoriktir, hem de böylesine küçümsenmeyecek sayıda kadronun bağımsız düşünme ve karar verme gücü biçiminde somutlaşmaktadır. Sıkça vurguluyoruz: Kadın-erkek ilişkisinin eski biçimlerine sert eleştiriler yapılır ve bunların kabul edilmezliği gösterilirken, bunun yerine özgür ilişkiye, onun ortamı ve biçimine bu denli açıklık getirme, böylesine özgür olma tutumuna elverişli bir ortam sunma sağlanan en büyük gelişme oluyor. Belki de çoğu kişinin kavramadığı ve yüceliğini takdir etmediği bir durumu, bugün bir kadın çalışmasında çok önemli bir gelişme olarak değerlendirmek, bu düzeyi daha da zenginleştirmek, örgütlemek, eylemle ve yaşamla zenginleştirmek, kadın çalışmalarının temel bir görevidir. Dolayısıyla bir kadın kongresinin, bu konuda sağlanan en önemli gelişmeyi kendisine esaslı bir tartışma konusu yapması, bu tartışmaya dayalı

olarak görevler belirlemesi, daha da somut olarak yaşamı bütünleştirmesi içine girilecek en sağlıklı bir yol oluyor. Hiç şüphesiz, eğer bu esas sürekli gözetildiğinde, hangi ilişkiye el atılırsa atılsın, sağlıklı sonuçlara ulaşılabilecektir.

Bunun savaş gerçeğiyle bağlantısı iyi ortaya konulmuştur. Böylesine özgür bir tutuma sahip olmak demek, mükemmel bir savaş yaşamı içinde yerini belirlemek, yine örgütsel yapı içinde yer almak ve oldukça faal bir siyasal çalışmanın sahibi olmak anlamına geliyor. İlişkilerdeki özgürlük düzeyi kurulmak ve bir yaşam biçimine dönüştürülmek isteniyorsa, iyi savaşmak, iyi siyasallaşmak ve bunun için de iyi örgütlenmek zorunludur. Dolayısıyla çok iyi örgütlenmemiş, bu temelde siyasallaşmamış ve askerleşmemiş kişiliğin özgür olamayacağını özenle vurguluyoruz. Hele söz konusu olan Kürdistan somutu ise, buna önderlik eden örgüt PKK ise, burada tutarlı olmak isteyen ve "Ben özgürüm, özgür kararın sahibiyim" diyen bir kişinin örgütlülük düzeyine bakarız. Örgütlenme için eğitime, siyasallaşma için kapsamlı, genişliğine ve derinliğine bir düzey yerine siyasallaşmanın savaşla bağlantısına, ona ne kadar katıldığına ve ne kadar gelişim şansı verdiğine bakarız; öyle ki, onun özgürlük tutumunun derecesini bilelim. Kesinlikle bunların birbirleriyle ilişkileri sıkıdır. Bir sahadaki kopukluk, diğer tüm sahalarda elden gidişine yol açabilir. Bunun için sistemli ele almak gerekir. Görüldüğü kadarıyla bu aynı zamanda beraberinde çok sıkı bir disiplini de getiriyor.

Özgürlük, birçoğunun sandığı gibi, laçka ve bayat bir liberalizm değildir. Bizdeki özgürlük en emekçi sınıfın özgürlük tutumudur. Ancak onun da yüksek bir gönüllü disiplinle sağlanacağı ortaya çıkıyor. Örgütlülük, siyasallık ve askerilik, Kürdistan somutu ve onun savaş gerçeğinde en üst düzeyde disiplinli yaşamayı, ilkeye çizgi dahilinde çok sıkı bir biçimde bağlı yürümeyi, bütün yaşamını buna hasretmeyi ve bunun üstün çabasını sergilemeyi gerektirir. Dolayısıyla ister kadın ister erkek olsun, yüksek derecede bir örgütlenmeye girişmeyen, bunun siyasallaşma ve askerleşme çabasına yönelmeyen, emeklerimizin önemine ve bunun gereklerinin bizzat yerine getirilmesine bağlanmamış bir militan kendisini aldatmaktadır. Kişilere fazla güvenmemek gerekir. Tutarlılığın örgütlülük düzeyine, onun her sahadaki yoğun çabasına, özellikle savaş gerçeğiyle bağlantısına, bunun sadece lafına değil pratiğine bakmakla özdeş olduğunu ve bu ölçüyü sıkı sıkıya göz önüne getirmemiz gerektiğini bilirsek, en sağlam özgürlük tutumuna ulaşmış olacağız.

Güney savaşında şehit düşen **Gülnaz Karataş (Beritan)** arkadaş, özgürleşme yönünde büyük bir çabaya sahipti. Bu arkadaşın bana gönderdiği bir raporu vardı. Daha şehit olduğunu duymamışım ve bu arkadaş hep aklımdaydı. "Önderliğin çözümlerinden yararlanarak bir roman denemesi yapmak istiyorum" diyordu. Bizde hiç kimse şimdiye kadar böyle bir söz söylememişti. Oldukça ilgili bir arkadaştı. Bu arkadaşı bir görüp tartışsaydım iyi olurdu diyordum. Daha sonra şahadet haberi geldi. Çok kahraman bir kızdı. **Rubarok** karakol eylemine takım komutanı düzeyinde katılmış ve bu eylemde yaralanmıştı. Yaralı olduğu halde, Güney savaşını cephesinde en önde tavr almış; orada da mermileri tükeninceye kadar mevzide kalmıştı. Daha sonra işbirlikçi hain güçler etrafını sarmışlar; "Teslim ol, sana bir şey yapmayacağız" demişler. Fakat bu arkadaşın tavrı, "Siz düşmanla işbirliği yaptınız, Güney'den Kuzey'in devrimine saldırıyorsunuz, sizler hainsiniz, size teslim olmam" demek olmuş; Parti Önderliği'ni de slogan düzeyinde haykırarak kendini uçuruma atmıştır.

Bu anlamlı ve çok cesur bir eylemdir. Aslında teorik olarak güçlüdür; salt yurtseverlik veya direnişçilikten kaynaklanmayan, aynı zamanda çözümlerini de oldukça derinliğine anlamaya çalışan birisidir; çünkü onları daha da boyutlandırmak istiyor. Bu durumu bu yoldaşımızdan iyi bir çözümleyici çıkabileceği anlamına geliyor. Anlamakta kararlı olan ve bunun için her türlü kahramanca direnişçiliği sergileyecek kişilikler de çıkıyor ve buna değer vermek gerekiyor. Bu arkadaşın anısına iyi karşılık vermek gerekecektir. Bunlar öyle basite alınacak kişilikler ve tavırlar değildir.

Bu şahadet üzerine arkadaşlar da "Biz bu arkadaşın anısına bağlıyız, adını tabura vereceğiz" diyorlar. Sorun adını tabura vermek ve nasıl direndiğini söylemekle halledilmiyor. Sorun, Onun takip ettiği tutumu yaşatabilmektir. Zaten bu sonuçları ortaya çıkaran da bu tutumun kendisidir. Biz onu esas alıyoruz. Bu biraz da bizim gelişmesini istediğimiz arkadaşların bir örneği, bir modeli oluyor.

Halbuki gelişmekte kararlı olan bu arkadaşımız, aynı zamanda epey tersliklerle de karşılaşmış ve belki yanlışlıklar da yapmıştır. Fakat gittikçe doğru çizgide derinleşiyor ve neredeyse çok etkili bir sonuca gidebiliyor. Demek istediğim şudur: Biz yolu açık tutarsak, yaman ve hatta kahraman tipler çıkabilir. Nitekim daha önce bu alanda "Kadınlar epey ağırlık teşkil ediyor, bunları ne yapalım?" dendiğinde, ben şunu söyledim: Sizin ağırlık dediğiniz tam tersinedir, kadın aslında büyük bir fedai güçüdür. O arkadaşların oralara gelmeleri, büyük bir kısmında görüldüğü gibi kendini feda etme anlayışının yanında, cesareti de ifade eder. Siz bunu değerlendiremiyor, çok köhnenmiş feodallık ve düzen yaklaşımlarıyla yaklaşıyorsunuz. Bu, gerçekçi bir yaklaşım değildir. Gücünüz yetmeyebilir, doğru yaklaşımları sunmak da zor olabilir. Fakat benim anlayışım da böyledir. Nitekim bu anlayışın doğru olduğu ortaya çıktı. Daha sonra birçoğu, "Hepsi mevzide direnmiş, hiç kaçan olmamış. Hiç de sandığımız gibi değiller, bu daha sonraki savaşta ortaya çıktı" dediler. Bunlar da öyle fazla abartılacak sonuçlar değildir. Biraz daha kabul edilebilir bir düzeyin yakaladığını gösterse de, asıl büyük gelişler bundan sonra söz konusu olabilir.

Umarım ki, kadın için geliştirdiğimiz çabalar hem anlaşılır, hem de büyük değerlendirilir. Belki sizi biraz zorlayacağız. Disiplinli yaşam sizi sıkabilir; ama özgürlüğün ve gelişmenin bir bedeli vardır, bu bedeli ödemedi bunlara ulaşılmaz. Ucuz çözüm, rahatlatarak ilişki düzeyi ve günlük yaşam alışkanlıkları sizi tatmin edebilir, ama özgürlüğe asla götürmez. Bu da basit bir kişilik ortaya çıkarır. Biz bununla yetinmek istemiyoruz. İstesek sizi çok rahat idare edebiliriz. Fedaisiniz veya her türlü savaşıma varsınız; ancak rahatlıkla kullanılabilmeniz de mümkündür. Bazıları bunu da yapar. Ama ben böyle değersiz yaklaşmanın sakıncalı olduğunu, dolayısıyla sizlerle çalışmayı biraz daha derinleştirmek gerektiğini, bunun daha doğru bir tutum olacağını düşünüyorum. Nitekim ülkeye çok yüzeysel bir biçimde gidenlerin kolay kaybettikleri de göz önüne getirdiğinde, bu yaklaşımlarımızın yaşamaya değer olduğunu kanıtladık.

Sizi oldukça bağımsız iradeye, özgürlük tutumuna ve onun ifadesine kavuşmuş, yanlış durumlara kolay düşmeyen, yaratmak istediğimiz tipi yakalamada biraz iddialı, en azından bu konuda sabırlı ve inatçı bir tutumun sahibi kılmak istiyoruz. Bu daha iyidir

diye düşünüyorum. Hiç şüphesiz, önümüzdeki dönemde partimizin özgürlükte sağlayacağı gelişme, kadın-erkek ilişkileri, aile ilişkileri ve bunların özgür yaşama yansıması, hem netleşme hem de pratiğe kavuşması bizzat yaşanılır bir olay haline gelecektir. Bu da tamamen mücadele ve çabaların yoğunluğuyla birlikte olacaktır. Savaşılmadan asgari sosyal yaşamı bile kurtaramayacağımızı bir an bile göz ardı etmeyeceğiz. Mevcut ulusal ve toplumsal düzeyimizi, onu doğurtan düşman gerçeğini, aile ve kadın-erkek yaşamını savaşla düzenleyeceğiz. Tabii haince, düşküncü, güçten düşüren ve yenilgiye götüren biçimde değil, özgür bir temelde başarıya ve yeniyi götüren tutumun sahibi olunacaktır. Yaşamı daha fazla anlamlı kılan biçimleri, ancak savaşla yakalayacağız.

Bunun diğer bir ifadesi de toplumumuzda çok tahrip edilen anlayış düzeylerinin geliştirilmesidir. Şuna geliyoruz: Toplumumuzun ne kadar birbirine karşı olduğunu, insanların birbirine nasıl diken gibi battığını, aile içinde, hemen her aşiret ve kabile ortamında, yine çok çeşitli kişilikler arasında nasıl bir kavram kargaşası ve kaosun sürdüğünü, özellikle saygı ve sevgi olayında nasıl bir yoksulluğu yaşadığımızı gördüğümüzde, verdiğimiz savaşın bir yerde sevgi, saygı ve anlayış savaşı olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Kürdistan'da sevgiye, saygıya ve anlayışa giden yol da bir çizgi dahilindeki savaş gerçeğine, onun bütün gereklerini yerine getirilmesine bağlı olmalıdır. Daha fazla sevebilen bir ortama ulaşmak istiyorsanız, o zaman daha fazla savaşıma imkânlarına sahip olacaksınız. Bu, kesinlikle doğru bir belirleme olduğu kadar, günlük somut çabayla da bağlantılı bir olaydır. Hiç kimse savaşmadan, bunun gereken çabasını sergilemeden, sevgi ve saygı beklemesin.

Kürdistan devriminin kişilikteki en büyük yansımalarından birisi de budur. Biz bunu da başarıyla ortaya koyduk. Geriye bu temelde iyi bir örgütlenme gereği ortaya çıkıyor. Bunun olanaklarıyla birlikte, yine çokça istendiği gibi bir askerleşme imkânı da belirmiştir. Mevcut ortamların askerleşmeye katkısı küçümsenemez. En önemlisi de, daha fazla sevebilmek, sayılabilmek ve insan soyuna özgü yüce yaşam biçimlerine ulaşmak için devrim yapıyoruz. Toplumumuzda, ulusal bünyemizde yitirilen ve bize en az ekmek ve su kadar gerekli kavramlara, bunların yaşama yansıtılışına gidebilmek için savaşmaya mecburuz. Kim bu konularda kendisine layık olana ulaşmak istediğini söylüyorsa, o zaman savaşmalıdır. Hem de başarıyla savaşmalıdır ki, özgürlüğe ulaşabilsin. Sloganın özü de budur.

Hiç şüphesiz bu konu devrimci edebiyatla daha da iyi anlatılır. Bizzat bir devrimci edebiyat savaşımıyla da kişiliğin psikolojik boyutlarına, kadın-erkek ilişkilerinin düzenlenişine, açıklığa kavuşturulmasına, sanatla ve sanatın diğer biçimleriyle güzelleştirme dediğimiz boyutuna ulaşılır. Bu, devrimin güzelleştirme boyutunu da sanata eklemek demektir. Onun da yolu böylesine devrimci bir savaşla bağlantılı olarak konulmuştur.

Newroz'a yaklaşıyoruz. Ulusal Kadın Kongresi geliştiriliyor ve 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü değerlendiriliyor. Böyle birkaç anlamlı günün bir araya gelmesi, soruna bir daha değinmeyi yerinde kılıyor. Cinsler arası ilişki, aynı zamanda kesinlikle sınıflar arası ilişkidir. Hatta bunun ulusal düzeyle de bağlantısı vardır. Sahte yaşam hayalleri fazla mutluluk vermiyor. Yaşam acımasızdır. Onur ve sevgi kolay kazanılmıyor, hele aşk söylendiği gibi hiç de kolay kazanılmıyor. Ama yine de birbirimize değer vermeliyiz. Hatta şunu bile belirtebilirim: Bir kadın eğer bütün kişiliğinin arı, sade ve zekâ kıvılcımı gibi olmasını, şirin bir üsluba sahip olmasını, çok cesaretli olduğu kadar duygulu olmasını bilirse, bunu yaşamın her sahasına hakim kılma ilgisini gösterir, tartışma ve eylem gücünü sergilerse, böyle kadın tanrıçalara benzer bir konuma gelebilir. Kendinizi bir sığıntı gibi görmek yerine, herkesin size sığınabilecek kadar bir zenginliğin ve büyüklüğün sahibi olabilirsiniz. Bu imkânı görüyorum ve insan bundan gurur duymalıdır. Cins olarak ezilme ve horlanma bir yana, böylesine erdemlerin sahibi olmak mümkündür. Bu aynı zamanda görkemliliklerdir. Ayıplık şeyler bunun neresinde? Kölelik ve basitlik bunun neresinde? Bunların büyük savaşlarıyla -sadece kaba anlamda bir savaştan bahsetmiyorum-, çok soylu düşünce gücü kadar örgüt ve eylem gücü olmakla da bağlantılıdır.

Biz de sürekli bu çerçevede sizlere ilgiyi geliştirmek istedik. Dolayısıyla genelde kadın gerçeğinde, özeld Kürdistan kadınının dayanılmaz ve mutlaka aşılması gereken yaşamına saygıyı böyle dile getiriyoruz. Yaptıklarımız az olmamakla birlikte, bu henüz bu işin başlangıcını ifade ediyor. Bundan sonra tecrübelerimize de dayanarak daha iyi mücadele edeceğiz. Gelecek günler insanın daha fazla kabul ve yaşamaya cesaret edebileceği günlerdir. O halde, Kadın Kongresine giderken, bu temel hususlarda net olmak kadar kendimizi açık görevlerle karşı karşıya getirmek ve bunun çabasını eksik etmemek büyük önem taşıyor. Eğer parti olarak bu temelde iyi kavranmaya çalışılır ve gerekenler yerine getirilirse, iyi bir yolda olduğumuza emin olabiliriz.

Kongre çalışmalarınız bu temelde yürürken, önemli başarılar sağlayacağımıza inanıyoruz. Tüm yoldaşların bu temelde üzerlerine düşeni her zamankinden daha fazla yerine getireceklerinden eminiz. Tüm savaş alanlarındaki katkılarının da ilerletici olacağına inanıyoruz. Katkılarını eksiksiz yerine getirerek, hepsinin bu alanda da yüksek bir başarıya sahip olmalarını diliyoruz. Kongrenin üstün bir gelişme ve başarıyla tamamlanmasını selamlıyor, selam ve sevgilerimizi sunuyoruz.

Yaşasın Kürdistan Ulusal Kadın Kongresi!

Yaşasın Ona Öncülük Eden PKK!

5 Mart 1993

PKK KADIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN EN İYİ SAĞLANABİLECEĞİ BİR MÜCADELE ZEMİNİDİR*

*Kürdistan devriminde devrimci roman taslağı üzerine yapılan tartışma

Devrimci mücadelemiz birçok gelişmeye yol açarken, bunun sanat üzerinde etkili olmaması düşünülemez. Hatta denilebilir ki, Kürdistan'da sanat, temelde biraz da gelişme gösteren devrimimizden kaynaklanıyor. Özellikle edebiyat sanatının **yeniden diriliş** biçiminde, ilk defa tüm gücünü ve konumunu çok ciddi bir şekilde yaşadığı bu alt üst oluşla birlikte kendine gelmesi, dirilmesi ve yaşama gözünü açması söz konusudur. Sanatın işlevi şimdi her zamankinden daha iyi ortaya çıkmaktadır. Özellikle edebiyat sanatının oynayacağı rol gittikçe anlamlı olmaktadır. Edebiyatın da günümüzde en yaygın biçimi olan **roman** türü, devrimci yaşamı anlatmak ve doğru devrimci yaşamın nasılına cevap vermek açısından en verimli bir dönemin içine girme şansını yakalamıştır. Yaşamdaki alt üst oluş oldukça kapsamlıdır. Toplumsal yaşamın bu kadar köklü değişim ve dönüşüm geçirmesi, sadece ideolojik, siyasal ve askeri değerlendirmelere konu edilmeyi yeterli kılmamakta; tam tersine, gittikçe artan bir biçimde edebi çözümlenmelere de ihtiyaç hissedilmektedir.

Devrim edebiyatsız düşünülemez. Devrimci mücadelenin daha anlamlı, daha güzel olması ve gelişmesi sanattan epey güç alacaktır. Sadece ona kaynaklık teşkil etmeyecek, ondan güç alması da oldukça önem kazanacaktır. Dolayısıyla hareketimizin yol açtığı alt üst oluşları sanat ve edebiyat cephesinde gerçek anlatım ifadelerine kavuşturmak ertelenemez bir görevdir.

Devrimci yaşamın kendisi bir sanat, bir eser gibi yürümekte, hem de görkemli bir sanat kolu olabilecek pek çok noktada uç vermektedir. Eğer doğru bir uygulama ile karşılık verebilirse, hiç şüphesiz bunu kendine esas alan çalışmalar ve en büyük bilimler ortaya çıkacaktır. Bu konuda bazı denemelere girişilmekte; şiir ve roman denemeleri gelişmekte veya anı derlenmektedir. Ancak gelişmelerin boyutu artık kapsamlı romanlara ihtiyaç göstermektedir. Mücadelemizi birçok şekilde dile getiren romanlar artık ihtiyaç haline gelmiştir. Mücadelemizin ana çizgisini bir de bu yönüyle dile getirmeyi düşündük. Bununla ilgili bazı taslaklar üzerine tartışmalar yürütülüyor. Mücadelemize çeşitli yönlerden katılan militanların getirdikleri görüşler, şüphesiz buna katkıda bulunacaktır. İster zindandaki, ister dağdaki, ister çeşitli alanlardaki yaşamları dile getirdiğimizde ve bu açıklamaları sunduğumuzda, zengin bir roman malzemesi ortaya çıkar. Bu malzemelere dayanarak, dikkat çekici bazı eserler ortaya çıkarılabilir. Geliştirdiğimiz söyleşiler, bu anlamda daha zengin bir malzemeyi ortaya çıkarmak içindir.

Daha önce bir roman taslağı geliştirmiştik. Hiç şüphesiz bu çok yetersiz bir taslaktır. Ana çizgilerle bunu ortaya koyduk, ancak çok eksikti. Katkı sunacak birçok çalışma daha yaptık. **Dirilişin Öyküsü** adı altındaki değerlendirme, çeşitli röportajlar ve hatta çözümlenmeler de roman konusunda epey katkı sunabilecek cinstendir. Bütün bunları malzeme olarak değerlendiriyor ve bunları her gün yeni örneklerle geliştiriyoruz. Yoldaşların bu tartışmalara katılmasına yüksek değer biçiyoruz. Bu yöntemin verimli olduğuna da eminim. Yaşamın kendisini dile getirmek, yaşayanların dilinden aktarmak, hayal gücünü de göz ardı etmeksizin, öteki tarzın bir biçimi olarak düşünüyoruz.

Belki bazı sorularla konuya daha da derinlik kazandırmayı isteyebilirsiniz. Taslakta olsun, taslak dışında bazı konulara ilişkin olsun, belirtmek istediğiniz hususları ve soruları tartışabiliriz.

–Önderlik Fatma ile olan ilişkisinde, özellikle ilk dönemlerde duygusal bir yaklaşımın olduğunu belirtmişti. Bu duygusallığın düzeyi ve biçimi nasıldı?

Duygusallığı yaşadığımı sanmıyorum. Siyasal endişe yönü ağır basıyordu. İlişkiyi bu temele dayandırmak daha doğrudur. Eğer siyasal bir temeli olmasaydı, duygusal yaklaşımı esas alacağımı sanmıyorum. Bunun zemini siyasal bir temelden kaynaklanmış olabilir. Bu gittikçe yoğunlaşmış bir siyasal temele sahiptir. Siyasal temeli, siyasal değeri olmayan ilişki benim nazarımda çok değersizdir. Belli bir siyasal amaca hizmet etmemesi halinde, en yakın ilişkilerimden bile nefret ettiğimi, bunları paramparça etmek ve kendimden uzaklaştırmak istediğimi rahatlıkla belirtebilirim. Benim için duygulanılacak insan ciddi bir siyasal gelişmeye, uzun vadeli, soylu ve yücelmiş bir yaşama adım attığında söz konusu olabilir. Tipimi çizmeye çalışırken, geçmiş dönemi değerlendirme gereğini duyuyorum.

Duygularımın temelinde bir amaca hizmet vardır; plana ve o zamanın düşünce gücüne göre belirlenen hususlara dayalı bir gelişme oldu mu, ona tutkuyla sarılma söz konusu olur. Bu konuda herhangi bir geleneksel yerleşik kuruma ve ahlâki tutuma hiç değer vermediğimi de söyleyebilirim. Aile ortamındaki ana baba bağlılığından tutalım, çeşitli akraba ve yakınlık bağlarına hep bu çerçevede yaklaştım. Benim için **yol arkadaşlığı**, duyguların temelidir. Kim benimle amaca doğru yürüyorsa, onunla samimiyet gelişebilir. Nereye el atarsam, en az o oranda değer verir ve ilgi gösteririm. Aksi halde bir ilişkiyi, kurumu ve yaşamı bunun dışına çıkarırım, ondan vazgeçerim. Nitekim yaşamımda bunun gibi sayısız örnek vardır. Kişi mücadelede ne kadar kalırsa kalsın, isterse gözümün içi olsun, ona fazla acımam, onun karşısında duygulanmam. Kendimi tercih etme durumum var.

Fakat duyguların temelinin daha derinliğine kavranması gerekir. İnsan ilişkilerimizde bu konuda oldukça ilkesiz, özellikle siyasal bir temelden yoksun olarak kin, nefret ve sevgi benzeri duygulanmalara girildiğini görüyorum. Bunların değer ifade etmeyeceğini belirtmeliyim. Örgütselliğe, ideolojik tutuma, özellikle ciddi bir siyasallığa dayalı gelişmeyen kinler, öfkeler ve sevgiler fazla anlamlı olmaz. Kaldı ki, beyin güzelliği siyasal derinlikle, dolayısıyla yaşamın bu temelde çözümlenmesiyle bağlantılıdır. Siyasal çözümlenme ve örgütlenme gerçeği, onu daha da militanlaştırma ne kadar gelişirse o kadar gelişir.

Hiçbir zaman unutmamak gerekir ki, ilişkilerinde örgütsel ve siyasal derinliği, çözümlenme, eylem ve anlatım gücünü yakalayamayanlar, diğer yollarla ilgili kaynağı, yine bunun bir sonucu olarak duygu gücünü fazla elde edemezler. Elde eder gibi görünseler de bu yapaydır, bireyseldir, ciddi ve kalıcı bir sonucu olmaz. Bu çok az dikkat edilen bir husustur, fakat bunun gerçeği böyledir. Sevilecek ilişki, ciddi bir siyasal temelde boy atan ilişkidir, onun örgütsel ifadesi olan ilişkidir, propaganda değeri olarak kendini kitlelere kabul ettirecek ilişki ve davranıştır. Bu, Kürdistan'da tamamen böyledir, bunun dışında güzellik ve sevgi kaynağı aramak fazla anlamlı değildir.

Zemin ve temel kaynak böyle olmakla birlikte, biçime önem vermek gerekir. Ben buna üslup ve yaşam tarzı ve biçiminin geliştirilmesi diyorum. Kaldı ki, sağlam olanın bu konularda da belli bir yetkinleşme ve olgunlaşmayı yaşayacağı açıktır. Kürdistan'da duygular ancak böyle zeminlere ve kaynaklara dayalı olarak gelişebilir. Diğer biçimler, yani akraba ilişkileri, bir

zorda kalma sonucu doğan ilişkiler, paraya dayalı ilişkiler, rütbeye dayalı ilişkiler, sadece fiziki biçime dayalı duygular benim pek itibar etmeyeceğim yaklaşımlardır. Ne yazık ki, toplumumuz bu yönüyle çok ilkesizdir; örgütsel, siyasal ve ideolojik zeminleri ve derinliği olmayan duygulara ve ilişkilere boğulup gitmiştir. Gözyaşını, tutkuyu ve heyecanı hep böyle anlar; fakat hiçbir zaman da mutlu olmaz, sağlıklı bir duygu dünyasına da ulaşamaz. Kutsal amaçları olan ve buna militanca ulaşmayı esas alan bir hareket temelinde sağlam bir duygu dünyasını yakalayabileceğimize dair sadece belirlemeler yapmıyoruz; bunun yanı sıra hayatın da her gün çok açık gösterdiği gelişmeler yaşanıyor. Duygular dünyası bu temelde ortaya çıkıyor.

Duygular, ister olumsuz değerlere karşı kin ve öfke biçiminde olsun, ister sempati ve sevgi biçiminde gelişsin, esasta çizgiye dayalı olarak gelişmelidir. Mutlaka bir derinliği ve bir güç kaynağı olmalıdır ki, anlam teşkil etsin. Bunun dışında duyguları kullanmak rezilcedir ve bu da çoğunlukla nefrete yol açar. Bazıları ilkedan ve çizgiden saptılar mı, yakınım da olsa, gözümüzün içi de olsa, o gözle görmek istemem; benim karşımda yok olmalı ve yerin dibine girmelidir. Bu noktada çok tahammülsüzüm. Ama çizgiye doğru yaklaşan davranışlara da büyük sevgiyle ilgi gösterir ve yardımcı olurum. İlişkide yaklaşımım budur.

-Önderliğin kişiliğindeki irade hakimiyetini görebiliyoruz. Bu güçlü hakimiyet olgusunda, Kürt halkının veya Kürt erkeğinin iradesizliği ve hakimiyetsizliğinin rolü nedir? İradeye hakim olmada ölçü olarak neyi alıyorsunuz ve bunu nasıl sağlıyorsunuz?

Kürt insanındaki büyük iradesizliğin bende yarattığı büyük öfke ve tepki, olağanüstü bir irade gücüne ulaşmam gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Benim yaşamım ve hikâyem, yaşanan muazzam güçsüzlüğün güce dönüşümüdür. Bunu sandığınızdan çok daha derin, yoğun, hesaplı ve ölçülü geliştiriyorum. Belki de hiçbir arkadaşımızın aklından ve hayalinden geçirmediği bir biçimde güçsüzlüğü güçlülüğe, iradesizliği iradeye, örgütsüzlüğü örgütlülüğe, zavallılığı görkemliliğe dönüştürmeye; her türlü tembelliği ve boşta kalmışlığı çalışkanlığa dönüştürmeye çok büyük değer veriyorum.

Güce ve iradeye ulaşma ve bu konuda insan yeteneklerini kullanma, benim için sadece bir yaşam felsefesi değil, aynı zamanda bir **tutkudur**. Bunun dışında yaşamı düşünmem, ilgi de göstermem. Bana göre zayıf insanların yaşamda hiçbir değeri yoktur. Kendi yeteneklerini geliştirmemiş insanın hiçbir kerameti yoktur. Bu insanları asla ciddiye almam, sevmem; fazla anlamak, dinlemek ve konuşmak istemem.

Kürt insanındaki derin iradesizlik, darmadağınık olmuş bilinç, zihniyetinin neyin peşinde koştuğu belli olmayan harap dünyası ve çok sistemsiz yaşayışı, bende çok büyük tepki yarattı. Namussuzdur, alçaktır, şerefsizdir; bunlara hiç saygılı bakmam, aksine her gün müthiş öfkeyle bakarım. Kişiliğimde ona karşı tam bir direnme gelişir. Çocukluğumdan beri hep böyledir. Evin içinde zayıflığın ölçütü olan bir ilişkiyi gördüm mü, o çocukluk halimle bile adeta öfkelenir ve onların yanından kaçmak isterdim. Gücüm yettiğince kavga ederdim, yetmeyince kaçırdım ve bu çok sistemliydi. İlgilerimi biraz anlamlı yolda yürümeye, doğru yolda grup oluşturmaya ve beni güçlendirecek tutumlara girmeye yönlendirdim.

Kısaca sizde göremediğim bazı şeyler bunlardır. Siz çok zayıf yaşamı da, zayıf iradeyi de kendinize yakıştırabiliyorsunuz. Hareket zayıflığıyla, çözümlenmemiş ve sistemleşmemiş düşüncelerle, yine keskinleşmemiş iradelerle rahatça uyuyabiliyorsunuz. Bu sizin köklü gelişiminizi önüyor; amaca dosdoğru yürümenizi, o amaca yürürken çok keskin olmanızı frenliyor. Zayıf kişilikleriniz biraz da bu iradenin sonucudur. Yüce amaç etrafında ve siyasal bilinçle irade gücü olmayı bildiğiniz oranda, güçsüzlüğünüzü güçlülüğe, iradesizliğinizi iradeye, zayıflığınızı kuvvete dönüştürürsünüz.

Bu konuda benim yaşamımı iyi incelemeli ve daha derinliğine yaklaşmalısınız. Çocukluktan günümüze ideolojik, örgütsel ve bunun eylemsel zeminlerinde güçsüzlükten güce dönüşümü nasıl yaptım? Üslubum ve tarzım nasıldı? Güç toplamaya hangi yöntemlerle işlerlik kazandırdım? Güç kaybetmemek için nasıl tedbirli oluyorum? Bütün davranışlarım ne kadar toparlayıcıdır, planlayıcıdır, keskindir, savaştıracıdır, ayırt edicidir, seçmecidir, korumacıdır, sürekli geliştiricidir? Bu hususlardaki kişiliği tanıyamazsanız, Önderlik olayını çok eksik anlamış olursunuz. Kişilik gelişmesine bu yönlü yaklaşmayı ve bu temelde kendinizi mümkünse toparlamayı ve yetkinleştirmeyi bilmelisiniz.

Yüksek bir irade gücü olmadan, güçlü bir devrimci yürüyüşünüz olamaz. Düşmanın hızı karşısında yapacağınız yürüyüşte, arkanızdan mutlaka bir yerden sizi tutup düşürebilirler. Bunu önlemenin tek yolu, düşmanın asla ulaşamayacağı irade gücüne ulaşmaktır.

-Fatma'nın daha önce bir duygusal ilişkisi bulunmakla beraber, Önderliğin grup içinde ön plana çıkmasıyla Önderliğe yaklaştığını görebiliyoruz. Önderlik bu çıkarıcı yaklaşımı gördüğü halde, neden ilişki geliştiriyor ve bunda duygusallığın rolü var mıdır?

Sanıyorum o ilişkilere çok duygusal bakıyorsunuz. Benim yaklaşımımın toplumsal ve döneme göre siyasal bir anlamı vardır. Görünüşte duygusal gibidir, ama sonradan özünde büyük bir siyasal gelişmeyi yaşadığı çok iyi anlaşılıyor. Onun kişisel çıkara dayalı hareket etmesi, benim siyasal arayışımı ve siyasal temelde yaklaşımımı değiştirmez. Hemen hemen herkese karşı yaklaşımларımda böyleyim. Görünüşte çok dostane, çok bireysel bir ilişki anlaşılır; fakat çok yoğun bir siyasal değerinin olduğu sonradan ortaya çıkar. Onun kişisel çıkar peşinde olması, benim bunu fazla ciddiye almamı gerektirmez. İlişki, ortaya koyduğum çerçevedeydi. Kürdistan'da hesap vermek durumunda olan bir aile ve ailenin hesap vermek durumunda olduğu bir partisi var; yine hesap vermesi gereken bir solculuk var. Benim için bunlar yeterlidir ve duygu ilişkisi de bir hesap sorma ilişkisidir. Bunu biraz iyi anlamak durumundasınız. Benim büyük ilişkilerimde insanları tek taraflı ele alma değil, tüm yönleriyle sorguya çekme ilişkisini de bağrında taşıyan bir tarz söz konusudur. Her yaklaştığım ilişki, onunla çok iyi anlaştığımı göstermez. Önemli oranda düşmanlık içeren ilişkiler de vardır. Tepki ve çatışma içeren birçok ilişki de vardır.

Bu ilişkinin de büyük çatışma ilişkisi olacağı başından belliydi. Hedef, çok samimi ve çok gelişkin duygular yaşamak değil, hesaplaşmaktır. Ama bu hesaplaşmanın olumlu bir duruma dönüşüp dönüşmeyeceğini de sonradan görecektik. Zaten onu açıklıyorum: Eğer iyi bir devrimci olursa bu bir kazanımdır, olmazsa bir ittifaktır. İttifakı lehimize çevirdik. MİT bile olsa, MİT'i de kullanmış olacağız. Bu ilişkiye bunun gibi endişelerle yaklaşıyordum. Dolayısıyla bu ilişkinin siyasal içeriği oldukça büyüktür.

Yaklaşımında zemin, amaç ve gelişkinlik düzeyi ararım. Düşman ilişkisi de olabilir. Düşmanla iyi uğraşırsan, bu da başarıya yol açabilir. Çok geri konumda biriyle uğraşırsam, onu da ilerletebilirim. Benim davranışlarıma, 'hep samimi olayım ve çok rahat edeyim' mantığı hakim değildir. Sürekli bir savaş ilişkisi biçiminde ele alıyorum.

Çıkarıcı olması engellenemezdi. Beni tahrik ediyordu. Neden böyle yaptı? Bunu biraz daha anlayalım: Sakatlığı hangi nedenle işleyebilir? Tek aradığım şart şuydu: Yeter ki kaçmasın, yeter ki biraz yürüme gücü göstereyim! Bundan başka bir şey beklemiyordum. Beklesem de bu belirleyici değildi ve bütün bunlar çok açık dile getirilmiyordu. Potansiyel olarak bizim yapımız da biraz öyledir. Hassas ve endişeli olmak kişiyi son derece uyanık kılıyor. Şuna benziyor: Örneğin burada bir yılan olsa, her adım atışında çok dikkatli olursun; o yılan bir yerden her an senin karşına çıkabilir düşüncesiyle pür dikkat kesilirsin ve bu da güçlenmeye yol açar. Benim yaşamım sürekli böyle geçiyor.

Huzur var mıydı diyeceksiniz. Bizim evde huzur yoktu. Aile mensupları her gün birbirleriyle didişiyorlardı ve bu beni tahrik ediyordu. Belki de ailemin bu özelliği gereği böyle bir ilişkiyi ele aldım. Bu bizi sorunu daha gerçekçi değerlendirmeye, gafil olmamaya, çok uyanık olmaya, yine aldatmamaya ve özgüce dayalı yaşamaya itti.

İnsanlar kardeşlik, analık vb. ilişkilerle oynamamalı, bunlar karşısında ciddi olmalıdır. Eşlik ve dostluk ilişkisi böyle kullanıldı mı, o insan değersizliğini ortaya koymuş demektir. Ama bizim toplumumuz bu işe bayılır. Ben hayatımda şunu da öğrendim: Asla üstünlüğe, asla ucuz tepkilerle hareket etmeye takılmayacaksınız; çünkü bu küçüklüktür! Aldığım sonuç, kendi kişiliğimi toparlamak, kendi kişiliğimi olağanüstü değerli kılmak oldu. Bunda sağ kolum da olsa kendisine dayanmam, esas itibariyle kendime dayanırım. "Sana dayanmıştım, ama umutlarım boşa çıktı, yıkıldım" söylemleri ucuz edebiyattır, anlamsızdır. Hiç kimseye ölümüne dayanmayacaksınız. Dostluk ve yoldaşlık bağlarının yaşamımda ne kadar önemli olduğunu görüyorsunuz; ama hiçbir zaman tümüyle bir dosta veya bir yoldaşa dayanmadım.

Duygularımın ne kadar güçlü olduğunu biliyorsunuz; ama hiçbir zaman duygularımı kölece birine bağlamadım. Öyle olursa saygısızlık olur. Kendim ne kadar fakir de olsam, yine kendim olarak kalmalıyım; ne kadar küçük görülürse görülsün, ben yine kendim olmalıyım. Büyüklüğe ulaşacaksam, bunu birilerine dayanarak değil, kendi emeğim ve çabamla sağlamalıyım. Bana göre bu daha güzeldir. Dolayısıyla ilişkideki bağımsızlığı korumak önemlidir. Zaten çocukluğumdan beri de bu hususları yaşıyorum. Nedenleri ve biçimi ne olursa olsun bağımsızlığımı korudum. Birçoğunun çok darbe yiyeceği bir ilişki biçimini belli bir siyasal amaca hizmet ettirebildim. Denilebilir ki, Kürdistan'da ilk defa böyle kapsamlı bir dönüşmeyi sağlayabildim. Bu anlamda tarihi bir dönüşüm değerine sahiptir.

Görebildiğim kadarıyla sizler biraz yüzeysel yaklaşıyorsunuz. Ben herhangi bir ilişki geliştirirken, bu kişinin geçmişi nedir, o kişi nasıldır diye sorgularım. Bana göre ajan bile olabilir, ama onu gözlem ve iradem altında tutarım. Sonuçta iyiyse de kötüyse de ortaya çıkarırım. Bir de kendime güvenirim, kişileri ilerletirim, güçlendiririm, yürütebilirim. Benim insana yaklaşımım böyledir. Çok mükemmel olanlarla işe başlamam zaten mümkün de değildir. Kürdistan'da hiçbir insan mükemmel, sağlam ve net değildir; ancak devrimci mücadelenin ateşinde yeniden yaratılırsa, belki biraz öyle olabilir. Bu yaklaşımım genel bir yaklaşımdır. İnsanları pratik içinde yetiştiririm, güce kavuştururum, anlarım. Benim için ölçü pratiğin içindedir, pratiğin ateşinde gelişmedir. Günlük olarak yaşama katılma gücü benim için önemlidir. Başkalarının beklediği ve sandığı gibi ilişkilere girmem, ilişkileri sürdürmem. Tarih gösterdi ki, değerli olan ilişki tarzı biraz da bizim geliştirmiş olduğumuz ilişki tarzıdır. Bundan da hayli sonuçlar çıkarılabilir. Bu, geleneksel ve alışlagelen bir tarz değildir, çarpıcı ama devrimci tarzıdır. Bunun üzerinde düşünüp sonuç çıkarmalıyız.

-Bütün çabalara rağmen, kadın neden mücadeledeki yerini alamıyor? Bu konudaki yetersizlikler nelere dayandırılabilir?

Halkımız için söylenebilecek şey neyse, kadın için de söylenebilecek olan da odur. Benzer bir konumu yaşayan halk gerçekliğimizdir. Kadının yaşadığı da, halkın yaşadığı köleliğin biraz daha derinleştirilmiş biçimidir. Köleliği bu kadar derinliğine yaşayan, yaşamın bu kadar pasif bir ögesi olan birisinden hemen güçlü çıkışlar beklemek mümkün değildir. Çünkü gericiliğin her türlü olumsuzluğunu uzun süre üzerinde taşıyacaktır. Kadını özgürlük mücadelesine çekmek eskisi gibi değildir. Çözümlemeler ve pratik çabalarla bu konuda bazı ilerlemeler sağlandı. Günümüzde bu oldukça dikkat çekici boyutlara da ulaştı.

Mücadelede kadının engel teşkil edip etmemesi o kadar önemli değildir; çünkü devrimci mücadele herkesi hizaya getiriyor. Önderlik tarzı bu konuda erkeği de, kadını da etkiler duruma getirmiştir. Sorunu gün yüzüne çıkarmamız çok önemlidir. Ulusal sorunu gün yüzüne çıkarmak için verdiğimiz amansız bir mücadele vardı. Bugün Çankaya'nın tepesinden tutalım dağdaki çobana kadar, ulusal sorunu iliklerine kadar hissetmeyen kalmamıştır. Kadın sorununu da biraz o duruma getirdik. Saflarımızda olsun, toplumda olsun, bu sorunu iliklerine kadar hissetmeyen kesim bırakmadık. Bu çözüm doğrultusunda ne kadar olgunlaşmanın sağlandığı da açığa çıkmıştır. Kürt kadınının içinden bazı özgürlük savaşçıları çıkıyor, kadın özgürlük alanı genişliyor, eşitlik kendini hissettiriyor. Yaklaşım doğru sergilenmiş ve bu konuda yol da iyi çizilmiştir. Yaşamak isteyenler de bu yolda yürüyeceklerdir.

Dikkat edilirse, çoğunuzun yaşam tutkusuyla birlikte bu yolda yürüme istemi vardır. Yaşamdan vazgeçmeyenler, artık çizilen bu yolun sağlam bir yürüyüşçüsüdürler; akın akın saflara gelmeleri bunu açıkça gösteriyor. Çözüm aslında ortaya konulmuştur, güçlü militanların ortaya çıkıp çıkmamasını çabalar belirler ve bu çabalar içine girilmiştir. Ancak bu çabalar yetersiz kalmaktadır. Belki önderlik seviyeyi tutturamıyorlar; ama her geçen gün daha iyi anlaşılıyor ki, Önderlik çizgisi ve temsili önemlidir. Yaşamda iddialı ve güzel olmak, yaşamını anlamlı kılmak buna bağlıdır. Bunun dışında yol yoktur. Bunu hemen herkes giderek hissediyor ve yaşıyor. O halde, bu ihmal edilmezse, önü sürekli açık tutulur ve çabalar sürekli dolu kılınırsa, yani eğitim, örgütlenme ve mücadele iç içe sürdürülürse, çözümlenmiş kadın militan da, çözümlenmiş kadın-erkek ilişkisi de ortaya çıkar.

İsrarla vurguluyorum: Bütün bunlar emekle yaratılıyor. Başlangıçta hazır ilişkiler de yoktu. Sizlerle bile her gün savaş halindeyim. Ne kadar iyi niyetli, ölümüne bağlı olsanız da, bu durum mücadele verme gereğini ortadan kaldırmıyor. Çünkü

insanlarımızı mücadele ile yaratacağız. Örgütsel kapasite kazanmazsanız, düşmanınızla savaş gücü kazanmazsanız, sizinle anlaşmam ve sürekli çatışırım.

Ben gerçekçiyim. Sizin böyle yönleriniz gelişmemiş olabilir. Ama böyle kalırsanız, çok mücadeleci bir kişiliğiniz olmazsa, elbette güçlü çözümleri yakalayamazsınız, güçlü militanlaşmayı sağlayamaz ve yaşayamazsınız. Bu konuda da Önderlik tarzı hayli dikkat çekicidir. İlişkilerde hep mücadelenin ön plana çıkması, bu konuda gittikçe güçlü ve dayatıcı olması birçok gelişmelere yol açıyor. Herkes anlamıyor ve uygulamıyor, bu ayrı bir sorundur; ama bu tarzın ilişki yarattığı, insanı ve kadını güçlendirdiği ortadadır. Daha da yüksek bir uygulama gücünü kazanma güçlü kadınları yaratarak, dolayısıyla eşitliğini erkeğe de dayatarak, erkeği de değiştirip dönüştürerek, toplumda hak ettiği ve gereken yeri bulmasıyla sağlanır.

Tabii bu da "PKK'ye katıldık, her sorun halloldu" biçiminde anlaşılmalıdır. PKK'ye katılmak demek, mücadeleye başlamak demektir. Hem de ideolojik, düşünsel ve ruhsal boyutuyla mücadeleyi hemen her sahaya daha yoğun biçimde yaymak demektir. "Yoldaşız, anlaştık, her şey bitti" diyemezsiniz. Asıl mücadele, parti içinde ve partiyle birlikte başlıyor. Özgürlüğünüz, her şeyiniz parti içinde ve partiyle birlikte gelişiyor. Bu açıdan PKK aynı zamanda kadın özgürlüğünün en iyi sağlanabileceği bir mücadele zemini. PKK'de özgürlüğün mücadeleyle kazanılması söz konusudur. Bu konuyu da yanlış anlamayalım. Bizim de kadın ilişkimizin ne kadar çelişkili geliştiğini PKKlileşmeyle birlikte ele alabilirsiniz. Yaşadığımız örneğin muazzam bir çelişki, mücadele ve örgütlenme savaşı olduğu görülmektedir. Bu, değişik de olsa, az çok herkes için geçerlidir. Kuracağımız her ilişkinin bir mücadele ilişkisi olduğunu uzun süre göz ardı edemezsiniz, ettiğinizde ise kaybedersiniz.

Bu romanda önemli olan, ilişkilerdeki mücadelecili yöndür. Karşı taraf dürüst olmuş ya da olmamış, bu o kadar önemli değildir. İlişkinin yakınlığı, sempatikliği veya antipatikliği de o kadar önemli değildir. Mücadeleyi dayatmak, mücadeleyle insan kazanmak ve yürütmek çok önemlidir. Çünkü bizde hazır, ölçülmüş, biçilmiş insanlar yoktur. Verili insanlar hastalıklıdır, bunlar düşman etkilerini yaşarlar; bilerek veya bilmeyerek zayıf ve iradesiz kalırlar. Onlarla anlaşsam da, aşk yaşasam da, duygu geliştirsem de, evlensem de, bunun fazla bir değeri yoktur. Çünkü bunlar ölü kişiliklerdir. Mücadele içinde de, "Partiliyiz, anlaştık, uyuştuk, sımsıkı beraber olduk" diyorlar. Bunun da pratik yaşamda fazla tutarlılık arz etmeyeceğini iyi biliyorum.

Kürdistan'da, PKK gerçekliğinde kolay anlaşmak mümkün değildir. İnsanların çok kapsamlı bir mücadele birlikteliğini hem birbirlerine, hem de düşmana karşı çeşitli biçimler ve dönemlere dayanarak yürütmeleri gerekir ki, saygıdeğer insan ilişkileri ortaya çıksın. Bu konuda da roman çözümlerinde ve diğer anlatımlarda epey ipucu verilmiştir. Bu ipuçlarına yüksek değer biçin ve o temelde dönüşüm sağlayın.

Çocukluk Hayallerine İhanet Etmemiş Kişilikler Güçlü Kişiliklerdir

-Bir röportajınızda, "Çocukluk hayallerime ihanet etmeden buraya kadar geldim" diyorsunuz. Bu hayaller halen devam ediyor ve gelişiyor mu?

Çocukluk hayallerimden kastettiğim iyi şeyler düşünmek, iyi şeyler algılamak, hep doğal olanı, sevecenliği, arkadaşlığı ve barışı arzulamaktı. Çocukluk hayalleri az çok böyle vurgulanır. Çocuk bahar ister, tatlı ister, sevgi ister, barış ister, ilgi ister; kısacası hayali bir dünya ister. Bizim de böyle bir dünyaya ulaşmak için hayatımızı ortaya koyma durumumuz var. Çocukluk hayallerine ihanet etmemek demek; düşmanlıktan, baskıdan ve her türlü çirkinlikten arınmış, herkesin çocuklar gibi şen şakrak olduğu, birbirini düşman gibi görmediği, hep barışı ve sevgiyi yaşadığı bir dünyayı yaratmak demektir. Hayaller bunlardır. O zaman da bu hayaller vardı, şimdi de bu hayaller vardır. Ama şimdi bu hayaller mücadeleyle, giderek çok çetin bir savaşla elde ediliyor. Hayallerine ihanet etmemek demek, böylesine bir dünyadan vazgeçmemek demektir.

Mücadelem ve o günden bugüne geliştirdiğim kişiliğim, hayallerimin amansız bir takipçisi olduğumu ortaya koyuyor ve bu iyi bir tarzdır. Çocukluk hayallerine ihanet etmemiş kişilikler, güçlü kişiliklerdir. Bunların bazıları bilim adamı, bazıları devrimci eylem adamları, bazıları sanatkar olur. Çocukluk hayallerini kim ne kadar gerçekçi yaşarsa, bu kişi o denli büyük bir kişilik olur. Çocukluğuma ihanet etmememin beni kapsamlı bir devrimci militanlığa götürdüğünü rahatlıkla belirtebilirim. O dönemin hayalleri, arzuları, tutkuları, istekleri terk edilmediği için ve bunu gittikçe gerçekleştirme tutkusunu ve gücünü adım adım elde ettikçe, yani biraz daha bilimselleştikçe, biraz daha dünyayı tanıdıkça, çelişkileriyle ve gerçekliğiyle devrimci çözümün dayatılması zorunluluğu ortaya çıktı. Çocukluk hayalleri bir yerde ancak devrime sarılmakla elde edilir; devrim de biraz çocukluk hayallerine ulaşmanın en temel aracıdır. Dolayısıyla devrimci yaşam tarzı, çocukça bir yaşam tarzıdır.

Biz biraz da çocuklar gibiyiz. Çünkü onların hayalleri ile dolu olarak yaşıyoruz. O zaman da öyleydi, şimdi de böyledir. Aradaki fark, şimdi daha acımasız gerçeklerle iç içe olmamız, daha yoğun bir mücadele ve savaş içinde bulunmamızdır. Ama hayaller yine o hayallerdir. Biraz daha başarı var, biraz da gerçek bir kazanım söz konusudur. Demek ki, çocukluktan itibaren yaşamı doğru ele aldık, ona ihanet etmedik ve bu büyük gelişmeye ulaştık. Çocukluk hayallerine amansız bağlılığımız, tüm gücümüzle onlara sarılmamız, bizim güç kazanmamızın ve doğru yolda olmamızın diğer önemli bir nedenidir. İhanet etmedik; doğru, özlü ve temiz kaldık. Fakat gerçekçiydik. Sadece hayallerle yetinmedik, büyük çabayla mücadeleye de yöneldik. Bu da çocukluktan uzaklaştığımızı ve büyüdüğümüzü gösterir. Bunu da zamanında gösterdik. Sonuçta en iyi dünyayı, en iyi ilişkileri, kısaca özgür yaşamı tutma ülküsüne büyük bağlılığı böyle anladık, böyle yaşadık. Daha da büyük bir toplum ve insanlık için bunu gerçekleştirmeye çalışıyoruz.

-Özgür kişilik nasıl oluşturuluyor? Birey ne zaman "ben özgür bir kişilik sahibiyim" diyebilir?

Özgürlük çalışmaktır, çalışmak yaşamla mümkündür. Çalışmaya neden bu kadar çok yükleniyoruz? Çünkü çalışma bizi özgürleştiriyor. Kişi ne kadar çalışırsa o kadar özgürleşir. Özgürlük çalışmaya, çalışma da savaşıma bağlıdır. Savaş fikri, savaş hazırlığı kişide ne kadar güçlüyse, savaş eğitimi, tanzimi -askeri ve siyasal savaş fark etmez-, hatta ideolojik savaş ne kadar gelişkinse, kişi de o kadar özgürdür. Ne kadar özgürleşmişseniz, o kadar büyük bir kadın olarak yaşayabilirsiniz. Özgürlüğü

kadında temsil ederseniz, ancak o zaman özgür yaşamı temsil edebilirsiniz. İster erkek ister kadın olsun, biri "Ben özgürüm" diyebiliyorsa, özgür savaşta yani ideolojik, askeri ve siyasal alanda pratik çalışmalarla kendini ispatlamış ve geliştirmişse, o insanın bir kıymeti vardır; o insanla birlikte olabilir, çalışabilir ve yaşayabilirsiniz. Diğerleri içi boş laflardır ve rezilliktir.

Bizim bu kadar çalışmamız kesinlikle özgür yaşam içindir. Sizler de çalışmalarınızı ne kadar doğru yürütürseniz, o kadar yaşam sahibi olduğunuzu söyleyebiliriz. Diğer ilişki ve yaşam biçimlerinin bizim yanımızda hiçbir kıymeti yoktur. Aşiretçilik, ailecilik, kabilecilik, kardeşlik, karılık ve kocalık yok oluşturun, rezilliktir. Eğer bir insan "Ben özgür kişilik sahibiyim" diyorsa, onun kendini ispatlaması gerekir. Kendini ispatlamıyorsa, bizim yaşamımızda yeri yoktur.

Savaşa katılımımızın ve savaşın zorluklarına katlanmamızın amacı, sizlerden özgür kişilerin çıkmasını sağlamak içindir. Bunun dışında bizim için insanlık ve yol yoktur, diğer tüm yollar bize kesilmiştir, biz ancak burada kendimizi insanlaştırabiliriz. Bütün zorluklar ve çabalarımız buna yöneliktir, bunun içindir. Bu yolda özgür ve değerli insanlar geliyor. Bu insanlarla da yürüyebilir ve birlikteliği sağlayabiliriz. İstiyoruz ki, iyi ve başarılı bir insan gelişsin, insan bununla da şerefli bir yaşam sürdürebilsin. Özgür insanlarla yürünebilir. Kürdistan'da özgür insanlar böyle geliştiriliyor. Bu konuda başka yolumuz yoktur.

-Özgür ilişki, kadını ve erkeği hangi yönden güçlendirebilir? Bu özgür ilişki içerisinde cinsellik güdüsünün biçimi ve rolü ne olmalıdır?

Özgür ilişki, bir arada olmak demek değildir. Özgür ilişki, insanın serbestlik gücü, özgür düşünme ve eylem gücü kazanması demektir. bu ilişki kişinin tam olmasını ifade ediyor, onu eyleme geçiriyor. Özgür ilişkiyi kazanmış olanın iradesi çeşitli etkilemeler altında felç olmamıştır; iradelerin, geleneklerin, göreneklerin ve gölgelerin etkisi altında değildir. İster en güçlü emperyalist bir devlet, isterse en bağlayıcı bir gelenek olsun, gerektiğinde onlara karşı da durabilir. Özgür olmayı geniş tanımlamak gerekir. Böyle özgür olma sağlandıkça veya böyle özgür olabilenler ilişkiler geliştirdikçe, özgürlük ilişkilerinden bahsedilebilir. Bunlar bütün davranışlarıyla halkındır, davranışların sonucunu kestirebilir ve sorumluluğunu kaldırabilir. Özgürlüğün kelime manası zaten gelişme ve ilerleme demektir. Bu noktayı yakalayan kişi ilişkilerde özgürdür. Özgürlük ilişkilerinin özgürlük başarısı gelişmiştir denilir. Kısaca, bu anlamda özgürlük ilişkilerde rol oynayabilir. Biz bu konuyu da biraz açmaya çalışıyoruz. Çünkü bunun üzerinde büyük oyunların oynandığı iyi bilinmelidir.

Gittikçe hiçleşen ve fahişeleşen bir güdü de cinsel güdü oluyor. Bana göre halen en az kavranan ve en az anlam verilen bir insan güdüsü de cinsellik güdüsü ve ilişkisidir. Uzun bir tarihsel süreden beri toplumsal, siyasal ve ekonomik düzenin etkisi altında olma durumu söz konusudur. Görünüşte doğal bir güdüdür, ama geçmişle ve geleceğiyle en kötü kullanılan bir nesne ve mal haline getirilmiştir. Çok doğal ve mutlak özgür yaşanması gereken bir ilişki neden bu duruma getirilmiştir? Bu konuda tarihi ve toplumu sorgulamak gerekir. Çünkü büyük oranda hakim olan yasaklamalarla doludur. Cinsellik ağır yasaklamaların etkisi altındadır, bu onun bir yönüdür. Diğer yandan ağır mülkiyet izlerini taşımaktadır. Müthiş bir mal mülk etme, mal olma yaklaşımıyla adeta hastalıklı hale getirilmiştir. Bu, Kürt toplumunda hemen hemen böyledir. Aslında her sınıf ve tabakaya göre düzenlenmiştir ve çok çirkincedir.

Şu da bir gerçektir ki, bizde cinsellik insanın çökertilmesine ve imhasına yol açar. Biraz geleneklere uygunsuzsa, o zaman da kutsal mülkiyet biçiminde değerlendirilir. Bir gün bir bakarsınız ki, kutsal mülkiyet denilen ilişki, en tehlikeli fahişelik ilişkisi olarak yargılanmış ve cezalandırılmıştır. En çok açıklığa kavuşturulması gereken bir konu da budur. Evlilik, ikili bir fahişeliktir. Evlilik de aslında mülkiyet düzeninin diğer bir yüzüdür. Mülkleşme ve kadının mülkleşme durumu geliştikçe, bunun diğer bir kutbu olan fahişeleşme veya genelleşme oluşur. Bunun ikisi de köleliktir. Mülk edinme olgusu da, fahişelik konusu da çok tehlikelidir. Bu aslında ikiyüzlü bir ahlâkın egemen kılınmasıdır. Bu neden böyledir? Öyle anlaşılıyor ki, genelde sınıflı toplumun, özelde ise Ortadoğu'nun despotik rejimlerinin karakteri ince olduğu kadar, köklü ve katmerli bir kutsal mülk üzerine şekillenmesi söz konusudur.

Toplum ve insanlar ne kadar mülk edinmişse, hepsinden daha fazla kadın ve kadının cinselliği bağımlı kılınıyor. Bir erkek bir kadınla ufak bir ilişki, bir evlilik veya nişanlılık kurduğunda, neden "Mutlak anlamda benimdir" der? Hatta birisi kadına ters bakarsa, ölümüne bile yol açar. Bunu nasıl çözümleyebiliriz? Bunu çok katı bir geleneğe, çok köklü bir mülkiyet ilişkisine konu olmanın bir sonucu olarak değerlendirebiliriz. Örneğin bir ilişki kurmuşsun, erkek senin üzerinde neden bu kadar egemen ve etkili olabilir? Seni neden mal gibi görüyor? İşte geleneklerin gücü burada karşımıza çıkıyor ve hayatımızla oynuyor. Burada özgürlük yoktur; tersine, katı geleneksel bir mülkiyet konusu olma var. Neden böyledir? Bu, biraz cinselliğin kendisinde gizli olabilir. Mal, mülk ve para edinmekle güçlü olunur. Bu da kadın elde etmekle veya kadın ve erkek elde etmekle giderilir. Mülkiyetleşmeye konu edilebilecek özellikler vardır. Bu, ne kadar çok tarlan, paran ve cinselliğin varsa, o kadar doyarsın gibi bir anlatımla ifadesini bulabilir. Burada söz konusu olan insandır. Para ve toprak üzerine mülkiyet o kadar tehlikelere yol açmaz. Ama bir insanın cinselliği üzerine bu kadar hakim olma ve mülkiyet, köleliğin kaynağı olabilir.

Öyle anlaşılıyor ki, bizde tükenmenin veya her türlü anlayışın, çok ilkel ve geri aile yaklaşımı içinde kalmamızla; dolayısıyla vatansızlığın, ulusal kimlikten, vatan gerçeğinden ve hatta sosyal gerçeklikten uzak olmamızın ve çok geri kalmamızın böyle bir cinsellik anlayışıyla yakından bağı vardır. İster kadın ister erkek olsun, ufak bir cinselliği yakaladı mı, bu onlar için yeterlidir. Kürdistan'da bu çok etkilidir. Çok kaba bir cinsellik ve onun etrafında kurulan bir aile düzeni, bizim insanımızı yiyip bitiriyor.

Burada benim bir özelliğimi yakalamamız gerekir. Bence bu konuda da kişiliğim şahane bir çıkışa sahiptir. Cinsellik konusuna çok ihtiyatlı, dengeli ve oldukça da özgür yaklaşmam, devrimci gelişmenin kilit noktalarından birisidir. Herhangi biri gibi buna bakmamam devrimci gelişmemde büyük rol oynuyor. Birçok konuya geleneklere göre yaklaşmadığım gibi, sokak kültürüne göre de yaklaşmadım. Her ikisinden de büyük çekingenlik duydum. Bir kadının mülk olarak sunulması ne kadar iğrençlik duygusunu getirdiyse, genelleşmesi veya genel sokak kadınına dönüştürülmesi de o kadar iğrençliği getirir. Kadının mal mülk edilmesine ne

kadar tepki duyduysam, harem ve alem konusu yapılmasına da o kadar tepki duydum. Bunlar beni derin derin düşündürdü. İlişkilerime ve yaşamıma bir de bu yön verdi. Halen de bunun etkisi altındayım.

Kadına ve erkeğe mal ve mülk düzeninin ne kadar ötesinden bakılırsa, düzenden ve fahişelikten ne kadar kopuş sağlanırsa, o kadar özgür insanın bir eylemi biçiminde dönüşür. Ben güzelliğin ve her türlü gelişmenin kaynağını biraz burada arıyorum. Böyle özgürleşmiş bir bireyin cinselliğinin de kurtarılabileceği kanısındayım. Cinsel özgürlük, özgürleşen kişiliğin eylem özelliği olabilir. Yoksa kendini sunma elbette bir cinsel özgürlük değildir. Aynı zamanda her gün cinsel ilişkide bulunmak da cinsel özgürlük olamaz. Özgürlüğü yakalayan kişilik, cinsellikte de kanımca özgürlük halkasını yakalamıştır. Ama halen kişiler geleneklerin çok ağır etkisi altında yaşadığından, bu ancak parti içinde mümkün olabilir.

Özgürleşmeye sınırlı bir seviyede yaklaşım gösterildiği için, cinsellik konusu da en az dokunmaya cesaret ettiğimiz bir konu oluyor. Çok ilkel yaklaşımlar var; dine ve geleneklere göre olan, hatta yöresel özelliklerle yüklü yaklaşımlar cinselliği tanınmaz hale getiriyor. Farklı yaklaşımlar adeta kişiliğinizi derinden yaralıyor. Çok az kişi bu konuda özgürlük düzeyini esas alıyor. Bana göre halen en temel sorunlardan birisi de budur.

Biz cinselliği tek başına değil; ekonomik, sosyal, sanatsal ve toplumsal gerçekliğin bütün yönleriyle, onlarla etki ve tepki, ilişki ve çelişki içinde ele alıyoruz. Bu konulardaki özgürlük düzeyiyle cinsel ilişki düzeyi birlikte ele alınmalıdır. Bu noktada kendini yetiştirmiş ve derinliği yakalamış bir kişi doğruyu yaşar ve yaşatır. Ayıp olan veya kabul edilmemesi gereken şey, sözleşmiş ve sözlü olduğu için bir erkeğin bir kıza ya da bir kızın bir erkekle istediği gibi yaşayacağı anlayışıdır. Yani sözleştiği, gelenek ve göreneklere göre evlendiği, resmiyete bağlandığı için, bu ilişki türleri beni fazla tatmin etmez. Bunlar baştan beri de hoşlanmadığım ilişki biçimleriydi.

Özgürlük düzeyinin devrimle, savaşla ve örgütlenmeyle bağı çok açıktır. Bunun etrafında gelişecek bir ilişkinin anlamlı olabileceğine ve saygılı gelişebileceğine dair kendime bir ilke edindim. Bunun da toplumsal ve devrimsel bir özelliği vardır. Yurdumuz için bunun savaşını yaşıyoruz. "Şöyle özgür ilişki yaşayalım" demekten öteye, mücadeleyi ve kişileri özgürleştirilim ki, özgür ilişkiye de, bu arada cinsel özgürlüğe de insanlar doğru bir yaklaşım gösterebilsin. Cinselliği yasaklamalar, mülkiyetler ve fahişleşmeler kişiliği çok tanınmaz hale getirmiştir; her an insanın ayağını kaydırabilir. Kendinize hakim olacaksınız, bu dayatmalara teslim olmayacak ve kendinizi çok ucuz yaklaşımlara kaptırmayacaksınız. Bana göre devrimin, özgürlüğün ve kişiliğin gelişmesi bu konuda çözümleyici olabilir. Bunun dışındaki ilişki anlayışlarına fazla anlam vermiyorum ve çirkin buluyorum.

"Sıkıştık, bu ilişkiye ihtiyacımız var" denilebilir. Kürt toplumunda insanlar çok fazla sıkışmışlardır ve ancak kaba bir cinsellikle tatmini sağlayabiliyorlar. Bir kadın on beşinden, erkek ise yirmisinden sonra dökülür ve her ikisinin bünyeleri bozulur. Belki kaba bir cinsellikle yaşamı yürütebilir. Bu da ancak illikelliğin sınırını belirler, yoksa sorunun çözümlendiğini göstermez. Özellikle herkes bu konuda çakılıp kalmıştır. Nitekim Kürdistan gerçeği biraz da böyledir. Bunu aşmanın yolu, cinsellik sınırlarından daha büyük bir mücadeleyi göze almaktır. Kaba bir cinsellikle ilişkisi yok denilebilir, cinsel hazla da fazla ilişkisi yoktur. Cinsel hazzın kendisi bile incelendiğinde, doğru ele alınmaması halinde yaşamı bitirebileceği görülecektir. Sırat köprüsünde yürüme gibidir. Doğru ele alındığında o hazzın bir yüceliği de olabilir. Bütün toplum dengelerini dikkate alacaksınız. Cinsel mücadele alanı savaş alanı gibidir; hatalı bir cinsel eğitim ve cinsel ilişki insanı bitirebilir. Yine cinselliğin kaba inkârı, insanı çok kötürümleştirebilir.

Doğru olan nedir? Doğru olan çok yaman bir mücadeledir. Cinselliği özgürleştirmek için doğru ele alacaksınız, mücadelenin ve savaşın özgürleştirici potasında özgürleştireceksiniz, kendinizi kanıtlayacaksınız ki, cinselliğin de bir anlamı olsun. Yoksa sadece kaba anlamda, "Cinselliğim var, ben şöyle erkeğim, şöyle bir kadını" demek, harcıalem bir yaklaşımdır. Böylesi kimselerin sorunları genelevlerde, sokaklarda ve aptalca evliliklerde belki çözümlenebilir. Ama bütün bunların da bizde çözüm olmadığı, baş aşağı bir gidiş, illiklik ve düşmanın her türlü etkisine ardına kadar açık bir toplum yapısı olduğu, gelişme ve yaşam olmadığı bilinmektedir.

Önderlik çözümlenmelerinde cinsellik sorunu anlamlı ortaya konulmuştur. Bu konudaki yaşam da çok çetin bir yaşamdır ve ciddi ele alınmayı gerektirir. Çocukluktan günümüze kadar ki ele alınışı, kadın ilişkisine, anne-baba ilişkilerine yaklaşım, duyguyla ilişkisi, partiyle ilişkisi özenle belirtilmiştir. Halen bu ilkenin çok iyi bir işleyişi vardır. Cinsel özgürlüğün PKK'de sağlam bir yürütülüş hikâyesi vardır. Çoğu bunun farkında bile değildir. Ama genelde özgürlük ilkesi ve bunun cinsellik alanına yansıtılması da adım adım gelişmektedir. Bu ilkenin gereklerine göre kendilerini geliştiremeyenler, diğer birçok alanda da gerilemekte veya fazla tutarlı bir gelişmeyi yaşayamamaktadırlar. Bu da mücadele ister. Sorunu bir tabu olarak görmek yerine, mücadele ile kazanmak gerekir. Kadın ve erkek cinsinin cinselliğini sömürsüz, mülkiyetsiz, ikiyüzlülükten, hükümlanlıktan ve egemenlikten uzak, özgürce ve eşitçe, sosyal, siyasal ve kültürel örgütlenmişlikle birlikte ele almasını iyi bilerseniz, bu konuda ölçülere dikkat ederseniz, cinsel ilişkinin bir anlamı olabilir. Aksi halde rezil olursunuz ve çok kötü kaybedersiniz. Devrimci mücadelede, özellikle siyasal örgütlemeye ve ordu içindeyseniz. Ordu içindeki çalışmalara zarar vermemek koşuluyla cinselliğin doğru çözümü üzerine tartışabilir, bu konuda doğru arayışlarınızı sürdürebilirsiniz. Ayrıca bu konuda hassas olmalısınız, yine mücadele üslubunu esas almalısınız. Çünkü en büyük oyunlar cinsellik üzerine oynanıyor.

Erkeklerde cinsellik konusu egemenlik konusudur. Yetmezliğiniz onlar için tam bir egemenlik nedenidir ve erkeğe despotik bir karakter kazandırmaktadır. Bu temelde kendinizi sunarsanız, belki de amacınız dışında erkek egemenliğine kendinizi alet etmiş olursunuz. Dolayısıyla cinsellik üzerine despotik erkek egemenliğinin gelişmemesi için, kendinizi oldukça geliştirip özgürleştirmelisiniz. Bu konuda erkekle mücadeleyi göze almak zorundasınız. Tabii bunları kaba anlamda belirtmiyorum. Cinselliği bir silah ve alım-satım gücü olarak kullanmak çirkinliktir. Burada mücadele etmekten, yani sosyal ve siyasal yönde, onun bir bütün olarak kabul edilebilir sınırlar dahilinde bir tip haline getirilmesinden bahsediyorum.

Sizler de kendi cinselliğinizi için "Ne de olsa iyi para ediyor, burada olmazsa şurada satarım, şu kadar pahalı satarım" dersiniz, bunun anlamı çok kötü bir mülk edinme konusu olarak kendinizi değerlendirmeniz olur ki, mutlaka bazılarının boyunduruğuna girip kendinizi satarak, beş metelik değer verilmez bir mal haline getirirsiniz. Bu tehlikelerin önüne geçmenin yolu, bizim esas aldığımız yoldur. İnkâr etmemek de gerekir; "Benim malımdır, çok pahalıya satmak için büyük müşteriye beklerim" dememek gerekir. Bunları sembolik olarak belirtiyorum. Bunlardan ziyade, insanın kendine saygısının ve doğallığının ifadesi olması gerekir. Ama bunun için de insan olmak gerekir. Bizde birey ne kadar insandır? Bu mücadele bir insanlık mücadelesidir. İnsanlaşmak istiyoruz. Bizim diğer bir sloganımız da budur. Cinselliği insanca yaşamak için, sınıf mücadelesini biraz kazanmamız gerekiyor.

Genel bir değerlendirmeye yetiniyorum. Kişiler bunun üzerinde düşünüp tartışmalı, kendilerini zorlamalı ve ne demek istediğimizi biraz anlamalıdır. Ben bir mücadele yürütüyorum. Bu, zorlu bir mücadeledir ve bununla iyi sonuçlar çıkardığıma da inanıyorum. Yoksa bu kadar özgürlüğe yatkın kadın ortaya çıkmazdı. Eğer saflarımızda bir erkek kadına ucuz yaklaşmıyorsa, bu durum mücadelenin ürün verdiğini gösteriyor. Ucuz yaklaşımlar epey sınırlandırılmıştır. Bir gelişme var, saygıdeğer ilişki ortamı yaratılıyor. Eğer ihanet edilmezse, sağa ya da sola yatırılmazsa, giderek daha insanca ilişki dönemine ulaşmak mümkündür. Saygıdeğer insanın insanı daha saygılı kılaçak ilişki dünyasına doğru ilerlemesi mümkündür.

Evlilik statüsü altındaki ilişkileri, klasik devrimcilik maskesi altında olsa bile, fazla anlamlı bulmuyorum. Okullarda yaşadığımız ucuz ilişkileri de çok ciddiye almıyorum. "Sözlümdür, sevgilimdir" gibi yaklaşımları da laubali ilişkiler olarak değerlendiriyorum. Çünkü bunların içeriği yoktur ve değerli değildir. Değerli bir ilişki, böyle bir düzeyde ele alınamaz. Bu tür ilişkileri yaşayanların hepsini sarsıyor, 'Kendine gel, insan ilişkisini ve insanı basit ele alma' diyoruz. Aynı zamanda bunlar düzenin ilişki tarzıdır; düzenin, özellikle 12 Eylül faşizminin, genelde emperyalist hakimiyetin medya ile adeta tufan halinde insana aydınlıkları ve insanı oldukça köleleştiren ilişki tarzıdır. Bunu kabul etmek boyun eğmenin kendisidir ve kaybetmeyi ifade eder. Bu, özgürlük de değildir. Bu, bizim mücadeleyle biraz aşmaya ve kazanmaya çalıştığımız bir durum oluyor.

Özgürlüğe daha yakın kadınları ve eşitliğe daha yakın erkekleri estetik yönden geliştirmek, nefret edilecek ilişkilerden uzaklaştırmak, birbirini çok kötü kullanma durumlarını aştırmak ve az çok saygı telkin edilecek durumlara ulaştırmak istiyoruz. Bu temelde yavaş yavaş bir çözüme doğru gidiliyor. Eğer herkes bu konuda hassasiyetle kendi üzerinde durursa, kendini doğru yorumlar ve doğru çözüme katarsa, gelişmeler daha da aydınlanır. Cinsellik çok doğal yaşam güdüsü olarak gelişmelere temel teşkil eder ve insanları güçlendirir. Sakat bırakılmış veya siyasal, sosyal ve kültürel olarak toplumun aleyhine çalıştırılan yaklaşım yerine, oldukça sosyal, siyasal ve hatta eylemsel gelişmelere güç veren bir yaklaşıma ulaştırır. Bunu yenmeyle birlikte, cinsellik yenilmiş olmaktan çıkar ve gerçek rolüne kavuşur. Bunu yakalama daha güçlü sosyalleşmeye ve siyasallaşmaya götürür ve bu da doğru bir çözümdür. Yoğunlaşmamız bu temededir.

Konu bu temelde oldukça işlendi. Üzerine daha da cesaretle gidilirse, zor olsa da, zorlu ve özgür bir aşamadan geçsek de, sağlam bir çözüme ulaşacağımıza değer verelim. Biraz sabırla, tahammülle, eleştiriyle ve mücadeleyle daha özgür bir dönemi yakalayacağımızı umuyoruz. O halde buna güç vermeliyiz, kişilikleri sağlam ele alıp eğitmeliyiz, güçlendirmeliyiz ve özgürleştirmeliyiz ki, çözüm ve öncülük rolünü böylelikle oynayabilesiniz.

-Toplumda gelenekler ve göreneklerin etkisinin ağır olduğunu ve kadının tamamen köleleştiğini biliyoruz. Köle kadını özgürleştirmede hangi yöntemleri deniyorsunuz? Bu yöntemlerde yaklaşımları tutturmada zorlanıyor musunuz? Bu yaklaşımlarımız bazı kişiler tarafından kullanılıyor mu?

Kürt halkını özgürlüğe çeken yöntemleri köle kadına da uyguluyoruz. Kadını güçlendirme, yüreklendirme, bilinçlendirme, cesaretli kılma ve bunu deneyimle de geliştirme hep gözettiğimiz hususlardır. Hiç şüphesiz kullanma olacaktır. Bu tarzda idealize ettiğimiz şey bellidir: Bir kadın elde etmek ve geleneksel veya modern temelde aile düzenleri nasıl kurulur sorusuna cevap vermek yerine, her koşul altında savaşacak bir kadın tipi yaratmak istiyoruz. Bu tipin oluşumu kapsamlıdır ve oldukça da karmaşık geliştiriliyor. Bunun başaramayacağı söylenebilir. Önderlik bu konuda temel stilini konuşmazsa, kayda değer özgür kadınların ortaya çıkması ve gelişmesi zordur. Mevcut ilişki düzenleri sanıldığından daha fazla feodal ve düzenin gelenekleriyle yüklüdür, onları esas alan yaklaşımlarla yüklüdür. Tarafların özgürlüğü yakalayabilmeleri, özgür ilişkilere anlam vermeleri çok zor oluyor; bu konuda büyük bocalama yaşıyorlar. Dolayısıyla birbirlerini devrimcileştirmeleri çok sınırlıdır; tam tersine, düşürme oranları daha fazladır. Bu konuda kolay bir reçete yoktur.

Sürekli vurguladığım gibi, özgürlüğü yakalama ve özgür yaşayabilme, en az savaşı geliştirmek kadar düşünce gücü, taktik ustalık ve sabır istiyor. Ucuz bir biçimde "Sevdim, ilişki kurduk, oldu bitti" tarzında bir yaklaşım kişiliğin kaybetmesine neden olur. Ucuz sevgilerin ve ilişkilerin bizde fazla anlam teşkil etmediğini rahatlıkla söylemek mümkündür. Burada sanıldığından daha fazla zorlu bir mücadele gerekiyor. Birisi cinselliğe ve kadın ilişkilerindeki basitliğe ne kadar batarsa, o kadar kaybeder. Salt bir güdü olarak anlam verirse o kadar da düşer. Cinsellik çözümlenmelerini tam yapmadan geliştireceği ilişkiler çok şey kaybettirir.

Zaten daha önceki sorularda, daha çok açıklığa kavuşturulması gerekenin bu olduğunu, cinsellik etrafında örülen ağların düzene nasıl hizmet ettiğini, tarih boyunca nasıl örüldüğünü ve kişinin de bunu nasıl bir mülkiyet konusu haline getirdiğini belirttik. Yine çok inceltmiş bir mülkiyet biçimi olduğunu, bununla da özgürlük elde edilemeyeceğini ve özgür yaşanamayacağını, neredeyse bağımlılıkların temelinde böylesine bir bağımlılığın yer aldığını ortaya koyduk. Ailenin bu konuda en kötü bir mülkiyet biçimi olduğu, ailedeki mülkiyet biçimini aşmadan özgürleşmeye fazla başarıyla yaklaşamayacağımız ve ailedeki mülkiyetleşmenin insanı en kötü mülkiyetleşmeye kadar götürdüğü açıktır. Sadece ailenin malı mülkü değil, para, toprak ve araç gereç mülkiyeti de değil, orada insanlar da mülkleşiyor ve son derece çarpıklaşıyorlar; kadın burada en ince meta haline getiriliyor. Kadın, metalaşmayı en ince yaşayan varlık oluyor. Çözümlenmelerimiz bu temededir, özgürleşme bu çözümlenmeyle birlikte gelişir ve bunun da önemli bir mücadele istediği açıktır.

Bir kadın veya bir kız, bu konuda zayıf düşmemek için ne yapmalı sorusunu hemen herkes sorar. Bunun cevabı çözümlenmede gizlidir. Kesinlikle kolay özgürleşmeyeceğini bilerek, bir bütün olarak devrimci çözümlenmelerin iyi temsilini yakalayacak, geleneksel düzen içi yaşam ölçülerine alabildiğine dikkat edecek, tuzaklara düşmemeye büyük özen gösterecek, bunun yanında bir cins olarak da kendini sürekli özgürleştirecektir.

Beden, ruh ve düşünce özgürlüğü çok gereklidir. Bir defa bedeninizin ne kadar özgürleştiğini anlamamız gerekiyor. Bence bedenlerinizin hepsi mülk konusu olmaktan kurtulmamıştır. Anlayış düzeyinde çoğunuz kendinizi mülk temelinde bir kabulde sınırlandırmışsınız. "Birileri bana sahip çıkar, birileri beni alır, birileri beni kullanır" zihniyeti ruhunuzun derinliklerine işlemiştir. Mülkiyet konusu işte burada gizlidir. Halbuki buna tersinden verilecek cevap söz konusu edilmelidir. Hep "Birileri bana şöyle yapmalı, birileri beni şöyle almalı, birileri beni şöyle kullanmalı" demek yerine, "Kendimi nasıl özgürleştirmeliyim, bu konumdan nasıl çıkarmalıyım, kararım, iradem ve beğeni kabiliyetim nasıl gerçekleşebilir?" demelisiniz. Bu, "Ben gerçekten kimim, ne istiyorum, istediğimi nasıl elde edebilirim?" demekle olur.

Birilerine mal olmamak ve kabaca kendinizi bağlamamak için ilkelere nasıl dikkat edeceğinizi; devrim ilkelerine, yurtseverlik ilkesine, partileşme ilkesine, örgüt olayına, bir bütün olarak devrimci yaşama, çalışma ve savaş tarzına nasıl değer biçeceğinizi bileceksiniz. Kişiliğinizi bunlarla güçlendirmeli, ilkel ve pratikçi yönleri sürekli göz önüne getirmeli ve bu temelde kendi kendinize sahip olmalısınız. Kendine sahip olmakla birlikte paylaşım işini, özlü insanlarla, paylaşmaktan anlayabilecek ve bunu özgür emekle yürütebilecek, kandırmayacak ve ikiyüzlülük etmeyecek olanlarla her düzeyde özgür ilişkilerin nasıl oluşturulup geliştirilebileceğini bileceksiniz. Bunun da tam özgürlük savaşımı olduğunu göz ardı etmezsiniz, ucuz duygularla, ucuz tutkular ve kaprislerle başarılamayacağınızı bileceksiniz. Bunun da öncelikle bir ideolojik, siyasal, örgütsel ve ruhsal savaşım gerektirdiği, bunun kendi bedenini koruma savaşımı olduğu, kendini zor duruma düşürmemenin tedbirlerine sürekli bağlı kaldığı açıktır. Bu konuda kararınız ve diliniz güçlü olacak ve sürekli böyle mücadele edeceksiniz. Böylelikle kendinizi tehlikeye karşı korursunuz. Özgürlüğe giden yol biraz böyle kazanılacaktır. Bu savaş, sadece duygularla yürütülen bir savaş değildir; ilkelidir, siyasallığa ve örgütsel gelişmeye çok bağlıdır, bir mantık temeli vardır. Duygular da ancak bu temelde anlam ifade edebilir ve de bu temelde ifade etmelidir.

Zorluklarla karşılaşırım. Kadın bizde ucube gibidir. Bizden çoğunlukla bekledikleri ya bir ağa, ya bir ağabey, ya da bir koca tavrı oluyor. Benim de bu tavlara karşı olduğum ve Önderlik gerçeğinin böyle olmayacağı açıktır. Ağabeylik, ablacılık, karılık, kocalık, ağalık yapmaz, büyüklük taslayamaz; o bir militan tarzın sahibidir. Karşısındakini bir mülk olarak görmek istemez; insanı özgür görmeye ve özgür ölçülerle yaklaştırmaya çalışacaktır. Karşı tarafın böyle bir gelişmesi yoksa, tabii bunu yanlış anlayacaktır. Onun yaklaşımdan anladığı şey, "Bana şöyle davrandı veya bana şöyle baktı" olacaktır. Bu bir kocakarının tavrıdır, geleneksel anlayışın dile getirilmesidir ve kısaca ilkelidir. Bizim saflarımızda bunun yerine ikame edilmesi ve gelişmesi gerekenler daha farklı olmak zorundadır. İki kişi anlaşmış mı, derhal ilişkilerini en çirkin biçimlerine kadar götürebiliyor ve sonra da bunun altından çıkamıyorlar; sokakta kalıyorlar, ihanete gidiyorlar. Bu, ilkesiz ve dinginsiz ilişkiler olduğu için böyledir.

Bazıları da çok kaba ve inkârcı bir tutum içindeler. Hata yapmamak için yoğun bir inkâr yaşıyorlar. Düşkünlük ya da inkâr aslında bir madalyonun iki yüzü gibidir. Biz bu ikisini de aştırmaya çalışıyoruz. Bu bir insan gerçeğidir ve onun doğal bir özelliğidir, inkâr edilemez; ama onun özgürleştirilmesi ve doğru yaşanmasının savaşı da veriliyor. Bunun yanlış anlaşılması için artık militanlaşmaya ihtiyaç var. Zaten onun için sizlerle bu kadar ilgileniyoruz. Özgür kişilik sahibi insanlar ortaya çıkıncaya kadar zorlu çabalar devam eder. Aşama sağlamak istiyorsak, bu konuda yapılacak çok şey vardır. Bireyci olmayacaksınız, yaptığımız işin tarihsel ve toplumsal bir değeri olduğunu göz önüne getireceksiniz, kişiliğinizi böyle hazırlayacaksınız. Binlerce kişiyi bu temelde eğitmeyi göze alacaksınız. Komutanlık ederken, örgütsel faaliyet yaparken hep bunları göz önüne getireceksiniz. Bu zorlukları tümünden aşacaksınız, yanlış anlayışları önleyeceksiniz.

İlkel namus anlayışları vardır. Aslında bu ilkel namusluluk anlayışı altında düşkünlük yaşanıyor. Örneğin, cinselliklerini hiç kontrol edemezler, en çirkin biçimlere kadar rahatlıkla taşırabilirler. Cinselliğin yüceltilmesini sağlayamaz ve mücadelemizin hizmetinde rol oynama özelliği kazandıramazlar; düşürme, kaçırma ve ihaneti yaşatırlar. Bu da kişilikteki derin mal olmanın, yıkılmanın ve çözümsüzlüğün sonucudur. Önderlik bu konuda kördüğümü çözmeye çalışıyor. Tıkanmayı ve yaşamın en tehditkâr bir düğümünü çözmek istiyor. Kadını yaratma çabalarına bu denli önem veriyor. Bu düğümleri çözmekle, tıkanmaları ve özellikle sahteliği ortaya çıkarmakla uğraşılıyor. Sorun bireysel tatmin geliştirmenin çok ötesindedir. Politik sonuçları dikkate alıyoruz.

Her şeyin olumlu ve olumsuz etkilenen yönleri vardır. Bunu dosdoğru yürütmek mümkün değildir. Kötü karşılayanlar, değerlendirenler ve istismar edenler hep olur. Hemen hemen her kişi bunu böyle görebilir ve dayatabilir. Yine de özgürlük tutumundan vazgeçmeyecek ve kendinizi kolay köleleştirmeye fırsat vermeyeceksiniz. Özgür bir kişilik olmanın erdemini çok iyi bilecek ve bunu sürdüreceksiniz. Devrimin dili, kendini biraz sürüklemenin ve kolay tutsak etmemenin dilidir. Genç kızların da, bu sürüklemeyi ve tutsak olmamayı iyi bilmeleri ve yanlış anlaşılmaya yol açabilecek durumlara girmemeleri gerekir. Yani gelenekleri de göz önüne getirmek, ama özgürlük ilkesinden de taviz vermemek, iyi bir taktik savaşla bu sahayı yürütmek gerekir. Bu bir teorik çözümlenmeden ziyade, daha çok pratik yaşamdaki mücadeledir, özgür kişilikte ısrardır.

Benim sevgi kaynağı olmam, kesinlikle bu çözümlenmeler ve çalışmalarla bağlantılıdır. Sevgiyi durduran ve çarpıtın ne kadar ilişki ve çelişki varsa, bunların hepsini çözdükten ve sevgiye giden yolun özgür temelini bu kadar açtıktan sonra, elbette toplum sevgi çağlayanına dönüşür. Çünkü sevgi katliamını dayatan elleri kırıyor ve sevgi devrimini yaptırıyoruz. Bunlar doğru ilişkilerdir. Doğru ilişkiler geliştikçe de sevgi çığ gibi büyüyor. Bunun bilimsel ifadesi kadar pratik çabasını da gösterdiğimiz için, bugün Önderlik oldukça kabul görüyor. Tarihsel bir ihtiyacı karşıladığı ve toplumsal çelişkilere çözüm gücü olduğu için, benimsenme ve büyük sevgi ile kabul görme bir sonuçtur. Her kişilik bu temelde kendini adarsa, aynı sevgi konusu olabilir. Bunun tarihsel

adımlarını görebilen, çözüm gücü olabilen ve bu konuda tutarlılığını sergilemeyi bilen her kişilik, sevgi olayında rahatlıkla gelişme sağlayabilir ve sevebilir, içindeki sevgisizlik ve saygısızlık çelişmesini çözümlenebilir.

Önderlik çabalarında bunu çok içten görmek işten bile değildir. Bu konuda da sevgi devriminin, sevgi yoğunlaşmasının dayanakları vardır. Özgür ilişkinin geliştirilmesi, en başta siyasal ve örgütsel faaliyetlerin seviyesiyle, kolay yenilmeyen ve bütün sorunlara çözüm bulabilen bir kişilikle ilgilidir. En önemlisi de, yoğun çabalar ve güzel davranışlarla, tek bir kelimeyi bile yerinde kullanma ve güzel davranışlarla ilgilidir. Çok güzel davranışlar ve üsluplarla bu temel görevlere bağlı yaşadıkça herkes sevilir ve sevgi devrimine yol açabilir. Hiç şüphesiz bu konuda militanların yapmaları gereken çok iş vardır.

-Önderliğin kendini özgürleştirmedeki çabalarını biliyoruz. Eğer Önderliğin bu destek ve çabaları olmasaydı, saflardaki erkek arkadaşların çabaları ne olurdu?

Önderlik çabaları yalnız kadının özgürleştirilmesi için değil, erkeği de özgürleştirilmesi içindir. Köleliğin diğer kutbu da, egemen gibi görünse de, erkektir. Kölelikten kadın kadar erkek de sorumludur. Erkeği de çözümlenme ve özgürlüğe çekme yoğun bir çaba olarak sürüp gidiyor. Sosyalist bir önderlik, bu konuda erkek egemenliğinin de sakıncalarını ve kabul edilmezliğini görür ve buna karşı koyar. Önderlik çabalarında, her erkeğin özgürlüğü temsil etmesi bir yana, erkek egemenliğinden bile kolay kolay taviz vermemesi hiç şüphesiz sakıncalıdır ve buna karşı en başta kadının oldukça ilkeli bir mücadele yürütmesi gerekir. Erkek egemenlikli toplumun erkeğe verdiği bir sürü avantaj vardır. Belki de devrimci erkekler veya kendini öyle sananlar bunun farkında değildir; ama kadın farkında olmak zorundadır.

Erkek egemenliğinin hakimiyet ve boyunduruk altına almayı dayatan özellikleri nelerdir? Kadın bununla çok akıllı, yerinde ve çekilebilir bir mücadele verecektir. Anarşistçe, birliği özgürleştirmeyi ve mücadeleyi zorlayan bir tarzda değil, sıkı sıkıya onunla çıkarlarını gözetken, fakat erkek egemenlikli özellikleri de mahkûm eden bir yaşamı ve mücadeleyi esas alacaktır. Kadın özellikle bu konuda kendisine düşen rolü oynayacaktır. Erkekleri de partiye bu temelde çekmelidir. Kendilerini Önderlik çizgisine çekmeleri konusunda eleştiriler yapılmalı, hatta eğitimleri yoğun verilmelidir. En önemlisi de, kendi köle kişiliğinizle egemenlikli kişiliklere taviz vermemenizdir. En büyük suç kendiniz işliyorsunuz. Çünkü erkekler size rahatlıkla egemen olabileceklerini düşünüyorlar. Bu anlayışa neden olan sizin yaşam tarzınızdır. Ne kadar iyi niyetli olsanız da, her ne kadar eşitlik ve özgürlük isteseniz de, geleneksel yaşam tarzınızla hep onlara mal gibi kendinizi sunabileceğinizi hissettiriyorsunuz. Bu nedenle kişilikleriniz özgür, biraz otoriter, karşı tarafa kendini özgür ve eşit hissettiren bir seviyede olmalıdır.

Tabii ki kişiliğinizin verdiği mücadeleyle bunu geliştirebilirsiniz. Böyle bir kişiliğe ulaşmadan, erkekler karşısında hep boyun eğme, uzlaşıcı ve yaltakçı olursunuz; onlar da sizi rahatlıkla bitirirler. Nitekim bütün evlilikler, bütün aşklar, bütün dostluklar kadın aleyhine sonuçlanır. Kadının da bundan çıkardığı sonuç, daha sinsi, kurnaz, basit bir kadın kişiliğine kavuşmaktır. Erkek daha çok düşürür, ama toplumda en çok kaybeden kadın olur. Biz bu konuda da işin kolayına kaçmıyoruz. Tam olanı tercih ediyoruz. Bu da özgürlük ve eşitlik yaklaşımıdır. Bu, duygularla ve tutkularla değil, biraz mücadeleyle, onun yoğun çabasıyla halledilebilir. Uzlaşıcı ve hep yönetilmeyi bekleyen kişiliğinizi aşacaksınız; kendinizi karşı tarafa biraz hissettireceksiniz. Bu da gelişmiş bir kişilikle mümkündür; kavrayabilen, örgütleyebilen, mücadeleyi her sahada geliştirebilen ve bir bütün olarak yaşamı özgürleştirebilen bir kişilikle mümkündür. Kısacası, ahbap-çavuşlukla, hemşehricilikle, "Birbirimizi anlıyoruz, çok seviyoruz" demekle bu sorunlar halledilmez. "Birbirimize çok ihtiyacımız var, birbirimizi çok kandırmalıyız" yöntemleriyle bu işin altından çıkılmaz. Bu konuda da özgürlük ilkesi, onur, dayanma, yiğitlik, eşitlik, cesaret, fedakârlık ve oldukça da uyanıklık gerekiyor. Bize göre yaşarsanız, hiç şüphesiz onları da tutabilir ve doğru yola sokabilirsiniz.

-İlişkilerde doğallık ne kadar olmalıdır?

Doğallık sorunu kendi başına bir anlam ifade etmez. Doğal kişilik, doğal özellikler, doğal davranışlar aslında yoktur. İnsani olan doğallığın çoktan bastırılması, başkalaşıma uğratılması ve çıkarılara göre dönüştürülmesi yaşanmaktadır. Bazı ilişkiler tabiri itibarıyla özgürlüğe yakındır. Ama böyle kişilikler yoktur. Afrika insanı doğal ilişki tarzına biraz daha yakındır. Ama bu doğallığın çok kısa bir süre sonra nasıl bir egemenliğe ve mülkiyet düzeyine alındığını, nasıl dönüşüme uğradığını tarihten iyi biliyoruz.

Günümüzün toplum gerçekliğinde, birey ölçülerinde doğallık fazla etkili değildir ve aşınmıştır. Onun yerine bambaşka, hemen hemen her özelliği sınıflı toplum kokan, onunla sakatlanmış ilişkiler söz konusudur. O açıdan ancak özgürlükle birleştirilirse insanın doğal olmasının bir anlamı olabilir veya kişilik tam özgürleşirse doğallığı konuşabilir. Bu da ilkel anlamdaki doğallık değildir, gelişmiş bir doğallıktır. Bu anlamda sosyalizmin doğallığını, sınıflı toplumun katlettiği kuralları aşma ve doğallığı özgür gelişmiş kişilikle birleştirme olarak da değerlendirebiliriz. Sosyalist kişilik, sınıflı toplumun ezdiği doğal özelliği tekrar kazanmadır; ama bir ilkel insan gibi değil, gelişmiş bir insan gibi bunu yaşamasıdır. Doğallık ile sosyalist özgürlük arasındaki ilişki böyle kurulabilir. Özgürlüğü yakalayan kişi doğal olabilir. Bunun dışındaki sınıflı toplum çerçevesinde bir insanın doğal davranmasını imkânsız görüyoruz. Mutlaka düzenin etkileri temelinde bu davranışlarda bulunuyor.

Bazıları doğal davranışlar adı altında kendilerini ne kadar piyasaya sürerlerse sürsünler, emperyalist kapitalizmin pislikleriyle bu kelimeleri kirletmekten veya onun reklamını yapmaktan başka bir anlama sahip olamazlar. Mevcut doğallık bir reklamdır. Kapitalist-emperyalist yaşam tarzının içinde reklamcılığın ne kadar geliştiğini iyi biliyoruz. Doğallığı çok istismar ediyorlar. Olmayan doğallığı, sanki çok gelişmiş gibi yansıtmak istiyorlar. Oysa bu konuda tam bir ikiyüzlülük söz konusudur. Katıdır, ölçüleri mülkiyetin hizmetinde ve doğallığın katledilmesi temelindedir.

Devrimciliğin özgürleşmesi doğallığı yakalayabilir. Bu arada doğal ilişki, doğal ilgi ve doğayla barışık yaşayabilme, insanın doğasıyla barışık yaşamasıyla gerçekleşebilir. Burada mal ve mülk anlayışından uzaklaşmak ve kendini özgürce ifade etmek suretiyle cinsellikte de belli bir doğallığa, doğal ve özgür ilişki diye tabir edebileceğimiz duruma ulaşabilir. Bu anlamda ilişkilerdeki ikiyüzlülük, bastırılmışlık ve kötüye kullanma yerine, insan tabiatında doğal bir varlık olarak, ama özgür toplumsal koşullarda yeniden üreterek, bu konu daha da doğal tartışılabilir. Bu anlamda cinsellik kölelikten kurtulur ve özgürleşir. Gerçekten

de bu, devrimci mücadelenin oldukça dikkat etmesi ve çok çaba harcaması gereken bir sorundur. Bunun dışında doğallık aramak bir aldatmadır; bu da kişiyi ikiyüzlülükle ve mevcut düzen sınırları dahilinde kendisini kandırmaya götürür.

Bu tartışma, özellikle olduğu gibi romana yansıtılamaz. Bu tartışma, roman kişiliklerini ele alırken, hangi çözümler ve tanımlamalara dayanmak gerekir sorusuna açıklık getirmek için yapılıyor. Temel kavramlara, temel ilişkilere, temel tiplere nasıl yaklaşılabileceğinin alt yapısını kuruyoruz. Hiç şüphesiz tartışmalarla bu daha da zenginleştirilebilir. Çok sayıda soru sorarak, çok sayıda kişiliği açığa çıkartarak, çok örnekler vererek roman sanatına epey katkıda bulunabiliriz. Bu temelde hepimize tekrar sevdiğimizi sunuyorum.

8 Ağustos 1993

YANLIŞTA ISRAR KÖLELİĞİ YAŞAMAKTA ISRARDIR

Aile ve kadın sorunu, aile ve erkek sorunu olarak da değerlendirilebilir. Bu sorun bir bütün olarak komalıksa ve masaya yatırılıp acil bir ameliyatla kendine getirilmek zorundaysa, onun uzuvları, parçaları için giriş kabilinden neler söylenebilir?

Toplum, erkek ve kadından müteşekkildir. Toplum erkeksiz ve kadınsız olmaz. Aile, erkek ve kadının aile ilişkisi veya evlilik ilişkisi gibi çeşitli adlarla bir araya getirilmesi olmaktadır. Tanım çok basittir. Ama günümüzde bizde gerçekleşen biçimine baktığımızda, aman Allah'ım, aileye ne oldu, bu ne kadınlık, bu ne erkeklik dememek elde değil. Nasıl erkek, nasıl kadın, nasıl aile? Aileye yuva da denebilir, anne ve babanın değerli varlıklar olduğu söylenir. Buna inanıyoruz ve böyle öğreniyoruz. Ama çok erken yaşlarda bizdeki biçimiyle ailenin büyük bir sorun olduğunu, bunun en çarpıcı bir biçimde ailede ortaya çıktığını veya onun adeta barometresi olduğunu söylersek abartmış olmayacağız.

Ulusal ve toplumsal düzeyi anlamak istiyorsanız, aileyi, erkeği, kadını, evliliği ve ilişkilerini iyi kavrayın. Neler bulmazsınız ki! Biz ulusal kavram ve toplumsal düzey tabirlerini aslında fazla derinliğine bilmeyiz. Bunları kavramak biraz daha gelişkin kültür ve bilinç ister. Fakat siz, aileyi daha iyi kavrayabilirsiniz. Çünkü en çok bu gerçekle biraz haşır neşir oldunuz. Onun için aile kavramını ulusal ve çeşitli toplumsal düzeyleri anlatmak için kullanmakta isabet vardır. Toplumsallığa ve ulusallığa ilişkin süreçleri ailede görmek veya ondan başlatmak mümkündür. Bu açıdan bu konuya ağırlıklı yer bir veriyoruz. Sadece aileyi veya erkeği, kadını ve özellikle sanıldığı gibi kadın köleliğini ve özgürlüğünü anlamak için değil, ulusal gerçekliği, toplumsal düzeyleri, ahlâkı, geleneksel şeref, onur ve yiğitlik gibi kavramları anlayabilmek açısından da, yine düşman kavramını ve düşkünlük kavramlarını kavrayabilmek için de bu konuya ağırlıklı bir yer vermek yöntem açısından da isabetlidir. Duygu ve sevgi kavramlarına açıklık getirmek için de aile kavramını irdelemek öğretici olabilir.

Ben daha değişik yaklaşımlarla ve şimdiye kadar söylenenleri tekrarlamaktan kaçınarak yaklaşımlar geliştirmek istedim. Ama düzeyleriniz bize her şeyi neredeyse sıfırdan başlatma gereğini dayatıyor. Bu nedenle konuyu tekrar tekrar ele almaya zorlanıyoruz. Çok dikkat etmezsek, bütün yaptıklarımız boşa gidebilir. Biraz özgür kadın ve erkek yaratalım dedik. Ancak yoğun bir mücadeleyi iç içe götürmezsek, bu konuda saptırmaları iyi göremezsek, bizde bir hayli tehlikeli bir namus olgusu biçimine dönüştürülmüş ve en tehlikeli bir metalaşmanın da odağı haline getirilmiş bir olguyu çözemeyiz, bütün yanlışların boy vereceği bir sapmayı başından yaşamaya mahkûm oluruz ve çoğunlukla da öyle yaşanılıp gidiliyor. Bunun çok ağır etkisi altındayız.

Aile en büyük yabancılaşmanın yaşandığı yerdir. Aile, erkek ile kadının sözde birbirini anladığı yer diye tabir edilir; ama bana göre birbirlerine en çok yabancılaştıkları yerdir. Aile, bu konuda çarpıcı bir örnektir. Bana, "Sen onun etkisi altındasın, kendi ailen öyleydi, bize de bunu dayatıyorsun" demeyin. Sorun bu değildir. Ailemin gerçeği çırılçıplak ortaya koyması benim için bir şans olmuştur. Muazzam küfürleşmeleri ve kavgaları bu kurumun çarpıcı etkisini erkenden görmeme yol açmıştır. Sizin aile gerçeğiniz bunu çok sahte ve örtbas ederek yaşadı; dolayısıyla kandırıldınız.

Aileyle işe başlamak birçok açıdan isabetli olabilir. Aile tarzını, aile alışkanlıklarını, aile geleneklerini açıklığa kavuşturmak, sizi muazzam aydınlanmaya ve yeniden yapılanmaya götürür. Yine ana-baba olgusunu ele almaktan tutalım, eş, dost ve çocuk kavramlarına açıklık getirmeye kadar, sizi önemli sonuçlara götürebilir ve götürmelidir. Doğru yaklaşım gücünüz çok zayıftır. O kadar yanlışlarla dolu yaklaşım var ki, hangi ana-babadan bahsedeceğiz? Hepsi zavallıdır. Hangi çoluk çocuktan bahsedeceğiz? Hepsi perişandır. Hangi erkekten ve kadından bahsedeceğiz? Hepsi yüz karası ve çaresizdir. Oysa bu kurum, bu ilişki güç vermeliydi. Zaten onun için çok büyük öneme sahiptir. Ailenin toplumda en köklü ve vazgeçilmez temel bir kurum olduğu iddia edilir; ama bizde tam tersine güçsüzleşmenin, giderek içinden çıkılmaz sorunların altında boğulmanın aracı olan -bu rolü düşman tarafından oynatılıyor- bir kuruma dönüştürülmüştür.

Sömürgecilik ve aile, tarih boyunca aile, özellikle 12 Eylül ve aile, yine genel anlamda kadın-erkek ilişkisi, eşit ve özgür ilişkiler gibi konular üzerine teori yapmaya fazla gerek yoktur. Özellikle saflarımızda bazı saptırmalar ortaya çıkıyor. Özgürlük hareketinin doğası gereği kadın da erkek de bu işe istediği gibi katılır dediğimizde, en temel bir ilişki biçimi olduğu için, kadın-erkek ilişkisini gırtlığına kadar düşmana veya gaflete bulanmış bir konumdan devralınca, tedbir almaz ve dikkat etmezseniz, en büyük belayı kendi başınıza sarmış olursunuz. İlişkilerin yeniden düzenlenmesi için mücadeleye katılış gereklidir. Ama bunun doğru biçimini dayatmadınız mı, bu kendi başına bir orduyu dağıtmak için yeterlidir.

Kadın-erkek ilişkileri parti ilkesiyle, eşit ve özgür temellerde, yoldaşlık yaklaşımları dediğimiz tarzda olmazsa, kendimizi iki günde tasfiye etmemiz kazınılmazdır. Bu, hem de tutku ve sevgi adına yapılır. Tedbir alınmadığında, birçok bölgemizin tasfiye

olduğunu veya tasfiyenin zorbela önlendiğini gördük. Bu konuda da kendi deneyimlerimi veya gözlemlerimi ortaya koyuyorum. Bu konuda cesur olmak kadar, çok çarpıcı olmak da kaçınılmazdır. Biz burada hangi geleneği, hangi mal mülklü yaklaşımı esas aldığı, yine kime ne çıkar sağladığı, düşmana mı yoksa kendisine mi çalıştığı, özgürlüğe mi yoksa köleliğe mi götürdüğü belli olmayan birçok yaklaşımı ve ilişki biçimini bütün yönleriyle ortaya çıkarmadan, niçin devrim yaptığımızı da fazla anlayamayız ve çok acımasız bir çabanın başımıza bela kesilmesini önleyemeyiz.

Eğer önünü biraz almazsanız, mücadeleye gelen yanılığın kadını sizi bitirebilir. Kendimizi bu konulardan erkenden ayrı tuttuk. Çok erken yaşlarda konuya kuşku ve geleneklere aykırı bakmayı beceremeseydim çoktan bitmiştim. Çevreme aldansaydım, anamın ve babamın dayatmalarını, hatta gelenekleri kabul etseydim, kendimi çoktan bitirmiştim. Kadınlara toplumsallık birlikte yürümelidir. Bu konuda çok hassastık ve yedi yaşından bugüne kadar bir tarzı geliştirmeye çalışıyoruz. Siz olsaydınız, yedi yaşından bugüne kadar çoktan bu işin içine girerdiniz. Zaten bir farkımız da böyle ortaya çıkıyor. Örneğin, birbirinizi çok kolay beğendiğinizi, kolay aşık olduğunuzu ve duygulandığınızı sandınız. Kim bilir içinizde ne büyük tutkular var, fırsat bulsanız bunları hangi biçimlere dökersiniz?

Bütün bunlar var diye sizi suçlamıyorum. Cinsel güdü çok doğal bir cinsi güdüdür, kadın-erkek tutkuları çok doğal tutkulardır. Sorun, bunlar neden sizde var diye bunların eleştirisini yapmak değildir; bunu yaparsak doğallığı inkâr etmiş oluruz ve bu da gerçeklikle bağdaşmaz. Sorun daha değişiktir. Örneğin, güdüler ve aşk adına başımıza neler geldi? İlişkiler adı altında nasıl aldanıyoruz ve aldatıyoruz? İlişkilerin içinde yalan, kölelik, ilişkisizlik ve inkâr var. Biz burada artık çıbanı patlattık. Bu tür ilişkiler neden ve hangi irinden ortaya çıkıyor? Ben bunu icat etmedim. Düşman yüz yıllardır oynamış ve yarayı kangrene dönüştürmüştür; belki kendine gelir diye iğneyi batırdık ve kendine gelsin istedik. Boşuna bu ilişki objektif ajanlık ilişkisidir demedik. Bu objektif ajanlık, partiyle birlikte ulusal kurtuluş hareketini yerle bir etmeye yeterdir. Köleliğin her biçimine olduğu gibi, bu alandaki biçimine de kolay boyun eğmeyeceğiz ve birbirimizi köleleştirmeyeceğiz. Güdüler, ucuz duyguları ve hatta bazı aşkları yaşayalım diye büyük hatalar yapmayacağız. Yanlış tutkunun ve aşkın burada öldürülmesi gerektiğine; doğru temelde bir şeyler geliyecekse, nerede, ne zaman ve nasıl olursa olsun, bunların uğruna büyük kavganın göze alınması gerektiğine inanacağız.

Bu sorun, düşmana karşı dayanıp dayanmama gibi bir şeydir. Bir yerde dökülüş ve kaybediş varsa, karşı direnmeyi geliştirirsiniz. Duygu ve aşk adına kaybetmişseniz, bundan ne anladınız? Adam bir kadın uğruna her türlü namussuzluğu yapıyor ve buna da namus diyor. Vatanını, evini, kısaca her şeyini bir kadın için satabiliyor. Kadın da kaba cinselliğiyle kendini ömür boyu yaşatacağını sanıyor. Biz bunları gördük ve bunlardan uzak durduk.

Acaba bu konuda hepimiz ne kadar akıllıydınız? Bu ilişkiden ne anlıyor, ne veriyorsunuz? Anam bile bana “Senin anan değil miyim? Senin üzerinde bu kadar hak ve hukukum var” diyordu. Ben küçük bir çocukken bile, bir ana neden bu kadar talepte bulunsun ki diyordum. O zamanlar bir çardak altında tavukla civcivleri yürüyordu. Anama, işte bunların ilişkisi neyse, benimle senin ilişkin de odur dedim. Bu çok kaba bir benzetmeydi, ama söyledim. Sonra anladım ki, gerçek biraz da budur. Çünkü aile plansız, aile bilinçsiz, aile sorumsuzdur. Olup biten bazı evlilikleri gördüm. Adam Çukurova’ya gidip yıllarca çalışıyor; “Şu kadar başlık parası karşılığında kız aldık” diyor. Benim bacılarımı da bu şekilde götürdüler. Bunlar olağan durumlar olabilir mi? Böylesi sorularla işe başladık, sonradan işler büyüdü.

Bazıları alışkanlık, bazıları da gelenek gereği evlenirler; bizimki politik esasları ağırlıkta olan bir evlilikti. Eğer kadın ilişkisini kendi başına doğru bir yaklaşımla ele almasaydık, mükemmel bir devlet adamı olmaya kadar giderdik. İyi ki uyanık çıktık. Karşımızdakinin ajan olup olmaması da önemli değildi, çok dürüst birisi de olabilirdi. Fakat o anlayışla, o tarzla mücadele edilmeseydi kaybederdik. Acaba bizim gibi yaşamayı bilen bir kişi daha çıkar mı? Birbirini düşürme ve işlemez duruma getirme anlamında, objektif ajanlıktan subjektif ajanlığa gidemeyecek kaç kişi var? Saflarımızda ezici bir çoğunluğunun geliştirdiği ilişki safları işlemez duruma getirdi. Örneğin, dört yıldır saflarda olan biri, “Benim bir ilişkim vardı, ondan uzak düştim; ben de örgüte küstüm ve bir türlü partileşemedim” diyor. Partileşememenin, örgütle bir türlü kaynaşmamanın nedeni ‘ilk göz ağrısı’ imiş. Birtakım ilişkiler kurmuşlar, ilişkiler istedikleri gibi gelişmeyince öfkeye kapılmışlar; bu bir tepkiye dönüşmüş ve onlar da bir türlü örgüte ve orduya gelemiyorlarmış. Bunu zamanında açıkça itiraf da etmemişler ve çözememişler. Bunalım ağırlaştıkça ağırlaşmış. Bu son çözümler biraz cesaret verdiği için şimdi ortaya çıkıyor.

İlk ilişki, ilk göz ağrısı dediği de biraz birbirlerine bakmaları, sevdalanmaları, sözüm ona birbirlerine tutulmaları oluyor. Bizde tutulma çok güçlü ve tehlikelidir. Hepimiz biraz böyleyiz. Fakat bunun da ne kadar yanılığın ve aldatıcılığın olduğunu daha iyi anlıyoruz. Ben kolay kolay oyuna gelmeyecek kadar güçlüyüm. Bu herkes için böyledir denilemez. Bu işin temeli kendini dışa vuran, örgütümüzü, ordumuzu ve savaşımlarımızı düşmandan daha fazla olumsuz etkileyen görüşler oluyor. Altında kim bilir daha neler var? Aslında sorunun içine bir türlü girmek istemedik. Ama kadın da, erkek de mücadeleye katılsın, bakalım ne olacak dedik. Sonra bir baktık ki, bazı eyaletlerimizde sorun neredeyse savaşı iflas ettirmeye kadar götürmüş. Oysa hepsi dürüst kişilerdi. Birtakım ilişkiler geliştirmişlerdi ve savaş kendiliğinden kaybetmeye doğru gidiyordu.

Devrimciler cesur ve özverilidirler. Onlar gerektiğinde gaflete ve hıyanete götüren duygularından ve aşklarından vazgeçerler, eşlerini de bırakır veya boşarlar. Bu gücü göstermezlerse, yaman devrimci olamazlar. Bunu kendime de uyguluyorum. Bütün eleştirilerime rağmen, aileye doğru bir biçimde bağlıydım. Köye, kente ve vatana bağlılığı tartışmıyoruz. Büyük eleştiriye rağmen, en büyük bağlılığı biz gösteriyoruz. Bunun nasıl, nerede, ne biçimde olduğu önemli değildir. Halen yoğun bir biçimde uğraş veriyorum. Aşk ve duygu dedik, sonra dönüp baktığımızda, bu aşk yüzünden kendimizi olmadık hallere soktuğumuzu ve düşmandan daha beter olduğumuzu gördük. Bunun üzerine bağlılık nasıl gelişmeli diye sorduk.

Sizin büyük aşkınız varsa, ona yer yapacak bir ülke ve özgür bir halk gereklidir. Çünkü jandarma gelir, kocanızı veya karınızı elinizden alır. Düşman her gün geliyor, hepimize ana avrat sövüyor. Bu ilişkiden ne anladınız? Düzen koşullarında veya kendi geleneksel ölçülerinizle bir ilişkiyi geliştirmeniz artık mümkün değildir. Sorun artık düzen sınırları dahilinde çözümlenmekten de

çok uzaktır. Bütün bunlar bizleri düşündürmeli, yaşadığınız bazı ucuz duygular ve ilişkiler varsa onları gözden geçirmeye yol açmalıdır. Bu konuda biraz yiğit olmanız gerekiyor.

Aile ve kadın-erkek çözümlenmemiz, bu temel sorulara karşılık vermek içindir. Bu konuda bazı cevaplar verilmişti. Ama iş biraz daha ağırlaştığı için, özellikle sorunu ortaya koyma ve hatta çözümlenmeyi geliştirme değil de, cevabı biraz öne çıkarma zorunluluğu kendini dayatıyor. Aileyi yıktık ve çözeceğimizi çözdük; fakat biraz öne çıkarılması gereken yan yeniyi nasıl kuracağımız oluyor. Aile, kadın-erkek ilişkisi, sevgi ve duygu ilişkisi nasıl olmalı, bu konularda ilişkiler nasıl olmalı diye sorguluyoruz. Örneğin, bu bir yaşam ilişkisiyse nasıl bir yaşam gerekir diye soruyoruz. Adını da zaten ‘**Nasıl Yaşamalıyız**’ biçiminde koyuyoruz. Büyük bir tartışmayı bu nedenle geliştiriyoruz.

Geçmişte ne yaptığınız o kadar önemli değildir; önemli olan onları bilince çıkarmanız, çözmeye tabi tutmanız ve yeniyi nasıl kurup geliştirebileceğimizdir. Bunu büyük bir açıklıkla, özgür bir tartışmayla geliştirmeliyiz. Hiçbir ikiyüzlülüğe, sahtekârlığa ve kandırmaya gitmeden, özellikle yurtseverliğe, temelde özgürlük savaşımına ve onun öncü gücüne ters düşmeden, özgür tartışmayla onu güçlendirme ve bu kavramlara açıklık getirme temelinde ne geliştirebiliriz? Buna ne kadar gücümüz var? İlişkiye ihtiyaç var mı, yok mu? Kadın ile erkek nasıl ilişki geliştirebilir? Bu işi kadın ordulaşmasına kadar getirdik. Şimdiden eşit ve özgür ilişki komitelerini geliştirdik. Bütün bunlar henüz işin başlangıcında olduğumuzu gösterir. Sorunu ortaya koyuşta da, çözümü derinleştirmede de daha yapacağımız çok iş var. Yeter ki bu konularda kendinizi zincirlerden kurtarın. Duygu, aşk ve evlilik zincirleri var. Bütün bunları kaba anlamda değil, yanlış biçimlerden koparıp doğruya sevk etme anlamında belirtiyorum. Örneğin, evlisiniz veya aşksınız, o zaman kendinizi yanlış biçimlerden koparın. Hiç olmazsa ruhunuzda ve bilincinizde yenisini kurmaya çaba harcayın. Çünkü yanlışta ısrar etmek, köleliği çok derinliğine yaşamak demektir. Bu da sizi öldürür.

Dört beş yıllık militanlarımız var, bir tutkuya ve bir basit ilişkiye inatla sarılmışlar, örgütü tanımıyorlar, savaşa ve orduya gelmiyorlar. Bu açıdan bunları dışı vurmasanız bile içte parçalayın. İtiraf gücünüz yoksa böyle yapın, varsa benim gibi açık söyleyin. Örneğin ben bütün ayıplarımı ortaya koydum. Hem her türlü ayıplarımı ortaya koyuyorum, hem de bunları gidermeye çalışıyorum. Doğru olan budur. Bu konularda kötü olan gizlemek, örtbas etmek, en önemlisi de örgüte gelmemede bunu bir araç yapmaktır. Aslında kendisini gerici bir bağla bağlamıştır, bu yüzden bir türlü örgüt bağına gelmiyordur. İki kişilik var: Birincisi, kendisinin sahte, özel kişiliğidir; ikincisi, örgütün resmi profesyonel kişiliğidir. İkili yaşıyor; biraz örgütü, biraz da kendini yaşıyor. Bu da en tehlikeli yaşama biçimidir. Oysa resmi profesyonel örgüt kişiliğinde kendini tam eritse ve o temelde özel ilişki veya bir sosyal ilişkiye anlam verse, en doğrusunu yapacaktır. Ama o bunu yapmıyor ve bu her türlü ikiyüzlülüğe, tepkiye ve boşa çıkartmaya götürüyor. Bunları her zamankinden daha fazla ortaya çıkarıyoruz.

“Geçmişte ne yaptım, kendimi ne kadar aldattım” demek ayıp değildir. Bu konularda çok büyük özgür ilişkiler ortamı yaratmalıyız. Hiç kimse, ‘benim eşim, benim sevgilim’ dememelidir. Ne erkek ne de kadın ‘benim tutkum, sevdalım, aşkım’ demelidir. Tam tersine, bu konuda tartışma geliştirmelisiniz. Sizin aşkım dediğiniz şey kaç para eder? Bu sevginin içinde ne var, sizi nereye götürüyor? Sizin bir kadın veya bir erkek uğruna başımıza sardığınız bu gericilik ve tepkicilik acaba bize ne kadar zarar verdi? Bu nokta daha önemlidir.

Eğer dürüst olmasaydım, bir kadın aldatmasına veya erkeklik güdülerine esir olsaydım, örgütün başına en büyük belayı kendim getirebilirdim. Ama bildiğim tarzda ele alıp buraya kadar getirdim. Sanırım sonucu iyi olmuştur. “Bu da erkeklığe sığar mı?” denilmemelidir. Bence erkeklığe ve kadınlığa sığmayacak olan yaklaşımlar, birbirini kandıran ve hiçleştiren, sevgi adına her türlü sevgisizliği, güdüler adına her türlü düşkünlüğü sonuna kadar kendine reva gören yaklaşımlardır. Benim yaklaşımım özgürlüktür. Kendimi ne diye gelenek uğruna köhnenmiş bir ilişkiye mahkûm edeceğim? Bu bana yakışmaz. Doğru olan da budur. Neden sırf kızın, karın oldu diye ona bütün yaşamı haram edecek bir yaşantıya boyun eğdireceksin? Kaldı ki, burada da çirkinlik ve kölelik vardır.

Büyük özgürlük tırmandırılışı, aynı zamanda güzellik tırmandırılışıdır. Bu da emeğin yarışmasıdır. Güzel emek, güzellik emeği, güzel çabanın ve şansın gelişmesi demektir. Örneğin, altmış yaşında bir adam, biraz da parası varsa, gelenekler uğruna ve akrabalık bağıyla çok güzel bir kızı alıyor. Bunda bir çirkinlik, büyük bir haksızlık var. Bunu paraya, gelenek ve göreneğe dayanarak yapıyor. “Namustur, ne diye karşı çıkıyorsun? Karısıdır, dokunma” demek, bana göre doğru değildir ve karısını elinden almak gerekir. Doğru olan budur. Bu temelde kurulmuş binlerce ilişki var. Hepsisi haksız temelde olmuştur ve geriliğe hizmet ediyor. Bunları parçalamak gerekir. Birbirlerini kandırmışlar; neden bu ilişkiye boyun eğelim? Bizim onay vereceğimiz ilişki, sonuna kadar aydınlanmaya ve özgür iradenin varlığına dayanan ilişkidir. Bu ilişki aynı zamanda kopmaz bir ilişkidir.

Bizim saflarımızda kurulan bütün ilişkiler bile yönetme, yönetilme ve gücün etkisine dayanıyor. İçinde özgürlük ve irade, emeğe ve mücadeleye dayalı bir ilişki yoktur, sadece boyun eğme var. Bu ilişkiyi nasıl kabul edeceğim? Her gün karşımıza böyle birçok ilişki çıkıyor. Bu tarz ilişkiyi eleştirmemiz, ilişkiyi reddettiğimiz anlamına gelmiyor. Ama doğru ilişkileşme biçimi de gelişmelidir. Aşık olmayın demiyorum. Aşık olun, ama bu en büyük aşka bağlılık temelinde gelişmelidir. Hatta en büyük bağlılık aşk diyelim. Örneğin, bunu yapan kişi büyük bir vatanseverlik aşkını ve bunun savaşıma yansıtılmasını sağlasın, ben de kendisini alkışlayayım. Bence doğru olan budur; şeref de, namus da budur. Bazılarının gayreti ve aşkı olsa düşmanına karşı başkaldırır, iradeyi ona göre konuşur ve örgüte koşar. Çoluk çocuk sevgisi varsa, milyonlarca çocuğun başına gelenleri düşünür, onları sever. O da büyük bir yüreğe yol açar. Ana baba sevgisi olsa, anası babası mahvolmuştur, onları düşünür. O düşünce ona büyük bir eylem kapasitesi kazandırır.

Sorunları bu tarzda açmak doğrudur, diğer biçimi tehlikelidir. Sanıyorum diğer biçimi çok etkilidir. Canınıza ve keyfinize göre ilişki kurmadınız mı, protestocu oluyorsunuz. Benim en eski arkadaşlarım da böyledir ve bazıları inkârcıdır. Örneğin, bu konuda sanki hiçbir ilişki geliştirilmeyecekmiş gibi, kurulan her ilişki ‘yoz ilişki’ adı altında geçitirilip duruluyor. Bu anti doğallığı da doğru bulmuyorum. Kadın-erkek ilişkisi güçlü geliştirilecektir. Tabii ki bu zordur; çünkü kölesiniz, kölelikle savaşıyorsunuz. Bu

savaşın en az diğer savaş kadar zorlu geçeceği açıktır. Savaşım vereceğine, “İlişki kurmaktan kaçırım, papaz veya rahibe gibi yaşarım” demenin de bizim tercihimiz olmadığı açıktır. Bu kişinin kendi seçeneğidir, biz buna karışmayız, ama buna doğru ve sağlıklı ilişki biçimi de diyemeyiz. Bazıları “Ben kadınsız edemiyorum”, bazıları da “Ben erkeksiz edemiyorum” diyorlar. Böylesi tiplere, siz hayvanlaşmışsınız, güdülerine bu kadar hükmedemeyen birisi fazla yücelmeyi sağlayamaz diyorum. Bu aşırı biçimleri değerlendirmeden bu durumlarla baş edemeyiz.

En önemlisi de, kölelik biçimlerinin derin yaşanmasıdır. Kölelik öyle etkilidir ki, kişiyi beşikten mezara kadar yönlendiriyor. Bir kontrgerilla komutanının yapamayacağı yönlendirmeyi bu ilişki yapıyor ve yönlendiriyor. Tüm bunları aşmadan özgür militana ulaşamayız. Bu kurumun veya bu tarzın yarattığı köleleştirici etkiye, ya yoz güdülerine teslim olan ya da intihara götüren tarza kendinizi kaptırdığınız ve doğru bir ilişkiye güç getiremediğiniz için zayıf kalıyorsunuz. Bu zor bir, ancak uğrunda çaba ve hatta savaşım vermeye değer bir konudur. Ben bazı yönleriyle sorunun nasıl anlaşılması gerektiğini ortaya koyuyorum. Anlaşılır hususları tekrarlamaktan ziyade, özellikle daha çok çözüme doğru götüren tarza veya doğru ilişki tarzlarına nasıl yaklaşmalıyız sorusuna açıklık getirmek istiyoruz. İster gerillada olsun, ister diğer bütün yaşam kesitlerinde olsun, doğru yaklaşım tarzları, örgütlenme ve çözüm araçları nasıl olmalı sorularını biraz geliştirebiliriz. En önemlisi de, bu ilişkiler aynı zamanda bir duygu ve sevgi ilişkisidir. Bu konularda derinleşmelisiniz.

Doğru sevgi, doğru duygu nedir? Bu, nasıl ele alınmalıdır? Anlayış düzeyinizi bu temelde geliştirmeli ve kendinize güvenmelisiniz. Yıkmak, her şeyin kaybedilmesi değildir; ama ucuz yapılanmalara da fazla tenezzül etmeyin. Çok zor olan, çok zor bir kavgayla kurulan yaşam daha değerlidir ve yıkılmaz olur.

17 Ocak 1994

ASHK ÖZGÜRLÜĞÜ ARAYIŞTIR

Devrimimiz, insanın özüne saygılı olma ve insanın doğal gerçeğine bağlı kalma, ondan alıkoyan bütün etmenlere karşı olma devrimidir. Askeri ve siyasal çözüm yolu, çok ağır olan toplumsal ve ekonomik sorunun çözümü içindir. Bizde doğal yaşamın yolu bütünüyle kesilmiştir. O halde devrimimiz doğal gelişme yolunun açılması devrimidir, onun çözümüdür. Yoksa devrim bir ölme ve kan dökme olayı haline gelir ki, ne bizim bunu bu biçimiyle sürdürmemiz mümkündür, ne de kan dökme bu biçimiyle sonuç verebilir. Bu durumda devrim hızla yozlaşıp biter. Düşmanın dayattığı kör şiddet de biraz buna yol açmak içindir. Bizim sorunlara yaklaşımımız, en hayati sorunlarımıza bütünüyle çözüm bulmak içindir. Örgütlenme, siyasal mücadele ve her türlü askeri faaliyet, çok ağır olan insani yaşam sorunlarına ve gelişme olanaklarına biraz güç getirebilmek içindir.

Toplumumuzun, halkımızın gerçeğinin askeri boyutu zaten yoktur, siyasal boyutu ise haincedir. Halkımızın toplumsal gelişiminden bahsetmek zordur. Toplumsallık ve ulusallıkla düşman içinde erime vardır. Ekonomik olarak bir talan ekonomisinden bile bahsedilemez. Bu bağlamda cinsler arasındaki ilişkiden eser yoktur. Burada ne dine, ne çağdaş gelişmeye, ne de ilişkiye göre bir çözüm bulabilirsiniz. Bu, sömürgecilikle derinliğine bağlantılıdır. Biz bunu tespit ettik. Pratik çalışmalarımıza bu sorunun çözümünü de katarak bugüne kadar getirebildik.

Savaşımızın hem amaçlarına, hem de onun gerçek gelişimine katkı sağlayabilecek tarzı tutturmaya çalışıyoruz. Bu ilişkinin düzeltilmesinin mutlak savaşa hizmet etmesi ve onu güçlendirmesi gerekiyor. Bu savaşın bütün toplumsal gelişmelere olduğu kadar, ailesel gelişmeye veya buradaki sorunların çözümüne de katkıda bulunması ve cinsler arası tıkanmış ilişkilerin gerçek bir gelişme yoluna girmesine hizmet etmesi gerekiyor. Sağlıklı ilişki geliştirmenin yolu savaşmaktan geçmemizin nedeni, savaşımın ilişki düzeylerini sağlıklı geliştirme katkısında bulunmasına imkân sunmasından dolayıdır.

Çelişki o kadar boyutludur ki, bu konuda klan düzeninin gelenekleriyle çağdaş ölçüler iç içedir; bunu en vahşi ve en hileli bir sömürgeci egemenlik ortamında yaşama söz konusu olduğu için, aslında yaşadığımız durumlar zordur veya zor olmak durumundadır. Daha yedi yaşındayken, cinsler arası ilişki boğuntuya getirilmiştir. Ağır bir feodalizm, geleneksel boğucu etki ve ardından sömürgeciliğin kapılarından bin defa kendini satarak bir ilişkiyi sürdürme zorunluluğu, emperyalist ve faşist televizyonlarla basın-yayının saptırmaları, ağır güdüselle etkiler insanı gerçekten boğuyor. Ben bundan kurtuluşu kendi pratiğimde çözümlediğim gibi, hikâyesini de uzun uzun anlattım. Bütün bunlar çözümün bazı ipuçlarını göstermek içindi. Aslında sorunu açığa çıkarmak için otuz yılı aşkın bir zaman gerekliydi. Sorunun bu düzeyde ortaya konulması için bile yedi yaşından beri çabam var. Hepsini zincirler gibi birbirine bağlı olarak buraya kadar getirdik. Hikâye o kadar uzundur ki, ancak yüzlerce ciltlik kitapla yaşanan bütün süreçleri ortaya koyabiliriz. Ama politik dilde keskin anlatımı geliştirdik ve çok çarpıcı formüllerle yansıtmaya çalıştık. Bazı şeyleri böyle ancak kurtarabiliriz diye düşündük. Örneğin, çok erken yaşlarda içine girdiğiniz ilişki biçimleri, daha on beşindeyken sizi yarı yarıya veya tamamen bitiriyor. Hem geleneksel ilişki sizi bitiriyor, hem de ona imkân bile vermeyip sömürgeci çarklara takıldığınızda ilişki bitiyor. Basın-yayının ideolojik saldırısı ve güdülerin ağır etkisi altında boğuluyorsunuz; sonuç ise uygulama sırasında yaşadığımız zorluklar oluyor. Sorun bu kadar köklüdür.

Bizim size yapabileceğimiz en büyük iyilik gerçekleri açıklayabilmektir. Yaşadığımız bütün durumlara çözüm bulmanız mümkün değildir. ama gerçekleri size gösterirsek, iddialı olan bazılarınız belki çözüme yönelebilir. Benim bu konuda hem arayışlarımın, hem de ortaya çıkarmak durumunda olduğum şeylerin bazı önemli yönleri var. İlişkilerdeki sahte örtüyü parçaladık; ilişkilerin çıkarıcı ve çirkin yönlerini ortaya çıkardık. Son derece gerici ve boğucu yönlerini, hatta siyasal ve askeri savaşım ile ilgili yönlerini ortaya çıkardık. Bunlar önemlidir ve sorunu açıklığa kavuşturma çabalarıdır. Bu sorunu çözmeden devrime yönelmek,

devrimle ilerlemek mümkün değildir. Devrim adına bazı şeyler yapılsa bile, çok şeyler yitirilebilir ve belki çok güdük bir biçimde yol alınabilir. Ama o da bir yerinde kırılır, kaybedilip gider.

Cinselliğin çok doğal olduğunu tarihten biliyoruz. Fakat bu hiçbir şeyi izah getirmez. Afrika'nın ilkel kabileleri içinde hala çok doğal bir cinsel yaşam var. Doğal olan bizim koşullarımızda kurala bağlanmamış, alım, satım ve çıkar ilişkisine götürülmemiş, köleliğe bulaşmamış yaşam biçimleri ve yaşam özellikleridir. Uygarlaşma ve özelleşmenin başlamasıyla birlikte, bireyciliğin ve bu temelde aileciliğin geliştiğini iyi biliyoruz. Aileciliğin önce çok başlı olan veya çok eşlilikten, giderek anaerkillikten ataerkilliğe, daha sonra tek eşliliğe kadar gelen ve belki onun da altında bir yığın başka saplantılarla birlikte yürütülen ilişkilerini biliyorsunuz. Cinsler arası ilişkiler üzerine çok yazılıp çiziliyor. Burada önemli olan, sorunu tam olarak görmek, hiç şüphesiz doğal ilişki adı altında aklına her geleni yapmamak ve güdülerine teslim olmamaktır. Bunlar işin başlıca gereklerindedir.

Bugün şu ortaya çıkıyor: Cinsellik kontrol altına alınamazsa, insanlık tükenebilir. AIDS hastalığı geliyor, bu cinsellikle ilgili bir hastalıktır ve önlenemezse ölümler artar. Nüfus patlaması önlenmezse, insanlar dünyaya sığmaz ve yaşam durur. İnsanlık cinselliğin sonuçlarını engelleyemediği için kendini bitirir. Ama diğer yandan cinsellik olmadan da yaşamın sürmeyeceği bellidir. Yaşamın vazgeçilmez bir özelliği kontrol edilmezse, toplumsal gelişmede bir kurala bağlanmaz veya bu anlamda yaşam en ideale yakın bir düzeyde sürdürmeye götürülmezse, buna ne devrim ne de insanlık tarihi yeter. İnsanlık bu çelişki altında boğulabilir. Zaten sorun şimdiden bu temelde ele alınıyor. Çevre sorununun da kaynağı budur. Savaşların daha da yıkıcı gelişmesinin bir nedeni de bu olabilir. Bunlar kendiliğinden meydana gelmiyor; bunlar toplumsal ve insansal gelişmenin ortaya çıkardığı durumlardır. Son yıllardaki nüfus patlaması ve bundan kaynaklanan çevre tahribatı ve hastalıklar, aslında toplumsal gelişmeyle de ilintilidir; hatta teknolojinin, bilimin ve tıbbın gelişmesiyle de ilintilidir. Bir yerlerde çarpık gelişme vardır ve insanlık kendini bu çarpık gelişme nedeniyle, teknik ve bilimle imha ettirecek duruma getiriyor. Belki de geleceğin devrimi, bunu önleme devrimi olacaktır. Bu, bilimi, teknoloji ve nüfus patlamasını önleme devrimi olabilir. Şimdiden çevreyi temizleme devrimi, neredeyse en önde gelen bir amaç haline geliyor.

Sorunu kaba biçimiyle ortaya koymak da yetmez. Sorunun kapitalizmle, emperyalizmin başlamasıyla çok yakından ilişkisi vardır. Sosyalist ideolojinin sorunlara tam çözüm gücü getirmesiyle ve yeni bir devrim ideolojisinin ihtiyacıyla da ilişkisi vardır. Hiç şüphesiz bu konuda arayışlar vardır ve daha da gelişecektir. İnsan toplumu, büyük oranda insan eyleminin bir sonucudur. Toplum üzerine tartışma gelişecektir. Zaten sosyalizm toplum üzerindeki en kapsamlı tartışmadır, onun bilime yakın düzeye getirilmesidir. Sosyalist ideoloji, sosyalist felsefe, hatta sosyalist bilim toplum gerçeğinin kavranmasına ilişkindir. İnsanı hayvanlara, hatta doğal etkilere karşı korumak kadar, doğal etkilerin vazgeçilmezliğine bağlama tartışmalarıdır. Kısaca, insani bilimler daha da geliştirilecek, din ve felsefe bir kez daha gözden geçirilecek, gerekli olduğu kadar alınacak, gerekli olmayanlar atılacaktır. Hatta yeni dini ve felsefi yaklaşımların yanında bilimin geliştirilmesine de çalışılacak ve bütün bunlarla kendini dayatan ağır sorunlara bir çözüm kazandırılacaktır.

Bu genel yaklaşımları belirtmemizin nedeni, sorunları çok bireysel ele almanızdır. Hiçbir biçimde sorunlara ucuz yaklaşamayacağımızı, çok kısır ve içe kapanmış çözümlerin mümkün olmadığını ve bu kadar geneli ilgilendirdiğini göstermek bütün bunları için belirtiyoruz. Neden ilk insanlar için çok doğal olan cinsellik, bugün bizim için büyük bir sorun haline geldi? Bunun nedenleri üzerinde sizi biraz düşündürmek için bunları ortaya koyuyoruz. Çok doğal bir güdü eğer bilim ve toplumsal denetimle düzenlenmezse, insanlığı içinde yaşanılmaz hale getireceğini göstermek ve bununla bağını ortaya koymak önemlidir. Bütün bunlar anlayış zenginliğini geliştirmeye götürüyor, genel çerçeveyi oturtarak yaklaşım gereğini ortaya koyuyor.

Sevilmek ve Sevmek İçin Güç Sahibi Olmak Gerekir

Bu konunun savaşla çok yakından bağlantılarını görerek, kadro yapımıza açıklık getirmek gereklidir. Yaşanılan ilişki ve yaklaşım durumları ordumuzu boğuntuya getiriyor, siyasal çalışmalarımızı felç ediyor. Birçok gelişmenin bu sorunla bağlantısının olduğu ortaya çıktı. Birinin taptığı veya bağlandığı bir ilişkisi varsa, bu ilişki dilediği gibi çözümlenmedi mi, orduya ve partiye karşı bir protestocu olup çıkıyor. Bağlanmış, ancak kölece mi yoksa özgürce mi bağlandığı belli değildir. Bunları suçlamak için de belirtmiyorum. Fakat savaş gerçeğiyle karşı karşıya gelindiğinde ilişki felç oluyor, büyük soruna ve tepkiye yol açıyor. Kişinin "Savaş yasadır, siyasal yasadır, kendimi bunlarla bütünleştirmeliyim" demesi gerekiyor. Ancak buna da gücü yetmiyor. Evinden ve köyünden kaçmış kadın veya erkeğin siyasete ve askerliğe gelme durumu budur. Gerçeklikle karşılaşma hayli çarpıcı oluyor.

Sorunun kolay çözümü olmadığı için bunları belirtiyorum. Sorunu daha da çarpıcı ortaya koyacağım. Kolay ilişki, kolay duygu, kolay cinsellik ve kolay aşk olmaz. Bütün bunların gerçekliğine ve bizdeki olası gelişmesine veya nasıl gelişmesi gerektiğine değineceğim. Sizin kişiliğiniz bunları ne kadar kaldırabilir, ne kadar kavrayabilirsiniz, kavradığımızda ne kadar gereklerini yerine getirebilirsiniz? Durumlarınız belki de yürekler acısı olur. Durumlarınızı dengelemeye çalışıyorum.

Bir yandan savaşın mutlak gereksinimleri var. Parti yapımızı askeri olarak mı, siyasal olarak mı tutacağız? Yoksa sizin çok zorunlu dediğiniz sosyal ihtiyaçlar, ailesel ihtiyaçlar, duygusal ihtiyaçlar düzeyinde mi tutacağız? Bütün bunların iç dengesini bulmak gerekir. İş bununla da bitmiyor. Bizim ulusal düzeyimiz var. Ulusal ve toplumsal düzeyimiz tıkanmış durumdadır. Ulusal ölçüleri ortaya koyup, ulusal düzeye hizmet eden duyguyu ve topluma örnek teşkil edecek ilişkiyi bulup ortaya çıkarmak gerekir. Bunlar olmadan soruna çözüm getiremezsiniz. Ulusal düzeyi, topluma öncülük edecek düzeyi, ordu yasalarımızı, siyasal mücadelemizi ve örgütlenmeyi bir tarafa iterek duyguları, cinselliği ve aşkı konuşturamazsınız.

Diğer yandan konunun kaba bir inkârı da doğaya aykırıdır. Çarpıtarak, maskeli bir biçime, yalana ve her türlü bunalım teorilerine dönüştürerek de sorunun altından çıkamazsınız. Gerçeğimizi bütün yönleriyle ortaya koymakla doğruyu bulabiliriz. Duygulardan önce gerçeklerimiz ve gerçeklerimizi dikkate alan duygular gelişmelidir. Gerçeklerimiz ise örgüt, parti, ordu ve

düşman gerçekleridir. Düşman da cinselliği, kadını, erkeği ve aileyi kullanıyor. Bu konuda büyük bir ajanlık faaliyeti var. Bizim gerçekliğimiz objektif ajanlığı müthiş yaşıyor. Bunlar gerçeklerdir. Bu gerçeklere gözümüzü kaparsak, neyi çözebiliriz? Saflarımızda bazı kişiliklerin gözü kara duygulara kapıldığını, nasıl başa bela olduklarını, duygularına nasıl öncelik verdiklerini, nasıl savaşın dışında yaklaşım gösterdiklerini örnekleriyle biliyoruz. Birçok komutan ve savaşçı bu yüzden kaçtı ve çalışmalarını sabote etti. Biraz örgüt denetimimiz olmazsa, yapımız bu gerçeklere dayanmayan duygusal, çarpık, sakat ve ölçüsüz ilişkiler nedeniyle allak bullak olup kendi kendini bitirebilir.

Sorun bütün bunların anlatımıyla da tam ortaya konulmuyor. Sevgi veya aşk hiç olmayacak mı? Sömürgecilik, bizde bu yönlü de büyük bir tahrip etme, büyük bir saygısızlık, büyük bir aşksızlık durumunu yaratmıştır. Hatta sevgi ve aşk sömürgeciliği de var. Bunu çok çarpıcı anlatabiliriz. Sizin bağlandığımız aşklar ve duyguların hepsi Yeşilçam patentlidir. Yeşilçam, Anadolu halkını ve bütün halkları sermaye düzenine kul köle etme karargâhıdır, özel savaş karargâhıdır. Bazı istisnaları bir tarafa bırakırsak, duygu ve aşk sömürgeciliği yapan birçok karargâh var ve hepsinin de özel savaşça kullanıldığını çok iyi biliyoruz.

Sırf duygu yönlendirmeciliği altında, halkların nasıl tutsak edildiğini rahatlıkla ortaya koyabiliriz. Özellikle son yıllarda emperyalizmin dünya çapında cinselliği gündemleştirerek muazzam bir sömürüyü imkân dahiline soktuğunu ve insanlığı en büyük sorunlarla karşı karşıya bıraktığını da söylemek gerekir. Emperyalizm kadının çok değişik bir kullanım tarzını ortaya çıkardı. Reklamcılığı, gösteri olayını, porno film sektörünü, hatta seksolojiyi geliştirerek, insanları hiçbir dönemle kıyaslanmayacak kadar bir ideolojik baskı altına aldı. Bu konuda hepimizi de baskı altına aldı. Şu anda çok iyi anlaşılıyor ki, emperyalizm bu son döneminde, insanların çok doğal olan güdülerini, özellikle cinselliğiyle oynayarak, kadını bu konuda yeniden sömürmeye tabi tutup metalaştırarak, muazzam bir ideolojik baskı kadar bir sermayeye yolu da açtı. Hatta bununla sermaye birikimi de muazzam yapılmaktadır.

Türkiye'nin son yıllarda yaptığı duygu sömürgeciliğini ele alalım. Duygu sömürgeciliğini yapan sanatçılar var. Bunların geliştirdikleri duygusalıklar yalnız ideolojik baskı altına alınmayı değil, muazzam sermayeyi de oluşturdu. Bu yönüyle de halkı soyup soğana çevirdiler. Sınıf baskısının en gelişkin ve çok değişik yeni bir boyutu da burada ortaya çıkıyor. Bu baskı daha vahşice, insan düşüncesini ve yeteneklerini esir eden bir biçimdedir. Hiç şüphesiz devrimci yaklaşım, bütün bunları görmek ve görmek gerektiği kadar olası doğru yolları da ortaya koymak durumundadır. Kaldı ki, bizde emperyalizmin bu çağdaş sömürücü ve ideolojik baskı altına alıcı biçimlerinin de ötesinde, geleneksel dayatmaların etkisinden bahsetmek büyük önem taşır. Bazı bağlılık türleri var ki, bunlar emperyalizmin dayatmalarından bin kat daha tehlikeli sonuçlara götürüyor. Evlilik kurumunda olup bitenler, evlilik öncesi ve sonrası durum bunlardandır. Aslında ailenin nasıl bir kurum olduğunu anlayan da yoktur. Zaman zaman "Neden evlendin?" diye sorulduğunda, "Merak ettim" diye cevap verenlerin sayısı çoktur. Hemen hemen herkesin merakından bu işe girdiğini biliyoruz. Sonuçlarının ne olup ne olmayacağını farkında bile değildir. Kaldı ki, geleneklerin ağır etkisi altındaki yaklaşımlar eleştirilse ve bunlara karşı çıkılsa bile, yerine ne konulacak? Yine emperyalizmin geliştirdiklerine karşı çıkılsa bile, doğrusu nasıl ortaya konulacak? Burada da büyük bir çözümsüzlük etkilidir.

Ağır duyguların, hatta güdülerin etkisi altında olmayan veya kendi gerçeklerimizin derin etkisi altında kaç tane ilişki geliştirebilirsiniz? Cinselliğin en doğal veya en benimsenebilir bir biçiminden tutalım en reddedilmesi gerekenine, yine geleneklerin en reddedilmesi gereken biçimlerinden tutalım emperyalizmin ve sömürgeciliğin köruklediği biçimleri reddetmeye kadar ve tüm bunlara rağmen, özgürce geliştirilmesi gereken bir yaklaşıma ne kadar güç getirebilirsiniz? İkiyüzlülüğe baş vurmadan, zaaflarına esir olmadan, insani ve yaşanması gerekeni yaşatacak yönü açık olana ne kadar güç getirebilirsiniz? Devrimin bununla bağlantısını ne kadar ortaya koyabileceksiniz? Kendilerine güvenenler bütün bu sorunlara açıklık getirmek durumundadır. Kendine güvenmeyen çarpıklığı yaşar.

Rahibe veya papaz olmanızı önermiyorum; ama baktınız tehlike var, başınız belaya girecek, o zaman doğruyu buluncaya ve imkânı yakalayınca kadar kendinizi kontrol edeceksiniz. Beyinle ilişkisi kesilmiş bir cinsellik tehlikelidir. Yine siyasal amaçla bağı koparmış cinsel ve hatta ailesel yaklaşım, en az düşman kadar zararlı sonuçlara yol açar. Kadro bu konuda da kendini disipline etmesi gereken kişidir. Kaldı ki, bizim kadromuzun sadece kendini disipline etmesi gereken bir kişi değil, çok önemli bir çözümü yaratması gereken kişi olduğunu da belirtmemiz gerekir. Kadronun çözümü kendisi için değil, toplum için üretmesi gerekiyor. Bütün bu konularda soruna cevap olmak yerine, bütün boyutlarıyla ele alınmayı dayattığımızda, gücünüzün kaldıramadığını söyleyeceksiniz. Fakat sorun bu kadar kapsamlıdır. Hiç olmazsa ucuz çözüm yollarına başvurmayın. Bütün bunlar ciddiyeti geliştirmek içindir. Daha somut sorunlarınız, özellikle de yakıcı savaş gerçeklerimizi tehdit eden sorunlarınız nedir? Bunları daha çarpıcı görüp değerlendirmek ve halletmek zorundayız.

Geliştirdiğimiz kadın ordulaşması ne anlama geliyor? Ordulaşmayla kadın fiziksel, ruhsal ve düşünsel olarak biraz güçlenebilir. Bu bir çerçeve ve çözümdür. Çünkü güç kazanmayan kişiyle fazla özgür ilişki imkânı yaratılamaz; çaresizlerle toplumsal sorunlar çözümlenemez. Çaresiz insan sevilmmez, çaresiz insana ağlanır. Ancak devrim bir ağlama sanatı değildir, devrim aynı zamanda bir gülme olayıdır. Gülmek için sevilme gerekir. Sevilme ve sevmek için güç sahibi olmak gerekir. Gücü olmayan seviemez. Gücünün olabilmesi için örgütlenmeyi ve ordulaşmayı bileceksiniz. Bunun olabilmesi için ciddi siyasal amaçlarınız ve o amaçlara bağlılığınız olacaktır. Bu, sevginin bir konusu oluyor. Yoksullar neden sürekli ağlar ve ah vah ederler? Çünkü sevgilileri yoktur; varsa bile hepsi "Elimden kaçtı, kaçırdım, sevdiğim oğlan, sevdiğim kız şöyle oldu, çekip gitti" diye kıyameti koparır. Gücsüz adamın sevgisi, ağlaması veya türküsü kaç para eder? Zaten bunun için parti bir çözümdür dedik; partinin siyasal güçlenmesi ve örgütlenmesi bir çözümdür. Önce güçlenin, böylece sevgi imkânını yakalarsınız.

Sanıyorum belirttiklerimizden de fazla bir şey anlamıyorsunuz. Ben gerçekleri belirttim, ama siz nasıl anladınız? Komutanlarınız ve siyasal önderleriniz nasıl anladılar? Biraz güçlendiklerinde yanı başlarındaki sömürgeci ağayı örnek alıyorlar, kendileri de ilişkiyi hemen öyle kullanıyorlar. Biraz güçlenme imkânı bulanlar, kadınsa hemen yöneticiye koşuyor, yönetici ise

kadını kendisine hemen kölece bağlıyor. Güçlenmenin başına da bu geldi. Partimizin içindeki güçlerin ve güçsüzlerin durumu eski köleci topluma göre yeniden şekilleniyor ve bu oldukça da etkilidir.

Biz şunu belirttik: Neden bir Kürt sevgisinden, hatta aşkından bahsedilemez? Çünkü bu kadar düşmüş bir Kürt, sevgi sahibi olamaz. Bu, aynı zamanda toplumsal bir olgudur ve size sevgi imkânını vermez. Bir de sizin sevebileceğiniz bir kişilik fazla ortaya çıkmaz. Sevmek isteyeceğiniz kişilik tarumardır; düşüncesi, maddiyatı ve maneviyatı dağılmıştır. Sevebilecek ve sevebilecek bir durumu yoktur. Fiziği biraz güzel olsa bile, ruhu kapkaradır, düşüncesi yoktur, bu haliyle başa bela olur. Düşüncesi olsa bile, bunun biraz siyasete ve savaşa dökülmesi gerekir. Belki çözüm biraz burada olabilir. Güçlenen ağalar ve beyler de, polisler ve jandarmalar da kadını sadece düşürmekte kullanmışlar; kadınsa kendini satarak erkeği düşürmüştür. Bir sonuç belirteyim: Bir cinsi böyle kullanırsanız, o cins de sizi daha aşağılık bir biçimde kullanır. Cinsi böyle bastırırsanız, o da kendini pazarlayarak sizi daha da içinden çıkılmaz bir duruma getirir. Rezillik de diz boyu geliştikçe gelişir, ahlâk sorunu dev boyutlu olur.

Eğer bazı ilişkilere sonuna kadar özgürlük tanınsaydı, bunun bizim bu öngördüğümüz tanımlamalara göre değil, düzenin öngördüğü biçimlerde sürdürüleceği çok açıktı. Parti imkânlarının ve özgürlük ortamımızın biraz saptırılarak kullanılması ve en değme ajandan daha fazla zarara uğratması işten bile değildir. Zaten saflarda bu biraz kendini gösterdi. Duygu tanımı, sevgi tanımı yapılmış mı? Aşık olanlar, aşkı ele alırken herhangi bir bilinçliliğe ve ciddi siyasal temellere dayanmışlar mı? “Seni gördüm tutuldum, ben sana tutuldum, sen bana tutuldun” gibi bir alışkanlıkla ilişki geliştiriliyor. Bu, çok sıradan bir ilişki tarzıdır. Biz bununla başlangıç yapamayız. Bununla başlangıç yapmak, daha sonra bunu gözü kara bir anlayış olarak kendini yenilemeden sürdürmek demek; bütün pisliklere veya bütün çözücü, boğucu, örgütsüzleştirici ve savaştan uzaklaştırıcı tutumlara yol açmak demektir.

Ruhumu Satmamam Öz Savunmamdır

Kendi deneyimimi size açtım; size cesaret vermek için bundan sürekli bahsediyorum. Bu kadar çözüm kabiliyetime, hatta güç olmama rağmen, maddi ve manevi yönden soruna karşı halen çok tedbirliyim. Çok tehlikeli bir biçimde bir aşk macerasına girişmek cesaret ister. Bence aşk çözülmesi ve sonuca bağlanmıştır. Biz duyguları ve sevgiyi ülkeye bağladık. Bu yönüyle de aşkları geliştirdik. Fakat halen sizler kadar cesaretleli değiliz. Bir kişiye bağlılık sizi hain bile yapabilir.

Yaşam pratiğimden en çok şu sonucu çıkardım: Hiç birimizin başka birisini fazla sevmeye hakkı yoktur. “Ölesiye, çıldırmasıya seviyorum” denilir, oysa tam da bunda ihanet olabilir. Olabilir demenin de ötesinde, eğer önlenmezse bundan süper ajan çıkabilir, bu işin bir yönüdür. Duygu gücünü abartılı bir kişiye değil, vatana ve varsa bir vatan savaşımına bağlamak, halk, parti ve yoldaş sevgisine dönüştürmek gerekir. Şunu da tespit ettik: Bir ilişkiye aşırı bağlanmış biri çok gözü kara oluyor. Hemşehricilikte de, ahbab çavuşlukta da bu var. En yakın arkadaşlarımda da bunu gördüm: Bir kızla veya kızsız bir erkekle aylarını müthiş yoğunlukla geçiriyor, ama en sıradan devrimci göreve yarım saat bile zamanını vermiyor.

Ben sorunları bilimsel ele alırım. Madem birisiyle bu kadar ilgileniyor, o halde neden örgütle hiç ilgilenmiyor, neden herkesi sevmiyor? Sevgisini bir puta dökmüştür. Put teorisi de böyle ortaya çıktı. Örneğin, Hz. Muhammed’in sevgisini ele alalım: Onun sembolik de olsa putları kırma çabası var. Putları kırdıktan sonra ise, “Rabb’iniz göktedir” diyor. Bunun anlamı şudur: O dönemde her Arap aşiretinin bir putu var, herkes kendi putuna tapıyor ve kendi putunu yüceltiyor. Dolayısıyla birlik olmuyor. Birlik olmayınca da cehalet çağı ve çöküntü egemen oluyor. Muhammed’in büyüklüğü buradadır. Putları kırmakla aslında devrim yapıyor. “Rabb’iniz göktedir” derken, bir anlamda sevgiyi soyutlaştırıp genelleştirmiştir.

Bu yaklaşımı bize nasıl uygulayabiliriz? Aslında bizde aşiretçilikten daha da geri aşırı bir bireycilik, kabilecilik ve ailecilik var. Herkes ulusal ve toplumsal değerinden koştığı, ulus kavramının bile dışına itildiği için, kendisinin elinde biraz ailecilik ve kabilecilik kalmıştır. Hatta aile de, kabilecilik de çözülmüş, sadece birbirini kandıran iki kişi kalmıştır. Bizdeki muazzam bireyciliğin bir gerçeği veya toplumsal dayanağı böyle geliyor. Bir kişinin bir kişiye aşırı bağlanması; ulusal ve toplumsal gerçekliği –ki, bu aynı zamanda askeri ve siyasal gerçekliği de bağrında bulundurur- bir tarafa itip bütün gücüyle birisini sevmesi, birisine hizmet etmesi ve onun emrine girmesidir, hem de sınırsızca onun emrine girmesidir. Bireysel tutkuların ne anlama geldiği, ne kadar haince, ne kadar seviyesizce, ne kadar çılgınca bir durumu ortaya çıkardığı daha iyi anlaşılıyor.

Birisine bağlanmak biraz tehlikeli olmaz mı? Sadece birine bağlanacağına, bütün arkadaşlarına bağlan. Ananı ve babanı çok düşüneneğine, diğer analar ve babaları da biraz düşün. Akrabalarını çok düşüneneğine, diğer insanları da düşün. Daha sonra bunu geliştirdiğinde ulusu, sınıfı ve hatta tüm insanlığı düşün. Bizdeki ise sıradan köylüdür ve hemen tıkalı kadın-erkek ilişkisine bağlanır. O ilişkilerin içinde bir siyasallık ve toplumsallık yoktur, hele ulusal düzeyden hiç bahsedilemez. Aşiret de çözülmüş, geriye kadın ve erkek kalmıştır. Bunların ise çok kaba bir cinsel ilişkileri vardır. Kabalık şuradadır: İlişkinin ciddi bir siyasal ve sosyal atmosferi yoktur. Bu atmosferden koştukça, birbirlerine girdikçe ağır sorunlar, sorunlarla birlikte çok kaba cinsellik ve içinden çıkılmaz aile gerçeği ortaya çıkar. Önce birbirlerine çok kara sevdalıdırlar. Bu yönlü cinayetler işlerler. Fakat evlenmelerinin ikinci günü birbirlerini vururlar. Çünkü uydurma ilişkiler, tükenmişlik ilişkisi söz konusudur. İlişkinin ulusal, siyasal ve sosyal içeriği yoktur. Çok kaba bir cinsel tutkuyla, olsa olsa bir kaç ay aşk meşk yapabilirler; sonra da çok ağır bir aile sorunu, çocuk sorunu, ekonomik sorun, sağlık sorunları ortaya çıkar. Ondan sonra da birbirlerine girerler; her gün kavgalı bir yaşam başlar.

Aşkın başına bunlar geliyor. Bu ilişkide aşk ve duygu kaldı mı? Daha yirmi yaşına gelmeden yaşam boğuldu. Bütün bunları kanıtıyoruz. Parti Önderliği, partinin eylem kılavuzu ve ideolojik çizgisi bu sorunları görür ve çözüm de getirir. Bunun için bazıları tıkatmayı dayatsalar da biz çözümleyiciyiz. Maalesef böyle aşklar ve duygular fazla değer ifade etmiyor. Fiziğe ve cinselliğe bağlılıkla durumu kurtaramayız.

Saniyorum bazıları bu konuyu saflarımızda çok saptırıyorlar. Örgüt yetkisini, örgüt gücünü kaba anlamda kullanma var. Normal bir sevgiyi geliştirmek ve partinin öngördüğü biçimlere dökmek yerine, bunu çarpık bir biçimde kullandılar. Akıllı olmak zorundayız. Sömürgecilik sevgi yollarını kesmiştir; sağlıklı bir aşkı geliştirme imkânını hiç vermiyor. Önemli aşklar, önemli sevgiler ve yüksek amaçlar için ulusal kurtuluş savaşımını geliştirelim diyoruz. Bu nedir? Bu örgütlenmedir. Örgütlenme nedir? Eğitimidir. Bunu anlamayan biri, “Benim aşkım aslında buna bağlı” deyip kendini aldatmasın. Çünkü büyük bir kısmı kendilerini aldatıyor. Gelenler gece gündüz birbirlerini düşünürse, eğitici ve öğretici olunamaz. Burada aşk intiharı, duygu intiharı yapacaksınız. Küçük burjuva, sınıf intiharını gerçekleştirirse proleterleşir. Siz de biraz duygu ve aşk intiharını yaparsanız örgütçü olabilirsiniz.

Çok sembolik gibi gözükken bazı destanlarımızda hep yarı yolda ihanete uğramış ve ölümlü sonuçlanmış aşklar var. **Mem û Zin, Memê Alan** gibi birçok hikâye bilinmektedir. Onlar da bir gerçekliği ifade ediyor; ulusal amaca ulaşamamanın sembolik bir ifadesidir. Aşk birliktelikleri neden gelişmiyor? Çünkü ulusal birliktelik gelişmiyor. Ulusal birlikteliğin gelişmediği yerde ölüm ve ihanet vardır. Dikenler, fesatçılara deniliyor. Örgüt bozguncuları kimlerdir? Bizim örgütümüzün içinde de çok sayıda Beko* vardır. Sizler kendini ulusal kurtuluşa tam yatıran Mem’ler ve Zîn’ler olmalısınız.

Aşk, bizim bilimselliğe kavuşturduğumuz temelde gelişiyor. Benim bu konudaki akıllığım, bu hikâyeye hem bir bilimsel ifade kazandırmak, hem de çoğunuzun yaşadığı gibi sonuçlandırmamaktır. Gerçekten aşklarınız hep ölüyor. Zaten feodal koşullarda ve sömürgeciliğin egemenliği altında ölmek zorundadır. Örneğin, içimizde bir bozguncu bize kendi ilişkisini ‘tarihi ilişki’ diye dayattı. Bu ilişkinin önünü almasaydık, partiyi bitirme ilişkisine dönüşecekti. Bu ilişki, şimdi emperyalizmin kolunda yaşanan bir ilişkidir. Bunun gibi binlerce ilişki var. Ben böyle Mem ile Zîn’i ne yapayım? Binlerce böyle Mem ve Zîn var. Kaldı ki, ilişkileri şimdi daha somut ele alabiliyoruz. Olay gerçekten zordur, yani bir geleneksel çözümün bile çok uzağındayız. Fazla aşık olduğunuzu da sanmıyorum. Bu ucuz duygularınızı kendi kendinize itiraf edin. Ayıp değil, ben de itiraf ettim, benim de bazı aşklarım oldu veya yaşadığım böylesi durumlar vardı. Ama benim hedefim yenilmemek, ölmek ve boyun eğmemektir.

Önderlik olayını bu yönüyle de inceleyebilecek misiniz? Bu, önemli bir inceleme konusudur. Önderlik olayını veya benim gibi bir yoldaşınızı bu yönüyle tanıyamadınız. Bu konuda da çok büyük bir savaşçı olduğumu bilmeliydiniz. Yedi yaşından beri kız arkadaşlarım vardı, halen de kız arkadaşlarım var, ama bunlar büyük arkadaşlıklardır. Arkadaşlarımla ilgileniyorum, arkadaşlığımı bırakmadım. Dikkat edin, halen bu çalışmalarını sürdürüyorum. Yedi yaşındaki dileğim temelinde aşk arayışlarımı geliştirdim. Aşk böyle başlar. Ancak aşkın önünde feodal engeller var. Feodal engel erken yaşta kızı ve erkeği bir tarafa çeker, on ikisinde sözlü yapar, aşk imkânını veya ortamını kapatır, on beşinde evlendirir ve tümüyle öldürür. Ama ben arayışımı sürdürdüm. Bu konu kitaplara da geçmiştir.

Bundan iyi bir özgürlükçü olduğum ortaya çıkıyor. Benim çocukluk arkadaşım evlendi, ama onu aramalıydım. Bu bir arayıştı ve umutlu olduğumu gösteriyor. Sanırım siz arkadaşlarınızı bıraktınız. Şu kişi şunun karısı, bu kişi şunun kocası oldu. Ben o zaman kızı da, erkeği de bırakmadım. Birisi gitti, ikincisiyle ve hatta tüm ulusla uğraştım. Önderlik tarzını gerçekçi inceleyelim. Bir kız gitti, birçok kızla uğraştım. Örneğin lise çağında, üniversite çağında neden bir ilişki gücüm yoktu? Burjuva çocukları çok doğal ilişki düzenleri içindeydiler. Ama ben sanki beni zincire vurmuşlar gibi ilişkisizdim; adeta bazı kuvvetler beni mıhlamıştı. O zaman sosyalistleşmemiz ve ulusların kaderlerini tayin hakkıyla uğraşmamız bir aşk durumuydu.

Burjuvazi için aşk veya ona göre çok rahat ilişki düzenleri var. Feodal dönem, kapitalizm aşkı durdurdu. Kürt kızı zaten boğulmuştur. Yanı başımda birkaç Kürt erkeği vardı, baş belalarıydı. Örneğin, babası müftü olan tam bir baş belası vardı. Bir gün bıçağını çekerek bir kıza saldırdı, kızı yaralayacaktı. Bunun karşısında dehşete kapıldım; kendi kendime, aman Allah’ım, ben böyle bir Kürt olmamalıyım dedim. Herkes onunla dalga geçiyordu. İşte Kürt aşkı, Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin koridorlarında böyle tükeniyordu. Herhangi bir Kürt için bir şey geliştirmek mümkün mü? Bu bir Kürt gerçeğidir. Birçok Kürt delikanlısı da aşkını bıçağın ucunda gösterir. Bu büyük bir aşk dramıdır; aşk dramı değil de, buna sapıklık mı demek gerekir? Hemen hemen bütün delikanlılar böyledir. Bunlar her gün bir ilişki yüzünden cinayet işlerler. Burada büyük bir suçluluk, psikopatlık veya suç olayı vardır.

Diğer yandan sevinecek kızlar veya burjuva çocuklar vardı. Ama kendi haddimi biliyordum. Çünkü o zaman sevgi gücüm yoktu ve orada böyle davranmakla akıllı birisi olduğum sonucu ortaya çıkıyor. Bizim Kürt gibi yapsaydım, her gün yara bere içinde olurum. Siz ise çok kaybettiniz, burjuvaziye sevdalandınız. Bu nedenle duygunuzu ve ruhunuzu burjuvaziye sattınız. Acaba ruhunu burjuvaziye satmayanlar var mı? Onun Yeşilçam’ının film güzellerine, televizyon güzellerine ruhunu satmayan var mı? Duygu yüceliğini yakalamanız açısından, duygularınızın satılmaması gerekir. Ama büyük ihtimalle hepiniz duygularınızı sattınız. Bütün bunlar sizin neden aşta çakıldığınızı gösteriyor. Burjuva değerlerini sevdiniz mi, onlara uşaklığa da yönelebilirsiniz. Ağanın kızına yöneldiniz mi ağaya bağlandınız demektir. Ağa da, para kimden geliyorsa ona bağlıdır. Para ise sömürgecilerden geliyor. O zaman aşkınızı ve duygularınızı sömürgeciliğe sattın demektir.

Üniversitede, gençlik yıllarında benim yaptığım öz savunmaydı. O zamanlar ilişkiye gücüm yetmediği için kendimi savunuyordum. Aşk adına her şeyi kaybetmektense, kapanmayı tercih ettim. Çünkü gençlik dönemlerimdi, fena takılsam başıma büyük belalar gelebilirdi. Sizde gençlik yıllarınızda muazzam tutuldunuz, böylece çok şeyinizi ve belki de ruhunuzu kaybettiniz. Bu canavar ruhlar ne zaman ortaya çıktı? Ruhun canavarlaşması nedir? Ruhun sapıklaşmasını, ruhun saptırılmasını inceliyor musunuz? Sizdeki ruh kimin ruhudur? Duygunuz kimin duygusudur? Bunlar kimden kalmaz? Bu şiirler kimin şiirleridir, türkülerin kaynağı nedir? Tutkularınız kaynağını nerede buldu? Kız delikanlıyı, delikanlı kızı sevdiğinde, içinde herhangi ciddi bir

*Kürt aşk destanlarında ihanetçi kişilik

sosyal ve ulusal içerik var mıydı? Hiç yoktu. O zaman ruhunuz satıldı demektir veya bunları sorun yapmamanız, aşkı inkâr etmeniz anlamına gelir. Burada satılık ruhlar, işbirlikçi ruhlar, bitmiş tükenmiş duygular var. Nerede aşk, nerede aşık delikanlılar?

Belirttiğim gibi, benim bu yıllarda yaptığım şey kendimi öz savunmaya çekmeydi; kendimi burjuva alışkanlıklarına ve tutkularına karşı savunmayı. Köyde de böyle davrandım. O zaman da köylülerin dayattığı tarza karşı öz savunma durumuna geçtim. Bu tür ilişkileri benimseyemedim. Çünkü böyle duyguların ve kızların bana göre olamadığını düşünüyordum. Daha sonra bir özel ilişki geliştirdim. Dikkatle ele alınmazsa, bir kadın ilişkisinin bütün çabalarını duygu ve özel ilişki bağı adı altında bitireceği görüldü. Düşünün: Ben de sizin gibi olsaydım, o zaman durum ne olurdu? Gruba ve Kürt sorununa öncülük ediyordum, sosyalizme üstün değer biçiyordum. Bu büyük görevlerim olmasaydı, sıradan birisi olsaydım, büyük ihtimalle bitmişim. Klasik bir Kürt gibi davransaydım bu, bitişe neden olurdu. Tutkudur, cinselliktir diye boyun eğseydim, o da bitişe getirirdi. Zamansız kavga da olmaz. Zaman sorununu daha çarpıcı gör ve kendine yüklen dedim. Sorunun nedir, bunlar kimdir, sen nesin, niçin yaptın? Kaba veya usta ölçülerle karşındakinin bela olduğunu anla: TC belası mıdır, feodal bela mıdır, küçük burjuva belası mıdır? Bunlarla iyi hesaplaş. Karşındakine gücün yetmiyorsa, kendine gücün yetsin. Madem bir mücadele dayatılıyor; o halde mücadele et ve kendini yitirme, ustalığını elden bırakma. Tüm bunları sorgulayarak büyük bir mücadele tarzı geliştirdim.

Başlangıçta böyle mi olsun istiyordum? Hayır. Ama ortaya çıkan her somut duruma bir yaklaşım gereği duydum. Böylece ulusu, partiyi ve savaşı bırakmadım. Duygu ve aşk gitmişse gitsin, dedim. Kaldı ki, onun da duygu ve aşk olmadığı, zehir zemberek bir yılan soğukluğu, çoktan ölmüş bir varlık olduğu ortaya çıktı. Bunun karşısında kendimi yitirseydim, PKK denilen olay ortaya çıkmazdı. Bir kişinin kendini ve kendi duygularını çözümlemesi, duygularının altında ezilmemesi çok önemli bir olaydır. Kürdistan açısından benim yapabileceğim en önemli gerçekleştirmelerimden birisi de budur.

Kürdistan'da aşkı geliştirmek ve duyguları taçlandırmak demek, ulusal boyutu görmek demektir. Mem ve Zîn deyip geçmeyelim. Aslında o da bir ulusal birlik sorunudur. Ulusal birlik ve biraz demokrasi de olsa, o feodal baba da olmasa, aslında Mem ve Zîn rahatlıkla birlikte yaşayabilirlerdi ve bilinen ölüm gerçekleşmezdi. Onların yaşamını birçok yönüyle inceleyebiliriz. **Ehmedê Xanê** ulusal birlik istiyor. Yazar, "Kürt hükümdarlığı olsaydı, bunlar başımıza gelmezdi" diyor. Kendisinde büyük bir birlik tutkusu var, onu bu destanda yansıtıyor. Ulusal birlik uğruna büyük çaba harcıyıp aşkın yoluna girdiğini söyleyebiliriz. Ulusal demokratik devrimi biraz geliştirirseniz, aşkın yolunu biraz açmış olursunuz.

Sevgi Yolunu Açabilmek İçin Özgür Kadını Yaratmalısınız

Çerçişevski'nin "Nasıl Yapmalı" adlı eserindeki çözümlemesi, biraz bizim çözümlemelere benziyor. Ben okudum, fakat herhalde bizimki çok daha kapsamlı ve bilimseldir. Kitabı okuyan varsa içeriği hakkında tartışma yürütebiliriz.

A.: Kitapta kapitalizm ve feodalizm ilişkileri işleniyor. Baştaki kadın tipinin babası, ailesi bürokrattır. İlk evlilik arayışında sevgiyi bulamıyor. Daha çok çıkara dayalı bir ilişkisi var.

-Onu sevgiye değer bulmuyor.

A.: Sevgiye değer bulmuyor; hatta erkekle görünüşte ciddi bir sorun da yoktur, fakat onu yaşanılır bulmuyor.

-Sevgi öyle gelişmez tabii.

A.: Daha sonra çıkarsız ilişkilerin geliştirilmesi var.

-Özgür ilişkilere yönelik mi?

A.: Sosyalist toplum ilişkisi de beraberinde...

-Ona mı yöneliyor?

A.: Bu sefer öyle bir sevgiye yönelmesi var. Öyle bir sevgiye yönelirken, eskiden ilişkisi olanla çatışmıyor, onunla sorunu biraz rahat çözüyor. Bir de verdiği düzey şu: Konuştukları insanlar kültürel, siyasal ve sosyal olarak ileri düzeyde tipler.

-Yani sevginin çok ciddi bir kültür temeline ihtiyacı var. Sevginin basit bir güdüsel olay olmaktan çıkması için, sevginin kültürle işlenmesi gerekir; yani kumaş gibi dokunması gerekir.

A.: Zaten kadının kendisi ilk çıkış yaptığında bürokrat kızıdır. Siyasal ve kültürel düzeyi yoktur, feodal etkileri de yaşıyor, ama burjuva anlamda bir gelişme var. Orada sevgiyi bulamıyor.

-Kadının çıkışında hiçbir şey yok. Onun sorunu para değil, hatta çıkardan da kaçıyor. Birçok bürokrat var, ama bunların yüzüne bile bakmıyor. Bol para gördüğünde kaçmayacak kız var mıdır? Aşk ve özgürlük olmadığı için buna balıklama dalarlar. Kızlarımız maalesef öyledir. Büyük maddi fırsatı ve ucuz ilişkiyi kabul etmeyen, özgürlüğe ihtiyaç duyan kim var? Böyle erkek ve kız var mı?

A.: Kitaptaki kadının arayış da bir toplumun anlayışıyla birlikte gelişiyor.

-Rusya'daki ulusal demokratik devrimin sancılı döneminde yazılmış. O dönemin özgür ilişkisine çözüm oluyor. Büyüklüğü buradadır. **Lenin** de o kitabı bu temelde ele alıyor.

A.: Şöyle bir çarpıklık yok: Cinsellik ön plana alınmıyor. İşin siyasal ve sosyal yanını ele alıyor. Bir toplumla ilgili düşünceleri, hatta bunu uygulamaları var.

-Bütün bunların içinde cinselliği, özgürlüğü ele alıyor. Ama bizim ele alışımız çok daha derli toplu ve derinlikli oluyor.

D.: Başkanım, o kitaptaki ilk evlilikte minnet olgusu daha çok hakimdir. Kadının ilk kocasına kurtarıcı bir biçimde bakışı vardır.

-Minnet duygusuyla yapılan evlilik mi söz konusu?

D.: Evet, daha sonra kadının kurtuluşunun toplumsal kurtuluşa mal edilmesi var. İkisinin beraber gelişimi var.

-Kadın minnet duygusundan kurtuluyor veya onu kabul etmiyor. Kendisi ilişkiyi neye bağlıyor? Bu büyük eserin kadın kahramanı kimdir?

D.: Vera.

-Erkeğin ismi nedir?

D.: Kirsanov ve Lopuhov.

A.: İki erkek var.

D.: Orada feodal toplumun parçalanmasıyla, kapitalist çelişkiler de yaşanıyor. Özellikle kızın ailesi, bürokrattan çok zengin bir ailenin kâhyası durumundadır. Annenin kızı satışa çıkarılması söz konusu. Toplumun değerlerine göre mutlu bir gelecek için satışa çıkarıyor. Kızın buna başkaldırısı var ve aydın birinin yardımıyla evden çıkıyor. Yapılan evliliğin dürüstlükten çok uzak olduğunu, sevginin olmadığını daha sonra görüyor. Yaptığı evlilik daha çok saygı ağırlıklıdır.

-Burada sevgi olmadığını görüyor; bu benim arayışlarıma, yaptığım tespitlere benziyor. Yani sevgi göremiyor veya sevgi burada tükenmiş.

D.: Saygı daha ağırlıklı, büyük bir değer de veriyor.

-Ama saygı yetmez.

D.: Değer veriyor, ama burada kendisine hitap eden bir sevgi yok. Kurtulmak için arayışlarını geliştiriyor. Örneğin çalışmaya başlıyor, küçük bir sosyalist topluluk oluşturuyor, fabrika açıyor. Bu sefer kendisinin de farklı bir sevgisi olabileceğini düşünerek başka bir arayışta bulunuyor.

-Tam bir sosyalist sevgi denemesi mi oluyor?

A.: Öyle de denebilir, biraz hayalcilik var.

-Bence hayaldir, öyle bir ilişki de yaşanmamıştır.

A.: Gerçekliği yoktur.

-Bu, Çernişevski'nin sosyalist ilişki özlemidir. Bunu böyle anlayalım. Aslında öyle bir şey yaşanmamıştır. Fakat ona benzer örnekleri incelemiş, böyle bir soyutlama yapmıştır. Roman aynı zamanda bir soyutlamadır.

A.: Toplum projesini belli bir ilişki üzerine kurmuş.

-Yıkılması gereken bir mutlakiyet ve oldukça ağır geleneklerin etkisi altında bir toplum gerçeği var. Ulusal demokratik devrim aşamasıdır. Vera'nın sıyrılışı, feodalizmden sıyrılıştır. Aydındır ve biraz da burjuvaziyi temsil ediyor; ama ondan da sıyrılmaya gereğini duyuyor ve sıyrılıyor da. Daha sonra sosyalist toplum projesine yöneliyor.

Biz bunu biraz daha gerçeklerimizin derin tahliliyle yürütmek istiyoruz. Gözü kara bir biçimde aşk diye kendini ortaya koyan kişi varsa bilmeli ki, böyle bir aşk ve sevgi durumu yoktur. Örneğin Vera, bir aydınlı yaptığı evlilikte aşkın olmadığını görmüş. Bizde aydını bırakın, ondan bin kat daha geri duranlar yaşadıkları ucuz duyguları sözüm ona aşk veya duygu diye tanımlıyorlar. Bizim buna özgürlük dememiz imkânsızdır. Çünkü çok geri düzeydedir. Üzülmeniz veya kendinizi hor görmemiz için belirtmiyorum, ama bugünkü koşullarda aşkı, duyguyu ve sevgiyi yakalamak, **Einstein**'in teorisinden daha zordur. Biliyorsunuz, izafiyet teorisi, zor bir fizik teorisidir. Aşk belki ondan daha zordur. Onun için de bu kadar kavga ve tartışma var. Aşk kolay olsaydı, biz de bu kadar uğraşmazdık. Benim bütün çabalarımla yapmak istediğim şey, hiç olmazsa satılmış ruhları, ölü canları ve bağlanmış kirli tutkuları biraz sınırlamak, mümkünse bir sevgi ortamını yaratabilmektir.

Sizin sevgiyi yaşamamanızı bir yana bırakalım, bunun ortamından bile uzaksınız. Sizde bunun iradesi, amacı ve tutkusu yoktur. Bunu toplumsal düzey için belirtiyorum. Ulusal gerçekliğimizde henüz bunlar yoktur. Çok kaba saba insanlar söz konusu. Kendimi çok beğendiğim için söylemiyorum; ama ben ne bir kızın bir erkeğe, ne bir erkeğin bir kıza yaklaşımını doğru buluyorum. Her türlü duygularını ve temaslarını çok çirkin buluyorum. Bana hakim olan bir duygu şudur: Güzel duyguyu, güzel teması kendime bile henüz yedirmiş değilim. "Çok güzel yapıyor" diyebilirsiniz. Ama ben yaptıklarımı çok yetersiz buluyorum veya hiç beğenmiyorum. Beğenme kabiliyetim ve mükemmeliyetçilikle uğraştığım bilinmektedir. Bu, çok büyük çaba istiyor. Bu konuda bize örnek olabilecek veya bütün değer sistemlerimize cevap teşkil edebilecek bir savaş istiyor.

Savaşı geliştirmesek, aşkı ve duyguyu bir yana bırakalım, sizi insan yerine bile koymazlar. Bir jandarma gelir, ikinci gün senin karını ve kızını elinden alır. Kocanı zaten çırılçıplak soyuyor, dövüp rezil ediyor. Bu ortamda aşk, sevgi olur mu? Bizim büyüklüğümüz şuradadır: Bu ortamı görünce, ben bu ailecilik işlerine girmem, böyle olacağına hiç olmasın dedim. Kadınlarla bağlarımız savaş bağlarıdır ve bu sınır çok önemlidir. Siz bunu da anlamak istemiyorsunuz. Bazı kadınlar ve erkekler bunu dikkate almıyor ve fena çarpılıyorlar. Savaş bağı temelinde bir katılışımızın olduğunu asla göz ardı etmeyin. Aşkınızın ismi şimdi mücadeledir, savaştır. Şimdilik biz aşkı böyle geliştirebiliriz. Önce nasıl savaşırsınız? Bu çok önemlidir. Çok çetin ilişkiler içinde biraz aşk da olabilir, ama bunun şimdiki aşaması savaştır.

Bu konuda benim yaptığım bir yenilik var. Bende yani başındakine boyun eğme yoktur. **Zin'leri** ve **Mem'leri** ne yaptık? O feodal kurallara boyun eğmektense ve kör bir kavga içinde birbirini tüketmektense, sizleri bir halk savaşına, Kürt gerçeğinin bir özgürlük savaşımına çekmemiz büyük başarıdır. Aşk için bu çok büyük bir adımdır. Bu konuda çok önemli bir savaşın içinde olduğumu belirttim. Kadını ve erkeği çözümler ve savaşa çekerken çok ustaca bir tarz uyguluyorum. Kendimi abartmak için belirtmiyorum. Ama sizi tehlikeli ve köle ilişkilerden veya ihanet ilişkilerinden çekmek için ne kadar tedbir aldığımı, nasıl çare üstüne çare düşündüğümü biliyor musunuz? Bu kadar kız ve erkeği nasıl çektik ve bu çalışmalarını nasıl yan yana yürütüyoruz diye herkes hayretler içersindedir. Kadının mücadele saflarına gelişinde bir özgürlük olayı var. Bunu görmek isteyen çok azdır. Hatta ne kız ne de erkek bunu fazla anlamak istiyor. Biz, bu savaş koşullarında neden bir araya geliyoruz? Bu kadar açlığa ve susuzluğa rağmen, bizim bu sevdamız nedir? Hiç kimse bunu kendine sormuyor. İkiyüzlü bir yaklaşımla her an fırsat buldular mı yoz davranıyorlar. Bu da çok tehlikelidir.

Böyle davranmak istemiyorsanız, savaş ve örgüt gerçeğine doğru yaklaşacaksınız. Bu dönemde aşk, örgütlenerek ve savaş geliştirerek olur. Siz bunları anlamıyorsunuz. Benim kadar ilgili ve tutkulu kişi az bulunur. Dikkat ederseniz, büyük fırsatım

olduğu halde, hiçbir zaman ucuz bir cinselliğe yönelmedim. Bunun bin bir nedeni var. Fakat yine de hiçbir erkeğin benim kadar kadınla ilgilendiğini sanmıyorum. Gerek PKK içinde, gerekse PKK dışında benim bu konuda büyük bir ilgi alanım var. Kadında bu etkiyi nasıl yarattım? Aslında bu büyük bir olaydır. Halen büyük bir özgürleştirme savaşımım var. Bu çalışmayı kandırmayla ya da parayla yürütmüyorum. Devrimci kadın yoldaşlarımızın hepsi neden bana bağlıdır? Kürt kadını neden müthiş bağlanıyor? Bunu anlamak gerekir. Kocalarını, hatta birçok eşi dostu neden bırakıyorlar? Ben mi onlara bırakın diyorum? Hayır. Sorunu çözme gücüm var. Önderlik gerçeğine bağlanmanın bin bir nedenini ortaya koyuyorum. Bu çalışma büyük bir çalışmadır.

Bütün bunları belirtirken, kendimi gökten zembille inme biri yerine koymuyorum, bir çabadan bahsediyorum. Anam bana “Kimse buna kız vermez” derdi. Doğrudur, ne sen kız alırdım, ne de kimse kız verirdi. Demek ki o zamandan beri ayrıksı bir duruşumuz var. Ama kadın çalışmaları, büyük özgürlük çalışmaları yapıldı; kızların hepsi bu mücadeleye geldi. Hiç kimseye zorlama yoktur, kadın yoldaşlarımızı zorlasan bile. kolay kolay buradan atamazsınız. Çünkü hepsi ölümüne bağlıdır. Yüzlerce kadın yoldaşımız şehit düştü. Hepsinin aşkı şahadet oldu. Bunların da anlamı var, bunları biraz çözmek gerekir. Geliştirdiğimiz ilişkilerin basit ilişkiler olmadığı ortaya çıkıyor. İlişkilerimizi basit bir cinselliğin kurbanı yapmadık. Ülkesi için gözünü kırpmadan mücadeleye müthiş yürüyebiliyorlar. Bu da bir aşk olayıdır veya aşkın bir biçimi olarak gelişiyor.

Dikkat ederseniz, sizin dayattığınız bireyciliktir, benim dayattığım ise ulusallıktır. Sizin dayattığınız mı, yoksa benim dayattığım mı etkili? Şu anda benim dayattığım ulusallık etkilidir. Bu da savaşla gerçekleşti. Bana sözüm ona özel ilişki amacıyla yaklaşanlar, canıma okumak ve komplo yapmak isteyenler de var. **Cem Ersever**'in kitabında, kadın yoluyla ve komplocu anlayışlarla bazı kadınların yanıma kadar nasıl ulaştığı ortaya konuluyor. Birçok ajan kadının mücadele saflarına yollandığını zaten biliyoruz. Bunların hepsi bize karşı büyük bir savaş yürütse de, mücadeleye ve Önderlik gerçeğine ölümüne bağlı birçok kadın yoldaşımız da var. Bunlar bir gerçektir.

Bütün bunlar kendiliğinden değil, büyük bir çabanın ürünü olarak gelişiyor. Bütün bunların kanunları var. Bilmeyenler öğrenmelidir. Eğer bir aşktan bahsedeceksek, aşkın da bu anlamda kanunları var. Siz de becerikliyseniz böyle geliştirin. Burada benim sorum bir kızla ilişki geliştirmek değildir. Ben dünya genelini bir tarafa bırakıp, Kürt olayında özlü kadını yaratmakla uğraşıyorum. Çünkü sevgi yolunu açabilmek için önce özgür kadını yaratacaksınız. Ayıplamak için belirtmiyorum, kendimi de çok beğenmiş değilim; ama mevcut kızların fazla sevecek veya birlikte kalmamak hiçbir şeyleri yoktur. Bunu küçümsemek için de belirtmiyorum. Hepsini Allah'ın fukarasıdır. Kendilerine saygı duyulur, ama sevgi duyulmaz. Belki fiziği var, ama ruhu, düşüncesi ve dili yoktur. Cesareti var, ama inceliği yoktur. Bunları göz önüne getiremezseniz, başarılı bir mücadeleyi yürütemez ve sevemezsiniz de. Ama sevgiyi geliştirmenin de mümkün olduğunu göreceksiniz. Sevgi bir sanattır, büyük bir incelik ister. Çok güzel sözler, fiziki güzellik kadar muazzam bir ruhsal güzellik ve düşünce keskinliği gerektirir.

Benim adım çıkmış; beni hiç görmeyen biri bile bana tapıyor. Hiçbir rütbeye, hiçbir siyasi sığınmadan, yetenekli ve özgürlüğü konuşturacak bir kişi olduğuma inanıyorum. Ama yoldaşlarımız beni çok büyük bir otorite olarak görüyorlar; feodal bağlılıkla, aşiret ve din bağlılığıyla, ne dersiniz deyin onunla ele almaya çalışıyorlar. Bu, benim için büyük bir talihsizliktir. Belki de bu yüzden özgür bir aşkı geliştirememeye tehlikesi doğabilir. Ama siz gücünüzü çok tehlikeli bir biçimde kullanıyorsunuz. Ben o gücü bir tarafa iterek özgür ilişkiyi yaratmaya çalışıyorum. Yani kadınlar bizim erkeklerimizin yanında belki tiril tiril titrerler, ama benim yanımda çok değişik olmak durumundalar.

Otoriteden kaynaklanan bağlılıkların ve çok çeşitli ilgilerin önünü kesemezsem, bunları özgürlüğe bağlayamazsam, benim iyi bir özgürlük savaşçısı olmadığım ortaya çıkar; bu da kendime yapabileceğim en büyük kötülük olur. Siz bunu hiç düşünmezsiniz; tam tersine, bununla gururlanırsınız. Ben böyle bağlılıklardan nefret ediyorum, ama özgürlük bağları uğruna da büyük çaba harcıyorum. Nerede özgürleştirilmesi gereken bir kadın varsa, adeta avcı gibi onu tutup özgürlüğe bağlıyorum. Bu da benim için bir sanattır. Erkekler benim için, “Bizim karılarımızı ve kızlarımızı bırakmadı, hepsini çektii götürdü” diyorlar. Özgürlük avcılığı bir yetenek, bir özgürlük arayışıdır. Bu da bir aşktır. Ben böyle yaşıyorum. Bunun kendiliğinden olduğunu sanmayın. Öyle olduğunu sanan varsa hepsi de çakılıp kalır.

Sevgi için dağlardan, gökten güzel bahsetmek gerekir; oysa şimdi dağlarımıza bombalar yağıyor. Düşman aşkın yolunu tıkamıştır ve size göz açtırmıyor. Tek sarılabileceğiniz araç müthiş bir örgütçülük ve eylemciliktir. Ama yine de aşktan, sevgiden umudunuzu kesmeyin. Ben erkekleri veya kadınları zora sokmak için bu çabaları geliştirmiyorum. Bize öfkelenmeyin, protestocu davranmayın. Aşık olmadığınız veya kendi duygusallıklarınıza ortam bulamadınız diye bize küsmeyin. Bazılarınız tepkilidir, çünkü istediği tarz yaşam elinden alınmıştır. Bir provokatör, “Sen yaşamımızı çaldın. Bu PKK'yi de biz yere gömeceğiz. Avrupa'da istediğimiz kızla yaşamak istiyoruz, fakat sen başka şey dayatıyorsun” diyordu. Benden öyle intikam almak istiyordu. İşte bu teoriye göre yaşama tehlikeniz var.

Bana göre ise, Kürdistan'da öyle yaşanmayacak. Bu da benim kanunumdur. Benim bu konuda kendimle başlattığım bir savaş var. Böyle yaşamaktansa, bu yaşamı yerin dibine gömerim diyorum. O ise, “Senin yerin dibine gömdüğün yaşama biz özgürlük diyoruz, senin geliştirdiklerini de yerin biz dibine gömeriz, çünkü bu diktatörlüktür” diyor. Sömürgeciliğin bir iddiası da budur. Bu dolaylı değil, direkt bir iddiadır. Siz hangi taraftasınız? Eğer benim tarafımdaysanız, özgürlük savaşçıların nasıl olması gerektiğini neden kanıtlamıyorsunuz? Neden öfkeleniyorsunuz? Neden partileşmeye ve ordulaşmaya gelemiyorsunuz? Eğer bizden yanaysanız, neden kolay ölüyorsunuz? Oysa her gün bize bağlı olduğunuzu belirtiyorsunuz. Ancak Önderliğe bağlılıkta son derece boyun eğmeci yaklaşıyorsunuz. Gücünüz özgürlüğe yetmediği için, sadece kafa sallıyorsunuz. Bu da sizi boşa çıkarmanın, bağlı olmamanın veya bağlı olmak adı altında bağlı olmamanın bir biçimi oluyor.

“Sevdiklerimiz ve ailelerimiz vardı, o yaşama alışmıştık” diyorsunuz. Kimisi rahat yuva, kimisi eş dost, kimisi ahbap çavuş, kimisi herhangi bir put arıyor; ondan koptuğu için de bize öfkeli. Yoksa merkezimiz bu kadar ağır davranır mı? Önde gelen kadrolarımız bizimle bu kadar oynarlar mı? Yıllardır savaşın içindedesiniz. Müthiş bir ordu kurmazlıkta bu kadar ısrar eder

miydiniz? Biraz protestoculuğunuz var ve bu biraz işinize geliyor. Kendi tarzınızla yaşamak istiyorsunuz. Ben de size bağılım ve size bağılığımı böyle ortaya koyuyorum. Çözümleme ve pratik imkân yaratma gücümü biliyorsunuz. Başka türlü bağılılık olmaz. Bir Kürd'ü adam etmek başka nasıl mümkün olabilir? Kürt de değil, özgür bir insanı yaratmak başka nasıl mümkün olacak? Siz söyleyin, ben size uyayım; ama çözüm diye beni dikkate alıyorsanız, ben de bunları belirtiyorum.

Çok yoğun bir çaba harcıyorum; hiçbir insanoğlunun kolay cesaret edemeyeceği bir biçimde sorunlara el atıyor, geleceği ve geçmiş bütünüyle göz önüne getirerek ve bazı işleri yaparak yoldaşlık gereklerini yerine getirmeye çalışıyorum. Birçok konu var. Ben sadece çözme düşünme gücünüzü geliştirmek için bazı ipuçlarını veriyorum. Çünkü çok ağır koşullar altındasınız. Yine fedakârlık istemek de fazla anlam ifade etmez. Sadece savaşı geliştirmek de yeterli değildir. Bütün bunlar birbirlerine bağılıdır. Hepsine hakkını vermek için buna yüksek bir çözüm gücünü, çok yönlü militanlığı ve bir aşamaya hakkını vermek gerekir diyorum. En doğrusu da bu oluyor. Eskiye yıkıyoruz, ama yeniyi yapmak için de ölçülerimizi tam geliştirmiş değiliz. İş çingene çadırına benzetemeyiz. Yine inkâr etmekle de sorunun altında çıkamayız.

Devrim Yeni İfade Etme Sanatıdır

Savaş her sahada savaştır ve her devrimin kendi güzelliğini yaratma savaşını verdiği iyi biliyoruz. Devrimler esas olarak güzellik içindir, daha kabul edilebilir bir yaşam içindir, yani sevgi içindir. Yalnız yıkmakla ilgilenirseniz, istilacı ve anarşist olursunuz; bunlar da bir devrim için yeterli değildir. Yıkma ve dağıtma gerekiyor, ama devrimi ancak yapmakla tamamlayabilirsiniz veya ancak yapmakla birlikte devrimin istilacılıktan ve anarşizmden farkı ortaya çıkar.

Siyaset aşktır, örgütlenme aşktır, propaganda aşktır. Ben deli miyim bu kadar örgütsellik geliştireyim? Ben aşkı kurtarmak için siyaset yapıyorum, örgütlenme yapıyorum, bu kadar savaş olanaklarını ortaya koyuyorum. Kadın özgürlüğünü geliştirmem için nedeni aşkı kurtarmaktır. Ama siz de çok iyi biliyorsunuz ki, ben müthiş bir ajitatör, propagandacı ve örgütçüyüm; her gün savaş olanaklarını arttıran biriyim. Madem aşk istiyorsunuz, o halde örgütlenin, siyasallaşın ve askerleşin. İşte çarpıcı aşk budur. Aksi halde aşk inkâr olur. Çok sevmek istiyorsanız, sevmek istediğinizi yaratın. Kimi sevebilirsiniz? Çarpıcı bir biçimde sevmeye cesaret eden var mı? Evlilik ve nişanlılık ne anlama gelir? Ben evliliğe zincirleme diyorum: Evlilik birbirini zincirlemez, bağlamadık. Geçmişte onun sembolik bir anlamı vardı; o da ilişkiyi meşrulaştırıp toplumun kurallarına uyarlamayı. Bizde bu tam tersinedir; bu ilişki bağlamaya, köleliğe ve gayri meşruluğa götürüyor.

Sömürgecilik ve 12 Eylül faşizmiyle bağlantısını kurduğumuzda görüldü ki, bu ilişki görünüşte meşrudur, ama özünde en tehlikelidir. Duygularınız için de bunlar söylenebilir; görünüşte masum, özünde ise sizi ihanete çeken duygulardır. Çünkü örgütten ve savaştan kaçırıyorsunuz. Bu, objektif olarak ihanettir. Zaten ikinci günün sonunda subjektif ihanetle tamamlanıyor. O zaman aşk ve duygu nerede kaldı? Örneğin, gelinlik meseleleri var, o da sembolik bir olaydır. Bir gelin nasıl kuşanır? Aslında gelin güzellik olayını zirvede yaşamak ister. Ben ise kefeni giydi diyordum. Belki size zor gelir, ama benim teorilerim biraz böyledir. Bunun doğru olduğu sonunda ortaya çıktı.

Aslında ne erkek kızdan ayrılmıştır, ne kız kendini erkekten ayrı sanmıştır. Ayrılıklar öyle değildir. Savaşa gitti diye birbirinden ayrıldı dememeliyiz. Ayrılık da, birlik de biraz daha farklıdır. Biz birleşmek için bu kadar büyük bir özgürlükçü kalkışı esas alıyoruz. Büyük birliktelik için binlerce şehit de olabilir. Ana ve babayı, kızı, eşi dostu feda etmeyi göze almadan büyük çıkışı yapamazsınız. Analar bile en değerli varlıklarını vatan için şehit verdiklerinde, büyük bir birlik ve buluşma için olduğunu bildiklerinden buna katlanıyorlar. Bilindiği gibi ana-evlat sevgisi dayanılmaz boyuttadır. Kürdistan'da oluşan gelişmeleri göz önüne getirdiğimizde, şahadetler de dahil, ayrılıklar birlik anlamına geliyor. Ruhunda bir birlik olayı var; işte bu ulusal birlik oluyor; demokratik temelde halkın özgürleşmesi ve birleşmesi anlamına geliyor. Peşmerge bunu anlamaz; peşmerge bir gün için kadından koştığında biter. Peşmerge mutlak feodal kanunların etkisi altındadır. Biz bunu reddediyoruz. Dolayısıyla o tip ayrılıkları fazla büyütmeceğiz. Birliği başka yerde arayacağız.

Aşkı geliştirmek isteyenlere, sevdiği kıza veya erkeğe ulaşmak isteyenlere büyük imkân sunuyoruz. Benden daha ne isteyebilirsiniz? Peygamberin cenneti vaat etmesi gibi değil, etle tırnak kadar, ekme ve su kadar gerekli olabilecek bir şeyi veriyoruz. Siz aşkı kolay sanıyorsunuz. Oysa Kürd'ün namusu ve yüreği yoktur. Zaten benim Kürt olmadığımı veya tek olduğumu iddia ediyorlar. Eski Kürd'e, eski, yenilmiş ve bitmiş ilişkiye devlet sahip çıkıyor ve yalnız beni affedilmez buluyor. Bunlar gerçeklerdir, bunları ben icat etmiyorum. Zorla beni beğenin veya benimle yol alın da demiyorum. Hoşunuza gidiyorsa ve karar vermişseniz, nasıl bir savaşçı olduğumu, nasıl bir yoldaş olduğumu bilerek adımınızı atın.

Yoldaşlığın çerçevesini anlatmak için ne yapmalıyım? Niye anlamaya yanaşmıyorsunuz? Kendimi tanıdığım dan beri, arkadaşlık ve yoldaşlıkla uğraşıyorum. Daha iyisini siz yapın, o zaman ben size katılalım. Zaten katılıyorum da; sizde ufak bir canlılık belirtisi olduğunda, ona müthiş katılıyorum. Siz de biraz yüksek katılım gücü gösterin. Bu kadar eleştiri geliştirdiysek, bunun nedeni çözümün o kadar yakın olmasıdır. Sorun bu kadar çarpıcı konuluyorsa, bunun nedeni çarpıcı cevapların da devreye girmesidir. Bir yerde sorunlar ne kadar ağırsa, çözümler de o kadar yaklaşmış demektir. Dolayısıyla başarıma gücünüzde her zamankinden daha fazla inanabilirsiniz. Çabalar, isabetli sergilenen planlı devrimciliğin gereğidir. Bir devrimci her zaman planlıdır. Çabalarını bütünüyle hesaplayarak sergilemesini bilir. Onu şimdiye kadar fazla yapmadınız. Plan gereğimizi, hatta amaç ve taktik gereğimizi çok çok aştınız; bunun sonu yoktur.

Devrim her zaman yeniyi ifade etme sanatıdır. Yani onun içinde kesinlikle disiplin ve kural vardır. Bu, düzendeki normal kanundan ve kuraldan çok daha fazla hükmünü amansız yerine getiricidir. Daha büyük sorumlulukla yüklenelim. Bazılarınız işleri gerektiği kadar yürütüp ileriye taşıma gücü gösterirlerse mutlaka başarırlar.

Konuyu kısmen ortaya koyabildik. Yetersizse bunun biraz edebiyatına yönelmek gerekebilir. Bize birkaç romanlık anlatım gerekiyor. Çok daha geniş seminerler vermek gerekiyor. Bu konularda da bir ahlaki tutumu belirtmek, bir güzellik anlayışı, bir cinsellik anlayışı, bir evlilik anlayışı gerekiyor. Tüm bunlar için yeni esaslar belirtmek gerekecektir.

19 Ocak 1994

KADININ KURTULUŞU DEMOKRATİK EŞİTLİK VE ÖZGÜRLÜK DEĞERLERİYLE GELİŞECEKTİR

Özgür yaşam düzeyini sürekli geliştirmeye çalışır ve bunun ölçütlerini yakalamaya özen gösterirken, kadın çalışmaları tutarlılığı, dengeliği, adaletliliği, içtenliği, dürüstlüğü ve güzelliği temsil etmede büyük anlam ifade eder. Bir kişinin gerçeğini tam anlamak istiyorsanız, genelde kadınlar ve özellikle genç devrimci kızlardan oluşmuş bir grup çalışması ortamında onu gözlemeniz ve niteliğini kavramanız çarpıcı olacaktır. Bunun birçok nedeni var. Genç kızlardan oluşan ortam büyük bir yücelik çağrısına olduğu gibi, çok tehlikeli eğilimlere de yol açabilir. Çünkü bu sınıflı toplumun, hatta sosyal gelişmenin birçok önemli aşamasında ilk üzerinde durulan, değerlendirilen, toplumsallaşmaya ve onun gelişmesine olduğu kadar sınıflı olmasına ve baskılı gelişmesine yol açan bir ilişki konusudur. Bir nevi değerli bir mülk gibi görülmeye çalışılır. Hakim olan ve gücünü biraz toparlayan bir kişi, kadını kendi mülk ve egemenlik düzenine tabi tutmaya tutku derecesinde ilgi duyar. Evlilik biçimleri, duyu biçimleri gücüne göre şekillenir. Bu arada kadının köleleşme düzeyi ve toplumdaki yeri belirlenmeye çalışılır. Birey en çok bu konuda kendini halletmeye çalışır. Cinselliği, yalnızlığın en yoğun dindirilmek istendiği karşı cinsler gerçeğini de göz önüne getirirsek, anlamı daha çarpıcıdır.

Kendi çalışmalarımızda kadınıla işe başlamanın hem isabetli, hem de doğru gelişmek açısından büyük önem taşıdığını sıkça vurguladık. Bu gerçeklikten habersiz bir gelişme ve bu gerçeğin çözümüne dayalı olmayan bir toplumsal çözümleme büyük yetmezliklerle karşı karşıyadır ve sağlıklı bir toplumsal hareketi geliştirme imkânı vermez. Tarihte önemli devrim aşamalarında, devrimin doğası gereği, devrimin önder kişilikleri bu temellerde mutlaka bir gelişmeye damgalarını vurmak isterler. Seçkin, tutucu ve ihtilalci tipler kendini yüzeye vurabilir. Devrim ne kadar derin ve boyutluysa, kişilerin şekillenmesi de o kadar çarpıcı olur. Devrim dönemi, açığa çıkma dönemidir. Devrim dönemi eski ilişkilerin yıkılması kadar, yeni ilişkilerin kendini mümkün kılması dönemidir.

Denilebilir ki, bizim gerçeğimizde devrim önceki dönemin sadece tutuculuğu değil hiçliği gerçeğimizin çok ileri bir yönüken, her şeyden yoksunluk ve hiçlik temel özelliğini dile getirirken, tutulacak, muhafaza edilecek fazla bir şey söz konusu değilken, devrimci dönemin kuruluşu çok daha yamandır. Eğer öze sadık kalınırsa, ilişkinin geliştirilişi ve biçimlendirilişi kişide kazanma imkânlarını ortaya çıkarır. Umutsuz olmakla kazanmanın mümkün olmayacağını görürse, yüksek kazanma istemi ve çabaları daha güçlü olur. Çünkü muhafaza edilecek geçmiş bir dünyası da fazla yoktur. Ne sermayesi, ne de geçmişe ilişkin hayali var. Yaşamak istiyorsanız, kazanma gereğini ve bunun büyük çabasını göstereceksiniz. PKK Önderlik gerçeğine hakim olan biraz da budur. Geçmişte hiçbir şeyin veya bir şeye değer olanın bulunmaması durumu söz konusudur. Her şey yoksunluk, her şey güçsüzlük, her şey hiçlik temelindedir. Ama yaşamaktan da vazgeçilmiyorsa, o zaman her şeyde bir kazanma ve yaratma hırsı ve yeniden biçimlenme olmalıdır. Bunun da nasıl çarpıcı yaşandığı bilinmektedir.

Kadın ilişkilerinde de bunun derin izlerini görmemek mümkün değildir. Önderlik gerçeği aslında kendini bulurken veya ifade ederken, adeta bir genç kız masumiyeti biçiminde olmaya büyük özen gösterdi. Genç kız masumiyeti derken, bunun ne anlama geldiğini kendiniz daha iyi bilirsiniz. Genelde kadın, özelde gençliğin başlangıcındaki bir genç kız, kendini fazla mal ve mülk sahibi olarak görmez; fakat kendini bekleyen mal mülk konusu olma durumu daha sonra başına getirildiğinde, bunu anlamakta güçlük çeker. Saflık biraz buradadır. Gençliğinizde bu daha da çarpıcıdır. “Ben ne olacağım?” sorusu, gittikçe onun psikolojisini temelde sarsar. Halden hale girip derin endişe ve telaş yaşarken, umutlarını da oluşturmaya özen gösterir. “Ne olacağım?” sorusu gittikçe yakıcı bir hal alır.

Bunun çok önemli nedenleri var. Toplum, özellikle aile genç kızı öyle bir konuma getirmiştir ki, bekleyebileceği sadece şanslı bir kocadır. Öyle bir erkeklik gerçeği söz konusudur ki, en iyisi bile ölçsüz davranışlarıyla bütün tutkularını bir çırpıda kadından çıkarmak isteyen bir kişiliktir; saldırganlığa kadar varan yaklaşımlarıyla adeta bir canavar, bir vahşi gibidir. Zorbela birkaç duyu sözcüğü ağzından çıksa da, aslında ondan karşıdakini anlaması ve hele anlayışlı olması fazla beklenmemelidir, beklenemez. Bunun mülk düzeniyle, aile ve düşman gerçeğiyle ilişkisi var. İstese de ona gücü yetmez. En değme erkeğimiz kadın karşısında bitiktir. Kolay birkaç sözcüğü ve davranışı sergilemesi çok zordur. Saygı ve sevgi ölçülerine doğru yaklaşması onun için daha da zordur. Bütün yaklaşımlarında kadına hakim olmak, onu mülk edinmek ve hiçleştirinceye kadar kendine sınımsız bağlamak ister. Kişiliği oldukça tüketici bir tarzı dayatmaktadır; bu konudaki kompleksi, hırsı ve kini dizginlenemez boyutlardadır. Malın elinden çıkmasına tahammül edemez, hatta özgür konuşmasına bile katlanamaz. Etki sahasına girmişse ve özel ilişkilerle biraz bağlanmışsa, bu bir kan davası nedeni olabilir. Toplumsal gerçekliğimize baktığımızda, “Sen misin benim kızıma bakan?” der. Hele eşiyse, kendine göre ufak bir kötü davranışta bulunmak ölüm nedeni olur. Çözümlemelerde dile getirilen, bunun bir namus anlayışı olmadığı, geri Afrika kabilelerinde bile özgür olanın bizde katletme nedeni olduğu ve bunun da bir gerilik olduğu biçimindedir. Bu, sağlam aile ölçüsü değil, bitik aile ölçüsüdür. Bitik aile ölçüsünün ise, yurtseverliğe engel teşkil ettiği ortadadır. Sömürgeciliğin daha çok bu temelde bu kurumu esas alarak yüklenip sonuç almaya çalıştığı oldukça açılmıştır.

Devrimci kişilik alternatif bir ölçütte geliştiği oranda, bu ilişkiye sağlıklı yaklaşım gücü gösterebilir. Bir kişinin özgürlük düzeyi, kadınlık olan ilişkisinde ve kadın çalışmalarında kendini belli eder. Kişi sağlıklı çalışıyorsa, oldukça değerli bir çalışmanın sahibidir. Kısa sürede boğduruyor ve çarpıklaştırıyorsa, bu kişilik sosyalist ve demokratik olmaktan da öteye, karşı-devrimin sınırında gezen birisidir ve kendisinden çekinmek gerekir. Kendi deneyimimde bunu birçok yönüyle tespit ettim. Duyarsız olmak kadar, fırsat buldu mu eski ilişki düzenini bile geride bırakan yaklaşımlar, çalışmalar için büyük bir tehdit oluyor. Bu sorun hala saflarımızı oldukça ciddi etkiliyor. Bu yaklaşımı aşan çok az sayıda ilişki var.

Önderlik gerçeğimizde yakalanmaya çalışılan düzey hayli anlamlıdır ve buna dikkat etmelisiniz. Kadın çözümlemesi, özellikle devrimci özgür kişilik özelliklerinin netleştirilmesi, kadro politikamızın da çok önemli bir yönünü teşkil eder. Nitekim birçok alanımızda bu soruna gösterilen yanılmalı, yetmez ve tasfiyecilik yaklaşım, örgütlemeye ve ordulaşmaya da çok ileri bir tasfiyecilik biçiminde yansımıştır. Bunun örnekleri hayli zengindir. Şunu ortaya çıkardık: Kolay ve hazır ilişki olmaz. Sevgi kendiliğinden gelişemez. Sandığımız gibi duygusal olamazsınız; yüreğiniz çok istese de aşık olamazsınız. Bunun kanunları var ve biz buna Kürt aşk kanunları diyoruz.

Ben edebi eserleri pek okumam; hatta toplumumuzdaki masal, hikâye, destan türündeki eserleri de okumam. Ama kulaktan dolma bilgilerimle bile, bir **Mem û Zîn**'in ulusal demokratikleşme aşamasında feodal bir kilitlenmeyi ifade ettiğini çıkarabildim. Mevcut tipler incelendiğinde, ulusal ve biraz daha demokratik bir gelişme isteniyor. Bu, bizim geleneğimizde çok etkili olduğu için, hemen hemen birçok ulusun ve halkın tarihinde de böyledir, bir aşk hikâyesi türünde kendini dillendirir. Oysa bir bey kızıyla bey çocuğunun çok kolay ilişkiye geçmesi gerekir. Çünkü bunlar yapacakları evliliklerle birbirlerini güçlendirirler. Ortaçağ bunun örnekleriyle doludur; zaten feodal sınıf biraz da bu temelde oluşmuştur. Ama bu sefer bu temelde oluşmuyor, Mem û Zîn'de bu böyle gelişmiyor.

Bu eser, 16. yüzyılın sonlarında yazılıyor. Bu yüzyılın sonunu düşünelim: Bu dönemin ulusal birlik özlemlerinin ağır bastığı ve feodal engellemelerin bu birlik önünde en ciddi engeli teşkil ettiği bir dönem olduğu hemen anlaşılır. Feodal tutuculuk, parçalayıcılık ve feodal düşmanlıklar öyle acımasız işleniyor ki, gerçekten destan demeye değer. Bunun başarılamayışını anlıyorum; bu aşkın neden olumsuz sonuçlandığını pratiğimle de çok iyi ortaya koydum. Hatta kadrolarımızı biraz gözlemleseniz, orada her türlü feodal ve küçük burjuva ölçülerin olduğunu göreceksiniz. Yeni yetmelerin burjuva ölçülerini dayatmaları var. Çoğunuz gözü kara bir feodalsiniz, gözü kara bir küçük burjuvasınız. Ben bu ölçülerini biraz zorlayan birisiyim. Ulusal demokratik ve sosyalist önderlik yapmaya çalışıyorum. Feodal değerlere ve yine küçük-burjuva yaklaşımlarına karşı da aynı mücadeleçiliği sürdürüyorum, sosyalist özelliklere ulaşmak için büyük güç sarf ediyorum. Sosyalist yurtseverlik ve sosyalist demokrasi, çağın özelliklerini oldukça zorlayacak biçimde yaşıyor.

Bu, PKK birliği gibi bir birlikle irade haline getiriliyor. Hatta düşman bile “Bu bir parti değil, hatta bir ulusal birlik de değil, çok daha ileri bir oluşum” diyor. Kendi içinde haklıdır. Burada yeni bir ulusun yaratılış hikâyesi var. Demokratik bir temelde sosyalizme giden yolda ve yeni insanı yakalamada çok titiz olduğu kadar, eski insanla her konuda çarpışmayı esas alan bir gelişme de var. Daha da derinleştirilirse, aslında bunun salt bir cephe savaşı olmadığı, onun da çok ötesinde sadece derinliğine bir sosyal sınıf savaşı da olmadığı; bir kültür savaşımı, duygu, psikoloji ve çok radikal bir diriliş savaşımı olduğu görülecektir. Zaten işin doğası gereği de bu böyle olmak zorundadır. Başka türlü Kürt çözümlemesi ve Kürt dirilişi mümkün olamaz.

Sizler büyük oranda ölü kişiliklersiniz. En temel taktik hususlarda bile bu kadar geri olmanızı ancak ölü kişiliklerle izah edebilirsiniz. Çok kolay hata yapan ve burnunun ötesini bile görmeyen bir gerçeğe başka ne ad konulur? Bu gerçekliğe, aslında sağcı veya solcu da denilemez; buna yarı dağılmış ve çürümüş gerçeklik diyoruz. Zorlandığınız yaşam hususları var: “Sevmeyi bilmiyorum, sevmeye açık olamıyorum, hemen hata yapıyor, kendimi bitiriyorum, hızla köleleşiyorum” diyorsunuz. Bu, yaşamın çok ötesinde olduğunuzu, yaşama bir renk katmadığınızı ve yaşam zenginliğinizin oluşmadığını ortaya koyar. Nitekim öylesiniz de. Deyimlere dönecek olursak, ulusal demokratik savaşımızın çok geri özellikleriyle, hatta düşmanın ölçüleriyle yaşadığınızı, bu yüzden taktikte, yaşamda, onun örgütsel ve eylemsel ifadesinde başarısız olduğunuzu göreceksiniz. O halde düşmanın bitirmek istediği süreçlerin kurbanları durumundasınız. Bütün hikâye bir anlamda bunu kişiliğinizde tersine çevirebilmek olmalıdır. Veya sizler söz konusu olduğunuzda, akla kolay duygular ve ilişkiler gelir. Her delikanlı veya her genç kız bir araya geldiklerinde, hızla bunun ilişkileri gelişir. Acaba bu doğru olabilir mi? Bu konuda çok çarpıcı bir Önderliksel gelişmeyle karşı karşıya bulunmaktasınız.

Siz, çok kolay ilişkiler düzeninden geldiniz, hatta o düzenin özentileri ve alışkanlıklarıyla kendinizi öylesi ilişkilere kaptırdınız ki, belki de başımız kesilse sizi o ilişkilerden koparamayız. Orada belki bir ölüm var. Tabii ki bu konuda duygu çözümlenmesi, aşk ve sevgi çözümlenmesi büyük değer ifade ediyor.

12 Eylül rejiminin aileye ve yaşama getirdiği gerilikler yabana atılır cinsten değildir. Emperyalizmin kültürel işbirlikçiliğiyle bunu daha da bitirici kıldığı, gelen gençliğin adeta savaş ortamında bela olduğu ortadadır. Neden bu böyledir? Feodal dönemin çürümüşlüğü, ayrılıkçılığı ve hatta düşmanlığıyla birlikte, bir de emperyalizmin düşürücülüğü cinsellikte kesin bir karşıdevrimdir. Ondan da etkilenmişsiniz. Sonuç, büyük bir karşıdevrimci kişiliktir. Bu kişilik bela olur. Önderlik gerçeği bütün bunları görüyor. İşin duygusal ve edebi yönüne indirgersek, devrimin çözümlemesini bu yönlü ilerletmememiz halinde, aslında çokça dile getirdiğiniz tıkanmalar, bunalımlar ve bastırmalarla devrim kendi kendini yiyecek ve bir daha önemli başarılarla gitmeden bitecek.

Bu temelde bir genç kız psikolojisi ne anlam ifade eder? Bu genç kız feodalizmin baskısını, yine düzenin çok kötü olan düşürücülük tehlikesini görmüştür. Bu durum onda psikolojik baskı yaratır. Bu nedenle kadının özgürlüğe adım atması anlamlıdır. Sözü edilen bu ortama duyduğu tepkiyle her şeyi göze alarak mücadeleye katılması da bir gelişmedir. Fakat silahsız kalırsa, dilini doğru dürüst kullanamazsa, yüreğini konuşturamazsa, hele hele siyasal örgütlülükte zayıfsa -ki, bu katılım çok vahşi bir ormanda ilk adımları atmaya benzer-, her an yenilip yutulmakla karşı karşıyadır. Mücadelenin yakıcılığı hep böyledir. Eğer devrimin

burada kaybedilmesi ve feodalizmin çitlerinde parçalanıp gitmesi istenmiyorsa, küçük burjuvazinin karşıdevrimciliğinde ve yozluğunda yitirmek istenmiyorsa, genç kızın devrimciliğini geliştirmek büyük özen ister.

Tıpkı bir ülkenin bağımsızlığını ve bir halkın özgürlüğünü sağlar gibi, bir genç kızın özgürlüğünü de diri tutmaya çalışacağız. Önderlik yaklaşımlarında bu yön hayli çarpıcıdır. Fakat kadro bunu yeterince anlamıyor. Uzun bir süredir saflarımızda bir genç kız diriliğini ayakta tutmaya çalışıyoruz. Kafası çalışan birisinin bundan sonuç çıkardığını şimdiye kadar görmedim. Oysa bu çok önemlidir. Dikkat ederseniz, size rağmen, sizi genç bir kız diriliğinde sürekli saf ve temiz tutmak istiyorum. Bu ne anlama gelir? Eğer bu durum mücadelede kavratılır ve ülkeye taşırırsa, aslında bağımsız bir ülkeye ve özgür halka bir ölçü ve bir model olur. Bu bir yerde ulusal birliktir, demokrasidir, özgür ilişkidir, sevgidir. Önderlik gerçeğinin kendini yürütmesinde bu yön oldukça çarpıcıdır ve sizlere rağmen bunu nasıl büyük bir ustalikle geliştirdiği ortadadır.

Binlerce genç kızın ve delikanlının özgür ve eşit birlikteliğine bu kadar dikkat etmek ve ilişkiler düzenine hakim olması gereken ölçüleri vermek, aslında büyük bir ulusal demokratik savaşımdır. Bu aynı zamanda mümkünse bu temelde duyguların geliştirilmesidir. O da büyük bir savaştır; Mem ve Zîn örneğinde geliştirilemeyen aşk düzeyini Kürt gerçeğinde yakalamaktır. Bunları önce planladım ve geliştirdim demiyorum, ama ulusal gerçekliğe bilimsel yaklaştığım ve çok radikal bir demokratizmi esas aldığım için bu çabayı gösterdim. Genç bir kızın mal mülk durumuna düşürülmesini duygularıma bir türlü yediremiyorum. **Dirilişin Öyküsü'**nde buna benzer bir hikâye de var: Köyümüzde bir genç kızın evlenmesinin üzerinden daha bir hafta geçmeden, onun gelinlik statüsünü ciddiye almadım. O zaman bile onunla oyuna devam etmek istediğimi söylemem aslında neyi ifade ediyordu? O, feodal bir evlilikti; kişiyi özgür yaşamdan ve çocukluk döneminin oyunlarından çekiyordu. Daha o zaman bile birçok şeyin kaybedildiğini görerek tepkimi ortaya koyuyordum. Evlilik kurumuna karşı çekinceli yaklaşımım vardı.

Roman taslağında bazı şeyler dile getirildi. Kadın konusunda ailenin dayattıkları bende büyük kuşku ve çekingenlik yaratıyordu. Ama diğer yandan kadına ilgim de vardı. Kadın ilgisini kesinlikle salt toplumda anlaşıldığı gibi, hemen erkekliği ispat edeyim, cinsel tatmini sağlayayım diye ele almıyorum. Sanki bir bulmacaymış gibi yaklaşıyorum: Acaba içinde ne tehlikeler var, acaba nereye götürebilir? Bu konuda hayli duyarlı olduğum kadar, kafamda soru işaretleriyle yaklaşıyorum. Kendimi bu kurumlaşmanın tehlikesinden kurtarmaya çalışıyorum.

Kadın ilişkisinde kuşku ve eleştirel yaklaşım, özgür ölçülere dikkat etmeyi gerektirir. Kurulan ilişkilerde kaybetmemek için büyük bir savaşıma yol açar. Eğer kaybedilseydi, ya kölece ya da çok tepkici bir tarzda ilişkinin üstesinden gelinmeye çalışılırdı, aslında PKK ortaya çıkmayacaktı. PKK'nin de ortaya çıkmaması demek, bir ulusun toptan yitirilişi ve -12 Eylül koşulları da düşünülürse- tamamen tükenişi demektir; bu sadece bir partinin değil, bir ulusun kayboluşu ve tarih sahnesinden tümüyle yitirilişi olacaktır. Bu konuda büyük hassasiyetle kendimi ortaya koyuyordum. İlişkinin devlet işbirlikçiliğini, aristokrat ölçülere yakın özelliklerini ve burjuvalaşmaya yüz tutmuş konumunu dikkate alıyor, yine olası devrimci değerleri gözetiyordum. Bu ilişkiyi oldukça siyasal temeli ağır basan bir biçimde kavramak istiyordum. Ama aynı zamanda kendimi kaybederek, kadın ilişkisidir deyip ölçüyü yitirmiyordum. Duygu olmasına rağmen buna teslim olmuyor, kendi kendimle büyük bir savaşıma yaşıyor ve adeta bundan kaçırıyordum. Yine de bu ilişkiyi bırakmak istemiyordum. Çünkü işin içinde devlet, geri eski toplum ve işbirlikçi burjuvazi ile Kürdistan'ı bitirmeye azmetmiş bir yaklaşım vardı.

Diğer yandan eğer bu ilişkinin kurtarılacak yüzde bir yanı varsa ona ilgi vardı. Bu bir yerde yurtseverlikle ilgidir. Eğer kurtarılacak bir yanı varsa bu iyi olur; yoksa savaşım gelişir gibi bir yaklaşımımız var ve bu yaklaşım isabetlidir. Çünkü Kürdistan'ı bitiren bir ilişki söz konusudur. Onun işbirlikçi yönü görülme, görülüp de onunla hesaplaşmaya girilmeseydi, kesinlikle ne PKK ne de PKK'nin savaşımı ortaya çıkardı. Tarzımız bilimsel olduğu kadar iradidir; olumluya yüksek değer biçmesi kadar, olası düşman özelliklerine karşı da oldukça uyanıktır. Sonuçta bu savaşım eşine ender rastlanan bir sonuca, PKK'nin zaferine, ulusal kurtuluşun çok önemli bir aşamasının yaşanmasına, kadının kurtuluşunun ve yine halk demokrasisinin ileri gelişme aşamasına kavuşmasına yol açıyor. Bu çözümlemeyi biraz daha geliştirecek, içinde yüzyılların hesaplaşması da var. Hepinizin özlemleri ve umutları olduğu için olduğu kadar, gerilikleriyle de savaşımı var. Bu tam bir ulusal savaşımdır. Zaten bizim büyük yaratıcılığımız biraz burada gizlidir. Olayı iki kişinin ilişkisi biçiminde ele almıyoruz. İlişkileri ulusal boyutta ele almak, siyasal sonuçlarını kesin göz önüne getirmek, örgüt ve savaş bağına kesin gözetmek ve bu temelde bireye yaklaşım önemlidir. Sizininki ise tersine geliyor ve bu yüzden kaybediyorsunuz. İkili ilişkilerinizi siyasallık, örgütsellik ve tarihsellikten müthiş koparıyorsunuz. İlişkinizi çok bireyselleştiriyor ve mülkleştiriyorsunuz; sonuçta bununla kendinizi bitiriyorsunuz. Sizin kaybedişinizin en önemli nedenlerinden birisi de böyle karşınıza çıkıyor.

Diğer yandan ilişkileri inkâr ediyor, çok rahatlıkla ilişkilerin saptırılmasına yönelebiliyorsunuz. Kendi kendinize duygularınızı ifade edemiyor, yüceltemiyor ve dönüştüremiyorsunuz. Bu konuda hemen ikiyüzlülük sergileniyor. Kalbinize bir ilişki koymuşsunuz, kırk yıl onunla yaşıyorsunuz. İlişki çözümlemeniz yoktur. Eğer bu ilişki çıkarımıza denk gelmiyorsa, o zaman da inkâr ederek ondan kurtulmak istiyorsunuz. Büyük ihtimalle böyle yaşıyorsunuz. Fırsat buldunuz mu ya davulcuya ya da zurnacıya varma denilen hikâye gerçekleşiyor. Ölçüsüzce, düşmanın özellikleriyle, her türlü burjuva özelliklerle uzlaşma, hatta emrinde savaşma yaşanıyor. Genç bir kızın fırsat bulur bulmaz kendisini hemen bir gönül ilişkisine kaptırması bu anlama gelir. Ölçüsü yoktur, düşüncesi yoktur, çok yüzeyseldir veya yaşamdan çok kopuktur ve ölü gibidir. Bu da en az diğeri kadar tehlikelidir. Genç bir kız ölü olamaz; tersine dirilişin temsilcisi olacak, sevgi kaynağı olacak, çekici ve yakıcı olacaktır. Fakat birçoğu bu konuda tam bir ölü gibidir. Kokuşmuş kişiliklerle hangi devrim, hangi yaşam özgürce inşa edilebilir? Genç kız olmanın diğer bir ifadesi de devrimciliğe çok yatkın olmasıdır. Çünkü mal mülk düzeniyle fazla ilişkisi yoktur; o hep başkalarının malı mülkü edilmeye çalışılır ve buna tepkisi vardır. Yine eski düzenle fazla çıkar ilişkisi yoktur, bu nedenle düzene kolay tepkili olabilir. Kendi çıkarına olmayan ilişkilere de çok rahat karşı durabilir.

Kadın, özgürlük ortamında objektif olarak devrimcidir. Kadın kimseye mal olmama veya kölece bağlanmama temelinde büyük devrimcidir, hele genç kız daha da devrimcidir. Bu düzeyinizi ısrarla geliştirmeniz ve ısrarla sürdürmeniz, sanıldığından daha fazla devrimci rolün sahibi olmanıza yol açabilir. Bu da gücünüze, ulusal kurtuluşa, demokrasiye, eşitlik ve özgürlük ölçülerine verdiğiniz değere bağlıdır. Çok bağılıysanız çok derin bir savaşıncılığı esas almalı, bunun örgütsel ve duygu ifadesi olmalısınız. Özellikle o genç kız, devrimin savaşa ve onun örgütlülüğüyle bağıni örnek düzeyinde yürütür. O genç kız, bu anlamda kendini devrimde zafere ulaştırır, zaferi müjdeleyen, devrimde sembolü yakalayan durumdadır ve birçok devrimde bunun örnekleri vardır. İslam Devriminde, Fransız Devriminde, Rus Devriminde buna çok sayıda örnek gösterebiliriz.

Sizin bu yönlü bazı özlemlerinizin olduğunu biliyorum. Fakat boynunuzdan, ayağınızdan, yüreğinizden, birçok yerinizden zincire vurulduğunuz veya kendinizi zincirlerle bağladığınızı da biliyorum. Bizim görevimiz bu zincirleri parçalamak olduğu kadar, yenilik adı altında başka zincirlere bağlamamaktır. Büyük ihtiyatlılığımız ve duyarlılığımız, parti ortamını en azından özgür yaşamaya elverişli hale getiriyor. Eğer bunu zedeletirmeseydiniz ve ucuz kapatırmasaydınız, sizin rolünüzü daha yetkince oynamanız ve devrimsel gelişmeye hız katmanız işten bile değildir. Bunu derinleştirdiğiniz oranda sevgi kaynağınız ve sevgi kaynağı olmayı da ucuz kullanamazsınız. Sevgi kaynağınızı ulusal hale getireceksiniz, halkın dirilişine mal edeceksiniz; bu konuda kendinizi ulusallaştırmaya ve halklaştırmaya amade kılacaksınız. Ulusal düzeyi ancak böyle yakalayabilirsiniz. Yani birilerinin malı değil, bir ulusun değeri olmak ve dirilen bir halka kendini katabilmek mümkündür. Önderlik gerçeği zaten bu konuda en büyük örneği oluşturmuştur.

Burada karpis, kıskançlık, bireycilik, yüzeysellik ve duyguların kölesi olma gibi kavramlara yer yoktur. Yine tıkanma, korku, mal mülk olma veya edinme duygularına, bilinçsizlik, sık sık kandırılma ve oyuna gelme gibi kavramlara da yer yoktur. O her bakımdan gerçeğin derin farkında olan, misyonunu iyi kavramış ve onu büyük mücadeleyle yürüten birisidir. Özgür kadın gerçeğine böyle anlam vermek istiyoruz. Genelde özgür militan gerçekliğinin kadında somutlaşması böylesine çarpıcı olabilir. Çarpıcı olduğunda da devrimin boyutları çok gelişkindir. Bu temelde bir toplumsal kuruluşa yönelmek, belki de devrimimizi şimdiye kadar ki devrimlerin ilerisinde olmaya götürebilir. Bu kolay gerçekleşmez, umuttur, ama her devrim bu biraz da böyledir. Umutların büyüklüğü ve çabaların derinliği bu devrimin niteliğini, gücünü ve insanlık tarihindeki yerini belirler.

Önderlik gerçeğini bu yönleriyle biraz kavramaya başladınız. Biz de kendimizi daha fazla çözmeye çalışıyoruz. Ulusal demokratik devrim aşamasındayız. Bunun öncüsü olmak hepimizin vazgeçilmez bir görevidir. Zor kazanılıyor ve zor geliştiriliyor sunuz; kendinizi kolay harcatmayın ve kullandırmayın. Aileleriniz belki sizi büyütmüş ve korumuştur, ama bir köle ve elden çıkarılacak bir eşya gibi de görmüştür. İlk defa parti ailesi içinde özgür yaşam imkânını elde ediyorsunuz ve bu çok zor bir elde edıştır. Biz bir verdiksek, siz onu on kılmaya ve korumaya çalışmalısınız. Tecrübesizliğiniz sizi yanıltabilir. Genç kızlığınız sizleri çok hesapsız ve ölçsüz olmaya itebilir, ancak buna fırsat vermemelisiniz. Oldukça gerçekçi olmak kadar, kıymet takdir etmek ve bunu kıskançça savunmak size has olmalıdır.

Özgür yaşamın sahibi sizlersiniz, onu derinleştirmek yine size düşer. Bize düşen kendi deneyimlerimizi ortaya koymaktır. Asla bu konularda ucuz duygusallıkların, ucuz ilişkilerin, kolayca bu tür ilişkilere gelenlerin konumunda olmamalısınız. Kesin ilkeleriniz olmalıdır; yiyip içme ve yatmaktan tutalım savaşın en kızgın alanlarına taşımaya ilkelerinize yüksek özen göstermelisiniz. Kesinlikle bir ilkenizin olduğunu ve onun emrinde olduğunuzu herkese hissettirmelisiniz. Özgür kadınlığınızı böyle kazanabilirsiniz; aksi halde düşersiniz, düşürülürsünüz ve kullanıla kullanıla bir çaptan bile daha değersiz bir konuma getirilirsiniz. Bu da çok kötü bir kaybetmedir. Her an bu tehlike başınıza gelebilir. Bu açıdan devrim ve devrimde kolay kaybetmemek çok önemlidir.

Bizde sevgi ancak böyle bir devrimci savaşımla bağlantılıdır. Devrimci savaşımı böyle geliştirmeyenlerin sevgiye ulaşmaları mümkün değildir; bunların sevgi adına içine girecekleri şey bir sahtekârlıktır, kendini kandırmadır; o da özellikle kadın kişiliğini düşürdüğü düşürür, düşün kadın durumuna getirir. Donanımsız ve güçsüz olduğu için de sürekli dövülür. Bu sınıra doğru geldiniz mi ölmeyi tercih edin, bu noktada kalmayı kabul etmeyin. Bu açıdan devrim, sizin için hayli yaman bir uğraş olmalıdır. Kolay sevgilere ve sevilmele, kolay tutkulara pirim vermeyin. Ama güçlü bir sevgi kaynağı olmayı göz ardı ederek de kesinlikle rolünüzü oynayamazsınız. Sevmek ve sevilmek genç bir kıza çok ileri bir düzeyi temsil edebilmelidir. Onun ilkeleri kadar uygulama dürüstlüğünü, içtenliğini ve güzelliğini yakalayabilmelisiniz. Bu konuda titiz olun, hatta örnek olun. Erkeklerin bu konuda fazla başaracağını sanmıyorum; kadın daha fazla başarabilir.

Ben de elimden geldiğince böyle olmaya özen göstereceğim. Kesinlikle bir Önderlik gerçeği, hatta Önderlik kanunu var; titizdir, köleleştiriciliğe ve her yönüyle kadın düşürülmesine karşı olduğu kadar, tutuculuğa, sevgiyi çarpıklaştırıcı ve özden boşaltıcı yaklaşımlara büyük tepkisi vardır; bunlara karşı koyar ve kendine güvenir. Doğru temelde sevgiye nasıl ulaşılacağını, kadın kişiliğine nasıl anlam verileceğini, onun bütün toplumsal ve ulusal gerçeklikle ilişkisinin ne olduğunu yorumlar, bunları yerli yerine oturtmaya çalışır ve sonuçta kazanacağına da güvenir. Gerçekleşen biraz da budur.

Önderlik konusunda çok yanıldığınızı söylüyorsunuz. Kanımca geldiğiniz ortamlarda da Önderlik size çarpık anlatılmış, çok yüzeysel ele alınmıştır. Bunu yadırgamıyorum. Çünkü kadro yapımızın kavrayış düzeyi sınırlıdır, tarihsel gerçeği ve devrim gerçeğini öyle özümseyecek düzeyde de değiller. Basit bir kadın yaklaşımı onlar için büyük aşktır veya sıradan bir ilişki onlar için mal ve mülktür. Benim gibi bir devrimcinin böyle olması mümkün değildir ve de beklenmemelidir. Bizim devrimciliğimiz aynı zamanda bu tip ilişkileri yerle bir etmedir. Kürdistan halkını bitirici bağılıktan, kölelik ilişkilerinden, hatta aile ve evlilik ilişkilerinden çekmeye çalışır. Ucuz duygulardan ve düşürücü cinsellikten kurtarmaya çalışır. Çok güçlü olan cinsel dürtüleri yüceltmeye büyük önem verir. Hem teorisinde, hem de pratiğinde bu konuyu önemli bir çalışma olarak görür ve gerekeni yapar.

Bunları kavrayamamış olanlar belki elli yıl sonra kavrarlar, ama önemli olan devrimin büyüklüğüne gölge düşürmemektir. Akıllı olanlar bizim çalışmalarımızdan büyük güç alabilir ve önemli sonuçlar çıkarabilirler. Biz düzenin ve çevrenin hatırına

devrim yapmıyoruz. Tam tersine, çevreye –bu, parti çevresi de olabilir- ve düzene rağmen devrim yapıyoruz. Çok iyi biliyorum ki, kendi halinize bırakırsanız, fiziksel, ruhsal ve düşünsel yönden ancak birkaç günlük ömrünüz olabilir. Bizim çabalarımız sizi diri tutuyor, biraz yaşamın kenarına doğru çekiliyorsunuz. Dolayısıyla biz buna devam edeceğiz, kendimize her zamankinden daha fazla güven ve verimlilikle devam edeceğiz. Bazı değerler kazanılmıştır, daha da kazanmasını bileceğiz.

Siz de özgürce katılmaya çalışın ve oldukça yoğunlaşın. Bu temelde kendinizi kazanmanız hepimizin kazanımı olacaktır.

28 Şubat 1994

PKK'DE GERÇEKLEŞEN BİRLİK EN BÜYÜK AŞKTIR

Dünya Emekçi Kadınlar Günü, aynı zamanda Kürt günüdür. Bu konuyu derli toplu olarak ilk defa 8 Mart 1987'de kapsamlı olarak ele almaya çalışmıştım. PKK'de gerçekleşen özgürlükle kadın özgürlüğü sorununu bir cinsin sorunu biçiminde ele almaktan öteye, bu konuda sosyal ve siyasal yönü ağır basan bir yaklaşım içinde olmamızın hem çok isabetli olduğunu ve hem de doğru yaklaşımı temsil ettiğini ilk ele alış günlerimizden beri belirttik. Şimdi bu daha da net anlaşılıyor. Bu konuda da partimizin ideolojik ve siyasal çözüm imkânı derinleşip gelişiyor. Sınıfsal ve ulusal olguları ele alıp ne kadar derinlik sağladığımız kadınlık ve hatta erkeklik olgularının ele alınışına da yeni boyutlar kazandırıyoruz.

Bunun en temel nedeni şudur: Bir yerde kadınlık yaşanılmaz bir durumun eşiğine kadar gelmişse, aynı şekilde erkeklik bu duruma kadar gelip dayanmışsa, orada yapılacak ilk iş, bu niye böyle oldu diye başını iki elinin arasına alıp düşünmesini bilmektir.

Toplumda son günlerde çıldırma eylemleri bir hayli gelişmiştir; çocuğunu kesen, kendini köprülerden atan, ucuz duygular ve tutkuların aracı kılıp kendini tanınmaz hale getiren örneklere kadar pek çok olay yaşanıyor. Kadınlar kadar erkekler de bütün gelişme yollarını bir tarafa itmektedir. Kadın konusunda kendisini tüketmeye, ölüyor mu yoksa yaşıyor mu diye sınırını fazla ortaya koyamadığı bir duruma gelmeye kadar varan her şey söz konusudur.

Kadın ve kadın özgürlüğü, erkek ve erkek özgürlüğü ilişkilerine giriş yapacağız. Ama bu çok zor bir konudur. Hiç şüphesiz bu konuyu bütün yönleriyle ele alamayız, sadece bazı hususlara dikkat çekmekle yetinebiliriz ve daha çok da kendi mücadele tarihimiz içindeki anlamını verebiliriz.

İlgi çekici bir eşya, bir mal, uğruna oldukça düşkün durumlara düşülen bir ilişki, ama en az tanınan bir varlık; onsuza edilemez denilen, fakat mevcut biçimiyle asla edinilemez ve yaşanılmaz durumun konusu olmuş bir ilişkiler gerçeği; en çok bağlanan, ama bağlanmayı en çok çarpıtıcı ve en fazla anlamsızlaştıran bir ilişki biçimi; toplumsal çıldırma kurumu olan ailecilik ve özellikle onun bizdeki boyutlanması ve gelişimi; toplumsal yaşamın tükenişinin en çarpıcı biçimde yaşandığı ilişkiler alanı, bir gerçekliği bile kalmamış özlem dünyası; çok gözü kara yaklaşılmalı, ama en çok ihanete uğrayan ilişkiler... Tüm bunların altından nasıl çıkacağız? En yüce ve saygı değer tutulması gereken ilişkinin, en düşürülmüş ve en çok saygısızlığın işlendiği ilişki haline getirilmesinin altından nasıl çıkacaksınız?

Sorun dünya çapında tartışılıyor, her ülke ve ulus az çok bir şeyler vermeye çalışıyor, kendi kadınından ve kendi ailesinden işe başlıyor. Ona şimdilik gücümüz yetmeyebilir. Dünya çapında soruna yaklaşım konusunda büyük sözler söylemeyelim, hatta kendi toplumumuzdaki duruma ilişkin de büyük sözler belirtmeyelim. Küçük parti topluluğumuzu nasıl hazırlayacağız? Bu konuda biraz sorumluyuz ve görevliyiz. Kadın kadınlığına pişman, erkek erkekliğine pişmandır. Eğer işler bir yerde durup yaşam sürdürülemez duruma gelmişse, yaşam en temel yönlerden tehdit altındaysa, hangi kadından ve erkekten, hangi ilişkisinden ve ilgisinden bahsedebiliriz? PKK gerçeği bu yönüyle de dikkate değer bir durum arz ediyor. Zaten Kürt özelliği kadın özelliğine hayli yatkındır. Çok erkekçi geçinmesine rağmen bu böyledir. Kadının sosyal ve siyasal hiçliği neyse, Kürt toplumunun da, Kürt erkeğinin de özellikle sosyal ve siyasal kişiliği tam kadıncadır. Bu, incelenmeye değer bir husustur. Kadın ile erkek arasında sadece biyolojik anlamda doğal cinsi farklılık var; bunun dışında sosyal, siyasal ve kültürel bir farklılık olmadığı kanısındayım. Bunu anlamak zorundayız, çünkü başka türlü yarayı teşhis edemeyiz.

Kadın için sosyal gelişkinlik, hele siyasal ve askeri gelişkinlik pek düşünülemez. O ezelden beri bir koca mahkûmu, bir erkek mahkûmudur. Kürt erkeği de fazla sosyal, siyasal ve askeri gelişkinlik peşinde değildir. Erkek ne kadar kadının kocasıysa, işgalciler, istilacılar ve sömürgeciler de o kadar Kürt erkeğinin kocasıdır. Çok çarpıcı bir benzerlik! Bu gerçekten anlamlıdır. İşin tuhaf tarafı, erkek bu yönüyle ne kadar kadına benziyorsa, bizim erkeksi toplumumuz da fiziki anlamda o kadar erkekliğine sevdalanır. Bunu da incelemek gerekir. Kürt insanının toplumun dışına itildiğini sosyal, siyasal, kültürel, askeri ve hatta ekonomik yönden rahatlıkla ispatlayabiliriz. Kendiniz için asker misiniz? Hayır! Siyaset yapabiliyor musunuz? Hayır! Ekonomik faaliyetlerimiz var mı? Hayır! Kültürü yaşıyor muyuz? Hayır! Kadında da bunlar böyledir. O halde bu kadar aşırı erkeksi özelliklere neden bayılıyorsunuz? Yalnız fiziksel anlamda erkeklik gösterisi yapmaya sevdalanmışsınız.

Bu, büyük ihtimalle intikamcılıktan kaynaklanıyor. Erkek egemenlikli toplumun bütün etkinlik alanlarından uzaklaştırılmış bir erkeği göz önüne getirelim, bu erkeğin sözüme ona hakim olduğu sömürgecilerin hizmetindeki toplulukları sayalım, bu toplulukların başındaki erkeği düşünelim: Bu erkek ne yapar? Nasıl bir kadının durumu dayanılmaz boyutlardaysa, bu erkeğin durumu daha fazla öyledir. Bu erkek bütün toplumsal etkinlik alanlarında yenilmiştir. O zaman kendi egemenliğini nasıl kanıtlayacak? Sağına soluna bakıyor, diğer toplumlar ve ulusların erkeklerine bakıyor, kendini de onlar gibi erkek sanıyor. Bunu, ilkel erkeklik fantezileri ve gösterileriyle, büyük ihtimalle de kendini kadının başında patlatarak gösteriyor. Kürt erkeğinin cephe

arkasını biraz böyle anlamak gerekiyor. Çok zayıf bir erkek olduğu halde, ki nasıl zayıflatıldığını da iyi biliyoruz, bu durumunu kamufle etmek için nasıl güçlü bir erkek olduğunu göstermeye bayılıyor ve bunu cinsellik gücüyle ispatlamaya çalışıyor. Aslında cinsellikte de o kadar güçlü değildir, ama gösteri veya numara yapmak zorundadır. Sanıyorum bunu kılık kıyafetiyle, aile içinde aşırı erkeklik dayatmalarıyla yapıyor.

Aslında bütün yönleriyle erkek, yenilmişliğinin acısını aile içinde kadın ve çocuk üzerindeki hakimiyetiyle, onlara dayattığı çok geri bir aile reisliği konumuyla çıkarır. Bunun için Kürt ailesi içindeki insan çok çarpıktır. Kadın çok kötü bir kadın durumuna düşürülür, çocuk çok yetersiz ve yetişmemiş bir çocuk haline getirilir. Bu erkek kadından daha fazla beladır. Kadının erkek egemenlikli toplum yapısı tarafından sürülüşü eski bir tarihten başlar, günümüze kadar değişik biçimlerde devam edip gelir. Bu genel bir özelliktir. Ama erkeği böyle olan toplum azdır. Dünyada, erkeği Kürt erkeği gibi olan kaç tane toplum var? Hesaplarsak, özgünlük anlamında bu erkek tektir. Dolayısıyla erkeğin sorunu daha ağır olabilir. Çünkü böyle erkek egemenlikli toplum hiçbir yerde yoktur. Bu nedenle erkekliği doğru tanımazsak, toplumsal tespitlerimizi doğru yapamayız. Erkek çözümlerimiz gelişmezse, erkeği doğru yola koyamayız. Çözümlemeyen erkeğin partileşeceğini sanmıyoruz. Aile içinde böyle yetişen, toplumda da böyle gezip dolaşan erkek partileşemez.

Ben burada kendimi masaya yatırayım. Nasıl bir erkektim ve kendimi nasıl bir erkek yaptım? Ameliyatı önce kendimden başlatayım. Belki erkeklik gururunuz kırılır diye sizleri fazla söz konusu etmeyeyim. Kendimi bir erkek olarak tanıdığımdan beri kuşkuyla yaklaştım. Şunu belirtebilirim ki, böyle kadın olmak da, böyle erkek olmak da sakıncalıdır. Kendini gözden kaybetmek isteyen kızları, kendini yaşama doğru dürüst katamayan ve çarşaf altında kendini gittikçe gizleyen kadınları hala hatırlıyorum. Bu, kişilik yitirilmesiyle paralel gidiyordu. Gittikçe kendini öne çıkararak erkekleri, sınırlılaşan ve gösteriye kalkışan erkekleri de hatırlıyorum. Bunları yadırgadım. Bu gidişat, bu kopma, bu ayrışma sağlıklı olmaya işaret değildi. Çocukluk halimle bunları hoş bulmasam bile, herhangi bir karşı koyma imkânım olamayacaktı. Toplum yasaları işleyip gidiyor ve bunu dayatıyordu. Birine “Sen şöyle bir kadınlaşma yoluna gir”, diğeri de “Sen şöyle bir erkleşme yoluna gir” diyordu. Çok kısa bir süre sonra kızın da, delikanlının da karşısındaki hikâye süslenme ve nişanlılık söylentileri diye başlıyordu.

Bu tip bağıllıklardan kuşku duymaya başladığımı, bunu fazla iyimser karşılamadığımı belirtebilirim. Bu sözleşmelerin, bu nişanlanmaların altında muhtemelen kaybedilme yönü ağır basan gelişmeler söz konusu diydum. Kendi bacımın nişanlanışını bir yitklik olarak değerlendirirken, yakın erkeklerimizin nişanlanmaları ve evlenmelerinde bir kaybediş görüyordum. Bu erkekler giderler, artık kolay kolay bir daha tartışmaya, o dönemin topluluk işlerine gelemezler diye düşünüyordum. Örneğin, Adana’ya gidip çalışırlar; bir daha köy meydanına gelip kendileriyle herhangi bir oyun oynamak veya herhangi bir tartışma yapmak mümkün olmaz. Sırf başlık parası bulmak, daha sonra da bir odacık, bir gözden ibaret bir bina yapmak için bir kaç yıl çalışmak gerekiyordu. Böylece bizim delikanlı gitti mi gitti. Zaten bizim kız da kendini doğru dürüst yaşamadan, hiçbir duygusunu ve hiçbir özlemine bile dile getirmeden biter. Hele düşüncesinden hiç bahsetmeyin; iki kelime konuşmayı bile becerme imkânı görmeden yitirilir ve çok kısa bir süre sonra da hantal bir fizikle birlikte kocakarılışıp gider.

O halimizle bile, bu gidişatı tercih edilecek bir gidişat olarak görmedik. En çok kendime güç yetirmeyi denedim. Oysa siz bu noktada bizden oldukça farklısınız. Büyük ihtimalle sizin erkekliğinizi ve kızlığınızı bu temelde biraz çözüme tabi tutmak gerekecek.

Önce kendi kişiliğimi değerlendirmeye çalışmalıyım: ‘Gelenek ve aile dayatmaları da olsa kendini özgür tut, fazla kendini kaptırma’ yaklaşımını sergiledim. Yani bir ihtiyatlı olma, bir endişelilik durumu vardı. Erkeği ve kadını sorguluyordum. Fakat kendimi bu tür ilişkilerden korumaya da özen gösteriyordum. İlk delikanlılık çağımı biraz bu temelde karşılamaya çalıştım. Bu özelliğimizi, o zaman analar ve babalar da gördüler ve bizi değişik buluyorlardı. Kendi koşullarına göre bir aile kurumlaşmasına yönelmeyeceğimizi tespit etmişlerdi. Bu aynı zamanda belgelidir. Sizlerden bir farkımız da budur. Bu, önemli bir özgürlük yaklaşımı ve kendi gelişmemin de önemli bir durağıdır. Aile kurumlaşmasına veya onun zincirlemesine karşı duruş tarzı beni biraz kurtardı. Kızlarda güzellik var, bunun üzerinde durulup düşünülmesi gerekiyordu. Yine erkekliğe dikkat etmeli, genel geçer erkek durumuna benzememeli diye düşünüyordum. Daha sonraki okul süreçlerinde, adamakıllı bir küçük burjuva olmaya, bir memur olmaya doğru gittiğimde, o zaman devrimci tarzda kendimi biraz hazırlıklı tutma gereğini duyuyordum. Belli bir maaş aldıktan sonra, ilk akla gelecek olan evlilik oyunudur, evlilik meselesidir.

Evliliği kendi gündemime koymamıştım. Ailenin bazı arayışlarını ve çevrenin bazı alışkanlıklarını fazla ciddiye almamıştım. 1970’lerin devrimciliğine doğru yönelmeyi esas alıyordum. Ulusal sorunla ve sosyalizmle ilgilenme, benim için evliliğin yerine geçen bağıllık türleri olmuştu. Ciddi toplumsal bağıllığı böyle yönlendirmem hayli önemliydi. Aslında bu yaşlarda insanlar çok ateşli olurlar. Böyle kızlar ve delikanlılar da var. Benimki biraz sofuca ve daha çok da manevi değerlere bağlı, ideolojik bir yaklaşımdı. Bundan önce dinle de uğraşmıştım. Sonraları sosyalizme ve gittikçe bir grup faaliyetine bağıllığımız gelişti ve bu bizi tatmin etti. Ama yine de kadın ilgisi çocukluk döneminden kalma bir biçimde devam ediyordu. Dikkat edilirse bu, fazla gelişkin bir anlayış olmadığı gibi, fazla yaratıcı da değildi. Sadece maceracı bir anlayış da değildi. Sanırım ailede yaşananlar da bunda hayli etkili olmuştu. Ana-baba ilişkisi, kızların durumu bizi son derece hassas kılıyordu. Bu kuruma karşı dikkatli olmayı ailede yaşananlara bağlıyordum. Ailenin güçsüzlüğünü gördüğümde, gücün kaynağının aile olamayacağını anlıyordum. İyi bir aileciliği, iyi bir aile gücü olmayı fazla anlamlı bulamıyordum. Ailemizin gerçeğinden çıkardığım bir sonuç buydu. Dolayısıyla daha değişik kurumlar ve daha değişik bağlanmalar peşinde koşuyordum.

Ailenin iyi bir çocuğu olamamam çevrede alay konusu yapılıyordu. Ama ben, varsın alay etsinler diyordum; yine de bu kuruma fazla bel bağlamıyordum. Şu ana babanın iyi çocuğu olmadım diye, başım bağlanmadı diye kendimi fazla suçlamama ve üzmememe gerek yoktu. Çünkü bu işi bir başka bahara veya bir başka döneme bırakıp bir çıkış yapabiliyordum. Böyle bir izlenimle yola devam etmeye çalışıyordum.

Özgür İlişki İçin Savaşmamak Özgürlüğe İhanettir

Çok çekingen ve ihtiyatlı olmama rağmen, daha sonraki gruplaşma döneminde böyle bir yöneliş oldu. Duygu ve siyasal yönü, korkusu, endişesi ve tutkusu olan, 'Başına belaya mı sarmak istiyorsun? Al sana bela' dercesine bir tarz seçtik. Aslında bu beklenmedik bir tarzdı. Bu, yaşamımızda kendini sık sık gösteren bir durumdur. Beklenmedik tarzları ve hatta tersini sergilemek, ister tesadüf sayalım, ister toplumsal gerçekliğimizin bir darboğazı veya bir durağı diyelim, önemli bir aşamaydı. Belki bu bireysel bir durumdur, üzerinde fazla durulmaya değmez denilebilir. Ama daha sonra bunun bireysel bir durum olmadığı, toplumsal bir kördüğüm olduğu, eğer bunun üzerine doğru gidilmez ve çözümlenmezse, ne PKK'nin ne de ulusallığın ortada kalmayacağı anlaşıldı. Durum bu düzeye gelmiş bulunuyordu. Bu bir sezgi meselesidir. Acaba bu iyi düşünülüp tasarlanmış bir yaklaşım mıdır? Yoksa bir fırsat mı, bir ihtiyaç mı değerlendirildi, onun etkisi altında mı söz konusu oldu? Belki de hepsinin bunda payı vardı. Kişilik özelliklerimizden tutalım, dönemin sosyal ve siyasal tartışma niteliği, karşı tarafın toplumsal niteliği, sosyalistleşme düzeyi ve ulusal sorunun geldiği aşama, grubun gelişmesine duyulan ihtiyaç, kendisini hissettiren bir eksikliğin giderilmesi gibi birçok şeyin etkisi olabilir.

Burada önemli olan, bu ilişkiye yalnız iki cins arası bir ilişki gözüyle bakılmamasıdır. Bu ilişkinin temelinde bunun olmadığı, tam kördüğüm olmuş bir ulusal ve siyasal sorunun bulunduğu. Şunu çok iyi biliyorum ki, ilişki ne kolay ele geçirilebilir, ne de kolay kullanılabilir. Ama yine de tercih sorundur. Bu konuda ne kadar katı bir muhafazakârlık ölçütü içinde hareket ettiğimi ve büyük sevme istemi olmasına rağmen kendimi disipline ettiğimi de belirtmeliyim. Yaş belki de yirmi beşe geliyordu; yine de kendimi disipline etmişim. Ama böyle bir ilişkiye geçiyordum. Bu konularda da sizdeki gerçekleşme biçimlerinin içinde çok ağır aile etkileri, özel alışkanlıklar, yaş ve cinsiyet etkileri var. Bütün bu konularda zayıf olduğumu, adeta kendimi gizlediğimi ve açığa çıkarmak istemediğimi belirtebilirim. Buna son derece silik, korkak bir durum da denilebilir. Burada kendine özgü bir yaklaşım tarzı vardı.

Tüm bunların kadın sorunuyla ilişkisi vardır. Yenilikçi olmayı ve sorunda ileri bir aşamayı yaşamayı gösterme ihtiyacını duyuyorum. Mutlaka bunu göreceğiz ve değerlendireceksiniz. Çünkü bu alanda korkunç suçluluk durumunu yaşıyoruz. Onun için sorunu biraz açma gereğini duyuyorum. Kendimizi ahım şahım biri olarak sunmaya veya çok usta, yaratıcı ve büyük göstermeye gerek yoktur. Ama çok önemli bir toplumsal soruna bağlandığımızı da, bu sorunu çözme işinin gerekliliğini de iyi anlamamız, bunu bilmemiz adeta kaçınılmaz bir husus oluyor.

İlişki geliştireceksiniz, fakat bunun sonucuna ne kadar katlanabileceksiniz? Bu tip ilişkilerde, özellikle evliliklerde sosyal yan ağır basar, işin cinsel yanı çok tali planda gibi gösterilir. Zaten daha sonra kabak cinselliğin başına patlar. Buna göre evlenenler sizler değil, sizin şahsınızda analarınız ve babalarınızdır. Siz sadece merak edip evlenmişsiniz veya ilişki kurmuşsunuz. Örneğin, medyada bazı programlarda 'Neden evlendin?' diye sorulduğunda, 'Merak ettim, aptallık ettim' diyenler çoğunluktadır. Sonra da kördüğümün içine girmiş, pişman olmuştur. Meraktan ötürü evlenilmez. Bu, ne kadar basit bir kararla işin içine girildiğini en iyi yansıtan bir sözcük oluyor. Bazıları evde kalmamak, bazılarıysa toplumsal bir alışkanlığa geçerlilik kazandırmak için işin içine giriyorlar. Bu darboğazda muazzam bir kendiliğindencilik, sonu kestirilemeyecek ağır bir durumun içine girme vardır. Bu konuda benim bütün marifetim, işin ucuna biraz ulusallığı ve toplumsal düzeyi takmamdır.

Ulusal düzey neydi? Hem ulusal soruna varım diyor, hem de ulusallaşmadaki aile geçmişi olumsuzdur. Bu da çelişkili bir uç noktadır. Toplumsallık düzeyi egemen sınıf, yarı feodal ve burjuvalık kokuyor. Bizimki bu konuda yine her iki şeyde de farklıdır. Olumlu bir ulusallık zemini, ezilen bir sosyal özellik, takılan ilişkiler biraz böyledir. Sosyalist gibi kendini göstermeye çalışan kişilikler bunun olumsuzluk zeminini oluşturuyor. Ankara ortamı, Türkiye'nin sosyal ortamı, Kemalizm'in egemenliği, bizim feodal geriliğimiz, bütün bunlar işin cephe gerisi veya arka yüzüdür.

1976'dan 1986'ya kadar fiilen sorumluluğum altında yürütülmeye çalışılan bu durum, ulusallaşma ve partileşme olayında bir bomba kadar patlayıcı etkiye yol açtı. Eğer bir ilişki doğru değerlendirilip yönlendirilirse büyük sonuçlar çıkabilir, olumlu yönde veya olumsuz yönde bitirici de olabilir. Bana göre Kürt olayında bu ilişki biçimi eğer doğru çözümlenmezse, kurtuluşu bir yana bırakalım, yaşamda bitiş yaşanır. Bir kişilik özelliği midir bilemiyorum, ama bu bende halen devam ediyor. Sanırım büyük bir farkım da buradadır. Bir işin özüne ulaşmaya kadar, bir işin sonunu getirene kadar çok büyük bir ilgi ve takiple peşinde olma durumum var. Herhangi bir soruna el atıldığında kestirip atmama, doğası neyse ona ulaşma, boşa boş doluyorsa dolu görüp ona göre işin içinden çıkma var. Bu bir yaşam yaklaşımıdır. Böyle bir ilişkiyi ele aldık. Burada her şeyi gördük. Bir kez daha kendimi gördüm: Ne kadar zayıf bir erkek olduğumu, bir kadının da ne kadar zayıf olduğunu gördüm. Ne kadar düşman, ne kadar Kemalist, ne kadar aristokrat veya Kürdistan koşullarına göre ne kadar sosyalist, ne kadar direnişçi, ne kadar örgütçü gibi birçok konuda her gün sinamaya tabi tutma gerçekleştirdi. Her an sinamaya tabi tutma da hayli öğretici bir ders oldu. Nasıl ulusal, sosyalist ve örgütçü olacak, nasıl kadın olacak, nasıl örgüt merkezi olacak? Bunun üzerinde günde kırk defa yoğunlaşsanız, büyük bir alim olursunuz. Bur de bu şiddetli bir savaşım konusu olursa, tek başına bu ilişki bile sizi geliştirmeye yeter. Fakat tersi durum da söz konusu olabilir.

Bir Kürt ilişkisine burada anlam vermek gerekiyor. Kürt kadın-erkek ilişkisini göz önüne getirelim. Bu, Türk için de geçerlidir. Ben Kürt derken sadece Kürd'e özgüdür demiyorum, ama ağırlıklı yönlerini göz önüne getiriyorum. Herhangi birilerinin ilişki biçimini gözlemleyelim. İlgi duyduğunuz ilk ilişki biçimleriniz bellidir. Hemen hepinize hakim olan, duygularını çok süslü sözcüklerle ifade etme, biraz tutkulu bir haldeyseniz onu sevdalı bir hale dönüştürme, evlendikten sonra birkaç gün yaşanacak cinsel deneyimlerden sonra posası çıkmış kişilikler haline gelme durumunun yaşanmasıdır. Erkek erkekliğini, kadın ise kadınlığını bu kısa sürede ispatlıyor. Bu bir genel özelliktir. Acaba ispatlanılan nedir, şişirilen neydi? Bütün bunlar edebiyat konusudur.

Burada sonuna kadar açmak gerekmiyor. Kendi deneyimimi gözler önüne getirerek öğretici olmaya çalışıyorum. Büyük bir ihtimalle sizde gerçekleşecek biçim budur.

Tam da bu noktada farkımız var. Benim böyle bir gerçekleşme biçimim ne bu kadar kolay olur, ne de olabilir. Cinsellik yaklaşımından tutun ruhsal uyuma ve yaşamın birlikte paylaşımının her özelliğine kadar her konuda tam bir savaş yaşıyorduk. Sizde gerçekleşen ucuz mu desem, karasevdalı mı desem çok kolay bağlılıklar ve daha sonra büyük ilgisizliklerle birbirini bırakmalar oluyor veya değişik bir mal olarak birbirini görme durumudur. İlişkilerin ve kişiliklerin sonuçlanması biraz böyle oluyor. Benim yaklaşımım öyle değildi, çarpışma gittikçe derinleşiyordu. Oysa kavga meraklısı biri değildim. Kavga konularına en çok anlam veren kişilik olduğum biliniyor. Bir kavgayı doğallığıyla götürmek kanımca bende geliştiği kadar, çok az kişide gelişmiştir. Bu, bende neredeyse bir sanat düzeyindedir.

Bu konu çok hassastır. Ne de olsa biz de bir erkeğiz; erkeğin en azından eşit ve özgür koşullarda yaşama katılım talebi var. Bir feodal erkek gibi olmayalım, ama en azından sosyalist bir kişilik olarak insan yaşamının gereklerini talep edelim anlayışı var. Sadece genel kadın-erkek ölçülerine uymaması şurada kalsın, kadın (Fatma) bizim sosyal ve ulusal düzeyimizi sıfırlamadan da öteye, belki de bizi yok etmek amacındaydı. Mücadelenin örgütlülüğünü ve eylemselliğini boğma talebi veya yaklaşımı, bunun için de ilişkiyi büyük bir silah olarak kullanması söz konusuydu. Biz nasıl böyle bir silahla TC'nin kalesinde bazı çatlaklıklar yaratmak istiyorsak, o da tam bu kalenin içine düşmüştü. "Allah'ın enayisini, köylüsünü kullanayım" diyordu. Büyük bir ihtimalle işin gerçeği de böyledir. Yani Ankara'yı TC'nin kalesi sayarsak, oraya taşırılmış benim gibi bir Kürt ve yine onun gibi bir işbirlikçi kişilik ne anlama gelirdi? Eğer ben bir çıkış sağlayacaksam, bu çıkış TC'nin kalesindeki çatlaklıklardan olabilir ve kale içi birtakım ilişkilerden olacaktır. Yoksa bu kendi kendine mümkün olmazdı.

Bu ortamda mutlak egemenlik vardı; Ortaçağ kalelerinden kırk kat daha tahkim edilmiş bir kale söz konusuydu. İdeolojik, siyasal, sosyal ve kültürel hemen her konuda mutlak bir hakimiyet vardı. Sen muhtaç olan basit bir köylüsün, sağını solunu tanımakta bile fazla etkili değilsin. Ama böyle olan bir Kürt olayı, hatta ondan da öteye bir sosyalist kişilik, 1970'ler Ankara'sında devrim yapmaya çalışıyordu. O zaman Mahir'ler ve Deniz'ler gibi hem kent kökenli, hem de oldukça bilinçli ve kent yaşam tecrübesi olanlar eyleme kalkıştıklarında iki ay bile dayanamıyor, acımasızca imha ediliyorlardı. Bunlar önder kişiliklerdi. Bunlar bu duruma geldikten sonra, benim gibi bir sosyalist -şehir kültürü olmayan, şehir olanaklarından son derece yoksun, aynı zamanda Kürt, dayanacağı bir iki Kürt ailesi ve Kürt ilişkisi bile olmayan biri-, hem de büyük değerler kopararak kaleden sağlam çıkışı nasıl yapacaktı?

Anıtkabir'in birkaç adım ötesinde sosyalist temelde Kürtçülük yapıyorduk. Daha düne kadar seni boğmuş, imha etmiş ve üzerini de betonlamış olana kafa tutuyorsun. İmha etmek istediğinde ilişki diye sığındığın kişilik, değerlendirmeye çalıştığın kişi veya aile bu imhacı gücün en büyük işbirlikçisidir; imha ve betonlamada en önemli rolü icra etmiş bir kurumdur. Hatta görevini somut yürütüyordu. Kale içi bu ilişki çok tehlikeli bir ilişkiydi. Çok bilinçli bir şekilde kurnazlık yaptım demiyorum; ama biraz sezgilerim, acaba bu ilişkiden yararlanamaz mıyım gibi bir düşüncem vardı. Başlangıçta bir kadını kullanarak siyaset yapma gibi bir düşüncem yoktu; olsaydı bunu söylerdim. Ama işbirlikçi ve dürüst olmama durumu söz konusu olunca, içimde acaba nasıl yararlanılabilir gibi bir his vardı. Planlı düşünce yoktu, ilişki her an ajan ilişkisi çıkabilirdi. Zaten son derece kuşkulu biriydim, yaşamımda kuşkuların yeri çok büyüktür. Çünkü kuşku olmadan, bilim ve araştırma olmaz. O da insanı dikkate ve sorumluluğa davettir. Nitekim öyle de oldu.

Bir kez daha oraya taşırılan ben, sömürgeciliğe bağlanmış proleter Kürd'ü, karşı ilişkiyi ifade ediyordum. TC'nin merkezileşmesine canı gönülden hizmet etmiş bir Kürd'ü temsil ediyordum. Gençliğin solculuğu karmaşık bir durum, bir çatlaklık yaratmıştı. Zaten provokatörler ve ajanlar bu saflardaydı. Kimi bir yanılıyla, kimi bir özgürlük istemiyle dalmıştı. O kargaşada birbirlerini tanıyan ve böylesine konumları olan iki Kürt'tük. Bu ilişki bir anlamda macera, bir anlamda çok gerekli, bir anlamda kurtarıcı, bir yandan boğdurucu, yani her türlü özelliği bünyesinde barındıracak durumda olan bir ilişkiydi.

1978 yazında Ankara'dan çıkışım ve Diyarbakır'a gelişim, bu ilişkiyi kullanma biçimiydi. Çünkü bu ilişkiye yol açıldıktan sonra, Ankara'da uzun süreli kalınmazdı; kalınsa bile ya tam ajan olunacak, ya da bir küçük burjuva memur olunup tükenip gidilecekti. Bunun dışında ancak Kürdistan'a çıkış yapılabilirdi. Biz, Kürdistan'a çıkış yapmaktan yana tercih yaptık. Bu ilişki, yazın kavurucu sıcakları kadar bizi öfkeden kavuruyordu. Taraflar sonuç almak istiyordu. Biz Kürdistan'da sonuç almak isterken, o ise TC lehine mutlak anlamda sonuç almak amacındaydı. Bizim de ipleri yavaş yavaş kopartma durumumuz vardı. Önce her ne kadar kendimizi bağlar gibi yapmışsak da, bunu asıl olarak iplerden kurtulmak için yaptık. Bu konuda tam bir taktik söz konusuydu. Büyük sömürgeci gericilik ipini koparmak için, görünüşte de olsa kendini ipe bağlanmış gibi gösterirsen ve o ipler koparacağı iplerse, son derece isabetli bir taktik ustasıdır demektir. Bizim ki de biraz böyle oldu. Bunu önce hissettim; daha sonra nasıl kurtulabilirim düşüncesi üzerinde yoğunlaştım ve kaleden uçmayı böyle sağladım.

Ankara çıkışı veya böyle bir ilişki karşılığında neyi ödedik? Bunun karşılığında sizin kolay vazgeçmeyeceğiniz bazı ödünler verdik. Duygularımıza sevdalanmadık. Ne kadar olumsuzluk dayatılsa da, ne kadar bitiriliş sahası haline getirilse de, buna tahammül etme gücünü göstererek bir başka özgürleşme imkânına aracılık yaptık. Bu ilişki yurtdışında da devam etti. Fakat ilişkinin çarpışma düzeyi daha yoğunlaşmış, karşılıklı birbirini kullanma daha da şiddetlenmişti.

Acaba bizim için yurtdışına çıkmak gerekli miydi? Bu ilişkiyi daha o zamandan bitirmek uygun olabilir miydi? Biz bunu göze alamadık. İster buna korkaklık deyin, ister düşkünlük deyin, bu ilişkinin ağır etkisi altında sonuna kadar devam edelim diye düşündük. Karşı taraf büyük ihtimalle bilinçliydi; belki de bizim fark etmediğimiz kadar oyunu fark etmişti ve oynuyordu. 1986'nın ortalarına kadar dayanma gücü gösterdik. İş sonuca doğru giderken tam bir felakete, bir komploya, bir şantaja dönüşebilirdi. Savaştığımız sadece bir kadın, bir erkek-kadın çelişkisi değildi; bu belki de bir tarafının ulusal kurtuluş, diğer tarafının ise TC olduğu iki büyük ordunun büyük bir savaşımı kadar şiddetli geçen bir çarpışmasıydı. Görünüşte iki kişi arasında

geçen bir psikolojik savaştı, ama bir anlamda tarihsel bir çarpışma durumuydu. Önemli olan bundan ders çıkarmaktır. Örneğin bunun içinde sabra ihtiyacı olana sabır dersi, ihtiyatlı olmaya ihtiyacı olana ihtiyatlı olma dersi, ısrarlı olmak isteyenlere ısrarlı olma dersi, duygulu olmak isteyenlere duygu dersi, özgür kalmaya çalışanlara özgürlük dersi, sonucu tam lehine çevirmek isteyenlere sonuç alma dersi vardır.

Eğer biz biraz direnebildiysek, sanırım siz rahatlıkla daha da başarılı olabilirsiniz. Yerimi tam sağlamaştırmıncaya kadar kadın, siyaset ve PKK'nin tüm işleri konusunda ihtiyatsız tek bir laf etmedim. Soruna bir kadın-erkek ilişkisi düzeyinden de öteye, bir parti içi mücadele olarak bakarsak bir anlam verebiliriz. Siz olsaydınız, günde kırk defa kavga çıkarır ve her birisinde de kesin tasfiye olan bir yaklaşım içinde kadına yüklenirdiniz. Ben çok mu güçlü bir erkektim? Niye bu kadar dayanabildim? Bunları ancak özelliklerimle izah edebilirim. Bu kadar tahrike ve sinir savaşına rağmen neden kendimi tuttum ve gözünün üstünde kaşın vardırdım demedim? Bütün bunlara dayandım. Çünkü sadakatte, kavramada, mücadelede ve çelişkide güçlüydüm. Bütün bu konularda kendini kapsamlı hale getirmiş kişilik, kanımca iyi bir mücadele verebilir. Bizim ki biraz da öyle oluyor. Bu kadın neyi deniyor, neye ulaşmak istiyor diyerek, buna göre kendimi hazırladım. Dikkat ederseniz, başlangıçta devletle birlikte, devletin ona hükmetmesine rağmen, ben her şeyimle ona bağlı durumdayım. Ama tam teslim olmadım. Bu nokta da oldukça önemlidir. Oysa siz hemen teslim oluyorsunuz. Mutlak anlamda koşullar kadının lehindeydi. Ama yine de direnebileceğimi gösterdim.

Kadın kendi kadınlığıyla teslimiyeti dayatma peşindeydi; cinselliğe, duyguya ve güce teslimiyet dayatması vardı. Bütün bu teslimiyet dayatmalarına karşı neye, nasıl direneceğim? Sabrım, ihtiyatlılığım, ruhumu satmamam ve dava diye bellediklerime bağlı kalmam direniş silahlarım olabilir. Bağlı olduğumuzu biliyor; fakat günlük olarak tahrik ederek, kırk defa bu değerlerle oynamaya zorluyor. Birden ilişkiyi dağıtırsan, başına neler getirmezler ki! Bu ilişki olmazsa, bu ilişkide bağlılık sürmezse, devlet belki seni hem de bir daha çıkmamacasına bir günde bağlayabilir. İhtiyatlılığı ve farklı bir kişilik yaklaşımını gerektiren bir durum söz konusuydu. Burada klasik herhangi bir erkeğin durumu yoktur ve önemli olan burasıdır. Düşündüğünüz gibi herhangi bir evlilik, duygusal ve cinsellik yürümüyor. Bu konuda Kürt erkeği de son derece kendini bitiricidir. Hangi erkek olursa olsun, bu ilişkiyle çok kurasız bir çalışmayı yürütmek istemesi kendi aleyhinedir. Bu ilişki olmasaydı, Ankara kalesinden çıkış olmazdı. Geriye, çok farklı bir kişilik sergilemesi zorunlu oluyordu ve onu da yaşamaya çalıştık.

Siz, kesinlikle böyle büyük bir deneyimden geçmemişsiniz. Geçmediğiniz için Kürdistan ulusallaşması ve partileşmesinin önemini bir türlü yüreğinize ve beyninize kabul ettiremiyorsunuz. Çünkü bunun acısını çekmemişsiniz, bunun zorluklarını bilmiyorsunuz. Örneğin, ben bir operasyondan sonra bir çay bardağını bile elimde tutamıyordum; çayı dizimin üzerine dökmüştüm, çünkü elim titriyordu. Ankara'dan çıkış koşullarında öyleydim. Siz her şeye hazır ve cesaretli konmuşsunuz. Dolayısıyla örgüt bağlılığı, dönemlerin anlam ve önemi sizin için pek o kadar sorun değildir. Kara günü, zor günü bilmiyorsunuz. Bunun için ilişkileri ve örgüt bağlarını kolay kuruyor, kolay bozuyorsunuz. Oysa benim için hiçbir şey kolay değildir.

Ankara'dan da böyle bir çıkış yaptık. Böylesi daha birçok çıkış var. Bunlar belki kendine göre çok basit çıkışlardır, ama tarihsel anlam ve önemi itibarıyla toplumsal yapımız açısından önemlidir. Çünkü bir geleneği alt üst ediyor; bunların her birisi bir zinciri kırıp parçalıyor. Benim aile zincirimi parçalamam, daha sonraki birçok özgürlük adıma imkân verdi. Anam bile ölmeden önce, "Ben, dizimin dibinde bağlı yaşamamı isterdim" diyordu. Ben onun dizinin dibinde bağlı yaşasaydım, önderlik diye herhangi bir şeyden bahsedebilir miydi? Babam çok fukara ve güçsüz birisi olmasına rağmen, üzerime taşlarla geliyordu. Eğer ona karşı taşlarla direnmeseydim, erkek egemenlikli aileden böyle bir cesur çıkışı yapabilir miydim? Ben hiçbir çocuğun yapamayacağını yaptım, çıktım ve başkaldırdım. Bu, kendi koşullarında önemlidir. Bu ilişki de böyle ele alınmalıdır. Bu ilişkiye bilinen çıkışı da ekleyebiliriz.

Dine giriş, dini hatmetme, Allah'la uğraşma, sosyalizme giriş, bunların hepsinin çok ilginç birer hikâyesi vardır. Siz bütün bunları yaşamamışsınız. Din ideolojisiyle felsefeden ne anlayacağım? Ama bir defa kendimi buluşturdum. Allah düşüncesiyle uğraşmak için düşüncem ne kadar yeterlidir? Ama bir defa uğraştım. Bundan nasıl çıkış yapacağım? Çok uzun ve sancılı süreçler sonucunda çıkış veya daha ileri bir aşamaya ulaşma sağlanabilmiştir. Buna benzer birçok çıkış var.

Kadın Olayında Büyük Eşitlik ve Özgürlük Savaşı Yürüttüm

Bu kadını çözümleyinceye kadar büyük bir mücadele verildi. Mücadelenin ulusal, toplumsal ve tarihsel boyutu var. Kürt isyanlarını bastırma işine karışmış ve büyük ihtimalle bizim önderliğimiz altında geliyecek olan mücadeleyi aynı akibete uğratmakla kendini görevli hisseden bir ilişki söz konusuydu. Zayıf bir toplumsal yapı, çok zayıf bir ulusallık, gelişmemiş ve çok zayıf bir erkek karşısında çok güçlü bir kadın, çok güçlü bir sosyal yapı ve çok güçlü bir devlet ilişkisi vardı. Bu koşullarda Kürt sorununa nasıl çözüm getireceğiz? Bu çelişkileri görmeden ve göstermeden, yaşamadan ve yaşatmadan, ne kadar kahramanca isyan etse ve vuruşsa da, sonuçta vurulmaktan kurtulmuyor. Demek ki, önce böylesine bir zeminde kavgayı geliştirmek gerekiyor. Aile zemininde devrimciliği sağlama, düşmanın kalesinde bir çıkış zemini yaratma var. Bütün bunları da yaparken ana-baba, karı-koca ve çocukluk zemininden sağlam bir çıkış yapıldı. Acaba bütün bu konularda siz çıkışlar yapabildiniz mi? Bunlar belki size gülünecek hikâyeler gibi geliyor, ama bana göre Kürt çözümlemesidir.

Kadın, partimizin içinde kale muhafızı gibiydi. Kendini belki de en son ana kadar öyle görüyordu. Görev verenler onu muhafız ya da eli kamçılı bekçi yapmışlar; "Kadınlığını kullan, adamı muhafaza edeceksin" demişlerdi. Büyük ihtimalle görev bu temelde verilmişti. Kendisine, "O Ankara'dan çıkabilir, ama sen yüzde yüz egemensin; sağa sola gidebilir, ama adamın dizini elindedir" denilmişti. Ben sizin kadar cesur değilim; siz olsanız, "Öyle bir kadına boyun eğer miyim?" der ve işin içinden çıkarsınız. Size hakim olan erkeklik anlayışına göre, anında birkaç tane tokat atar ve derhal kovardınız. Oysa ben grubu kurarken de, grubun Manifestosunu yazdığım da evden kaçmıştım. Size göre erkek evinden kaçarmı?

Çok ilginç bir yaşama benim nasıl tahammül ettiğim, gerçekten araştırılmaya değer bir konudur. Burada ihtiyatlılık, bir olayı ve bir olguyu bütün yönleriyle değerlendirme var. İğne ucu kadar da olsa, varolan imkânları değerlendirip kullanma sabrı ve sorumluluğu var. Bir kadın neden böyle olabilir, bir kadın cinsellikten ve ev hizmetlerinden ne anlar? Ben ev hizmeti yapayım, ama o da yapmalıdır. Yani bir yoldaş geldi mi, en azından bir hoş geldin demesini bilmeli, bir yemek yapmaya katkıda bulunmalıdır. Kendisinin kadından başka her şeye benzediği kesindi. Kadın silahını, kadın kişiliğini, kadın gücünü ya da güçsüzlüğünü hiçbir kişiliğe belki benzemeyecek bir biçimde kullandığı kesindi. Yıllarca onunla yaşadık ve çok sabırlı olmaya devam ettik.

PKK'nin önünde durmayı veya beni frenlemeyi ve işlevsiz duruma getirmeyi denedi. PKK'yi ve Kürdistan'ı tuttu. Ama bununla yetinmiyor, sonrasını da mutlak egemenlik altında bulundurmaya çalışıyordu. Yakın çevreyi tümüyle tutuyordu. O zaman birkaç kişiyle birlikte kalmıştı ve hepsi onun adamı olmuşlardı. Birkaç tane militanımızı kendi askeri haline getirmişti. Birkaç bayan vardı; bu bayanlar üzerinde yürüttüğü ilişki tarzı çok önemliydi. Kendisinin özgür bir kadın olmakla, özgür ilişkiyle hiç alakası olmadığı halde, muhtemelen biraz kadını özgürleştireceğimizi, dolayısıyla kendisinin muazzam köleleştirici ilişkisinin özüne en büyük darbeyi indirebileceğimizi ve işbirlikçi bir feodalizmin temsilciliğini bitirebileceğimizi biliyordu. Nasıl sömürgeci egemenliğe ölümcül darbeler indirilirken, onunla birlikte feodal egemenliğe de darbe indiriyse, buna darbe indirilmesi kadının şahsında kadın özgürlüğüne açılan yolda büyük bir açılım anlamına gelecek ve bu temelde parti içindeki kadının özgürleşmesinde büyük bir adım atılacaktı. Bunu hesapladığı için, kadın-erkek ilişkisinin olası bir özgürleşmesine PKK'yi açık tutmamak, bu konuda PKK'ye feodalizmi ve boyun eğmeciliği egemen kılmak için görünüşte eş ilişkisini kullanıyordu. "Bir erkek eşine şöyle bağlı kalır, bağlı kalmalı" gibi sözler söylüyordu. Aslında eş olmaktan başka her şeye benzer bir durumu vardı. Ama Kürt namusuna göre, resmen öyle bir ilişki olduğuna göre, en azından çevreyi etkilemek açısından böyle görünmek çok önemliydi.

Bir diğer değerlendirmesi şuydu: "Sen nasıl bir erkeksin? Yıllarca böyle bir muameleyi dayatıyorum, ama sen dayanabiliyorsun. Herhangi bir Kürt erkeği olsa, ben ne yapacağımı bilirdim" diyordu. Beni sorguya çekmişti. Son dönemde kendisine, "Senin kullandığın sanatı iyi biliyorum, bu sanata sarılarak feci duruma düşersin. Böyle kadınlığını kullanarak beni etkisizleştirmeye, düşürmeye ve tüketmeye çalışıyorsun. Fakat ileride nasıl bir duruma düşeceğini hesaplıyor musun? Cinselliği, kadınlığı, özel ilişkiyi ve evliliği kullanma tarzıyla mücadelede en kötü tarzı seçiyorsun" dedim. Korkunç bir tarzı. Kendisini vicdanen -tabii vicdanı varsa- nasıl rahat tutabilirdi?

Büyük bir ihtimalle korkunç bir başarısızlığın verdiği hırsıyla son darbeyi indirmeye çalışan ve eşine ender rastlanan bir provokatördü, bir kontraydı. Dikkat ederseniz, ev benim, ortam bizim, partinin çok güçlü dayanakları var. Fakat bu sözü söylerken, son derece çekingen ve biraz da korkarak, acaba değerlendirmem aşırı mıdır diye düşünerek söylüyordum. Yine de mütevazı ölçüler içinde kaldım. "Senin için iyi olmaz. Ben yine kendimi idare etmesini bilirim. Erkeklik ve cinsellik konusundan tutalım, diğer bütün yollarda kendime çıkış yapabilirim. Fakat sen ne olacaksın?" deyip bıraktım. Zaten birkaç gün sonra da evden çıktı ve bir daha öyle bir buluşmamayı kararlaştırdık. Bu iş burada durmalı, fakat bitmemeliydi. Güvenmediğimden veya tam anlam veremediğimden dolayı, çok açıktan savaş imkânı vermedim, muğlak bıraktım. Bunu çok ustaca yaptım demiyorum, ama biraz da bu anlama gelecek yaklaşımlar içinde kaldım.

Bununla kadın özgürlüğünün ne ilişkisi var diyebilirsiniz. Aslında oldukça ilişkisi var. Kadın konusunda cenderede, hatta zindandan da öteye bir durumla karşı karşıya kaldığımı düşünüyorum. Fakat kendime göre de direniş içersindeydim. Bu beni kadın, ilişki, cinsellik, siyaset konusunda ve kadın-Kürt ilişkisi, Kürt aile ilişkisi hakkında düşünmeye götürdü. Kürt erkeği kendini bu durumda tuttuktan sonra, doğal olarak kadını, erkeği, aileyi, işbirlikçiliği ve işbirlikçi kişiliği çok değerlendireceğim; bütün bunlar da beni muazzam bilinç sahibi yapacak. Bu, kendimi eğitime usulü olmuştu. İlişki kuruyorum, fakat ilişkiyi düzene göre yaşayamıyorum ve onu doğal sonucuna götürmeye çalışıyorum. Bir amaç varsa, ona hizmet ettirmek istiyorum. Sonuç görkemli bir biçimde gelişecektir. Dikkat ederseniz, bu tarihte ilişki bitmeye doğru giderken, TC'nin bitiş hikâyesini yürüttüm. Feodal bir kadını böylece bitişe terk ederken, özgür kadını da yavaş yavaş ortaya çıkarıyoruz. Yani başımızdaki kızlar ve erkekler bunu fazla anlayacak durumda değildi. Halen mücadelenin ne kadar yoğunlukta verildiğini göz önüne getiremiyorsunuz. Ama yine de ciddi bir gelişmenin temelini atma ve feodal kadının yenilişi, Kürdistan açısından büyük bir olaydı.

Son ana kadar kendisine beni kullanabileceği havasını veriyordum. Niyetimi belli ettiğimde, 'zehirlerim' sözcüğünü ağzına alıyordu. Elinden kurtulacağını bilse, zehirlemeyeceği ne malûm? Amacı buydu, ölümü o da göze almıştı, erkekleri rahatlıkla ayartabiliyordu. Kuşku adamı vardı; daha da ötesi, onlarla işbirliği yapıyordu. Benim dayandığım ilişkileri kullanmaya çalışıyordu. Kendisi de zaten ustaydı. Bu gerçek karşısında ne yapılır? "Seni ezerim kadın! Beni tanıyor musun, karşında bir önder var, hizaya geleceksin, saygı duruşuna geleceksin" diyemem, böyle bir şey de yapmam. En ufak bir yanlış izlenime yol açabilecek bir ihtiyatsızlığı düşmedim ve bir seviyesizlik yapmadım. Benim bu durumumla, ilişkiler karşısında sizin durumunuz birbiriyle ne kadar bağlantılı? Benim konumunda birisi olsaydınız, siz ne yapardınız? Burada kesinlikle ders çıkarmanız gereken hususlar var. "Provoke oldum, kıskırtıldım, dayanmadım" diyorsunuz. Peki, ben nasıl dayanabiliyorum? Bu bir Kürt hikâyesidir. Bundan sonuç çıkaracaksınız. Bunun başka yolu yoktur. Düşmanın mutlak egemenliği altında bir tabancanız, bir kuruş paranız olmadan siyaset yapıyorsunuz. Bu durumda kendinizi nasıl esnek yapmayacaksınız? "Ağlarım, tahrik olurum, öldürürüm" diyorsanız, kaç gün yaşayabilirsiniz? En iyi ve bize bağlı olan arkadaşlarımızın yapabilecekleri öldürmeyi düşünmektir. Bu da işleri kurtarabilir mi?

İlişkiyi tasfiyeye doğru götürürken, sağlam bir mevzilenmem ve dayanabileceğim ilişkilerim vardı. III. Kongreyle PKK'yi ileri bir aşamaya götüreceğimiz kesindi. Hatta kadını da biraz geliştirmiştik; bazı bayanları biraz özgürleştirmiştik. Feodal kadın tutsaklığı karşısında, hem PKK'ye dayatılan feodal düzeni ve feodal kişiliği, hem de PKK'nin özgürleşmesine ve yoldaşlık ilişkilerine fırsat tanımayan hakim bir devlet gücünü kesinlikle hesaplamazlık edemedik. Etseydik, politika yapamazdık. Buna rağmen ben yine de PKK'de müthiş çalışıyorum ve özellikle örgüt konularına ağırlık veriyorum.

Eğer yaşamımda bir çabanın sahibi olmasaydım, çevremde birkaç komplo örgütü gelişebilirdi. Aslında her türlü ikiye bölünme gösteriyordu. Başka bir ilişkiye giriyor, “Bunun da, partinin de ipi elimde” diyordu. Şunu da söyledi: “Fransa’da kralların arkasında kralları kral yapan birileri vardır, Türkiye’de de kralların arkasında her zaman bir kral vardır” dedi. Hatta cuntalar söz konusu olduğunda, “Cuntaları yöneten bir cuntacı vardır” diyordu. Şuraya getirmek istiyordu: Bu PKK’de de kralı idare eden bir kral var! Başkalarının yanına gidiyor, “Beni esas alın” diyordu. Bazılarına “Bu basit bir köylü parçasıdır, pek yeteneği yoktur, asıl güç bendedir” diyerek kendine bağlamaya çalışıyordu. Bazı ilişkilerimiz vardı, bu ilişkileri de ele geçirmeye çalışıyordu. Bütün bunlar kendine göre ustalıklı işlerdi. Ama bizim de bir mücadelemiz, planımız ve ayarlamamız vardı. Üste çıkan bu çaba belirleyecekti. Çabalar dosta da, düşmana da benim bu işin yürütücüsü olduğumu hissettiriyordu. Arkadaşlar da çabalarımıza inanıyor ve böylece onu etkisiz kılıyorlardı. Yüksek çaba sahibi olmak, partileşmeyi müthiş geliştirmek, eğitim ve örgütlenmeye her şeyini ortaya koymak, bu dönemi bundan kurtarmak için çok gerekliydi.

Kadın özgürlüğü konusunda da böyle bir kadına karşı yürüttüğümüz büyük eşitlik ve özgürlük savaşı, onun bazı girişimlerini boşa çıkarıyor, kendisinin etkili olmasına fırsat vermiyordu. Özgür kadının gelişimini engellemek istiyordu. Ama özgür kadını yaratmaya ilişkin tasarılarımızın ve düşüncelerimizin gelişmesine engel olamadı. 8 Mart 1987’de, kadın konusunda ilk kapsamlı konuşmayı yaptım. Ondandır bir yıl öncesinin 8 Martı’nda böylesine bir çekişmeyi ve çatışmayı yaşıyordu. Parti içinde özgür kadının ve özgür kişiliğin ortaya çıkıp çıkmayacağı bu çatışmanın sonucuna bağlıydı. Benim buradaki ustalığım üzerinde durulmaya değerdir. Onun partiyi feodalleştirmesine, ondan da öteye TC’nin egemenliği altında tutmasına izin vermemek kadar, bir de kişisel olarak tahkir etmesine ve düşürmesine izin vermemek, onu da büyük bir sabırla atlatabilmek önemliydi. Fakat biz bununla da yetinmedik. Kadının böyle olmayacağını ortaya koyduk. Kadın nasıl olmalı sorusuna da yavaş yavaş açıklık getirmeye başladık. Bu böyle bir kadınsa, bütün kadınlar da böyle olur demek değildi. Mutlaka özgürlüğe giden bir yol da bulunurdu.

Bunu biraz sezdiği için, o zaman varolan bazı bayanlardan birkaç tanesini imha etti. Bunların hepsi bizim çalışma arkadaşlarımızdı. Örneğin **Saime Aşkın** vardı, öğretmendi, katılımı dürüstçeydi. Bazı hataları ve eksiklikleri vardı, ama cezalandırılacak birisi değildi. Büyük ihtimalle Lolan’da bunun etkisiyle cezalandırmaya tabi tutulmuştu. Yine Pazarcıklı biri vardı, ilişkiler meselesinde bir zaafı ortaya çıkmıştı. Çok vahşi bir işkenceyle kendisini orada vurdurmuştu. Bu, parti içinde gerçekleştirilen ilk işkenceydi. Bu kişilik, parti içindeki işkenceler ve bazı cezalandırmaların önderidir ve ilk uygulamasını da birkaç bayan üzerinde denedi. 1985’te bu cezalandırmalar söz konusuydu. Onda çok korkutucu bir kişilik yaratma istemi vardı. Hiçbir kadın asla onsuz bir adım bile atamaz hissini uyandırmak istiyordu. Çok klasik köle koşullarında, bazı saltanat peşindeki kadınlarının yamakçısı rolünde olan bir adam yaratmak istiyordu. Mutlak anlamda bağlılık öngörüyordu. Haddini bilmez bazıları çıkarsa, onların da hatalarını ve zaafalarını tespit edip acımasız bir cezayla bitirmeye çalışıyordu. Birkaç kişiyi bu biçimde kendisinin yüzde yüz emir eri yaptı.

Bu tartışmaların özgür kadını ortaya çıkarma ve onu aşma tehlikesi vardı; böylece kendisinin bütün numaraları ve oyunları her an ortaya çıkarılabilirdi. Dayattığı büyük köleleştiricilik, sadece partiye ve Kürdistan’a değil kadına da dayattığı kölecilik yırtılabilirdi. Bunun olmaması için bir yandan vahşi cezalandırmalar, bir yandan da emir erlerini kendisinin kopyası gibi kullanma dayatmaları vardı. Ben de kadınlarla biraz ilgileniyordum. Sadece kadın oldukları için değil, sevgi ve özgürlük yorumu yapabilsinler istiyordum. Biz sizin gibi yaparak sıradan bir ilişki kurmayız. Bizim geliştireceğimiz ilişkiler, biraz boyutlu ve özgür kişiliğe elverişli ilişkiler olacak. Özgür kişiliğe dayalı militanlaşma, böylece eşit ve özgür kişilikler olayına yol açma gerçekleşecek; bu böyle ele alınacak, sonuçları da geneli kapsayacak düzeye taşınılacaktı. Bunu fark ettiği için, o da çok etkili oluyordu. Kişilikleri bizden daha iyi tanıyordu. Bazılarının zaafalarını tüketirken, bazılarını da karasevda erkek ayarlaması yapıyor, “Seni şuna veririz” diyordu.

O zaman bu tip kişilikleri de kendine bağlamıştı ve “Kadın gücü benden sorulur” diyordu. “Kadın gücünün sahibi benim” diyerek, erkeklere bunu hissettiriyordu. “Eğer bazı kızlarda gözünüz varsa, bu önce benim onayımından geçer; bazı kızların böyle talepleri varsa, yüzde yüz beni dinlemezseniz, cezalandırma da dahil gebertirim” diyordu. Etrafımızdaki erkekleri ve kızları böyle kendine bağlıyordu. Neredeyse biz teklige düşüyorduk. Sonradan anladım ki, etrafımızdaki kızların özgürlüğe ters talepleri var; Avrupa’da yaşam talepleri, bireysel yaşam talepleri var. Benimle çok iyi yaşıyormuş gibi bir izlenim yaratıyor. “Bu adam benimle evli değil mi? Neden siz de evlenmeyesiniz? Modele bak, boyuna göre sende ölçünü al” diyor ve kişileri buna teşvik ediyordu. Oysa öyle bir durum yoktu. Fakat işi kötüye kullanma konusunda çok kararlı ve görevliydi. Erkeklere de, kızlara da aynı taktiği uyguluyor; “Görüyorsunuz, kendisi nasıl evleniyor, sizi böyle bekâr bırakıyor” diyordu.

Benim ilişkiyi nasıl yürüttüğümü biliyorsunuz. Fakat kızlar onun elindeydi. Ben o zaman şeklen de olsa böyle bir ilişki yok diyemezdim, böyle bir ilişkinin olmadığını kendi içimde biliyordum, ama bunu yaysam tedbir alacaktı. Bana, “Sen partinin ve sosyalizmin çıkarı için asla bu dayattıklarımı açıklayamazsın” diyordu. Doğru söylüyordu; döneme, partinin ve sosyalizmin çıkarlarına göre, onun uygulamalarını açamazdım. Bu kadar bilinçliydi ve biraz da dizginler elindeydi; birçok erkek de onu dinliyordu. Bazıları, hatta kızlar bu kişilikten etkilenmişti. Yine klasik erkekler vardı; onların arasında ayarlamalar yapmış, kendilerini etkisizleştirmişti. Kadından, kızıdan hiç anlamayacak olana veya bir kadın için her şeyini satacak olana ayarlama yapılmıştı. 1985’e kadar bu ayarlamalarıyla bizim etrafımızdakileri neredeyse işlemez duruma getirmişti. Arkadaşlar emek sahibi olduğuma inanıyorlardı; ama duygular ve kaptisler vardı. Onların da ipini ele geçirmişti.

Böylece 1986’ya doğru geldiğimizde kopmalar, çelişkiler ve çatışmalar sonuca doğru gidecekken, kendisinin son denediği kadın silahını bize karşı kullanma olayı ortaya çıktı. “Bir kadın olarak sana bu kadar şey dayatıyorum. Sen nasıl farklı bir şeye yönelmiyorsun, neden bir kadına isyan etmiyorsun?” diyordu. Aslında bununla beni açıkça tahrike davet ediyordu. O koşullarda yavaş yavaş özgür kadına anlam verme ve onu büyük bir silah olarak o gerçekliğe karşı dikme yaşıyordu. Buna şantaj kılıfıyla ve boşa çıkarma denemesiyle karşılık vermek istedi.

Bizim çok zorbela geliştirdiğimiz bazı kişilikleri büyük bir özenle takip ediyor ve onları çok daha ustaca kendine bağlıyordu. Birkaç erkek ve bayan ilişkisini III. Kongrede açıklayacaktı. Özgürlük ilişkilerine şantaj yapacak; erkeklere de, “Kongreyi ele geçirebilirseniz, istediğiniz gibi yaşayabilirsiniz” diyecekti. Bir arkadaş bunu ihbar etti; “Bu, bizi kullanmak istiyor” dedi. O arkadaşın büyük hizmeti, bu kadının komplosundan bizi haberdar etmesiydi. Biz de yöntemleri değiştirdik. Çok dürüst olursanız, çevreniz de size böyle dürüst bağlanır ve çok önemli bir komplo geliştiğinde size haber verir. Nitekim öyle oldu. Şantaj silahımı tersine çevirdik ve III. Kongreyi sağlıklı geliştirdik. Kongrede Kürdistan’da kişilik sorununu ilk defa derli toplu ortaya koyduk. **‘Çözümlenen bir an değil tarihtir, bir kişi değil toplumdur’** değerlendirmesi ışığında, PKK tarihinde çözümleri derinliğine ve en önemli bir aşamayla başladık.

8 Mart 1987 tarihli kadın gerçeğine ilişkin değerlendirmelerimiz, sanırım birçok şeyi epeyce aydınlattı; bu değerlendirmeler böylesi bir özgürlük açılımına da imkân verebildi. Bu sorun, gelişmelerden sonra mesafe kaydetti. 1987’den beri hemen her yıl yapılan kapsamlı çözümler ve kişilik yetkinleştirilmesiyle, kadın hareketi PKK içinde ve Kürdistan’da önemli mesafeler kaydetti. Belki bazılarınız kadın hareketinin kolay geliştiğini düşünebilirsiniz ve PKK içinde kadın etkinliğinin sağlanması size doğal gelebilir. Oysa öyle değildir, bunun hikâyesi uzundur. Çok büyük bir mücadele vardı. Yaptığınız cephe çarpışmalarından çok daha şiddetli ve çok daha büyük duyarlılık ve sabır gerektiren bir savaş yapıldı. Kadın olsun erkek olsun, eğer bugün biraz özgürlüğe yakınsa, onun mücadeleye ne kadar bağlı olduğu böyle ortaya konuldu.

Kadın özgürlüğünün kolay ortaya çıkarılmadığını iyi anlamanız gerekiyor. Bunun için de binlerce yıldır düşürülmüş bir kadını özgürlüğe yakınlaştırmak kadar, çapraşık bir ilişkiyle, işbirlikçi-feodal egemenliğe karşı mücadelenin çok büyük bir duyarlılıkla sonuca götürülmesi vardır. Sözüm ona yoldaşça, birbirimizi güçlendirecek temelde bir ilişki geliştirdik; ama bunun sonucu tam bir parti, ulus ve kadın özgürlük savaşı oldu.

Özgürlük meselesinde kolay başarı sağlanmıyor. Anti-feodalizm, anti-kapitalizm, anti-sömürgecilik ve anti-emperyalizm laflarıyla nasıl Kürdistan’ın ulusal kurtuluşu başarılamayacaksa, kadın hakları, kadın kurtuluşu veya kadın-erkek ilişkisi diye bol bol konuşarak da ilişkiye yol açılmayacağını göreceksiniz. Ben bu konuda dayatılan büyük baskıyı, büyük ikiyüzlülüğü ve büyük dayatmaları ortadan kaldırdım; kadının olumlu yönlerini de geliştirdim. Kadının kişiliği tarihte nasıl kaybetmişse, bütün sınıflı toplum boyunca Kürdistan’daki toplum nasıl düşürülmüş ve kadından daha beter hale nasıl getirilmişse, biz onları aynı yere getirip bağlıyoruz. Daha sonra buna karşı mücadele, günümüze kadar kişilik ve grup düzeyinde bir adım ilerledi. Kadın özgürlüğü konusunda da neler nasıl yapılabilir düşüncesi, teorisi ve pratiği derken, bunun gibi birtakım gelişmeler söz konusu oldu.

Aşk Yiğitlere Has Bir İştir

Çoğunuzun durumunu biz de biliyoruz, bu tip kişilikleri bıraksam, aşk ve duygu adı altında kendi elleriyle ipini sömürgeciliğe kat be kat bağlarlar. “Eğer bir gün partiye gelirim senin için gelirim” diyorsunuz. Gelirsiniz veya gelmezsiniz, bu o kadar önemli değildir. Bu, sizin de hikâyenizi ele veriyor. Hepiniz böylesiniz, aynı derecedesiniz demiyorum; ama bağlı olduğunuz ilişkiler çok derindir. Karşı çıkarken de, bağlanırken de çok kötüdür. Hepinizin partiye katılımının nasıl geliştiğini belirtiyorum. Bu, kadınlar için de geçerlidir. Bir kadını mücadeleye çekerken, size bunun öyle kendiliğinden olmadığını, büyük bir çatışmanın sonucu gerçekleştiğini gösteriyoruz. Siz kendinizi özgür sanabilir, özgür kararlar geldiğinizi söyleyebilirsiniz. Ama PKK’nin özgürlük zemini olmasaydı, dağlarda kaç gün kalabilirdiniz? Bu tedbirler ve bu büyük mücadeleler olmasaydı ve farklı önderlikler olsaydı, en köle feodal bağlar temelinde sözüm ona ilişkiler olurdu. Şimdi bile sözde bize yakın, sözüm ona komutan olanlar böyle yaparlarsa, diğerleri neler yapmazlar ki!

Değerlere en çok bağlı olması gereken kadınlar devrimci eğitime ve örgütlenmeye gelmiyorlar; “Yiyoruz, içiyoruz, biraz da bu parti işine ilgi duyalım” demiyorlar. Vebadan kaçır gibi bu işlerden kaçıyorlar. Geride kalan kadınlar kolay yürümüyorlar. Ben böyle olsunlar demedim, Kürt gerçeğinde bunlar var. Binlerce şehidimiz, binlerce değerimiz var; ama onlara bağlanmaya istek duymuyor, ama basit bir şeye bağlılık duyabiliyorlar. Acaba birçok kişilikte bu yok mu? Bu tepkilerinizin ve bir türlü partileşmemenizin altında bu tip duygu düzeyleriniz etkili rol oynamıyor mu? Ağlayıp sızlamalarınızın altında çok geri ve ilkel duyguların yeri yok mudur? Bir türlü partileşmemenizin, acaba bu yaşam gerçeğiyle ilgisi yok mudur? İlgisi olduğunu bu örnekte çok çarpıcı gördünüz.

Bunun yüzlerce örneği var. Örneğin, çok iyi bir militanımız vardı. Provokatörler, “Avrupa’ya gel, burada istediğin gibi yaşayabilirsin. Bunun için merkezi ele geçirelim. Merkezi ele geçirdik mi, Hakkari’ye yönelmeyi değil, Avrupa’ya yönelmeyi kararlaştırırız. O zaman sevdiğin kıızı da Avrupa’ya getiririz, böylece sen de büyük aşkına ulaşırısın” diyerek kendisiyle oynadılar. Bu arkadaşımızı ülkeye yolladık, ama sırf bir kız yüzünden düştü. Çok canlı bir kişilik olduğu halde, felç geçirmiş insanlara döndü ve kaldırılamaz duruma getirildi. Biraz yürüyecek duruma getirdik, ülkeye kadar aktardık; hududa adım atacağı zaman “Ben giremem” demişti. Aslında çok ciddi eylemleri olan bir kişilikti. Ama ucuz duygularının ve provokatörlerin kurbanı oldu. Bunu gibi yüzlerce değerli ilişkimiz vardı. Duygu çözümlerini tam yapamadıkları için pisipisine gittiler. Oysa bunu çözümlerle bilebilirlerdi, belki de her birisi bir baş komutan olabilirdi.

Duygu çözümlerini kolay bir iş değildir. Düşünün ki, ben biraz dayanamasaydım, acaba bugün partililikten ve Kürtlükten eser kalır mıydı? Kadın kurtuluşunda ileri yol almak ve özgürlük imkânını yaratmak kolay olmuyor. PKK içinde bu büyük savaşımınla mümkündür. Bu temelde büyük çatışmalar, büyük kopmalar ve büyük ayrışmalar söz konusudur. Öyle sanıyorum ki, bazı akıllı kızlar veya erkekler, “PKK özgürdür, dolayısıyla biz de özgürüz ve hemen özgürlük ilişkisini geliştirebiliriz” diyorlar. İlişki geliştirilebilirler, ama hiç olmazsa hikâyemizi göz önüne iyi getirelim. Özgür kadını ve erkeği yaratma uğruna neler yapıyoruz? Bazıları bizi neden halen bir öcü gibi görüyorlar? Bizi neredeyse aşk düşmanı ilan edecekler. Aşkdan ve duygudan ne anlarsınız? Bu kadar temelinizi oluşturacağız, sizi karşı karşıya getireceğiz ve sonra da benim adım ‘diktatör’e çıkacak! Peki, vicdan bunun

neresinde? İnsan duygularını yaşamalı, ama hiç olmazsa gerçeğinin derin bilinciyle hareket etmesini de biraz bilmelidir. Aksi halde bu büyük ayamazlık, büyük gaflet ve büyük nankörlük olur. Kaldı ki, özgürleşen kadın-erkek ilişkisinin düzeyi nedir? Ne kadar güç verir, ne kadar güç alır? Bu halen bir tartışma konusudur.

Son yıllarda geliştirdiğimiz bazı kadın çözümlenmeleri var. Yine kadının pratik faaliyete katılımını sürdürme durumu var. Bunlar büyük bir çabayla yürütülen işlerdir. Bizim de bir namus anlayışımız var. Siz kadını beş para etmez duruma sokacaksınız; en değme ve en yiğit geçinenlerimizin elinde bile, kadın bir haftada belki de bir çaput haline gelecek! Bunu nasıl kabul edebiliriz? Bazılarının gerçekliği buyken, bana namus dersi vermeye kalkışacaklar. İyi ki kendime hakim olmayı biliyorum; iyilik, güzellik ve namus ölçülerimi az çok yenileyebildim; kendimi sizin namus anlayışınızdan biraz kurtarabildim. Kurtaramasaydım, bu parti içinde acaba tek bir kadın özgürce gelişebilir miydi? Örneğin Güney Kürdistan'da yürütülen mücadelede **Margaret** adında Hıristiyan kökenli bir kadın vardı, ama onu da öldürdüler. Güney parçasındaki mücadelede bundan başka tek bir kadın yoktur. PKK saflarında binlerce kadının yaşamasının kendiliğinden veya sizin yüce yoldaşlıklarınız ve ilişkileriniz sayesinde geliştiğini sanıyorsanız, bu büyük bir gaflet ve inkâr etmedir. Hikâye kesinlikle öyle değildir. Bu konuda da büyük bir inkârcılık ve çarpıtma var; hem de bu en yakınlarımız tarafından yapılıyor. Neredeyse beni suçlayacaklar. Bir erkeğin çok sevdiği bir kadını veya bir kadının çok sevdiği bir erkeği olsa, acaba benim ilgilendiğim düzeyin çok sınırlı bir kısmını gösterebilir mi? En tutkulu aşklar yaşayan kişilikler olarak, böylesine bir özgürlük düzeyine ve mücadele gerçeğine kendilerini kaptırabilirler mi?

Bütün bunları böylesine biz sergileyeceğiz, ama buna rağmen ilişkilerin önünde duran bir 'engel', bir 'diktatör' olarak değerlendirileceğiz! PKK'de kadın-erkek ilişkileri kolay gelişmiyor. Bu ilişkileri geliştirmek, ilk anda kadınla bu işe başlamak istedik. İşte başımıza gelenler görülmektedir. Bundan ders çıkarmalıyız. Yüzlerce militanın başına geleni gördünüz. Ülkelerinden kaçıyorlar. Düşman işkenceyle yola gelmeyi bu yöntemle yola getiriyor. Toplumdaki genç kız ve delikanlı daha on beşinde nasıl çürütülüyor. 12 Eylül rejiminin bu konuda yaptıklarını belirtmek istemiyoruz.

Partimizin içindeki hikâyeyi biraz anlamamızın önemini vurguluyorum. Böyle bir topluluğu ve bir kadını idare etmenin bile ne kadar zor olduğunu biliyorsunuz. "Kadındır, evden kaçarsa nereye nasıl varacağı belli değil" derler. Bir kadın feodal zinciri yıktı mı, daha on beşine varmadan kaçır. "Ya davulcuya, ya zurnacıya varır" derler; oraya varana dek kaçır. Çünkü zincir dayanılmaz boyutlardadır. Kadın konusunda kendini uzman sayan siz erkekler, eğer bir kadını bir hafta süreyle sağlıklı ilişki içerisinde tutabilirseniz, size bravo derim. Kürdistan'daki kapasite aşk yürütmeye kesinlikle imkân vermez.

Aşk, duygu ve sevgi olayını yorumladık. Bunları öğrenmelisiniz. Aşkın ve sevginin doğru yolu var, ilişkilerin mutlak özgürleştirici ve güçlendirici yolu var. Bunları bir tarafa bırakıp, her gün partiyi bir taraftan çökerten ilişki skandallarına yol açarsanız, PKK'ye yapabileceğiniz en büyük kötülük bu olur. Bazı provokatörler, bizim bu konudaki politikalarımızı boşa çıkarmak için amansız yükleniyorlar. Sözde zayıflıklarımızı kullanacaklar. Bu, provokatörlerin işidir, onlar her şeyi yaparlar, bana da nasıl yaptıklarını gördünüz. Ama biz de direnmesini biraz bileceğiz.

Kürdistan'da duygularına ve aşkına yüksek değer biçenlere şunu belirtebilirim: İnanıyorum ki, biz bunun doğru yolunu gösterdik; bunun teorisini kurduk ve bu teori aynı zamanda bilimseldir. PKK'de gerçekleşen birlik en büyük aşktır. PKK çözümlenmesinde ve onun pratiğe geçirilmesinde sağlanan başarı, her türlü feodal boğuntuya ve kilitlenmeye karşı en büyük başarıdır ve bu da aşkın zaferidir. Ama bunun savaşla bağını görmelisiniz. Köle bir kadının, köleleştirilen bir erkeğin, kocakarı durumuna gelmiş bir erkeğin bizdeki düzeyini görün; ondan sonra aşktan bahsedin. Aşk yiğitçe yapılması gereken bir iştir, yiğitlere has bir iştir. Kendinizi daha doğru dürüst tanımadan, kendi gerçeğinizin çözümünde başarılı bir adım bile atmadan hangi ilişkiden bahsedeceksiniz? Hepinizin aşklarına saygım var, ama böyle aşk olmaz diye düşünüyorum. Ben aşka da karşı değilim. İlişkilerin sandığımız gibi gelişmeyeceğini, sonuçsuz kalacağını, sizi çok mahcup edeceğini ve zor duruma düşüreceğini bildiğim için eleştirisel davranıyorum.

Kadın-erkek ilişkisinin ne kadar zor olduğunu gösterdim. "Seninki bir istisnadır" diyemezsiniz. Benimki istisna değil, genel ve herkesi bağlayan bir düzenin açığa vurulmasıdır. İsterseniz deneyin. Burada da bazıları denediler. Sanki bizim sorunlarımızın kaynağı ucuz evlilikler yapmamakmış gibi göstermek istediler. Bununla yalnız partiyi değil, ulusu ve uluslaşmanın gelinen sürecini nasıl boşa çıkarıyorlar? İşte Kürt ilişkisi, işte kadın-erkek ilişkisi, işte evlilik! Evliliği ne yapacaksınız? Hepiniz bu yola koyulsanız, bu dağlarda sizi kim besleyecek? Bu ilişkiyi nasıl taşıyacağız? Hepimiz öyle bir çaba içinde olsak, üretim ve savaş dursa, halk bizi kesinlikle kabul etmez. Halk kabul etmedi mi yardım kesilir, yardım kesildi mi biz dağda aç kalırız ve savaşıyoruz. Aşkla uğraşırken savaş durur. Bizi o dağlarda kim kurtarır? Ajanlık bile yapmak isteseyiz, ilkel milliyetçilik elimizdeki kadını alır. Zaten peşmergeler karar haline getirmişlerdi: "Çok sayıda kızları var, her birimiz gidip bir iki tane alalım" diyorlardı. Benden biraz çekindikleri için kendilerini dizginlediler. Ben kendimi biraz etkili kıldım ve hatırı sayılır bir durumum var. Yabancı memleketlerde sizin dağlarda yaşadığımız gibi bir duygusallığın yaşanacağına fazla ihtimal vermiyorum. Bütünüyle çok düzenli bir aile yaşamına geçmenin sağlıklı olacağına pek emin değilim. Düzen ve durumlar değişiktir.

PKK olayının içinde bu yönlü olup bitenleri çok iyi kavratmak gerekiyor. Kolay ilişkiler ve kolay partileşme olmuyor, kadın ve erkek kolay özgürleşmiyor, namuslu erkeği kolayca yaratamıyoruz. Aşklarınıza hürmetim var, fakat dayandığınız erkek veya kız çoktan bitiktir. Önce onları geliştirelim, militan kadını ve erkeği ortaya çıkaralım. Bu esas olabilir. Büyük bir kişilik dönüşümünün savaşı olmadan, birbirinizin yüzüne bakamazsınız. Mevcut zayıf kişiliklerin karşı karşıya gelmesini, hatta daha düne kadar gelişen bazı ilişkilerimizin düzeyini düşünün. Bunların ne kadar yüzeysel, ne kadar düşkün, ne kadar bireyci, ne kadar amaçtan koparıcı olduğunu bizzat kendiniz belirtiyordunuz. Biz buna duygu, aşk ilişkisi veya güçlendiren ilişki diyebilir miyiz? Hiçbiriniz bunu onaylayamazsınız. Demek ki yanlış yoldayız, demek ki yenilenmeye ihtiyacımız var. Benim de yaptığım odur.

Sömürgecilik sizi bu kadar düşürmüşse, feodalizm sizi bu kadar kişilikten uzaklaştırmışsa, kadını bu kadar hiçleştirmişse, en değme kadın dediğimiz doğru dürüst yürümesini ve konuşmasını bilmiyorsa, siz bu kadınla nasıl aşk yaşayacaksınız? Sizin aşk adına yapmak istediğiniz şey çok basit bir cinselliktir. Aşk büyük dünya anlayışını, dünyaya bakış açısını, felsefi, ulusal ve ideolojik temeli ve mücadelecî yaşamı gerektirir. Bunlar olmadan aşk olmaz. Basit cinsel tatmine, basit duygulara, yüzeysel ve sakat yaklaşımlara, ‘aşık olmak ve tutulmak’ diyemezsiniz. Bunlar sömürgeciliğin ve feodalizmin aşkıdır. Bunlar düşmüşlüğe, tükenmişliğe, zaaflara ve bitmişliğe aşıklıktır. Bu aşkı reddetmeli, ona tenezzül etmemelisiniz. Cinsel olarak tükenelim, ama böylesi ucuz aşklarla kendimizi aldatmayalım. Bu temelde kendinizi çözemezseniz, özgür kadın olmaya doğru yol alamazsınız; erkeğin eşit ve özgür temeldeki yaklaşımını geliştiremezsiniz. Yol alamadığımızda da yüceleştirici, güçlendirici veya yeni toplumun amaçladığımız temelde kuruluşuna yol açıcı birliktelikleriniz olmaz.

Toplumun Özgürleşmesi Kadının Özgürleşmesiyle Mümkündür

Sorunu son derece bilimsel olarak ortaya koyduk. İlgiyi buna duyacaksınız. İlişki geliştirenler, ikinci gün “Savaştan koptum, örgütten koptum, duygulandım, bunalıma düştüm” diyorlar. İlişkiye girenlerin hepsinin durumu böyledir. Böyle ilişki bizi örgütten ve savaştan koparıp uzaklaştırıyorsa, oldukça bireyselleştiriyorsa, bir bunalımlar yığını haline getiriyorsa, o zaman biz bu aşktan ne anladık? Bu aşkı sinemize nasıl oturtabiliriz? Böyle aşkları onaylayamayız, böyle duyguları olanlara fazla değer veremeyiz. Bu böyledir diye, “PKK’de aşk yok, sevgi yok” diyemezsiniz. PKK’de aşk var, PKK’de sevginin en değerlisi var. Aşkın da değerlisi vardır, ama bu sizin anladığınız anlamda bir aşk değildir.

Mem û Zîn hikâyesinde de, her iki taraf da ağa çocuğu olduğu halde, bu aşk gerçekleşmez. Bu bir Kürt gerçeğidir, 16. ve 17. yüzyılda birlikteliğin ve aşkın ne kadar zor olduğunu gösteriyor. Siz nasıl oluyor da sömürgeciliğin bu kadar tahrip ettiği bir ortamda ve kişiliğin bu kadar düşürüldüğü bir yerde bunun olabileceğini söylüyorsunuz? Kaldı ki, **Ehmedê Xanê**’nin yaşadığı dönemde Kürt özellikleri çok daha diridir. Orada herhangi bir asimilasyon ve bu biçimiyle kültür sömürgeciliği yoktur. Son derece bağımsız Kürt beylikleri var. Bu temelde bile gerçekleşmeyen bir aşkı, ağır bir sömürgecilik altında ve kişiliğin tükendiği koşullarda, hem de çağımızın en büyük kişiliksizleştirilme döneminde, bizim gibi çok geri bir toplumda nasıl başaracaksınız? Kolay aşka, sevgiye nasıl uzanacaksınız?

Arkadaşlığımıza bağlıyım, kızların da arkadaşlığına bağlıyım; ama halen bunun büyük bir savaşımını yürütüyoruz. Uğruna savaşım yürüttüğümüz değerleri biliyoruz. Aşk konusunda da, kadın konusunda da ne yaptığımızı çok iyi biliyoruz. Size bağlanan bir kocanız veya karınız olsa, onu PKK ortamında olduğu gibi serbest bırakabilir misiniz? Serbest bırakırsanız elinizden kayıp gitmez mi? Çünkü kişilik yoktur. Bu aşamada sınırlı da olsa böylesi bir özgür savaşım niteliğini, hatta ordulaşmasını yaşayabiliyorlarsa, bu durum aşkın çok büyük bir temelini geliştirildiğini gösterir. Akıllı olanlar kendi yorumlarını geliştirebilirler. Çünkü burada güçlü kadın ve güçlü erkek çıkar, güçlülerin de ilişkisinde güçlülük çıkar. Bütün bunlara yol vereceksiniz.

Savaştan dışlanan, savaş gerçekliğine bağlanmayan, hatta ona biraz ters düşen ilişkileri seçmişsiniz. Bu, PKK’nin aşk anlayışına ters düşüyor. Aşk anlayışımızı çarpıtmaya gerek yoktur. Aşk, iki kişinin tatmini meselesi değil, ulusal düzeyde bir birliktir: İlerici insanlıkla birliktir, kendini ilerici insanlığa kabul ettirmedir, feodal çitlerin yıkılmasıdır, küçük duyguların, aileciliğin ve aşiretçiliğin aşılmasıdır; ulusal düzeyde büyük bir sevgi gücüne, onun bilincine ve örgütlenmesine ulaşılmasıdır; parti örgütüne, en başta da parti gerçeğine ulaşılmasıdır; ülkenin ulusal ve toplumsal kurtuluşuna bütün yönleriyle yeterli olmayı karşılayabilmektir. Bu sınırları zorlamışsanız, duygularınız da, aşkınız da büyük demektir. Henüz bu sınırlara gelmediyseniz, Kürdistan’da aşklardan ve duygulardan bahsedemeyiz. Ancak orada sömürgeciliğin uşaklığından, döküntülüğünden ve pisliğinden bahsedilir. Fakat aşkı yaşamak istediğinizde ne yaparsınız? Köy korucuları aldıkları koruculuk parasıyla ikinci evlilik yapıyorlar. İkinci kadını almak için para bulmaya çalışıyorlar. Bunun sonucu ihanet oluyor. Züriyet de, erkeklik de bu kadar birbiriyle bağlantılıdır. Bunu ben icat etmiyorum; bunlar düşünmek isteyenlerin göz ardı edemeyeceği kapsamlı gerçekliklerdir.

Kadın kurtuluşunda birlik, tartışma ve yürüme imkânını geliştirdik. Eskisi gibi egemenlikten başka hiçbir şeyi dayatmayan erkekler yoktur; yoldaş olabilecek erkekler var. Böyle bir başarı kazandık. Bazılarının bununla tatmin olmazsınız. Ama tarihe ve toplumsal gerçekliğe bakarsanız, ne demek istediğimizi iyi anlarsınız. Duygularınızın doğru zeminini yarattık, olası duygulanmalarınızın doğru yolunu gösterdik. Buna yüksek değer biçin. Bunlar çok sağlam kazanımlardır. Bunu daha da erişilmez kılma ve tam zaferi sağlama bizim büyük savaşımımızdır. Aşkın da, kadının da, erkeğin de kurtuluşu buna bağlıdır. Bu konularda fazla derinlikli düşünmediğimizi sanıyorsunuz. Oysa çok yüzeysel ve gafilsiniz. Yurtseverliğimi biliyorsunuz. Canlı veya cansız doğanın her özelliğine, bir bakıştan totalim her tür kapı komşu ilişkisine, yaşadığım süre içinde ilişkilerime, bu konuya ilgi göstermezlik edemem.

İlişkilerinize iki kelime bir ilerleme şansını vermiyorsunuz. En değme kız veya erkek yanınızda olsa, ikinci gün onun suyunu çıkarırsınız. Ama kadını ve erkeği geliştiren biziz. Hiçbir Kürt, bu konuda özgür kadına zemin sunma şansını vermez. En değme Kürt kadın ve erkeğinin özgürlükten ne anladığı, ne kadar özgür olduğu ortadadır. Ama bizim de deneyimimiz ve ortaya çıkardığımız bazı gelişmeler var. Ben her şeyi yarattım demiyorum; ama geliştirmeye çalıştığımız kadın kurtuluş hareketi var. Her şeyiyle tamamdır, zafer de kesindir demiyorum; ama hatırı sayılır bir mücadele var. Bunun örgütlenmesi de giderek geliyor. Bu yalnız benimle olacak bir iş değildir; bütün kadroların, bütün halkın, kadının ve erkeğin savaşımıdır. Biz üzerimize düşeni yaptık ve hala yaratıcı olmaya özen gösteriyoruz. Geçtiğimiz yedi yıl içerisinde özellikle derinleşen çözümlenmeleri geliştirdiğimiz, son birkaç yıl içinde de bu konuya kapsam kazandırdığımız gibi, bir pratik yetkinleşmeye doğru gittiğimizi de belirtebilirim. Bu sadece Kürdistan çapında değil, uluslararası çapta da önemli bir gelişmedir. Bu gelişmeyi çok daha ilerilere taşıma görevimiz var.

Kadın sorunu günümüz dünyasında gittikçe öne çıkan bir sorundur. Biz, Kürdistan Devrimiyle buna en büyük karşılığı vermeyi esas alan bir partiyiz. Partimiz içinde özgürleşen birey büyük bir çözümdür. Parti içindeki özgürleşme düzeyi kesinlikle kadının özgürleşme düzeyini de ortaya çıkarıyor. Bu, toplumun devrimcileşmesine ve özgürleşmesine sanıldığından daha fazla büyük katkı sunuyor. Bir yerde kadın özgürleştiği oranda toplum da özgürleşir. Biz buna 'birey özgürleştiği oranda kadın-erkek ilişkilerinde de eşitlik ve özgürlük gelişir' diye bir derinlik kazandırıyoruz. PKKlileşmenin bu yönüne de dikkat etmemiz gerekiyor. Kürdistan Devriminin yalnız erkek egemenlikli bir devrim değil, kadın-erkek ortak egemenlikli ve otoriteli bir devrimci gelişme olduğunu iyi görmek gerekir. Devrimizin feodal özellikleri ağır basan ve erkeğin güdümünde yürüyen bir devrim olmasına izin vermiyoruz. Daha da ötesi, kapitalizmin kendi lehine ayrıcalıklı kıldığı kişi özelliklerine olduğu kadar, erkek egemenlikli özelliklere de izin vermiyoruz. Kadın-erkek birlikteliğinde, eşitlik ve özgürlüğe çok açık bir zeminde PKK'yi geliştirdiğimize inanıyor ve kendimizin bu ilkeyi iyi gözeten bir tarzda gelişmesine büyük değer biçiyoruz. Kesinlikle hem ilke, hem de ilkenin uygulaması vardır. Buna göre kadın da, erkek de kendini geliştirir.

Devrimin ilk defa kadın-erkek ortaklığına dayalı gelişmesi özgündür. Bu bizim kendi gerçekliğimizi biraz çözümlerken başardığımız ve kesinleştirdiğimiz bir husustur. Hiç şüphesiz bunun uğruna daha çok mücadele edilecektir. Devrimin bu aşamasında bile bu ilişkiye böyle bir ilkesel boyut ve bu kadar kapsamlı bir uygulama gücü kazandırılması küçümsenmemelidir.

Kadın ordulaşmasında bir adım daha ileri atarak eşitlik ve özgürlük düzeyini sağlam temellere kavuşturmak istiyoruz. Kadının katılımını askeri savaşında da bu düzeye getirirsek, bunu bütün sosyal ve siyasal faaliyetlere yansıtmak zaten mümkünken, gelişecek olan devrim ilk defa başından itibaren kadın-erkek niteliğini eşit ve özgürce gündemine alan bir devrim olur ki, bu da uluslararası değeri hayli yüksek olan bir devrimci gelişme olacaktır. PKK'nin böylesi bir parti olarak gelişmesi, yine Kürdistan ulusal kurtuluşunun da kadın kurtuluşunda ve kadın devriminde böylesi bir nitelikte gelişmesi onun değerini daha da yükseltiyor. Biz bunun temelini attık, sınırlı bazı çabalarla buna gelişme şansı verdik. İddialı olanlar ve bunun militanı olmaya yüksek değer biçenler, bu zemini doğru kullanarak, çok güçlü kadın militanlığını ve kadın ordulaşmasını, çok değerli çözümlenmiş erkek kişiliğini ve bunun militanlaşmasını sağlayabilirler.

Devrimin başarısı, sanıldığından daha fazla böylesi kişiliklerin mücadele içinde ortaya çıkmasına ve bunların öncülüğünde yürütülen devrimlerin amaçlanan hedeflere yürütmesine bağlıdır. Bu kişilikler gerek bağımsız ve özgür bir ulusa ve topluma, gerekse onun öğelerine dek indirgenmiş biçimlerine daha şimdiden öncülük ederler. Parti içinde başarılı bir çözüm, onun toplumda başarılmasının da ölçütüdür. Dolayısıyla ilkeye bu kadar değer vermemiz, yarın kurmakta iddialı olduğumuz toplumsal amacımızla da ne kadar uyumlu olduğumuzu gösterir. Şimdiden ilkeli olmak, yarının kurtuluşunda iddialı olmak demektir. Şimdiden pratik çabaları ne kadar zor olsa da, ne kadar yavaş da gelişse, ne kadar size amansız gibi de gelse, bu temelde yarın oldukça özgün koşullarda yüceltilmiş bir toplumsal inşada başarı şansımızı sağlama almış olacağız.

Devrimler her konuda olduğu gibi düşüncelere de yüksek değer biçer veya sağlam düşüncelere dayalı olarak gerçekleşirler. Kürdistan Devriminin düşünce temelini bilincindeyiz. Bu konuda da geliştirilmiş olan düşünceyi, hem de Ortadoğu toplumlarında oldukça etkili olan feodal değer yargılarının erkekteki katılaşmayı ne kadar güçlü kıldığını biliyoruz. Buna rağmen, böylesine bir kadın özgürlük yaklaşımı yüksek değer ifade eder. Eğer parti içinde bunun hamurunun yoğrulması ve kişiliğinin oluşması tam başarılırsa, yalnız Ortadoğu'da değil, çok geri toplumsal koşullardan yola çıksak bile, uluslararası alanda da hayli etkili ve insanlığın oldukça ilerisinde bir çözümün öncü gücü olacaktır. Bizler böyle bir devrimin gerçekleştirebiliriz oluyoruz ve dolayısıyla bunu değerli buluyoruz.

Bu temelde PKKlileşmek, bu temelde böyle bir devrimin, bir kurtuluş savaşının içinde yer almak ve bunun bir parçası olarak da kadın ordulaşmasıyla bazı ileri adımlara yol açabilmek çok önemlidir. Bu tür adımlar her zaman yüksek çaba gerektirir. Yeni olduğu ve belki de anlamsız gibi geldiği için, daha kapsamlı ve ısrarlı bir tutum gerektirir. Partimizin tarihi, hemen hemen hepsi için geçerli olmak üzere, başlangıçta iddiasız gibi gözüken, ama sonradan anlamlı olduğu ortaya çıkan adımların örnekleriyle doludur. Kaldı ki, bunun o kadar anlamsız olduğunu da belirtemeyiz. Bunun ne kadar anlamlı ve mücadeleye güç verecek bir tarz olduğunu şimdi daha iyi anlıyoruz. Kısaca, kadın kurtuluşunda erkeğin ve ülkenin kurtuluşunu gördüğümüzü iyi biliyoruz. Sadece bilmekle kalmıyoruz, onun pratiğini iyi yaşıyoruz ve daha da güçlü yaşayacağımıza inanıyoruz.

Bu temelde, partimizi her zamankinden daha fazla kadın-erkek ortak egemenlikli iktidar partisi durumuna getirmeye, daha şimdiden bunun ilişkilerini özenle hazırlamaya büyük değer biçiyoruz. Onun devrimci temsilini de, giderek topluma taşırılmasını da, toplumsal inşaya dökülmesini de büyük bir özenle yapacağız. Yaptığımız çalışmaların bu yönüne her zaman dikkat edeceğiz. Tarihin en eski baskı ve sömürücü biçimine böyle bir cevap vermekle, geleceğin de en anlamlı, eşit ve sömürden uzak toplumsal özgürlüğüne öncülük ediyoruz.

Bilindiği gibi, çok değerli kadın yoldaşlarımız şehit düştü. Geçen bir yıl içinde yaşanan şahadetler anılmaya değerdir. Onlar özellikle teslim olmamanın, sonuna kadar direnişçi olmanın şahadetleriydi. Hem nicelik hem de nitelik olarak hayli ileri düzeyde şahadetlerdi. Onlar bu gerçeklikle bağlantılı şehitlerdir. Onların anısına da yapabileceğimiz en değerli çalışma, partimizi ve onun önderlik ettiği devrimi böyle güçlü kılmak ve başarısını sağlamaktır.

8 Mart 1994

ÜVEYŞ ANA BİLİNÇSİZ BİR İSYAN DOĞURUCUSUDUR*

Olumlu veya olumsuz yönleriyle özgür kadın hareketi üzerinde etkide bulunan bir kadın da benim anamdır. Bugün anamın ölümünün birinci yıldönümüdür.

Kürdistan'da üzerinde durmamız gereken bir gerçeklik de ana gerçeğidir. Analık, genellikle bir doğuş ifadesidir. Analığın bizdeki en basit anlamı, birçok çocuk doğurma ve neslini devam ettirme biçimindedir. Ben başından itibaren buna itiraz ettim. Denilebilir ki, anama en sert cevabı ben kendim verdim. O bir ana olarak, üzerimdeki bütün hakkımı beni doğurmaya bağlı olarak ileri sürüyordu. Ben de, “Şu tavuk ile civcivi görüyor musun? Tavuk civcivi için ne kadar anaysa, sen de benim için o kadar anasın” diyordum. Bu çok kaba bir benzetmeydi, ama bunu yaptım. Hatta senin böyle çocukların olacağına, hiç olmasa daha iyidir denilecek anlamda bir yaklaşımı sıkça vurguladım. Çünkü o herhangi bir anaydı, ben de herhangi bir çocuktum. Çocuk istediği gibi yaşayamıyor, ana da çocuğuyla kendini sürdürmek istiyor. Bu bir çelişkidir.

Üveyş Ana bilinçsiz ve plansızdı, fakat kendine göre bir isyan anasıydı. Aynı zamanda erkeğin de kontrolüne fazla girmemiş bir kadındı. Tabii benimle olan ilişkileri farklıydı. Anamın ne istediğini fazla bildiği kanısında değilim. Benim için “Memur olur, biraz para kazanır, bana birkaç metrelik bez, birkaç giyecek alır” diye düşünüyordu. Bunlar fazla içeriği olmayan taleplerdi. Kendisinin hayırlı evlattan kastettiği şey, onun bu haline biraz anlayış göstermek, maddi ve manevi anlamda kendisine biraz karşılık vermek oluyordu. Birçok çocuk da bu anlamda anasına karşılık verir, anasının iyi oğlu ya da kızı olmaya özen gösterir. Sizin gerçeğiniz de ağırlıklı olarak biraz böyledir.

Her şeyde aksilik işte burada başladı. Böyle bir çocuk olmamanın ayrıcalığı mı, yoksa talihi veya talihsizliği mi dersiniz, onu öğrendik. Kendime göre anaya karşı en erkenden böyle bir savaşım verdim. İnsan anasına karşı savaş verir mi? Biz verdik. Anasının çok sevdiği çocuk, çocuğun çok sevdiği anası gibi durumlara çok az düştüm. Böyle olmaya çalışmamız acaba suç muydu? Gerçeklik sizinki mi, yoksa benim ki mi? Bunun üzerinde durmaya değer. Burada böyle bir çocukluk döneminden bir teori çıkaracak değiliz. Ama psikologlar çocukluktaki şekillenmenin daha sonraki bütün gelişmeleri etkilediğini belirtiyorlar. Biz de bunun böyle olduğundan eminiz. Bu, bilimsel bir doğrudur. O dönemin mücadeleciliği olmasa, daha sonraki dönemin mücadeleciliği de olmayacaktı.

Ben mi çok akıllıydım, yoksa karar mı çok değiştikti de, bu mücadeleciliği dayattı? Bu da ayrı bir konudur. Burada olağanüstü çok özel durumlardan bahsetmeye gerek yoktur. Bu, her ana-çocuk ilişkisinde yaşanan bir durumdur. Ama bizim başlattığımız süreç, çelişkinin biraz olsun açığa çıkarılması süreci oluyor. Bu, erken yaşlarda o anlama geliyor. Hesaplaşmayı çok erken başlatıyoruz. Onun bir egemenlik anlayışı var; kendisine göre birtakım aile geleneklerini egemen kılacak. Benim birtakım özgürlük taleplerim var, ben de onları dayatacağım. Aile gelenekleri onun öğrendikleridir. Benim özgürlük diye öğrendiğim şey, çok ilkel bir egemenliğe karşı gelişen bir özgürlük savaşımıdır.

Burada önemli olan nokta, baba etkisinin fazla egemen olmamasıdır. Bu dikkate alınabilir. Çok güçlü bir baba otoritesinin varlığı durumu kesinlikle farklı kılacaktı. Babanın aileyi tam bir kontrol altına alıp onu tümüyle etkisiz kılmasının benim üzerimde de bazı sonuçları olacaktı. Örneğin bir çelişki durumunu görmeyebilirdim. Muhtemelen ana-baba çelişkisi benim burada çıkış yapmama fırsat veriyor. Etkisiz bir baba, ama yine de babalığını veya erkekliğini yürütmek istiyor, bunu kolay bırakmak istemiyor. Ancak diğer yandan kendini anaerkil düzenine böyle taşıtmak veya anaerkil bir kadın ve ana olarak ailede yer bulmak isteyen, bu konuda kendine göre uğraşısı olan bir kadın var. Bu, gerçekten önemli bir çelişkidir. Bu çelişki bana biraz olanak sunuyor. Bir anlamda daha sonraki süreçlerde çelişkilerden yararlanmayı ilk defa bu aile ocağında öğreniyorum. Yani baba otoritesine karşı ana gücü denilen bir kavramla tanışıyorum.

Bu, ailede bir etkisizliğe yol açıyor. Buna yol açtığı için, ben de kendi kendime, erken yaşta özgür davranabilirim diyorum. Anam babama karşı çıktığına göre, neden ben de bazılarına karşı çıkmayayım? Diğer kadınlara göre böyle bir ana hem cesaret veriyor, hem de beni biraz daha serbest ve kendime göre davranmaya götürüyor: İki güç birbiriyle uğraşırken, üçüncü gücün gelişme durumu söz konusu olabilir denilmesi gibi. Bunlar birbirleriyle böyle uğraşır ve adeta birbirlerini etkisizleştirirken, bir üçüncü çocuk gücü gelişim gösterebiliyor. Bu durum üzerimizde kesinlikle etkili oluyor. Ben bundan biraz etkileniyorum. Mevcut durum ana-baba otoritesine öyle fazla girmeden de kendimi bulabilmemi ve kendimi biraz daha özgür hissetmemi mümkün kılıyor.

Ana ile babanın birbirleriyle çoğu kez savaşması, evde rahat ve huzurdan eser bırakmaması, ana kucığı ve baba himayesi gibi kavramlara fazla yer bırakmıyor. Aslında sen bunlarda kendine fazla yer bulamazsın, himaye arayamazsın, sevgi bulamazsın; bunlar zaten birbirlerine her türlü saygısızlığı dayatıyorlar; bu konuma fazla güvenilmez veya bu haliyle fazla güvenilemez diye düşünüyorum. Böylelikle erkenden aileye güvenmeme veya aile değerlerine karşı kuşku gelişiyor. Zaten bunun nasıl anlamlı ve önemli olduğu daha sonra anlaşıldı. Çünkü ailenin çocuklar üzerindeki etkisi gerçekten çok belirleyicidir. Çoğunuzun hala bir aile çocuğu olduğunu belirtmek gerekir. Siz aileyle ve ailenin değer yargılarıyla savaşarak büyümediniz. Ben hala onlardan aldığınız yanıtları düzeltmeye çalışıyorum. Bu köleleştirici, abartıcı, hırsızlaştırıcı ve kendini çok sahte bir biçimde adam yerine koyucu değerlere ve değer yargılarına nasıl açıklık kazandırdığımı ve bunlarla her gün nasıl savaştığımı göz önüne getirirseniz, aile gerçekliğiniz kendisini biraz daha iyi açığa çıkarır.

Hepinizin ‘ailenin iyi çocuğu’ olarak büyümesi ihtimali çok yüksektir. Buna bir şey demiyorum. Ama bu büyüme tarzının içinde aşırı derecede kir, bağımlılık, kölelik ve abartma var. Siz onun acılı veya kabul edilemez sonuçlarını partiye taşıyorsunuz.

* Üveyş Ananın ölüm yıldönümünde yapılan değerlendirme

Birçoğunuz “Partiyi bir aile olarak görüyorum” diyorsunuz. Tıpkı ailenizin ilişkilerini parti ortamında aradığınızı, kendinizi parti ailesinin iyi bir çocuğu gibi değerlendirdiğinizi belirtiyorsunuz. Bunların örnekleri ortaya çıkıyor. Partiyi aile örgütü gibi görürseniz, partinin başına bela olursunuz. Aile ilkel bir kurumdur. Bu kurumun değerlerini ulusal ve siyasal değerlerle karıştırırsanız, oradaki bencilliği, ucuz ve beleştan yaşamayı partiden de beklerseniz, orada bulduğunuz saygı ve sevgiyi hiç emek harcamadan parti içinde de ararsanız, bir baş belası olursunuz. Nitekim bir kısmınız baş belasıdır. Çünkü aile gerçekliğiniz size çok kötü işlemiştir; bu baş belası durumun altından halen çıkamıyorsunuz. Oradan çıkarılacak önemli bir sonuç budur.

Ailelerin size verdiklerine, ailenizin sizi büyütmesine, hele bir ananın sizi büyütmesine büyük değer veriyorum. Bu çok zor bir büyümedir. Yani Allah bana her işi yaptırın da, bir ananın bir çocuğu yetiştirme işini vermesin derim. Çocuk yetiştirmek çok zor bir iştir. Ben o koşullarda, o biçimde çocuk yetiştirmeye tahammül edemem. Tabii çocuklara karşı değilim. Övünmek gibi olmasın, ama çocuklarla arkadaşça ilgilenmeyi en çok ben sürdürüyorum. Bir çocuğa çocuk gibi değil, gelişecek bir insan gibi yaklaşmayı en özlü biçimde hayata geçirmeye çalışıyorum. Ama yine de çocukların bir gün bile ağlayıp sızlamasına dayanmak mümkün değildir. Analar müthiş dayanıyorlar. Tabii bu dayanma onları da düşürüyor ve mahvediyor. Anaların bütün o gerilikleri biraz da bu çocuklar yüzündendir.

Bunlar bambaşka çelişiklerdir ve bambaşka biçimde ele alınabilir. Yani Kürt gerçeği içinde ailedeki bu büyüme tarzı çok ağır sonuçlara yol açıyor. Ne kadar nazlı ve emek dışı büyütüldünüz? Aileler yoksul oldukları halde, sizi bir paşa gibi büyüttüler. Bunlar büyük çelişkidir, büyük sorundur. Zaten çocuklar hep “Oğlum büyür, paşa olur” tekerlemesiyle büyütülürler. Bunun sonucunda karşımızda hiç emek harcamayan sahte bir general gibi duruyorsunuz. Bu, büyütülüş tarzınızın bir sonucudur. Sizi öyle alıştırılmışlar. “Çocuğum en iyisi, çocuğum en güzeli, çocuğum en paşasıdır” demişler. Hiç emek harcamadan, oldukça yırtıcı bir teorik ve pratik çabayla sağlayabileceğiniz gelişmenin kenarından bile geçmeden kendinize rütbeyi layık görmenez, kendinize militanlığı yakıştırmanız bu yetiştirme tarzınızla bağlantılıdır. Benim bütün iyiliğim böyle bir yetiştirme tarzına dahil olmamak, böyle bir yetiştirmenin talihini veya talihsizliğini yaşamamaktır.

Demek ki, benim bu aile konumundaki çelişkili durum ve çelişkinin çok erkenden açığa çıkması, daha sonraki gelişmeler üzerinde tayin edici bir etkide bulunmuştur. Bu kurumdan duyulan kuşku beni geleneklere, himayelere, onlara dayanarak ayakta kalmalara karşı da kuşkuya götürdü. Zaten herkes babası ya da anasının kendisini nasıl koruyacağını söyleyerek yetişir. Anasına ve babasına dayanmadan bir çocuğun yetişmesi zaten mümkün değildir. Ama bizim yaşadığımız biçimiyle bunun erken yaşta karşılanması ve çok erkenden bir kopuş, daha sonraki bağımsızlaşmamıza büyük katkı sunuyor. Toplumdaki çelişikleri anlamamıza, aile değerlerine göre değil ulusal ve toplumsal değerlere göre özen göstermemize ortam sunuyor; beni erkenden buna açık tutuyor.

Onların beni himaye etmelerini de inkâr etmemeliyim. Şunu da hatırlatmalıyım ki, ben boyun eğmeci bir çocuk da olabilirdim. Anam beni kendi çelişiklerine göre bir savaşıllığa itmede müthiş etkiliydi. Hatta en büyük terbiyeyi oradan aldığımı belirtebilirim. Yani anamın tavırlarında şunu gördüm: Sen düşmanlarınla uğraşmazsan, ekmeğ yiyemez veya asla yaşayamazsın! Bu önemli bir eğitim özelliği olsa gerek. Çünkü anam kendine göre düşman bellediklerine karşı mücadeleciydi. Örneğin, bir çocuk bana tokat vurmuşsa, intikamımı almadan geldiğimde beni kovuyor, “Gidip sen de mutlaka karşılık vereceksin” diye zorluyordu. Bazı çocuklarla kavgamı halen hatırlıyorum; bu kavgalar kesinlikle onun zorlamasıyla. Bana kalsaydı, çocuklar bana vurduklarında ağlayıp sızlayarak beni korumalarını isterdim; anama veya babama, git sen intikamımı al derdim ve zaten öyle yapıyordum. Bütün çocukların durumu böyledir. Yani dayak yediklerinde ve kendilerine bir zarar geldiğinde, ağlaya sızlaya koşup önce babalarına sonra analarına sarılır, öyle karşılık verdirtmeye çalışırlar. Burada öyle bir karşılık söz konusu değildi. “O da bir çocuktur, sen de bir çocuksun, gidip karşılık vereceksin” deniyordu. Bu doğru bir eğitim tarzı olsa gerekir. Kaldı ki, anam da o çocukların sahipleriyle kavga ediyor, “Senin çocuğun böyle yapmışsa, ben de böyle yaparım” diyor, ama bize de yaptırıyordu.

Anam bana şöyle bir duygu kazandırdı: Bana sığınarak, hep benden destek alarak, yardım görerek, öyle ağlayıp sızlayarak, özellikle böyle davranarak yaşayamazsın; mutlaka bir cevabın olacak! Çok ilkel de olsa, bu bir öç alma veya bir yetiştirme duygusu gibi oluyor. Baba tarafı kavgada güçlü değildi, ana tarafı çok daha güçlüydü. Baba tarafından da kavgacılık var, ama ana tarafı biraz daha belirleyici oluyor. Bu, yaşarken mücadeleci olma özelliğidir. Anam bizi fazla ezdirtmedi. Çünkü o çocuklarla kavgalarda ezilebilirdik de. Karşı tarafın çocukları daha güçlü ve daha çoklardı. Orada kendini koruma gücü vardı, yaman bir kendini koruma savaşı da veriliyordu. Yani şunu hissettiriyordu: Ben öyle kolay boyun eğmem, büyük kavga ederim, kıyameti koparıyorum! Köyde de anamdan daha namlı bir kişilik yoktu. Tam bir isyan tufanıydı. Bağırıp çağırma, küfürde üstüne yoktu; erkek ya da kadın, kim olursa olsun, korkusuzca üzerine gider, köpürüp dururdu. Yani olay denilecek bir kişilikti. Biraz da koruma yönünden bir paylaşmam olmuştu. Yoksa çok silik biri olabilirdik. Onların deyişiyle, çok silik ve her şeye boyun eğen bir çocuk olmam da mümkündür. Bu anlamda değerini takdir etmek gerekir. Bunun dışında bize verebilecekleri fazla bir şeyleri yoktu. Okul süreci başladıktan sonra, anadan öğreneceğim fazla bir şey kalmamıştı. Bir kopuş süreciydi ve sürüp gidecekti.

Analardan kopuş ne kadar doğrudur? Örnek ana çocukları, daha sonra olanakları elverdiğinde ve paraları olduğunda, genellikle analarına hediye alırlar. Ben öyle bir yöneme başvurmam. Aslında param da vardı. Biraz para kazanmama rağmen, akrabalarım veya anama şöyle bir hediye alayım diye düşünmedim. Belki onlar bunu yadırgamışlardır, belki bu konuda biraz inkârcı davranıyordum, ama bana göre oğulluk farklı olmalıydı. Onların istedikleri gibi bir oğul olmamakla birlikte, bende başka türlü iyi bir oğul olma arayışı vardı. Ben hiçbir zaman öyle ucuz hediyelerle dost ilişkilerine yaklaşmadım. Halen de öyleyim. Size, arkadaşlığa ne kadar bağlı olduğumu, erken yaşlarda ne kadar çocuk arkadaşlığının büyük arayıcısı olduğumu, onlarla olmak için ne kadar can attığımı, hatta öyle arkadaşlıklar oluşturmak için nasıl büyük bir güç zaptettiğimi belirttim. Bunun ucuz hediyelerle olmayacağını görüyor ve aslında ucuz hediye nedir diye deniyordum. Birtakım ilgi çekecek şeyler gösteriyordum. Bu fazla ilgi çekici olmuyor, güçlü arkadaşlıkların oluşumuna ve güçlü ilişkilerin gelişmesine fırsat vermiyordu. Onun için daha erken

yaşlarda insanları bağlamanın değişik yollarını düşündüm. Aileye bağlı olmanın da değişik büyüklük yollarını düşünmeye çalıştım.

Analık Hakkı Ancak Yaman Bir Mücadeleyle Ödenebilir

Basit maddi ilişkilerle, hediye ilişkileriyle, akrabalık ve kirvelik ilişkileriyle olsa olsa birkaç ahab çavuş kazanırsınız. İnsanlığı, bütün halkınızı kazanamazsınız. Çünkü o zamanlar sorun buydu. Bütün halkı kazanmayı bir yana bırakalım, komşularımızı bile yanımıza çekemiyorduk. Sen nasıl bir kişisin ki, komşularını bile anlamlı bir biçimde kendinle bütünleştiremiyorsun, çok istemene rağmen köylülerini bile kazanamıyorsun diye kendi kendime düşünüyordum. Bu duygu bizi o zaman erkenden daha derin bağlar arama sürecine soktu. Kapı komşuyu, bütün köylüleri, giderek bütün bir halkı, mümkünse insanlığı nasıl birleştireceksin? İlgî derinliğini nasıl yaratacaksın? Bizdeki ideolojik ve siyasal arayış, parti arayışı işte böyle oluştu. Yani insanlar o kadar ilgisizler ve birbirlerinden o kadar kolay vazgeçiyorlar ki, derin bağlanmamak zorundasın. Ucuz hediyeler veya feodal usullerle kurulan bu bağlar bana fazla güçlü gelmediği için ben de ilgi göstermedim.

Din bağlılığı bana biraz daha derinlikli geliyordu. O zaman dine sarıldım. O bağlarla topluluğa bağlanmaya, topluluğa güç vermeye ve güç olmaya özen gösterdim. Ardından bilim ve felsefeye, giderek ideolojiye, sosyalist ideolojiye yöneldim. Siyasal ilişkiler dediğimiz ilişkiler oluştu. Örneğin, siyasal ilişkinin bendeki büyüklüğü nasıl oluştu? Bunlar bu büyük zayıflıklara bir tepki olarak oluştu. Örneğin, sizde sempati ilişkileri halen ağır basar, siz zayıf ilişkilere bile kolay teslim olursunuz; bu tür ilişkileri yeterli görür ya da ilişkisizliği normal karşılırsınız. Bende halen ilişkiyi derinleştirme süreci var. Bendeki siyasetin büyüklüğü veya benim ilişkilerimdeki sağlamlık kaynağını bu erken yaşlarda bulmaktadır. Aslında ilişki istiyorum, bunun için adım atıyorum. Ama sizler birbirinizle kolay tatmin oluyorsunuz veya birkaç ucuz ilişki size yeterli gelebiliyor. İlişkisizlik sizin için çok normaldir, benim için ise ilişkisizlik işkencedir.

Ben zayıf ilişkileri esfle karşılarım. Bende daha köklü, daha radikal, daha sağlam, daha derinlikli ve yüzyıllara sığın ilişkiler konusunda arayış var. Bu arayış da ideolojiye, felsefeye ve politikaya, giderek ordu ilişkisine götürüyor. Ordu ilişkisini en sağlam ilişki, ateş ilişkisi durumuna getirdiniz mi, orada doruğa varmış olursunuz. Çünkü kişi, bu uğurda hayatını koyuyor. Uğruna hayatını ortaya koyan kişilik sıradan kişilik olamaz, bunun ilişkisi sıradan ilişki olamaz. Bu, kaynağını çok zayıf ve öyle fazla güven vermeyen ilişkisizlik ortamına duyduğum tepkiden alıyor. Eğer kendinizdeki ulusal dağınıklığı ve toplumsal çözülüşü daha iyi anlarsanız, bundan çıkarmanız gereken sonuç, örgüt ilişkilerine ağırlık vermek olmalıdır. Bu konuda sizi değerlendirmek zor değildir. İlişki ve örgüt düzeyiniz derin ve radikal değilse, bu ilkelin tekidir derim. Çünkü birkaç ucuz ilişkiyle tatmin olmuştur. Ulusal düzeyde ilişki ve örgüt aramıyor. Bunun benim için bunun sıradan bir kişi olacağı açıktır. Ordu ve savaş ilişkisine büyük ilgi göstermiyor. Bu iyi bir gerilla, iyi bir komutan olamaz. Çünkü ilişkinin anlamını bilmiyor.

Benim bunda biraz derin olmam, bu kadar açıklayıcı olmam neye bağlıdır? Derin ilişkisizliğe, toplumsal çözülüşe, ulusal düzeyin aşılımlığına, yine ailedeki büyük kopuşa tepki duymam neye bağlıdır? Aileden koştum, ama daha büyük bir aileye - Kürdistan ailesine yol açabildim. Kendi ailemin güçsüzlüğünü gördüm, çok erkenden kendi ailemdeki ilişkilerden ve kendi köylümden koştum. Onun yoksulluğunu, onun acısını nasıl gidermeye çalışıyorum? Bunun için büyük Kürdistan ailesini insanlığın iyi bir ailesi durumuna getirmeye çalışıyorum. Bu, beni bunun büyük örgütü, bağlılığı, partisi, ordusu ve cephesi olmaya; bütün bunlar da beni çaba harcamaya, büyük arayışa ve yoğunlaşmaya götürüyor. Böylece eriyen ve çok zayıf bir Kürt ailesinden büyük Kürdistan ailesine sıçrama gerçekleşiyor.

Oysa sizin kendi basit aileciliğinizdeki ısrarınız, büyük Kürdistan ailesine olumsuz yansıyor. Kendi basit ilişkilerinizde sevgi, tutku ve bağlılıklarınızda ısrar, kendi ahab çavuşlarınıza, eşinize, dostunuza ve kardeşinize gösterdiğiniz bağlılık, büyük yoldaşlık bağlılığında ve büyük ordu bağının geliştirilmesinde zayıflığa, buna benzer ulusal, sınıfsal ve insani bağlar ve kurumların zayıf ele alınmasına, bunlara zayıf katılıma yol açıyor. Çünkü siz eskiyi yaşıyorsunuz. Halen yüreğinizde eski anayı, babayı, aileyi, kardeşi, eşi dostu, kirveyi, akrabayı, gelenekleri yaşıyorsunuz. Kısaca eski kurumların etkisini henüz üzerinizden söküp atamamışsınız. Bunları söküp atmak, yerine dönüşerek güçlüsünü koymak gerçekleşmemiştir. Bu açıdan da uzlaşmacı ve reformistsiniz, orta yolcusunuz. Çünkü radikal bir dönüşümü yapamamış, kendinizde devrimi gerçekleştirilememiş, çocukluğunuzdan itibaren bunu yapamamışsınız. PKK'yi de oraya kaynaştırıyorsunuz. Böylece bir baş belası olmaya başlıyorsunuz.

PKK'de kişiliği yeniden çözümlüyoruz. Bize ne orta yolculuk, ne de başka bir şey gerekiyor. Bunun nedenleri nelerdir, sizler bundan ne kadar etkilendiniz? Neredeyse etkilenmeyen bir kişilik yoktur. Bunun sonucunda adam güçlü ordu kuruluşçusu, örgütçü ve güçlü duyguların sahibi olamıyor. Sizin gibi kişiliklerin sayısı çoktur, ama niteliği zayıftır. Bu nasıl aşılabılır? Bu, ana ve aile çözümlenmeleriyle biraz aşılabılır. "Sen kendini çözümlüyorsun ve bütün ulusa mal ediyorsun" diyeceksiniz. Tabii herkes bunu yapmalı. Kendi gerçeğini çözümlenmeyen ve ulusa mal etmeyen biri kötülük yapmış olur. Kendi gerçeğini, ailesini tanımayan biri iyilik yapmış olamaz. Ben, inkâr edin veya hiç sonuç çıkarmayın demiyorum, tam tersini yapın diyorum. Bu konuda samimi ve tutarlı olun. O zaman doğruya ve güçlü olana ulaşırsınız. Ben anamı böyle ele almakla ve çelişkilerimi açığa çıkarmakla onu inkâr etmedim. Kürdistan anasına ulaşmaya kadar özen gösterdim. Onu da adı sanı duyulur bir ana haline getirdiğime inanıyorum. Geçen yıl yapılan cenaze törenine Kürdistan'ın hemen her tarafından binleri aşan insan katıldı. Eski ana-oğul ilişkisi içinde kalmış olsaydım, köyden birkaç yüz kişi gelir, kendisini ya anar ya anmazdı.

Bütün çelişki ve çatışmalarına rağmen, yine de iyi bir ana evladı olmak böyle mümkündür. Yani bir sıçrama yaptık. Bitip tükenmiş bir ana-oğul veya aile ilişkisini bir ülke ilişkisine, yurtseverlik ve ana-toprak ilişkisine götürmek en anlamlısı, en yücesi oluyor. Bir anaya da hakkı aslında böyle veriliyor. Bir kadına nasıl ilgi gösterilebilir? Kadın özgürlük çözümlemesinde gösterdiğimiz tarzda anaya da anlamlı bir karşılık verilebilir. Küçük hediyeler almaya gerek yoktur; bir kadın özgürlük

çözümlemesi bence anaya da gösterilebilecek en büyük saygı oluyor. Anamın etkisi olmasaydı, ben kadınlara böyle yaklaşır mıydım? Bu ilişkilerin benim üzerimdeki dolaylı etkileri, kadınlara dikkat etmeme yol açmıştır. Ana gücü, anamın savaşçılığı, bunun benim üzerimdeki etkisi beni kadın sorununa dikkat etmeye, kadınları inkâr etmemeye, en azından babam veya kapı komşunun erkekleri gibi olmamaya götürmüştür. Bunda da anamın payı olsa gerek diye düşünüyorum. Böyle bir kadının, öyle kolay erkek egemenliğine girmek istemeyen bir kadının etkisi zaten çok somuttur. Bu etkiyi daha sonra nasıl teoriye dönüştürdük? İşte kadın sorununa ilişkin çözümlemeler! Bunları nasıl özgürlük mücadelesine dönüştürdük?

Kuşkusuz anamı taklit edin demiyorum. Ama anam da o köy koşullarında, o ilkelikte iyi mücadele ediyordu. Genç kızlarımız da mücadele etsinler. Dikkat ederseniz, önce anamla çatışıyorum; aslında onu kolayca benimsemiyorum, ama etkilemesini dolaylı yoldan somut teoriye taşıyor ve daha sonra bütün kadınlar da savaşabilir gibi bir sonuca götürüyorum. Bu da daha üst düzeyde kadın genelinde bir özgürlük olayına taşırmada, böyle bağlılık göstermede etkili oluyor. Bu doğru bir etkilenme olsa gerek. Ananız çok isyancıysa, çok bilinçsizse, hatta bu anlamıyla çaresizse, kadın örgütlenmesine özen göstermek şarttır. Anaya bağlı olmak istiyorsanız, ananız gibi bir kadınla yetinmek yerine, ananızın çaresizliğini güçlü kadına dönüştürmelisiniz. O zaman iyi bir evlat olduğunuzu kanıtlamış olursunuz. Teori bu kadar basittir. Onun zayıflıklarını güce, onun isyancılığını planlı bir kadın ordulaşmasına dönüştürebilirsiniz. Yani siz, bir Kürdistan çözümlemesi, bir aile, ana ve kadın çözümlemesi yaptık diyeceksiniz. Bunu herkes yapmalıdır. Yaparsanız kendinizi doğru tanımış olur ve sonucu doğru çıkarırsınız.

Bir ana aynı zamanda toprak anadır, yurtseverliktir, özgürlüktür, kadın özgürlüğüne dönüşümdür. Bunun genelin tam yerine getirmesi gereken bir durum olduğu şimdi oldukça açıktır. Analara layık olma biçimini bir de böyle deniyoruz, en doğrusu da bu oluyor. Çünkü şimdi analar da yaygın bir biçimde mücadeleye katılmıştır. Şu anda çok etkililer ve oldukça doğru bir analık anlayışına ulaşmışlardır.

Anaların hiç gözyaşı dökmeden evlatlarını seve seve savaşa gönderdiklerini, evlatları şahadete ulaştıklarında ise buna zılgıtlarla karşılık verdiklerini çok iyi biliyoruz. Eskiden çocuğunun küçük bir acısının üzerine titreyen kadın, bugün bütün çocuklarını savaşa gönderdiğinde kadınların en cesaretlisi oluyor. Bu da anaların gerçeğine doğru yaklaştığımızı gösteriyor; onların büyük korkusunu ve acısını cesarete ve gerçek bir saygıya dönüştürdüğümüze tanıklık ediyor. Aslında bütün bunlar bizi, analık hukukuna nasıl doğru cevap verilebilir sorusuna götürüyor. Çok teorik de olsa, oldukça siyasal nitelikte de olsa, bu cevap en anlamlı cevaptır.

Anam son nefesini verirken, “Adıma çok hayır yapın, çok dua edin” demiş. Bizim hayrımız ve duamız mücadeledir. Özellikle şu anda yaşayan analarınıza hayırlı evlat olmanızın yolu, onların da çok istediği daha başarılı bir savaşçılıktır, anaların hayırdusu sizin savaşçılığınızdır. Onların sizden istediği birkaç hediye değildir, zaten artık onu kabul etmezler. Analarınız her gün benden ne istiyorlar? Analarınız bana, “Çocuklarımızı daha iyi savaşır, biz kendilerinin şehit olmalarına karşı değiliz, ama bu kadar kısa süre içinde şehit olmalarına da katlanamıyoruz” diyorlar. “Biz bunları zor yetiştirdik, bunlar güçlü savaşınlar” diyorlar. Bunlar yakıcı ve doğru taleplerdir. Bu da sizin görevinizdir. Analarınızın yakıcı talebi bu olduğuna göre, uzun vadeli savaşçılık yapın, yaman militanlar olun. Siz de bağlılık diye bir şey varsa, o zaman bunun gereklerini yerine getirin.

Ana hakkı kolay ödenmez denir. Bizde ana hakkı ancak yaman bir savaşçılıkla ödenebilir. Onlar bir annenin nasıl çaresiz kaldığını, nasıl hakarete uğradığını çok iyi bilirler. Bugün baskının ve hor görülmenin ne olduğunu bir anadan öğrenin. Yine zorluk, acı ve sıkıntının ne olduğunu analardan dinleyin. Onlar şimdi bizden daha iyi militanlık istiyorlarsa ve eğer bizim de gerçekten buna bir saygımız varsa, o zaman gerekeni yapmak en doğru bağlılık göstergesidir.

Ben yine kendi payıma düşeni biraz yaptım diye düşünüyorum. Fakat sizin de yerine getirmeniz gereken görevleriniz var. Savaşta erkenden ölmeniz ve analarınıza ağıt yaktırmanız doğru militan olduğunuz anlamına gelmez. Kıran kırana ve amansız bir direnme, amansız bir yaşam savaşı içinde olmanız, gerçekten analık hukukuna vereceğiniz en iyi cevaptır. Çünkü onların anısına başka türlü karşılık vermek mümkün değildir.

Anaların çağrısına -ki, bunun çok yakıcı olduğunu biliyorum- vereceğiniz en iyi cevap, uzun vadeli ve başarılı bir savaşımı mümkün kılmaktır. Çünkü anaların hepsi şu anda savaş istiyor. Yürüyüşleriyle de bu açıktır. Kadın şehitlerinde işin bir de bu yönü vardır. Bunu görmemek mümkün değildir. Ayrıca düşman kadınları daha da gaddarca katlediyor. Düşman, kadın ve namus anlayışımızla oynamak istiyor. Yine anaları ürküterek gözyaşına boğmak, korkutmak ve zayıf yanımıza hitap etmek istiyor. Düşmana vereceğimiz cevap da daha yaman ve büyük başarılar için açan bir savaşçılık olmalıdır. Kürdistan’daki anaların büyük acılarına, zorluklarına ve yoksulluklarına başka türlü karşılık verilemez. Ben o acıları çok iyi biliyorum. Anaların böyle müthiş acılı ve gözü yaşlı bir yaşamları var. Onların o acılarını ve gözyaşlarını dindirmek sandığımız gibi basit değildir. Ben biraz ona yol açıtıysam, sadece görevlerime doğru yaklaştığım içindir. Kadının zayıflığına ve çaresizliğine şimdi biraz özgürlükle cevap veriyorsak bu, ilkeli yiğitlik anlayışımızın da bir gereğidir. Yoksa ben de analık hukukuna sizler gibi yaklaşabilirdim. Bu belki hoşuma da gidebilirdi, beni fazla zorlamazdı da. Ama bunu fazla onurlu bir yaklaşım olarak değerlendirmek mümkün değildir. Ana gerçeğine hakkını vermek zordur. Ana hakkı ödenmez derler. Ama böyle yapılırsa ana hakkı biraz ödenebilir, ödemek de gerekir.

Ana gerçeğine her zamankinden daha fazla anlam vermeliyiz. Kürdistan’ın kendisini bir ana gerçeği gibi düşünmeliyiz. Kürdistan’ı ana toprak, anayurt gibi görüp değerlendirerek ve özgürleştirerek anlam vermeliyiz. Onun için de anaları biraz daha güçlü kılarak, maddi ve manevi yaşamlarına biraz daha olanak sağlayarak ve günümüzde bunu savaşçılıkla gerçekleştirerek karşılık vermeliyiz. Ana hakkı kesinlikle inkâra gelmez, ana hakkı yerine getirme edilmez. Ama anaya layık olunmak isteniyorsa, bu ancak böyle militanlar haline gelmekle mümkündür.

ÖNDERLİK GERÇEĞİ AİLENİN ÇÖZÜMLENMESİ GERÇEĞİDİR

Kürdistan'da özgür aileye doğru toplumsal gerçekleşme, ağırlıklı olarak aile kurumuyla birlikte olagelir. Toplumsal varoluş, ailenin varoluşuyla son derece bağlantılıdır. Toplumların diğer varoluşu belli bir toprak parçasıyla iç içedir. Bir toprak parçasına yerleşme, onunla haşır neşir olarak gelişme toplumun en temel özelliğidir. Ne topraksız ne de ailesiz gelişme mümkündür. Fakat bu, tarih boyunca çok değişkenlik arz eder.

Günümüzde de toplumlar en bağınaz milliyetçilikle vatan adı altında kurulan toprak parçalarıyla birlikte, aile kurumunu son derece kapsamlı bir biçimde yaşamaktadır. Bu iki olgu, son derece ilişkili ve çelişkilidir. Aralarında kopmaz bir ilişki kadar son derece zıt çelişkiler de vardır. Diğer toplumsal etkinlikler ve kurumlar bu iki temel gelişmeyle olumlu ve sıkı ilişki içindedir. Belli bir toprak parçasında ve temel aile birimleri içinde kalınmaksızın ne ekonomik gelişme, ne sanat ve hukuk, en önemlisi ne de sağlıklı siyasal ve bir askeri gelişme söz konusu olabilir. Bunların olabilmesi için önce belli bir toprak parçasında yoğunlaşma, aile adı altında sosyal bir kurumu geliştirme büyük önem taşır; hatta bu, vazgeçilmez bir oluşum olarak karşımıza çıkar. Ama aşırı ailecilik, toprakla yoğunlaşmaya büyük bir engel de teşkil edebilir veya toprakta yoğunlaşma sağlanmadıkça ailenin oluşması da çok çarpık gelişebilir. Veya toprak sorununa doğru bağlanmadıkça, sağlıklı bir ailesel gelişmeye cevap olunamaz. Ekonomik ve sosyal gelişmenin diğer yönleri ancak bu temel kurumlarda bir gelişme sağlanırsa anlam bulabilir.

Tarih boyunca çeşitli toplumsal biçimlerde toprakta yoğunlaşma ve aile kurumunun gelişmesi uzun boylu anlatılabilir. Tarih içinde gördüğümüz gibi klan ailesinden başlanır, günümüzdeki iki başlı aileye kadar gelebilir. Ana egemenlikli anaerkil aile, poligami, monogami, çok başlı ve tek başlı, çok eşli aileler, çok geniş hanedan aileleri, erkek egemenlikli ataerkil aileler tarihte çeşitli zengin örnekleriyle karşımıza çıkar. Biz bunlara fazla değinmeyeceğiz. Diğer halklardaki ve yine çok çeşitli toplumsal biçimlerdeki gelişmeyi isteyen dilediğince araştırıp inceleyebilir, bunu sağlayabilmek zor değildir.

Bu konuda daha çok açmamız gereken, Kürdistan'daki aile gerçekliğidir. Öyle anlaşılıyor ki, bu aile gerçekliği çözümlenip ayrıştırılmadan ne özgürleşmek, ne siyaset geliştirmek, ne asker olmak, ne de ekonomik olarak gelişmek mümkündür. Kürd'ün temel çelişkisi aile çelişkisiyle son derece bağlantılıdır. Aile çelişkisi çözümlenip rayına oturtulmadan, Kürt tipinin iflah olacağını sanmıyoruz. Kürt gerçeğinde en büyük darboğaz, tıkanma, çözümsüzlük ve kördüğüm aile gerçekliğindedir. Tarih boyunca hangi etmenlerin bu duruma yol açtığı uzun boylu inceleme konusu olabilir. Ama bunun en temel etmeni toprak ve aile çelişkisinde aranabilir. Yoğunlaşma sağlanan toprakların vatan haline getirilememesi ailenin ters gelişmesine, yani kördüğümleşmesine yol açıyor. Topraktaki yoğunlaşma sosyal gelişmeyle iç içe olmadı mı, aile oldukça içe büzülüyor; büzüldükçe anlamsızlaşıyor, anlamsızlaştıkça gerek vatansızlaşma, gerekse onunla iç içe toplumsallaşma çarpık hal alıyor ve hatta dağılıyor. Bunun önüne geçebilmek için aile kurumuna yükleniliyor. Oldukça anlamsız, hiç derde deva olmayan, deliliğimizin ve sorunlarımızın temel kaynağı olan bir aile tipi ortaya çıkıyor. Kürt düşkünleşmesi ve düşürülmesi büyük oranda aile büzülmesiyle iç içedir.

Gerek tarihte gerekse günümüzde gelişen vatansızlaştırılma ve toplumsuzlaştırılma, aileciliğe sarılarak belki de çok tersinden durdurulmak isteniyor. Fakat bu da daha tersi bir gelişmeye, yani giderek yoğunlaşmanın yaşandığı topraklardan kopma ve toplumsal bağlardan çözümlenme gibi çok vahim bir sonuca yol açıyor. Bu anlamıyla aile çelişkisi temel Kürt toplumsal çelişkisidir desek yerindedir. Başka yerlerde de baş çelişkiler vardır, bizde baş çelişki çıplak olarak görünüşte sömürgeciliktir; fakat onu asıl besleyen, ağırlaştırın, ona güç veren, ona ruhsal ortamı çok zayıf bir tip olarak sunan ailedir, aile kurumu ve değer yargılarıdır.

Kürt tipinin çok büzüldüğü, çözüldüğü ve düşürüldüğü, yirmi yaşına gelmeden kendi kendini işlevsiz kıldığı kurum aile oluyor. Aileyi bu anlamda kurmak ve yaşamak her şeyin bitişi oluyor. Böylesine bir aileyi ayakta tutmak için Kürt erkeği veya Kürt kadınının sarf ettiği çabalar bitiş çabalarıdır. Keşke mümkün olsaydı da, bunun edebiyatını ve sinemasını kadromuza gösterebilseydik! Kısa bir bilimsel tanımlamayla bunu gösterebilmek zordur. Fakat biz bunu oldukça hissediyoruz, görüyoruz. Zaten çoğunuz da yaşamınızdan ve çok canlı çelişkisini yaşadığınızdan dolayı iyi farkındasınız ki, iflah etmiyor. Zaten aileciliğin, kabileciliğin ve aşiretçiliğin düşman tarafından nasıl kullanıldığı yalnız tarihte değil günümüzde de çok çarpıcı örnekleriyle karşımızdayken, bu konuda fazla allame kesilmenin gerekli olduğunu sanmıyoruz. Biraz anlayış, gerçekleri kavramada yeterli olabilir.

PKK'nin çözümlenmesinde giderek aile ön plana çıkıyor. Bunun nedeni Kürt çelişkisinin çözümlenme imkânlarının artmasıyla da bağlantılıdır. Sorun kendiliğinden öne çıkmıyor. Çelişkiyi doğru yakalayıp çözüme doğru götürdüğçe, aile ve onun etrafındaki gelenekler, düşünceler ve duygular, siyaset ve askerlikle nasıl bir ilişki ve çelişki içinde olduklarını gösteriyor ve başarmak istenildiğinde de aile çözümünü yakından bağlantılarını dayatıyorlar. Böylelikle aile çözümlenmesini geliştirmek zorunda kalıyoruz. Bu anlamda aile çözümlenmesi, aynı zamanda temel siyasal ve askeri çözümlenmedir. Kürt olayında siyasallaşma ve askerleşmeyi sağlayabilmek için aile çözümünü geliştirmek gerekiyor. Bu anlamda Kürt kadın ve erkek tipini gerek klasik ve düşmüş biçimiyle, gerekse yeniden oluşturup yüceltilecek biçimiyle açıklığa kavuşturup rayına koymak gerekir.

Bu konuda fazla teorik değerlendirme sunmak yerine, bir anlatım yöntemi olarak kendi deneyimimi açmanın daha yerinde olacağını düşünüyorum. Zaten daha çok böyle anlayabildiğiniz ortaya çıkıyor. Önderlik gerçeği aynı zamanda ailenin çözümlenmesi gerçeğidir. Bu anlamda somut olarak da beni, yani APO gerçekliğini sıkı bir değerlendirmeye almak işinizi son derece kolaylaştırabilir. Çünkü sizin yüksek teorik anlatımlardan fazla sonuç çıkarmadığınız biliniyor. Çıkarsanız bile, hızla

yaşamla bütünleştirdiğiniz söylenemez. Ama canlı bir örnek olarak, özellikle APO konumunu biliyorsunuz. APO gerçeği günümüzde günlük olarak dostlar içinde, düşman cephesinde ve amansız olarak da sizin yaşamınızda son derece büyük yer tutuyor. Neredeyse yüreğinizi ve beyninizi patlatıyor. Dolayısıyla onu incelemeye almak son derece uygundur. Bu sizi büyük öğrenmeye götürebilir, büyük dönüşüme ve doğru yola girmeye destek sağlayabilir.

Daha önceki değerlendirmelerde ailenin çözümlenmesini yapmıştık. Ayrıca tekrarlamamın fazla yararlı olacağını sanmıyoruz. Birçok çözümlemede kadını da, Kürt erkek tipini de değerlendirdik. Onları tekrarlamak yerine, APO deneyimini daha değişik incelemek, çok güçlü bir biçimde tamamlayıcı ve pekiştirici bir anlam verebilir. Çünkü böylesine bir kişilik, yaşayan haliyle halen oldukça etkilidir. Çok somut olarak hala düşman karşısında direnebiliyor. Bütün Kürt klasik direnmelerinin düştüğü duruma, yani ağır yenilgilere henüz uğramış değildir; bir daralmayı ve cüceleşmeyi yaşamıyor. Yücelme, yoğunlaşma ve genişleme bu kişilikte devam ediyor ve oldukça boyutlaşıyor. Hemen hemen her toplumsal yöne ilişkin anlama ve uygulamayı geliştiriyor. Ekonomik olduğu kadar askeri, siyasal olduğu kadar moral, örgütsel olduğu kadar eylemsel yönlerde son derece faaldir, hatta patlamalı haldedir. Çok açıkça belirtilebilir ki, şimdiye kadar böyle bir örnek kendini fazla kanıtlamış değildir. Tüm engellere, en yakınlarından en kaçırıcı olana kadar, bilir veya bilmez bir biçimde engel teşkil eden konularına rağmen, başarı hanesi büyük öğreticidir diyoruz.

Ben de kendimi inceliyorum. Benim kaç ben olduğum ayrıca tartışılabilir. Benim de kendimi tartışmaya elbette hem ihtiyacım var, hem de bu benim görevimdir. En önemlisi de, kendimi kapatmamam ve bütün yeniliklere açık bırakmam gerekir. Büyük bir duyarlılıkla yaşamı yeniliklere açık tutma, reddetmek kadar kabulü çok güçlü yapma, etki kadar tepkiyi müthiş gösterme, sempati kadar antipatiyi çok güçlü sergileme bu kişilikte son derece güçlü bir biçimde yürütülmektedir. Hem çok çocuk hem çok büyük, hem çok tarihsel hem çok güncel, hem çok bilimsel hem de çok duygusal, hem çok felsefi hem de çok pragmatist, hem çok öfkeli ve kinli hem de çok sevimli, hem çok arzulanın hem de çok tepkiyle kahredilmek istenilen... Bu kişilik bütün bu sıfatlarla kendini açık, diri, genç, yaşam dolu tutmaya özen gösteriyor; büyük dikkatle bunu sürdürmeye güç getirebiliyor. Oldukça yenilikçi ve yaratıcıdır. Çok ilkeli olduğu kadar çok pratikçi olabiliyor. Bu hususlar, bu kişiliğin önemini daha da arttırıyor. Bu kişilik büyük bir ayıraç, büyük bir kaldıraç, büyük bir ayna, büyük bir kılıç, büyük bir operatördür. Bu yönüyle de tam bir toplumsal çözüm aracı oluyor. Kendini böyle bir konumda tutma esnekliğini gösterebiliyor. Kesinlikle başkaları gibi yaşamaya yanaşmadığı gibi, yaşamdan da hiç vazgeçmiyor. Herkesin bildiği cinsten bir yaşamı büyük eleştiriyi karşılıdığı gibi, büyük özgür yaşama da müthiş bağlı olabiliyor. Varolan sonuçlar ana hatlarıyla böyle özetlenebilir.

Yine de inceleme ve güçlenmeyi açık bir anlatımla ortaya koymak öğreticidir. Sayılan bu nedenler bile Kürt gerçekliği açısından örnek olarak gösterilmesinin başlı başına ne kadar büyük önem ifade ettiğini ortaya koyuyor. Çünkü saydığımız bu hususlarda Kürt gerçeği tersine bir durum arz etmektedir. Ne tarihselliği kalmış ne güncelliği, ne duyguları kalmış ne mantığı, ne sevgisi var ne antipatisi, ne ilkesi var ne pratiği, ne felsefesi var ne uygulanması... Kısaca, Kürd'ün ana özelliklerini böyle sıralarsak, Önderlik kişiliği adeta bütün bu olumsuz ana özelliklerin panzehiri olarak ortaya çıkıyor. Zaten daha şimdiden bütün Kürt aile gerçekliğini alt üst etmesi de; yalnız aileyi değil, erkek ve kadın tiplerini alt üst etmesi de bu son derece çözümleyici niteliğinden ileri gelmektedir. Hatta Türk Devletinin geçirdiği büyük sarsıntı bile, yine Türk toplumu ve ailesinin büyük çözümlenmeye tabi tutulması bile bu kişilikle mümkündür. Özellikle yetmiş yıllık TC'yi darboğaz içinde bıraktığı gibi, onun dayandığı toplumsal yapıyı da iflasın eşiğine getirmiştir. Daha da ötesi, Avrupa ve Amerika'nın da -ki, bunlar dünyanın etkili egemen güçleridir- dikkatini çekmiştir ve bunlar da günlük politikalarla bu kişilik üzerinde durmaktalar.

Bu kişiliği bir birey olarak ele almıyoruz. Görüldüğü gibi bu anlamda büyük bir kurumsal ifade oluyor. Görünüşte bir kişidir, ama temsil ettiği gerçeklik itibarıyla milyonların toplumsal gerçekliğinden daha ağırlıklı bir etkiye sahiptir. Zaten Önderlik tanımı da bu çerçevede yapılıyor. Bütün bu etkenler bu kişiliğin büyük bir dikkatle değerlendirilmesi gerektiğini zaten açıkça ortaya koyuyor; neredeyse herkes ve hatta devletler bile masa kurup inceliyorlar. Bence bu konuda incelemeyi iyi bilmeyen, PKK kurumunun kendisi oluyor. Bu kişiliğin amansız etkisi altında oldukları halde, şoke mi olmuşlar, güç mü getiremiyorlar, çaresizler mi, nedenleri ne olursa olsun, PKK militanlarının kavrama ve uygulama yetenekleri son derece zayıftır. Bu nedenle de yeniden incelemek, sonuçlara varmada büyük anlam ifade ediyor. Bu kişiliği yakalamak ve çok çeşitli yönleriyle sorgulamak gerekir. Ben bile kendimi tanıtmaya çalışırken, bunun yakalanması son derece zor bir kişilik olduğunu belirtmeliyim. Çünkü bu bin yıllık Türk barbarizminden ilk defa kendini sıyrabilen kişiliktir. Yalnız fiziki anlamda sıyrılmamıştır; ruhu ve bilinciyle kendini sıyırmak büyük önem arz ediyor. Tam bin yıldır, tek bir kişi, yalnız Kürt de değil birçok ulustan, kültürden ve kurumdan kişilik bu barbarizmden yakasını sıyıramadı. Ama bu kişilik kendini bundan sıyırdığı gibi, onu darboğaza da götürmüştür.

Sizin gibi savaşan militanlar ekmek ve sudan önce bunu yiyip içmelidir; çünkü tektir, kendini sıyırap halen ezdirmeyen ve yedirtmeyendir. Sizin için bu çok gereklidir. Çünkü sıcak savaşımı an be an yaşamaktasınız, yaşayacaksınız. APO gerçeği bu kadar önemli, gerekli ve yaşatan değerdeseyse, o halde nasıl sorgulamalıyız? Parti gerçekliği itibarıyla Önderlikle, militan gerçeklikle ve Önderlik siyasallaşmasıyla bağlantılı ele alınmalıdır. Önderlik, APO kişiliği ve onun felsefesi sosyalist açıdan, hatta sanat ve hukuk açısından olduğu kadar, en önemlisi de askeri açıdan değerlendirilir.

(...)

Kadını aramak özgürlüğü aramaktır; kadını aramak ülkeyi aramaktır; kadını sevmek ülkeyi sevmektir. Kadın çelişkisiyle uğraşmak en büyük savaştır. Bunlar tezlerdir. Kadını sevmesini bilmeyen, vatani sevmesini bilemez. Bu, kadın için daha değişik dile getirilebilir. Kadını kolay arayıp bulan, en büyük namussuzdur. Kadın-erkek ilişkisine ucuzca bağlanan alçaktır ve kaybetmiştir. Kadın-erkek ilişkilerinde büyük diyalog, güzellik ve güç ortaya çıkarmayan, kesinlikle büyük bir kişilik olamaz. Bu konuda kendini ölçüp biçemeyen bir militan boyutlaşamaz. Sadece duygularıyla hareket eden, anında yerle bir olur. Gafilce ve

kara sevdaca adım atan anında kaybeder. Çok ciddi ve bilimsel olduğu kadar, yürekli yaklaşım sahibi olamayan yine körelmiş kalır.

Bütün bunları belirttiğim için ne kendinizi talihsiz görün, ne de beni bir zalim gibi değerlendirin. Ben çok iyi arkadaş olmaya çalışan birisiyim. Arkadaşlık için inanılmaz çaba vardır. En büyük tutkusu arkadaşlık tutkusudur ve burada kadın-erkek ayrımı da yapmaz. Bu arkadaşlık tutkusudur ki, bu kişiyi büyük örgüt kuruculuğuna götürmüş ve bu halk için tarihte hiç kimsenin yapamadığını ve başaramadığını yaptırmıştır. Bu büyük arkadaşlık yüreği olmasaydı, iki Kürt bir araya gelemezdi.

Haini en bol olan, kardeşin kardeşe karşı dürüst olmadığı, duygusallık gösterdiklerinde bile en çirkin ölümü yaşayan bu tiplerin içinde böylesine bir örgüt yaratabilmek, atomun parçalanmasından daha zordur. Bu başarılıdır. Dolayısıyla hiç kimse, “Bu kişi iyi bir arkadaş olamaz” diye iddiada bulunamaz. Çünkü eşsizdir ve ispatlıdır. Arkadaşlığı da halen geliştirerek sürdürmeye büyük özen gösterir. Tam yerli yerine oturtmamıştır, ama sonuna kadar özgür tartışmaya açıktır. Bunun ihtiyacına kesin inanır ve bütün zeminleri örgütün çözümü için oluşturmuştur. Büyük inat ve sabır kadar, inanç ve bilinç bu işi yapmıştır. İnanıyoruz ki, sizler de bu anlamda bir arkadaşlığa, giderek yoldaşığa gelebilirsiniz.

Kürt kadın-erkek ilişkisindeki, aile kördüğümündeki bu olayı yaşama çevirmeye, özgürlüğe ve bir çözüme kavuşturmaya doğru ileri adımlar atmıştır. Büyük bir duyarlılık ve ustalıkla konuşan, yürüyen ve savaşılan kadına ulaşabildiği gibi, yeniden namuslu Kürt erkek tipine de ulaşabiliyor. Bunlar çok önemli gelişmelerdir, fakat henüz sonuçlanmış değildir. Bunu sonuçlandırmak için iyi anlayacaksınız ve mutlaka başarıyı esas alacaksınız.

31 Ocak 1995

GÜZELLİĞİN ÖZGÜRLÜKLE BAĞLANTISINA İNANMAK VE ONUN AMANSIZ SAVAŞIMINI VERMEK GEREKİR *

Roman taslağını geliştiriyoruz, yaşamaya çalışan kişiliği sorguluyoruz. Yaşam kutsaldır. Görevi anlamamak yaşam hakkının reddidir ve bu da işlenecek en ağır suçtur. Yaşamın salt ekonomik, sosyal, kültürel ve askeri bakımdan en ağır bir biçimde yargılanması, bütün yaşam hakkından vazgeçmeyi beraberinde getirir. Yaşama mutlaka saygılı olmayı bilmek, yaşam üzerindeki tehlikeyi, yine alçakça lanetli yaşamı, onun üzerindeki çirkinliği ve düşmanı görüp giderebilmek önemlidir. Devrimin anlamının sadece ve sadece bu olduğunu bilerek bu devrimci yaşama katılmak, bunun müthiş savaşçısı olmak, bunu başarabilmek gerekiyor. Kişiliği sorgularken esas olan bunlar oluyor. Sorgulanan kişilik neredeyse boğuluyor. Bu boğulmanın kendisi bir ulusun, bir halkın ve onun toplumsal gerçeğinin yaşama fırsat vermeyen ve yaşamı kahreden gerçeğidir. Bu anlamda parti içinde de dönüşüm sağlanmadan, çözüm için geliştirilmek istenen öncü toplum kesimine yaklaşma gücü göstermenin yaşama verdiği baskı aşılmadan, yaşama kavuşmak mümkün değildir. Burada gerçek bir namus ve insanlık savaşı veriyoruz. Ulus ve sınıf temelindeki devrimci görev daha sonra gelir.

Doğru yaşamaya ve insan olmaya karar veremeyen, ne ulusal haklardan ne de sınıfsal baskı ve sömürden kurtulmaktan bahsedebilir. Şu andaki savaşımımızın en temel hedefi kendimiz oluyoruz. Düşmanın yaz boz tahtasına çevirdiği yaşamın önündeki en büyük tehdit, hiçbir şeye benzemeyen ve hiçbir derde çare olamayan kişiliğiniz oluyor; çaresizliğin, düşkünlüğün ve çirkinliğin üretildiği kişiliğiniz ve onun aile gerçekliği oluyor. Buna çözüm bulmak için kendini oldukça içten katan, tüm yeteneklerini açığa çıkartarak karşılık vermek isteyen kişiliğin hikâyesi gerçekten ilginçtir. Biz bir parti, bir savaş gerçeği haline gelen bu kişiliği doğru kavrayıp uygulamanızı isterdik. Ama bunu bir türlü beceremeyişiniz, bizi bu hikâyeyi anlatıma kadar götürdü.

Aylardır, hatta yıllardır bu kişilik çözümlemesini yapıyoruz; fakat o kadar katı kavrayış noksanlığımız var ki, o kadar tutucusunuz ki, yürekten dem vurduğumuzda manda yüreği gibi bir olguyla, düşünceden bahsettiğimizde donmuş ve kireçlenmiş kafa yapılarıyla karşılaşıyoruz. Bu yaklaşımlar, duyarsızlıklar ve anlayışsızlıklar sürüp gidiyor ve yine de yaşadığınızı sanıyorsunuz. Buna yaşam diyemeyiz, yaşadığınızı da söyleyemezsiniz. Adını Muhammed koymakla Muhammed olunmaz, adını Agit koymakla Agit olunmaz. Kendinize bazı adları takarak hidayete erdiğinizi sanıyorsunuz. Bu bir gaflettir. Ada bakarak kendine değer biçmek, ikiyüzlüce bir tutumdur. İnsana bakarak insan olduğunu sanmak büyük bir aldanmadır. Sizi böyle yanılığın sahibi olmaktan çekip çıkarmak istiyoruz. Bunu da özü ve sözü bir olan, kolay yanılmayan, yanılmayan bir kişilik gerçeğine dönüştürmek istiyoruz.

Bu anlamda yaşamı mutlaka kendinize doğru amaç edinmelisiniz. Halen yoğunca dayattığımız yaşam tekrarınız, beyhude ve anlamsız olmaktan kurtulamıyor. Yaşam sorunuz olduğunu bileceksiniz ve yaşam hakkınızı doğru kullanacaksınız. Kürt yaşıyor mu, yaşamıyor mu, Kürt nasıl yaşıyor, neyi yaşıyor sorularını doğru cevaplandırmak gerekir. Dinler bile bu kadar haram ve helalden bahsederken, yaşamın bizde haram mı yoksa helal mi olduğu sorusunu cevaplandırmamak affedilmezliği ortaya çıkarır. Bu kadar küfür içindeki bir yaşama boyun eğemeyiz, böyle bir yaşama onay veremeyiz. Sorgulanan yaşama cevap olmak isteyen kişilik açısından bu böyledir. Bu, kendini öldürerek işten sıyrılmaya anlamına da gelmiyor. Ancak kendini yaşatarak buna cevap

*Devrimci Roman Taslağı üzerine bir grupta yapılan tartışma

verebileceği ve bu amacını gerçekleştirmeyi mümkün kılan savaş biçimini yakalayarak başarıyla bu görevin üstesinden gelinebileceği açıktır. Bunun dışında hiç kimseye yaşam yolu açık değildir.

Yaşamın yolunu bilmek gerekiyor. Yaşam sürdürülmek isteniyorsa, herkes onun başarısını gerçekleştirme zorunluluğunu duymalıdır. Bunu bir Amentü gibi, her an teneffüs edilecek bir şarkı ya da türkü gibi öğrenmek zorundasınız. Çözümüne doğru gitmeyi bilmelisiniz. Bu konudaki sahtelik, ikiyüzlülük, bunalım, kör dövüş ve karmaşıklık artık aşılmalıdır. PKK, Kürt çözümünün iddialı gücü olduğunu artık rahatlıkla söyleyebilir. Ama bu, mensupları için tam gerçekleşmiştir denilemez. Bir çözüm imkânı var. Ona ulaşmak, yaşam hakkının doğru kullanılmasının gerçekleşmiş tek biçimi oluyor. Bu sonucu bir kez daha sorgulamayla gösterirsek, duyarlılığımızı ve bununla bağlantılı düşüncemizi ateşlersek, belki çözüm daha da kolaylaşır.

Benim Hikâyem Herkesin Hikâyesidir

Hikâyeleri daha çok seviyorsunuz. Çünkü teorik olmak biraz yetenek ister. Teorik, ideolojik ve siyasal eğitim veriş tarzımıza rağmen yüzeysel kalındığı ortaya çıktı. Dolayısıyla hikâye ve roman tarzı ile anlatmak bir zorunluluk oldu. Önderlik gerçeği adı altındaki hikâyeyi roman diliyle ifade etme bu nedenle söz konusu oldu. Sorgulanan kişilik, yaşamın hangi aşamasına geldi? Bazı düşünce ve duygu sahipleri varsa bizi aydınlatabilirler.

Roman kahramanı bu darboğazda acaba neye çözüm bulmak istiyor? Buna maceracı mı diyelim, hayalperest mi? Bir çılgın mıydı, yoksa bir çaresiz miydi? Çok sınırlı da olsa bir çözümü mü yakalamak istedi?

Y.: Başkanım, 1975'ler dönemine bakıldığında, roman kahramanının her şeyden önce bir duyguya sahip olduğunu belirtebiliriz. Bu, karşı taraf için de biraz böyledir. Bunu romanımızın girişi yaparken, romanımızın ikinci kısmında roman kahramanı hem bir deneme yapmak, hem de şekillendirmek istediği bir gruba biraz terbiye vermek istiyor. Bazı arkadaşlar bu terbiyeden daha değişik sonuçlar çıkardığı için zarar görüyor. Romanımızın kahramanı sadece bununla yetinmiyor. On yıllık bir beraberlik olayı var. Bu beraberliği şöyle yorumlayabiliriz: Gruba "Nasıl bir yaşamdır, bakıp görün" denilmek isteniyor. Dönemin başarıyla gittiğini bu süreç içerisinde bazı yönleriyle vurgulamak istiyor. Bu, 1914'te dünya devletleri arasında meydana gelen I. Dünya Savaşında Mata Hari'nin oynadığı role biraz benziyor. Mata Hari hem Alman, Fransız ve İngiliz subaylarıyla, hem de istihbarat subaylarıyla ilişki içerisindeydi. Kimi subaylar bunun tuzağına düşüp yerle bir olurken, kimi ise bunun tuzaklarını fark edip karşılığını arıyor ve buluyorlar. Karşılıklı bir savaştır.

Şunu vurgulamak istiyorum: Roman kahramanı günümüzdeki Mata Hari'nin bu oyunlarını fark etmiş ve karşılığında tedbir geliştirmiştir. Fakat bu tedbir on senelik bir süreci kapsamıştır. Bu on senelik süreç içerisinde romanımızın kahramanı galip gelmiştir.

On yıllık süreç, hiç şüphesiz hikâyede veya romanda tüm yönleriyle anlatılabilmelidir. Ama biz daha öncesine gelelim. Roman kahramanı bir şansla mı, yoksa bir şanssızlıkla mı karşılaştı? Veya oldukça planlı ve bilinçli bir girişim mi başlattı?

Y.: Romanımızın kahramanında duygular var. Romanın akışına bakıldığında, ilk karşılaşmaların, ilk buluşmaların o kadar şans olmadığını, aslında karşı tarafın da bu yönlü bir planlama içerisinde olduğunu, çok kapsamlı olmasa da böylesi bir şeyi aradığını insan fark edebiliyor. Fakat romanın kahramanında böyle çok planlı, programlı bir duygu şekillenmesinden ziyade, belli bir duygu var. Ancak karşılaştıktan sonra karşılıklı kartlarını veya kılıçlarını çekiyorlar. Kendilerini sağlama almak istiyorlar. Her ikisi için de bu söylenebilir.

Daha da derinleştirirsek, roman kahramanı özellikle o süreçte duygu olayına yaklaşımda bazı özellikleri arz ediyor. Dikkat edilirse, o güne kadar kendini oldukça bastırıyor. Neredeyse üniversite son sınıfa kadar böyle geliyor. Erken yaştan itibaren bir kadın ilgisine özünde kapalı olmasa bile, ağır feodal toplum ve Kürt gerçeğine hakim olan namus anlayışı, özellikle çok katı muhafazakârlık bunu müthiş içe çekiyor ve kişilik olağanüstü kendini bastırıyor. Hatta ilgisini dine, iyi bir öğrenci olmaya dönüştürerek bu tehlikeyi savuşturmak istiyor. Özellikle yirmi yaşına doğru geldiğinde, içine girilecek çok büyük darboğaza, büyük kör kuyuya, yani evlilik olayına karşı biraz ilgisizdir ve buna fazla yanaşmıyor. Bu büyük dar boğazı böylece biraz aşıyor. Fakat duygu derinliğini yaşayan biri olarak, daha köyünderken ilgiyle köy kızlarını değerlendirmek istiyor. Hatta kızların çok katı kurallar gereği tutsak edildiğini görüyor ve buna tepkisini de az çok ortaya koyuyor. Daha sonra kent yaşamına geçişte kent kızlarının, özellikle kadın öğretmenlerinin ilgisini kazanıyor ve bunu iyi değerlendiriyor; fakat kadınlarla konuşamayacak kadar da kendisine güvensizdir. Üniversiteye kadar da bu böyle sürüyor.

Üniversite ortamında özellikle 12 Mart faşizmine karşı öğrenci gençliğin direnişine önderlik edecek kadar kendisine güvenmesine rağmen, burjuva toplum değerlerine, özellikle kadın ilişkilerine karşı son derece muhafazakâr yaklaşım içindedir. Bu konuda kendine, iradesine derli toplu hükmeden birisidir. İşte bu süreç içinde bir Kürdistan ailesi kurulmak isteniyor; devrimci grup içerisinde neredeyse aile düzeni gibi bir tutuma da girebiliyor. Böyle bir aile düzenine girerken, acaba şanslı mı, şanssız mıydı, bilinçli miydi, planlı mıydı, yoksa kendiliğinden miydi? Bunu sorguluyoruz. Sorgulamayı daha da geliştirmek gerekir. Bu kişinin kendini böyle koruması gerekli miydi? Duygularını böyle bastırması yerinde miydi? Duygu sorununa acaba hakkını veriyor muydu? Bunları çözümlenmek büyük önem taşıyabilir.

Kürt gerçeğinde özellikle duygu yaratılması olayında büyük bir kaybediş yaşanıyor. Bu noktada şu saptamaları peş peşe geliştirmek zor değildir: Kadın-erkek ilişkilerinde geleneksellik egemendir ve hemen hemen herkes bunun hükmü altına giriyor. Roman kahramanımız buna biraz kuşku ve endişeyle bakıyor ve kolayca koyun gibi boynunu bıçak altına uzatmıyor. Bu, daha sonra duygunun kurtarılması açısından büyük önem ifade ediyor. Fakat burjuva toplumunun yükselen değerleri, Kürdistan'daki işbirlikçiler eliyle bunun oldukça güçlü bir ifadeye kavuşturulması ve Türkiye'nin merkezinde bu üstünlüğün çok bariz olması, bu kişiyi daha da içe kapatıyor. Kendisini büyük bir çaresizlik içinde görüyor. Bu duygu bastırılması onu devrimci bir gruba ulaşmaya götürüyor. Burada etki son derece somuttur.

O dönemde genellikle erkekte veya kadında yaşanan şeydu: Kürt olayında ya katı geleneklere göre kendiliğindenliği kader biçiminde oynama, ya da özellikle üstün burjuva toplumuna (hatta köy ortamında küçük burjuvaziye) gözünü yeni açmanın verdiği bir maceracılıkla baştan çıkma durumu yaşanabilirdi. Duygunun kontrol edilmemesi kesinlikle tehlikeli bir duruma yol açabilir. Bizim roman kahramanımız sanırım bu konuda biraz tedbirdir.

Burada önemli olan, genç devrimcimizin olgunluk sürecine girerken, yurtseverlikle bağlantılı bir duygu gösterisine yeltenişidir. Bu hakkı kendinde görüyor. Her şeyden önce kendine güveniyor. Çünkü devrimci grup kurulmuştu ve bu olgu Kürdistan adına son derece önemli, her şeye meşruiyet verecek olan bir gelişmeydi. Buna imkân veren bir olayı ya da olguyu iradesiyle yaratmaya çalışıyor ve hiçbir şeyden çekinmiyor. “Duygu artık benim için fazla tehlikeli olmaz. Bilakis büyük eyleme güç verebilir” diyor. Karşı tarafın bütün özelliklerini anlamaya çalışıyor, ama her şeye rağmen yine de olabilir diyor. Hatta belki de daha anlamlı buluyor. Burada biraz da iddialı olanın, biraz da kahramanca yol almak isteyeninin tipik tarzına benzer bir tarzla yaklaşım söz konusudur.

Ülkesi ve halkı, hatta kadın özgürlüğü adına, roman kahramanı yiğitliğe soyunuyor. O zaman “Karşıma kim çıkarsa çıksın, ister çok çelişkili ister çok uyumlu olsun, yine de üstesinden gelirim” diyor. Hatta bu konuda kelimenin tam anlamıyla biraz da gözü karadır. Duygusal yönü giderek daha fazla olan bir tutuma girmekten de çekinmiyor. Ama burada politik temel çok önemlidir. Duyguya cesaret ediyor, fakat bastığı zemin kesinlikle politiktir. Buradan mutlaka bir sonuç çıkarmak istiyorsanız, duygu açısından yaptıklarımızın temelinde politika var mı yok mu, politik zemin çok ciddi ve bağlayıcı mıdır gibi sorularla kendinizi sorgulamanız gerekiyor. Bizim kahramanımız bu konuda kendinden emindir, “Ölürüm de bu zeminden vazgeçmem” diyor. Dolayısıyla karşı taraf nereye götürmek isterse istesin, o kendi ölçülerine hakimdir. Duygu gözü kör etmemeli, zeminden koparmamalı, tamamen ona hizmet etmelidir.

Bu duyguyu incelemeliyiz. Ortadoğu halklar gerçeği açısından da bu oldukça önemlidir. Bizim roman kahramanımız giderek derinleşip özgürlük duygusunu yüceltmek istiyor.

İslam Devriminin aşkı ne kadar geliştirdiği sorgulanabilir. Hz. Muhammed’in aşk gerçeği ne kadardır? Hatta Hz. İsa’yı da sorgulamak gerekir. İsa’daki aşk gerçeği, Meryem gerçeği, azize gerçeği, rahibe gerçeği nedir? Bu konular tarihte çok etkili olmuştur. İslam gerçeğinde Ehlibeyt, Hz. Fatma geleneği büyük öneme sahiptir. O gelenek günümüze kadar etkilerini sürdürüyor ve bundan etkilenmeyen tek bir Ortadoğulu, hatta neredeyse dünyada bir kişi bile yoktur. Kürt olayındaki aşk geleneği belki de bin yıllardan öteye bir tarih derinliğine de sahiptir. Biz herkesin az çok diline doladığı son destanı dile getirerek anlatımda kolaylık sağlamak istiyoruz.

Kürt ailesinin günümüzdeki hazin ve çökmüş durumuna, vatana ve insanlığa hıyanetine, özgürlüğe ve yaşamın tüm belirtilerine ters, çok çirkinleştiren, çaresizleştiren, güçsüzleştiren, zavallılaştıran, insana muhtaç eden konumuna ve düşürülüşüne anlam vermek, mümkünse bundan bir çıkış yolu bulmak istiyoruz. Tersyüz edilen namus anlayışına tutarlı bir tanım ve içerik kazandırmak, yaşamın da güzelce gelişmesine katkı sunmak istiyoruz. Bu anlamda roman kahramanımız acaba tüm bunlara cevap olabiliyor mu? Attığı adımlar yerli yerinde mi? Bunlar büyük inceleme gerektiriyor. Çünkü büyük bir düşüşten sonra, yaşam başlangıcıyla bir yükselişi yakalamak istiyor ve şu anda ülke halkının büyük bir alt üst oluşu içinde bu gerçekleştirilmeye çalışılıyor. Bu büyük bir savaşa dönüşüyor. Yaşamın yolu bulunmak isteniyor. Bunu görmemek ve duymamak, kör ve sağırdan daha beter bir durumu yaşamaktır. Bu anlamda yaşama selam durmak, yaşama saygılı olmak acaba namusluca yapılıyor mu? Bizim kahramanımız bu konuda bütün zorluklara rağmen gerçeği kavramış mı? Bunu sorguluyoruz. Hiç kimse bunu basite almasın ve mutlaka anlasın. Çünkü bu hikâyede herkesin hikâyesi gizlidir.

Zer.: Başkanım, kahramanın insanı hayretler içinde bırakan özelliği, kolay düellolar varken, büyük çelişkiyi seçmesidir. Aslında roman kahramanının çelişkisi, Kürt toplumunun tümünden çelişkisi oluyor. Eğer bundan başarılı çıkarsa, bu büyük bir çözüm olur. Büyük çelişkiler büyük çözümler yaratır. Daha kolay bir çelişki de seçebilirdi. Fakat bu büyük çözümü getirmeyebilirdi.

Kahramanın bu sezgisi var, diyorsun.

Zer.: Bu konuda örgütlüdür. Hem başarısızlık durumunda, hem de yüce aşkın gelişmesi durumunda başarılı çıkacak.

Seçici, dahiyane diyorsun. Başarısız olsa da kazanacak, başarılı olsa da kazanacak. Kürt kördüğümünün çözülüşünde yapılması gereken bu oluyor.

Zer.: Kahraman daha önce de bunun başarılı bir denemesini yapıyor. Örneğin, çocukluğunda Hasan Bindal (Hamza) arkadaşla geliştirdiği bir ilişkisi var.

Çok ilginç bir durum. Dikkat edersen, bu arkadaşlık ilişkisinde kendi yakınlarından arkadaş seçmiyor ve seçse de birinci sırada yer vermiyor. Köy toplumunda çelişkinin diğer ucundaki çocukluk arkadaşını esas alıyor. Bu ciddi bir çözüm işareti oluyor, çelişkiyi yakaladığını gösteriyor. Erken yaşta, arkadaşı Hasan Bindal ile acaba neyi çözmek istiyordu? Orada bir Kürt olayı, bir Kürt kanunu var. Sanırım düşman bunu ‘iti ite kırdırma kanunu’ diye değerlendirdi. Buna kısaca Kürt aşiret kavgası, Kürt halk çelişkisi diyebiliriz. Çok erken yaşta bu çelişkiyi görüp “Ben bunu küçük arkadaşlarımla hallederim” gibi oldukça dikkat çekici bir tutuma giriyor. Sanırım böyle bir yaşam tedbiri de oluyor. Bu çok büyük bir tercihtir.

Zer.: Kahraman zaten yaşamında hep onu esas alıyor. Yani hiç kolayı seçmiyor; doğruyu seçiyor ve yaşamı zordan yakalamaya çalışıyor.

Tabii, ilginç bir şey. Bütün iş süreçlerine girişi de böyledir. İşi en zor, ama en temiz tarzda ele alıyor. Örneğin en ulaşılmaz kartal yuvalarına ulaşma, en tehlikeli yılanlarla uğraşma, kuş avcılığı gibi en tehlikeli uğraşı sürekli seçmesi de bu kişilik özelliğinin ayrılmaz bir parçası oluyor. Köy ortamı da buna ‘ipini koparmış, deli, Allah kimsenin çocuğunu böyle yapmasın’ biçiminde alaylı bir yaklaşımla karşılık veriyor. Bu hususlar daha sonraki sürece epey ipucu gösteriyor. Fakat bu ilişki biraz daha

kapsamlıdır. Çünkü başkent merkezinde devletten gelen bir kişiliğin de içinde olduğu, Kürdistan adına son derece tehlikeli bir grup kuruluyor. Bir köy ortamından -ki, o zaman da çok tehlikelidir- bu sefer devletin bağrında, onun kalesinin içindedir. Düşman kalesinin içinde düşmanın ileri noktalarındaki kurumlarıyla irtibata geçiyor. Hatta tutkulu, duygulu bir gösteriyi de sergiliyor.

Dikkat edilirse, daha da derinliğini anlamak istiyoruz. Belki Kürt dirilişinde bu kaçınılmazdı, belki de başka çare bulamıyordu. Çünkü kendine biraz hakimdi, kendini biraz korumaya alıyordu; ama birdenbire böyle beklenmedik bir giriş yapması hayli düşündürücüdür. Nitekim grubun diğer elemanları bunu hayretler içinde ve endişeyle tartışıyorlar. Bunu niçin bu kadar açıyoruz? Unutmayın ki, bütün Kürt kişiliği bu ilişkinin kurbanıdır. Devlet kapısına kapılanma ve burjuva toplumuna yaltaklanmayla yüzde doksanı geleneksel toplumun darboğazı ve kör kuyusunda zaten kaybediyor; kurtulan da devlet bazında tümüyle yitiriliyor. Şimdi öyle anlaşılıyor ki, kahramanımız hem feodal aristokrat geleneği en üst düzeyde temsil eden biriyle, hem de Kemalizm’le en sıkı bağlar içinde olan bir kurumu tercih etmekle en zor olanı seçiyor. İşin içine duyguyu, ideolojiyi ve siyaseti karıştırıyor; grubu, örgütü karıştırıyor. Altından çıkarsa, bu büyük bir çıkışa neden olacaktır.

Karşı tarafın buna hazır olup olmaması tartışılabilir. Kadın kahraman böyle bir duyguya buz gibi bir karşılık veriyor. Neden bu kadar soğuk davrandı? Neden erkek kahramanın tersine, bir duygusallığa veya duygusuzluğa büründü? Bizzat şahit var: Kadın kahraman, “Bir çobanla duygu paylaşımı yapabilirim, ama bu kişiyle asla” diyor. Sizce bu ne demektir?

Zer.: *Bence karşı tarafın örgütlülüğünü fark ediyor. Onu kolay yenemeyeceğini, diğerlerinden farklı olduğunu görüyor ve amansız yüklenmeye çalışıyor.*

Kürt açısından, grubun kaderi açısından bunu değerlendirmeliyiz. Yani biraz değeri olan bir duyguyu gösterse, Kürdistan’a ve gruba yarayacak. Acaba Kemalizm’in en derli toplu ilkesiyle, yine işbirlikçi aristokrasinin en derli toplu ve planlı, bunu duyguya da taşıran ve duygusallığa kadar acımasız götüren bir örneğiyle mi karşı karşıya bulunmaktayız?

Zi.: *Parti Önderliğinin çocukken emeğe bağlılığı söz konusu. Yani bağımsız bir kişiliktir. Aslında çocukluğundan itibaren bu geliyor ve geleneklere hiç tutsak olmuyor, bunları kabul etmiyor. Kemalist bir kadın olan Fatma, duyguları daha çok kendisi için kullanmak istiyor. Fakat karşısında emekçi bir kişiliği gördüğünde bunu kullanamayacağını anlıyor ve bundan dolayı yaklaşımı farklı oluyor.*

Daha da derinleştirilebilir. Bu konuda sorgulamayı oldukça geliştirmek mümkün.

Mer.: *Başkanım, bundan önce bir noktaya değinmek istiyorum. Aslında bununla ilişkiye geçerken, kahramanın düşmandan yararlanmak, düşmanı bile mücadelenin hizmetine sokmak gibi bir isteğini görüyorum. En azından kendini düşmandan korumak için bunu yapıyor. Bu şekilde düşmanını da kullanıyor.*

Evet, düşmanla bağlantısını görüyor. Fakat böylesine bir ilişkiye de geçiyor. Biz bu savaşın biçimine kahraman açısından ne ad takacağız?

Zer.: *Truva Atı, Başkanım, kaleyi içten fethetme.*

Evet, Truva atı örneği, kaleyi içten fethetme. Başka?

Me.: *Başkanım, bir anlamda kendini hazırlamış, kesin planlamasını yapmış. Fakat ona karşı düşman da çok güçlü. Yani bu büyük bir zorluk, hem tehlike de var. Bunun altında bir de yenilgi var. Fakat buna karşı tedbirini almış bir kahraman var. Bu anlamda biraz denge aşamasıyla...*

Denge aşamasından ziyade, bizim kahraman büyük orduların çatışmasına girmeden önce, en azından denge durumunda bir savaş denemesine girişmek istiyor. Bunu ilişkili ve çelişkili olduğu bir kişilikle denemek istiyor. Daha sonraki büyük meydan savaşlarını vermeden önce, bu denemeyle acaba ne kazanırım, ne kaybederim gibi bir sezginin olduğu anlaşılıyor. Dikkat ederseniz, büyük savaşlara girmeden önce, küçük provaların yaşanması gerekir ki, ağır kayıplar veya yenilgilere uğramasın. Kahramanın bu yöntemi dikkat çekicidir. Düşmanıyla er geç karşılaşacağını biliyor. Düşmanın zaten kaleyi içten fethettiğini, yani Kürd’ü kullanarak Kürd’ü bitirdiğini fark ediyor. Hatta aileyi de kullanarak çok daha kötü kaybettirdiğini görüyor. Kendisi de düşmanın bu yöntemine benzer bir karşılık veriyor, hem de tek başına.

Kaybedilen noktada, ailede bir ilişki tespiti yapıyor. Ardından aristokrat-işbirlikçi kurumu esas alıyor. Çünkü biliyor ki, bu da Kürdistan’da kaybettiren en temel bir sosyal kesimdir. Onların değer yargılarına uzanmak istiyor. Bunu da en sona bırakıyor ve öyle anlaşılıyor ki, bu hazırlık, keşif ve planlı hareketinde isabetli davranmış. Böyle prova yapmadan, böyle denemeler yaşamadan ne aileyi ne de Kemalizm’i tanyabilir. Bu eylem de iyi bir deneme-sınama hareketi, iyi bir keşif ve iyi bir karşılaşma oluyor.

Me.: *Başkanım, burada düşmanın amacı var; düşman Kürt kişiliğinde varolan zayıflığı kullanmaya çalışırken, ona karşı tedbir alıyor. Yani kahramanın zayıflığını düşmanın bizzat kullanma istemi var.*

Bu taktiklere ne ad verilir? Savaş gelişecek, bizim kahramanımız tek başınadır ve yöntem deniyor. Kürt açısından bunu anlamak gerekir. Çünkü savaşın kilit noktası burasıdır. Bu aşamada düşman hemen şunu söylüyor: “Aptal Kürt, daha başını kaldırmadan oyuna geldi!” Aile reisi, belki de kızın tüm isteksizliğine rağmen, “Bu Kürd’ü devletimize bağlayalım, onu kabul et kızım” diyor. Bu, basına da yansdı. Şartı da kesin devlete bağlamaktır. Devlet de -ki, MİT kesin devrededir- “Kuş kafese düştü” diyor. Bunlar somut gerçekliklerdir.

Kız da çok ilginç! Kendine göre rol oynayacak. Mata Hari midir, başka tür bir ajan mıdır? Bir gafil midir? Çok mu bilinçli ve planlıdır? Bunları anlamak gerekir ve bu kahraman da öyle bildiğiniz sıradan kahramanlara, kişilere benzemiyor. Örneğin, duygu gösterisine kesinlikle atılmadı. Nasıl ki, kadınlar kadınlığını ucuzcasına yaşamak için sonuna kadar kendilerini malzeme olarak kullanıyorlarsa, -öyledir demiyorum- kadın kahraman büyük ihtimalle yöntem olarak çok tersinden bir tutum içine giriyor. Burada da bir büyük politik hesap var. Karşı taraf duygu anlamında iğne ucu kadar fırsat ve taviz vermek istemiyor. Şartları var. Büyük ölçüde belki planlıdır, bilinçlidir. Tam da duyguyla güçlenme derken, büyük bir çatışma başlıyor. Halktan birisi olan kahramanla Kürt-Kemalist, Kürt-feodal çatışması başlıyor. Bu büyük bir beladır, şans veya büyük şanssızlıktır. Biraz yüreğiniz olmalı. Çünkü

bizim bu kahramanımızı anlamak gerekir. Tek başına düşmanın kalesinde ve bu kale üç dört çember içinde kuşatılmış. Karşı taraf duygunun, paranın ve siyasal gücün egemeni olan bir Kürt.

Yılmaz Güney'in 'Sürü' adında bir filmi vardı. Muşlu çoban Ankara'ya sürüyü satmaya geliyor, deliye dönüyor. Yine 'Züğürt Ağa' filmi vardı. Bu filmde züğürt bir Urfa ağası var. Ağa İstanbul'a geliyor, geleneklere göre camide abdest alıyor. Tabii ceketini çıkarıyor, sırtına atıyor. Bir uyanık gelip kendi kötü ceketini onunkiyle değiştiriyor. Züğürt Ağa kalkıp yüz metre gittikten sonra "Bu ceket benim değil" diyor. Yani adam ceketini sırtından çıkarmış, başka bir ceket giydirmiş; Züğürt Ağa bunun farkında bile değil. Tabii daha sonra birçok oyunla karşılaşılıyor, İstanbul'da başına gelmedik kalmıyor. İşte Kürt bu. Ağası da fukara, yoksul köylüsü de. Ankara'da, İstanbul'da Kürd'ün kazanacağı fazla bir şeyi yok. Ama bizim kahramanımız buradan kazanmaya çalışıyor. Bunu küçümsememelisiniz. O da bir Kürdistan modeli kuruyor. Ciddi bir grup oluşturuyor ve duygu gücüyle de pekiştirmek istiyor. İşte olay burada çok dallanıp budaklandı.

Devlet kesin şunu söylüyor: Aptal Kürt düştü! Aile reisi, "Yaptığımız sıradan işlerdir, grubun başıdır. Kız yoluyla onu devletimizin iyi bir elemanı haline getireceğiz" diyor. Şimdi sıra kızdadır. Bu rolü nasıl başarıyla oynayacak? Tabii Kürt, kendini biraz hazırlıyor; yedi yaşından beri kendini değişik örgütlüyor. Modern bilimle tanışıyor, sosyalizmi biraz kavramaya çalışıyor. Öyle ki, devrimci hareketin de gelişimi söz konusu. Devrimci gençlik hareketliliği sıcaklığına yaşıyor. Yine Kürtlük de biraz ses veriyor. Bunları birleştirerek bir rol sahibi olmak istiyor. Kadın kahraman devrimci hareketin gelişmesiyle birlikte eskisi gibi kolay yaşamayacağını fark ediyor. Kürdistan adına bazı kıpırdanmalar, belirtiler var. Bunun kendilerinin sonunu getirebileceğini düşünüyor. Haince konumun artık taşınamayacağı ve cevap bulacağı endişesi içindedir.

CHP'nin Kemalist geleneği ve bunun sol uzantıları var. O sol gruplar da durumu kurtarmak istiyorlar. Fakat bayan onların özellikle yeni doğan hareket karşısında fazla başarılı olma şansının olmadığını zekice kavrayıp ve gruba ilgi gösteriyor. Kadın kahramanın gruba ve Kürdistan gerçeğine ilgi gösterişi ilginçtir. Bunu biraz iyi anlamamız gerekiyor. Bütün belirtiler şunu gösteriyor: Kadın kahraman, Kürdistan yeniden yaratılsın ve özgürleşsin diye mücadeleye katılım göstermedi. Elden giden Kürdistan'ı, kaybedilen statüyü, devrimci hareketin içine girerek ve onu saptırarak, ya acımasız bir biçimde boşa çıkararak ya da kendi denetimi altına alarak, sülalenin kırk yıl yaptığını bir kırk yıl daha sürdürmek istiyor. Karşı kahramanın ilk düşüncesinin bu olduğu anlaşılıyor.

Bu fikrini ve amacını nasıl hayata geçirecek? İdeolojik olarak güçlü, politik olarak kavrayışlıdır; öyle bir gelişmesi var. Bu anlamıyla grup içinde etkili olmak istiyor. Bir de kadınlığını kullanmaya çalışıyor. Kadın kişiliği objektif ajan kişiliğidir. Kürt erkeği çok zayıftır; hele Ankara ortamında, Kemalizm ve aristokrasi karşısında çok zavallıdır. Kadın özel yetenekleriyle kendine güveniyor: "Ben tıpkı babamın 1925'lerden 1940'lara kadar olan ilk Kürt isyanları sürecinde içine girip boşa çıkarması gibi bir rolle bu Kürt gelişimini tamamlayabilirim" diyor. Bu fırsatı yakaladığını düşünüyor. Olası bir Kürdistan uyanışı ya da dirilişinde uğursuz rolü tekrar başarıyla oynamak gerçek bir ajanlık rolüdür. Cumhuriyetin kuruluşundan, hatta daha ötesinden beri yürütülegelen bir savaşın, 1970'lere doğru geldiğimizde çok ilginç bir biçimde çok küçük bir grubun şahsında, çok değişik ve çelişkili iki kişilikle tekrar vücut bulması söz konusudur. Özünün bu olduğu şimdi çok net anlaşılıyor. O zaman biz o kadar anlayamadık; ama şimdiki savaşın gelişim düzeyi, çok zayıf temellerde de olsa, iki kişilik bir düello savaşı biçiminde de başlasa, tamamen tarihsel bir gerçek oluyor. Kadın kahraman gerçekten çok güçlüdür. Arkasında devlet, Ankara ve MİT merkezi var. Dili ve anlatımı da güçlüdür. Kadın olarak da oldukça etkileyici olabilir. O gücünü de kullanırsa, idare edemeyeceği bir grup ya da erkek yoktur. Kısaca tarafların düzeyi, geride bıraktıkları tarih, sosyal gerçeklik ve bireysel yetiştirme böyledir.

Yedi yaşından itibaren o da önderlik eğitimine tabi tutulmuştur. Erkek kahramandan daha sıkı, hatta daha gelişmiş ölçülerle bir önderlik eğitimi görmüştür. Düşmanın çok yoğun ilgisi ve desteği altındaki karşılaşma ilginçtir. Bu karşılaşma her iki taraf açısından da hazırlıklı ve planlı bir savaş anlamına geliyor. Geleneksel Kürt isyancılığı biçimindeki durum oldukça aşılmıştır. Ama onun kalın izlerini taşıyan bir çerçevede yenilik ve yeni savaş başlıyor. Bu on yıllık savaşım ne verdi, ne götürdü? Halen bunun üzerinde durulmaya devam ediliyor. Bunun '76 süreci, hatta daha öncesi de var. Bu savaş neyi kanıtlar? Bu savaş, bütün Kürdistan halkına ne gösterdi, ne getirdi? Bu savaş aileye ne getirdi? Başlangıcı biraz daha inceleyebiliriz. Sanırım erkek kahramanı az çok anlayabildik. Bu kadını biraz daha anlayalım. Bu neden böyle davrandı veya davranış tarzını biraz daha ilginç bulan var mı? Bu konuda biraz düşündünüz mü?

X.: Ben farklı bir noktadan bakmak istiyorum. Bence bu, duygunun aşka dönüştürülmesi girişimidir. Bu da iyiyi ve güzeli yaratmaktır. Hatta eğer karşıdaki kişilik düşman olarak tabir edilirse, ilk etapta o kişi şahsında nasıl birlikte yaşanılacağı ortaya konulurken, karşı tarafın bunu reddiyle savaşın başlaması söz konusu. Savaşımın halen burada devam ettiğini düşünüyorum. O duyguyu aşka dönüştürürse, eğer gerçekten ona gelirse, kadının birçok şeyini bırakması gerekir. Yani eski kişiliğini, özelliklerini, duygularını, düşmanın kendisine yüklediği rolü bir bütün olarak bırakması gerekir ki bu aşkı yaşayabilsin. Ama oradaki kişilik bunu bırakmıyor.

Bu mümkün müydü?

X.: Başkanım, savaşın halen bitmediğini düşündüğüm için, savaşın bunu belirleyeceğini düşünüyorum ve mümkün de.

Savaş bitmemiş, şimdi de karşıma Tansu'yu çıkardılar. Romandaki kadın kahraman sızce gerçekten aşık olabilir miydi? Bu konularda biraz gerçeklerden haberi olan bazı şeyler söyleyebilir.

Nu.: Başkanım, bence aşık olamazdı. O koşullarda büyüyen bir insan, ulusal önderliğe, o dönemde bir anlamda önderliğe soyunan bu roman kahramanına kendi ölçüleriyle aşık olabilir; ama bu roman kahramanına cevap verebilecek bir aşk değildir.

Onun ölçüleri ne olabilirdi? İrdeleyelim. Çünkü her Kürt bu ölçülerle zincire vurulmuştur.

Nu.: O hem kişiliğini kaybetmiş, hem kendine ihanet ettirilmiş, aslında başkaları tarafından çalınmış Kürd'ü temsil ediyordu.

Bağlayacağı Kürd'ü biraz anlayabiliyoruz. Fakat nasıl bir kadınlık sergilemesi gerekiyor ki Kürd'ü avlasın? Beni nasıl avlayabilirdi? Dikkat edilirse, bir ajan da aşk numaralarına girişebilir. Bu kadın neden aşk numaralarına girişmedi?

Nu.: *Onu bile başaramazdı. Çünkü karşısındaki roman kahramanı bu oyunları yutmayacak kadar kendisini donatmıştı. Taktik olarak öyle.*

O.: *Başkanım, burada kadın kahramanın örgütlü geldiği ortadadır. Özellikle kendisinde hakim olan bir egemenlik duygusu var. Kürd'ün de en büyük kaybının özellikle kadın-erkek ilişkilerinde olduğunu kendisi de biliyor. Fakat erkek kahramanın bu konuda örgütlü olduğunu tam anlamıyla bilince çıkarmaktan yoksun. Erkek kahramanın çok örgütlü ve kesinlikle çok yüce bir duygusuyla karşılaşıyor. Fakat burada iki örgütlü gücün arasında politik-taktik savaşım, özellikle üstünlük savaşımı söz konusudur. Zaten kadın kahraman burada üstünlük sağlamayacağını anlayınca, egemenlik duygusundan vazgeçmiyor. Erkek kahramana karşı bir duygu beslemektense, bir çobanla duygu paylaşımını tercih ediyor.*

Açık ki, bir çobanı uşak gibi kullanabilir. Kadın kahraman, "Uşağımla her türlü duyguyu paylaşabilirim; fakat bu kadar örgütlü ve beni kendi amacına katmak isteyen birisine, ulusal önder de olsa, bir damla su kadar bir serpintiye dahi yer vermeyeceğim" diyor. Belki çok kesin bir sınıfsal ve ulusal düşmanlık tavrı vardı diyebilirsiniz. Peki, buna rağmen neden bir taktik yapamadı? Bizim biraz anlamamız gereken husus budur.

V.: *Başkanım, roman kahramanının sosyalizme derinden bağlı olduğunu fark ediyor. Zaten daha sonra "Sosyalizm uğruna bana hiç şans vermezsin" diyor. Böyle bir yaklaşımı da vardı.*

On yıl sonra şunu söylüyor: "Sen benim yüzümden parti çıkarından, sosyalizmin çıkarından vazgeçemezsin." Bununla bir amacını açığa vuruyor. Bu konuda derinliği yakalamalısınız. Karşı tarafın duygu düzeyi birdenbire neden durdu? En değme kadından bile Türkiye ortalamasının çok üstünde bir konumda ve erkeği etkilemede usta; duygu yönüyle de bunu çok rahatlıkla yürütebilir. Peki, bunu neden yürütmedi? Bunu savaş gerçeği açısından da anlayabilmeliyiz. Bunu böyle tutan nedir? Kendisine planlı yaklaşım mı, yoksa erkek kahramanın örgütlülük düzeyi mi rol oynadı?

Y.: *Başkanım, bence şu olay var: Kadın kahraman örgütlü olarak geliyor, en azından zırhlarını bürünüyor. Fakat bunu daha değişik şeylerle kamufler ediyor ve karşı tarafın bunu sezmesini istemiyor. Erkek kahraman da bu konuda oldukça örgütlüdür. Geliyor, ilk önce deniyor. Örneğin, savaşta karşı cepheyi yoklamak için ilkin top atışlarında bulunulur veya havan atışlarıyla karşı cephe yoklanır. Eğer karşı cephede bir gedik varsa hücumla geçilir. Kadın kahraman bunu deniyor, ama gedik yoktur. Cilveyi, aşkı, nazlanmayı deniyor; fakat karşı cephede gedik olmadığını fark ediyor. Duygularını bu sefer başka bir taktikle açığa vurmamaya çalışıyor. Kadınların bence bu konularda taktikleri var. Önce aşk yoluyla veya nazlanarak, duygularını açığa vurarak erkeği dize getirmek istiyorlar. Fakat bunu beceremeyince, taş kesilerek erkeği bu yönde dize getirmek istiyorlar. Bu da bir taktik olabilir.*

Ana fikir bellidir: Kürt bir kadın düşkündür. Ne kadar geliştiğini iddia ederse etsin, bu da ona benzer bir Kürt olacaktır. Kadın kahraman, "Bu Kürd'ü, bu düşkünlük özelliğiyle vurabilmeliyim" diyor. Ana fikir veya esas taktik buysa, diğerleri ikinci planda kalabilir. Bu taktikte sonuna kadar ısrar var. İlişisini başlatırken, büyük bir ihtimalle "Kürt kara sevdaya düştü, bu darboğazı aşamaz, içinde boğulacaktır. O zaman bu taktiği nasıl hayata geçirmeliyim?" diyor. Ki, on yıl sonra roman kahramanına, "Sen hiçbir Kürd'e benzemiyorsun" dedi. PKK Merkezi de dahil, en benim diyen erkeği etkileme yoluyla bir çırpıda bağlayabiliyor. Bu yeteneği var. PKK içinde ya karşısına alarak ya da yanına çekerek etkilemediği, düşürmediği, etkisizleştirmediği tek bir kişilik yoktur. Kahramanca direnen iki arkadaşımız "Bunu öldürelim" diyorlar. Arkadaşların elinden başka hiçbir çare gelmiyor. Tabii ki böyle bir girişim de fazla sonuç vermeyecekti. Dolayısıyla daha sonraki sürecin gösterdiği ana fikir anlaşılıyor. Taktik, "Kürt, yüzyıllardan beri ailede, kadın ilişkisinde nasıl yitirilip tüketilmişse, bu adamı da bu biçimde tüketmeliyim" oluyor. Önce deneme sınama yapıyor; "Biraz duygu düzeyi var, muhtemelen kara sevdalı olabilir" diyor. Klasik Kürd'ü aşır aşmadığı belli değil. Klasik Kürt erkeğini, aileyi tam aşır aşmadığını kadın kahraman da sorguluyor ve bu tam on yıl, hatta daha fazla sürüyor. Gündüye, duyguya, hatta aşkına ne kadar teslim olabilir?

İşte burada çok ilginç bir Kürt direnişi var. Bizim kahramanımız tanıdığı kadarıyla biraz direnebiliyor. Çok kâbuslu günler geçiriyor. Keşke bu on yıllık süreci daha zengin bir edebi anlatımla dile getirsek! Günlük değil, anlık olarak muazzam baskı altında. Klasik Kürt erkeğini kendi içinde çözüyor ve aşacak. Kadın ise anı anına tahrik ediyor. Yüce duygularına beş metelik değer biçiyor. Her anı bir hakarettir.

Roman kahramanı tüm bunlara tahammül etmek, kadın kahramanını anlamak, belki de dönüştürmek istiyor. Örgütü 'ben' duygusuyla nasıl iç içe geliştirip korumak istiyor? Savaşı ve teoriyi nasıl geliştirmek istiyor? Gün be gün, saat be saat bunu nasıl yaşıyor? Hayli ilginçtir. Duyguyu kurban etmek istemiyor. İdeolojisini, politikasını, ülkesini ve halkını da bırakmak istemiyor. Ama dikkat ederseniz, tam da bu noktada, bu yaşlarda kaybetmeyen erkek yoktur. Hem de en alçakça, en düşküncü kaybediliyor. Fakat bizim kahramanımız halen direniyor. Kadın burada taktik ustalığını sürdürmek istiyor. "Bu Kürd'ü bu klasik oyunda bitirmeliyim" diyor. Bu sadece klasik bir oyun değil, evrensel bir oyundur. O da politikasını, devletini, düzeyini hesaba katıyor. Fakat duygu onun elindedir, bu sefer tersine bir silahtır; yani duyguyu bir milim bile güçlendirmemek için ne varsa onu takındığı gibi, onun tersine büyük duygusuzluğu göstererek bitirmeyi deniyor. Bence bu noktada büyük bir ustadır. Eğer sıradan bir ajan olsaydı, daha değişik hareket ederdi. Bu büyük taktik ustalığı nasıl gösterdiğini anlamamız gerekiyor. Bunu anlamasanız, Kürd'ü anlamaz ve çözemezsiniz.

Şüphesiz burada kadının nazı, kendini allayıp pullaması da var. Kadının bin bir türlü çehreye bürünerek, bilinen objektif ajanlıktan subjektif ajanlığa kadar ajanlığı her yönüyle oynaması söz konusu. Bunun karşısında en değme erkek, 'yiğit erkek', bilindiği üzere çok kısa süre içinde düşüyor. Düşmeyen Kürt yoktur. Bu düşkün Kürd'ü içinizde kaç kişi aştı? Bunu söylemek çok

zor. Coğu düşkünce onun peşindedir, çözüme kavuşanı yoktur. Bu anlamda Kürd'ün ne kadar dirildiği tartışılmalıdır. PKK içinde bizim kahraman halen gelişme sağlamak istiyor. Hiç kimse bunu basit bir mesele olarak görmemelidir, çünkü gerçek bir savaş var.

Kahraman için bir şey daha belirtelim: Sıradan bir ilişkiye girse, bunun anlaşılmayacak bir yanı yoktur. On iki yaşında birine istediğin kızı getir. Ne evet, ne hayır der, gelenektir, rahatlıkla karşılar. On iki yaşından itibaren Kürt erkeği de, kızı da böyledir. Bu bir kader, bir kanun gibidir. Kim buna karşı çıkabilir? İçinizde bunu reddedecek kaç kişi var? Reddetseniz bile, daha kötüsünden bir duruma düşeceksiniz. Kendinizi neden gizliyorsunuz?

Aile sorunu diyorsunuz. Kadın-erkek ilişkilerinin altından en değme olanlar bile çıkamamıştır, çıkmaları da büyük çaba isteyecek. Dolayısıyla kahramanın savaşını küçümsemek gerekiyor. En önemlisi de, bir savaşta mutlak yenilgiye düşmesi gerekirken düşmemesi var. Yalnız duyguları bile onu kırk defa yenilgiye götürebilirdi. Bir de şunu tespit ettik: Bu ilişki olmazsa olmaz bir ilişkidir. Kürt savaşımının başlatıcısı, en makulü, en sonuç alıcı biçimi, bir keşif hareketi olacaksa bu temelde olabilir. Bir ön savaş gerekiyorsa burada olacaktır. Burada deneme sınama olmadan, hiçbir Kürt savaşı verilemez. Bu bir Kürt savaş kanunudur. Kesinlikle bunu öğrenmelisiniz. Kürd'ün kurtarılıp kurtarılmayacağı bu savaşın başlangıcında anlaşılır. Bütünüyle yaşam savaşının mümkün olup olmadığı da bu ilişki içinde açığa çıkacaktır.

Yaşayan bu kahramanı biraz tanıyorsunuz. Şu anda Kürt halkının önderliğini yürütüyor. Kürdistan'da en etkili bir kişilik olma konumuna gelmiştir. Tam zaferi yakalayamamış olsa da, başlangıcı çok önemlidir. Düşman kalesi içinde öyle bir adım atmış ki, içinde her gün ölüm var, tuzak var. Eğer Kürt keşif hareketinde veya küçük bir çarpışmada ayakta kalamazsa, daha sonraki yıllarda örgütsel, ideolojik ve siyasal savaşından önce duygu savaşında ilk günde kaybederdi. Siz duygu savaşını kazanamadınız. Sizde duygu ve yürek yoktur; yürek olsaydı, şehitler karşısında böyle davranmazdınız. Örneğin partimiz içinde kadın yoldaşlarımızın şahadetleri karşısında erkek arkadaşlarımızın yaşadığı, en amiyane tabirle ökünün trene baktığı gibi bir bakıştır. Bırakın kahramanlığı, sıradan insanlar bile böyle değiller. Duyguları yoktur, "Kadın öldü, kurtulduk" diyorlar. Yüreği böyle olan devrimci ne kadar devrimcidir? Duygu düzeyi böyle olanların, devrim yapması düşünülemez. Bunların ilişkileri baş belası ilişkilerdir. Olası bir ilişki de kaçıştır. En düşkün tarzı esas alıyorlar. Her kurulan kadın-erkek ilişkisi neredeyse kaçışa yol açtı, kaçmayan da bunalıma yol açtı. Örgüt içinde bunalım bazıları tarafından geliştirilerek düşkünlüğe doğru götürülüyor. Bunu aşan kaç kişi var? Bazıları benim gibi kendini muhafaza ediyor, ama ne zamana kadar muhafaza edecek? Biz savaşı başlattık. Hazırlık belli bir düzeye kadar olabilir. Duygu savaşı dahil, şu an savaş zamanıdır. Bizim kahramanımız hala tek başına bu savaşı yürütüyor. Savaşı nasıl yürüttüğüne dair anı anına takip etmeliyiz. Ama bu ilk savaş randevusu çok önemlidir, ancak iyi bir edebiyatçı bunu güzel bir anlatıma kavuşturabilir.

Öyle anlaşılıyor ki, kadın kahraman çok iyi hazırlanmış. TC'nin başbakanından daha üstün bir yeteneğe sahip. Herkes bu kadın için 'PKK'ye karşı en başarılı başbakan' diyor, öyle lanse ediliyor. Oysa bu, onun yanında bir yavru gibi kalır. Belki de onun talebesi, uzantısı, hatta gölgesi olabilir. İşte ön savaş bu kişiye, buna karşı verildi. Belki şimdi cepheler birbirlerine yaklaşıyor, savaş biraz daha büyüdü, ama biz halen ön cephelerde savaşıyoruz. İçimizde savaş yürütüyoruz. Aslında daha da önemli olan, ilişkideki derinliği gözden kaçırmamamız gerektiğidir. Kürt nasıl düşürülmek istendi? O nokta çok önemlidir. Kürt niye uygulandı? Bu duyguyla neden bitirilmek istendi? Bunu anlamadan adım atmamalıyız.

Şu soruyu sorduk: Kürd'ün duygulanmaya hakkı var mıydı? Duygularını bastırmalı mıydı? İster çok planlı deyin, ister maceracılık deyin, böyle bir duygu girişimine başvurdu. Ancak hikâye hangi tuzaklarla doluydu? Siz bunu anlamaya yanaşmıyorsunuz, Kürt bunu anlamak istemiyor. Ama bizim Kürt kahraman sanırım biraz zeki davrandı. Aslında çok iyi niyetliydi, duygunun gücüne de inanıyordu, ama gerçeklik biraz farklı geliyordu. En büyük özelliği olarak kendini yitirmede, klasik Kürt gibi davranmadı. Örneğin klasik Kürt ilk ilişkide bıçağa davranabilir, tokada yönelebilir. Roman kahramanı asla buna girişmedi; girişseydi herhalde ilk günde kaybederdi ve plan bozulurdu. Bu bir keşif hareketi değil, kendini bitirme hareketi olurdu. Biraz zeki olduğu anlaşılıyor. Ama karşı taraf yıllarca bekleyerek değil, birkaç hafta içinde sonuç almak istiyordu. Daha sonra bu ilişki yanılığısı büyük devlet yanılığısına dönüştü.

Devrede devletin özel savaş ekibinden bir de **Pilot (Necati Kaya)** var. Kahramanımız için, "Her an başımı kopartıp tuzlayarak yiyebilirim" diyor. Bu da somut bir gerçekliktir. Herhalde o da erkek kahramanın peşinde, tutsa on metre öteye fırlatacak. İki de bir "Çantada keklük, kuşun pişirilmesi, tuzlanması" diyor; bu kelimeler onun ağzından dökülüyor. Yani kafesteki kuşun 'ahmak Kürt' olduğunu düşünüyor. "Abi, babamdan iki yüz bin lira miras kalmış; altın mı gerekiyor, buzdolabı mı gerekiyor, ne gerekirse alırım. Filan semtte dördüncü katı da kiraladım, hazırladım" diyor. Direkt devletten gelmiş. Bakın, Kürd'ü nasıl kazanıyorlar! Kadın ve Pilot dört dörtlükler. Bizim kahramanımız da her ikisinden yararlanmaya çalışıyor. Sülale paralarını bol bol yiyor ve gruba da yediyor. Bu yıllarda grubu bunların maliyesine dayandırarak yaşıyor.

Tabii devletin o zamanki tanımı şudur: MİT '79'da, "Bu adam günün yirmi dört saatinde bizim kucağımızdaydı, gece gündüz biz bunu besliyorduk, nasıl oldu bu kuş uçu?" diyor. Aynen kullandığı kelimelerdi bunlar. 'Keklik' dedikleri kuş kafesten nasıl uçu? O bir keklük miydi, şahin miydi? Tanıyıp tanımadıklarını onlara sormak gerekir. Neden 'keklük' diyorlar? Keklik tabirini kullanırken kara sevdaya, paraya, mal ve mülke tutulmuş kişi kastedilmek isteniyor. Siz bir sigara için bile taviz vermiyorsunuz. Bir sigaradan kimseyi kolay vazgeçirtemiyoruz. Ama roman kahramanı daha ilk adımlarını atıyor. Son derece çekici kadın, son derece parayla besleyen bir Kürt Pilot ve eğer başını biraz kaldırırsa onu yerle bir edecek bir özel savaş gerçeği var. Peki, bizim kahramanımız nasıl davrandı, bir 'kuş' olmadığını nasıl gösterdi? Anlayışı biraz daha derinleştirmek için kendinizi düşünün. Siz sigaraya, günlük maddiyata bu kadar düşkünlük gösterdikten sonra, en rahat koşullarda, Ankara kalesinde en değme erkeğiniz ne yapardı, nasıl kurtulabilirdi, nasıl çıkış yapabilirdi? Sıradan bir kadından kendini kurtaracak bir yiğit aranızdan çıkar mı? İşte bu savaşın kutsallığına, örgütün ve mücadelenin yüceliğine büyük bağlılığı kanıtlarsanız belki çıkabilir. Örgüt savaşı burada biraz anlaşılmalıdır. Bizim kahramanımız örgütsel zemini neden bırakmadı? En yoksul Kürt, bir tavuk için kendini kavgaya kaptırır ve

biter. Kahraman nasıl oldu da böyle düşmedi? Burada ideolojinin, politikanın, varsa bir direnişçiliğin yüceliğine anlam vermek gerekir.

Zaten PKK'nin büyüklüğünü de yalnız bu kahraman için değil, bütün direnenler için böyle tanımlamak gerekir. Kahramanın etrafındaki oluşuma katılanlar, kahramanın gerçeğini paylaştıkları için kesinlikle yüce ve kutsaldılar. Ama günler kahraman için iyi geçmiyor; bu yıllarda kahraman bir çay bardağını bile elinde tutamayacak kadar mecalsizdir. Bir bardak çayı bu etkiyle dizinin üzerine döküyor, dizi yanıyor. Şimdi siz yüreklisiniz, cesursunuz, silahı alıp düşmanın karşısına çıkabiliyorsunuz. Oysa roman kahramanı düşman karşısında bir bardak çayı bile elinde tutamıyordu.

Siz bu kahramana dayanarak savaşıyorsunuz. Hikâyeyi mutlaka bilmeliyiz, duygunuz varsa biraz gelişsin, bilinciniz varsa bunu biraz anlamaya çalışın. Kürd'ü anlayın, kendinizi de anlamaya çalışın. Roman kahramanı düşmedi, şimdi neden düşmediğini anlamaya çalışıyoruz. Kadın düşürmek için çok hünerli, olağanüstü de güçlüydü. Acaba Kürt nasıl kaybedebilirdi? Hikâyeyi bunu daha iyi anlamak için işliyoruz. Çünkü daha sonra da “Kürt bir bütün olarak avucumun içinde olduğu halde kaybetmedi, buna anlam veremedim” diyordu. Bunu söylediğinde '86 yılına giriyorduk.

PKK oluşumu III. Kongreyi yaşarken, kadın kahraman son kadınlık numarasını yapmaya çalışıyor. Bizim kahraman o güne doğru geldiğinde, kendine göre çözümler üretmeye çalışıyor. Kadın kahraman, '86'ya doğru geldiğinde, işlerin sonuca doğru gittiğinin çok iyi farkındadır. Tabii bu yıllar çok önemli bir dönemeç noktasıydı. 15 Ağustos Atılımı yapılmıştı, fakat yenilgiye gitmesi de an meselesiydi. Pratik sorumluluk üstlenenler bile umutsuzdu. Bazıları bozgunculukla uğraşıyorlardı. O bunu fark ediyordu. En benim diyen militan, sorunlar karşısında ancak kurşunu kafasına sıkabiliyordu. Mücadeleye en çok sahiplik etmesi gerekenler, sözüm ona namuslu olduğunu iddia edenler intiharı düşünüyorlardı. Diğerleri ise bozguncuydu. Bu kadın yine devredeydi.

Yine o dönemde **Ağit**'in (**Mahsum Korkmaz**) şahadeti var. Kahramana şunu söylüyor: “O da öldü, diğerleri de yanı başında bunaltılarak kaçırılıyor; bundan sonra ne yapacaksın?” Kadınlığını halen çok acımasız kullanma peşinde. İki kahraman arasında böyle bir söyleşi geçiyor.

En değme Kürt işte piyasadadır. **Küçük Emrah**'ın nasıl bir şarlatana dönüştüğünü gördünüz. O, MİT'in hazırladığı bir kişiliktir ve şu anda onun şahsında kadın ve erkek düşürülüyor. Özellikle devrimci gençlik alabildiğine düşürüldü. Böyle Diyarbakırlı bir uşağı yetiştirmeleri tesadüf değildir. Partiyi ilan ettiğimizde **İbrahim Tatlıses** 'türkücüler kralı' diye lanse edildi ve günümüze kadar da amansız bir biçimde kullanılıyor. Bunlar tesadüf seçilmedi. Biz devrimci yürek işini, duygu işini yüceltmek istediğimizde, onlar da bunları lanse ettiler. Hatta **Hülya Avsar** da dayatıldı; o da köken itibarıyla Kürt'tür. Piyasa bunlarla dolduruldu ve etkileri altına girmeyen genç kalmadı. **Yılmaz Güney** bile bu dönemde şunu diyordu: “Biz bir gösteri yaptık, artistliğe özendik, ama bunları kötü karşımıza çıkarıyorlar, bunun çaresini bulmalıyız. İbrahim Tatlıses'i çağırın, uyaracağım; bu, bizim yiğitliğimize laf getirecek.” Daha sonra buna gücü yetmiyor. Bilindiği gibi kansere yenik düşüp ölüyor. Yılmaz Güney, 12 Eylül'ün burjuva toplumunun üzerine gelişinin altından çıkamıyor. Yılmaz Güney çok yiğit bir adamdı, ama kansere bile yenik düşmekten kurtulamıyor. Çünkü eşi için kurşun sıktı, kurşunu sıkmasıyla kendisinin bitmesi bir oldu. Bir faşist vardı, tahrik etti, oyuna düşürdü ve kendisini bitirdi. Daha sonra da meydan, özel savaşın kullandığı kişiliklere kaldı. Bu, işin bir yanındır.

Bir İnsanın Bir İnsana Gösterebileceği En İyi Duygu Güzellik ve Yaşam Duygusudur

Kürdistan ve Türkiye toplumunda özel savaş silahıyla aile, kadın, erkek ve özellikle gençlik düşürülürken, biz kendi iç cephemize bakalım: Bu cephenin kolay olduğunu sanmayın. Halen yüzde doksan bu etkilenmeler altındasınız. Sizi biraz bundan kopardık; ama yine de sizi dönüştürme işi tam başarılı olmaktan uzaktır. İşte böyle bir çerçevede ve ortamda kahramanı kurtarmaya çalışıyoruz. Kadın o kadar acımasız ki, “Sen nasıl bir erkeksin? Bizim bildiğimiz Kürt erkeği yirmi dört saat içinde kadın karşısında ya şöyle olur, ya böyle olur. Sen on yıldır nasıl bana böyle tahammül ettin? Neden kavga etmiyorsun? Neden dövümüyorsun, neden kurşunlamıyorsun? Bir erkeğin kadına göre yaklaşım tarzı var. Neden yalvarıp yakarmıyor, kendini daha değişik durumlara sokmuyorsun?” diyor. Tabii biz kadının bu durumunu gazetler ve klasik namussuz Kürd'ü aşarken, bunlarla ilgilenmezlik edemezdik. Oldukça planlı bir biçimde kadın hareketinin ortaya çıkarılmasına da başlayacaktık.

Tabii bunu da yılan gibi izliyor. 1986'lara doğru geldiğimizde, yani on yıl sonra, “Sen namussuz olmaya başladın, başka kadınlarla mı ilişkilerin geliyor? Evli Kürd'e, namus sahibi Kürd'e ne oluyor?” diyor. Bizim Kürt bu konuda biraz planlı olmaya devam ediyor. Çünkü önderdir. Kahraman, önderliğe soyunmuş ve tutarlı olmak zorundadır. Eğer bu konuda ikiyüzlü olursa, gerek klasik gerekse devrimci namus anlayışını çözemese biter, hem de erkenden biter. Kadın, kurt gibi gözetliyor, “Karına karşı başka kadın arayışı içinde sin ha! İşte ben bu bombayı patlatacağım” diyor. Anlaşılacağı gibi, hem burjuva, feodal ve ilkel komünal ölçüleri dahilinde kadınlığının gereğini yerine getirmiyor, hem de “Sen namus ilkesine ters düşmeye başlıyorsun” diyor.

Bizim kahramanımız bunlar karşısında ne yapmalıydı? Bunu biraz sorgulayabiliriz. Çekeceğini çektii, tahammül edeceği kadar tahammül etti. Tüm bunlarla birlikte ne yapmalıydı? Bu hikâyeyi nasıl böyle sürdürüyor? Buna hakkı var mı? Bir günlük yaşam büyük bir provokasyondur. Örgüt için buna tahammül etmesinin ne kadar doğru olduğunu anlamak gerekir. Çünkü bu anlaşılmadan, modern PKK'yi, çözümlenmiş PKK'yi, düşünen ve biraz örgütlenme yapabilecek olan PKK'yi anlamak mümkün değildir. Bu kadar şehidin anısına dayanarak bunları belirtiyorum. Bu büyük anlama savaşını anlamazsanız, hepsine ihanet etmiş olursunuz.

Böylesi bir kadın karşısında siz olsaydınız, sizi on yıl zincire vursalardı, tahammül edebilir miydiniz? Bizim köyde kadın alındığında veya erkek koca olduğuna inandırıldığında, yirmi dört saat içinde karı-kocalık gerekliliklerini yerine getirir. Bu kadın bırakalım bir günü, on yılı -hatta zaman da önemli değil- bir güne sığdırıyor; her türlü tahriki ve hakareti yapıyor veya kendine göre bir savaşı sergiliyor. Bunun ne olduğunu anlamamız gerekir. Çünkü burada devlet, Kemalizm, egemen sınıf ve çok iyi

yetiştirilmiş bir önder kişilik var. Kürt bunu anlamadan hiçbir iş yapamaz. Klasik kocalar, klasik kadınlar, bütün özverilerine rağmen fazla başarılı değiller ve bu da sizin ölçünüzü tayin ediyor. Bu romana abartmadır diyemezsiniz. Abartma da olsa, gerçek bir Kürt romanı gibi geliyor.

Şimdi herkes kadın kahramanlığından bahsediyor. Bu kadınlar neden bu kadar devrime katıldılar? Dünya buna dikkat ediyor. Avrupa'daki kadın toplantılarımız bile en gelişmiş Avrupa kadınlarını, feministlerini kendine çekiyor. Bu ileri bir düzeyin yakalandığını gösteriyor. Dünyanın en geri veya adı olmayan kadından nasıl böyle bir durum ortaya çıktı? Özellikle kadın şehitlerini anlamak için bunun çözümlenmesi gerekir. Tabii bunun için de kahramanın eylemlerini, savaş taktiklerini ve tarzını duygu alanında da anlamak önemlidir. Özellikle bu konuda şehit **Ronahi** iddialıydı ve diğer tüm şehitler de öyleydi. Onlar, Önderlik şehitleri oluyor. Bu büyük düzeyi anlamak gerekiyor. Bunlar olmadan, ulusal kurtuluş savaşı ve gerilla olamazdı. Bu, kahramanın yürüttüğü savaşla direkt bağlantılıdır.

Ama unutmayın ki, bir başka kadın kahraman da var. Çok ilginç, şimdi yitiktir. Kadın kahraman sır oldu, yerin dibine girdi. Onu gören yoktur. Bu kadar etkili olmak isteyen bu yitik kadına ne ad vereceğiz? En önemli olan da bizimle savaşıydı. Belki de karşımızda özel savaş kadını olarak savaşıyor. Bundan kaçabilir miyiz? Kaçsak da kurtulabilir miyiz? Bu konuda gerçekçi olalım.

1995 yılı savaşın gelişimine müthiş tanıklık edebilir. Belki de ilk defa cephelerin savaşımı güçlü bir biçimde anlam bulabilir. Bugüne gelmeden öncesini düşünün. Herkes, "Bu bir mucizedir" diyor. Mucize değil, nefes nefese ve bilimsel olarak biraz ölçülerek geliştirilen bir savaştır. Bu Kürt savaşı oldukça önemlidir. Bu, herhangi bir savaş değildir. Kürt savaşının bütün savaşlardan farklı bazı özellikleri var. Örneğin, Güney'de de bir Kürt savaşı var, ancak bu savaş kırk yıldır Kürd'ü tüketiyor. Biz işin içine girmesek, boğulma savaşı olur. Kürd'ün savaşı boğulmaktan başka hiçbir sonuç vermiyor. Fakat bu Kürt savaşı halen çok iddialıdır ve başarılı olma yönünde de giderek açığa çıkarıyor. Önce, kadın kahraman şu teoriye veya varsayıma dayanıyordu: Kürd'ü bitiren ilke bellidir: Aile, kadın ve düşkünlük ilkesi; buna düşmeyen bir Kürt de yoktur! Bu Kürt de buna düşürülecekti, ancak ilk günden itibaren buna karşı direndi. Direnirken yüce duyguyu istiyordu. Yüce duygu bir tılsım, bir canlandırıcı, mutlaka gerekli olan bir özneydi. Aslında erkek kahraman burada salt bireysel bir tatmin peşinde değildir. Kürt dirilişinde ideolojik, politik ve örgütsel çizgiye göre bir gelişme sağlamak istiyor ve gerçekten biraz da böyle gelişecektir. Ama karşı tarafın öldürücü planı söz konusuydu. Bu öldürücü plan devlettir, işbirlikçiliktir, onun oldukça hakim militanlığıdır. Bütün eski Kürtlük özelliklerini aşarsan, savaşta belki bir adım atabilirsiniz. Hatta erkeğe egemen olan bütün hakimiyet duygularından vazgeçeceksin.

Sadece Kürt erkeği açısından belirtmiyorum. Herhangi bir ulustan, bir kültür seviyesinden olan, özellikle sınıflı topluma girişle birlikte cins üstünlüğüne ulaştıktan sonra bir erkeğin kadın karşısındaki konumu egemenliktir. Her ulusun geleneklerine göre bu egemenlik neyse, nasılsa öyle yapılır ve yürütülür. Kürt insanı bu konuda en kötü olanıdır. Devlet karşısında, ekonomide, sosyal yaşamda, hatta ne kadar toplumsal etkinlik, kurum ve kuruluş varsa hepsinde kaybetmiştir. Aile içinde bir saha yaratılmıştır ve Kürt erkeği bu saha içinde mutlak hakimdir. Düşmanın onun üstünde ne kadar baskısı ve despotizmi varsa, onun da aile içinde, kadın üzerindeki baskısı ve egemenliği o kadardır. Başkalarının kendisine yaptığından daha fazlasını kadından ve çocuktan çıkarmak ister. İşte Kürt budur. Dikkat edilirse bu, en tehlikeli erkek tipi oluyor. Yeni Kürt ortaya çıkarken, genelde erkekliği, özelde Kürt erkeğini tersine çevirmek zorundadır. Yani bu erkeklikten vazgeçecektir. Vazgeçmek de güç ister. Bir kanun derecesinde kuvvetli olan erkek özelliğinden nasıl taviz verecek ve bundan vazgeçeceksiniz?

Bizim kahramanımız bir iki kaçış denemesi yaptı. Grup oluştuğunda kadına güç getiremediğini görünce -kadın güçlü, bozuyor-, ben bırakıyorum dedi. Ama sonra bunun doğru olmadığını gördü. Bir kez daha kadın kahramanın yanına geldi ve kadına karşı tedbirlerini aldı. Kadın daha cesur yüklenmeye başlayınca, Diyarbakır'dayken bir daha evden kaçtı. Hiçbir erkek evden kaçarmı? Herhalde bu çok az görülür. Kadının elinden kurtulmak istiyor, ancak bu mümkün değildir. Çarnaçar yine geri döndü. Dikkat edilirse, bu yıllarda bir durum kurtarılmak isteniyor. Örgüt kurtarılmaya çalışılırken, bu ilişkiye kesin ihtiyaç var. Yani sezgisel de olsa, bu ilişkiyi biraz yürütmek zorundadır.

Roman kahramanı şu ihtimali hep hesaba katıyor: Devlet bu ilişkiyi bildikçe grubun üzerine gelmez! Büyük ihtimalle savaşın bu ihtiyacından dolayı katlanıyor. Daha sonra açığa çıktı ki, devlet, "Bu ilişki çantada keklik ilişkisidir" diyor. Çantadaki keklik vurulmaz, diğer keklikleri avlamak için kullanılır. 'Keklik' ne zaman uçtu? Orası önemlidir. Örneğin, Diyarbakır'dan Mardin'e gelişi, ardından yurtdışına çıkış çok ilginçtir. Örneğin, 'keklik' kafes gibi bir yerden kurtulmak istiyordu. İlk gün kaçamadı, uçamadı, hatta geri dönüp geliyordu. İki üç gün denedikten sonra, birdenbire kaçmayı, uçmayı başardı. Diyarbakır'dan çıkış biraz da bu anlama geliyor.

1978'lerde küçük bir boşluk buluyor ve resmi parti ilanına da gidiyor. Bu çok önemli bir adımdır. O adımın atılmasından sonra, '79'a doğru gelindiğinde, taş çatlasa oyun bir iki ay ya sürer ya sürmez. Parti oyunu büyük bir oyundur. Bizim kahramanımız dürtüştür, ama devletin kucağında bir partileşmeye gidiyor. En azından devlet öyle sanıyor. Ama ideolojik, siyasal ve örgütsel olarak da tam bir devimcilik yapılıyor. Tam bu noktada devlet ve çevremiz derin endişe içindeyken, durumlar ne oluyor derken, kahraman kafesten uçuş denemesi yapıyor. Bizim kahraman bu yıllarda Mardin'e geliyor. Çok mecalisidir. Kafesten çıkmıştır, ama öyle fazla uçacak bir hali de yoktur. Urfa'ya doğru geliyor. Aslında kanatları varsa da, kanat çırpacak hali yoktur. Sokaklar arasında dolaşıyor. Yaşıyor mu, yaşamıyor mu, belli değildir. O kadar umutlu da değildir.

Düşman, "Apocular ortalığı kasıp kavuruyor" diyor. Ama kahramanın kendisi zor nefes alıp verecek düzeydedir; bu sefer kuşun kafese alınacağını ve hemen başının kesileceğini biliyor. Zaten ihanet eden **Şahin Dönmez** yakalanmış; polise, "Diyarbakır'a gidelim, APO'yu tutup getirelim, tekrar bıraktığımız kafesin içine koyalım" diyor. Ankara'dan zamanında karar çıkmıyor veya Ankara kadın kahramanının işlere hala hükmedeceğini sanıyor. Çünkü o arada ilginç bir durum doğuyor. Ankara'ya giderken kafesten uçulacağı asla söylenmiyor, biraz da gizli hareket ediliyor. Yaklaşık iki üç aylık bir sürede hiç haber verilmiyor. O, "Diyarbakır'da, Günaydın Apartmanındadır, kuş kafestedir" diyor, öyle sanıyor. Devlet daha sonra orayı basıyor. Bizim halen

orada, kafeste olduğumuzu sanıyor. Oysa iki ay olmuş, biz oradan uçmuşuz. Tabii ‘kuş’ biraz endişeli olduğu için, bir sempatizana, ‘Gidip hududu yokla, oradan bir dalış yapılabilir mi?’ diyor. Bu uçuş, bir nihai uçuştur. Yani en sert kayalıklara kadar uçmayı da imkân dahiline sokacak, avludan, ovadan uçup bir daha düşmeyecek kadar bir kanatlanma hareketidir ve bu sağlanıyor.

Daha sonra kadın kahramana çok doğal bir biçimde örgüt kuralları hatırlatılarak, “Gizliydi, fazla kimseye haber veremezdik, zaten sen de ortalıkta yoktun; hiç kuşkulanmana gerek yok, yurt dışına da gelebilirsin” deniliyor. Kadın kahraman geliyor, oyununa devam etmeye çalışıyor. Oysaki durumlar artık değişmiştir. Artık kafesteki ‘keklik’ değil, şahindir.

Tabii savaş devam ediyor. Savaşın böyle kolay sonuçlanacağını da beklememek gerekir. Büyük ihtimalle devlet, “Kuş uçtu ama, gidip tekrar yakalanır” diyor. Bilinen bazı avcılarını devreye sokuyor. Onlardan birisi de **Semir**’di (**Çetin Güngör**). Semir de kuşları tekrar avlamanın bir ustasıydı. Kadın da öyleydi. Bunlar görünüşte zıttı, ama özünde aynı amaç peşinde koşuyorlardı. Bunlar amansız bir süreçte, amansız bir çalışmada bozmak için ne gerekiyorsa onu yaptılar. Yani bir Diyarbakır Zindanında işkence vardı, bir de yurtdışında bunların işkencesi vardı. Belki de yurtdışında bunların işkencesi, Diyarbakır Zindanının açık işkencesinden on kat daha kahrediciydi. Bunlara karşı dayanmaya çalışılıyor.

Kemal Pir tekrar Beyrut’tan yola çıkıyor. Bu oyunu görüyor; kaldı ki, bu oyunu daha önce de görmüştür; “Öldürelim” diyor, ancak olmuyor. Daha sonra ayrılıp ülkeye yöneliyor. Yakalandıktan sonra zindanda, “Cuma (Cemil Bayık) arkadaşına söyleyin, unutmamın. O ne yapılması gerektiğini bilir, benim vasiyetimdir” diyor. Müthiş direnişinden sonra son nefesini böyle veriyor. Bunlar bir yiğidin vasiyetindeki son sözlerdir. Ne anlama geldiğini bilmek gerekiyor. **Kemal Pir**, Önder yoldaşının tehlike içinde olduğunu düşünüyor; kaybedebilir, kadının oyununa düşebilir ve kurtulamaz sanıyor. Bu konuda derin endişeleri var. Bize çok yardımcı olmak, hatta oyunu açığa çıkarmak istiyor; ama güç yetiremiyor, eziliyor, büzülüyor ve yapamıyor.

Bunlar yeni üslenilen sahaya da bütün marifetlerini dökerek oyun oynuyor ve nefes aldirmamayı sürdürmek istiyorlar. Asla “Zor yıllardır, biz de biraz çözüme yardımcı olalım” demiyorlar. Bunlar çok acımasızlar. Görünüşte çelişkileri var; ama el ele vermişler, birbirlerini tahrik ediyorlar. Yurtdışı hamlemizi daha adım atmadan bitirmek istiyorlar. Özellikle II. Kongremizden sonra “Bir çekini bile Botan’a göndertmeyeceğiz” diyor. Bu büyük bozgunculuk, yüreksizlik, provokasyonculuk ilk defa derli toplu ve çok planlı bir şekilde bu yıllara dayatıldı. Biz de çok saf davranıyoruz ve bu tür şeyleri beklemiyoruz; ama beklenmeyen oluyor. Belirtileri ortaya çıkıyor, fakat üzerine nasıl gideceğimizi tam kestiremiyoruz. Bu, büyük bir bilim, büyük bir siyaset işidir. Öyle sandığımız veya yaptığımız gibi halledilmiyor. Örneğin, Türk sol güçlerinin ve Kürd’ün başına geleni yaşamamak, ülkeye sağlıklı bir girişi yapmak için her şeyi göze aldık.

1976’larda nasıl ki grup olmalı, grubun hatırı için her şey yapılmalı dediysek, bu sefer de parti ülkeye taşırılmalı ve mutlaka ülkeye ulaşmalıydık diyorduk. Amentümüz, yeminimiz buydu. Her şey buna göre ayarlandı. Bu büyük oyunu da bu kutsal ilkeye göre bozduk. Eğer ülkeye girişi sağlarsak, düşman bir adım daha yenilgiye uğratılmış olacaktı.

O zaman başka provokatörler de devreye girdiler. Ancak yaklaşık beş yıl amansız bir savaşla ne II. Kongrenin, ne de III. Kongrenin provoke edilmesine fırsat vermeden, partiyi bu beladan koruyabildik. Çünkü devlet halen “Bizimki merkezi de, APO’yu da, PKK’yi de alır” iddiasındaydı. Başka adamları da vardı ve oldukça güçlüydü. Bütün gizli örgütlerde başarıldığını PKK’de de başarma iddiasındaydı. Zaten “Kuş uçtu, git tut” diyor. Öyle geliyorlar ve sanıyorum kendilerine göre de ‘kuşu’ kontrol altına aldıklarını düşünüyorlar.

Bu kahramanın da bir tarzı var. Kendisini yedi yaşından beri savaş içinde biraz geliştirmiştir. Arkadaşlıktan ve ilişkilerden çok iyi anlıyor. İnsan ilişkilerine çok büyük değer veren birisidir, dolayısıyla ilişkilerde kaybetmesi çok zordur. Kendini ilişki gücüne hazırlayan birisi acaba kaybedebilir mi? Bunu nasıl sağlıyor? Tabii öyle zemine oturuyor ki, kendini yaşatabilecek ne gerekiyorsa onu seziyor, duyuyor ve ölümüne amansız yapıyor. Örgüt için de böyledir, ilişkiyi örgüt ilişkisine dönüştürüyor. Bu konuda mevcut ortamda örgütü yürütebilecek yeteneği gösteriyor. Herhangi bir dostla rahatlıkla ilişki geliştirebiliyor. Bütün etkileyciliğine rağmen, karşı tarafın gücü yoktur. Örneğin iki provokatör de, kadın da Pilot da çok etkileyciydi. Devlet, bayanı da erkeği de olağanüstü hazırlamıştı. Olağanüstü etkileyci olması açısından Pilot, kadınlar içinde yıllarca yetiştirilmiş bir insan ustasıydı. Kadın da her türlü ilişkiyi geliştirebilecek düzeyde erkekler içinde yetiştirilmişti. O yıllarda beni kuşatan bunlardı. Kadının istediği şey, tek bir kişiyi ülkeye yöneltmemek ve partiyi dıştaki çürümeye dayanarak tasfiye etmektir. Bunu II. Kongre sürecinde en üst düzeyde denediler.

Kadın, III. Kongreye doğru giderken, varını yoğunu ortaya koyarak sonuç almak istedi. Sanırım burada kadın-erkek ilişkisi açısından çok önemli olan bir sonuç var: Kadın, büyük bir öfkeyle bu kahramanın düşmeyeceğini anlamıştır. Hatta o günkü diyaloglar var: “Sen nasıl erkeksin? Sosyalizm ve parti için her şeyi göze alırsın, her şeyi yaparsın” diyor. Bizim kahramanımız da son olarak, sen yanlısı hesap yaptın, duygu ve cinselliği kullanarak beni düşürebileceğini ve dolayısıyla kaybeden her Kürd’ün bir benzerini bu kişinin de şahsında kaybettirebileceğini düşündün diyor. Kadın on yıl amansız savaşta ve sonuçta çok çaresiz kaldı. Nasıl başlangıçta bizim erkek kahramanımız çaresizdiyse, on yıl sonra da kadın kahraman çok çaresizdi. Bunu ideolojik, siyasal ve örgütsel güç anlamında belirtmiyorum. Bu konularda ve duyguları açısından da zaten baştan beri güçlüydü. Duygunun yenilgiye gitmeyeceğini, öldürücü bir etkiye yol açmayacağını sağlama almıştı.

Kadın kahraman bunu fark ediyor. Kullanılmak istenilen kadına karşı büyük bir kadın silahı bileniyor. Bu konuda hazırlık çok mükemmel yapılmıştı. Bu anlamda kadın kahraman bitiktir. Burnundan soluyor ve bu arada şunu söylüyor: “Korkma, seni zehirlemem.” Ateş olmayan yerden duman çıkmaz misali aklından böyle bir şey geçiriyor; fakat bu ona fazla anlamlı gelmiyor, çünkü hedef örgütü elde tutmaktır. Örgütü elde tutması için, karşısındaki kahramanın tüketilmesi gerekiyor. Hem de örgütün tüketilmesi temelinde bunu yapılması gerekiyor. Yani roman kahramanı öyle bir hale getirilecek ki, “Yapamıyorum, edemiyorum” deyip dökülecek. Öyle bir oyun sahnelenmeli ki, bizim kahramanımız beş paralık duruma gelmeli. Bizim kahramanımız şu sözleri

söylemeye devam ediyor: Bu kötü bir oyundu, senin böyle oynaman ayıp değil mi? Kendine güvenin çok, oldukça soğukkanlısın ve hedefli yaklaşıyorsun. Bin defa ölmek istedin, ama seni öldürmedim. Her türlü hakareti söyledin, ama ağzımı bile bozmadım. Tabii bu, yeni Kürd'ün ortaya çıkarılış hikâyesidir. Saygısı ve edebi büyük olmazsa olmaz. Üslubu da çok etkileyici olacaktır. Yani sizin gibi yaklaşmaz. Siz olsaydınız, bir saat içinde yerle bir ederdimiz, bu işi ağzınıza gözünüze buluştururdunuz. Ama roman kahramanı, aşkı böyle basit bir seviyeye düşürmek istemiyor.

Devlet artık tamamen bir tarafa bırakılıyor. Devletin Ortadoğu sahası ve kahramanın konumu üzerinde fazla etkili olabilecek bir durumu yoktur. Tehlike bertaraf edildi. Dünya ve bölge dengesi göz önüne getiriliyor. Türk Devleti ne yaparsa yapsın, müttefiklerini ne kadar imdada çağırırsa çağırsın, Önderliğin veya kahramanın tuttuğu yeri öyle kolay kolay ele geçiremez. Birincisi budur. İkincisi, parti geliştirildi; örgütü her gün on defa dağıtmak isteyen bu provokatif yaklaşımlara karşı amansız bir ideolojik ve örgütsel savaş verildi ve örgüt bu savaştan güçlü çıktı. Çok kullandığı kadınca yöntem amansız bir direnişle, sabırla karşılık buldu ve kadın çözümlemesine ulaşıldı. Kürt tarihinin, Kürt kördüğümünün çözümlenmeye başladığı anı yakaladı ve bu, kadın kahramanın bitişi oluyor. Bir kişi büyük oyuna karşı dünya dengesini hesaba katarak, onu lehinde çözümlüyor. Böylece Türk Devletini hükmedemez durumda tutuyor. Partiyi direnebilecek, savaşabilecek bir parti durumuna getirebiliyor. Bunun varlığını biraz kesinleştiriyor ve ardından kadın konusunda da büyük bir çözümlemeye gidiyor.

Bazı hususları açıklamak zor değil. Kadının tezi şuydu: Bu erkek dayanamaz, mutlaka düşer! Öyle kaba gürlütü çıkararak düşmez, sapıklaşır. Sapıklaşırsa veya klasik namus anlayışına göre yoldan çıkarsa, örgüt içinde teşhir edilir. Öyle olmaması için de hiçbir neden yoktur. Kadının bir günlük dayatmaları bile onu baştan çıkarmaya yeter. Baştan çıkarma iki türlüdür. Tez şudur: Ya mutlaka kadına boyun eğecek ya da boşanacak. Bizim kahramanımız ikisini de yapmıyor. Kadın kahraman bunu ilginç buluyor. Boyun eğilmediği gibi, çok güçlü avantajları da değerlendirildi. Roman kahramanı duyguyu, cinselliği ve rahat yaşamın bin bir türlü devlet imkânlarıyla oluşmasını isterse, buna yeşil ışık yakması ve boyun eğmesi gerekir. Bunlar sağlanırsa, kadının ölçülerine göre iş yoluna girecektir. İşler yoluna girmezse, her gün beterin beteri bir politika dayatılır. O da dayatılıyor. Bunun karşısında ikinci bir yol olarak ya öldürürsün -ki, biz bunu kabul etmedik-, ya kovarsın, ya da kadın konusunda ikiyüzlü olursun.

Bütün bunlara karşı mücadele tarihsel, toplumsal, teorik, ideolojik, siyasal ve örgütsel plandadır. Zaten bir önder bunları hesaba katmazsa önder olamaz. Büyük insanlık savaşımı veriyorsun. "Güdülerim dayanamıyor, açıklık ve cinsellik güdümü düzenleyemiyorum, dönüştüremiyorum" dediğin an davayı kaybedersin. Eğer Kürt bu konuda kurtuluş istiyorsa, ne tam cinsel düşkünü olacak, ne rahatlık düşkünü olacak, ne de kara sevdalı olacak; kendini yeniden yaratacak ve kaçmayacak. İkinci, üçüncü kadınla evlenme biçiminde de çözüm bulamaz. Ne kadar etkili bir kahraman olursa olsun, duyguyu ve aşkı kaybeder. Aşkı kaybetti mi, vatani kaybeder. Roman kahramanımız sizin bildiğiniz gibi bir kahraman değildir. Kendini ucuz tatmin etmez. Her şeyi önderlere yaraşır tarzda yürütmek zorundadır.

Bu hikâyeden can alıcı bazı sonuçlar çıkarmalısınız. Örneğin, duygunun zaferi sağlandı mı? Kürt aşkı bu eylemde başarı kazandı mı? Bizi kim aydınlatabilir?

Nu.: Başkanım, burada Kürt aşkı kazandı diyebiliriz. Yani Kürt aşkı oluştu. Aslında olmayan Kürt aşkı bu ilişkide doğuyor. Kürt toplumunun bütün gerçekliği bu hikâyenin içinde gizlidir. Hatta Kürd'ün dirilişi, bu hikâyedeki yaşanan çelişkiye bağlıdır. Kürd'ün yeniden dünya sahnesine çıkışı bu ilişkilerdeki zafere bağlıdır. Buradaki yenilgi toplumun yenilgisidir, buradaki başarı toplumun başarısı olmuştur. Bir aşk doğmuştur ve yaşamaktadır.

Evet, **Ehmedê Xanê**'nin ruhunu biraz şadediyor muyuz?

Nu.: Bence onun en doğru temsilcisi hikâyenin kahramanı oluyor. Ehmedê Xanê'nin hayalinde yatan gerçek aşk da bu oluyor. Onun özlediği, hayal ettiği gerçek aşk da buydu. Yoksa sonu iki ceset olan aşklar değildir.

Bunu amaçladığı, düşlediği kesinlikle belirtilebilir. Üç yüz yıl sonra da olsa, ona can vermek büyük bir olaydır. Ben kendimi sadece aşık yerine koymuyorum. Dünyada bu işi en zor yapabilecek olan benim. Fakat bu konuda çok iddialyım. Yine de tüm olan bitene baktığımızda, kahramanın çıkışları yerindedir; hem umuttur, hem de umudu gerçekleştirendir. İnsanlık ateşini yakalamıştır, gittikçe tutuşturuyor. Yine yeni insanı yaratmıştır, gittikçe geliştiriyor. Bu biraz güven veriyor. Bu hikâyeye sizi kendinize daha iyi tanıtabilir.

Hikâyenin nasıl sonuçlanacağını da savaş belirleyecek. Umarız hikâyeye içindeki yerinizi iyi tayin ediyorsunuz. Medusalari*, gölge kadını, her türlü düşmüş kadını oynamaya hiç gerek yoktur. Sahte ve despot erkeği de yaşamaya gerek yoktur. Güzelliğe kesinlikle ihtiyaç var, güzelliğin özgürlükle bağlantısına ihtiyaç var. Onun da savaşla yaratılabileceğine dair kesinlik var. Bize biraz güzellik yaraşır, bunun için savaşmamız gerekir. Bu savaşı göze almalıyız.

Bir insanın bir insana gösterebileceği en iyi duygu, güzellik ve yaşam duygusudur. Güzelce yaşama götürmeyen her şey insan için en kötüsüdür. Bizde her şey bu kadar çirkinliğe götürüyorsa, yaşam düşmanın sert darbeleri altında daha da kaybediliyorsa, savaş tercih edişimiz yerindedir. Güzellikleri elbette barışçıl tarzda yakalamayı isterdik, ama olmuyor. Bu hikâyeye çok sert, çok amansız ve çok tarihsel bir olaydır. Bütün deneyim ve tecrübeleri dikkate alın. Savaşı yürütmezsek, yaşamı ve yaşamın güzelliklerini yakalayamayız. Kendi arkadaşlarıma güzelliği yakıştırmak isterim. Zaten benim veya kahramanın arkadaşları olabilmek, güzellik ilkesine göre savaşı tercih etmekle mümkündür.

PKK'de kahraman yalnız bir kişi değildir; bütün direnenler, bütün şehitler ve emek sahipleridir. Onlar, kesinlikle güzellik ilkesine göre bu savaşı tercih etmişler ve güzellik savaşçıları olmuşlardır. Bu savaşın başka hiçbir anlamı yoktur. Rahatlık ve yetki için bu savaş yürütülmüyor. Bunu böyle düşünmek, kahramanların anısına yapılabilecek en büyük kötülüktür.

*Yunan Mitolojisinde kötülüğü temsil eden yılan kadın

Güzelliğe kesinlikle inanmak gerekiyor. Güzelce yaşamının amansız savaşıyla bağlantısı var. Bunun için de çok örgütçü olun; dil silahını, her türlü silahı kullanın. Bu soylu amaca başka türlü ulaşamaz. Arkadaşlığınızı böyle yaşamak, arkadaşlığınızla en güzeli paylaşmak istiyoruz; ama onun savaşımını da çok güçlü vermek gerekiyor. Bu konuda hiç kimse yanılmamalıdır. Kahramanın da böyle olduğuna, böyle yaşamaktan başka bir çare bulamadığına emin olmalısınız. Buna yerinde katılmalısınız. Yoksa yetersiz katılımlar ikiyüzlüce, münafıkça olur ve sonuç vermez. Belki bu çok zor bir arkadaşlık diyebilirsiniz, ama başka türlü güzelce yaşamak mümkün değildir. Size de bu hikâyede rol verilerek, güzel yaşam yakıştırılmak isteniyor. Zor da olsa, büyük bir gönüllülükle, tutkuyla bunu benimsemelisiniz. Bu benimsendi mi duygu büyür. Duygu büyümesiyle birlikte düşünce de büyür. Bunlar büyüdü mü örgüt de, savaş da büyür; savaş da büyüdü mü kazançları büyür. Kazancın bol olduğu yerde ise güzellikler daha fazla gerçekleşir. Belki şimdi “Bunların hepsi hayal, sen bizi ucuz hayallerle doyuramazsın” diyeceksiniz. Bu konuda haklı olabilirsiniz; ama yine de ben hayallerimden vazgeçmeyeceğim.

3 Şubat 1995

ÖNDERLİK SAVAŞIMI ÖZGÜR İLİŞKİLER SAVAŞIMIDIR

Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği'nin I. Ulusal Kongresi'ne doğru giderken, yürüttüğümüz çalışmalar ve geliştirdiğimiz çözümler büyük önem arz etmektedir. Özellikle kadın ve aile konusunu Önderlik gerçeğiyle iç içe ele aldığımızda, Kürt gerçeğinin, diğer bir deyişle Kürt kördüğümünün bütün içyüzünü sergilemeye çalışarak, hayli yeni ve oldukça dönüştürücü sonuçlara ulaştık. Denilebilir ki, özgür Kürdistan ve Kürt halk gerçeği, özgür kadın gerçeğiyle etle tırnak gibi iç içe, hatta özgür yaşam gerçeğinin ayrılmaz bir parçası olarak karşımıza çıkıyor. Daha da önemli olan, nasıl bir yaşam arayışımızın olduğudur. Bunun duygusal düzeyinden tatalım, siyasal, askeri ve örgütsel düzeyine kadar sağlıklı ve doğru biçimlenişi nasıl olur? Buna yetkin cevaplar vermeye çalıştık.

Unutmamak gerekir ki, nasıl yaşama sorusu bizim için hayati bir sorudur. Zaten halk olarak yaşamdan vazgeçirilişimiz, azgın sömürgeci barbar güçlerin ve hatta imhacı soykırımcı güçlerin tüm politikalarına -ki, bunlar ölüm politikalarıdır- teslim olmamız, direnme imkânlarını bulamayışımız, halk olarak bizi köle kadından da daha beter etmiştir. Zaten kadının da yaşamda herhangi bir iddiası yoktur.

Sizin ciddi olmanız gerektiğine inanıyorum. Özgür kadın hareketinin seçkin militanları olarak, bu savaşçı yaşamın gereklerini hem düşünsel açıdan hem de pratikleşmeyle yürütmenin büyük iddiası kadar çabasını öncü düzeyde amansız sürdürmeniz gerektiğinden dolayı, bundan bir an bile vazgeçilemez. Sizin devrimimize katılmanızın veya kadının devrim içinde yer almasının sıradan ele alınması, buna değer verilmemesi, belki de içine girilebilecek en olumsuz tutumdur. Her şeyden önce kendinize saygınızın, güveninizin ve iddianızın olması gerekir. Kendine saygısı ve güveni olmayan, ne talep edeceğini bilmeyen ve kendi cinsinin sorunlarına çözüm olamayan, yaşam iddiasından önemli oranda vazgeçmiş ve kopartılmış demektir.

Parti tarihi ve yaşamım boyunca, hatta kadını tanıdığımdan beri, kadın gerçeğine de belli bir anlam vermek istedim. Yaşamımızı son derece meşgul eden bir konu olduğunu çok değişik biçimlerde açıklamaya çalıştım. Ve gördüm ki, bu ilişki siyasal, örgütsel, hatta tüm yaşam yönleriyle bağlantılıdır. Çokça sanıldığı gibi bireysel ve özel bir sorun da değil, neredeyse kördüğüm olmuş, tüm sorunların bağlı olduğu ve etkilendiği bir ilişki değerindedir. Önderlik gerçeği, bu ilişkiye verdiği anlamla tarihin en önemli çıkışlarından birini gerçekleştirmiştir. Özellikle düşmanın mutlak egemenliği, yalnız polis ve istihbarat kuruluşlarının denetiminden değil, düşmanın maddi gücünden ve manevi etkinliğinden kurtulmanın en büyük zorluğu bu ilişki gerçeğinde karşımıza çıkıyor. Kürt insanının temel zaafının ve en dar bir sosyal gerçeklik olarak aile yaklaşımının aşılması halinde, ulusal sorunu çözmek ve siyasal devrimci bir hareketi yaratmak şurada kalsın, kişiliği sosyalleştirmek bile mümkün olmayacaktı. Kürt bir anlamda bu ilişkinin içinde kayboluyor ve tanınmaz hale geliyor. En büyük başarımızı, bu ilişkiyi devrim lehine dönüştürdüğümüzde kanıtlamış oluyoruz.

Dikkat edilirse, Önderlik eline silahı alarak eylem yapmıyor veya çok gizli örgüt çalışmaları da yürütmüyor. Bazı süreçleri, bazı anlayışlar ve tutumları aşmaya çalışıyor. İlk isyan aileye karşıdır. Onun sonuçları son derece önemlidir. Gençliğinin tehlikelerle dolu sürecinden sağlam çıkışı, yine aile ve kadın konusundaki ihtiyatlı, kendini kolay düşürmeyen ve köle ilişkilere bağlanmayan tarzındadır. Çok ciddi bir politik sürece başladığında da, kadın sorunuyla ilgileniş tarzının büyük bir öneme haiz olması ve ondan başarıyla çıkışı gerçek bir devrim oluyor. Bu değişik bir tarzdır. Ama Kürt gerçeğinin devrimci tarzda kavranması için, belki de bu yaklaşım en gerekli ve doğru olanıdır.

Siz kadınlar bugün devrime çok ileri düzeyde katılmak istiyorsunuz. Acaba bunun temeli nasıl atıldı? Yeni bir yaşamın öncüsü gibi ortaya çıkıyorsunuz. Peki, bu nasıl gerçekleşti? Kim ne derse desin, sizin bu çıkışınızın çok önemli bir gelişme olduğunu herkes görüyor. Fakat özellikle partinin gelişimi ve Önderlik gerçeğinde bunun hikâyesi bir türkû gibidir. Çok kirlenmiş ve düşürülmüş bir ilişkiden, çok yüce ve temiz bir ilişki biçimine ulaşmak istiyoruz. Kim yüce duygulara ulaşmamışsa, o yaşamda en iddiasız kişidir. Kim yüce duygularını temel siyasal amaca, özellikle devrimin yurtseverlik ve özgürlük ilkesine, onun da temel gerçekleştirme aracı olarak partiye bağlamamışsa, onunla kendini yükümlü sayıp yürütemiyorsa, onun da yaşamda fazla etkili olacağını sanmıyoruz; onun duygularının da beş metelik bir değeri olduğuna inanmayız. İnsanlar duygularıyla vardır. Kin ve nefretleri kadar, sevgi ve sempatileriyle insandırlar. Unutmayalım ki, halkımız bu konularda da çok kötü bir yenilgiyi yaşıyor,

kadın-erkek ilişkilerinde körce, sağırca ve hissiz kalıyor. Dünya veya yaşamla fazla ilişkisi yoktur. Ölü müdür yoksa donmuş mudur; tanımlamakta güçlük çektiğimiz bir biçimde yaşıyor.

Önderlik savaşımı, özgür ilişkiler savaşımıdır. Unutmayın ki, günümüzde eğer önemli bir kişisel sıçrama yapamıyorsanız, bu durum ilişkilerinizdeki özgürlük düzeyinin geriliğiyle bağlantılıdır. Eğer Kürt çok alttaysa ve geriye, kesinlikle özgürlük ilişkisinden fazla nasibini almadığı ve buna bağlanmadığı için bu böyledir. Siz yaşamak istiyorsunuz, fakat bunun özgürlükle bağlantısını kuramıyorsunuz. Her şey gerçekleşmemiş hayaller olarak kalıyor. Dikkat ederseniz, Önderlik savaşımı daha ilk isyanla birlikte bir özgürlük eylemi gibi başlıyor. Ne kadar soylu, ne kadar özlü, ne kadar arkadaş canlısı olduğu ortadır. Bu temel özellikler bugünün güçlü Önder kişiliği haline geliyor. Toplumda “İnsanlar yedi yaşında temel özelliklerini yansıtırlar, kişilikleri ve tüm özellikleri az çok bu yaşta belirginleşir” denilir. Gerçekten öyle oluyor. Yetmiş yaşında da olsanız, eğer özgürlük düzeyinizi belirlememişseniz, fazla büyüdüğünüz söylenemez.

Özgürlük düzeyi gelişkin bir değerlendirme yapıyoruz. Bazıları için belki bu çok gerekli olmayabilir. Ama benim için değerlidir. Çünkü içinde özgürlük düzeyi var. Oldum olası özgürlük düzeyi gelişkin olan ilişkilere varım. Dikkat edilirse, tüm yaşamım bundan ibarettir. Sizleri de mücadeleye getiren bu tutkudur. Genç kızların duygularına çok yüksek değer veririm; hatta büyük bir devrimi bile bu biçimiyle onlar için yapıyoruz. Ama halen bunun büyük önemini kavramış değilsiniz. Oysaki bu, yaşamın en değerli, çok gerekli olan bir öz ve özelliğidir. Çünkü sizler bu yaşlarda en kötü kaybetmeyle karşı karşıya bulunmaktasınız. Nasıl bir yaşam şurada kalsın, mahkûm edilen ve sonucu kesin mahkûmiyet olan bir yaşam sizin için bir kader gibidir. Bunlara duyduğum tepkiden dolayı, sizlerle bu kadar candan bir ilişki geliştirdim.

Kadın ilişkisinde ciddi olmak, güven vermek ve özüne uygun davranmak, en yiğitçe yaklaşımlardan birisidir. Size yaşamı empoze etme diye bir sorunum olamaz. Kendime ilişkin geliştirdiğim ölçüler ne kadar insanlık değerleri ve halk içinse, bir o kadar da kadın içindir. Gerçekleşen Önderlik, kadın için de büyük bir çözümdür. Kesinlikle bunun ölçüleri var. Böyle bir kişilikle kölelik, anlayışsızlık, saygısızlık, sevgisizlik ve her türlü düşkün tutumlar etkili olamaz. Bir kişinin özgürlük düzeyi, kadın gerçekliğine karşı takındığı tutumla belirlenir. Bu konuda oldukça gelişkinim. Böylelikle eşitlik ve özgürlük istemime uygun talepleriniz biraz gelişiyor. Talepleri ortaya çıkarmak için yıllardır çaba harcıyoruz.

Sıkça şu cümleleri kullanıyorsunuz: “Yaşamı daha yeni tanımaya başlıyoruz, duygular meselesini yeni yeni anlıyoruz.” Hani o kadar duygusaldınız, hani o kadar adınızı Jin û Jiyan koymuştunuz? Hangi yaşamın temsilcisiydiniz? Neden daha yeni yeni bazı yüce duyguları tanımaya başlıyorsunuz? Bu çok geç olmuyor mu? Bu, yaşamın gerisinden takibi değil midir? Duyguları bu kadar geri ve karmaşık olan ne kadar siyasallaşabilir? Ne kadar sağlam bir pratiğin sahibi olabilir?

Geleneksel anlamda kadınca olmak iyi bir şey değildir. İfade özgürlüğünüz, hatta kişiliğiniz biraz gelişiyor. Ancak halen sağlam bir düzeye ulaşmış olmaktan uzaktır. Bu baş belası Kürt erkekliği bile sizin köle kadınlığınız yüzündendir. Onlara ucuz, sıradan teslim olmuş veya çok çözümsüz, zayıf, tepkili ve boğulmuş bir kadınlık sunuyorsunuz ki, kendi başına bu bile onu bitirmeye yeterlidir. Buna büyük tepki duydum. Parti içinde bunun nasıl etkili bir politika olarak yürütüldüğü bilinmektedir. Bir yaşamımız ve duygularımız var. Bunlar bir halkın, bir ulusun hizmetine nasıl koşturuldu? Bundan çıkaracağınız sonuçlar var. Başka türlü yaşamamalıyız. **Nasıl yaşamalı** sorunumuz çok ciddidir. Yaklaşımlarımı gerçekliğinize fazla dayatmak istemiyorum. Beni ilgilendirdiği kadarıyla düşünce ve yaşam önerilerimi sunarım.

Kişiliği olmayan bir kadın benim için hiçbir şey ifade etmez. Bir dünyası olmayan, bir gerçekliği olmayan uydu bir kadın, yalvaran veya yaşamı zenginleştirme gücü olmayan bir kadın benim için yaşamın hakaretidir, işkencesidir. Bugün ben eğer ben isem, biraz da bu yaklaşım sayesinde. Kendime asla ne bir köle yakıştırmam, ne de çokça yaşadığı gibi kendimi düşmüş ilişkilere esir ederim. En büyük eylemimi, ahlâki yeteneğimi böyle geliştirdim. Sizlerle son derece içtenlikli olmaya çalışıyorum. Dikkat ederseniz, burada yarınki toplumun gelişimini belirleyecek tavırlar sergileniyor. Şu andaki mevcut düzey, yarının gerçekleşecek olan toplumdur. Birey olarak davranmıyorum. Ben eğer ben isem, kendimi özgür bir topluma dönüştüreceğim, daha şimdiden sizlerle olan ilişkilerde onu kanıtlamalıyım. Tutarlı bir önderlik ancak kendini böyle gösterebilir ve siz bunu herkesten isteyebilmelisiniz. Sizi göreve ve savaşa davet edenle veya birlikte savaş yürüttüğünüz herkesle toplum nasıl gerçekleştirilir? Gerçekten böyle bir yeteneği var mı? Böyleyse yürüebilirsiniz, aksi halde bir maceracısınız, sonu belli olmayan, yitip gidecek bir yaşamın yolcususunuz.

Özgürlük düzeyine karşı neden bu kadar lakayt kalıyor, ilişkileri neden bu kadar göz ardı ediyorsunuz? Aslında bununla kendinize de en büyük kötülüğü yapıyorsunuz. Kendi cinsiniz lanetli bir cins değildir. Eğer gururla yaşanılacak bir cinsseniz, o zaman kendiniz dünyanızı idealize etmeli ve bunu gerçekleştirmelisiniz. Erkeğe çok aşırı bağlanmış, hatta onun egemenliği altında şekillenmiş uydu bir kişilik tamamen bir hiçtir. Buna istediğiniz kadar ‘namus’ veya ‘kocasının iyi karısı, babasının, anasının iyi kızı’ deyin, özgürlük bilimi açısından bu bir hiçliktir. Kesinlikle sizin de bir ahlâki tutumunuz, özgürlük ahlâkınız ve bunu gözetilen ilkeleriniz olmalıdır. Size öğretilmiş; “İyi kadın şöyle olur, böyle olur” denilmiştir. Bunu gelenekler ve klasik yerleşmiş ahlâk ölçüleri söylemiştir. Bunların içinde despotizmin her türlü çıkarı vardır. Çocuklar gibi kandırılmış, oraya bağlanmışsınız. Buna saygılı olmamak gerekir.

Çok düz yaşamaya alışmış olanlar için, bu yaşamımız belki çok saçma gelebilir. Fiziğiniz birazcık geliştirdi mi, geleneklere göre hemen başınızın bağlanması gerekir. ‘Baş bağlamak’ acaba çok mu doğrudur, çok mu gelişmeye açık bir tutum oluyor? Evine ve ailesine bağlı kadın, acaba gerçek ahlâki mi temsil ediyor? Hayal bile edilemeyecek bir savaşçı topluluğu söz konusudur. Bu, birçoğunun hafızasına sığmaz. Ama tarihin temel sorunlarına karşılık vermek için bu yaşam kaçınılmazdır. Bağımsız bir iradeniz olmazsa, daha on ikisinde başınız bağlanırsa, sizinle konuşulamaz. Zaten bir hiçsiniz, ancak başkalarının olabilirsiniz. Onlar her şeyi sizin adınıza konuşur.

Siz şimdi bir hiç değilsiniz, fazla bağlanmamışsınız. Saygıdeğer bulduğum bir gerçeklik de budur. Toplumlarda, cemaatlerde kocakarılarla fazla söz hakkı vermezler. Hep “Elinin hamuruyla karışma, mutlak başkalarınınsın, ne konuşuyorsun?” derler. Bu doğru değildir. En kötüsü de, bu yaşamda duygu ölmüştür, aşk yoktur.

Önderlik devrimi, aynı zamanda bir aşk devrimidir. Vahşi sömürgeciliğin, soykırım güçlerinin başardıkları bir diğer konu da, aşktan ve duygudan eser bırakmamaları oluyor. Eylemimiz, büyük bir tutku ve aşk eylemidir. Kendinizi çok duygusal sanırsınız, ama bizim duygu düzeyimiz ile kendinizinkini karşılaştırdığınızda, ne kadar zayıf olduğunuzu görürsünüz. Her şeye -ana topraklara, halk gerçekliğine, yoldaşlığa ve temel görevlere iliklerine kadar bağlı olmak duyguları güçlendirir. Kimler ne kadar güçlüdür? Düzeyiniz neyi ifade ediyor? Ucuz lafa geldi mi herkes konuşur. Ben hiçbir zaman kimseyi gözyaşına boğmak istemem, ama en büyük duyarlılığı ve duygulu yaşamı biz temsil ediyoruz. Ucuz duygulardan nefret ederim. Hemen ağlamak, gözyaşına boğulmak çaresizliğin göstergesidir ve kadınsı kişiliğin özelliğidir. Benim böyle bir dünyada yerim olamaz.

Siz kadınları geleneksel erkek gücüne, ahlâkına, şu veya bu kuralına göre neden kendimize bağlı tutalım? Benim felsefemde ve ahlâki tutumumda buna yer yoktur. Anlaşılır, duyarlı ve hissedici olmak, sonuna kadar en gelişkin tarzla ilişkiyi ele almak, bana daha onurlu ve ahlâki değeri yüksek geliyor. Umarım bunu biraz anlıyorsunuzdur. Anam bana “Sen bana dört metrelik basma bezi almıyorsun” derdi. Biraz para kazanmaya başlamıştım, fakat basma bezi almayı aklıma bile getirmedi. Çünkü ahlâki tutumumda dört metrelik basma beziyle insanları mükâfatlandırmak fazla değerli değildir. Ama anamın ahlâki düzeyi böyle söylettiriyordu. Daha değerli birisi olabileceğime, daha iyi armağanlar sunabileceğime ufku yetmiyor, hafızası bunu almıyordu. Bir kadını, anayı, değerli bir dostu ve yoldaşı maddi bir hediyeyle tatmin etmek aklımdan geçmez. Büyük fikirleri, büyük duyuları, büyük çalışmaları, hatta savaşı dayattım. Bu daha büyük bir beraberliğe yol açıyor. Size savaşı dayatan ben, belki de karşınızda en güçlü otoriteden daha güçlüyüm. Savaş fedakârlık ister. Parayla, yüzyıllardır gelişen felsefi ve ahlâki kurallarla kadını kontrol etmek mümkün olabilir; ama yine de bu çok zordur, her zaman ikiyüzlü tavırlar ortaya çıkar; erkek kadına, kadın erkeğe ikiyüzlü yaklaşır. Bir aile içinde bile sağlam ilişki gerçekleştirilemezler.

Mücadele içinde çok yalın ve ölümlüne bağlılık ilişkileri de ortaya çıkıyor. Bağımlılık değil, bağlılık diyorum. Aynı zamanda bir değil, binlerce bağlılık ilişkileri gerçekleşiyor. Doğanızda çok temel bir ihtiyaca cevap verildiği için bunlar gerçekleşiyor. Sözümü ona birbirlerini çok beğenen karı-kocalar, günlük ucuz beğendikleri taktikleri yaptılar mı mutlu olduklarını söylerler. Bu, düzeyi olmayan bir mutluluktur. Yine sizlerin ölümlüne bağlı olmanıza ve her şeyinizi adamanıza, daha da yükselebilmeliyiz dememize rağmen, kendinizi yitirmeniz ne anlama gelir?

Bazıları parayla, bazıları kadın sermayesine dayanarak güçlü olduklarını söylerler. Paralı adamlara ve ordulara sahip olanlar, o oranda güçlü olduklarını belirtirler. Ordularda güçlülük ölçüsü, kendilerine bağlı erkek ve kadınlarla ölçülebilir. Size ne kadar özlü bağlı olan varsa, o kadar güçlüsünüz. Bunlar çocuklar, eşler ve akrabalar olabilir. Ama en güçlü bağlılık fedai bağlılığı, yiğitlik bağlılığıdır. Bizde bu düzey biraz gerçekleşmiştir. Dikkat ederseniz, ölçülerinizde yiğitlik var. Ölçün, biçin; esas itibarıyla böylesiniz veya değilsiniz bile böyle olmak zorundasınız. Başka hiçbir biçimde bağlılığınız kabul görmez. Yeni toplum böyle şekilleniyor, yeni ilişki düzeyi böyle belirleniyor. Yapılanlar belki sınırlı bir gelişmeyi ortaya çıkarabilir; ama ısrar edilirse, bu kesinlikle yeni bir toplum düzeyidir. Siz taleplerinizi belirtirseniz, biz zemini sunabilir, ortamı ve koşulları olgunlaştırabiliriz. Ama iradesini konuşturması gerekenler de sizlersiniz. Nasıl bir dünya, nasıl bir ilişkiler düzeni konusunda mutlaka iddianız olmalıdır. Tek taraflı dayatmalarla yaşam düzenlenemez. Bu çok tehlikeli de olur. Her şeyi erkeğe göre hazırlanmış olan kadın, köleliğe hizmet etmiş olur. Kadının reyini, taleplerini erkek belirler. Çünkü kadın konuşmaz, kadın tavır belirlemez. En iyi kadın bile büyüklerine, ağabeyine, babasına veya kocasına bağımlıdır.

Türkiye toplumu, Kürdistan'daki halk dilsiz, en barbar bir faşizme karşı bile tepkisiz bırakılmıştır. Belki de bu kadınca durumdan dolayıdır. Şimdi bunlar aşıyor. Bu tamamen devrimsel bir aşamadır, bize de gerekli olan budur. Belki aşktan fazla nasibinizi almadığınız için bizi yadırgarsınız. Düzen, statüko altında yetiştiğiniz için bizi anlayamazsınız. Ama ben buna büyük özen gösteriyorum. Alışagelmiş tarzda yürüyemem, yaşayamam, fazla bireysel olamam, sıradan bir duyguyla yetinemem. Hele bu Önderlik bir ulusun en temel umuduysa, çok ileri iddiaların temsilcisiyse sıradan olamaz, basit duygularla yetinemez. Biz d biraz öyle olmaya çalışıyoruz. Aşksızlığı size kim yaşıyor? Kara sevdadan bahsetmiyorum. İlişki düzeyiniz bana çok zavallı geliyor, bu anlamda oldum olası size saygılı olamıyorum. Kendimi çok beğenmiş birisi miyim? Sizleri çok mu kıskanıyorum? Bunların olduğunu sanmıyorum. Çok katılımcı olduğum rahatlıkla söylenebilir. “Bu nasıl bir insan?” diye halime belki sizler de şaşırıp gülersiniz. Ama unutmayın, öyle bir halkımız var ki, dünyada eşi benzeri görülmemiştir; öyle bir yaşamımız var ki, zırdeli etmekten başka verebileceği bir şey yoktur. Ben nasıl başka olmayayım, farkımı nasıl ortaya koymayayım, nasıl bunu aşmayayım? Sizler gibi sıradanlığı nasıl kendime yakıştırıyım?

Ben ucuz ağlamam, bağırıp çağırmam; ama benim büyük öfkemi de çok iyi biliyorsunuz. İlk isyandaki o büyük ağlayış bütün köyü ayağa kaldırdı. Çok bağlı olduğumuz insanlar başta olmak üzere, aile değerlerimize az mı bağlıydım? Hayır, hiç kimsenin hatıraları benimki kadar taze ve canlı değildir. Ben onlar için yaşıyorum. Aileye çok yüklenmişim. Belki de sizin için hiçbir anlamı olmayan çok küçük bir kardeşin öyküdeki yerinden de bahsettim. Zaman zaman hatıralarım ve belki de bütün çocuklar biraz öyledir. Çocukların birkaç sözü, birkaç hareketi benim için en yüce duygulara yol açar. Sizler de çocukları çok sevdiğinizi sanırsınız. Ama size sormak gerekiyor: Onlar için ne yapıyorsunuz? Onların çok düşmüş, çok zavallı haline ne kadar çaresiniz? Çok erken yaşta anama ve babama, sizin gibi çocuklarım olacaksa hiç olmasın daha iyidir, dedim. Hiçbir şey sunmamış, hiçbir imkân vermemiş bir dünyayı çocuğa reva görmek, çocuğa yapılabilecek en büyük kötülüktür. Bizim böyle duygularımız da var.

Sizin gibi genç kızları da çok gördüm. Bugün sizlerle çok yakınım; ama yıllarca bu kız kim oluyor, nasıl anlayabilmeliyim, kurallara göre nasıl yaklaşılabilir dediğim oldu. Yani nasılsın demenin bile mümkün olmadığı koşullardan bugüne geldik. Bunlara nasıl bir dünya, nasıl bir yaşam kurmalıyız dedim. Sonuçta işleri sizlerin özgür çıkışınıza kadar getirebildik. Ama en değme

erkeğimiz gözüne bir kadın kestirir; onun için ölür, öldürür, her şeyini ona bağlar ve biter. Ben bunu yapmadım, öze kadar indim. Madem kadın çok sevilmesi ve bağlanılması gereken bir varlıksa, gerçeğini de sonuna kadar bilmek gerekir.

Gelişmeler sizi yakından ilgilendiriyor. Sadece düşünce gücünüzü ortaya çıkarmak ve en yüce duygularınızı uyandırmak için bunları belirtiyorum. Tercih ve talep sizindir. Kendinize layık olanı ortaya çıkarmak ve gerçekleştirmek, düzeyinizle ve ciddiyetinizle bağlantılıdır. Tüm yaptığımız dürüst olarak kalmak, dili ve gözü olan insanlarla, kadınlarla yaşamaktır. Bu belki çok zordur, ama biz bunu gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Dolayısıyla düzeyli ilişkilere en az savaş kadar yer vermeliyiz. Önderlik gerçeği buna açıktır. Böyle davranmakla acaba sizi çok mu zorluyoruz? Mücadeleyi bu kadınlarla birlikte yürütmek acaba birçoğunun sandığı gibi bir ağırlık teşkil etmek midir; sizleri de bu tarzda aşırı bir yükün altına sokmak mıdır? Söz sizindir. Varsın insanlar sonuna kadar konuşsunlar, ancak bu hak kadına da sonuna kadar tanınmalıdır.

Kadınların Özüyle Düzeyli Yaşam Geliştirmek Bende Bir Tutkudur

Erkeğin kendisini kadının doğal sahibiymiş gibi görmesinden nefret ediyorum. Hiçbir kadın benden asla doğal bir sahip gibi tutum beklememelidir. Bu konuda belki de en çaresiz insanım. Her şeye sahip olabilirim, ama bir kadına sahip olmayı aklımdan geçirmem. Bunu ahlâksızlık ve kendime karşı bir suç telakki ederim. Bütün kadınların özüyle düzeyli yaşam geliştirmek bende bir tutkudur. Burada da mülkiyet ve sınıf tanımam. Mülkiyetli ve sınıflı kadınlar varsa, hepsini bundan çekmeye çalışırım. Nitekim sizleri bu sınırlardan özgürlük ortamına çektik. Bu, benim amansız taleplerimin ve kadın arayışımın doğal bir sonucu oluyor. Ne siz kolay sahiplenmeyi arıyorsunuz, ne de kimseler size sahip olabileceklerini aklına getiriyorlar. Sadece arkadaş olmaya çalışabilirler. Bu daha güzel olandır. Kendimi bir kadına dayatmaktan nefret ederim ve haksız dayatmayı en büyük alçaklık sayarım. Ama bir kadının mülkiyetli ilişki tarzına dayanarak, bütün geriliğini ve yetmezliğini dayatmasından da nefret ederim, bunu alçaklık addederim.

İnsanlık tarihinde kadınla iddialı bir yürüyüşü gerçekleştirdik. Özgür kadına ulaşma iddianız olduğu için insan sizlere de güvenebilir, katılabilir, kendi dünyasını paylaşmak isteyebilir. Bana göre bu helal olandır; haram olan, mülkiyetin insanı çerçevede olduğu yerdir. Eğer bundan kurtulmayı sağlarsak, o zaman yüce duygular gelişebilir, irade ayaklanabilir, düşünce fişkirabilir. Sizleri çok mu zorladım? Ama unutmayın ki, hiç kimsenin sizinle olmadığı kadar sizinleymim. İddia edebilirim ki, en sevdiklerinizden daha fazla hem sevenlerdenim, hem de sevenlerdenim. Kadın yoldaşlarını anlayan ve birlikte yürümeye çalışan kişi olduğum kanıtlanmıştır. Dolayısıyla çok zorlandığınızda, “Bu ne iştir başımıza gelen?” dediğinizde yadırgamayın. Onun nedeni ben değilim; nedeni yüz yıllardır kaybedilen kişiliğinizdir, kaybettiğiniz toplumsal gerçekliğinizdir, halktır, halkın özgürlüğüdür. Ben kaybettiklerinizi biraz var etmeye çalışıyorum. Bizden ne istiyorsunuz? Aşk mı, emniyeti mi, güveni mi, düşünceyi mi istediniz de bizde bulamadınız? Biz bütün bunlarda iddialıyız. Taleplerinizi geliştirmeli, bunları bir yaklaşım gücüne kavuşmalısınız.

Bize ne çok anlamsız hayallerle, ne de çok ulaşılmazmış gibi yaklaşım. Önderlik bir değerler sistemidir, ulaşılabilir. Yalnız kadınlar üzerinde değil, adına hareket yürüttüğümüz bu halk üzerinde de, öncü güç kılmaya çalıştığımız bu militanlar üzerinde de elbette amansız bir güç olacağız. Çünkü devrimler başka türlü yürümez. Ama bu yürüyüş, aynı zamanda sizin en çok ihtiyaç olduğunuz ve hemen hemen her şeyden önde gelen kimlik, şeref ve onur yürüyüşünüzdür. Zaten bu böyle olmasaydı, bir gün bile mecal bulamazdınız, değer vermezsiniz. Demek ki doğru yoldayız. Esas olan benim aşkım ve özgürlük tutkularım oluyor. Tanrıya bağlanırsanız gibi bu halk da, siz kadınlar da buna bağlanma zorunluluğunu duyuyorsunuz. Belki hepinizden daha amansız bu ilkeye bağlanan kişiyim. Bu hayaller kimin hayalleri, bu aşk kimin aşkıdır? Ben bir faniyim, ama duygularım ve düşüncelerim yüzyıllara doğru akıp gidecektir. Bunun bireyle alakası yoktur. Tamı tamına bir halk bireyi, değerli bir insanlık parçasıdır. Onu ifade etmeye çalıştık, bu kabul görüyor ve bana yakıştırıldığı gibi kaçmadan bunu temsil etmek istiyorum.

Özgürlük ahlâkında her şeyden önce güçlü olmak ve karşılıklı iradelerin özgür olması vardır. Özgürlük ahlâkı kölece bağıllık biçimlerini kabul etmez. İnsanlar çok zayıf olduklarından değil, güçlü olmayı istedikleri için buna bağlanırlar. Yine güdülerine çok bağlı oldukları için değil, tutkularının ve duygularının yüceliğine göre bağlı olmayı esas alırlar. Oldukça resmi ve geleneksel ahlâka göre bir yuva kurmak için, bir aile ve onun amacı olan çocuklar için bir bağıllık geliştirmeyi esas almazlar. Toplumun temel yasalarına güç katabilmek için birbirlerine katılma gereği duyarlar. İlişkilerde ağlamak ve sızlanmak olmaz; toplumsal denetim mekanizmalarına bağlanarak da ilişkilere katılım söz konusu olamaz. Bu, ahlâkın en temel özelliği, gelişmiş bir estetik duyguyu esas aldığı gibi, aynı zamanda güzelliği paylaşmaktır. Büyük zorlukları aşmak için de bu bağıllık gerekli olabilir. Herkes gibi benim de ilişkilerim olsun diye ilişki kurmam. Dikkat edilirse, bu biraz aşksal bir bağıllık kategorisine giriyor. Tanrısal düzeyi zorlayan yüce aşktır. Sizin tanrısal yüce aşklar için gücünüz yoktur, ama biz böyle olmak zorundayız.

Kadın çalışmalarına çok yüksek değer biçiyorum. Hiçbir erkek benim kadar kadın ilişkilerine, kadın çalışmalarına kendini vermemiştir. Kürtler gibi çok düşmüş, düşünceden ve duygudan uzaklaşmış bir halktan böyle kadınlar geliştirmek, bu çalışmanın büyüklüğünü göstermeye yeterdir. Erkekler ya karısıyla, ya kızıyla, ya da bir dostuyla ilgilenirler. Yani ilgilendikleri kadınlar bir elin parmak sayısını geçmez ve hiçbir erkek bunu aşamaz. Geliştirdikleri ilişkiler de çoğunlukla hakimiyet ilişkileridir. Bir profesör sözüm ona bir erkeğin aynı anda iki kadın sevebileceğini ispatladığını söylüyor. Bunu sanki çok büyük bir buluşmuş gibi yansıtıyor. Oysa ben bütün kadınları sevmekten bahsediyorum. Profesörün görüşü, bireyciliğin ne kadar güçlü olduğunu gösteriyor. Seviyecek bütün kadınları sevmezsem, kendimi yetersiz görürüm. Düzeyim biraz böyledir.

‘APO’nun Ayetleri’ adlı küfürnamede, kadınları sevdiğim için suçlanıyorum. Bunu yazan **Selim Çürükkaya** bizim ilk grup faaliyetlerimize katıldığında, birbirlerine ısınmayan iki bölgemiz vardı: Bingöl kesiminden Sünni Zazalar ile Dersim kesiminden Alevi Kürtler birbirlerini kabul etmiyorlardı. Bizim grubumuz her iki yerden de insanları içine aldı. Buralardan bir kız ve bir erkek ilişki kurdular ve evlendiler. Düşman tarafından ikisi de tutuklandı. Tanıklar, “Bu ilişki için kırk defa düşmana yaltaklanabilecek

düzyeydiler” diyorlar. Tüm insanlarımız için olduğu gibi, bunlar için de ilişkinin parti ilişkisi, yurtseverlik ilişkisi, kadın ve erkek için de doğru bir ilişki olması gerektiğine inandık ve bu ilkeyi hep uygulamak istedik. Partinin militanları bağlanmayı temel değerlerde gerçekteştirsinler, o çok köhnenmiş bireyciliği aşsınlar dedik. Buna büyük tepki duyuyorlar ve “Parti bizi bizden çalıyorsa, bizi yabancılaştırıyor” diyorlar. Oysaki bu çok büyük bir yalandır. Bu iki kesimi birleştiren güç partidir. İkiyüzlülük yapan, ihanet eden ise kendisidir. Tüm kutsal değerleri çiğneyerek, parti sayesinde bireyciliklerini kurtarmaya çalışıyorlar.

Bunun biraz yürütücü gücü olduğunu bildiği için de, sözüm ona ‘APO’nun Ayetleri’ adında bir kitap çıkardı. Bunu çok önemli olduğu için değil de, çok kötü bir bireyciliğe örnek olsun diye belirtiyorum. Bir kadını da, bir erkeği de bazı temel duyguların içinde eritmeden, toplumsal ve ulusal kurtuluş amaçlarına, kurtuluş savaşına bağlamadan, onları kabul etmem imkânsızdır. Bu halk içinde ilk defa bunları gerçekteştirmeye çalışıyorum. Çünkü bu halka “Kedisine, köpeğine sahip çıkmak en yüce ilkedir” diye öğretilir. Karısına veya kocasına sahip olmak da sözüm ona en kutsal ilkedir. Oysaki ben bunu en büyük alçaklık olarak değerlendiririm. APO muhalifleri de bu nedenle ortaya çıkıyorlar.

Sevgide yücelmeyi yaşayamazlık edemem. Kadın cinsinin sorunlarına ilgi göstermemek ve bazı çözüm yolları üzerine yoğunlaşmamak, bana göre eksik bir devrimci olmak demektir. Çok ilginç bir duygudur; oldum olası kendimi asla bir koca gibi görmedim. Hiç kimseyi de ucuz bir kadın gibi görmek istemem. Böyle duyguları kendime yakıştıramıyorum. Bir güzelliği, herhangi güzel bir sözü, güzel bir eylemi, güzel bir estetik değeri olan ne varsa onu paylaşmak bende tutku derecesindedir. İşte ahlâk budur.

Özgür bir insan olduğum için, başkalarının benim hakkımda ne yazdıkları, ne söyledikleri umurumda bile değildir. Eskiden belki biraz korkardım, ama şimdi hiç korkmuyorum. Eskiden de korku vardı diyemeyiz, fazla gücüm olmadığı için açığa vurmazdım, ama şimdi açığa vuruyorum. İnsanlar sadece kendileri için değil, birbirleri için de yaşamayı bilmeliler. Birbirleri için yaşamayı bildikleri oranda, toplumsal gelişmeyi istedikleri kadar geliştirebilirler. Olağanüstü bir durum yaşıyoruz. Ne toplumun verili ilişkileriyle, ne de geleceğin gerçekteşecek düzeniyle yaşayabilirsiniz. şu anda eskinin olağanüstü hızla ayrıştığı, yeninin de belirtilen biçiminde kendini ortaya çıkardığı bir durumu yaşıyoruz. Burada her şey geçmiş bir yanıyla yıktığı kadar, geleceği yapmayı da esas alır; bunların dili olur ve bunun çarpışmasını yaşar. Kişiliklerinizde bunlar fazla anlaşılmış değildir. Siz hep olağanı yaşamak istiyorsunuz; olağanı yaşayamadınız mı, hayali olarak yaşamak istiyorsunuz. Yaşamamız ya çok hayalidir, ya da geçmişin çok olağan düzeyidir. Bu iki noktada kaybediyorsunuz. Olağanüstü dönemin yoğun tarzını kendinize bir türlü kabul ettirip özümsetemediniz. Sizde hayalcilikle sıradanlık iç içedir. İşte bu noktada zorlanıyorsunuz.

Oysa benim durumum çok farklıdır. Öykümüzü mutlaka iyi öğrenmelisiniz. Öykü, dikkate değerdir ve öğreticidir. Örneğin duygu düzeyimi incelemeniz çok önemlidir. O duygu düzeyinin çözömlenmesi bir ulusu yaratmaya götürdü. Sizin bu yönleriniz yoktur; ilişkilerinizdeki kölelik, çürümüşlük ve çirkinlik akıp gidiyor. Bunu kendiniz için sorun yapmıyorsunuz. Örneğin, ret ve kabul ölçüleriniz gelişmemiştir. Sizde kabul ve ret olayı karmakarışıktır; reddettiğiniz şeyi ertesi gün kabul edebiliyorsunuz. Bizde kabulün ve reddin giderek gelişmesi, ayrımın çok çok ilerlemesi söz konusudur. Bu ilişkide bile kabul ve ret uğruna büyük bir savaş yürütöldü. Her şey bir ajan oyunu değildi. Başlangıçtaki dürüstlük ve yurtseverlik sonuna kadardı, ilişkiyi kazanmak sonuna kadardı. Ama iki ters amaç vardı: Birisi amansız TC’nin ayağına götürmeye, diğeri amansız ondan kurtarmaya çalışıyordu. şüphesiz bu büyük bir çatışmaydı. Hiçbir duygu ilişkisi de, aşk da bunu kurtaramazdı. Zaten bu ilişkide, bu duygulanmada aşk ve bağlılık gelişmez; tersine, savaş gelişir. Burada duygular ve sevgiler kine ve öfkeye dönüşür, bağlılık zıtlığa dönüşür. Duygular ne kadar güçlüyse, o kadar da büyük savaşa dönüşür. Sonuç benim yaptığım gibi olur.

Devrim süreçleri büyük fikirler ve büyük duyguların hem yaşandığı, hem de çatıştığı süreçlerdir. Böyle olamayanlar sürekli kendilerini devrimin ayakları altında süröklenmiş hissediler ve yaşam onlar için daha da kötü olur. Ben devrimin gerçeğini belirtiyorum. Gücünüz varsa birlikte yürüyelim. Biz kolayı seçemeyiz. Kolayı, düz olanı yaşasaydım, bu mücadele bir gün ayakta kalabilir miydi? İyiliği ve güzelliği ölkede yüceltmeliyiz, orada yaşam gücüne kavuşturmalıyız. Devrim biraz bunun içindir.

Devrimde kendi erkeğinizi kendiniz yaratacaksınız. Erkeği nasıl yaratacaksınız? Her şeyden önce, kendinizi kadın olarak ne kadar yaratacaksınız? Kendini yaratmayan kadın, erkeği yaratmak şurada kalsın, ona kul köle olmaktan kendini sıyıramaz. Bu iş yoğunlaşma işidir ve bunun için çaba harcayacaksınız. Gençliğinizi biraz buna adayın. Bu konuda kendinizi donatın, silahlandırın. Erkeği ancak öyle dönüştürebilirsiniz. Ben nasıl kolay kadın beğenmiyorsam, sizler de kolay erkek beğenmeyin. Kolay kadın beğenseydim, tek bir değerli kadın ve Önderlik ölçüleri ortaya çıkmazdı. Sizler de biraz bunu kendiniz için esas alacaksınız. Kendine güvenen kadın, kendini iyi planlamalıdır. Sizdeki güzellik tahririni ve duygu yüceliğini geliştiriyorum. Sizi yiğitliğe çağırıyorum. Bu, sizin duygularınızı ve düşöncelerinizi alevlendiriyor. Belki içinizden birçok kahraman çıkar. Siz de bu yöntemi uygulayın. “Kölesi olduğum, nesi olduğum” dersiniz, baştan kaybetmiş olursunuz. Toplumda erkeklikle kast edilen nedir? Siz bu soruyu bile sormadan “benim taptığım erkek” diyorsanız, işiniz bitti demektir. Çünkü toplumdaki erkek, sizi bir haftada bitirecek olan erkektir. Onun için planlı olun, kendinizi kolay tutsak etmeyin.

Kendimi size kabul ettirmek için kendimi özene bezene hazırlıyorsam bunun bir nedeni vardır. Sizler de böyle olma konusunda iddialı olun. En kötü olan şey, ucuzca ve kölece bağlanmaktır. Sevgi ve yoldaşlık olmasın demiyorum. Kişiliğinizle ve kimliğinizle bu ilişkiyi, bunun için de kendinizi yaratın. Ne kadar etkileyici, planlı ve tedbirli olabilirsiniz, o kadar devrimcisiniz demektir. Yoksa “Ne kadar köleyiz, ne kadar erkeğimizin karısıyız” dediniz mi, devrimi geriletirsiniz. Onun için özgürlük zeminin, özgürlük ilkesinin değerini çok iyi bilin. Onun için geliştirdiğim çözümlemeleri ve partinin gücünü çok iyi değerlendirin; kendinizi yaratıcı yeteneklerinizle birleştirin. Erkekke belli bir düzeyi böylelikle yaratırsınız. Kendi erkeğinizi yaratın derken, bir erkeği kendinize göre yaratın demiyorum; kabul edilebilir erkeklik düzeyini yaratın diyorum. Bütün erkekleri biraz yaratın. Ben de hem erkeği, hem kadını yaratıyorum.

Güzel başlangıçlar yapıyor ve kesin geliyoruz. En önemlisi de, ilişkilerde gelişme var. Kadın denilince akla duygular ve sevgiler gelir. Ben bunu daha değişik boyutta ele alıyorum. Buna aşkın kurtuluşu dedim. Bunun ne anlama geldiğini bilmelisiniz. En önemlisi de, nasıl bir yaşam sorusuna kendi cephenizden son derece ayrıntılı cevaplarınız olmalıdır. Bunun üzerine yıllarca tartışabilirsiniz. Nasıl bir toplum, nasıl bir siyaset, nasıl bir ordu, nasıl bir duygu, nasıl özel veya genel ilişki, nasıl bir sevgi, nasıl beğeni, nasıl cinsellik? Bütün bu konuları tartışıp netliğe kavuşturabilirsiniz. Bu hem sizin hakkınız, hem de görevinizdir.

Konunun önemi tartışılmazdır. Kadın devrimi 21. yüzyılın konusudur. Eğer insanlık bundan sonra önemli bir çıkışı gerçekleştirecekse, bu derinliği kadın boyutunda yakalayacaktır. Biz en geriden gelen bir halk olduğumuz halde, bütün halklardan en ileride bir devrimi derinleştiriyoruz. Bu da bizim için kıvanç vericidir. Her tarihi devrim, başlangıçta zayıf ve az kişiyle bitip düşmüş topraklarda gelişir. Kürdistan Devrimi de biraz böyledir; ama bu devrim insanın muhtaç olduğu bazı temel değerleri de bünyesinde taşıyor. Bunun en önemli bir parçası da kadın devrimidir.

Zorluklarla karşı karşıya bulunduğunuzu, oldukça farklı ve olağanüstü yaşam koşullarının içinden geldiğinizi de biliyoruz. Ama kadın devrimi çok önemlidir, bir devrimin geleceği ve başarısı içindir. Bu temelde kadın konferanslarının da gelişeceğine inanıyorum. Bunun ulusal düzeydeki kongresi de biraz daha ilerlemeye yol açacaktır. Özgür Kadın Hareketi giderek gelişme sağlayacaktır. Sizin buradaki çalışmanız da bunun en önemli bir parçasıdır, hatta diğer devrimlere kaynaklık edecek bir içeriğe sahiptir. Bizim de buna ilgimiz hayli yüksektir.

Tüm bunlara dayanarak belirtiyorum ki, hem sağlam başlangıçlar yapıyoruz, hem de yolumuzun doğruluğundan eminiz. Mevcut düzeyimizle bile birbirimizi iyi anlıyoruz. Saygı ve sevgimiz eski dönemlere kıyasla oldukça gelişmiştir. Bunda ısrarlı olmalıyız. Bu bizi daha özgürce, eşitçe, en önemlisi de güzelce değerler yaratmaya ve paylaşmaya götürecektir. Devrim zaten bunu gerçekleştirme aracıdır. Buna şiddetle ihtiyacımız vardır. Benim devrimim, bu anlamda bir amaç devrimidir. Kadınlara köleliği değil özürlüğü, çirkinliği değil güzelliği, yanlış değil doğruyu hem gerçekleştirme, hem de paylaşma devrimidir.

9 Şubat 1995

KADININ OLDUĞU HER YER YAŞAM KAYNAĞIDIR

Parti ve ordu saflarında kadın katılımının gelişkin düzeyi göz önüne getirildiğinde, özellikle erkek ve kadın en geri yaşam biçimlerinin etkisini oldukça güçlü yaşadığında siyasallaşma zor gelişmektedir. Geleneksel yaklaşımların belirlediği ilişki yaklaşımları oldukça geriye çekmekte, özgürlük anlayışının gelişimine olumsuz yansımakta, böylelikle yoğun çalışmaların verimli geçmesini önlemektedir.

Parti içindeki yaşam konularında oldukça ilerleme kaydettik. Fakat halen ağır sorunları da yaşamaktayız. Biz, yaşamı özgür geliştirmek istiyoruz. İhtiyacın en çok bu konuda olduğu kanısındayım. Kadının devrimcileştirilmesinde dikkate alınması gerekenin özgür yaşam ortamı olduğuna inanıyorum. Kim ne derse desin, hangi gerekçeyle yaklaşırsa yaklaşsın, bize esasta gerekli olan, özgür yaşam ve özgür mücadele ortamıdır. Buna ciddi ihtiyaç vardır ve diğer tüm gelişmeler öncelikle böyle bir zemini yakalamaya bağlıdır. Ama benim görebildiğim, bunun anlaşamadığı ve değerinin takdir edilemediğidir. Bu da diğer bütün çalışmalara yansıyor. Şunu da vurgulamayım ki, gerçeğini tanımamak, savaş gibi ağır bir soruna çok yetersiz ve yanlış yaklaşmaya yol açar ki, en büyük zorlukları da böyle yaşarsınız.

Uzun süreden beri bu konuları çözümlemelerle kapsamlı tartışmaya açıp çözümledik; fakat bazı arkadaşlarımız halen bunun oldukça gerisinde düşünüyorlar. Kendimi tanıdığımdan beri bir özgürlük yaklaşımının nasıl gelişebileceğini örneklerle ortaya koydum. Neredeyse bu konuda herkes bir kara cahil gibidir. Zaten benim anlam veremediğim de budur. Biz her şeyi cinsler arası ilişkiye bağlayacak kadar budala değiliz ya da sağlıklı bir ilişki tarzının nasıl geliştirilmesi gerektiğini göz önüne getirmeyecek kadar yaşam dışı da olamayız. Yaşam ve ilişki gerçeğiniz tıkanmış ve oldukça büyük sıkıntılara yol açmıştır; bunu da reddeden yoktur.

Herkes çıkış yapmak, özgürlüğe ulaşmak istiyor. Fakat herkes bunun yolunu ve yöntemini tutturamıyor. Sorunlarınızın kaynağı böyle geliyor. Kişiliğinizin gelişmeyişi, dolayısıyla örgütün gelişmeyişi kaynağını buradan bulur. Biz kadını düşünemez, tartışamaz ve karar veremez konumda tutarsak, hiçbir özgürlük gelişmesi sağlıklı olamaz. Geleneksel kölelik özellikleriyle karıştırarak değerlendirmek istesek, yine de özgürlüğü gelişme ağır darbe yer. Bu anlamda sizin her şeyden önce özgürlük ihtiyacını iyi tespit etmeniz ve **nasıl yaşamalı** sorusunu kapsamlı sormanız gerekiyor. Ömrüm boyunca bu soruyu soruyordum, halen de bu soruyu sorup cevaplarını geliştirmek istiyorum. Ayıp olan sorunlarını örtbas etmektir, köleliğe sarılmaktır, onun kaprisli ve çirkin gölgesine sığınmaktır, kavrayışsızlıktır, kompleksli ve saygısız bir durumu yaşamaktır.

Hiç kimse bizim saygıdeğer ilişkilere ihtiyacımız olduğunu inkâr edemez. İlişkiler çok düşürülmüştür. Örgütsel ve siyasal değeri, saygı ve sevgi değeri yoktur; herkes istediği gibi değerlendiriyor ve kullanıyor. Açık söylemeliyim ki, durumu böyle olanlar hiçbir ciddi gelişmeyi yaşayamazlar. Önderlik gerçeğine dikkat ederseniz, bu konuda kendi yaşamında bir seviyededir. Kabul etme ve reddetme, muğlaklık durumunu netleştirme, saygısızlık ve sevgisizlik düzeyini ve yine çirkinliği aşma, güzelliği biraz geliştirme, bunun tarzını ve üslubunu yoğun yaşama, **nasıl yaşamalı** sorusuna bir cevap oluyor. Bütün bunları bir tarafa iterek, "Ben savaşçıyım, ben özgürlük istiyorum" diyemezsiniz. Veya bunun hiçbir gereğini yerine getirmeden, eskinin yanılığını

kişiliğini örgüt yetkilerine dayandırarak sürdürmek, tanrı kelamı gibi “Seni yargılıyorum, ayıplıyorum, kullanıyorum” demek, özgürlük mücadelesinden hiçbir şey anlamamak demektir. Bunu yaşıyorsunuz. Yaşama neden bu kadar basit yaklaştığınızı anlayamıyorum. Zaten yaşamı böyle inkâr ederek basit yaklaşanlar, savaşta da yaşamda da sapmış bir tip olarak olumsuz rol oynarlar.

Yaşamın kutsallığına anlam verebilmeliyiz. Kadın ile erkek gerçeğinde veya bu anlamda toplum gerçeğinde içine düşürülen muazzam seviyesizliği ve teneffüs edilemez ortamı bir kader gibi karşılamamalıyız. Buna karşı gerçek bir savaşın verilmesi gerektiğini bilmeliyiz. Savaşmasını bilmeyenlerin, inanarak ve kendini yorarak soylu bir mücadele vermeyenlerin, yaşamdan bir şey anlayacaklarını sanmıyorum.

Uzun süredir bu çalışmaların oldukça gerekli olduğunu ve başarıyla yürütüldüğünü belirtiyoruz. Bunu kavrama ve buna katılma da sizin görevinizdir. Yeni kadını, yeni insan tipini, onun kapsamlı yaşam planını siz de biraz anlayabilirsiniz. Her gün düzendekine benzer bir biçimde “Şu yerde şu kişi sorun çıkardı, ortaya skandal çıktı” denilmektedir. Bu söylemi kendi saflarımızda bir psikolojik savaş gibi yaşayan iyi niyetli arkadaşlarımız az değildir. Tam bir dedikodu kazanı biçiminde kaynatarak anlatmakta yarışıyorlar. Bu, bana oldukça basit geliyor. Biz o kadar zavallı, o kadar basit insanlar mıyız ki, ilişkilerde bu seviyesizliği yaşayalım? Gerçek biraz böyledir.

Benim sosyalist anlayışına göre, eğer kişiler özgürse, birbirlerine selam vermelerinden tutalım nasıl sevmeleri gerektiğine kadar, her şeyi en iyi tarzda yapabilirler. Eğer gerçekten sosyalistlerse yapabilirler. Sizi bitirecek bir kişiyle neden ilişki geliştiresiniz? Neymiş de, PKKliymiş, Parti Önderliğine sözüm ona çok benziyormuş! Bu ancak Yeşilçam artistlerinin durumuna benziyor. Eskiden insanlar birini sevdiğinde, “Bu filan artiste benziyor” diyorlardı; şimdi de “Önderliğe benziyor, onu taklit ediyor” deniliyor. Bu bir sevgi ölçüsü olamaz. Bu özellikle benim adıma yapılamaz.

Bizim geliştirmek istediğimiz bir hareket var. Kadın hareketi de bunun önemli bir parçasıdır. Çok açıkça belirtmeliyim ki, bu kadar kadının bir harekette toplanması zor bir olaydır ve bunun oldukça ciddi sorunları ve riskleri vardır. Kadın ordulaşması ciddi bir adımdır. Dikkat edilirse, halen normal sosyal yaşama giremiyoruz. Bunun nedenleri var. İhtiyaçlarımızı birbirimize söylemekle, ilişkiyi kaba bir biçimde halledemeyiz. Çünkü ortada çirkinlik var ve bu tamamen sömürgecilikten kaynaklanıyor. İnsanlar ve ilişkiler tanınmaz hale getirilmiştir. Kaba ilişkiden önce güzellik aranmalıdır. İlişkinin kabul edilir düzeyini arayalım. Bizim böylesi sorunlarımız var.

PKK yetkisine dayanarak feodaliteyi uygulamak, burjuvaziyi taklit etmek akıllılık değildir. Sosyalizme inanıyorsak, onun bir felsefesi, bir ilişki tarzı vardır; bir güzellik ve estetik anlayışı vardır. Öyle ki, bunlar olmaksızın sevgi olmaz, bunlar olmaksızın yeni tip gelişmez. Aile kızı veya aşiret çocuğu gibi, “Büyüğümüze bağlıyız” demekle hiçbir yere varamazsınız. Bu olsa olsa Barzani'nin ilişki tarzına benzer ve bunun nereye götürdüğünü de iyi biliyoruz. Biz bunları aşmak istiyoruz. Sosyalistler yaşama çok bağlı oldukları için savaşı göze alırlar. Bir Rus edebiyatçısı, “Biz özgür yaşamı çok sevdiğimiz için yirmi milyon insanı şehit verdik” diyor. Sovyet halkları II. Dünya Savaşında bu kadar şehit verdiler. Gayet tabii, savaşlar ancak özgürlük için kölelik düzenlerinin hakimlerine karşı verilir.

Artık bazı şeylere son vermenin zamanıdır. Bunlar nedir? Öncelikle içimizde kandırılacak erkek veya kadın olmamalıdır. Ucuz kullanılacak, üzerinde oyun oynanacak, çirkinleştirilecek, saygısızlık yapılacak tek bir kişi bile partimiz içinde kalmamalıdır. Her insanın saygıdeğer olduğunu artık bilmeliyiz. Kadının da saygıdeğer olduğunu artık kabul ettirebilmeliyiz. Tabii sizler bunu kendi çabalarınızla kabul ettireceksiniz. “Beni kullandı, oyaladı, kandırdı, etkiledi, gafil davrandım” gibi sözleri artık sarf etmemelisiniz. Bir kadının kendi yaşam ölçüleri olmalıdır. Zaten bunun için savaşa adım attınız.

Erkek egemenlikli dünyadan büyük zararlar görüyorsunuz. Elbette ki bunu düzelteceksiniz. Eğer böyle bir göreviniz olduğunu göz önüne getiremezseniz, size “Neden geldiniz?” derler. Erkekler de sizin adınıza devrim yapabilirler, hatta yük olduğunuzu da söyleyebilirler; o zaman eski yaşamınıza geri dönün. Eğer bunu kabul etmiyorsanız, rahatsız olduğunuz, sizin kişilik haklarınıza, yaşam eşitliğinize ve özgürlüğünüze ters gelen ne varsa onları bulup karşı koyun ve düzeltin. Bunu da babadan bekler gibi üstten beklemeyin, gereklerini kendiniz yerine getirin. Ben artık bundan kurtulmak, bu konuda partimizi de tamamen olgunlaştırmak istiyorum. Hiçbir erkek yetkilerine dayanarak, baskıyla veya çıkar temelinde kişiyi düşürmemeli veya buna fırsat vermemelidir. İlişkilerde yücelik olmazsa, babanız bile olsa ciddiye almayın. Hatta kocanız bile olsa, adamın dayatmaları özgür yaşam ilkelerimize aykırıysa, neden kabul edesiniz? “Gelenekler böyle, ben adamın malıymışım” gibi düğümleri de artık aşabilmeli, güzel değerleri paylaşmayı bilmeliyiz.

Sadece reddetme değil, kabul etme ölçülerimizi de geliştirmeliyiz. Ben bu konuda epeyce ölçü verdim. Siz dikkat etmiyorsunuz, ama bu ölçüler gerçekten önemlidir. Bir erkeğin bir kadını veya bir kadının bir erkeği kabul etmesi geleneksel ölçülerle veya yalnız güdülerle olmaz. Güdülerine yenik düşen birisi perişan olur. Temelde ilişkiyi güdüye bağlayan biri, ciddi bir sosyal gelişmeye yanaşamaz. Ancak hain olur, düşkün olur, serseri olur veya bedbaht olur. Zaten yaşadığımız toplumsal gerçeklik de budur. Bu konuda bizde düşmana hizmet etmeyen bir yaşamı aşan tek bir kişi bile neredeyse yoktur. Hepinizden halen endişe duyuyoruz. Birbirlerini nasıl aldatacaklar veya aldatılacaklar, kadınlığını nasıl kullanacaklar? Erkekler yetkilerini bu konuda nasıl istismar edecek? Bunu düşündükçe insan ürküyor. Oysaki bu çok doğal olmalıydı, ilişkiler son derece güçlendirici olmalıydı.

İlişki denince, hemen kaba cinsel ilişkiyi anlamayın. İlişki kapsamlı bir birlikteliği, sevgiyi, insanların birbirleri hakkındaki düşüncelerini ifade eder. Yani sosyal ve siyasal anlamda ilişkiden bahsediyoruz. Kaba cinsel ilişki, üzerinde çok konuşulacak bir olay değildir. Oysa bunu da değerlendiremiyorsunuz. Bu konularda da çözümlenme geliştirdik. Her şeyden önce bu konuyu bir tabu olarak değerlendirmemek gerekir dedik. Aslında bu konuları da bilimsel işledik. Bugün en değme arkadaşımızda bile cinsellik müthiş bir olaydır veya neredeyse yaşamının felsefesidir. Oysa bunu çok doğal değerlendirmek gerekiyor. Doğal derken, bu ekmek yemeye veya su içmeye benzer demiyorum, ama anlamı da bilinmelidir. Kendi cinsinin başınıza bela olmamalıdır. Bu

doğal bir olaydır. Cinsin erkek ve kadın olması bir suç değildir. Doğal olan, daha sonra son derece doğa karşıtı bir biçimde ele alınıyor, suçlama konusu yapılıyor, “Neden bu duruma düştüm” deniliyor. Sanki kadın olmak suçmuş gibi ele almaktan tutalım, her türlü yanlışlığın malzemesiymiş gibi kullanılmaya ilişkin anlayışlara kadar gidilebiliyor. Bu, tam bir kara cehalettir. Bu konularda kendimizi tanımaya ihtiyacımız var. Cinsin sorunlarını cins çözümler. Bir özne olun, aktif bir taraf olun. İstenildiği gibi kullanılan bir nesne veya bir obje olmayın. Cinsiniz, cinsiyetiniz başınıza bela olmuşsa, bunun sömürgecilikle ve geri toplumsal yapıyla ilişkisi vardır. Bunlar da savaş sorunlarıdır. Sizin cinsinizi sizin başınıza bela eden bir sömürgecilik düzeniyse, köhnenmiş toplumsal yapıya, o zaman bunları çözün, bunları yıkın. Bu da sizde yeni devrimci kişiliği gerekli kılar.

Biz bu konuları kapsamlı çözümlerken, ilerlemeye de oldukça yol açıyoruz. Benim hepimizle bu kadar gelişkin ilişkilerim var. Bu da kötü bir şey değildir. Kadın hayranları geliştirmek, kadınlara biraz yaşam yolu açmak kötü müdür? Görüyorsunuz ki, mücadelede az çok bilinç kazanıyor, hatta ruhsal gelişmeyi sağlıyorsunuz. Bu daha iyidir. Kompleksler içinde boğulmuş bir kadın olmak neye yarar? Bu konularda partiye yük olmamalısınız. Bilinçli ve aydınlıklı bir kişi olmadan, parti içinde bir sülale, bir aile kızı gibi kalmamaz. Ben buna hiç değer vermem. Çoğunuz yaşamı kavramaktan acizsiniz. Kompleksli, sanki sahibini bekleyen tarzda karşımızda duramazsınız. Ben bu tür yaklaşımları küçültücü olarak değerlendiriyorum. Ne namuslu kadın, ne de namuslu erkek böyle olabilir. Zaten biz bu yüzden kaybediyoruz. Kaldı ki, birbirimizi bulduğumuzda hemen düşkün olacak kadar zayıf da değiliz. Bu da bir direnmedir. Biz savaş ordusunda birleşmeye söz verdik. Bunun saygınlığına gölge düşüremeyiz. “Birbirlerini alıp kaçtılar, kara sevda temelinde birbirlerini aldattılar” gibi yaklaşımlar size yakışmaz. Sevgimizin böyle daraltılmasına müsaade edemeyiz. Yurt, toprak, özgürlük, parti ve yoldaşlık sevgilerimizin çok yüksek değerinde esas alınması gerektiği açıktır. Böyle yüce değerlere ulaşmadan, kara sevdalardan nasıl bahsedilebilir?

Maalesef bazılarında halen bunu görüyoruz. İçinizde böyle kompleksler varsa atın. Unutmayın ki, kendinizi eylemle yaratıyorsunuz. Unutmayın ki, sevdanız toprağadır, özgürlüğüdür, yoldaşlığıdır, hatta kendinizdir. Neden en saygı duyulur kişilik olunmasın? Bu kesin görevimizdir. Ben saygısız yaşayamam, ne bir kimsenin bana, ne de benim başkasına saygısız bir durumu dayatmam söz konusu olabilir. Bu konuda muazzam görevlerimiz var. Çok açıkça belirtmeliyim ki, erkekleri bu konuda uygun duruma getirmeniz için büyük bir savaşım vermelisiniz. Başka tür cins nasıl kurtulacak? Kurtarmalık bir konumda olursanız, kendiniz kaybedersiniz. Ben bunu doğru bulmuyorum. Örgüte, yetkiye, bir ağabeye, hatta ben bile olsam bana dayanarak sağlıklı bir özgür yaşamın gelişiğine de inanmıyorum.

Yoldaşların şiddetle birbirlerine ihtiyaçları vardır. Dikkat ederseniz, çözümlenelerde, yüce ilişki yoldaşlık ilişkisidir denilmiştir. Bize anadan, babadan, eşten, dosttan, aşktan daha fazla gerekli olan yoldaşlık ilişkileridir. Öncelikle bunu esas almalıyız. Sağlam yoldaşlıkları olmayan kişiliklerin ilişkileri beş para etmez. Ama kadın bir gerçekliktir, cinsellik bir gerçekliktir. Eşitlik ve özgürlük de bizde bir ilkedir. Bütün bunların uygun bir tarzda anlam bulmasını bilmeliyiz. Kendi ulusumuzu ve toplumsal özgürlüğümüzü yaratıyoruz, bunun gerçekleşeceğine de inanıyoruz. Ben kalkıp da sizin gibi zavallı ve gelişmemiş bir kızla neden kendimi tatmin edeyim? Ben acaba şu kıızı nasıl değerlendirip yüceltmek gerekir, bu kıızı müthiş geliştirmem gerekir derim. Ama bazıları, “Şu kıızı kullanmam, düşürmem, seviyesizleştirmem gerekir” diyorlar. Bunları da siz tanıyacaksınız. Beni bile her gün doğru anlayın diyorum. İlişki ölçülerinde iyilik ve güzellik görüyorsanız onunla olun. Sizi kendim için kullanıyorsam, açıkça buna karşı çıkın. Bana, “Yoldaş, şu konularda bir eksiklik ve yanlışlık var” deyin. Bunu cesur söyleyene benim her zaman saygım var, bunu herkese ve her yerde söyleyin.

Bir erkek geliyor, “Kızım gel, şu konuda senin hakkında şunu duydum” diyor. Kadının kocası ve babası bile olsa, kadına böyle hitap etmez. Siz de tıptış tıptış gidiyorsunuz ve “Yöneticimiz böyle diyormuş” diyorsunuz. Ben bile böyle yöneticilik yapmam. Bir genç kızla böyle seviyesiz konuşmam, hele yoldaş ise bunu asla yapmam. Ama adam sözde komutandır, siz de o yaşadığımız düzenin işbirlikçi kıızı gibi hemen buna alıştırmışsınız. Kayıtsız şartsız erkeğe bağlanıyorsunuz. Bu, eski Kürtlüktür, geleneksel yaklaşımdır. Bu kadar değeri bu yüzden kaybettiğinizi ve özgücünüzü geliştirmedığınızı biliyoruz. Bunun sorumlusu kendinzsiniz.

En kötüsü de bu tipler gücü benden alıyorlar; “Parti Önderliği de böyle düşünür, böyle yapar” diyorlar. Adam her türlü ilişkiyi kendi malı mülkü gibi kullanabiliyor, böyle düşünebiliyor. Bu konuda cahil olan sizsiniz. Parti Önderliğinin böyle olmadığını düşünmelisiniz. Birileri benim adıma hareket ettiğinde, ‘Sen kimsin?’ diyebilmelisiniz. Hatta PKK adına böyle dayatmalarda veya sözüm ona böyle yaklaşımlarda bulundu mu sorgulayın; özellikle kişisel olarak yaşamınızı etkilediği zaman hesap sorun. Kişilerin örgüt yetkisine dayanarak benim bile yönelemeyeceğim başkalarının yaşamları konusunda müdahalede bulunmaya hakları yoktur. Olsa olsa köleler bunu böyle kabul eder. Bu konuda hepimizi olukça geri buluyorum. Kaldı ki, yaşamı da paylaşmayı bilmiyorsunuz. Katılımı doğru beceremediğiniz gibi, bir selamdan tutalım, ciddi bir duygu ilişkisine kadar benimsetme ve paylaşma olayı yoktur. Hemen karasevda, hemen birbirine kölece bağlanma oluyor. Bu, çok tehlikeli bir durumdur. Önderlik devrimi bu konuda özellikle büyük önem ifade ediyor. Eğer bir kadının kaptislerine yenik düşseydim, ulus olmaktan çıkmıştık, bir adım bile atamazdık. Hatta kaba klasik erkek ölçülerine bağlı olsaydım, yine gelişemezdim. Özgür yaşam konusunda ısrar ettim, çok büyük savaş verdim ve siz kadınlar yaratıldınız. Bunu küçümsemeyin, çünkü bu hiç kolay gelişmemiştir.

Bu konuda verdiğimiz savaştan hiçbir arkadaşımızın haberi bile yoktur. Belki elli yıl sonra bunun hakkında çok iyi değerlendirmeler yapılır. Ama bunlar yaşamsaldır, bu aşamada da yaşamın tek doğru gelişim yoludur. Yaşamı tartışmada Önderlik çalışmalarını değerlendirmek kadar, onun dışında da yaşanamayacağını bilmek gerekiyor. Bizim özgürlük çabalarımız olmazsa, kimse sizi burada yaşatamaz, rahat özgürleşsinler diye mücadelede tutmaz. Erkekler bir yolunu bulup kesinlikle sizi kendi egemenlikleri ve etkileri altına alırlar. Sizi biraz yaşatırlar, ama bunu daha çok üzerinizde klasik egemenliklerini sürdürmek için yaparlar. Kaldı ki, erkeğimizin de bir kadını yaşatmaya gücü yoktur. Bir erkeğin, bir kadını özgür yaşatmak bir yana, herhangi sağlıklı bir fiziki yaşatmaya bile gücü yetmez. Bunu doğru değerlendirmeniz gerekir. Sanki paşa babanız yanınızdaymış gibi

yaklaşım gösteriyorsunuz. Bu yanlıştır, erkeğe böyle güvenilmez. Erkek belki de zavallıdır, size verebileceği fazla bir şeyi yoktur. “PKKlidir, Önderlik gibidir” demekle ancak kendinizi kandırırsınız.

Olur olmaz her şeyi çocukça niyetlerinize, kadın duygusallığınızla karşılamayın. Önderlik tarzımız olmazsa, kadın özgürlüğü konusunda dağları bir yana bırakın, hemen her alanda ancak “Şu kadın filan kişininindir” denilen temelde adımların sahibi olabilirsiniz. Acaba bu iyi bir şey midir? İsterseniz hepinizi birilerine mülkleştirerek bağlayalım. Acaba bu çok şeyi kaybettirmez mi? Neyi hal ettik ki, birbirimize bağlanalım? Geçmişte ben de çok saftım, bağlandım. Sonra baktım ki, ne halkım, ne ülkem, ne kişiliğim kalıyor; hiçbir şeyim kalmıyor, hepsi elimden gidiyor. Biraz akıllı olduğum için bundan ders çıkardım. Bu hepiniz için geçerlidir. Sadece bilinçli ajanlar bunu yapmazlar. Bu konuda ağırlıklı olarak birçok kişinin durumu objektif ajanlık gibidir, hatta ondan daha tehlikelidir. Zorbela kendimi korudum, az daha kaybediyordum. Benim gibi biri bu durumu yaşadıkdan sonra, siz nasıl dayanacaksınız? Bunlar size kolay geldiği için büyüyemiyorsunuz, basit kalıyorsunuz. Oysaki tek başınıza bile olduğunuz yerlerde güçlü bir yaşamı dayatan güç olabilmelisiniz. Kızlara ne oldu, acaba gelişmeyi köstekliyorlar mı, sorun kaynağı mıdır diye sürekli endişeleniyoruz. Oysa tersi söz konusu olmalıydı. Kadının olduğu yer bir yaşam kaynağıdır sözü geçerli olmalıdır.

Mücadelesi Verilmeyen Yaşamın Bir Anlamı Yoktur

Özgür ve savaştan kadının olduğu yerde güçlenme vardır, canlılık vardır, cesaret vardır. Ama bizde neredeyse kadın bela olarak görülüyor. Bu doğru değildir ve erkek yaklaşımının bir sonucudur. ‘Bir birliği ağırlaştırmak istiyorsan, kadını o birliğe vermek yeterlidir’ gibi çarpık bir anlayış var. Tam tersine, bir birliği daha iyi savaştırmak istiyorsan, bir kadın birliği de yanında olmalıdır görüşü doğrudurken, bunu bir türlü kimse anlamak istemiyor. Aslında kadını özgür savaş birliklerinde görmemek, ona bu hakkı vermemek sınıf savaşı gibi bir şeydir. Tabii bu hak verilmedi mi, siyasal, askeri ve sosyal güç de verilmez. Onlara göre kadın, savaşı güçlendiren değil de, erkekliklerine tabi olmasını bilen varlıktır. Erkeğin bu beklentisi veya geleneksel yaklaşımı nedeniyle kadınlara öyle tutuluyorlar. Kadın birliğinizin adeta kendisi buna yol açıyor, erkeklerin bu iddiasına neredeyse geçerlilik kazandırıyor. “Biz yük olduk, ruh hastası olduk, başa bela olduk” diyorlar. Aslında bu, kadına hakarettir, saygısızlıktır.

Halbuki tersi değerlendirilmelidir veya “Erkekler neden ağırlık konusu teşkil etmiyor, erkekler neden ruh hastası değildir?” diye sorgulamak gerekir. Bu, cesaretle sorgulanmalıdır. Ruh hastalığı neden hep kadınlarda gelişmiş olsun? Bu bir dayatmadır. Tabii gücünüz olmadığı için bunu çözemiyorsunuz. Bunun sonucunda karşılıklı reddetmeler ve tepkiler gelişiyor. Bu, anlamsız bir savaş tarzıdır. Şu anda saflarımızda kadın ilişkilerinde tam bir anlamsızlık hüküm sürüyor. Bu, birbirlerini hiçleştirme, zorlama ve seviyesizleştirme savaşıdır. Kadınlara nasıl yaşanılacağını kanıtlamak istiyorum. Bu kez de “Parti Önderliği kızlarla nasıl yaşıyor” deniliyor. İş, MİT’in yürüttüğü psikolojik savaşa kadar getiriliyor. Oysaki kadınlara nasıl yaşanabileceğini kanıtlamak önemlidir. Ama bazıları hemen bizi taklit ediyor; “Parti Önderliği de yanında kadın bulundurmuyor mu?” diyorlar. Ben yanımda kadın bulunduruyorum, ama ben bu kadınlara destanlar yarattım. Benim yanımda yetişen kızların yüzlercesi birer kahramandır. Tarih sayfalarında bunlar kanıtlanmıştı.

Sözde yöneticilerimiz ve komutanlarımız kadını mahvetmişler, çirkinleştirmişler, nefes alamaz duruma getirmişlerdir. Görülmesi gereken budur. Eğer birisi Önderliği esas almak istiyorsa, Önderliği kendi şahsında örnek alsın. Her kadın bir yaşam öznesidir; eğer entrikacı ve iflah olmazın teki değilse, çok güçlü bir yaşam gücüdür. Taklitçiler çıkmış, “Biz de Parti Önderliği gibi olacağız, kadınlara yaşayacağız” diyorlar. Benim nasıl yaşadığımı biliyor musunuz, bunu hiç incelediniz mi? Ölçülerim nelerdir? Bir kadının kölece kendisini dayatmasını, çirkinliğini veya çekiciliğini sıkı sıkıya değerlendirmeden, kadınlara hiç kolay yaşayabilir miyim? Benim ölçülerim var. Fakat bazıları fırsat bulur bulmaz, kölece birbirlerini kullanıp atıyorlar. Bu bizim en lanetli gerçeğimizdir. Birbirini hiç tanımadan, birbiriyle nasıl yürünüleceğini bilmeden, yıllardır sözüm ona birlikte yaşıyorlar. Bizim aileler böyle değil midir? Karı-koca ilişkisinde ilk evlilik günlerinde karasevdaları vardır, bir iki hafta sonra bu sevdanın hepsi tükenir. Biz bu yaşama isyan etmeliyiz. Bu en tehlikeli durumdur ve bunu yaşamayan aile yoktur.

Önderlik bu konuda inanılmaz bir mücadele yürütüyor. Bu mücadele nedir? En güzel ilişki gelişebilmeli veya insanlar son derece yaşamsal yaklaşmalılar. Nasıl bir yaşam gücü olabileceklerini iyi bilmeliler. Bu saha büyük bir önderlik mücadelesiyle yaratıldı. Diğer sahalarda neden fazla gelişemiyorsunuz? Otoritem ve olanaklarım çok büyüktür, neredeyse bir devlet gibiyim, bir sultan gibi de yaşayabilirim. Ama bu konuda büyük bir sosyalist mücadele veriyorum. Seçkin bir sosyalist örnek teşkil edilmesi için, bu işlerde çok sıkı eleyip sıkı dokuyorum. Erkeklerde de, kadınlarda da müthiş ölçüler geliştiriyorum. Ucuz kadını da, basit erkeği de kabul etmem. Bu, örgüt anlayışında açıktır. Önünüze ölçüler koyuyorum. Bu ölçüleri tutturamayanların yüzüne bile bakmayız. Fakat ölçüler geliştikçe, bir hoş gelişinden tutalım iyi bir yoldaşlık sevgisine kadar ilişkilerin en yücesini geliştiririz. Böyle ölçüler ve yaklaşımlar insanı kesinlikle geliştirir. Yoksa klasik tabirle “Nasıl karasevdayla bağlandı, fırsat bulduk, birbirimizi kullandık” demek seviyesizliktir.

Savaşı verilmeyen bir yaşamın anlamı yoktur. Hangi çabalar ve yaklaşımların ürünü olduğunuzu bile bilmiyorsunuz. O zaman aldattırılmaz, aldatılırsınız. Sonuç, siyasette bir bitiş, komlodur. Ayrıca hepinizin yaşamı geliştirme gibi çok ciddi bir sorunu vardır. Kendinizi bile unutmuşsunuz. PKK Önderliğinde benim gibi biri olmasa, kim bilir ne hallere düşürülürsünüz. Bunun birçok örneğini de gördük. İyi tanıdığım bazı provokatörler vardı, bütün ihtiyaçlarını ben karşılıyordum, onlar da “Bizi güzel yaşatabiliyor” diyorlardı. Ama örgütün dışına taşmışlar, savaşa ve bir halkın yaşamsal umuduyla oynamışlar, bunun farkında bile değiller. Ve böylece kaçan kaçana bir durum yaşanıyor. Bunlar önemlidir, bunları inceleyebilmelisiniz.

Herkesin gücü yetmeyebilir, ama iddialı olanlar bu konuda sorunun çözüm yolunu kendileri için gündemleştirebilirler, hatalardan alıkoyabilmek için birbirlerini eğitebilirler. Benim de gücüm sınırlıdır, her şey benden beklenilemez. Benim sizin için yapacağım şey emniyetinizi sağlamaktır, yetişmeniz için ortam hazırlamaktır. Her şeyi benden beklemeniz abartmalı bir

yaklaşımıdır. Benim bir çocuk heyecanıyla halen sizlerle ilişkilerde nasıl yol aldığımı göz önüne getirirseniz, bu yaşlarda bu ortamların kıymetini iyi bilirsiniz.

Özgürlüğün gerekli olduğuna inanıyorum, ama sizin yaşadıklarınızı da yaşam olarak değerlendirmiyorum, hatta bundan sıkılıyorum. Bu, benim için bir işkencedir. Geleneksel olarak yaşanan aile biçimi ve değer ilişkilerin hepsi böyledir. Hepinizin gelişmesi gerekir ki, bizden saygı ve sevgi bulabilesiniz. Ben zorla veya kendimi kandırarak sevmem; kendimi böyle sevdirtmeye de izin vermem. Ben derken, bir ulusu kastediyorum, ulusal ölçülerden bahsediyorum. Ulusal ölçü söz konusu olunca, bütün halk çapında sevgi kaynağı olmayı anlayacaksınız. Bu bizde olmadığı için, herkes bir sorumsuzluk deryasıdır. Herkeste 'ailem, çocuğum, karım, kocam, varım yoğun' felsefesi vardır. Ulusallıkla, halk iradesiyle veya özgür halkla bağdaştırılamayacak olan da budur. Herkes bu kadar bencil olursa ulus olunamaz, dolayısıyla halk da sizi sevmez. Halk sizi sevmezse, bir bireyin malısınız, onun kurbanısınız. Bunu da kimse inkâr edemez. Siz militanlar olarak bir ulusun göz bebeği olmak zorundasınız. Böyle bir göreviniz var. Sizler evde kalmış kızlar değilsiniz veya özgürlük adına kendini bilmezinki de değilsiniz. Siz halkımıza özgürlüğü aşılayabilecek, onun savaşımını çok yönlü verebilecek görev militanlarıdır. Bu güzel bir çalışmadır. Gerekirse bütün ömrünüzü buna adayın. İnsan bundan sıkıntı duymaz, çünkü bunun dışında her şey aşâğılık ve rezilcedir.

Bu yaşma rağmen, halen bıkkın usanmadan özgür yaşamın tutkusuna kapılıyorum. Neden böyle yapmayayım, neden kendimi körelteyim? Unutmayın ki, çoğunuzun böyle çekici bir yanı yoktur. Aslında hepimize yüksek değer biçmek ve oldukça sevilir duruma getirmek istiyorum, ama siz bunu önlüyorsunuz. Sizin savaşınız silah çok sıkılmakla başarılmayacak; bu savaşın yaşamın nasılına vereceğiniz karşılıkla kazanılacaktır. Elinizdeki gerçek silah böyle değerlendirilmelidir. Fakat bundan haberiniz bile yoktur. Ben bile kendimi evde kalan bir erkek olarak görmemek için büyük çaba yürütüyorum. Bu halk, bu kadınlar neden beni beğeniyor? Çünkü ölçülere çok dikkat ediyorum. Bütün hareketlerim ideolojik, siyasal, örgütsel ve eylemseldir. Bunların hepsi beğeni düzeyini yaratmak içindir. Halkın önderi olmak başka nasıl olabilir? Diken gibi kendimi batırarak, kokuşmuş bir tip ve bir despot gibi kendimi dayatarak önder olabilir miyim? Dikkat ederseniz, en güçlü özelliklerim kendimde birleştirilerek halkın içinde yürüyebiliyorum. Siz kadınlar için de etkileyici birisi olabilmek için nasıl hareket ediyorum? Kadınları etkileyebilmeliyim, çünkü insan başka türlü önder olunamaz. Bastırarak ve köleliğiniz temelinde sizi kullanarak önder olmak ancak despotların, feodallerin ve ağaların yapacağı bir iştir.

Bazı erkek arkadaşlarımızın dayanılmaz ve katlanılmaz birçok özelliği var, ama siz bunun farkında bile değilsiniz. "Ben PKKli değil miyim? Beni herkes kabul etmek zorunda" diyorlar ve siz de kabul ediyorsunuz. Oysa beni bile kabul etmemeniz gerektiğini de belirttim, hatta bana eleştirel yaklaşım dedim. Derin bir anlamı olduğu için bunu belirttim. Sınırlı bir çirkinliği bile kabul etseniz, bu ulusa ve devrime zarar verir. Ayrıca sizi de kolay beğenmem. Bu, yalvarmakla, ağlayıp sızlamakla olmaz. Bu bir ulusal sorundur. Ulusal ölçülerini tutturmayan, öyle kolay kabul görmez.

Yıllardır savaştığım bazı tipler var. Ben bu temelde önderlik olayını geliştirdim. Müthiş bir yaşam gücü haline gelmediğiniz müddetçe, kolay kolay benden sınıf geçemezsiniz. Belki siz bunları şimdiye kadar hiç bilmiyordunuz. Ama Önderlik budur. Önderlik böyle olduğuna göre, parti de böyle olacaktır. Eskiden kız ve erkek birbirlerini kabul ederken, hiçbir ulusal, hatta estetik ölçü yoktu. "Buldu parayı, aldım karımı" yaklaşımı vardı. Yaşam burada nasıl kaydediliyor? O yaşantıda özgürlük yoktur; orada para pula satılma, güce ve puta tapınma vardır. Bu yaşantıdan her türlü çirkinlik çıkar. Siz düne kadar bunu kabul ediyordunuz. Hatta şimdi bile ölçülerinizin ne kadar sağlam geliştiğini bilemeyiz. İlişki ve sevgi deniliyor; oysa bunlar zor işlerdir. Keşke sevmesini bilen iki militanımız olsaydı diyorum.

Bunların ilişkiden kastettikleri, partiye arkadan hançeri vurmaktır; provokasyona getirmek, bozgunculuk yapmak, kaçmak, hastalığı geliştirmektir. Bu ilişki değil, en değme ajanın yapamayacağı olumsuzluktur. İlişki deyince hep bunu anlıyorlar. Neden ilişkileri yüceltmiyor, neden etrafını güçlendirmiyor, neden savaşın hizmetinde değil? Bunları soran bile yoktur. Kadın-erkek ilişkisi deyince akla ilk gelen, birbirini kullanmak ve partiye ihanet etmek oluyor. Ben hasretle, acaba nasıl bir ilişki tarzı gelişecek ve nasıl savaşın hizmetinde olacak diye bekliyorum. "Mutlaka birbirimizi kölece bağlayacağız" anlayışına karşı savaş yürütüyorum. Bence bu savaş yerindedir ve oldukça da gereklidir.

Ben bir savaşçıyım. Bu ulus içinde de kolay ilişki, kolay kadın ve kolay erkek kabul etmem. Savaşı sürdüreceğim. Geçmişte en suçlu birisi bile olsanız, eğer dürüstçe bir başlangıç yapar ve son derece inandırıcı olmayı başarabilirseniz kazanırsınız. En kötü duruma bile düşmüş olsanız bile, yine de geçmişinizden korkmayın. Düzen duygularınız ve kişiliğinizle oynamıştır. Ama burası bir özgürlük alanıdır; insanımızı yeniden ve güzelce yaratma iddiasındadır. Bence doğru olan da budur. Zaten geçmişi temiz olan kadını ve erkeğimizi yok denecek kadar azdır.

Erkekler sizden daha çok düşmüşlerdir, onların da fazla yetenekleri yoktur; onlar da kendilerini yeniden yaratmalıydılar. Buna ihtiyaç var. Mevcut erkeklik düzeyini biliyoruz. Karının erkeği veya düşmanın doğru dürüst uşağı bile olamayacak bir erkek söz konusudur. Bu erkeği ne yapalım? Siz kadınlar bu tür erkekleri ne yapacaksınız? Erkekler şu avantajı yakalamışlar: "Bu zavallı kadınları bin bir minnetle kabul ediyoruz" diyorlar. Oysaki tersi doğrudur. Baskıcı, çözümsüz ve eziyet vermekten başka orijinalitesi olmayan Kürt erkeğini olduğu gibi nasıl kabul ediyorsunuz? Şu anda benim düşünebileceğim en zor şey, böyle bir ilişkinin olduğu gibi kabul edilmesidir. Belki işkencelere dayanılır, ama buna dayanılmaz. Ama siz bunu kabul ediyorsunuz, bu nedenle de kaybediyorsunuz. Bu erkeğin neyine güveniyorsunuz? Bu erkek size ne verebilir? Ne sevgisi, ne savaşı, ne de bir başarısı var, yani zavallının tekidir. O zaman bu erkeğe neden bu kadar bağlanıyorsunuz? Bana bile fazla bel bağlamayın diyorum. Benim bile sizi yaşatacak fazla gücüm yoktur. Sadece sınırlı yoldaşlık imkânlarım vardır. Durum buyken, sizi serbest bıraksak, kendi kendinizi nasıl kandıracağınızı kestirmek zordur. Özgürlük hayalleriniz, hesabı kitabı hiç belli olmayan nedenlerle biter.

Başarılarım rağmen, ben hala tatmin olmuyorum. Bu iş insanı yaratma işidir. Bir erkeği de, bir kadın için belki sizden daha fazla uygunsuz buluyorum. Bu çok önemlidir. Bunu kabul etmek demek, bir ulusa en büyük belayı dayatmak demektir. Adam sizi

parti adına kullanıyorsa ve siz de bunu kabul ediyorsanız, kendi kendinizi mahvettiniz demektir. Onun için ilişkilerde çok hassas olacağız. Burada gerçek bir savaş yaşanıyor. Savaşın en anlamlısını burada yürütüyorsunuz. Bunu hiç basite almamalısınız. Biz şerefi savaşla elde edeceğiz. Kadın onuru savaşla kazanılacaktır ve ben bunu çok değerli buluyorum. Hatta bu olgu temel savaş gerekçenizdir. Onursuz kişilik neye yarar? Ciddiye alınmayan kişilik hazin bir durumu yaşıyor. Kadınlar da, kızlar da bu konularda saygınlığı ve onuru yakalamalıdır. Bunun üzerinde büyük bir önemle duruyoruz. Kadının olduğu yerde daha güçlü gelişmeler olur, yaşam zenginleşir. Kadının olmadığı yerde, yaşam zenginliğini ve canlılığını kaybeder. Bu ilkeyi egemen kılacağız. Ayrıca kadının olduğu yerde parti güven kazanır ilkesine de işlerlik kazandıracaktır. Zayıflığın değil soyluluğun geliştiği bir kadın birlikteliğinden bahsetmeliyiz.

Çok değerli şehitlerimiz var. Kendilerine gereken destek sunulmadığı için, fiziksel zorluklar ve diğer yetersizlikler nedeniyle hak etmedikleri biçimde şehit düştüler. Onların anısı için kendi cephenizde meşaleyi daha da gür yakarak bu özgürlük savaşımına karşılık vermelisiniz. Çok sayıda böyle şehit var. Belki çoğunun adı bile unutulacak. Kesinlikle unutulmaması gereken kahramanca bir yürüyüşün sahibi olan bu şehitlerimizi bilincimize ve ruhumuza kazımalıyız. Ben onları sıradan bir birey olarak görmüyorum. Hepsine de çok yüksek bir biçimde sahip çıkılması gerektiğini belirtiyorum. Bu konuda iyi bir anma ve değerleri açığa çıkarma çalışmasını yürütmeliyiz. Şehit düşenler içerisinde çok sayıda kadın ve gencecik kızlar var. Onların hepsinin öyküsünü yazabilmeliyiz. Hepiniz onların amansız yaşatıcısı olmalısınız.

Nasıl yaşanması gerektiğinin en aktif bir tarafı olarak kadını sürekli dillendireceğiz. Sanıyorum çok güçlü bir yaşam niteliğine de ulaşacağız. Ulaştığımız mevcut düzeyi bile yeterli bulmuyoruz. Kendine oldukça güvenen, mücadele değeri yüksek kişilikler ve onların birlikleriyle ilişki toplamı olacağız. Ben hiçbir zaman bu çalışmalardan bıkmadım. Kadın çalışmalarından bıkmaz. Bunun istismar edilmemesi ve bununla oynanmaması için de çok ilkeli olmalı ve pratikte uyanık hareket etmelisiniz. Biz olsak da olmasak da, yüksek çabalarla bu kutsal cevabı vermelisiniz.

Size ekme ve sudan daha fazla gerekli olan, bu özgürlük mücadelesi, onun kutsal anlamı ve savaşçılığıdır. Gerisi bana fazla anlamlı gelmiyor. Sizi birey olarak mutlu edebiliriz; sizin için iyi giyecekler, iyi yataklar, iyi yiyecekler de hazırlayabiliriz. Ama bütün bunlar bana anlamlı gelmiyor. Oldum olası bunlara itibar etmedim. Benim itibar ettiğim, kölelik düzeyinin aşılarak özgürlük düzeyinin gelişmesidir. Bu bana altından daha değerli geldiği için, bu temelde bir uğraşmayı tutkuyla sürdürmeye devam ediyorum. Bana göre ihtiyacımız en çok da bunadır. Sıcağı veya soğuğu bile vız gelir, hatta bireysel endişelerin de hiçbir anlamı olamaz. Çünkü bu, savaşların en kutsalıdır. Mutlaka bir ütopyadan bahsedilecekse, bu en değerli ütopyadır. Buna neden bağlanmalıyım? Şimdiye kadar bunun ortaya çıkardığı değerlerin herkes üzerindeki ezici etkisini gördük. Ne diye bunun daha fazlasını yapmalıyım? Ben bile büyük çözümü buldum. Ne diye bunu daha da genelleştirip derinleştirmeyelim? Güzel insanlarımızı yaratıyoruz; daha fazla tutkuyla sarılıp neden zaferi kesinleştirmeyelim?

Sizi unuttuğumuzu veya size yetersiz yaklaştığımızı düşünmemelisiniz. Aynı biçimde sizler de bizi ne çok abartılı, ne de çok yüzeysel değerlendirmelisiniz. Bu çalışmaların değerli olması için oldukça özen gösteriyorum. “Bizi anlamadı, görmedi, değerlendirmedim” gibi bir yüzeyselliğe kapılmayın. Daha iyi bir ilerlemenin imkânlarını sürekli göz önüne getiriyorum. İşler zordur, bu konuda gelişmeler adeta iğneyle kuyu kazar gibi oluyor. Gençlik enerjinizi kesinlikle yerinde kullanın. Yalnız günlük yaşam için değil, yaşamın fethedici bir gücü olmak için, ömür boyunca ve tam özgürlüğe kadar hem kendinizi buna yetkili görün, hem de mutlak başarılması gereken görevlerin sahibi olarak değerlendirin.

Bu çalışmaları ortaya çıkarmakla halkımızın belki de en çok ihtiyaç duyduğu bir gelişmeyi ortaya çıkardım. Neden bundan vazgeçeyim? Sizler, çok köhnenmiş yaşam kurallarını yıkıyorsunuz. Tam bir özgürlük yaşamı yoktur, zaten birden bu yaşamın bulunacağını sanacak kadar gafil de olamayız. İntikam almamız gereken korkunç bir düşman, gerici bir dünyamız var. İntikamımızı almadan, nasıl severiz, savaşmadan da intikamımızı nasıl alırız? Düşmanını tanımadan, ona karşı savaşım vermeden, birbirinizin yüzüne bakmanız bile ayıptır. Savaştıkça sevmeye gücümün geliştiğini her zaman söyledim. Savaş vermeseydim, savaş verip de başarısaydım, tek birinizin yüzüne bile bakacak halim olmazdı. Doğrusu da budur. Savaşı ve savaşta başarısız olmanın yüzüne bile bakılmaz.

Savaşı kaba anlamda anlamayın. Bir kişinin kendini eğitmesi de, bir örgütsel ilişki de savaştır. Savaş yoğun olarak sosyal alanda verilir. Kadın konusunda bu böyledir. Bütün bu konulardaki gelişmeleriniz, bizi yaşama bağlayacak olan en özlü savaştır. Bu yaşama kadar savaşmaktan bıkmadığıma göre, siz neden bıkacaksınız? Büyük bir dirayetle üzerinde durduğumuza göre, siz neden durmayacaksınız? Doğru olanın bu olduğu, gelişmenin de bu temelde sağlandığı anlaşılmıştır. Güzellikler bu temelde iyi ortaya çıkmaktadır. Biz yaşamı oldukça anlamlı kılıyoruz. Bunu zedeletmeyin. Hiç kimse, benim adıma, PKK adına ahkâm kesmesin; anlamadan kendi ön yargılarını konuşurmasın. Siz de her şeye bilinçli ve iradeli katılın. Örgüt disiplini, kişinin bilinc ve irade gerçeğinden vazgeçmesi anlamına gelmez. Tam tersine, güçlendirmesi anlamına gelir. Yaşam bizde yoğunlaşmış bir yaşamdır. Bu ortamların da en kapsamlı savaş ortamı olduğunu rahatlıkla belirtebilirim. Siz burada yaşamıyor, savaşıyorsunuz. Hem de en zor savaşı veriyorsunuz. Yüz yılların sizi yenilgiye götüren nesi varsa onunla hesaplaşıyor, yaşama doğru katabilecek nesi varsa onun gücünü de kazanıyorsunuz. Bu en belirleyici savaştır.

Bu temelde yaklaşırsak, aşamayacağımız bir zorluk yoktur. O zaman sıkıntılarımızı ve acılarımızı da kesin olarak güce dönüştürürüz. Böylesi bir yaşamı geliştirmekten gurur duyuyorum. Soylu ilişkiyi ortaya çıkarmak, onurlu bir yaşam düzeyi geliştirmek, kadın konusunda da yiğit ve değerli kadını ortaya çıkarmak: İşte benim için de sevda budur. Yine namuslu bir Kürt erkeği yaratabilmek bende bir tutkudur, bir sevdadır. Adeta bıkmadan, usanmadan, gece gündüz bunun için boğuşuyorum. Bu konuda mutlaka Önderliği anlayabilmelisiniz. Bütün bu savaş, bu eğitim, bu örgütlenme şerefli ve onurlu yaşamı kurtarmak içindir. Madem yaşam elimden alınmış, o zaman ben de onun kazanma savaşını vermeliyim; onun vatan, özgürlük, parti ve kişilik savaşımını vermeliyim. Bunu anlamayanlara öfkeleniyorum. Hele hele bu savaşımı düşürenleri, yozlaştıranları ve yenilgiye

uğratanları hiç affedemiyorum. Bize neden daha büyük sevgiler gerekmesin, neden layık olmasın? Yüce yoldaşlığın gelişkin biçimleri neden olmasın? Çok bilinçli ve çelikten daha sağlam iradeler neden ortaya çıkmasın? Yaşamı bütün çarpıcılığıyla neden yansıtmayasınız? Engeller varsa, bunları aşmak için savaş ne güne duruyor?

Sevgiyi, hatta aşkı yaratın. Bunlar zor işlerdir, ama imkânsız işler değildir. Aşk bize bir efsane gibi gelmemelidir. Aşkı yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline getirmeliyiz. Ama soyluca, ama büyük bir gurur duyarak getirmeliyiz. Cinsimizden gurur duymalıyız, ama bu gurur duyma soylu değerlere bağlı olmayı bilerek olmalıdır.

Bizim sizlere sunabileceğimiz tek değerli çalışma özgürlük çalışmasıdır. Anam benden yıllarca birkaç metre bez istedi, ama ben almadım. Buna karşılık müthiş bir savaşımı sizin özgürlüğünüz için veriyorum. Çünkü bunu değerli buluyorum. Sizin de biraz bizi anlama ve takip etme gücünüz varsa, bu özgürlüğü değerlendirmelisiniz. Bağlılığınız ve duyarlılığınız özgürlük çalışmalarına olmalıdır. Başta değerli kadın şehitlerimizin yaşamlarının anlamını bu temelde daha da derinleştireceğiz ve bağlılığımızın gereklerini mutlaka yerine getireceğiz.

8 Aralık 1995

GERÇEKLEŞMİŞ KADIN MİLİTANLIĞI EN GELİŞKİN DEVRİM DEĞERİDİR

Kadın özgürlüğünde geline aşama, açığa çıkan sorunlar, devrimci yaklaşımın derinleştirilmesi ve '96 yılının başlarında derinleştirerek sürdürdüğümüz kadro çalışmaları, kadın özgürlük savaşçıların gelişimlerini de şiddetle etkilemektedir. Özgürlüğü yakalamaya özen gösteriyor ve devrimin kadın gerçeğini çözmesine önem veriyoruz. Bunu oldukça değerli buluyoruz ve bundan hiç korkmuyoruz. Kadın gerçeğinin tartışılması, alabildiğine bir başkaldırı, bilinç ve özgür irade bizim için her zaman önemlidir. Ne kadar cesur olursak, devrimimizin o kadar özgürlük devrimi olacağına inanıyoruz. Partinin düşüncesi oldukça gelişmiştir. Kadın özgürlüğü pratiğinde de gelişmeler küçümsenemez boyutlara ulaşmıştır. Önderlik gerçeğiyle bağlantı içerisinde bu daha da somut kılınmaya çalışılmaktadır. Zihinlerinizi meşgul eden yaşam sorunlarınızı, sorun gibi kendini dayatan hususları cesaretle ele alabiliriz. Devrimciler topluluğu her şeyden önce düşüncede güçlü olmayı bilmelidir. Her zaman belirttiğimiz gibi, kadın ne kadar özgürleşirse, genel özgürleşme de o kadar olur. Kendi özgürlük düzeyimizi kadının özgürlük düzeyiyle bağlantılı kılıyoruz.

Teorik hususları bir kez daha tekrarlamak yerine, yaşam tarzınıza yönelik açıklığa kavuşturulması gereken hususlara ağırlık verilebilir. İkiyüzlülük ve bastırılmışlık her zaman ikiz kardeşler ve kişiliğin gelişmesini değil, gelişmemesini beraberinde getirirler. Aydınlanmış kadın, düşüncesi gelişmiş ve iradesi pekişmiş kişilik her zaman yaşamın geliştirici ve savaşçı gücüdür. Burada kadın kimliğine kesin bir biçim kazandırmak istiyoruz. Şanıma yaraşan da budur. Bu konudaki iddiayı güçlü kadın militanlarını yetiştirerek kanıtlayabiliriz. Bu kadar çabanın karşılığı ise, yıkılmaz kadın militanlarını yaratmak olmalıdır. Nasıl özgürleşmiş kadın en değerli yaşam gücü ise, bastırılmış ve problemlili kadın da o kadar yaşamın baş belasıdır. Şansınızı yaşam gücünü kazanmış kadın temelinde kullanmalısınız. Bu her şeyden daha değerlidir.

Kadının özgür örgütlenmesine ve güç haline gelmesine yüksek değer biçiyoruz. Kadın ordulaşması boşuna söylenen bir laf değildir. Değer yargılarıyla, temel moral değerleriyle, örgüt gücüyle, hatta yaşam planıyla kadın ordulaşması en dönüştürücü toplumsal bir güçtür. Kadının daha şimdiden tutsaklıktan çekilmesi büyük bir gelişmedir. Özgürlük ordusunun gelişiminden, kendi kimliğini ve kendi gücünü ortaya koymasından hiç çekinmemek gerekir. Bir kadına yapılan haksız, geri yaklaşımın bütün kadınlara yapıldığı sonuna kadar anlaşılmalıdır. Her kadın militan özgür kadın kişiliği ve gücünün yetkin bir temsilcisi olmayı bilmelidir. Nasıl ki ülkesi ve halkının özgürlük mücadelesinde gerektiğinde bilerek hayatını veriyorsa, kendi özgürlüğü için de hayatını ortaya koymasını ve bu konuda da ilkeli olmasını bilmeli, bireysel kurtuluşun mümkün olmadığını görmelidir.

Hemcinsinin toptan kurtuluşunu gözetmeyen, tam tersine bundan kaçınan bir kadının, sahte ve oportünist bir kadın olduğu görülmelidir. Kadın militanlığında gözetilmesi gereken temel tutum, cinsin topyekün kurtuluşuna gösterilen ilgi ve çabada görülmelidir. Bireysel kaçış, kurtuluş yolundaki halklar için nasıl mümkün değilse, kadın için de mümkün değildir. Bu bireycilik mutlaka aşılmalıdır. Anlayışta, pratikte ve örgütlenmede bir kadın gücünün olduğunu kesinlikle kanıtlayabilmeliyiz. Bir kadına haksız yaklaşıldığında toptan ayağa kalkmak gerektiğini düşünecek kadar sorumluluğunuzu gelişkin kılmalısınız. Temel kurtuluş değerlerini hiç kimseye çığnetmemelisiniz. Bu konuda son derece ilkeli, uyanık ve sorumlu hareket etmelisiniz. Net düşünceleriniz kadar, yerinde ve keskin davranışlarınız, yanlışlıklar ve hatalı yaklaşımlar karşısında kendini çekinmeden göstermelidir.

Değerlendirmelerimizde kadın anlayışımız önemle ortaya konuldu. Önderlik gerçeğinde de etki ve etkilenme tüm yönleriyle, mücadele tarihimiz boyunca örneklerle gösterilmeye çalışıldı. Partimiz iddialı bir yaklaşımı yalnız Kürdistan somutu için değil, evrensel ölçülerde sürdürmeye çalışıyor. Bu konuda da kendinize güvenmeli, enternasyonal olmanın öncülüğünü görebilmelisiniz. Devrimci halkımızın dikkat çekici uyanışı kadar, kadının ondan da daha anlamlı uyanışına, uluslararası ölçüleri bile etkileyecek düzeyde anlam verebilmeliyiz. Önemle vurguluyoruz ki, gerçekleşmiş kadın militanlığı, en gelişkin devrim değeri, silahı ve örgüt gücüdür. Bu konuda ne kadar mesafe alırsanız, devrime o kadar hizmet etmiş olursunuz. Kadınlığını özgürleştirmeyen, köle kadın özellikleriyle saflarımızda bulunan, en büyük kötülüğü kendisine ve partiye yapıyor demektir.

Saflarımızda biçimde devrimci, özde köle olanları açığa çıkartmalı ve içinde barındırmamalısınız. Gerçek devrimci ölçüleri temsil etmeyen bir kişi aramızda yaşam hakkı bulmamalıdır. Kadınlığını ve onurunu özgürleşme temelinde yakalayamayan her

zaman sahtekârdır ve devrime zarar verir. Yine erkek yaklaşımlarına da kendi özgürlük ölçülerinizi, eşitliğinizi, hatta moral ve güzellik anlayışınızı göz önüne getirmeden asla boyun eğmemeli ve dayatılanlara karşı sonuna kadar ilkeli davranabilmelisiniz. Bu konudaki savaşımın boş sözlerden ibaret olmadığını, pratik militanlık düzeyinizde günlük yaşamda kanıtlayabilmelisiniz. Kadının özgür kişiliğinin nasıl etkileyici ve dönüştürücü olduğunu adım başı gösterebilmelisiniz. Her erkek, özgür kadından çok şey öğrenmek zorunda olduğunu mutlaka hissetmelidir. Bu gücü mutlaka göstermelisiniz. Günlük yaşamda ahbap çavuş ilişkilerinden uzak durmalısınız.

Önderlik gerçeğinde bir yaşam planı nasıl gerçekleştiriliyorsa, her militanın da özgür yaşam planı sürekli gelişim halinde olmalıdır. Plansız bir gününüz bile olmamalıdır. Burada kaba anlamda savaş planından bahsetmiyoruz; ruhsal, moral, günlük yaşam planlarından bahsediyoruz. Yaşam sorunu, her bakımdan kabul edilir bir cevabı kişiliğinizde bulmalıdır. Dıştan etkilenmeyle ve dayatmalarla değil, kendi iradenizin ve ruhunuzun istediği yaşamı ısrarla savunabilmelisiniz. Yaşama saygıyı en güçlü bir biçimde ifade etmeyi bilebilmelisiniz. Sanıldığından daha fazla ilkeli yaşayabilen bir kadın değerlidir. Duygularına esir düşen, ahbap çavuşça yönü fazla belli olmayan ilişkilerden kendini alıkoymayan, ruhunu terbiye etmeyen ve kendini kolay ele veren kadın düşmeye mahkûmdur. Kolay seven, kolay sevgi bekleyen kadın da sıradanlaşmaya ve alçalmaya mahkûmdur.

Zor da olsa, gerçek bir özgürlük savaşımının gerekli olduğuna inanmak kadar, bunun gereğini günlük olarak yaşamalısınız. Kadının saflardaki varlığının değerli ve kutsal olduğunu, hiç de ağırlık teşkil etmediğini, tam tersine güç verdiğini tüm davranışlarınızda ciddiyetle göstermelisiniz. Egemenlerin toplumda olduğu kadar saflarda da kadını değersiz görme anlayışını, devrimci pratiğinizle yıkmalısınız. Ne kadar gerekli olduğunuzu kanıtlayabilmelisiniz. Burada önemli olan bilinçli yaklaşımın ısrarla sürdürülmesidir.

Kadının düşünsel, ruhsal ve fiziksel gelişimine gösterdiğimiz çabalar giderek anlam bulduğu gibi, bu çabaların asıl bundan sonra kendini somut bir örgütlenmeye ve kadın gücüne dönüştüreceğini vurgulamalıyız. Sadece başlangıç için iyi bir aşama sağlanmıştır. Yürüme ve başarıma her zamankinden daha fazla imkân dahiline girmiştir. Eğer mutluluk aranacaksa, o da bu özgürleşme imkânının elde edilmesidir. Buna oldukça inanıyoruz ve yüksek değer biçiyoruz. Kadın konusunda bu düzeyin yakalanmasından mutluyum. Ağır sorun teşkil eden kadın köleliğini ve bunun yaşam üzerindeki tehdidini kırmakta, özgürlük yolunu biraz açmakta oldukça güçlendiğimi belirtebilirim. Son yıllardaki açılım biraz da kadını yaklaşımdaki özgürleşmeyle bağlantılıdır. Şuna her zaman dikkat ettik: Hem geleneksel ve mülk anlayışıyla oldukça bağlantılı namus ve moral anlayışına takılmamakla, hem de özgürlük ilişkisi adı altında kendi güdülerini basitçe tatmine özgürlük diye karşılık veren tutuma düşmemekle çok önemli bir gelişmeyi sağladığımıza eminim. İki yönlü sürdürdüğümüz savaş, gerek kendi kişiliğimizde, gerekse parti içinde özgür kadın ve özgür erkek düzeyini ortaya çıkarmıştır. Bu zordu, ama yapılması gereken önemli bir işti. Kendiliğinden bu düzeyi yakalamadınız; çok zorlu bir Önderlik savaşımıyla bu mevcut gelişmeye ve bu başlangıca ulaştık.

Halkın ulusal kurtuluşu kadar kadının sosyal kurtuluşu da en önemli bir gelişme ve kazanım olarak kendini gösteriyor. Özgürleşen kadın ortamında her zaman güçlü olduğumuzu gördük. Bunun yanında özgürleşmemiş ve eski yaşamın oldukça bunaltıcı kişilikleriyle karşılaştığımızda da kendimizi sıkıntılı bulduk. Halen tüm hassasiyetimizle, yaşayabileceğimiz özgür kadın ortamını geliştirmeye çalışıyoruz. Bunun çok önemli, yaşamın en temel bir koşulu olduğuna kesinlikle inanıyoruz. Çok özelleşmiş kadın-erkek ilişkisi yerine, cinsin genel kurtuluşunu, cinslerin özgürleşmiş genel ilişkilerini geliştirmekle doğruyu yaptığımız açıktır. Bu konuda zorlanma da olsa, parti içinde özellikle örgütsel tutumların gelişmiş olması önemlidir. Her ne kadar engel varsa da, halen bazıları bir türlü bunu kabul etmek istemiyorlarsa da, aslında bunun en rahatlatıcı bir neden olduğunu görebilmelisiniz.

Özgürleşmemiş ve açıklığa kavuşmamış ilişkiler, her zaman köleliği ve eski toplumu yaşatır. Önderlik gerçeğimizde bu anlamda yürütülen savaş, yüzlerce kadın şehidini ortaya çıkararak, binlerce kişiyle kadın ordulaşmasına yol açarak, en geri Kürt insanından -kadından serhildanlar yaratarak, kendini dikkat çekici bir biçimde ortaya koymuştur. Bunun çok değerli bir gelişme olduğunu dost da, düşman da görmüştür. Eksikliklerimiz olabilir; ama önemli olan, binlerce kadın militanın ve savaşçısının ortaya çıkmış olmasıdır. İstedığımız gibi yaşamayabiliriz, fakat umutlu olmanın bu kadar geliştiği bir aşamada bireysel sıkıntıların da aşılacağı açıktır. Genel kurtuluş umudu geliştikçe, bireysel problemlerin de daha anlamlı aşılacağı kesindir.

Hiç kimse sübjektif niyetleriyle kurtuluş beklememelidir. Bu benim için de geçerlidir ve çok açıktır. Daha fazla yapmayı, geliştirmeyi isteriz ki, bu temelde çabamız da yoğundur. Gelecek, daha güçlü kadın militanlarını, onların örgütlenmesini, yaşama aktif katılımını ve gerçek ahlâkın da bu gelişmeyle sıkı sıkıya bağlantılı olduğunu gösterecektir. Yaşam için çok gerekli olan doğru bir sevginin de bu gelişmeyle bağlantılı ve hızlı bir biçimde bizi saracağı kesindir. Sevgi savaşımının da bu özgürlüğün bir meyvesi olacağı açıktır. Özgürleşen kadının etrafında bunun yoğun bir biçimde gelişeceği muhakkaktır. Bunun dışında bir sevgi ve saygıdan fazla söz edilemeyeceğini belirttik. Sevgisiz yaşam olmaz, ama bu gerçek bir savaşımın kazanıldıkça gerçekleşebilir. Savaşımımızla vatani ve özgürlüğü nasıl kazanıyorsak, bunun çiçeklenmesi de sevgi savaşımının daha özgün çabalarıyla gelişecektir.

Önderlik Gerçeğinde Sevgi Zafer Yürüyüşüdür

İçinizde soğukluk, katılık ve hastalık geliştiği zaman, bu sadece sizin cinsinizi kaybettiğinizi, sevgi devrimini unuttuğunuzu kanıtlar. Düşmanın sevgide gerçekleştirdiği katliamı siz kendinizde temsil etmişsiniz, çabuk düşmüşsünüz, kendinizi bırakmışsınız ve çirkin kalmışsınız. Gerillada nasıl darbe yediyeniz ve sebepsiz birçok zarara uğradıysanız, sevgi yönünde de büyük darbeler aldınız, bunu partiye ve yoldaşığa vurdunuz. Önderlik de savaşıyor, ama Önderlikte sevgi büyüktür, hiç eksilmiyor, aksine artıyor. Katılık gerçekleşmiyor, sıcaklık daha da çoğalıyor. Oysa siz sevgi adı altında ya kötülüğe teslim oluyorsunuz, ya da kaçırıyorsunuz. Aranızda aşk sahibi bir kişi bile yoktur. Aşk nedir bilmiyorsunuz, o zaman tabii katılaacaksınız. Belki de siz ayaktaki ölülersiniz. Bende neden büyük bir aşk var? Aşk neden bir gün ihmal etmedim? Çünkü sizin gibi ayaktaki bir ölü

değilim. Bu nedenle halkımıza, ÷lkemize, bütün insanımıza saygım var. Bizi soğutan ve ayakta öldüren düşmana karşı olduğum için bir yaşam sahibiyim. Ama siz katılmışsınız, sevgi adı altında kurduğunuz ilişkiler sonucunda kaçıyorsunuz, hain oluyorsunuz.

Ben bunun için bu işi yapıyor ve bu savaşı gerçekleştiriyorum. Eğer saygınız ve gücünüz varsa, siz de sevgi sahibi olabilirsiniz. Şimdiye kadar kuvvetiniz yoktu, bunun için hem kendinize hem de çevrenize zarar verdiniz. Ne kadar militan savaşçı olursanız, sürekliliği de o kadar yaşarsınız. Yine bu da özgürlük düzeyini güçlü bir biçimde yakalamakla mümkündür. Bireysel aşktan kurtulmak kolay değildir. Ben bile çok zorlu bir savaşla bireysel aşktan kurtuldum. Belki siz henüz kurtulamamışsınız. Bundan kurtulmak çok zorlu bir savaş ister. Cinsin, cinslerin yaşam sorununa yüksek ilgi duyar, tüm bunları da devrimin diğer görevleriyle iç içe götürebilirseniz, sorunlarınıza cevap verebilirsiniz.

Fakat bu düzeyi yakalamak da oldukça zordur. Özgür yaşam planını geliştirmek kolay değildir; bu konuda belirleyici olan azminizdir. İstemleriniz ne kadar güçlüyse, bu süreklilik o kadar güçlü olur. Basit olana ve bireyselliğe ne kadar takılmazsanız, sürekliliği o kadar kazanırsınız. Sorunların karmaşıklığına ne kadar göğüs gererseniz, bıkip usanmadan ne kadar çaba gösterirseniz, o kadar sürekli bir sevgi savaşçısı olursunuz. Önderlik, sevgi savaşında nasıl ilerliyor? Bu, tarihte belki eşine ender rastlanan bir yaklaşımdır, bir savaştır. Özellikle birçok komutanımız Önderlik gerçeği adı altında birtakım yaklaşımlarda bulunuyor. Örneğin, “Önderliğin sevgi ilişkisi böyledir, bizde sevgi yasaklanmamıştır, sevgi önemlidir, biz de sevgi ilişkisi geliştirebiliriz” diyorlar. Önderliği ağızlarına aldıklarında, size bunları dayattıklarında, kendilerine Önderliğin kadın özgürlüğü için yürüttüğü savaşı hatırlatmalı, kadın özgürlüğü uğruna teorik ve pratik olarak gösterdiği çabayı öne sürmeliydiniz. “Sen kadın özgürlüğü konusunda ne yaptın? Savaştığın kadar savaşılabilsin, özgün olarak benim için sen ne yaptın, beni tanıyor musun, sevecek bir durumda mıyım?” Sizin bu soruları sormanız gerekiyordu.

Safsınız veya kölesiniz. Örneğin, içinizden biri tek taraflı bir dayatmayla beni sevse, ben kendimi savunabilirim. Çünkü ölçülerim var. Bu ölçülerime uymayan kadın kendini bana dayatamaz. Bu sizler için de geçerlidir. Ölçülerinize uymuyorsa, elinizin tersiyle itersiniz. O kadar kölesiniz ki, bazı komutanlar kof bir örgüt gücünü veya yetkisini kullanarak, Önderlik adına “Gel seni seveyim” diyor. Feodaller bile böyle yapmıyorlar. Bu durumda sizin ne kadar geri olduğunuz ortaya çıkıyor. Sevginin kanunları var. Siz o komutana “Sevginin kanunları var, sevgi savaşımını nerede verdin?” diyeceksiniz. Ayrıca sevgi için güzellik ölçülerinizi ortaya koymalı, “Beni gerçekten sevebilir misin, sevgi için neler gereklidir?” diye sormalısınız. Oysa siz, bu soruların hiç birini yöneltmiyorsunuz. Daha da sonra ya zavallılaşıyorsunuz, ya da boyun eğerek teslim oluyorsunuz.

Önderliği böyle ağzına almak oldukça aşağılık bir durumdur. Önderliğin en zor geliştirdiği çaba sevgi çabasıdır ve bu dillere destandır. Bu nasıl böyle kullanılıyor ve siz bu kullanılmaya karşı nasıl cevapsız kalıyorsunuz? Keşke sizi sevebilselerdi, keşke bir değeriniz olsaydı, bir şey demezdim. Eminim ki, bu komutanlar, savaşın verdiği başarısızlık duygusunu sizlerde tatmin etmek istiyorlar. Örgüt ve savaş görevini yerine getirmeyenlerle sevgiyi paylaşmak bir yana, örgüt içinde birliği bile paylaşmayacağım ve onlarla sürekli savaşıcağım. Komutan görevinde ve savaşında başarısız, hatta kaçış psikolojisini yaşıyor, kendisinin bu zayıflıklarını köle kadında tatmin etmek istiyorsa, bu kesinlikle namussuzluktur. Bu, Önderliğin sevgi anlayışıyla yüz seksen derece terstir. Ne yazık ki, hiçbir bayan militanımız, bu yönlü cesur bir çıkışı gösterememiştir. Hep boynunuzu bükmüşsünüz veya bunalıp son derece problemlı bir kişilik haline gelmişsiniz.

Önderlik gerçeğinde sevgi bir zafer, bir başarı yürüyüşüdür. Başarısız olanların geliştirdiği sevgi ilişkisinin Önderlikle hiçbir alakası yoktur. Bu konuda cesur bir çıkışı geliştiremeyişiniz, sizin için bir yüz karasıdır. Hatta nazlanarak kendinizi kadınca bir konumda tutmanız, yüce özgürlük kişiliğinden büyük taviz vermedir. Bütün bunları yaşadınız ve kendi içinizde büzüldünüz. Tabii ki bütün bunlar sizi zorlar. Bütün bunların yaşanmasında kendinizi sorumlu görmelisiniz. PKK’de hiç kimse zorla sevgiyi dayatamaz. PKK’de kadın da silahlıdır; silahı patlatabilirsiniz, “Seni sevmiyorum, hiç hoşuma gitmiyorsun” diyebilirsiniz. Bunları belirtmenize rağmen, eğer bir komutan size saldırdıysa, o zaman Önderliği sorumlu tutabilirsiniz. Ama boyun eğmişseniz, Önderlik ne yapsın? Ha köy ağasına, ha PKK’deki sahte komutana teslim olmuşsunuz, her ikisinin birbirinden hiçbir farkı yoktur. Bunun sorumluluğunu Önderlikte, örgütte aramayın, kendinizde ve kendi köleliğinizde arayın. Komutanları dizginleyemem; bazı komutanlar güdülerini için en değme ajandan daha da tehlikeli olabilirler. Özellikle savaşın verdiği yenilgi psikolojisi onları çok daha tehlikeli yapabilir. Zayıf komutanlar intikamını biraz da kadın köleliğiyle almak isteyebilirler. Bu nedenle Önderlik çözümlerini dikkatle özümseyebilmeli, beklenti içinde de olmamalısınız. Özgürlük savaşımınızı vererek kendinizi kabul edilebilir duruma getirmelisiniz.

Savaştığımız kadar sevebilirsiniz, hatta savaşıp başarabildiğiniz kadar sevme hakkınız doğar. Savaşı başaramayanın da fazla sevgisi olamaz. İdeolojik, politik ve askeri alanlarda gelişme sağlarsanız, yaşamın sevgi boyutu gelişir. Bunları anlamamış olmanız, buna göre tavır geliştiremeyişiniz önemli bir eksikliğinizi. Sevgi kişiliğinin gelişmesi için zorlamalı, sevmeyi hak eden bir militan kişiliği yansıtmalısınız. Böyle olursa, herkes size saygı duyar ve kölece dayatmalarda bulunamaz. Önderlik çözümlerinde bu hususlar önemli oranda aydınlatılmıştır. Nasıl oluyor da bir komutan bunları size dayatıyor? Buna anlam vermekte zorlanıyorum. Kaldı ki, sevginin komutanlıkla bir ilgisi yoktur. Komutan olundu diye sevgi kendiliğinden doğmaz. Sevginin apayrı bir estetik yanı vardır. Kaba güçle sevgiyi karıştırmamalıyız. Kaba güç daha çok boyun eğmeyi, bu da sevgisizliği, yani köleliği doğurur. Çirkinsem, sevecek durumda değilsem, sırf Önderlik yetkim var diye beni kabul etmemelisiniz. Ama sevebilecek durumdaysam da, müthiş sevebilmelisiniz.

Önderler gerçekten halk önderleriyse, müthiş sevgi kaynağıdır. Ben kendimi size zorla sevdirebilir miyim? Sevmeyi hak etmişsem, elbette ki seveceksiniz. Çok iyi biliyorum ki, eğer başarısız biri olsaydım bir yatalak olurum. Kimse bana bir merhaba vermez, nasılsın bile demezdi. Yaşamın yakıcı pratiğinden bunu çok iyi biliyorum. Ne kadar adım, ünüm olsa da, kadınlar yüzüme bile bakmazdı. Bizim komutanlar işte bunu esas almalı. Sevilen militan, sevilen Önderlik kimdir, nasıl bu duruma gelmiştir?

Hatta size sözüm ona sevgiyi dayatmadan önce, siz ona sevgiyle yaklaşmayı bilmelisiniz. Bu hususlar aydınlatılmıştır. Umarım ki, Önderliksel gelişmeye herkes saygıyla anlam verir ve yaşama geçirir.

Aşk savaşı çok ter dökmeyi ister. Bundan ne korkun, ne de ucuz hayallere kapılın. Aşk kadını olmayı büyük bir sorun olarak önünüze koymayı bilin. Fakat düşüren birçok kişi var, bunların tuzağına düşmeyin. Eskiden özgürlük tanrıçası kavramını boşuna çıkarmamışlar. Maalesef şimdi onlar yoktur, ama biz bunu geliştirmek zorundayız. Belki şu anda bu konuları cesurca tartışamazsınız, ama Önderlik bu konuda gereken ivmeyi ve cesareti vermiştir, daha da hız kazanabilir ve cesur yaklaşabilirsiniz. Bazı tipler benim çabalarımın ürünü olan kadın ortamına gidiyor, çok kurnazca onları kullanabiliyorlar. Beni nasıl böyle kullanabilirler? Ben özgür kadınları büyük bir savaşla geliştirmeye çalışıyorum, onlar ise kullanıyorlar. Bunlar hırsızların ve namussuzların en tehlikelileridir. Sizlere el koymak isteyebilirler, “Önderlik böyle yapıyor” diyebilirler. Ben hiçbir zaman onların yaptığı gibi yapmıyorum. Benim sevgim olağanüstü boyutludur. Bir kızın nasıl sevebileceğini çok büyük bir savaşla ele alıyorum ve bunun dışında sevmem. Benim gibi sevebilselerdi, bu ülke cennete döner ve kadınların hepsi melek olurdu.

Bunlar neden sizi aldatıyorlar? Neden kendinizi bu kadar teslim ediyorsunuz? Benim ilişkilerim değerli kadını ortaya çıkarmıştır. Hiçbir şey yapmayan erkek, benim adıma sizlere nasıl böyle talip olabiliyor ve siz de bunun karşısında nasıl ezilip büzülüyorsunuz? Bu bana yapılan bir hakarettir. Benim etkimle bir kadını veya bir erkeği sevmeye fazla karşı değilim. Benden güç alabilirler. Ama bu gerçekten biraz yapmak ve yaratmak istediğimize uygun olmalıdır; yoksa çok değerli bir kadın yoldaşımızı köleleştirerek veya çarpıtarak ve bunalıma sokarak etkisizleştirmek, benim en çok öfkelenmişim bir husustur. Özellikle o komutanlar, her kötülüğü yapmalarının belki bir yerde sineye çekilebileceğini, ama kadın konusunda buna kolay tahammül edilemeyeceğini hiçbir zaman unutmamalıdır. Bendeki namus anlayışı da budur. Kadınların da, erkeklerin de sevmesine ve sevilmesine karşı değilim; ama bunun kanunları vardır. Erkek de, kadın da bu kanunları bilmek zorundadır. Bu kanunları kendim de uyguluyorum. Komutanlık yetkisine dayanarak, feodal ağalara ve sermayedar burjuva çocuklarına bile taş çıkartacak geri dayatmalarla sözüm ona yaşam yolu bulunmak isteniyor. Bu en çarpık yaklaşımlardan birisidir.

Parti tarihimizde böylesi tipler az ortaya çıkmadı. Bazı provokatörler vardı; beni en çok onlar arkadan vurmak istediler. İkimizdeki kadınlar da bunlara karşı çok tavizkâr ve çok teslimkâr davrandılar. Kadınların her yönüyle gelişimini sürdürüyoruz. Ancak ne idüğü belirsiz provokatörler, onları kölece kendilerine bağlıyorlar. Daha sonra bu yaklaşımların hesabı soruldu. Tabii ben kadınları sevmeye ve sevilme noktasına getirme gücündeyim veya öyle yapmam en şahanesidir. Fakat bunun istismar edilmesine ve kötü kullanılmasına da en az o kadar öfkeliyim. Kadınlar da kendilerini ucuz kullanamazlar; “Arzu benim değil mi? İstedğim gibi severim, sevilirim” diyemezler. Bu, istediğiniz gibi olmaz. Bunun çok köklü moral değeri ve ilkesel temeli vardır. Bunu gözeceksiniz. Ben buna aşk kanunu veya sevgi yolu diyorum. Erkekler de özellikle büyük bir terbiye ve moralle bu değerleri anlayabilmeliler.

Birçok sahtekar türemiş ve bütün kızları neredeyse yakalatmaya kadar götürebiliyor. Son zamanlarda buna karşı biraz tedbir aldım. Aldığım tedbirler de, kadın militan nasıl olmalı ve nasıl yaşamalı sorusuna ilişkin geliştirilen cevaplardır. Başarısız komutanı asla affetmeyeceksiniz. O kendi başarısızlığını kadına en kötü şekilde dayatır. Kadın her zaman başarısız erkeğin kişiliksizliğinin gerçekleştirildiği bir nesne olarak görülme istenir. İliklerine kadar savaş gerçekliğine, vatana ve özgürlüğe bağlanmamış, bu konuda kendini defalarca kanıtlamamış bir erkeği, kendiniz için ciddi bir tehlike olarak görmelisiniz. Kalbiniz ve ruhunuz her şeyi sevmeli, ama asla böyle bir erkeği sevmemelidir. Bu konuda çok ilkeli olun.

Kürt erkeğini hizaya getirmenin tek yolu, onu vatan değerlerine, partiye ve savaşın her biçimine ölümüne katabilmektir. Kürt erkeği ancak bunu başardıkça doğru namus anlayışına gelebilir. Aksi halde büyük bir beladır ve ona aldanmayın. Kadınlar saflarımızdan kaçma yanlısı değil, onları kaçırtan erkektir. Kadında kaçma yüzde bir ise, erkekte yüzde doksan dokuzdur; o yüzde biri kaçırtan da yine erkektir. Bu açıdan kendinizi doğru değerlendirin ve tutumlarımıza layık olun. Bunu da güçlenerek göstermelisiniz. Çok yönlü bir savaşçılığınız olursa, erkeği de hizaya getirmenin en etkili yöntemini bulmuş olursunuz. Zavallı bir kadın her zaman erkeğin göz dikeceği bir mal gibidir. Cinsel ilişkinin erkek tarafından çok kirletilmiş olması, özellikle bir baskı aracı olarak kullanılması ve erkeğin kendini son derece hak sahibi olarak görmesi tamamen sınıfsallıkla, ulusal baskı gerçekliğiyle, yine cinsler arası eşitsizliğin gelişmesiyle bağlantılıdır. Cinsellik de bunun çok önemli bir aracıdır. Erkek kendi hakimiyetini düşünsel ve psikolojik olarak geliştirdiği gibi, cinsel olarak da geliştirir.

Kendinize güveniyorsanız, kendinizi özgürleştireceksiniz. Özgürlüğü tercih ediyorsanız, onun militanlığını yapacaksınız. Parti evini de aile evi gibi beklentili bir yer olarak görmeyin. Ne kendinize sahip arayın, ne de kendinize bir tane uşak bulmaya çalışın. Yürüttüğümüz savaşın güzellikle bağlantısını ortaya koyuyoruz. Kadın ve erkek güzel olmayı bilmelidir. Güzellik sadece fizikte değil, ruhta ve beyinde de güçlü gelişebilir. Bu temelde kendinizi ele alırsanız, sorunlardan kendinizi kurtarabilirsiniz. Ayrıca daha çok anlamaya ve cesur olmaya ihtiyacınız var. Fakat “Bana kendini dayattı, etkiliydi, yetkiliydi, ben de cahildim, boyun eğdim” gibi yaklaşımların zamanı geçti. Hiç kimse parti yetkisine dayanarak ilişki dayatamayacağı gibi, kadınlığına dayanarak da saflarda yer bulamaz. Önce özgürlük savaşçısı olduğunuzu bileceksiniz. Sosyal ve siyasal gelişkinlik esastır.

Cinselliği de ele almaktan korkmayacağız. Cinselliğe ne tapacağız, ne de cinsel ilgimiz oldu diye kendimizi günahkâr sayacağız. Bu konuda çözümler aydınlatıcıdır. Hepinizin bir beklentisi olduğu izlenimini ediniyorum. Sanki bir cinsel ilişkiye sığınarak, bir hakiminiz veya bir karınız ve bir kocanız olursa mutlu yaşayabileceğiniz gibi bir psikolojiyi yaşadığınızı görüyorum. Bunun da çok tehlikeli olduğunu belirtmeliyim. Klasik ölçülerde ve böyle ilişkilerde mutluluk yoktur. Tam tersine, bu tür ilişkiler mutsuzluk kaynağıdır. Murada böyle erişilmez. Oldum olası bu deyişi de sakıncalı ve kölece buldum. Fakat görüyorsunuz ki, kadınlarla da güçlü yaşamaktan çekinmiyoruz. Ama önce gerekli olan şey kadınla tartışmadır, konuşmadır, kadın iradesini ortaya çıkarmadır. Erkek de kaba cinsel yaklaşımdan kendisini kurtarmalıdır. Önce bunu başaralım, ondan sonra aklımıza cinselliğin yücelmesi gelsin ve bundan da korkmayalım. Konu oldukça kapsamlı ortaya konuluyor, bu konuş tarzı

çarpıtılmamalıdır. İki de bir “Şu komutan bana kendini dayattı, beni zorladı veya benim bireysel aşkım vardı, cinsel ilişkiden zevk aldım” deyip kendi kendinizi kemirecek bir duruma getirmeyin. Dedikodulu bir yaklaşımdan çekinin. Cinsellik üzerine ne kahraman olunur, ne de “Kendimi çok namuslu korudum” gibi önyargılarla kendi kendimizi aldatalım.

Bu konuda kendimi oldukça çözümlenmiş, büyük bir sorundan kurtulmayı ve hatta büyük bir intikam almayı da başarmış olarak değerlendiriyorum. Kendime böyle hakim olmam, Önderlik gerçeğimizin en güçlü bir yönüdür. Benim bir kadınla halledemeyeceğim hiçbir sorunum yoktur. Bir kadını sonsuz yaşam gücü halinde de tutabilirim, onunla birlikte yaşayabilirim de. Bu gerçeği yakaladım. Bu kadar büyük bir güvenle mücadeleye gelişiniz, çözümün gerçekleştiğini hissetmenizden dolayıdır. Bunu kendinize mal etmeli ve çok önemli olan bu kazanımı yaşama geçirmelisiniz. Biz sevginin kaynağını doğru açıkladığımız gibi, zayıflığa götüren duyguyu da çözümledik. Ucuz duygular ve sempatiler dediğimiz olayı kazanılmış sevgiyle karıştırmıyoruz. Sevgi sosyal ve siyasal bir olaydır, sempati ise fiziksel ve güdüsel bir olaydır. Güdülerini yaşamakta ısrar etmeniz zayıflığa yol açar, hatta çok ilkel kalırsınız. Ama sevgiyi boyutlandırırsanız, yüksek bir insanileşmeyi -ki, o da sosyal ve siyasal gelişmeyle mümkündür- yaşarsınız.

PKK ve Önderlik çözümünde basit duygulara ve sempatlere yer verilmemesi ve kendine çok katı bir muhafazakârlık çizgisi uygulaması, zaafa düşmemek ve zayıflığa yol açmamak içindir. Bu noktada Önderlik çok muhafazakârdır. Ama daha sonra sosyalleşmeye ve siyasallaşmaya götüren sevgiyi yakaladığında da olağanüstü bir sevgilidir. Bu ayrımı çok iyi görmeniz gerekirdi. Bundan sonra gelen düzey özgürlüğün bayramıdır. Bu özgürlük nedir? Kördüğümü çözmeye, özellikle düşkünleştiren gücü yüceltmeye dönüştürme, kaba ve çirkin yaklaşımı yüceltme ve güzelleştirmedir. Ben vatana ve halka bağlandım, bu kördüğümü parçalayarak kadını da, erkeği de buna bağladım. Benim yaşadığım bayram budur. Bu konuda bir devrim yapılmıştır, bu devrimin sonuçlarını da paylaşmayı bilmeliyiz. Gerçekten bu bir devrimdir; askeri, sosyal ve örgütsel yönleri de kesindir. Hiç kimse bunları bir tarafa iterek “Önderlik sevgi yolunu böyle açtı, biz de sevişelim, hatta şöyle ilişkilerde bulunalım” diyemez. Bu yapılabilecek en büyük ikiyüzlülüktür. Önderliğin olağanüstü siyasal, askeri ve örgütsel gücü paylaşılmadan, ona destek ve katkı sunmadan, kim sevgi devriminde ve cinsel özgürlükte “Gel şöyle yaşayalım, böyle yaşayalım” diyorsa, o en büyük tehlikedir. Bu bir güçlenme ve kurtuluş sorunudur. Ancak bu düzeyi yakalayanlar buna hak kazanırlar.

Erkekler fiziki ve siyasal olarak güçlü olsalardı, sizleri istedikleri kalıba sokarlardı. Önderlik kadın özgürlüğü için hem ilkel, hem de yaman bir savaşı olduğu için, bu tutum sahipleri buna fırsat bulamıyor size dış geçiremiyorlar, öfkeleri de gittikçe artıyor. Benim de inatçı bir savaşımlım var, bu konularda çok cesur birisiyim. Adamın karısı varsa bile, ona, bu kadını böyle kullanamazsın, senin karın bile olsa elinden alacağım, kadını kandırma, ya maddi gücünle ya fiziki gücünle fukarayı ezmişsin diyorum. Bu, o adamı allak bullak ediyor. En kutsal namus bildiği karısıdır, ama o da sallantıdadır. Tabii ki bu erkekler Önderliğe öfke duyacaklar. Ama benim özgürlük anlayışıma göre, böyle kadın almaların hepsi sakattır. Kaldı ki, kadın da zavallı bir duruma getirilmiştir. Ben o erkeklerin ellerindeki kadınlara bakıyorum ve Allah kimsenin başına bunu getirmesin diyorum. Kendim için de işkenceli bir ilişkiyi, bu tarz bir ilişki olarak görüyorum. Onların çok hoşuna giden, benim için nefret edilendir.

Dikkat edeceksiniz: Bir gün bile yaşatmak istemeyen anlayış nedir, bu kimin anlayışıdır, niçin bunu böyle dayatıyorlar? Kendinizi koruyabilmek için bunu değerlendirmeli ve kendinizi sürekli güçlü tutmalısınız. Kadının o kadar yük olduğuna da inanmıyorum. Kendinizi “Önderliğe ne kadar yük oluyoruz” gibi değerlendirmenizi de sorumsuz bir değerlendirme olarak görüyorum. PKK’yi az çok tanıyan bir kadın yük değildir. Eğer öznel amaçları yoksa, gerici biri değilse, tamamen ağır yükü paylaşan kişidir. Kadının özgürlüğünü esas alan çok değerlidir. Her erkek tarafından kadının bir yaşam kaynağı olduğu anlaşılmalıdır. Erkeğin gücüne ve yetkisine dayanarak “Kadını yaşatmam” demesini çok aşağılık ve tehlikeli buluyorum. Kadın ordulaşması, özellikle bu anlayışa karşı büyük direnç göstermeli ve buna karşı ilkel bir savaşı yürütmelidir. Başka türlü de bu işin üstesinden gelmez. Eğer erkek bunu söylüyorsa, örgütlü olduğu ve yetkiyi elinde bulundurduğu içindir. O halde size de çok gerekli olan örgüttür ve onun yetkisidir. Örgütlenin, yetkiyi kazanın ve bu tehlikeye karşı da gereken cevabı verin.

Neden halen bireysellikte ısrarlısınız? Neden ordulaşmanıza saygıyla yaklaşmıyorsunuz? Neden ilkelerinizi manifesto gibi öğretmıyorsunuz? Bunları yapmazsanız, parti içinde kalmamayı ve kovulmayı, hep ağırlık teşkil eden ve hor bakılan birisi olarak görülmeyi hak edersiniz. Bunun için size örgüt çok gereklidir. Bu duruma düşmemek ve buna fırsat vermemek için silah, bilinç, ideoloji ve onun örgütlenmesi çok çok önemlidir. Kendinize saygınız varsa, parti içinde en örgütlü ve ilkelere en çok dikkat eden bir ordu gücü olarak, kendinizi titizce değerlendirmeli ve erkekten gelmesi olası tehlikeli ve olumsuz yaklaşımları da aşacak gücü bu örgüte dayanarak gösterebilmelisiniz. Bundan başka kurtuluş yolu yoktur.

Cinsler arası en çetin savaş PKK’de, savaşta, hatta cinsellikte yaşanılır. Bu konuda kendinizi cahil ve mücadelesiz bırakmışsanız, bunun sonuçlarına da katlanmalısınız. Yüksek bir savaş var ve bunun dışında bir kurtuluş yolu yoktur. İntiharvari yaklaşımlar, bunalmalar ve kaçışlar kesinlikle yenilgidir. Düşmana karşı savaşı göze alacak kadar cesaretli oluyorsunuz, ama bu durumlara karşı neden cesur olamıyorsunuz? Hani militandınız, hani iç ve dış gericiğe boyun eğmeyecektiniz, hani özgürlüğü esas alacaktınız? O zaman bunun gereklerini yapın. Bu konuda son derece uyanık olun, kendi cinsinize, kadınlığınıza güvenin, bundan gurur duyun ve bunu çiğnetmeyin. Bu anlamda bir erkek bir kadından kesinlikle güçlü değildir. O, sizden daha fazla size muhtaçtır. O, sizden daha fazla devrimci değildir. Ama bunun böyle olması için, önce kendi cinsinize saygı, onun sorunlarına, çözüm gücüne, örgütlenmesine ve özgürlük temelindeki savaşa ilgi duymanız, en önemlisi de onun moral değerlerine sonuna kadar bağlılık göstermeniz gerekiyor. Bunu bilir ve uygularsanız, bütün sorunlar aşıldığı gibi, tüm yaşamınız örgüt içinde gelişmeye yol açar. İlişkiler bütünüyle örgütsel, siyasal, hatta askeri gelişmeler üzerinde etkide bulunur.

Özellikle erkeklerden kaynaklanan tutum ve davranışlara karşı daha anlamlı bir yaklaşım içinde olun. İlke ve pratiğinizle yeterli katılımı sağlayabilmelisiniz. Önderlik gelişmesi bu konuda önemli bir çabanın sahibidir. Öyle inanıyorum ki, önemli sorunların çözüm imkânını yakaladık. Hala, kadın devriminin en sıcak dönemini özenle geliştirmeye çalışıyorum. Bu çaba da

oldukça doğru anlaşılmalıdır. Yalnız kadınlar değil, erkekler de yürütülen bu çalışmayı bütün yönleriyle anlama dürüstlüğüne göstermelidir.

Ekmek sudan daha önemli olan özgürlükçü gelişmedir. Buna ilgi giderek yükseltilmelidir. Birbirlerini yük olarak gören veya 'yaşanmaz ve yaşatmaz' gibi değerlendiren anlayışlara son verilmelidir. Tam tersine, başarıyla birlikte yaşama ve savaşa yol alınabileceği görülmelidir. Bu temelde attığımız adımların bundan sonra daha etkileyici, başarılı sonuç vereceği kesindir. Sonuna kadar kendinize güvenin, cesur yaklaşın, başaracaksınız.

4 Şubat 1996

ÖZGÜRLÜK VE GÜZELLİK KADIN MÜCADELESİYLE YARATILIR

Eskiden Kürt gerçeğinde kadın için savaşıldı. Bugün de kadın için savaşılacak. Ama bu savaş amaç ve kapsam itibarıyla artık çok değişiktir. Kadın savaşımı tamamen toprak ve özgürlük savaşımının et ve tırnak gibi bir bileşeni olarak değerlendirilmelidir. Kadın savaşımı toprak, özgürlük, ülke ve örgüt savaşımıdır. Şimdiye kadar ki savaşımın amaç ve kapsamının tam tersidir. Bu konuda da herkes kendinde bir bilinç patlaması, hatta savaş tarzında köklü bir değişiklik yapmalıdır.

Önderlik gerçeğinin bu yönü de oldukça müthiştir. Kadına ordulaşmada da sonuna kadar yer var. Ama onun militan tarzına da güç getirebilmelisiniz. Bunu bir köreltici, daraltıcı ve zayıflatıcı etken olmaktan çıkarıp sizleri güçlü bir yaşam, savaş ve güçlü bir eğitim silahı olarak görmeliyiz. Bundan başka herhangi bir isteminizin olacağını sanmıyorum. Güç yetirmeyi bilmeniz gerekir. Birçok kadın bize ilgi duyuyor. Benim onlara verebileceğim cevaplar bunlardır. Bundan başka bir şey istenilebilir mi? Bunun dışında başka bir çare bulamıyorum. Bu büyük bir savaştır ve bu kadın savaşımı önemli sonuçlar verecektir; güzellik kazanılacak, özgürlük kazanılacak, savaş da kazanılacaktır. Herkes bunu biraz ciddiye almalıdır. Bu, yüksek anlayış sahibi olmak kadar kendini terbiye etmeyi gerektirir. Eski tarz yaklaşımlar sizi felakete götürür. Eğer Önderlik tarzının bu konudaki bazı temel ölçülerini tutturamazsanız, düşmana ulaşmadan kadın sınırında yenilirsiniz. Bu çok tehlikeli bir sınırdır. Benim tecrübem var, bu konuda beni biraz ciddiye alın. Eğer doğru yaşam ve savaşım tarzını da tutturursanız, kadın çalışmaları, onun ilişki düzeyi, erkeklerle de ilişki düzeyi başarıyı katmerleştirir, yaşamı tanımlar, savaşı kesin geliştirir.

Bu açıdan biraz kafanızı yorun. Geleneksel yaklaşımlarla, "Kadıncıdır, zayıftır, istediğimiz gibi kandırırız" demeyin. Bunlar çok tehlikelidir. Kandırabilecek olsanız bile kandırmayın. Onlar kandırılmaya çok müsait olsalar bile, kesinlikle buna tenezzül etmeyin. Çok ilkeli olmak kadar çok edepli ve terbiyeli olun; aynı zamanda ilişki tarzının yüceliği kadar zorluklarını göz önüne getirin. Bu konularda kendimizi yetiştirmeli veya onun sonuçlarını aşma gücünü göstermeliyiz. Sorunu basite almayalım. Eğer bu konularda kendinizi ayarlamazsanız, karıdan daha beter duruma gelirsiniz. Ben bunu çok erken yaşta tespit ettim. Ne mutlu bana ki, bu konuda kendimi kandırmadığım kadar kadını da kandırmadım ve sonuçta bu özgürlük değerleri ortaya çıkmaya başladı. Erkekler de biraz gelişiyor. Bu, benim çok önceden tespit ettiğim gerçeğe göre oluyor. Unutmayın ki, sosyalizmde bile hiç kimse bu inceliği yakalayamadı.

Çinli bir kadın bizi ziyaret etti. Bu kadın, Çinli yöneticileri adı gibi biliyor, hatta '49'da öğrenci lideriymiş. Çinli kadın, "Bizim ülkemizde kadın sorunu hakkında bir hata yapıldı. Bir aydın, 'Nüfusu beş yüz milyon sınırında tutalım' dedi, ama o zamanki önderler bunu kabul etmediler ve adamı tasfiye ettiler, şimdi nüfusumuz bir milyar iki yüz milyondur ve bu çok büyük sorun teşkil ediyor. Her aileye bir çocuk yeterlidir diyoruz ve bu politika da o çocukları çok şımarık yetiştiriyor, bu da çok büyük sorunlara yol açıyor" diyor. Mao'ya saygı duymakla birlikte, bu konuda da biraz daha derinlikli olmaya çalıştığımızı, sizin tarzınızda bir aile yaklaşımımızın olmadığını kendisine söyledim. Aile sorununu büyük bir sorun olarak önümüze koyduk ve bu yaşa gelmemize rağmen, sorunu halen tam çözdüğümüzü belirtemiyorum. Ona, siz kestirme yoldan sorunu çözmeye çalıştınız ve sonuç felaket oldu dedim. Bu görüşün de bir anlamı vardır. Eğer sorunu çok boyutlu ve çok iyi düşünüp bütün yönleriyle çözemsek -ki, Çin toplumu büyük bir toplumdur-, onlardan çok daha karmaşık sorunları yaşar ve boğuluruz.

Hatta eski komünistlerin eşlerini bırakıp nasıl yeni eşler aldıklarını ve onlarda da bunun çokça yaşandığını belirttik. O da bu konuda Mao'yu dile getirdi. Biz bütün bunları anıyoruz ve hata yapmamaya çalışıyoruz dedik. Ayrıca Çinli kadın, Mao'nun eşi **Chiang Ching**'in nasıl bir entrikacı, hatta Çin'in en kötü kadını olduğunu söyledi. Biz onu biliyoruz, ayrıca bunu çözdük, hatta onu miras yedici bir kadın olarak değerlendirdik dedik. Eşi, Mao'dan sonra bir de klik kurdu. Ama önemli olan, bu konuda bizim daha şimdiden çözümlene gücümüzün ne kadar yüksek olduğudur. Demek ki sosyalizmi, kursanız ve aradan elli-altmış yıl geçmiş de olsa, çözümlenmeyen sorunlar sosyalizmin bile yenilmesine yol açabiliyor. Burada belirtmek istediğim şudur: Sorun sorundur, bütün ciddiyetiyle bunu anlamak ve buna sağlam çözümler bulmak önemlidir. Biz sorunu çözmesek bile, son derece olgun hale getirdik.

Ciddiyetsiz ve hafif kadın ve erkek yaklaşımlarınız olmasa, ilişkilere güçlü bir cevap vermek mümkündür. Kürt toplumu gerçeğinde kadın müthiş çirkinleştirilmiş ve sevgisizlik çok gelişmiştir. Cinsler birbirlerine düşman gibi yaklaşıyorlar. Çocukların yetişme tarzı ise çok tehlikelidir. Karı-koca ilişkileri tahammül edilemez boyutlardadır. Yine parti saflarında duygusal ilişkiler şu anda yüzde doksan haincedir, geriye kalanı da inkârcıdır. Eğer duygusal ilişki olursa, yüzde doksan ihanete götürür. Tabii bu da çok ciddi bir sorundur.

Beni ciddiye almak istiyorsanız, hakim olan gerçeği siz de böyle izah edebilirsiniz. Bunun üstünden atlanılmaz, kavranılır ve çözmeye çalışılır. Umarım bu konuda sağlam öğrenciler olabilir, büyük hata yapmama konusunda kendinizi frenleyebilirsiniz. Kadın sorunu, ilişki sorunu, nasıl yaşama sorunu, savaştan önceki sorundur ve savaşa giderken buna cevap olunması gerekir. **Nasıl yaşama** sorusuna doğru cevabı veremeyenler, **nasıl savaşmalı** sorusunun eşğine bile adım atamazlar. Eğer büyük savaşçılar içinizden çıkmıyorsa bu, nasıl yaşama sorusuna cevap veremediğinizden dolayıdır. Ben de kendimi nasıl yaşama sorusuna göre ve özellikle kadın konusunda kırk yıldır eğitmeye çalışıyorum. Eğer benim bir Önderlik vasfım varsa, onun en temel bir nedeni de bu konuda kendimi kırk yıldır yetiştirmeye çalışma gücünü göstermemdir. Kadın ve nasıl yaşama konusunda hata yapmamak için kendimi bu kadar eğitmem ve disipline etmem, Önderlik gerçeğimi ortaya çıkardı.

Siz, büyük ihtimalle nasıl ilişki, nasıl yaşam sorusuna cevap veremediğiniz, bunu örtbas ettiğiniz ve çok yanlış cevaplandırduğumuz için, önderlik veya militanlık şansınızı kaybediyorsunuz. Kaybetmek istemiyorsanız, Önderlik tarzında sorunu ciddiye alın. Kürt erkekliğinin, Kürt kadınlığının faziletine inanmayın. İşler biraz daha değişiktir, gerçekler daha farklıdır. Kadını araştırmaya ve onu dillendirmeye çalışıyorum. Kürt geleneklerine, onun sonuç alıcılığına ve namusu tam yansıttığına inanmayın.

En büyük sorunlarımızdan biri de dilinizi ve yüreğinizi çalıştırmaktır. Tabii ki birçok arkadaşımız bunun farkında bile değildir, bunun ne anlama geldiğini de bilmiyor. Böyle dilsiz, böyle yüzü kara -kadın için, erkek için fark etmez- özgürlük savaşçılığı nasıl olur? Bu kişilerle nasıl yaşayabilirsiniz? Ne erkekte, ne de kadında beni etkileyecek yön vardır. Sözde “Başkanı çok seviyoruz” diyorsunuz, ama Başkanı yıpratıyorsunuz. İyi niyetinize, fedakârlığınıza bir şey demiyorum. Bu bir yetenek ve kendini yetiştirme sorunudur. Örneğin, Başkan kadınla ilgilenir, kadını son derece iyi ele almak ve çekici kılmak ister. Ama sizin durumunuz buna ne kadar elveriyor, ne kadar isteklisiniz? Benim bütün hamlelerimi yıllardır boşa çıkardınız.

Biz yaşanabilir kadını ortaya çıkarmak istiyoruz. Kadın hep zavallı ve çaresiz kaldı. Oysa kadın görkemli bir çıkış yapmalıydı. Şu anda dağdaki kadınlar yaşamdan çoktan kopmuşlar, müthiş bir çirkinleşmeyi yaşıyorlar. Biz savaş özgürleştirir, güzelleştirir, sevilir hale getirir dedik. Bunlar tersini uyguluyorlar; “Savaş çirkinleştirir, çirkinleşme köleleştirir, köleleşmek koyunlaştırır ve baş belası yapar” diyorlar. Bu ortaya çıktı. Birkaç seçkin kadın çıksa ve bunu tersine çevirseydi, ne kadar iyi olurdu! İçinizde yaşamı talep eden kim var? Fırsat bulsanız hangi tehlikeleri dayatacağınız belli değildir.

Şu anda sorun, büyük gücün olamaması ve en basit bir ilişkinin felaketle sonuçlanmasıdır. En deşme militanlarımızın ilişkisine baktığımızda korkuyoruz. Çünkü adeta birbirlerini boşa çıkarıyor ve bu nedenle partiyi bölüyorlar. Basit yürekleriniz için her an bizi bırakabileceğinizi, bize ihanet edebileceğinizi biliyorum. Çünkü güçlü yürekleriniz yoktur. Tüm kadınlar ve erkekler zavallı ve bizden güç almaya muhtaç oldukları ve fırsatı bulamadıkları için, kendilerini bize bağlı gibi gösteriyorlar. Yiğitçe ve mertçe sonuna kadar bağlılık gösteren kadın veya erkek göremiyorum. Fırsatı bulduklarında kime nasıl kaçtıklarını gördük. Bu konuda fırsatım vardı, ama kaçmadım, kadın için vatanı bırakmadım. Sizden kimseyi kaçırtmadık, buna gücümüz de vardı, ama yine de kaçırtmadık.

Bizim de etkilendiğimiz o toyluk veya düzen etkilerinin altında olduğumuz dönemlerde, düşman bizi kadın yoluyla etkilemek istedi. Ama biz vatanı ve partiyi bırakmadık. Bu tarzda kaç arkadaşı ayaktadır? Bazılarının duyguları var, onu da bize karşı intikama veya müthiş bir ilgisizliğe dönüştürmüşlerdir. “Sen misin bize yaşamı böyle dayatan?” tarzında bize yaklaşmışlardır. Benim bütün istediğim, bu ilişkilerde büyük gelişmenin ve güçlenmenin ortaya çıkmasıdır. Kadın kendini müthiş dayattı, bütün parti hamlelerimizi altüst etti; erkek de halen öfkesini dindirmemiştir ve “malı nasıl elimizden aldın” diye tepki gösteriyor. Ben de bunlara karşı ‘önce vatan, önce parti’ diyorum veya bunlar vatanla ve partiyle birlikte olsunlar, biri diğerine ihanet etmesin diyorum. Maalesef kimse bu gücü gösteremiyor. Bunlar, “Önce bizim güdülerimiz, önce bizim mallı mülklü anlayışlarımıza izin verilsin” diyorlar. Bunda da sonuç yoktur. O açıdan bundan nefret ediyorum.

Ben kendimi kolay aldatmayan bir kişiyim. İnsanları da anlarım, bu konuda tecrübelerim var. Bize binlerce komplo yapıldı, bize hançeri saplamak isteyenler oldu. Ben binlerce kız gördüm ve birçoğu beni nasıl hançerlediklerini bilmez. Ama benim tecrübelerim var. Ucuz duygular ve zayıflıklar adına beni ne hale sokmak isteyenler var, bunların hepsini gördüm. Sırf kadınla ilişkileşmediği için yirmi yılını boşa harcayan erkekleri gördüm. Bir karısı, bir malı olsun, onlar için yeterliydi. Ben de öyle olmasın dedim ve buna tepki gösterdiler.

Yiğitlik önce örgüt, önce vatan deme, önce savaşa göre çıkış yapmadır. Karıya göre, erkeğe göre, beklentilerinize göre kendini ayarlama yiğitlik değildir. İşte savaş, işte ülke orada; yaşamı büyütün ve kendinizi yaşam kaynağı yapın. Onlar ise, “Yok, biz birbirimizi kandırmak istiyoruz, buna izin vermezsen biz hiç çalışmayız” diyorlar. Bunu diyen çalışmasın, çünkü benim için yiğitlik farklıdır. Kendinizi kanıtlarsanız, kadın ve erkek yolu açılır; kanıtlamazsanız yol açılmaz. Bu, bende bir ulusal kanundur, ancak bunu anlamak istemiyorsunuz. Anlamamak için de çok duygusal, çok gözü yaşlı, çok ucuz bağlılık anlayışları biçiminde kendinizi örtbas ediyorsunuz. İkiyüzlü kişiliği kendinize göre daha değişik yansıtıyorsunuz.

Bu konuda da çok açık sözlü, açık yürekli, oldukça gerçekçi, vatanın, partinin, özgürlüğün, savaşımın ve yoldaşlığın sağlam bir tarafı olabilen, ölçülü, ilkeli ve taviz vermez kadını yaratacağız. Çünkü başka çaremiz yoktur. Bunun üzerinde duracağız. Bunun dışında hiç kimse bizden anlayış, davranış ve özgürlük beklemesin. **Nasıl yaşama** sorusuna bu temelde cevap veriyoruz. Yaşamaya inanmalıyız, yaşamak çok güzeldir ve inanılmaz bir olaydır. Bizde mahvedilen ve düşmanın en çok tahrip ettiği de budur. Düşman hiçbir güzellik, yaşanması gereken hiçbir değer bırakmamıştır. Zaten sizin savaşa güçlü katılmayışınızın temel bir nedeni de, yaşam imkânı bulamamanız -ki, bu çok acı sonuçlara yol açıyor- ve intiharvari çıkışları esas almanızdır.

Büyük ve çok bağlı olmanız gereken bir yaşamın olduğunu bilerseniz, ucuz ölüme böyle koşmazsınız, kolay hata yapmazsınız, bu kadar kayıplara yol açmazsınız, şahadetler de böyle gelişmez. Yaşama değer verseniz, sevdiğinizin bunu asla kabul etmediğini ve yoldaşlarınızı asla yalnız bırakmamak gerektiğini bilerseniz, hata yapıp ucuz kayıplara yol açmazsınız. Demek ki sizde, yaşamın bir değeri, yaşamın sevinci yoktur; sevdiğinizinize saygınız ve bağlılığınız yoktur. Bu nedenle de çok bireysel bir

kararla her şeyin sonunu getiriyorsunuz. Bu da **nasıl yaşamalı** sorusunu hiç anlamamaktır. **Nasıl yaşamalı** sorusuna çok bireyci ve çok körce cevap vermek, bu soruya hiç cevap vermemek demektir.

Beni ayakta tutan en temel neden ülke duygularım, halk duygularım, hatta kadına olan duygularımdır. Bağlılıklarım çok güçlü olduğu için direnmemi, örgütlenmemi ve günlük taktiklerimi geliştiriyorum. Çünkü yaşama bağlılığım güçlüdür. Benim sevenlerim çoktur, bana bağlı olanlar çoktur, benden yaşam gücünü isteyenler çoktur. Ben de müthiş direniyor, kendimi müthiş örgütleyip ve kolay kaybetmiyorum. Nasıl yaşamalıya sizin de böyle bir cevabınız olursa, bu güzel ülkeyi kurtarılmış bölgelere çevirir, yoldaşlıklarınızla bir bağlılığı geliştirir, örgütlülüğünüzü ve savaşın değerini yükseltirsiniz. Tüm bunlar **nasıl yaşamalı** sorusuna en temel cevaptır.

Nasıl Yaşamalı Sorusuna Doğru Cevabı Biz Veriyoruz

Kolay kaybedenlerin yaşama saygısı yoktur. Değerleri bir çırpıda kolay alt üst edenler, yaşama karşısında en az düşman kadar tehlikelidir. Bunu çok açık belirtiyorum ve siz de bunu anlamalısınız. Biz, yaşamı bir umut olarak değerlendiriyoruz. Halkımıza özgür yaşamı kazandırmak istiyoruz; kadının ve erkeğin çok muhtaç oldukları eşit ve özgür yaşamı imkân dahilinde getiriyoruz. Eğer bu doğruysa ve siz de buna bağlıysanız, neden kolay görevlerde, eylemlerde, örgütlenmede, propagandada başarısız kalasınız? Açığa çıkıyor ki, bu temel değerlere bağlılığınız aslında fazla gelişmemiştir. Örneğin, bu değerlere benim gibi özden bağlı olsaydınız, vatan için ne kadar sabrettiğimi, Kürdistan'a bir silah ulaştırmak için ne kadar direndiğimi ve bir savaşı yetiştirmek için ne kadar çaba harcadığımı bilirdiniz. Çünkü ben özgür yaşama bağlıyım, onu çok seviyorum, onu istiyorum ve bunu emeğimle kanıtladım. Oysa siz hazır değerleri, hazır ülkeyi nasıl çiğniyorsunuz? Yoldaşlarınıza karşı düşman gibisiniz ve anında yürekleri paramparça ediyorsunuz. Saygı ve sevgi kelimeleri, bunun tutum ve davranışları kişiliğinizden çok az fıskırıyor veya hepsi diken gibi batıyor. Bu yüzden büyük bir yurtsever, sevgi ve saygı dolu bir yoldaş ve partili haline gelemiyorsunuz.

Bu yetersizliklerinizi aşip güçlü bir militan haline gelemezseniz, iyi bir komutan da olamazsınız. Komutanlık, onurlu bütün yaşam değerlerinin en yoğun yaşandığı kişiliktir. Tabii size kalırsa, komutanlık bastırmacılıktır, kandırmacılıktır, köylü kurnazlığıdır, demagogluktur! Ben sizi bu halinizle idare ederim, ancak böylesi yaklaşımlarınız mücadelemizi boşa çıkarma olur. Maalesef pratiğinize egemen olan da budur. Sözüm ona halen "Savaşa varım" diyorsunuz. Yaşama böyle saygısız olanın, yaşama hakkını vermeyenin savaş diye bir sorunu olamaz; böyle biri savaşla oynar ve kaybettirir. Eskiden bazı güdüleriniz uğruna kanlı bıçaklı olurdunuz. Bunu da 'namusumdur' diye yapardınız. Kadın namustur, kadın için savaşılır, ancak kadın bir mal gibi ele alınmamalıdır. Kadını mal gibi ele alırsanız, onu tanınmaz hale getirirsiniz. Bu, yanlış bir savaştır, geleneklere ve güdülere göre bir yaklaşımdır. Kadın böyle olmamalı veya kadın-erkek ilişkisi bu kadar düşmemeliydi. Bu, yaşamın kaybıdır, yaşamın inkârıdır, **nasıl yaşamalı** sorusunun en kötü cevabıdır.

Biz bu yaşımıza kadar ülkemizin kadınlarını neden hala bu kadar değiştirmek için uğraşıyoruz? Çünkü **nasıl yaşamalı** sorusuna cevap ararken, bunun kadınsız olmayacağını biliyoruz. Yaşam kadınlı olur, ama nasıl kadınlı? Kadına elini uzatsanız baş belasıdır, çirkindir, ağlamaklıdır, iki günde sizi mahvedebilir. Bu kadınlı yaşam olmaz. Erkek de bunu tek taraflı ele almamalıdır. Hangi erkek kadınlı ilişkilirse, o kadın da, o erkek de biter. Kadının kaba cinselliğinden başka sunabileceği bir şeyi olamaz; zekâsı, örgütü, düşüncesi, ideolojisi yoktur. Güdüye göre bir ilişki tarzı bitişir. Klan toplumlarının seviyesinde, hatta onların da gerisinde kalma bir durum var. Kaldı ki bu, bizde ciddi bir sosyal ve siyasal olaydır.

Düşman tarafından ilişki tamamen sosyal, siyasal ve ulusal tuzak olarak geliştirilmiştir. Biz bu tuzağı parçalamasak, hep içine düşer ve biteriz. Kadın veya erkek tuzağını mutlaka kırmalıyız, bunu tam tersine çevirmeliyiz. Büyük bir özveriyle vatanını kazanır gibi erkeği ve kadını kazanmak, partiyi ve onun örgütünü kazanır gibi ilişkiyi kazanmak gerekir. Yine kadını kazanırken savaşı kazanmak gerekir. Bunlar birbirleriyle son derece bağlantılıdır. Ben bu konuları fazla açmak istemiyorum. Ama siz kesinlikle bunu dikkate almalısınız. İyi öğrenciler, bu konularda ciddiyeti gösteren öğrencilerdir. Bunu eskisi gibi hiç ele almayın, alırsanız mahvolursunuz.

Yaşamı burada cevaplandırmalıyız. Ne ucuz ve kolayca şimdye kadar sergilenen, geleneklere ve düzene göre yaklaşım, ne de inkârcı bir yaklaşım olmalıdır. Başarılı çözüm bulunabilir. Şahsen kadın çalışmalarını ilerlettim, kadınlarla diyalogumu geliştirdim. Kadınlar bizi çok iyi anlıyor ve dalga dalga saflara geliyorlar. Eskiden kadını almak için ararlardı. Nereden bulalım, nereden alalım denilirdi. Ya bir dilsiz bulurlar ya da bulamazlardı. Ben bunu dehşetle karşılamıştım. Biliyorsunuz ki, başlık parası kazanmak için Çukurova'da veya başka bir yerde gençliğinizin on yılını harcardınız, buna rağmen bir başlık parasını ya bulurdunuz ya bulamazdınız. Bu kadar çalışıp kadını da aldıktan sonra, kırk kat daha çalışmanız gerekirdi ki, o da her şeyin bitişiydi.

Bizim, kadını ortaya çıkarma tarzımız farklıdır. Şimdi istesek, milyonlarca kadını çok gelişmiş, çok iradeli ve oldukça da yaşama karar verebilen bir duruma getirebiliriz. Bu, Adana'da on yıl çalışıp başlık parası bulmak gibi değildir. Kadın çalışmalarına ilgi duyarsanız, saygılı olursanız, en güçlü kadını ortaya çıkarabilirsiniz. Kızlar da, "Nasıl koca bulacağım, evde kaldım" diyeceklerine, sağlam bir militan olsunlar, kendine saygı duyan insanı yaratsınlar. Doğru tarz budur. Ama şimdye kadar, "Kim beni sahiplenecek, kimi kandıracağım?" diyorlardı. En kaba ve en ilkel yöntemlerle bir yaklaşım sergiliyorlardı. Bu, doğru yol olamaz. Doğru yol, güçlenen kadının kendini iradeli kılması, dolayısıyla güzelleştiren kadını kendi kişiliğinde gerçekleştirmesidir. Bu sağlandıktan sonra, hiçbir sorunuz olamaz. Evde kalmak değil de, herkesin saygısını ve sevgisini kazanan militan olmalıyız. İşte çözüm budur ve buna göz dikeceksiniz. Bunun dışında ilgi ve saygı olamaz, **nasıl yaşamalı** sorusuna cevap da gelişemez.

Erkek de kadın çalışmalarının doğru yolunu bulmak zorundadır. Kadın çalışmalarını bütün yönleriyle doğru ele almayan, ona ilişkin saygısını çabalarıyla göstermeyen erkeğe kadın yoktur. Örgüt gücüne dayanarak kadını zorla almak PKK'de mümkün

değildir. Zaten gizli saklı yapsa da, başına bela olur. Kadın savaşımına, onun parti ve ülke savaşımına sağlam bir militan olmak en doğru yoldur. Önce vatan için savaşmalı, örgüt gücünüzü ve gerçek yiğitliğinizi burada göstermelisiniz. Bu, kadın için de, erkek için de geçerlidir. Bu, bizi birbirimize yaklaştıran, saygıyla ve sevgiyle dolu kılacak olan tek doğru yaklaşımdır. Bu lafla da değil, pratik çabayla, onun iradeli ve öncülüklü ifadesiyle anlam bulmalıdır. O zaman ilişkide **nasıl yaşamalı**nın kadın ve erkek ifadesine ulaşmış olursunuz. Bu konularda halen ikiyüzlülük, yerine getirilmeyen görevler, çok bireysel ve dogmatik yaklaşımlar ve güdüler var. Fırsat bulur bulmaz bunu partiye pahalıya ödetiyorlar. Ancak ben buna fırsat vermeyeceğim. Bu konuda da müthiş bir savaşçı olduğumu hepimizin bilmesi gerekir.

Kadın şehitlerimiz var, ben onları göz önüne getirmek zorundayım. Kaldı ki, çok değerli genç militan erkeklerimiz de var. Onların neyin savaşçısı olduğunu biliyoruz. Bütün bunlardan **nasıl yaşamalı** sorusuna cevabı geliştiriyoruz. Bunu çok ciddiye almanız gerekir. **Nasıl yaşamalıya** güçlü cevabı verdiğiniz zaman savaş doğru ele alınır, kolay kaybetme olmaz, bir damla kan bile boşa dökülmez. Örgüt olayında bir tek yersiz söz bile söylenmez. Bu kadar insanı kaçırtmak bir yana, ilişkilerde şeker şerbet de olunur ve hep kazandırılır. **Nasıl yaşamalıya** giden yol böyledir. Öyle sanıyorum ki, sizler de bunu biraz fark ediyorsunuz. Bu yönlü gelişmelerin farkındasınız.

Biz güzel olanın yolunu açtık, yaşamaya değer olanın imkânlarını ortaya çıkardık. Bunların kendiliğinden kolay kazanıldığını sanmayın. Önderliğin çok yönlü, kapsamlı bir savaşımıyla ortaya çıkarıldınız. Bu kadınlar büyük bir savaşımın ortasına çıkarıldılar. Kendileri de kendi gerçekliklerine yanılıgılı yaklaşımları. Biz büyük bir savaşla kendimizi bu hale getirdik, böylece bazı örgüt imkânları ortaya çıktı. Erkeğe de uyguladığımız doğru yiğitlik anlayışıyla biraz vatanına ve örgütüne bağlı, onunla evlenen tipi ortaya çıkardık ve sonuç iyi bir çalışmadır. Bu çalışma, halkımızın yüzünü ağartan, bizi insanlık ailesine şanlı ve şerefli katan bir çalışmadır. Bunda da kimse kaybetmemiş, tersine herkes kazanmıştır. Bunu derinleştiririm, kendi kişiliklerimize uygulayalım, bununla kimseyi oynatmayalım. O zaman göreceksiniz ki, yaşam hayalimiz ve yaşam planımız çok gelişecek, duygularımız oldukça yüce olacaktır. Bunların başarılması için de savaşı çok iyi anlıyoruz ve çok iyi savaşıyoruz. Savaşta kolay kaybetmiyoruz. Çünkü bunların hepsi **nasıl yaşamalı** sorusu içindir. Bu da vatanımız ve özgür toplumumuz içindir; çok sevdiğimiz, binlerce sevgi bağlarımız var, onların yaşama şansı içindir. Bütün bunları böyle anlayan bir militan savaşa girdi mi, kolay kaybetmemenin bütün tedbirlerini alır, kazanmanın bütün ustalıklarını gösterir. Belki ölüm bir gün başa gelir; ama herhalde elden gelen her şey yapıldıktan sonra, o şahadete insan anlam verebilir.

Nasıl yaşamalı sorusuna kısaca bu cevapları geliştirebiliriz. Çözümlemelerde ağırlıklı bu konulara değindim. Bu, kişiliklerinizde kesin anlamını bulmalıdır. Sanıyorum buna vereceğiniz cevap, sizin savaşa da, onun çok çeşitli olan sorunlarına da yaklaşımınızı ileri düzeyde geliştirecektir. Ben bu konuları bir hikâyeye türüyle, hatta romanlaştırarak anlatmak istedim. Elden geldiğince de böyle yapacağız. Ama artık sizden de görmek istediğimiz tutarlılıktır, derinliktir ve buna anlam vermedir. Zoraki değil, anlayıp kavrayarak bunu kendi pratiğimize ve ilişki tarzımıza yansıtmalıyız.

Gerçek yiğitlik, **nasıl yaşamalıya** ilişkin ilkeli ve pratik tarzda gösterdiğiniz ciddiyettir. Bu konuda tutarlılığı ve derinliği yakalayanlar ve yaşamıyla bunu kanıtlayanlar, savaşa da kesinlikle yaman yaklaşacaklardır. Şimdiye kadar ki yaklaşımlardaki yanlışlıkları düzelterek kadar doğru tarzı ve ileri bir düzeyi de yakalayacaklardır. Bunun da bir sonucu olarak kayıplar azalacak ve ordulaşmadaki sorunlar çok daha iyi çözümlenecektir.

Sosyal içerikli konular bunun için çok önemlidir ve bu devrimci bir tarzdır. Belki bazılarına biraz gereksiz gibi gelebilir; ama ruhu geliştirmek, çok çapraşık ve karmakarışık olmuş ruh halini düzeltmek için bu konuların başarıyla özümsemesi gerekiyor. Bunlar olmadan, savaş gibi karmaşık bir olguyu ele almakta zorlanacaksınız. Bu yaklaşımın sonuçları, şimdiye kadar olduğu gibi çok tehlikeli ve tanınmaz hale gelen durumlara yol açacaktır. Bunun için bu konunun gereklerinin yerine getirilmesini önemli buluyorum.

Konu olunca ele alınmıştır. Eskiden bu kadar kapsamlı değerlendiremiyorduk. Siz de belli bir düzey yakalamışsınızdır. Bu eksiklikler giderilirse, sanıyorum kadında da, erkekte de gerçek militanlık dönemi başlayacaktır. Ben bunun üzerinde bir sanatçı gibi duruyorum. Benim için bu salt siyasal ve ideolojik değil, ulusal bir görevdir. Gücüm ölçüsünde edebi bir yaklaşımla, sanatın birçok özelliğini de gerektiğinde devreye sokarak, bu sorunda ilerleme sağlamak istiyorum. Buna saygılı olun. Bu konuda şimdiye kadar ki yaklaşımlarınızın çözümlenmesini yapın. Bu, size önemli gelişmeleri sağlayacaktır. Bu yönde belki ciddi eksiklikleriniz olabilir. Bunlar da giderilirse, baştan beri eleştirdiğimiz kişilik özellikleriniz önemli bir sıçramaya dönüşecektir.

Sizin bazı önemli ve olumlu yanlarınız var. Biz bunları egemen kılmak istiyoruz. Bunları gerçek yaşama bağlamak kadar, onunla savaş bağlantısını kurmak, tutarlılığı bu konuda kesinleştirmek istiyoruz. Aksi halde bu çabalarımıza yazık olacaktır. Çünkü siz de çok çaba harcıyor, sıkıntılara katlanıyor, cesaret gösteriyorsunuz. Bunların anlam ifade edebilmesi için de bizim biraz size mal etmeye çalıştığımız bu yaklaşımları özümsemelisiniz. Bu olursa bu eleştirilerin gerekleri yerine getirilmiş olur.

Sonuna kadar iddialı ve anlayışlı olun, Önderlik tarzına da bağlılığınızı yeniden gözden geçirin. Böyle olursa sizinle çok rahat çalışırız, sizlerle çalışmaktan kıvanç duyarız. Kadınlarla yaşamaktan ve çalışmaktan da kıvanç duyarız. Bence bu da en doğrusudur. Kesinlikle bu tarz yürüyüşle, eskiden yaptığımız gibi kendi kendinizle uğraştırmazsanız, biz de buna fırsat vermezsek, titizlikle bunu korursak, başarabilirsiniz. Zaten savaş için de en büyük fedakârlığı ve cesareti göstermişsiniz, bununla tamamlanması bu işi ilerletecektir.

Bu konuda neden bu kadar çapraşıklığı, neden bu kadar düşkünlüğü, yetersizliği ve zaafılığı yaşayalım veya neden doğrusuna hükmetmeyelim? İlişkilerde, yaşamda neden bu kadar boğukluk, karmaşıklık, saygısızlık, sevgisizlik? Bunlar düşmandan başka kime yarar sağlayabilir? “Gelenekler, yetişme tarzı, düşman etkileri” diyorsunuz; bir militan bunları artık dile getirmemelidir. Bu savaş güzel yaşamın uğruna yürütüyor; yitirilen saygı ve sevgi dünyamızı bulmak, yitirilen güzelliklerimizi ortaya çıkarmak

için bu savaşı yürütüyoruz. Savaş kırıp dökmek için değildir, ölmek için hiç değildir; savaş, mutlak yaşam değerleri içindir. **Nasıl yaşamal**ı sorusuna kesinlikle doğru ve yerinde cevabı vermek içindir.

7 Haziran 1996

GÜZELLİĞİN KENDİSİ ÖZGÜRLÜKTÜR

İşin ciddiyetinin farkında olamama, kendini bu konular ışığında geliştiremememe bizde büyük öfke yaratıyor. Bana göre namussuzluk, kendini eğitememektir. Amacımız, mücadelemizin pratik tarzına göre bireyi kendini yeterli kılabilen, yürüyebilen, savaşılabilen ve yaşayabilen bir düzeye getirebilmektir. Bütün bunların gereklerine bile doğru dürüst anlam veremeyenin yanımızda fazla yeri olamayacağını bilmesi gerekir.

Önderlik tanımını yapmaya çalıştım. Ama görüyorum ki, özgür yaşam konusunda kendini ikna etmek şurada kalsın, yaşama ilgisi olmayan ve köleliği besleyen ne varsa onunla oyalanıyorsunuz. Kadın yoldaşlarımız, köleliğin çok dehşetli ve düşürücü yüzünü, onun her türlü dayatmasını görmek bile istemiyorlar. Burada büyük bir yanılgıyı, kendini aldatma tutumu içinde yaşama çabasını gösteriyorsunuz. Özgürlük umutlarının sıcaklığı olmadan, bu aldatıcı tutumlarla bizim yaşamımıza dayanmak çok zordur, işkence gibidir. Sizde eksik olan da budur. Sözü ve pratiği olmayan, hemen her kapıya çıkan ne kadar yaklaşım tarzı varsa, ardına kadar ona açsınız. Kadın kişiliğinin bu kadar düşürülmesinin en temel nedeni, her türlü köleleştirici etkiye kendini açık bırakmasıdır. Kadın zavallılığı, kadının ilkesiz militanlığı, politikasızlığı ve güçsüzlüğü temelde bütün köleci etkilere açık hale gelmesinden, ona zemin sunmasından kaynaklanıyor.

Örneğin, Diyarbakır'dan Mersin'e, oradan İzmir'e bir somun ekmeğe için, oltaya takılan balıktan daha tehlikeli bir biçimde dağıtılan ekmeğe atılıyorlar. Bu insanların hepsinin de Güneydoğulu olduğu söyleniyor. Bunun size vereceği mesaj şudur: Bir halkın köleleştirilmesi, onu oltaya takılan balıktan daha fazla avlanmaya yatkın bir hale getirir. Siz de bu gerçekliğin en alttaki bir parçasısınız. O açıdan özgür yaşama iddiası deyip geçmemek gerekir. Sorun iliklerinize kadar sizi sarmadıkça, bütün uğraşlarınızı bu temelde kendinizde ikna edilinceye kadar sonuçlandırmadıkça, yaşamınızın bir anlam ifade edeceğini sanmamalısınız.

Ağlamakla, zayıflıklarını ve şikâyetlerini ortaya koymakla siyaset yapılmaz. Tam tersine, bu tutumların olduğu her yerde siyaset biter. Kadının politika dışı kalmasında bu tutumun belirgin rolü vardır. Kadının iktidar gücü haline gelmemesi, erkek egemenlikli politikanın aşırı uygulanmasından ileri geliyor. Sizin buna verdiğiniz karşılık, politik kişiliğe gelememek oluyor. Bu da köleliği kadın olarak kabullenmek demektir. Oysa biz kadını gerçek bir politik güç olarak geliştirmek istiyoruz. Gerek anlayış, gerek pratik örgüt çabasının esas hedefi budur. Diğer tüm yaklaşımlar boşa çıkarır ve özgürlük talebine ters düşer. Sizler halen kendini politikleştirmek, özgür ifadeye, iradeye ve bilince kavuşturmak önemsizmiş gibi davranıyorsunuz. Bunun yerine örgütü bir aile gibi görüp, yöneticiyi de bir aile reisi veya bir bacı, bir kardeş, bir koca, bir baba gibi görüp ona sarılmayı politikacılık sanıyorsunuz. Oysa bu, özgürleşme politikasından hiçbir şey anlamamak demektir. Özgücünüzden o kadar yoksunsunuz, hatta ondan o kadar korkuyorsunuz ki, hep birilerine sarılma ihtiyacını duyuyorsunuz. Tabii ki bu da boyun eğmece temelde gelişiyor.

Oysa parti yapımız içinde politik kişiliğe en çok kadın yoldaşların ihtiyacı vardır. Politik temelde örgüt ve ideolojik gelişmeye kadının herkesten veya erkekten daha fazla ihtiyacı vardır. İlkelliğin en geri sınırı dediğiniz ortamda sadece bir cins olduğunuz için, erkek için gerekli olamaz ve kendinizi bu temelde değerlendiremezsiniz. Asıl hakaret, ilkellik ve düşkünlük buradadır. Kendini yalnız cins farklılığı ve cinselliğiyle erkeğe bir ihtiyaç olarak hissettiren kadın ideolojiden, politikadan ve örgütlenmeden vazgeçmiş demektir. Dikkat ederseniz, farkında olmayarak kendinize layık gördüğünüz ve erkeğin de günlük olarak size empoze ettiği anlayış budur. Bu anlayış temelinde erkeğe cevap olmak, özgürlük anlamında suçtur. Karşılıklı gelişen bu yaklaşım köleliğin özüdür, fakat bunun farkında bile değilsiniz. Yalnızlığınızı ve darlığınızı erkek egemenlikli anlayışa sığınarak aşmak istiyorsunuz. Bizim en çok karşı olduğumuz husus budur. Fakat biz ilkeliyiz; bu konuda çok taviz versek, özgürlük şansını bütünüyle kaybederiz. Ağabeyleriniz, kocalarınız, kardeşleriniz, sevgilileriniz acaba böyle midir?

Her şey elinizden gittikten sonra sadece ağlıyorsunuz. Hiçbir araştırma yapmadan, hiçbir denemeyi yaşamadan kendinizi teslim ediyorsunuz. Bu yaklaşımların adı teslimiyettir. En önemlisi de, sanki bu doğal bir kadermiş gibi kendini ilgisiz ve çaresiz bırakma durumunu yaşıyorsunuz. “Birileri gelsin bize sahip çıksın” diyorsunuz. Burada artık irade ve sürükleyici düşünce durur. Birileri gelir, sizi mali gibi alır, ama bu kötü bir mal olur. Sorununuzun kaynağını burada aramalısınız. Eğer biz bunu çözemsek, vatani ve halkın özgürlüğünü kazanmayı bir yana bırakalım, insan olarak saygıyı bile kazanamayız. Yaşam bir yalandan ibaret olur; hayal edilen, ama hiçbir zaman yaşanmayan bir rüya olup gider.

Önderlik gerçeğinin yaşam savaşını bu kadar büyük vermesi, öyle nedensiz ve çoğunuzun sandığı biçimde değildir. Önderlik gerçeği, insanlıktan çıkarılan, bütün hakları ve umutları elinden alınan, şerefi ve onuru çiğnenen bir halkı kaybettiği her şeyi yeniden kazanması için ayağa kaldıran; bu düşürülmeyi önemli oranda başarıp halka egemen kılmış ve onu teslimiyetten de öteye ayağa düşürmüş bir gerçekliği yaşam şansına çeviren; yaşam onuruna, yaşam şerefine ve yaşam gerçeğine anlam veren ve bunun için elinden gelen bütün gücü ortaya koyabilen bir insanın yürüyüşüdür.

Son zamanlarda PKK kadrosunda, sanki böylesine bir durumu yaşamıyormuşuz, sanki normal insanlarmışız gibi, hatta çoktan şerefi kazanmış ve artık özgür yaşamaya tam hak getirmiş birileriymişiz gibi bir sapkınlık, bir yalancılık, bir kendini kandırma durumu yaşanıyor. Bu işe önderlik eden bile halen bu konularda bu kadar titizse, bu kadar nefes nefese ise, siz nasıl oluyor da

böyle yaşamayı kendinize layık görüyorsunuz? Anlayışlar, sığınmak istediklerinizin durumu ortadadır. Neden kendinizi aldatıyorsunuz? Unutmayın ki, bu düzeyinizle bir tartışma bile yapamıyorsunuz. Bütün davranışlarınız sizi kölece ele veriyor. Duygusal veya çocukça davranıyorsunuz. Devrimci olmak, yaşam hakkına saygıyla yaklaşmaktan geçer, özgür insan olmaya karar vermekle başlar. Siz devrimciliği tam bir aşiret usulü haline getirmişsiniz. Etkisi çok fazla olan aile kültürüyle parti ortamına geliyorsunuz. Ben buna horanta* usulü diyorum. Neye karar verdiğiniz, ne olmak istediğiniz, nasıl olmak istediğiniz belli değildir. Başlangıçta doğru ya da güçlü öğrenmemiş olabilirsiniz. Ama bunu uzun süre devam ettirmenin de bağışlanacak hiçbir yönü yoktur.

Erkekler sizi yanlış alıstırmışlardır. Benim özgürlük anlayışında ise böylesi yaklaşımlara yer yoktur. Ne bir kadını kendime, ne bir kadını bir erkeğe, ne de bir erkeği bir kadına kölece yaklaştırdım. Benim ilkem budur. Benimle yol almak isteyen her militan, buna ulaşmadıkça, birbirinin yüzüne bile bakamayacağını bilmek zorundadır. "İdeolojilerimiz var, yaşama böyle alıstırılmışız" diyorsanız, kim size böyle yaşamayı öğretmişse, gidin orada yaşayın. Önderlik gerçeğindeki yaşam felsefesi çok açıktır. Yaşam için gerekli olan ideolojik, siyasal ve örgütsel düzey, tarz ve tempo ifadeleri artık netleşmiş ve kolay özümselenebilecek düzeye gelmiştir. Bu konuları inceleyin. Size inceleme çerçevesini sunuyorum.

Kadın özgürlüğüne yüksek bir değer biçiyoruz. Bu, ekmek ve su kadar bize gereklidir. Özgür kadın kişiliği bir partiyi, bir çalışma birimini değil, gerektiğinde bir ulusu bile etkileyen yaşam demektir. Kesinlikle şuna inanmalıyız ki, özgür yaşam yoluna girmedikçe, bunu ilkede ve pratikte temsil etmedikçe, ne rahat yaşayabiliriz ne de başka şeylerle uğraşabiliriz. Benim en öfkeli olduğum husus, içindeki yoğunca bir kesimin ve erkeklerin, bin bir emekle geliştirmek istediğimiz bu özgürlük imkânını kenarından köşesinden girip -ki, çoğu da bunu iyilik, hatta sevgi adına yaptığını sanıyor- kurt gibi kemirerek bitirmek istemeleridir. Bazıları dürüst ve özlü yaşamadan ve sevebilecek duruma gelmeden, partinin gücüne ve yetkisine sığınarak bunu dayatıyorlar.

Doğmatik değilim, birçok oluşumu yaşamın içinde gözlemeye çalışırım. Ama bu, ilkesiz ve tavırsız olduğum anlamına gelmez. Bazılarının canı yaşam, kadın veya erkek istiyormuş! Öncelikle bunun bizim için büyük bir ilke ve büyük bir politik savaş olduğunu anlamak gerekir. Savaş koşullarında bazıları "Birbirimizi nasıl sevebiliriz, birbirimizin elini nasıl tutmalıyız?" diyorlarmış. Acaba bunlar birbirlerini sevmeyi, el ele tutuşmayı biliyorlar mı? Bunu bilselerdi alkış tutardım. Bunu savaştan uzaklaşmayı yaşadıkları bir dönemde ve zeminde yürütüyorlar. Bu, süper bir düşüştür. Bu, özgür yaşam şansımızın savaşla biraz ilerletileceği yerde, niyet ne olursa olsun, komplocu ve arkadaşan hançerleyici bir tutumdur, askeri yaşam kişiliğimize bir darbedir.

Neden tek bir kişi bile bunu görmedi? Müthiş bir bencilliğin dışında, bunun başka izahı var mıdır? Hiç kimse bu konuyu yanlış anlamasın. Öyle ucuz sevgiler ve el ele tutuşmalar yerine, kendimizi iliklerimize kadar birbirimizin olmaya ve birbirimizle paylaşmaya hazırlamalıyız. Bizim aşksız ve coşkuz olduğumuz iddiası korkunç bir yalandır. Aşksızlığı ve coşkuzluğu kim yaşıyor? Kimileri en ilkel güdülerini birbirlerine dayatarak aşkı, coşkuyu ve heyecanı kazanacaklarını sanıyorlar. Eğer bu aşk ise, o zaman kaba cinselliğin kölesi olan köylüler en büyük aşıktır. Çünkü bunlar bunu istedikleri gibi yapıyorlar. O zaman genelevdeki veya özel evdeki erkekler ve kadınlar en büyük aşkı yaşıyorlar demeliyiz.

"İhtiyaçtır, bu ihtiyaç giderilmeden ordulaşma olamaz, öncelik tanınması gereken budur" deniliyor ve herkes bunu yutuyor. Suçlusunuz ve kaybedecek olan da sizsiniz. Heyecanın ve aşkın bu olduğunu nereden, hangi kitaptan öğrendiniz? Hayatın hangi gerçeği bunu size böyle öğretti? Bu kadar ucuz duygusalığa kendinizi hangi gerekçe ve cesaretle yatırabildiniz? Gerçekten sevebilselerdi, gerçekten el ele tutuşma ve kucaklaşmayı bilebilselerdi, kendilerine bravo derdim. Ama bütün bunlar büyük yaşam savaşına tepki temelinde geliyor. Bu çok nettir. Hayret ettiğim şey, bunu hemen kavrayıp gereken tavrı neden geliştirmedinizdir. Bu anlamda cins yaklaşımı toplumsal gerçekliğimizde en büyük sorundur, köleliğimizin en çok yaşandığı alandır. Bunu daha doğru dürüst anlamadan ilgi bekleyeceksiniz, bu yaklaşımlara alet olacaksınız! Böyle olur mu?

Biz hiçbir zaman aşksız ve coşkuz yaşamayı öngörmedik. Bize bağlı olduğunuzu söylemekle birlikte, halen bizim yürüttüğümüz büyük savaşın aşk boyutunu da anlamıyorsunuz. Bir yoldaşınız olarak, ben bu yaşa kadar geliş sürecimi inanılmaz bir heyecanla, en değme bir romandan daha sürükleyici bir biçimde buraya kadar getirdim. Fakat siz bundan sonuç çıkarmıyorsunuz. Oysa sizin için gerçek bir yaşam destanı burada gizlidir; kavgacıdır, dili müthiştir, büyük bir duygu savaşı vardır. Bunu doğru düzgün kavramadan, ilişkilerde sıcaklık veya soğukluk, ilişkilerde ilgisizlik veya uzlaşmacılık gibi yaklaşımları öne çıkarmak en büyük saygısızlıktır. Sis sizi ülkeye sürükleyen tutumun ne olduğunu bile anlamış değilsiniz. Sizi sürükleyen rüzgârı bile tanımlayamıyorsunuz. Kendisini yücelten değerlere zıtlık oluşturan ne varsa onu temsil etmek gibi bir sorumsuzluğu yoğunca yaşıyorsunuz. Ruhlar çoktan ölmüştür. Bazıları "Ruhum var" diyerek ruh savunuculuğunu yapıyorlar. Birçoğunun kutsal ruhtan, büyük özgürlük ruhundan haberi bile yoktur. Sonra da bir bela gibi "Ruhlarımız, duygularımız var" deniliyor.

Bu yönüyle ulusal ruhta ve ulusal iradede bu kadar kabul görülmeme rağmen, kendimi tam yeterli görmüyorum. Davranışlar o kadar basit ve güdülere takılmış ki, bunu gözü kara bir biçimde bize dayatıyorlar. İnsan yoldaşını bu kadar anlamadığı gibi, bencilliğine kurban etmek için mi kullanır? Saflarımızda güçlü bir yaşam planı olan kaç kadın var? İçinizde ilkesi olan ve ona günlük olarak titizce anlam verip uygulayan kim var? Dört dörtlük temsil istemiyoruz; ama hiç olmazsa arayış olmalı, buna ihtiyaç duyulmalıdır. Kaybettiğimiz ruhumuzu aramalıyız. Öyle söylendiği gibi rahat ilişkiyi bir yana bırakalım, bizde dürüstçe selamlaşacak hal bile bırakılmamıştır. Ben halen insanların doğru dürüst selamlayamıyorum. Hangi dosta gitsem, benim için bir rahatlık değil, orada bir savaşa çıkış vardır. Halktır, bekliyor, saygıda hiç kusur etmek istemiyor. Ama sizlere bakınca, kavgaya verilmesi gereken yerde tüm hızınızla teslimiyete ve kolaycılığa koştuğunuzu görüyorum. Kendinizi basitçe teslim edecek bir

*Ev halkı

ortam bulursanız, iliklerinize kadar boşalır, ağırlar ve teslim olursunuz. Böylelikle sevdiğinizi, arzularınızın yerine geldiğini sanırsınız. Hatta bazıları aşık olduğunu sanır. Tüm bunları doğru bulmuyorum.

Bütün bu gelişmelere rağmen, benim durumumun bile fazla umutlu olmadığını size açıkça belirttim. Halkımızın, kadınlarımızın büyük sevgisine rağmen, kendimi umutlu görmüyorum. Ancak savaş belki bizi daha iyi güçlendirebilir diyorum. Birçok kişinin yaşayabileceğini söylediği noktada, ben bunu kabul etmiyorum. Düşünün ki, ben kendi kanunlarımı kendisi ortaya çıkararak, bu ülkenin ve bu halkın şu anda en güçlü gibi görünen kişisiyim. Ama buna rağmen kendimde erkekler ya da kadınlar kadar hiç de yaşam ilgisi gibi göremiyorum. Bu, benim güdülerim yoktur demek değildir. Güdülerim belki de herkesten daha fazladır; ama bunların beni götürebileceği noktayı düşündükçe, kendimi biraz ideolojik ve politik olarak dengeledikçe, büyük bir çekişme içinde kalıyorum. Bunu daha çocukluktan itibaren böyle ele aldım. Her şey bana zor geliyordu, her şey bana utanç ve sıkıntı veriyordu. Bunu yenmek için de sürekli öğrenmeye çalıştım. Öğrenme işinde de birinci konumdaydım. Buna rağmen öğrendiklerimle yetinmedim. Sorun, aile ocağındaki köhnenmiş tarzlarla yetinmekse veya düzenin çok alçaltıcı kalıpları içinde olmaksızın, bunu ben de bir gün içinde halledebilir, yaşam sorunu budur deyip çözebilirdim. Bu konuda oldukça da yetenekliydim. Ama bunu insanlık gerçeğine, halklar gerçeğine ve kendi gerçekliğimize vurduğumda, son anda bundan vazgeçme gereğini duydum. Yapmak istesem de yapamam dedim. Sonuç olarak, doğruyu bulma konusunda büyük bir arayış içersine girdim.

Anaların, kızların ve çocukların halini gördükçe, kim bu tabloları kabul edebilir? Bir somun ekmek için kendilerini çamura atıyorlar. Bu duruma düşen insan her şeyini yitirmiştir. Kendimizi bu insanlardan soyut göremeyiz. Çünkü onlar bizim halkımızdır ve mücadelemizin gelişmesiyle düşman onları bu duruma düşürmüştür. Halkımız kurtarılmayı bekliyor. Hangi kadromuz sürekli bunu düşünerek yaşıyor? Buna şehitleri eklemiyorum. Çünkü her bir şehidimiz kavga gerekçesidir. Nereden bakarsak bakalım, her şey bizi kavgaya çağırıyor. Hangi değerli komutanımız bunu böyle görüp yaşamına yön veriyor? Bu konuda akıllı olacaksınız. Bu temel gerçeklere göre yaşıyorlar mı, yaşamıyorlar mı deyip bütün komutanlarımızı veya kadrolarımızı gözden geçireceksiniz.

Kürt erkeğinin bilinen bazı çok temel zaafı vardır. Kültürel, ulusal, toplumsal ve siyasal gelişmeye gücü yetmeyen, bu konularda gelişmek için kendini fazla iddialı görmeyen bu erkek, bencillik ve günübürlük yaşam söz konusu oldu mu, yaşamdan ne anlıyorsun dedin mi, gözünü gittikçe daraltılmış ve en düşük seviyeye indirilmiş kadın cinsine, ondan da öteye sadece cinselliğine diker. İmkânımız olsaydı da bunun romanını yazabilseydik! Kadınları bu noktada da suçluyorum. Bu cinselliğe boyun eğmekle, buna alet olmakla kesinlikle sizi iğrenç buluyorum. Buna karşı büyük mücadeleyi vermemekle, tam tersine kendinizi esir görmek ve zemin olarak sunmakla sizi bir suçlu olarak görüyorum.

Böylesi cinsellik olacağına hiç olmasın. Çünkü tüm onun ulusal, toplumsal, siyasal ve örgütsel ifadelerinden kendini koparmış olan erkek, doludizgin yaşam diye size geliyor; sizin basit, çaresiz ve hiçbir gelişmeye götürmeyecek olan kaba cinselliğinize koşuyor. Bu erkeği siz nasıl tespit edemediniz? Sizde kendi diktatörlüğünü, çirkinliğini, sözüm ona hakimiyetini ve tersyüz edilmiş erkekliğini egemen kılmak istiyorsa, siz ondan ne yarar görürsünüz? Neden bunu şimdiye kadar sorgulamadınız? Bu erkek sizinle sevişmesini bilir mi? Belki size tuhaf gelir; ama bu erkek ne öpmesini ne de okşamasını bilir; vurur ve sonuçta öldürür.

Neden yaşamı incelemiyorsunuz? Hani inceleme kabiliyetiniz vardı? Hani güzel yaşam istiyordunuz? Dikkat ederseniz, burada bir incelikten bahsediyorum. "Sevgilim, beni öpmesini ve okşamasını biliyorsan, canımsın, ruhumsun" diyebilirsiniz. Ama karşınızda böyle bir erkek yoktur. Karşınızda aldatıcı birkaç lafazanlıkla kendini gizleyen ve sizi ele geçirdi mi parçalayacak olan bir adam var. Kendisi aslandır, siz ceyslansınız; sizi yakaladı mı parçalar. İsmi de böyle, özü de böyledir. Benim buna karşı aldığım tedbir, böyle bir erkeklikten vazgeçmek, ondan istifa etmektir. Böyle bir erkeklik karşısında kanım donuyor. İyi ki böyle bir erkek olmadım. Bana ne derlerse desinler, bunu kendime yedirmemekle en büyük iyiliği kendime, belki biraz da kadına yapmışımdır.

Kendime sıkça şu soruyu soruyorum: Bir genç kız böyle bir erkeğe nasıl dayanabiliyor, onu nasıl kabul edebiliyor? Sizin gibi genç bir kız değilim, ama bu soruyu sizden daha yakıcı bir biçimde kendime soruyorum. Bu anlamda karşılaşmak, salt cinsel boyutlu bir gerçeklik değil, çirkin bir kölelik olur. Mukayeseyi daha iyi yapmanız için şunu belirtiyorum: Yirmi yaşlarında gencecik bir delikanlıyı yerinize koyun ve hakim bir erkeğin onu kendisine eş veya sevgili olarak seçmek istediğini varsayın. Bu, ne kadar tehlikeli bir karşılaşma olur? Adamın biraz gücü var. tarihte tüm zalimler hep böyle yaparlar. Osmanlı padişahlarının diğer bir özelliği de budur. Örneğin **Fatih Sultan Mehmet** kendi hakimiyetini geliştirirken, hakimiyet altına aldığı halkların önde gelenlerinin erkeklerini getirip 'Osmanlı oğlancılığı' denilen bir terbiye altında bir nevi karılaştırır. Burada bir egemenlik söz konusudur. Sembolik olması açısından, hakimiyeti altına aldığı halkın bir prensini alıp haremine kapatır. Kızları bir yana bırakın, Osmanlı egemenliği başka halkların erkeklerini bile böyle yapar. Bu kadar tehlikeli bir şeydir.

Cinsellik boyutu deyip geçmeyin. Onun içinde birçok sapıklık, gizlenen birçok egemenlik, dolayısıyla çirkinlik vardır. Cinsellik alanı, bu konuda çok dikkatle çözülmesi gereken bir alandır. Sanıldığı gibi bu öyle zorunlu bir ihtiyaç temelinde ele alınmıyor. Orada bir egemenlik dayatılıyor ve işte biz buna karşıyız. Cinsellikte özgür paylaşım en aza indirgenmiştir veya yoktur. Tek taraflı ilişki dayattınız mı veya ilişkiyi siyasal, ruhsal ve ideolojik ölçülerden kopuk ele aldınız mı, egemen ideolojinin tutsağı olur ve sonuçta cins olarak kaybedersiniz. Ondan sonra kadın duygusallığıyla istediğiniz kadar ağlayın, istediğiniz kadar ortalığı velveleye verin, bir yere varamazsınız. Buna kendiniz yol açtınız.

Erkek çözümlenmesini boşuna yapmıyoruz. Söz konusu olan Kürt erkeği, PKK saflarındaki erkek oldu mu, bu çözümleme mutlaka sağlam yapılmalıdır. Bu erkeği çözmedikçe, kesinlikle hayatınız tehlikededir. Çözme işini kapsamlı ve bilimsel yapmalısınız. Bu konularda inceleme yaparak erkek çözümlenmesini derinleştirmelisiniz. Saflarımızda ahbap çavuşluğa, el ele, kol kola geliştirilen ilişkilere 'özgürlük' deniliyorsa, bununla çatışmalıyız. Öncelikle yapılması gereken budur. "Beni hangi temelde sevebilirsin? Benimle ne kadar olabilirsin? Beni nereye götürebilirsin?" diye sormalı, bütün bunları sorgulamalısınız. Birisi size ucuz ilişki dayattığında hemen boyun eğiyorsunuz. Birisi gelip size böyle bir dayatmada bulunuyor, kendisi erkektir, az çok hakim veya sorumludur. Peki, yarın başınıza gelecek olan nedir? Saflarımızda yoz ilişki dendiğinde erkek çoğunlukla

kendisini haklı görür ve suçlanan hep kadın olur. Zaten ahlâki açıdan da ‘ahlâksız’ olan kadındır, ‘yaman adam’ erkektir; işi biten kadındır, işini bitiren erkektir. Bu ahlâki ve tek taraflı tehlikeyi görmeden, nasıl rahat bir yaklaşım içinde olabilirsiniz? Keşke özlenen, amaçlanan ve anbean pratiğe yansıyan bir yoldaş sevgisine ulaşabilsek! Keşke elimizi tutan böyle yoldaşlarımız olsa! Hepinizin ilgilerine, sevgilerine saygı duyuyorum; ama bu konuda daha çok mesafe almamız gerekiyor.

Benim de el ele tutuşma özlemim ve amacım vardı. Kadınla paylaşmak için benim de hayallerim, tasavvurlarım ve çabalarım var. Ama bu ne kadar eşitçe olabilir, ne kadar güçlenme ister, ne kadar irade ister? Son tahlilde bu gerçeği şuna bağladım: Aşk, zaferle bağlantılı bir kavramdır. Zaferi olmayanın aşkı olamaz. Her adımda başarısı olmayanın da aşkı olamaz. Tarihte araştırılacak olursa, zaferle aşk ikizdir; biri diğeri olmaksızın olmaz. Bizde ise tersi söz konusudur. Sözde aşk, sözde duygular yenilginin başladığı yerde başlar. İhanetin duygu tanımı da böyledir. Her erkekte, her ilişkide, her yaklaşımda bunları müthiş incelemeye tabi tutmalısınız. Her ulusta bunu sanatın çeşitli kollarında yıllarca, yüzyıllarca göstermişlerdir. Biz hepsini devrimde yaratmak zorundayız. Çünkü bizde devrim öncesinin sanatı yoktur. Bütün bunları devrim içinde çözeceğiz. Bu ayıp değildir, devrimin bir gereğidir. Eğer bu baylar ve bayanlar ilişki arayışlarına anlam vermek istiyorlarsa, devrimimizin özgürlük felsefesini iyi anlamalıdır. Önderliğin bu konuda büyük bir savaşımı, -kadını ve erkeği, duyguyu ve güzelliği yaratma savaşımı var. Bunu göremeyen hangi ilişkiden bahsedebilir? Buna anlam veremeyen kişi bir lümpendir, bir hırsızdır; en tehlikeli hırsızlığı da kadını çalmakta gösteriyor. Kadınların hırsız olabileceğini söylemiyorum, çünkü onlar hep çalınmıştır. Keşke bir kadın bir erkeği çalabilseydi!

Zilan Kişiliği Zafer ile Aşkı Birleştirmenin Adıdır

Uydu kişiliği, baş aşağı gidişte ve kendini kaybedişte, köleliği en çok yaşayan bir kadına eşlik yapmak ister. Kürt erkeğinin eşliği, kocalığı budur. Zaten ilişkinin özünü yakaladığımızda, bunu görmemek mümkün değildir. Benim burada getirdiğim yenilik bunun tersidir. Kadın uydu kişiliğinde olamaz. Zaferi esas alırsanız, zafer kişiliğine tam kilitlenirseniz her şeyi kazanırsınız. Kızlar, zafer kişiliğine kilitlenmenin sembolü olmalıdır. Tam da bu noktada **Zilan** sembolizesi zafer kişiliğidir. Zilan kişiliği, savaşla yaşamın büyük birlikteliğinin veya diğer deyişle zaferi ve aşkı birleştirmenin adıdır. Sembol olarak böyledir. Bizim için semboller de önemlidir. Özgürlük sembollerine ne kadar değer verilirse, hatta ne kadar tapınılırsa, o kadar yücelir. Böyle binlerce değerimiz var. Buna yüksek değer biçip kendilerini şekillendireceklerine, PKK duyarsızmış ve kendi değerlerini takdir edemeyecek bir hareketmiş gibi büyük inkârcılığı dayatmayı, sıradanlaşmayı ve onu görmezlikten gelmeyi tutum haline getirenler affedilemezler, onlar hatta lanetli bir konumdadırlar.

Partide kadın çalışmalarını öyle sandığınız gibi basit ele almıyoruz; tamamen zafer ve aşk ikileminde ele alıyoruz. Bu çok zorlu bir diyalektik süreçtir veya felsefeye bağlantılıdır. Fakat bu tek çaremizdir, yücelmenin tek yoludur. Bundan vazgeçtik mi her şeyimizi kaybedebiliriz. Özgürlük adına kazandıklarımızı, aşkı zafere, zaferi aşka bağlama ikilemiyle elde ettik. Bu, Kürt dirilişinin, Kürt kurtuluşunun diyalektikidir. Bundan vazgeçtik mi, bir leş gibi kokuşmaktan öteye bir anlamımız kalmaz. Kendi yaşamımda da gerçekleştirmeye biraz güç getirebildiğim en önemli bir çıkış bu oluyor. Eksiklerim ve zayıflıklarım da olsa, bu gücü göstermem inanılmaz bir gelişme olarak değerlendirilmelidir. Büyük düşüşü böyle bir yükselişle temsil etmem çok önemlidir. Kürt halkı için en işe yarar çaba da budur. Bunu anlayabilseler ve bunda derinleşebilseler, her militanımız savaşta bir zafere, yaşamda bir sevgiye, dorukta da zaferin ve aşkın yoluna bağlanır. Bu konuda ikiyüzlü olamayız, kimse kimseyi kandıramayız. Bazıları sizinle ilişkilerimi tartışmak istiyorsa veya sizler bazılarıyla tartışmak istiyorsanız, müthiş ve en yaşamsal olan çerçeve budur. Bunun dışında hiçbir konuyu kimse içimizde gündemleştiremez.

Kendinizi kölelik sistemlerinin basit piyonları olmaktan kurtarmalısınız. Unutmayın ki, halk olarak çok kötü duruma düşürülmüşüz. Tüm dünya halklarının gerisindeyiz. Cins olarak daha da gerisindeyiz. Yaşamın kolay kazanılacağını kim iddia ediyor? Bunu iddia eden yalancıdır. Geçmişte birçok hatalar yapmış olabilirsiniz. Ağır kölelik koşullarında zaten hatasız çıkış olmaz. Önemli yanlışlıklarınız da olabilir. Ama şimdi özgürlük imkânına anlam verememe, kendini bunun gereklerine aday kılmama affedilmez bir yaklaşımdır. Çünkü yaşamaya başlıyorsunuz, yaşamı anlıyorsunuz; kendinizi zorlarsanız başarabilirsiniz. Yürüyüşünüzü her boyutuyla anlamlı kılacak bir çerçeveyi adeta kırmızı çizgiyle çizmeye çalışıyorum. Eğer bütün bunlarda belli bir anlayış kazanılırsa, bana göre yürüyüşünüzün çarpıcı, heyecanlı ve giderek zaferi çağrıştıran ve gerçekleştiren bir tarzda olmaması düşünülemez. Buna erkeklerden daha fazla sizin ihtiyacınız var, cesaretiniz ve fedakârlığınız da daha fazla bu temeldedir. Bunu saptırma, bunu anlamamakta ısrar etme ve basitleştirme tutumları da esasta özleminiz olan özgürlük adımlarından sizi uzaklaştırır. Belki bunu geç fark edersiniz, ama o zaman da kaybetmiş olursunuz. Dövünmenin de, yaşamda bir türlü rahat edememenin de bu yaklaşımla sıkı bağlantısı vardır. Sonradan hayıflanacağımıza, kendinizi dövüp perişan kılacağımıza ilkeli adım atın, ömrünüzü -ki, mutlaka kazanmamız gereken bir savaşımız vardır- ona göre planlayın. Özünüz de buna uygundur. Sizden istenen buna gereken biçimi vermektir. Bundan da çekinmeyin.

Parti içinde en iddialı, erkeği bile bütün yönleriyle düzelteren etkili çabanın sahibi olmalısınız. Bu anlamda eğer YAJK (Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği) biçiminde kendinizi somutlaştırıp örgütlerseniz, erkeği bile hizaya getiren bir silah anlamına geliyorsunuz demektir. YAJK, şimdiye kadar eşitlik ve özgürlüğe uygun bir yaklaşımken, bu aşamadan itibaren onu da aşar. YAJK, erkeği hizaya getiren bir silah olmalıdır. YAJK, eğer bu temelde kendini anlamlı kılar, bu kesinlikle Kürt erkeğini de hizaya getirebilir. İşte tam da bu noktada aşkın diriltici, namussuzu ve onursuzu yerle bir edici gücünden bahsedebiliriz. Aşkın eğer bir anlamı varsa, bu noktada onun bitip tükeneni kendine getirmenin adı olmasıdır. Kadın bunu böyle anlarsa, buna göre ilişki arayışının başımızın üstünde yeri var.

Bu, aynı zamanda onurunun da zaferidir; hem eşitliğin ve özgürlüğün sağlanması, hem de birçok noktada çarpık ve bitik olan erkeğin kurtuluşudur. İçinizde iddialı olanlar varsa, bu şekilde erkeğe yaklaşmak bana göre daha doğrudur. Çoğu belki eşitliği ve

özgürlüğü zorluyor, ona ulaşmak istiyor, ama bazılarınız erkeği de zorlamalıdır. İddianızla, iradenizle, örnek particiliğinizle, değerlere sahip çıkışınızla, birçok yönüyle yetersiz, sakıncalı ve tehlikeli olan erkeği kendine getirebilirsiniz. Bu anlamda bir kadın silahı olarak kendinizi savaştırmayı bilmiyorsunuz. Yeteneklerinizin ve cinsinizin, hatta cinselliğinizin gerçek gücünün farkında bile değilsiniz. Bir mal gibi sunulmayı ve sahip çıkılmayı felsefe bellemiştir. Bu, çok iradesiz, çok ilgisiz ve alınmayı bekleyen bir konumda olmak demektir. Bu, aynı zamanda bütün düşüncesizliğinizin ve ucuz duygusallığınızın da nedenidir.

Kadına güvenilmeli derken, tam da bu noktada kendi kimliğine sahip çıkmış, önce kendinin olmuş, kendini pazarlayan değil canlandıran, yaşamsal kılan, düşünce gücüyle, onun her türlü yetkin ifade tarzıyla, gerçek örgüt ve yönetim gücüyle, yaşamayı öğreten değerli yaklaşımlarıyla kadını ifade etmek istedim. Tanımladığım özgür kadın budur. Bu kadından çekinmeye hiç gerek yoktur. Bazıları böyle kadını çok tehlikeli gibi de görüyor. Tam tersine, ben böyle kadına hayran oluyorum. Tuhafıma giden şey, bütün erkeklerin şu anda kendileri için böyle bir kadımsal gelişmenin tehlikeli olabileceğini düşünmeleridir. Nerede eşitlik ve özgürlük? Nerede güçlenme temelindeki aşk? Çok zayıf olanın aşkı olamaz. Çok bilinçsiz ve teslim olanın sevgisi de kesinlikle olamaz, ancak teslimiyeti olur. Çok güçsüz olanın, düşüncesi ve iradesi gelişmeyen teslim olması, güdüselleşen ilişkiden öteye hiçbir gelişmeye fırsat vermez. Karılık edebiyatı ve kocalıktan beklenen budur. Amaçlarında eşitliği ve özgürlüğü ifade eden ve bu konuda son derece samimi olan bir yaklaşımın sahibi kendisini ispatlasın, o zaman kendisine merhaba diyelim, bravo diyelim.

Diktatörler eşit, özgür ve onurlu insanlarla olmayı kendi kişiliklerine ve gururlarına yediremezler; mutlaka iradesiz ve güçsüz insanı isterler. Saflarımızda da bazıları zayıf ve kendilerine bağlı bir köylü kadını görmek istiyorlarsa onlardan korkun, çünkü kesinlikle diktatörlük eğilimi içindeler. Eğer bir erkek, eşitliğe ve özgürlüğe yakın ve bunda iddialı kişilikli bir kadından sürekli kaçıyor veya hep ona egemenliği dayatıyor, hatta onu aldatmaya çalışıyorsa ondan korkun. Ondandır kesinlikle hayırlı bir yoldaşlık ve duygudaşlık beklenemez.

Özgürlüğü ve eşit yaklaşımı istediğiniz kesindir. Ama karşı tarafın buna ne kadar yatkın olup olmadığını ölçemiyorsunuz. Aldatılmaya son derece müsait ve çok ucuz tepkici yaklaşımlardan öteye gitmeyen gözü kara birisi gibi yaklaşıyorsunuz. İşte sizi başarısızlığa götüren budur. Kaldı ki, PKK'de kadın cinsi artık yaşamsallaşabilir, kendisinin olabilir, iradesine kavuşabilir, görüşü güçlü olabilir, karşısına çıkan her ilişkiyi eleştiri süzgecinden geçirebilir, özgür karar sahibi olabilir. Sevgi, hatta paylaşım isteyen ölçüsü, ne kadar zafere kilitlendiğidir. Zafere kilitlenen aynı zamanda da güzeldir, alçakgönüllüdür, olgundur, terbiyelidir, saygılıdır. Tabii insan zafere kilitlenmiş olanla yaşamı büyük saygı ve sevgiyle paylaşmak ister, sevgi de sınırsızca gelişebilir. Biz bunu geliştireceğiz. Bunun dışında size değer atfedenler ya sizi "Sen rüyalarımın perisisin" deyip över, ya da "Sen ayağımın tozusun" diyerek size söver. Mevcut erkek felsefesine bakıldığında, bu iki yaklaşımdan birine veya birisinden diğerine sıkça düştükleri görülür.

Bütün bu özgürlük özlemlerinize ve onun gerçekleştirmeye çalıştığımız kimliğine el vermeyen kişiliklere karşı tutumlarınızı, hatta yaşam planlarınızı dayatabilmelisiniz. Hizaya geliyorsa, bu bizim başarımız olarak değerlendirilmelidir. Kadın silahının güçlü kullanılmasından kastettiğim budur. Bu temelde düzeltilen erkek, savaşma yeteneği yüksek bir erkektir; savaşımın bütün boyutlarına anlam verebilecek bir erkektir. Onun kendi kavgasında, "Hele gel birbirimizi yaşayalım" gibi bir ucuzluğa da yer yoktur. O dayatılan ilişki tarzından tıpkı sizin de karşı olduğunuz gibi nefret eder ve ona kapalı bir insandır. İşte ilişkinin çerçevesi budur.

Bazıları bu konuları tartışmak istediğinde veya bir şeyler paylaşmayı dayattığında, alın işte çerçeve diyeceksiniz. Bu da nereden çıktı dediğinde, yeter oyunlar, yeter kendimizi kandırdığımız, seni anlayışa davet ediyorum diyeceksiniz. Erkek kendi düşkünlüğünde ısrar ederse, YAJK silahınızla ölümcül darbeyi indireceksiniz. Örgütlenme sizin için bu kadar gereklidir. Tehlike büyüyüp üzerinize gelirse, bütün kadınları ayaklandıırırsanız, ben dahil hiçbir erkek semtinize bile uğrayamaz. Her şey saygıya, gerçek mücadelenin başarı ölçütlerine veya eşitliğin ve özgürlüğün gerçek boyutlarına göre olur. Bunun dışında zorbalığa, kendi hakimiyetine ve yönetim gücüne bağlı bir etkilenmeye fırsat yoktur. Bu ilke dışı olduğu için, hiçbir erkek buna güç yetiremez. Bu da güzel olandır, arzuladıklarınızın gerçekleşmesidir. Tarzımız budur; savaşımımız bu amaçladır.

Umarım çerçeve giderek netleşiyor ve parti içinde sağlam duruş için size çok gerekli olan ipuçlarını veriyor. Bu çerçeve temelinde ciddi bir saplantıya düşeceğinizi beklemiyoruz. Olup biten nedir? Gerçek durumunuz, gerçek yaklaşımlar hangi düzeyde seyrediyor? Bu konuya açıklık getirmek ve gelişmenizde önemli sıçramalar yaptırmak için bu değerlendirmeleri yapıyorum. "Bütün bunlar anlaşıldı" diyorsanız, yürüyüşünüz de sürekli ve sağlam olmalıdır. Artık "Kadınların yaşama katılımları zayıftır, ilgisizler" türünden deyimleri duymak istemiyoruz. Sizin de bazı eleştirileriniz olmalıdır. Kimin ilgisinin zayıf, kimin ilgisinin çarpık olduğunu kanıtlamalısınız.

Mücadelemizin Özünü Kadın Kimliğini Ortaya Çıkarmaktır

Tarihte bütün tanrıların yanında tanrıçalar da vardır. Daha sonra yükseklerde kadınlara yer verilmemiştir. Çünkü sınıflı toplum gelişmiştir ve kadın artık alttadır. Alttanın tanrıçılığı olmaz. Hep erkek hakimdir, tanrı krallar erkekler olmuştur. Tanrı kraliçeler yoktur, ama eskiden varmış. Bu açıkça kadınlığınızı kaybettiğinizi veya size kaybettiklerini gösteriyor. Benim tüm savaşımımın özü ve tüm arayışlarımın temeli, kadın kimliğini ortaya çıkarmaktır. Bu en güzel ve en soylu arayıştır. Erkeklerin aradıkları kadın, kolayca kandırarak en kaba cinsellikle kendilerini tatmin edip atacakları kadındır. Bu çok tehlikeli bir yaklaşımdır. Erkeğin felsefesi budur. Tabii ki burada silkinceksiniz, büyük bir mücadeleye sahip olacaksınız. Mücadele etmezseniz, böylesi bir erkeği, böylesine bayağılaştıran ve hiçleştiren köleliği ve çirkinliği besleyen kadınlar durumunda olursunuz. Ben bunu kabul edemem. Böyle bir kadını PKK saflarında kabul etmem, onu ajan olarak değerlendiririm.

Bu zor, ama çok onurlu ve vazgeçilmez bir mücadeledir. Sizin basit yaşamda bir ısrarınızın olduğunu sanmıyorum. Özleminiz belirttiğim çerçevededir. Fakat apolitik olduğunuz ve ötekiler de sürekli sizleri bundan alıkoydukları için, buna ulaşamıyor ve

kendinizi bu özelemlerinize yatıramıyorsunuz. Biz bunu gidermeye çalışıyoruz. Sevgi geneldir ve bizim siyasal amaçlarımızın bir sonucudur. Siyasallaşmayanın, pratikleşmeyenin ve örgütlenmeyenin sevgisi bireycidir. Siyasal anlamda da son derece çarpıttıcıdır, bölücüdür, düşürücüdür. Kişi, lafla değil, gerçekten de siyasal, örgütsel ve eylemsel yönüyle tutarlıysa ve kendini kanıtlamışsa, onda gelecek sevginin bir anlamı olabilir. Bundan kaçınanın, sevgi adı altındaki bütün yaklaşımlarında sahtelik vardır ve düşürme amaçlıdır. Bu konuda hiçbirinizin kendisini aldatmayacağı kanısındayım. Özgürlük savaşımı bunun için gereklidir.

Siz burayı aile, bizleri de büyük reis sandınız. Ben daha yedi yaşındayken bunun mahkûmiyetini sağladım. Büyük siyasallığımız savaş temelinde ortaya çıkmalıdır. Erkekleri öyle sanıyorsanız veya kendinizi öyle bir kadın olarak kattıysanız ben ne yapayım? Ama unutmayın ki, Önderlik gerçeği bununla savaşımın adıdır. Siz bunu yeni yeni fark ediyorsunuz, o zaman bugüne kadar kendi kendinizi aldatmışsınızdır. Doğru olan tutum ikiyüzlülüğü, ilgisizliği ve iddiasızlığıyla mücadeleden kendini uzak tutmak yerine, özgürlüğün büyük değerine anlam biçebilen ve kararını verebilen, tutarlı ve her yerde birbirini tamamlayan veya ölçülerini her yerde ortaya koyabilen bir tutumun sahibi olabilmektir. Bu netleşmiştir ve artık hepinizin yakalaması gereken bir düzeydir. Bunu aşındırmayın, oportünist yaklaşımlarla sağa sola çekiştirmeyin. Çünkü bunun hiçbir yararı yoktur. Bunu başka türlü kılan savaş ve özgür militan ölçülerimize göre yerle bir olur. Ağlayıp sızlama kabul edilmez. Ben ölçülerime uygun olmayana sentime bile yaklaştırmam. Güçlenmeye ihtiyacı olan sizsiniz. Kendinize güvenin ve güçlenin.

Ben, bir erkek cinsinden olmak yerine, o cinsle karşı kadının yapması gereken savaşı veriyorum. Tıpkı Kürt halkında yaşandığı gibi, kendi savaşını kabul etmeyen bu cinsin savaşını veriyorum. Kendi cins savaşının gereklerini yerine getirmeyen kadının savaşı da şimdi benim üzerime yığılmış durumdadır. Önderlik, küçümsenecek bir güç değildir. O sizin için büyük bir şanstır. Önderlik, bu kadar yanlış, azgın ve ölçü tanımaz erkeği durduran insan demektir; kadınların iradesine yol veren kişi demektir; özgürlük dünyasına kapı açmak demektir. Siz bunları takdir etmeyi bile bilmiyorsunuz. Bu da bizi öfkeliyor. Özgürlük kapısından adım atmanız ve bu adımların pekişen sahibi olmanız demek, büyük kazanmanın ta kendisi demektir. Benim büyük intikam savaşçısı olduğumu unutmayın. Yani ne yaptığımı bilenlerdenim. Davranışlarınızı bu temelde sonuna kadar incelemelisiniz.

Güzellik mi değerlidir, yoksa kaba cinsellik mi? Birileri kadınla beraber yaşamak istiyorsa, önce güzel olmalıdır. Sözüm ona kaba erkekliğine dayanacağı yerde, büyük güzelliğine dayanarak yaşamaya güç yetirmelidir. Ben kendimi böyle ilan etmiyorum. Ama çabam bu yönlüdür. Bunu görmemek büyük bir eksiklik. İnsanların gittikçe beni de biraz sevmeye çalışması bu özgürlükten dolaydır. Korku, sevginin önünde engeldir. Oysa hiçbir kadın benden korkmaz. Bu, sevgi için bir başlangıç yapılmıştır demektir. Bu kendi başına yetmez. Güzelliğin de zaferle kopmaz bir bağı vardır. Zaten güzelliğin kendisi özgürlüktür. Bu da savaşla elde edilir. Savaş da müthiş bir ideolojik, politik ve örgütsel duruş ve pratik ister. Hatta Kürt gerçeğinde büyük bir güç dengesizliği olduğu için, inanılmaz ve yenilmez bir savaşçılık ister. Bizde güzelliğin diyalektiği böyledir. Dolayısıyla sevgiye giden yol böyle olmaktan geçiyor. Ben bunu biraz denedim ve gelişme düzeyi fena olmadığını gördüm. Herkesin ilgisi bu temelde yüksek olmalıdır.

Ben erkeklikten vazgeçelim derken, yiğitlikten vazgeçelim demiyorum. Tam tersine, büyük yiğitliği açığa çıkaralım diyorum. Kaba anlamda kaybeden erkek, diğer taraftan kazanan kadın biçiminde yükselecektir. Bunlar birbirlerini tamamladığında, müthiş bir ordu ve savaş gücü ortaya çıkar. Benim bu dengelerimi araştırıp çabalarımı bütün yönleriyle anlamaya çalıştığımızda, yaşam dünyanın çok daha özgürce ve cesurca olduğunu ve bundan dolayı başarabildiğimi göreceksiniz. Bu anlamda benim örneğim, Kürdistan halkına da, hatta birçok insana da bir şeyler verebilir. Önderlik tarzımın ilgi bulması, bu özgünlük temelinde yaratma ve başarı özelliğinden kaynaklanıyor. Önderlik tarzı özü de, sözü de, savaşı da, yaşamı da böyle olmanın gerçeğidir.

Kadını geliştirme çabalarımız büyük savaşlarımızdan birisidir. Giderek yetkin ve doğru temelde yaklaşımlar güçlendirilmektedir. Bu, şimdiden yükselen umutlara yol açmıştır. Umudun gün geçtikçe gerçekleşmeye doğru gitmektedir. Beni heyecanlandıran da budur. Kadının yükselişi, Kürt halkının yükselişi kadar -ki, bu da onunla iç içedir- değerlidir. Bundan çekinme kesinlikle olmaz, tam tersine ancak gurur duyulabilir. Bütün erkeklerin de buna hayranlık duyması gerekiyor. Ama erkeğin bunun kolay olmadığını, kendi katkıları olmadığında böyle bir hayranlığa bile hakkı olamayacağını, yaşamı paylaşmak bir yana ona dokunamayacağını bilerek, bir katkı sahibi olmak için çabalarını özlü kılmaya ihtiyacı vardır.

Kadınların öyle söylendiği veya kabul ettirildiği gibi alçaltılmaya layık olmadıkları kanısındayım. Hep bundan kuşku duydum ve tepki gösterdim, gönlüm hiçbir zaman buna razı olmadı. Kadını hiçbir zaman böyle ele almak istemedim. Şimdi bunu bilimsel olduğu kadar, daha özlü bir irade olayı olarak, hatta sanatçı tarzıyla biçimlendirilebilen bir olguya kadar götürüyoruz. Bu da güzel bir şeydir. Bu temelde kafa yormalıyız. İlişki arayışlarımız varsa bununla bağlantılı kılmalıyız. Bu, aynı zamanda bir aşk arayışına cevap verme ve onun yoluna girmedir. Genelleşmiş aşk, Kürt halkının yeni yeni başlayan ve devrimiyle birlikte umutlandıran aşkı oluyor.

Hiç kimse bencilliği ve bireyciliğiyle bunu bozmaya yeltenmesin. Özellikle saflardaki kadınlar bu konuda sonuna kadar ilkeli olmalı; özellikle **Zilan**'ın vasiyetine bağlı kalarak, gerektiğinde bunu her gün göz önüne getirerek, sağlam bir yürüyüşü esas almalı. Bana göre tek kabul edilebilir yaklaşım, doğru olduğu kadar bize savaşı kazandırtacak ve onun başarmak istediği güzel yaşamı gerçekleştirebilecek biricik tutum budur. Buna yüksek değer biçiyoruz. Bütün çabalarınız bu temelde olmalıdır. Kim bu temelde yürüyüp başardıysa, o en doğrusunu yapmış demektir. Bunun heyecanı ve coşkusu en kaba yaklaşımdan, hatta cinsel ilişkilerden çok daha değerlidir. Ben bu temelde duyduğum coşkuyu, heyecanı, eğer olacaksa cinslerin bu temelde tanışmasını ve birlikte yaşamı paylaşmasını değerli ve yüceltici buluyorum.

Bütün partililer bu yönlü bir yetkinleşmeyi tutarlı yaklaşımlarıyla oldukça güçlendirmeliler. Buna hem inanmalı, hem gereklerine kendimizi yatırabilmeliyiz. Bu, savaşı her zamankinden daha fazla geliştirecektir. Dolayısıyla arzuladığımız özgürlük yaşamı, çok düşmüş ve çok çirkinleştiren yaşanmamışlığımıza bir cevap olacaktır. Yaklaşımımız, coşkumuz, sevgimiz ve varsa aşkımız bu temededir.

ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARIYLA YAŞAMI YENİDEN YARATMALIYIZ

Önderlik, sizin için her türlü basit duygularınızı ve yetmez kişiliklerinizi yaşatacağımız basit bir kişilik değildir. Çok kapsamlı değerlendirmelerle kişilik kazanmanız için çaba harcıyoruz. Ama basit kadınlığınızdan bir türlü vazgeçmiyor, militanlık düzeyinizi cesaret ve bilinçle yakalamaya yanaşmıyorsunuz. Yüce değerlerin ve en önemlisi de çabaların gereklerine cevap alamıyorsunuz. Özellikle bazıları kendi çözümsüz ve zavallı kişiliğini partide yaşatmak istiyorlar. Bizim bunu kabullenmemiz mümkün değildir. Bizi anlayabilmeli, desteğimizi doğru kullanabilmeli, derinden düşünerek kişilik dönüşümünüzü yapabilmelisiniz. Kendinizi ancak zorbela ve ağır aksak yürütebilir konumda bırakıyorsunuz. Bu da yeterli değildir. Ayrıca geleneksel duygusallığınız devam ediyor. Bütün bunlar çare değildir.

Gerçek savaş, öncelikle kişilikte başarıya gitmek zorundadır. Ben olsam, devrimci değerlerin karşısına böyle çıkmaya utanırdım. Kendi basit kadınlığınızı yıllardır gizleyip taşıyorsunuz. Tedbir almasak, ana hatlarıyla erkek egemenlikli toplumsal değerlerden, geleneklerden ve yaşam tarzından bir türlü kurtulmayı düşünmeyeceksiniz. Bu sizin hoşunuza gidiyor; ama bu parti için tehdit, tehlikedir. Bu mahkûm edilene yaşatmamak ve özgürlüğe kavuşması gerekene de yol açmak için karar verdik. Savaş budur. Önce bu savaşı kazanmasını bilmeliyiz. Fakat ne yazık ki sizde çabalarımıza cevap olma fazla gelişkin değildir. Kendisini en çok eğitmesi gereken sizlersiniz. Tüm ulusal ve toplumsal geriliğin yoğunlaştığı kişilik olduğunuzu unutmayacaksınız. Kişiliğinizdeki birikinti, genel kölelik birikintisidir. Onu parçalamadıkça, asla utançtan kurtulamazsınız. Bu da yoğunluklu bir savaşı vermeyi ister. Bu anlamda böylesi bir savaşı göze alamayanların saflarımızda fazla yer edinmeyeceklerini bilmeleri gerekir.

Erkekler için de belirtiyorum: PKK'nin büyüklüğünden asla taviz veremeyiz. Bu büyüklüğü tanıyacak ve gereklerine ulaşacaksınız. Bazıları sırtımızda adeta asalak veya hasta gibi kendilerini yaşatamazlar. Çözümlememiş ve aydınlanmamış kişilik, her zaman olumsuz etkiye yol açar. En değerli kişilik, kendine hakimiyeti olan ve ne yaptığını bilen kişiliktir. Benim en öğrendiğim ve öfkelenmişim husus, yalnız bir cins hastalığı olarak değil, genel kölelik hastalığı, toplumsal köleliğin bir tarzı olarak içine girdiğiniz ruh hali ve davranışlarınızdır. Yaşadığınız ruh hali ve davranış tarzı, özgürlük savaşçısının özelliklerinden uzaktır. Bu konuda kendini gözden geçirip özgür militanın tarzına ulaştırmayı akıl edememek ve kabul edilebilir düzeyi yakalamamak, sizi saflarda her zaman bir suçlu gibi tutacaktır.

Kaba savaşçılıktan bahsetmiyoruz. Savaşçılığın en yoğun ifadesi, kişiliği fethetmeye götüren savaşçılıktır. Kişiliğinizi fethetmeye götüremezseniz, sizi kabul edemeyiz. Önderliğe ilgi duyup onunla bağ kurmaya çalışıyorsunuz, bunun için onu bütün yönleriyle değerlendirme gücünü yakalamamız gerekir. Zayıflıklarımızı Önderliğe dayandırarak, örtbas ederek sürdüremez, Önderlik ve parti gücü sayesinde kendinizi özgür hissedemezsiniz. Kendi özgün özgür savaşımınızı başarıyla verirseniz, parti içinde Önderlikle yürümenin bir anlamı olur. İyi niyetinize ve kendinizi feda etme anlayışınıza yüksek değer biçmekle birlikte, en az onun kadar gerekli olan sağlam duruşun sahibi olmalısınız. Yeterli cevap olabilen bu duruştur. Ama birçok kişilikte gördüğüm anlayış, partiyi bir aile, erkeği bir aile reisi gibi görme anlayışıdır. Bu da oldukça sakıncalıdır.

Parti bir mücadele birliğidir ve herkes orada militandır. **Zilan** kişiliğiyle yalnız düşmanı değil, her türlü basit duyguları, ucuz yaşamları ve yenilgi kişiliğini yerle bir ettik. Buna saygı göstermelisiniz. Bu her şeyden daha önemlidir. Hiç kimse kendi ağır yetmezliklerini PKK'nin yüceliğine dayandırarak, "Ben de özgürüm" adı altında sürdüremez. Herkes hem militan olmaya mecburdur, hem de o şansa sahiptir. Ben kendimi yeterince özgürleştirdikçe affedebiliyorum, yoksa benim kendimi bile yaşatmam imkânsızdır. Özgür mücadele gücüne ulaşmadıkça kendimi kahrediyorum, yaşayamıyorum. Artık savaşta ölmek bile fazla bir anlam ifade etmiyor. Artık büyük savaşı kazanamayanların bir değeri yoktur. Sadece savaşmak yeterli değildir, ancak savaşı kazanmak bizim için yeterli olabilir. Bunu şiar haline getireceğiz. "PKK'ye katıldım, elime silahı aldım, onu kullandım, namusumu kurtardım" demek bir yetersizliği ifade eder. Bunlar kendinizi savunmaya elvermez. Bunların sonucu, ancak adım adım zafere ulaşmakla bir anlam ifade eder. İstedığınız kadar mücadele edin, yirmi beş yıl savaşın, eğer sonuçta tarzınız zaferi kesinleştirmiyorsa, kaybetmişsinizdir ve fazla bir değeriniz de yoktur. Biz büyük kişilik dönüşümünü bu şiar altında gerçekleştirmek istiyoruz.

Saflarımızda fazla doğru bulmadığım, genelde de hep sıkıntı duyduğum ve öfkelenmişim davranışlar ağırlıktadır. Herkes utanmadan her gün her türlü hastalığını dayatıyor. Kocakarılar gibi ağlayanlar, yalan söylemlerle kendilerini kurtarmak isteyenler, savaşta çaresizliği yaşayanlar, ufku ve yüreği olmayanlar ortamımızda yoğundur. Bunlar aynı zamanda yüzkarasındırlar. Kendi geriliklerini yenemeyenlerin düşmanla bir alışverişleri olamaz. Savaşımını ideolojide, pratikte, ruhunda ve bilincinde, hatta fiziğinde yeterince güçlü veremeyenlerin düşmanla uğraşmalarının fazla bir anlamı yoktur. Bu kadar savaşan bir kişiliği sizin seyretmeniz, hoş bulmadığımız bir davranış tarzınızdır. Birlikte müthiş savaşması gereken yoldaşlar değil de, çoğunuz sanki arenada devlerle savaşıyorsunuz gibi bir konumu yaşıyorsunuz. Bunlar geri durumlardır ve bunların aşılması gerekiyor.

Devrimcilerin safları, acımasız savaşların saflarıdır. Benim görmek istediğim saflardaki dirilik ve savaşkanlık çok büyüktür. Yaşamları ölümü alt eder. Bunun **Zilan** kişiliğinde de böyle olduğuna inanıyorum. O ölüme giderken bile büyük yaşam yürüyüşü

halindeydi. Bu bizi şanlı, yiğit ve yüce tutar. Diğer her türlü duruş alçalıştır. Kendi eylemi ve yaşamıyla büyüklük arz etmeyen duruş, saflarda en çok mahkûm etmemiz gereken geri bir özelliktir. Biz kararlılığımızı geliştirirken, buna çok dikkat edeceksiniz. Ben ne kadar rahatsız oluyorsam, siz de rahatsız olacaksınız. Geriliğe, çirkinliğe ve ucuz kayba izin yoktur. Önderliğin hırsı bu konuda ne kadar büyükse, siz de bunu paylaşmalısınız. Yanlışıklara, zaafılara ve yetersizliklere karşı Önderlik nasıl amansızsa, siz de ona ulaşmalısınız. Bunun dışındaki yaklaşımlar anlamsızdır. Her şey militanca olursa değerlidir, güzeldir. Özüyle, davranışıyla, anlayışıyla, ciddiyetiyle ne yaptığını bilen, yaşamı bu temelde asla saptırmayan birisi değerlidir. Kendinden haberi olmayan, çevresine her an diken gibi batan ve bunu dayatmaktan sakınmayan kişilik, asla bize yakışmayan ve içimizde barınmaması gereken kişiliktir.

Sizi PKK'nin kahraman kişiliklerini yeniden canlandırmaya ve onu esas almaya çağırıyorum. PKK'nin kahraman kişiliği, kişiliğinizde cevap bulmalıdır. Bunun dışında hiçbir gerekçeyle, hiçbir şeyi kişiliğinizde barındırmamalı ve yer vermemelisiniz. Bu çok önemlidir ve bağlılık sözü de böyle anlam bulursa değerlidir. Kişiliğinizde, hemen her yanlışa, her eksikliğe, her kimliğe ve kişiliğe yer varsa, o kişilik bizim olamaz. Umarım bütün bunlardan bazı sonuçları çıkarıyorsunuz. Bu değerlendirmelerimi anlayabilirseniz, bunlarla size ömür boyu yetebilecek çerçeveyi sunduğuma inanıyorum. Onu özümsememiz ve anlamını geliştirmemiz halinde, sizi sürekli geliştiren bir yaşam için yeterlidir. Sıgıllıkta ve cahillikte ısrar ederseniz, iflah olacağınız düşünülemez. Kadın özgürlüğünü her şeyden üstün tutmak, bizim esas aldığımız bir husus ve en büyük bir karardır. Bu büyük kararlılık eylemleri de bunun çağrısıydı. Hiçbirimiz bunu anlamazlıktan ve gereklerini yerine getirememekten bahsedemeyiz veya bu değerlere böyle yaklaşamayız. Şehitlerimizi, kişiliklerimizde kesinlikle yaşatacağız.

Biz insanlarımızı yeniden yaratma savaşımındayız. Herhalde en gerekli olan da budur. Buna herkes candan katılmalıdır. Biz kölelerle değil, özgürlük savaşçılarıyla yaşamı yaratmaya çalışıyoruz. Benim elimden gelen budur. Biraz da sizler yapabilmelisiniz. Ben de bir mücadeleciyim, benden tanrısallık beklemeyin. Bana geleneksel, alışageldiğiniz "Büyüklerimiz yapar" biçiminde yaklaşmayın. Kendi kişilik savaşımını kendi gücümle yürütmeye çalışan birisiyim. Kurtarıcı değilim, kurtuluş savaşısuyım. Herkesle ortaklaşa, özgür iradeli bir mücadeleciyim; yoksa içi boş olanların, bir sürü gibi olanların çobanı değilim. Çobanlıktan nefret ederim. Bilinçli yapı işçilerini tercih ediyorum.

Ben anladığınız gibi bir erkek de değilim. Öyle erkek olmaya da hiç niyetim yoktur. Dolayısıyla bizi alışlageldik erkeklerle karıştırmayın. Bu temelde bağlanmayın ve talepte bulunmayın. Mümkünse bizi anlayın ve gücünüz varsa yol arkadaşlığı yapın. Bin zincirleri yırtan, ama uçurumdan da devrilmeyen bir savaşçıyım. Neyle, kiminle yol aldığımızı tüm özellikleriyle öğrenin; ona göre de ne özgürlük imkânını kötü kullanın, ne de uçurumlardan yuvarlanın. Çünkü Önderlik bu değildir. Önderlik, büyük tedbir kadar büyük özgürlük yürüyüşüdür. Yaratma eylemi olduğu kadar, somut duruma dikkat edendir. Hız, tempo kadar tedbirdir, duygu kadar düşüncedir, görüş kadar eylemdir; bunların hepsi arasındaki bağlantıyı bir mühendis inceliği ile ölçüp tartandır. Bütün bunlarla kendinizi donatırsanız yürüebilirsiniz. Tüm yaşamınızın büyük bir savaşçılıktan ibaret olduğunu bir an için bile göz ardı etmeyin.

Duruşunuzun kendisi bir savaştır. En büyük savaş bu duruştaki ısrar, istikrar ve hakimiyettir. İnsanımıza gösterebileceğiniz en büyük iyilik ve doğruluk bu duruşta ısrardır. Yoksa kendini tedbirsiz bırakmak, intihar etmek demektir. Mümkünse bunu kişiliğinizde gerektiği kadar öze ve şekle dönüştürün, buna ulaşınca kadar ısrarlı olun. Kendinizdeki savaş kazanmayana kadar kendinizi yanlışı iradelere, hatta yanlışı savaşanlara teslim etmemelisiniz. Yanlışı yaşama kadar yanlışı savaşa da kendinizi bilinçsizce ve kölece katmamalısınız. Bütün bunları şehitlerin anısına bağlılığın bir gereği olarak, **Zilan** kişiliğine de anlam vermenin ve gereklerine bağlı kalmanın bir ifadesi olarak görüyorum.

Savaş cephemizde yenilmediğimiz ve başarmaya doğru gittiğimiz bugünlerde **Zilan**'ı anarken, kadın ordulaşmasının, kadının yeniden yaratılışının verdiği heyecanla hem kendinizi şanslı sayabilir, hem de iddialı kılabilirsiniz. Sağlam bir yürüyüş halindediniz ve kararlısınız. Buna uygun davranmayı münafık olarak değerlendiririm. Yüzümüzde başka, arkamızda başka olanı ve içinde başka dolaplar çevireni dürüst saymıyoruz. Sadelik ve doğruluk çok önemlidir, açık sözlülük çok değerlidir. Yaşamın derinliklerine olduğu kadar, cesaretle değerli olana da yürümelisiniz. Sizler yeni yaşamın iddialı bir gücüsünüz.

Önderliği hissedememek demek, halkı ve partiyi fazla anlayamamak, yaşam hevesinin zayıf olması demektir. Bu da ya kölelikte ya da küçük burjuva kişiliğinde ısrar etmek anlamına gelir. İnsan böyle bir Önderlik kişiliğiyle ilişkileşti mi, rahatlıkla büyük şehitler çizgisine ulaşabilir. Bu konuda netleşin; kararınızı hızla, kesin ve zamanında verin. Fazla ertelemeyin ve ikircikli kalmayın. Bireyciliğinize sevdalanmayın. Genel doğrularda ve yaşam tarzınızda cesur, açık ve kesin katılım gösterin. En değerlisi de budur. Zaten başka türlü de bir işe yaramayız. Hiçbir şey devrim için başarılı savaşmaktan daha değerli olamaz. Bunun için de en gerekli olan, kendini başarıya yatırmış militan kişiliktir. Bunun dışında her şey gereksizdir ve kaybettirir. Yaşamınızda böyle boşa çıkarıcı ve çabayı saptırıcı yanlışıklara izin vermeyin. Önderlik bu temelde sizin için büyük bir kuvvettir. Aldıklarınızı hızla bütünleştirerek cevap olan bir militanlığı, anlatılamaz bir biçimde kesinleştirin. Eksikliklerinizi ve yetmezliklerinizi örgüt gücüne dönüştürebilmeniz Önderliği anlamakla mümkündür. Bunun için çok şey gereklidir. Örgüte dönüştürmek demek; amaçta ve kavrayışta yoğunluk, azimde ve iradede keskinlik demektir. Bu konuda birçok kişide yapaylık ve ikiyüzlülük görüyorum.

Benim duygularım her zaman düşüncelerimi alevlendirir, düşüncelerim duygularımı sürükler. Bu beni amaçta derinleştirir. Bu da beni aşama yapmaya götürür. Önderliğin yaşam hikâyesi, zayıflığın güce dönüşme hikâyesidir. Tam bir olay adamım. Dünyada eşine rastlanmayacak bir kişiliğim. En zayıf koşullarda, benim kadar kendini olay haline getiren başka bir kişi yoktur. Hemen hemen her kişi düzene, geleneğe, emre ve resmiyete göredir. Geriye kalanlar anarşistler ve serserilerdir. Bunlar, düzenin kolay ezdiği kişiliklerdir. Aslında halen CIA bile bizi çözemiyor. Çok özgün bir kişilik olduğum kesindir. O açıdan büyük çözümsüzlüğünüze muhtemelen bir ipucu olabilir. Aksi halde bir ölü gibisiniz. Düzen dahilinde, hatta erkeklerin anlayışı temelinde size yaşamda ne kadar yer var? Bu temelde hiçbiriniz için yer yoktur. Bir erkekle ne kadar yaşayabileceğiniz konusunda

da umutsuzsunuz. Yaşam adı altında büyük bir belayı yaşıyorsunuz. Size üzülüyorum. Ama burada kendini yaratan birey çareyi yakalayabilir. Hazır ekmek, hazır kadın yoktur.

Bunca savaşa rağmen, hala yaratma işinin başlangıcındayız. Duyguların büyüklüğü için büyük savaflara ihtiyaç var. Aksi halde haliniz ne olacağını düşünün. Bu erkeklerle nasıl yaşayabilirsiniz? İsterseniz kendinizi mükemmel kandırabilirsiniz. Bu da çok çirkince olur. Kadın-erkek ilişkisi büyük bir aldatmaca oyunudur, benim nefret ettiğim bir ilişki tarzıdır. Zaten bundan nefret ettiğim için kendime göre bir ilişki tarzı yarattım. Herkesin bir ilişki tarzı var. Örneğin, iyi bir karılık yapabilirsiniz veya iyi bir kocanız olabilir. Bu sizi tatmin ediyor. Ama benim için bunlar sadece hor görülmesi gereken ve ciddiye almayacağım şeylerdi.

Ancak Her Noktada Başarılı Yakalayan Erkek Sevilebilir

Zilan'ın ses olması, ne yapmak istediğimizi ortaya koyuyor. O, büyük yaşam için bir çağrı oldu. Onu kendimiz için nasıl somutluk haline getireceğiz? Gerçek anlamda yaşanılacak olanı yaratma işiyle uğraşyoruz. Basit şeylere tenezzül ederseniz, yaşamda iddianızı çok çabuk kaybedebilirsiniz. Sevgileriniz yoktur. Utanmadan basit duygulanmaları dayatabilir, rahatlıkla ağlayabilirsiniz. Büyük hisleriniz olmayabilir, olsa da bunlar çok amaçsızdır. Önderlik bu konuda direnen kişi oluyor. Güzelliği de buradadır. Ben kolay yaşamam, ben kolay ölmem. Zaten **Zilan**'ın çağrısı da buydu. Kolay ölmek, müthiş zorlu şehit olmak, bunu da büyük yaşam felsefesine bağlamak!.. Benim ilgimi çeken de budur. Yaşamı böyle sürdürmeliyiz. Aksi halde öyle öfkeleniyorum ki, karşınızda kendimi zor tutuyorum. Büyük yaşam iddiası olmayanların savaşı da büyük olmaz. Bunların her şeyi hatalar ve yanlışlıklarla dolu geçer. Şimdi benim yapabildiğim şey bu savaşçılığı yaymaktır. Bende acılarınızı kolay gidereceğinizi sanmayın. Tip olarak da, erkek olarak da, kişi olarak da benimle kolay ve ucuz yaşanamaz. Ben de böyle yaşayamam. Bu konularda da hiç yanılmayın.

Ben erkeği öldürdüm. Bu sizin için çok üzücü olabilir. Erkeğin ölümü size çok şey kaybettirir. Sığındığımız, birlikte yaşayabildiğiniz en değerli dostunuzu veya yaşam arkadaşınızı kaybediyorsunuz. Zaten sizin mücadeledeki isteksizliğinizin altında yatan bir neden de budur. Geleneksel kocayı kaybettiğiniz için sürükleniyorsunuz. İç sıkıntılarınızın nedeni de budur. Eminim ki, bireysel arzunuza göre bir ilişkiniz olsaydı, müthiş inatçı ve hırslı kesilebilirdiniz. Ben insanları tanıyorum. Böyle ilişkiler arzularınızı tatmin etmeye götürebilir. Bu konuda biz büyük bir fark açtık. Erkeklerin de özlemlerini düşünüyorum, onlar size kolay sahip olabiliyorlardı. Çoğunun sizi rahatlıkla kandırabileceği belirtilebilir.

Erkeklerin elinden bu imkânı almam onların da zoruna gidiyor. Tabii Önderlik aynı zamanda bir komutayı yürüttüğü için böyle olmak zorundadır. Kafasını böyle küçük işlerle uğraştırmanın askerliği tehlikelidir. Artık bunlar hakkında doğru tartışın. Belki o zaman yeni tercihler geliştirebilirsiniz. Belki bir koca elinizden gider, ama başka şeylerle yaşamınız anlam bulabilir. Bana göre evlilik çağında değilsiniz; şimdi yaşamı tanıma çağındasınız. Kendinize güvenin. Flört de edebilirsiniz. Flört, tehlikeli olmayan duygulardır. Daha fazla ilerlediniz mi altından çıkamazsınız. Aşırı aşık olabilecek, bireyselliği yaşayabilecek bir aşamada değiliz ve bu güçte bir kişilik de yoktur. Ben hiçbir zaman bu gücü kendimde görmüyorum. Belki de hiçbir zaman bu gücü kendimde bulamayacağım. Bunu ucuz laf olsun diye belirtmiyorum; çok önemli bir gerçekliği dile getiriyorum. Kaldı ki, bu büyük şehitlerin de anlamı budur. Büyük şahadetleri, kadın şahadetlerini de böyle anlayın. Onlar neyin şahadetleriydi? Bunun üzerinde düşünmelisiniz. Düşünürseniz, büyük hisleriniz ortaya çıkar, büyük duygularınız alevlenir ve sürüklenen ölü gibi kişilikleriniz can bulur.

Sizi sürükleyen küçük duyguları ve ilişkileri ortadan kaldırmaya devam edeceğiz. Büyük aşk gücünüz varsa, onu gösterebilirsiniz. Ben sadece bu yolun kazıcısıyım; baltayı vura vura veya taşları ve tepeleri devire devire yolu düzliyorum. Belki ileride bazıları bu yolda rahat yürüyebilir. Bu işler öyle kolay değildir. tabii kendini iddiasızlığa terk etmek de kabul edilemez. Tek başıma nasıl cesaret ettim de bugüne kadar geldim? Şimdi iddialarım, savaşlarım ve işlerim var. Dünyada neredeyse bir olay oldum. Başıma her gün yeni sorunlar açıyorum. Siz ise sorunlardan, sizi uğraştıracak şeylerden kaçılıyorsunuz. Tam tersine, ben her gün sorunların üzerine gidiyorum. Daha fazla sorun, daha fazla uğraş demektir; daha fazla uğraş, gelişme demektir. Başka bir yaşam felsefesi bizim için mümkün değildir. Bireycilik felsefesi hiçbir yere götürmez. Her tür feodal ve kapitalist esaslara dayalı felsefeler de fazla sonuç vermez. Küçük dünyalarınız için en kötüsü de budur.

Sağırılar dünyasında bir ses, körler dünyasında ise bir ışık oluyoruz. Bu ses, bu ışık canlandırıyor. Unutmayın ki, bu ülkede her şey ölmüştü. Bu ülkede namus, insanlık ve yaşam yoktu. Bu ülkede her şey namussuzca ve alçakçaydı. Bu ülkede güzellik yoktu, bu halkın her şeyi hastalık halindeydi. Benim bunlara karşı yapabildiğim tek şey bir umut kıvılcımı olabilmektir. Bunu da başardığım için biraz memnunum, kendimi affedebiliyorum. Bunu sağlayabildim, en zor olanı başarabildim. Düşmanın çizgisinde erimek, iddiasızlığın çukurunda debelenmek kötüdür. Şimdi bir umut var. İsterseniz bu umudu her zaman yaşamsallaştırabilirsiniz.

Her erkek az çok bazı kadınlara göredir veya özgürlük olayında tüm kadınlar için olmayı göze alamaz. Ama ben bunu da göze alıyorum. Büyük yaşam oldu mu, bunun saygısı da, sevgisi de, aşkı da büyük olur. Bu bir çağrıdır. **Zilan**, eylemiyle çok fazla başarılı olduğunu hissetmiyor. Sadece "Ben bir ses oldum, her yerde yankılanıyorum" diyor. **Zilan**'ı anlayamadılar. Oysa **Zilan**'ı anlayan kolay ölmez, sorun çıkarmaz, şikayet etmez; "Bunaldım, daraldım, yaşam beni artık sıkıyor" demez. Bunları dayatan saygısızdır ve bu saygısızları da saflarımızda asla tutamayız. Yani anlamı hayli yüklü bir ses olduğu için, böyle seslere büyük değer biçtiğim için ısrarla üzerinde duruyorum.

Benim kadınla yaşamam, melekleşme temelinde olursa mümkündür. Bu ülkenin melekleri kimdir? Melek de olsanız kanatlarınız yoktur, iki metre uçamazsınız. Melek yücelmeyi ifade eder; o asla köleleşmez, hep özgürdür. Zaten kanatlarında zaferi çırpıştırır. Kadını kırıyla, köleliğiyle kendimize yaklaştıramayız. Tabii bunlar büyük iddialar ve ideallerdir. Buna gücünüz yetmeyebilir, onun için size fazla dayatmak istemiyorum. Ama bunlar hedeftir ve biz hedeften vazgeçmeyiz. Etrafımda kahramanlar, melekler olmazsa, kimseyle yaşayamam. Size sabredişimin nedeni, belki dönüşebilirsiniz diyedir.

Gelişme tutkumuz büyüktür. Önderlik kişiliğini çeşitli yönleriyle tanırırsanız, ileride zorlanmazsınız. Mezarda da olsam ben kendimi yürütürüm. Kurallarım ve tarzımla mücadeleyi kolay bırakmayacağım bilinmelidir. "Biz uzaklaştık, kendimizi yaşayabiliriz" demek, kendi kendini yokuşa sürmek demektir. "Bizi görmez, ucuz duygularımızı yaşarız, ahbab çavuşluk yaparız" dersanız, sadece kendinizi aldatırsınız. PKK'de teşkil ettiğiniz ağırlık nedeniyle beni de çökertebilirsiniz. Böyle bir savaşçılık söz konusudur. Bu savaşta kızların da yeri olmalıdır. Savaşta olanlar savaşla uğraşır. Bunun boyutları düşünce derinliğidir, örgütlenmedir; anbean kendisini netleştirme, arındırma, doğallaştırma ve keskin bıçak gibi bilemedir. Bu, aynı zamanda **Zilan**'ın anısına bağlılığım da bir gereğidir. Kadın düşkünü de, mahkûmu da değilim, ama kadını yeniden yaratıyorum. Bu, iradenizi hiçe sayıyorum demek değildir. Tam tersine, iradenizin ortaya çıkmasına çağrı yapıyorum.

Kadınla olmak, başarı elde etmekle mümkündür; aksi halde bu, karı ile olmak anlamına gelir. Karıyla olmak da, başarısızlıkla olmak demektir. Benim anladığım anlamda kadınla olmak, zaferle olmaktır. Erkeklerin karıyla veya kadınların kocayla olmaları, kesinlikle başarıdan kopma temelindedir. Dolayısıyla karılık-kocalık gerçeği benim yanımda sökmaz. Gerçek erkeklik ve kadınlık zaferle bağlantılı olduğunda değerlidir. Aynı zamanda herkes herkesin aşkıdır. Bu düzeyi yakalayamayanlara saflarımızda yer veremem. Köhnenmiş, ruhsuz, yüreksiz ve düşkün kişilikleri namussuz olarak değerlendiriyorum. Bütün ağlamaların, sızlamaların altında "Bırak karı olalım, bırak koca olalım" yaklaşımı var. Hiçbiri "Ben fethetmeye çalışan bir kişi olmak istiyorum" demiyor. Ben bir erkek olarak, bunlarla aramdaki farkı çok iyi açıyorum ve zafer yürüyüşüyle bağlantılıyım. Hepiniz dünya güzelleri de olsanız, ancak zaferle bağlantılı kadınlar haline geldiğinizde sizlerle ilişki geliştirilir. Büyük fedaileşme, büyük fedakârlık ve cesaret noktasına geldiğinizde sizin yüzünüze bakılabilir. Buna da **Zilanlaşma** diyoruz

Bilindiği gibi, biz kendimizi yeniden yaratma işiyle uğraşıyoruz. Rönesans çağında **Leonardo da Vinci, Raffael**, heykelleriyle kendi kadınını yarattılar. Biz ondan daha hassas davranarak bir kadın heykeli yaratmak zorundayız. **Afrodit**, bilinen güzel kadınları ortaya çıkardı. Biz onların daha da gelişkin olanını yaratmaya çalışacağız. Devrimler bunu yaratıyor. Bizim de bir devrimimiz olduğuna göre, öylelerini önce tasavvur ederek, sonra çekiçle vura vura şekillendireceğiz. Yani hepinizin toplamından yeni bir kadın yaratılacaktır. Ben o işin peşindeyim ve bu işi tutkuyla yürütüyorum. Bu da güzel bir iştir. Yani kadın heykelini yaratmak en heyecan verici işlerdendir. Bunun bireysellikten fazla bir ilgisi yoktur. Çok açık ki ulusal, hatta insanlık düzeyi için bu gereklidir. Bundan daha değerli iş de yoktur. Biz bunun işçisiyiz, ben biraz yapı ustasıyım, siz de işçilersiniz. Bir bahçe kuracağız ve her biriniz bu bahçede rengârenk açan bir çiçek olabilirsiniz. Anlayışımızı böyle çarpıcı kılıyoruz. Umarım sizler bununla daha büyük heyecan duyup, yaşama ve onun emredilen savaşımına yeterince ve ilerletici bir biçimde yaklaşsınız.

Erkekleri de zorlayacağız. Erkeklerimiz başarmayınca kadar ne biz onları isteyeceğiz, ne de onlar size zorla el sürecekler. Ancak her noktada başarıyı yakalayan erkek sevebilir. Erkeğin kadınla olması, vatanla, özgürlükle ve yaşamın özgürlüğüyle olmak anlamına gelecek. Sizin de hedefiniz bu olmalıdır. Erkeği bu noktaya getirinceye kadar, ona karşı anlamlı bir savaş yürütecek ve onu adam edeceksiniz. Bu hakkınız ve görevinizdir. **Zilan**'ın bir diğer vasiyeti de budur. Onun kendini bir köle kadın gibi erkeğe sunacağını sanmıyorum. Tam tersine, büyük eylemiyle **Zilan** büyük yaşama istemini ilan ediyor. Bu da sizin için şu anlama geliyor: Özgür iradeye, büyük yaşam ifadesine uygun olacak kimlikler ortaya çıkıncaya kadar, ustaca ve büyük eylemlilikle savaşa devam! Ben de bunun hem iyi bir sözcüsü hem de bir çalışanıyım. Belki hatalarımız ve kusurlarımız olabilir; ama her şeyi böyle bir işçilik temelinde ele alırsanız kişiliğiniz şekillenecek, yaşamın en güçlü bir kaynağı olarak kadın şekillenmesi vücut bulacaktır. Bu temelde erkek de yeniden yaratılacaktır. Dolayısıyla yaşam da yeniden örgütlenecektir. Toplumsal örgütlenmemize, amaca ve onun her tür alt ve üst yapı değerlerine göre oluşumuna böyle varacağız.

Toplumumuzu inşa ederken heyecanlı olmamak mümkün değildir. Bu işler sadece zevk verir. Burada sorun olan kendi keyfimiz değildir. Zaten toplumu yeniden kuramazsak, bireyleri bu kadar tatmin edemeyiz. Bu noktada reel sosyalizmden farkımız var. Reel sosyalizm bireyi tümüyle kuruttu, onu çok tali plana düşürdü, sonra da birey çok tehlikeli bir biçimde onun enkazı altından ortaya çıktı. Biz bu tehlikeye karşı tedbirimizi aldık. Toplumsal kuruluşu yeniden inşa eden bireyin bununla iç içe kendini inşa etmesini akıllıca yürütüyoruz.

Şimdiye kadar yenilmedik. Başarılarımız da var. Eğer hepiniz **Zilan** tarzında o çağrıya yaşamınızla, savaşımınızla, en önemlisi de ideolojiyle, gerektiği yerde siyasal, örgütsel ve yönetsel yeterlilikle cevap olabilirsiniz, bunun büyük yürüyüş olmaması ve büyük umutla başarılmaması için hiçbir neden yoktur. Belki bu şehitlerimiz, küçük şeyler için muradına eremediler, toplumsal deyişle başları da bağlanamadı. İyi ki başları bağlanamadı, iyi ki muradına eremediler. Murada ermek, büyük amaca yol alışla mümkündür. Biz onların amansız takipçileriyiz ve çabalarımızı sergilemekle buna layık olduğunuzu da gösteriyoruz. Kişi son nefesine kadar eğer böyle başarılarla yürüyorsa, muradına ermiş demektir. Bütün bu şehitlerimiz bu anlamda muratlarına ermişlerdir.

Kendimi de böyle yaşamsallaştırmakla doğru yolda kararlı bir biçimde yürüyorum. Bundan sonra bize çok gerekli olan, zaferin hiçbir güç tarafından hiçbir yöntemle elimizden çıkarılmaması için güçlü kollara ve sağlam tutuşlara sahip olmamızdır. Bunun yolu da sağlam eğitimden ve onun pratik adımlarını atmaktan geçiyor. Üstelik bunun imkânı sonuna kadar önünüze serilmiştir. Şimdiye kadar çeşitli nedenlerle değerlendiremediğiniz bu imkânı artık değerlendirin. Zaferi bir kez daha elinizden kaçırmamacasına veya onun yüksek temposuna ulaşarak, onun heyecanını duyarak ve mutlaka bir gün zaferi yakalayacağınız iddiasına sonuna kadar bağlı kalarak yürürseniz, ne elinizdeki zaferi kimse alabilir, ne de yakında yakalayacağımız zafere ulaşmama gibi bir sorunuz olur. Elinizdeki zafer bizimdir, kazanımları kesindir. Yakalayacağımız büyük zafer de bu yürüyüşümüzle mümkündür.

Bu anlamda kadın özgürlük savaşçılarına cevap olabildik. Bu yoğun savaşımımızla, sizlerle yoğun ilgilenmeyle, yaşama cesaret etmeyle, kadın cinsine daha gerçekçi, daha saygılı yaklaşmakla ve kadını çekici kılmakla büyük düşüşe bir karşılık verebildik. Sanırım bu şehitlerin de biricik arzusu böyleydi. Buna değer verildi. Lanetlenen, sürekli çirkinleştirilen ve değer

verilmeyen kadın kimliği, fiziğinden tutalım düşünce gücüne kadar bir adım ileriye taşındı. Size doğru yol gösterildiği gibi, adımınız sağlam bir başlangıçla temellendirildi.

Yapılacak işler çoktur. Kadın cinsi olarak, büyük adaletsizlik içinde bırakılıyorsunuz. Bu anlamda en değerli iş özgürlüktür. Özgürlük, devrimin işidir ve bu da sonuna kadar önünüze konulmuştur. Bütün erkekler dursa bile, sizin sürükleyici olmanız gerekiyor. Çünkü asıl olarak bu iş sizi ilgilendiriyor. Kadın kahramanlıklarının artması da, kadının cesaretli yürüyüşü de bunun ispatıdır. Ama bunun için tempo ve yoğunlaşmış kişilikler gerekiyor. Sadece niyet ve istek değil, zaferi yakalayacak kadar güç gerekiyor. Onu da çabalarla yakalayacaksınız. Önderlik bu temelde size büyük bir yardımcıdır. Onu doğru anlayarak, özümseyerek ve paylaşarak kendinize mal ederseniz, tarzı ve tempoyu da tutturursunuz.

Her şey bu temelde daha güzel oluyor ve başarıya götürüyor. Bu yolda zaferi görmek ne kadar değerliyse, o yolda şehit olmak da o kadar değerlidir!

06.06.1997

ZİLAN BÜYÜK BİR SÖZLEŞMEDİR

Zilan yoldaşı, tarihsel kutsal eyleminin birinci yıldönümünde saygıyla anıyor ve bir kez daha minnettarlığımızı belirtiyoruz. Şüphesiz bunu bir intihar eylemi değil, büyük bir direniş eylemi olarak değerlendiriyoruz. Gerek insanlık ve gerekse halklar gerçeğinde buna benzer örnekler olmakla birlikte, bizim halk gerçekliğimizde **Zeynep Kınacı** kişiliği PKK'de örneği çokça görülen büyük bir sembolün ifadesi olmaktadır. Kendisi bize yazdığı mektupta bir vasiyette bulunmuştu. Bu vesileyle üzerime düşeni yapmaya çalışıyorum. “Vasiyetimin gereklerini en iyi sizler anlayabilir ve gereklerini yerine getirebilirsiniz” demiştir. Tabii bu bizi hem etkilemiş, hem de sorumluluğumuza doğru sahip çıkmanın gereğini ortaya koymuştur. Biz çok düşünmek ve mümkünse yaşama bunu dönüştürmek için olağanüstü olmaya çalıştık. Şüphesiz bazı gelişmeler vardır. Bu gelişmeler daha çok bu kişiliğin kendisini anlamaya yöneliktir; aynı zamanda onu bizzat pratikleştirmek ve yaşamsallaştırmak içindir.

Gerek parti içinde gerek halk gerçekliğimizde, aslında yoğunca işlediğimiz savaşın kendi içinde çok önemli bir özelliğini de böyle karakterize etmek ve bu devrimin, bu halkın yeni yaşamının temel bir özelliği haline getirmek için büyük bir çaba harcadık. Her şeyden önce bilinmesi gerekir ki, **Zilan** eylemliliği düşmanın sınır tanımayan ve kendini hiçbir kurala bağlı hissetmeyen politikalarına karşı bir cevaptır. Dünyada en çok inkâr edilmiş, hakkında çoktan öldüğü ve bittiği biçiminde bir yargıya ulaşılan, davasına çok az ilgi gösterilen, ilgi gösterildiğinde de pek yaşayacak bir halk olarak değerlendirilmek istenmeyen Kürt adına her ne kadar çok büyük bir direniş ortaya çıkarmış olsak da, bu direnişin fazla başarılı olacağına inanmayan bir uluslararası kamuoyu var; hatta Kürdistan halkının da kendisine dayatılan bu ölümü bir nevi kader olarak algılaması söz konusudur. Düşmanın '95 yılı için çok kapsamlı gerçekleştirdiği topyekün savaşımı ve ne pahasına olursa olsun bu yılın bir bitiş yılı olarak değerlendirilmesi, özgürlük adına ne varsa onun da bu yıllarla birlikte tarihe gömülmesi biçiminde oldukça tehlikeli bir biçimde büyük bir güçle hareketimizin, yaşamımızın, şerefimizin ve onurumuzun üzerine gelmesi söz konusudur. Bu, aynı zamanda bir namus, onur, yaşam umudu varsa onun da bitirilmesidir. Geriye kalanların şerefsiz ve onursuz bir yaşamdan başka bir şeyi beklemeyeceğinin açıkça ortada olduğu günlerde şovenizmin alabildiğine körüklenmesi, Türkiye halkının adeta çılgınca bu şoven serilere kendini kaptırması, ‘millî birlik’ adı altında bir halkın asgari insani taleplerinin bile göz önüne getirilmemesi giderek büyüyen bir öfkeye dönüşüyor.

Kendisinin biraz özgürce yaşamak için başından beri dikkat ettiği hususlar, duyarlılığı, kişiliği, özgürlüğün ne anlama geldiğini az çok kavraması, bununla birlikte düşmanın niyetlerini bütün yönleriyle değerlendirmesi, yine düşmanın arkasındaki emperyalist dünyanın sağladığı hiçbir hudut tanımayan desteği, Onun açısından son derece anlaşılır hususlardı. Nasıl geldiğini, ne amaçla geldiğini ve hangi sonuca ulaşmak istediğini iyi göz önüne getiriyor. Bunun yanında PKK'ye kısa bir süre önce katılmasına rağmen, PKK'nin ne anlama geldiğini çok iyi biliyor. PKK tarihinin en iyi tanımını yapabilecek kadar bir gücü ve güçlenmeyi yaşıyor. Bununla birlikte bizim şahsımızı da oldukça iyi değerlendirebiliyor. Ne anlam ifade ettiğimizi, kendi kültür düzeyine uygun olarak, gerek insanlık gerekse tarihimiz içinde ne tür bir önderlik geliştirmek istediğimizi incelemiş; hatta parti saflarımızda en güzel, en geçekçi bir tanıımı yapabilmıştır.

Bu arkadaş bizi görmemiştir ve mücadelede fazla bir mazisi de yoktur. Buna rağmen bizi güçlü değerlendirmesini son derece anlamlı buldum. Şehit **Ronahi** arkadaşın benzer bir yaklaşımını da buna eklemeliyim. Bu tip şehit arkadaşlarımızın, yine şehit **Bermal**'in de aynen o düzeyde bir anlam derinliği içinde olduğunu belirtmeliyim. Tabii birçok şehidimizdeki anlama derinliği, bu büyük şahadetleri gerçekleştiriyor. Ama **Zilan**'da bu oldukça bilinçlidir ve kararlılık düzeyine son derece yakındır.

Burada bu hususları fazla derinlemesine ele alamayacağım. Bilinmesi gereken en temel hususun, gerek uluslararası insanlık durumu hakkında, gerekse Kürdistan halkının gerçeği konusunda, partimiz ve kendi Önderlik sahamız hakkında en kapsamlı bilgilenmeyi ve buna dayalı bir kararlılığı yakalamış olmasıdır. Bununla da yetinmiyor, örgüt yaşamının oldukça farkında olan bir yoldaştır. Kadın gerçekliğini bütün yönleriyle değerlendirebiliyor. Son derece köleleştirici yaşam tarzıyla özgürleştirici yaşam tarzı arasındaki büyük farkı yakalayabiliyor. Buna da büyük bir saygı duyuyorum ve bunun çok az kişide gerçekleştiği kanısındayım. Bunu hem mütevazı hem de çok kararlı biçimde yakalaması, çok değerli bir biçimde kısa ve öz olarak anlatabilmesi

beni oldukça etkilemiştir. Çok kısa da olsa, bu konulara açıklık getirmesi açısından, Onun bizzat bazı değerlendirmelerini alma gereği duyuyorum.

Önderlik konusunda söylediği çarpıcı hususlar var. Şöyle belirtiyor: “Her halkın tarihine bakıldığında, özellikle devrim süreçlerinde mücadele veren, başarıya ve kurtuluşa götüren, yaşadıkları döneme damgasını vuran önderlikler vardır. Tarih, öndersiz hiçbir ulusal ve sınıfsal hareketin gerçek anlamda da başarıya gitmediğini doğrulamaktadır. Önder, yaşatılmak istenen yenilik ve gelişmeleri en üst düzeyde temsil eden, yani yeni insan, yeni toplum düşüncesine denk, bütün yaşamını bir halkın yaşamına göre düzenleyen, kendi kaderini halkın kaderinde bulan ve o halkın acılarını, duygu ve taleplerini en derinden yaşayan ve kurtuluş için pratik görevleri en üst düzeyde omuzlayandır.”

Böyle bir önderlik tanımını, en benim diyen bir akademisyenin veya militanın yapabileceğini sanmıyorum. Bu kısa paragrafta bile doğru bir önderlik tanımını bütün yönleriyle ortaya koymuştur. Burada çok güçlü bir bilinç düzeyinin yakalandığı kesindir. Şimdi bu eylemi düşünürken, nasıl bir yaklaşım gücünde olduğunu bilerek değerlendirmek büyük önem taşıyor. Bazıları vardır, çok duygusaldır, acılar içinde kendini patlatırlar, yakarlar; ama bazıları da vardır ki, bunu çok büyük bir bilinç derinliğiyle yaparlar. Bu fark bence çok çarpıcıdır.

Devam ediyor: “Hayati gerçekliği olmayan, her alanda bitirilmiş, hiçbir halkla kıyaslanmayacak kadar kendisine yabancılaştırılmış, ulusal, kültürel, sosyal ve siyasal değerleri sömürülen bir halk gerçekliği karşısında, PKK Önderliği kuşkusuz çok farklı olmak zorundadır. Bu anlamda Parti Önderliği birçok yönüyle daha özgün, daha yeni, daha gelişkin yaşamıyla yaşatan ve kendi yaşamını adeta koskoca bir insanlığın yaşamına adayan durumdadır. Belirleyiciliği, önemi bu noktada kesin ve tartışmasızdır.”

Yine burada büyük bir bilinç derinliği var. Bu hem çok gerçekçi, hem de oldukça kapsamlı bir değerlendirme oluyor. Bizim halkımızın gerçekliğini tüm dünya halklarının gerçekliğiyle kıyaslıyor. Yabancılaştırılmışlık düzeyinin her alanda -ulusal, kültürel, sosyal ve siyasal bitirilmem de ötesinde tanınmaz hale getirildiğini, yaşamının ölümünden daha beter olduğunu oldukça fark ediyor. Bu farkla Önderliği değerlendirmeye çalışıyor veya bizim ne tür bir gerçeklikle karşı karşıya olduğumuzu çarpıcı bir biçimde ortaya koyabiliyor. Aynı biçimde bunun herhangi genel düz bir önderlik anlayışıyla çözülemeyeceğini, böyle bir halk gerçekliğinin bugünlere ulaşmış devrim düzeyine ulaşamayacağını, bunun başarılabilmesi için çok özgün olmak gerektiğini, kendi yaşamını bir halkın dirilen yaşamına dönüştürmeye kadar götürmek gerektiğini vurguluyor ki, bu gerçekten çok derin bir anlayıştır. “Belirleyiciliği ve önemi bu noktada kesin ve tartışmasızdır” diyor. Bu son derece bizi etkileyen çarpıcı anlatım oluyor.

Yine devam etmekte bir sakınca görmüyorum: “Dünya devrim tarihine baktığımızda, gerek ulusal gerek sınıfsal kurtuluş mücadelesini veren halkların, devrimin gerçekleşme olanağını yaratan tarihi, sosyal, siyasal ve kültürel bir zemini ve birikimi vardır. Ulusal inkâr yoktur. Kişilik sorunları bizdeki kadar derin değildir. Tarihleri bizdeki kadar çarpıtılmamıştır. Kadın cinsi bu kadar sömürülmemiştir. Dini olgular bizdeki kadar kesinlikle kötü tarzda işlenmemiştir. O halkların mevcut konumlarına tepkileri vardır, özgürlük ve eşitlik düzeylerinde bir gelişmeleri vardır. Önderlerinin güç aldıkları az çok aydınları vardır. Kürdistan devriminde ise bu belirtilen hususların tümü bitmiş bir durumdaydı.”

Burada da çok çarpıcı ve gerçekten her aydının üzerinde düşünmesi ve sonuç çıkarması gereken tezler biçiminde değerlendirmeleri vardır. Bu satırları birisi tez biçiminde alıp işlesin, gerçekten her bir paragrafın bir kitap olduğunu anlayacaktır. Son derece duru bir düşünceye sahiptir ve gerçekliği de yakalamıştır. Bu noktada Kürt aydınları için acı duyuyorum. Bu kişi bizim bir kopyamız değildir, üniversite mezunu bir öğrencidir. Kendi kişiliğiyle incelemiş, araştırmış ve sonuçlara ulaşmış aydın bir kişiliktir. Maalesef Kürt aydınlarının veya genelde de kadrolarımızın birçoğunun işin sadece duygusal yanıyla uğraşmaları bize çok yetersiz gelmektedir. Ortada derinleştirilerek sonuca götürecek tezler vardır.

Bütün halklar devrime başladıklarında, arkalarında büyük bir tarih vardır. Sosyal, sınıfsal ve kültürel bir zemin, onun birikimi vardır. Ulusal inkâr bu denli yoktur, kişilik sorunları bizdeki kadar söz konusu değildir. Ama bizim için, tarihimiz için bunların hepsi tersine çevrilmiştir. Ayrıca kadın cinsi bizde başlı başına zaten en tehlikeli bir ajanlık konumunu yaşamaktadır; daha doğrusu o konuma getirilmiştir. Kadın tam bir kapana dönüştürülmüştür. Her şeyi yutan, kendi etrafında bütün değer yargılarının tersine çevrildiği bir konuma itilmiştir. Din de böyledir; burada dinin ulusal ve toplumsal gerçeklikle hiçbir bağı kalmamıştır. Tersine onu kemiriyor, onu her türlü olumlu özelliklerinden koparıyor ve en cahilce bir konuma getirebiliyor.

Hiçbir halkta bahsettiğimiz hususlar bu denli gelişmemiştir. “Diğer halkların konumlarına baktığımızda tepkileri vardır, özgürlük ve eşitlik düzeylerinde bir gelişmeleri vardır. Önderlerinin güç aldıkları çok sayıda aydınları, toplumun tepkileri vardır” diyor. Bütün bunların Kürdistan için hiç söz konusu olmadığını belirtiyor. Kaldı ki, bu doğrudur. Aydınlarımız, hele hele kendisini sosyalist, demokrat veya direnişçi sayan bazı kişilikler, lütfen kendileriyle bu satırları kıyaslasınlar. Hangisi gerçeğe daha yakındır? Biraz vicdanlarını ortaya koysunlar, vicdan muhasebelerini yapsınlar. En gerçek düşünceler bunlar değil midir? Bunlar doğru ve büyük düşüncelerdir. Kaldı ki bu, büyük direniş yol açmıyor mu? Ulusal vicdan, ulusal yürek varsa, kesinlikle bu aydınlarımızın, hatta sözde birçok örgütün, devrimci partinin ve ilerinin buna biraz saygılı olmayı bilmeleri gerekiyor.

Unutmayalım ki, birçokları herhangi bir devrimciden çok şey öğrenebiliyorlar. Dünyada okumadıkları çok az ulusal kurtuluş devrimi ve onların önderleri vardır. Ama bu da bir kişiliktir. Acı duyuyorum ki, bunlar o kadar -ki, bizzat burada **Zilan**'ın kendisi dile getiriyor- yabancılaşmışlar. Yani kendini dünya tarihinde rastlanmamış bir sembol düzeyine yükselten bir kadını, bir Kürt kızını bile anlamayacak kadar yürekleri yabancılaşmıştır ve hakkında konuşamayacak durumdadırlar.

Aslında bunun da kendi başına bir olay olduğunu belirtmem gerekiyor. Çünkü düşman tarihinden tutalım, Afrika halkının bile tarihini çok iyi anlatan ve bunun için şiir bile yazabilecek kadar sözüm ona duygulu Kürt aydınları, insanlık tarihinde ender görülen bir Kürt kıızı için yüreklerini çalıştırmıyor, bir şey söylemiyor, bir şey yazamıyorlar. Bu klinik bir vaka, bir düşürülmüşlük ve yabancılaşma düzeyidir. Bu tür insandan fazla bir hayır gelmez. **Zilan** arkadaşın mektubundan alıntı almaya devam ediyorum:

“Parti Önderliği çok zayıf bir gerçeklikten yola çıkmıştır. Din sorununa, kişilik sorununa, kadın ve aile sorununa yaklaşımı oldukça özgün ve bilimseldir. Rus Devriminin önderi Lenin bile kadın sorunun çözümünde oldukça yüzeysel kalmıştır. Kadın ordulması, gerçekleşen kadın konferansları ve kadın kongresi dünya devrim tarihinde ilk kez bizde gerçekleştirilmiştir. Parti Önderliği'nin yaşam tarzı; fedakârlık, cesaret, derinlik, duyarlılık, zekâ, öngörü ve yorumlama gücü, bağlılık, bilimsellik, tecrübe ve birikim düzeyi hiçbir önderlikle kıyaslanmayacak boyuttadır. Olayı ele alış tarzı dogmatik değildir. Parti Önderliği Kürdistan gerçeğini, dünya devrimlerini çok iyi tahlil edip sonuç çıkarmış ve Kürdistan Devriminin özgünlüğünü ortaya çıkarmıştır. Taklitçi, kalıpcı ve dogmatik bir tarzda değil, oldukça yaratıcı bir tarzda ele almıştır. Gerçekleşen sosyalizmi çok iyi tahlil etmiş ve kendi halk gerçekliğine uygun bir tarzda uyarlamıştır. PKK, Parti Önderliği'nin şahsında ifadesini bulmuştur.”

Burada da son derece çarpıcı ve oldukça aydınlatıcı tezlerle karşı karşıyayız. Bizim din, kişilik, kadın, aile ve bunun yanında Kürdistan'ın sosyal ve psikolojik düzeyi hakkında geliştirdiğimiz birçok çözümleme var. **Zilan** kişiliği bunları az çok değerlendiren bir yoldaş oluyor. Ayrıca büyük Rus Devrimiyle kıyaslıyor, Lenin'in bile kadın sorununda yüzeysel kalma durumundan bahsediyor. Kadın için çok özgün çalışmaların yapılmadığını ve ancak bireysel düzeyde bazı kadınlarla ilgilenildiğini vurgulamak istiyor. Bu doğrudur. Bunlar bizim biraz da bu tip kadın şehitlerimizin anısına geliştirmek zorunda hissettiğimiz görevlerimizdir.

Bunun yanında Önderlik yaşam tarzını çok çarpıcı değerlendiriyor. Aslında başta parti militanlarımız olmak üzere ilgili birçok kesim, eğer herhangi yüce bir değere bağlılıktan bahsediyorlarsa, halkımız ve dostlarımız biraz anlamak istiyorlarsa, bu satırların çarpıcılığını anlama ve mümkünse özümseme düzeyinde verecekleri bir karşılıkla kendilerinden bekleneni göstermeleri gerekiyor. **Zilan** arkadaşımız bunu çok iyi anlamıştır. Sadece anlamış değildir; çok dürüstçe, çok anlayışlıca ve çok cesurca bir karşılıkla Önderlik gerçeğine cevap olmayı görev kabul ediyor. Benim gördüğüm en büyük üstünlük buradadır. Bu tip cümleleri, kelimeleri herkes söyleyebilir; fakat bunun kadar anlayan, çok çarpıcı pratikleştiren ve somutlaştıran bir arkadaş görmek benim için zordur. Son çözümlemelerde benim en çok üzerinde durduğum bir husus, anlama düzeyi ile gerçeklik arasında neden bu kadar terslik ve kopukluk olduğudur. İnsanlar doğru belledikleri sözlerle, sözcüklerle böyle konuşuyorlar. Ama pratikleri neden bu kadar terstir? Sanırım bu çağımızın bir gerçeğidir. İnsanlık yalanı yaşıyor, hele halkımızın gerçeğinde her şey yalan dolan dünyasından ibarettir. Herkes söz verir, herkes birçok ant içer, herkes günlük olarak durumlarıyla yüzde yüz çelişen sözler söyler; ama bu sözleri pratiğe geçiren çok az insan var.

Zilan Sevgi Kanunudur, En Ciddi Anlayan ve Yaşayan Değerdir

Malatya-Elmalı köyü asimilasyonun en yoğun yaşandığı bir alan olmasına rağmen, **Zilan** kişiliğinin bu çıkışı gerçekleştirmesine büyük bir değer veriyorum. Malatya'da bu geleneğin dirilişte bir anlam ifade ettiğini, diğer alanlarda da buna benzer -özellikle kadınlarda- çıkışların çarpıcı geliştiğini görüyorum. Bu bizi oldukça güçlendiriyor. Malatya, düşmanın ve özel savaşımın üzerinde en çok yoğunlaştığı ve her tür sonucu almak istediği, yabancılaşmanın da en çok yaşandığı, ulusal ve sınıfsal kimliğin ve kişiliğin yitirildiği bir alandır. Buna rağmen böylesine büyük bir çıkışın gerçekleşmesi, bir de bu açıdan üzerinde önemle durmayı gerektiriyor. Bu anlamdaki Malatyalılığa büyük saygı duyuyorum. Bunu yaşama geçirmek benim için hayli heyecan vericidir. Böyle bir Önderlik değerlendirmesine belki layık olmamakla birlikte, öyle olmaya çalışmak istediğimiz kesindir. Böyle bir kadın, böyle bir özgür kadın yaklaşımı haddimizi aşsa da, en azından bunu teşvik etmesi açısından önemlidir. Biz ne kadar böyle olmasak da böyle olmaya çalışacağız; vasiyetin bir gereği olarak da büyük çaba harcayacağız.

Burada söz konusu olan ben değilim, söz konusu olan böyle bir kişiliğin böyle bir tanım yapabilmesi ve bu tanımın hepimiz için geçerli olmasıdır. Önderlik bizde, adı ve sanı, aşireti ve kabilesi olan bir kişilik olarak değerlendirilmiyor. Zaten tanım da böyledir. O halde Önderlik konusunda iddialı olan her kişiliğin bir saygısı, duyarlılığı ve ciddiyeti, anlama ve pratikle bütünleştirme gücü varsa, **Zilan** kişiliğine saygıyla kendisinde buna bir karşılık vererek göstermesi gerekir. Bunu göstermeyene insan demem, hele erkek hiç demem. Benim için bu örnek olduktan sonra, ölçü, anlama ve pratikleştirme kesindir. Neyin esas olduğu neyin olmadığı, neyin her şey olduğu neyin olmadığı, tüm bunlar çok nettir. Dolayısıyla benim için emredici bir anlama sahiptir. Umarım bu temelde benzer iddiası olan tüm kişilikler için bunun böyle anlaşılacağı ve herkesin gücü oranında bunu yaşamsal bir ifadeye, bir pratiğin ta kendisine kavuşturacağıdır. Bunun dışında hiçbir şey bu değerlendirmeye layık olamaz.

Devam ediyorum. Burada bizim emeğimizle ilgili değerlendirmede bulunuyor: “Kürdistan tarihinde sağlanan bu gelişme onun emeği, onun gelişmesidir. Kendisi sevgi kaynağı, birleştirici ve bütünleştiricidir. Kendi şahsında yeni insan tipini, profilini çizmiştir. Bir insanın ne kadar gelişebileceğini kanıtlamıştır. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin bugünkü düzeyi, “Partileşelim, Ordulaşalım, Cepheleşelim, Zaferi Kazanalım” şiarına denk düşen, bütün tali sorunları bir kenara bırakarak bütün Kürt halkıyla düşman gerçeğine doğru yaklaşıma temelindedir. Gelinek noktada hemen hemen bütün Kürt halkıyla beraber milyonlarca insanı sıcaklığıyla saran ulusal kurtuluş devrimine ve sosyalizmin hizmetine sokmuş, faşist TC'yi askeri, siyasal, kültürel, ekonomik her konuda geriletmiş ve çözümsüz bırakmıştır.”

Burada emek olgusunun da doğru bir teşhisi vardır. Emekle yaratılan bir kişiliğin bizde özellikle nasıl bir sevgi kaynağı haline geldiğini, nasıl birleştirici ve bütünleştirici olduğunu ortaya koyuyor. Bu temelde yeni bir insan olabileceğimizi yine vurguluyor. En önemli bir cümlesi şudur: “Bir insanın ne kadar gelişebileceğini kanıtlamıştır.” Bunu niye söylüyor? Bizim gibi çok geri, neredeyse zavallı, elinden hiçbir şey gelmeyen, çaresiz insanlar durumuna düşmüş bir toplumun içinde bir insanın ne kadar gelişebileceğini kanıtlamak büyük bir olaydır. **Zilan** bunu da çok iyi görüyor. Bu, herkesin kolay yakalayabileceği bir değerlendirme de değildir, çok büyük bir değerlendirmedir.

Bu ülkede sevgi katledilmiştir. Birleştiricilik ve bütünleştiricilik adına ortaya çıkan bir kişilik yoktur. Sevgi adı altında bir kemirme, birbirini mutlaka bitirme vardır. Bu, her şeyi dağıtıcı ve bütünleştirmekten uzaklaştıran bir tarzda ele alınıyor. Bunun art

niyetle olup olmaması hiç önemli değildir. Kişiliklerin kendileri de bir diken gibidir. Mevcut kişilikler tamamen aşırı bireyci oldukları, birleşme ve bütünleştirmeyi sağlayacak bir yürekte ve amaç yoğunluğunda olmadıkları için ruhsuz kılınmış ve boğuntuya getirilmiştir. **Zilan**'ın bunu değerlendirmesi önemlidir. Çünkü sevgisiz insan olmaz. Amaçta yoğunlaşmamış, dolayısıyla bütünleştirici ve birleştirici gücü olmayanın bir halka fazla vereceği bir şey olamaz. Bir insanın gerektiğinde sınırsız gelişmeyi bir halkın ihtiyacına göre göstermesi çok önemlidir. Bunu kısmen sağladığımı belirtmeliyim. Bu anlamda adeta tanrılar katına kadar yükselmeyi de arzularım. Önemli olan burada düzeyin yakalanması ve kendi eylemiyle buna biraz katkıda bulunmak istemesidir. Bana göre benim eylemimden daha büyük olan değerlendirme ve eylem de budur.

Devam ediyorum: “Zaferin öngünlerini yaşadığımız yeni süreçte halkın kurtuluş umutları olan bizlerin, Parti Önderliğimizin yaşamına, düşüncelerine ve mücadelesine yakışır bir biçimde dönemsel bütün görevlerimizi en iyi bir şekilde yerine getirmemiz gerekiyor” diyor. Burada bir militanın kendi görevlerine nasıl yaklaşması gerektiğini vurguluyor. Devam ediyor: “Sıkça tekrarlanan küçük burjuva, köylülük ve feodal anlayışların kişiliklerimizde yer etmişliği, düşmanın şekillendirmesi, özel savaşın etkileri ve buna benzer gerçeklere sığınarak çeşitli özeleştirilerin bizleri ilerletmediği açıklık kazanmıştır. Verilecek en iyi özeleştirinin doğru bir pratikten geçtiğine inanıyorum.”

Bu da çok çarpıcı bir değerlendirmedir. Neredeyse bir alışkanlık haline gelmiştir, özellikle parti bünyemizde bu vardır: Kişilerin birçok sınıfsal özellikleri en geri feodal, köylü ve iflah olmaz küçük burjuva karakterdedir. Onun bir ifadesi olarak sürekli tekrarlıyorlar. Fakat bunu pratikleştirmeye, yaşamı bu temelde dönüştürmeye yönelmiyorlar. Bu konuda büyük bir ikiyüzlülük var ve değerli yoldaşımız **Zilan** buna isyan ediyor. Aslında buna yeter diyor. “Böyle ucuz özeleştiriler verme” diye emrediyor. Bizzat cümlelerinde bu var: “Verilecek en iyi özeleştirinin doğru bir pratikten geçtiğine inanıyorum” diyor. Bu eylem aynı zamanda en büyük özeleştirisel bir eylemdir. Bu sözlerin ifade ettiği öz, her türlü eksikliğe büyük bir darbedir.

Özellikle partililer bağlılıkları olduğunu söylüyorlarsa ve gerçekten saygıları varsa, bu sözcükleri çokça tekrarlayacaklarına, bu kadar büyük bir eyleme buna büyük cevabı veren kişiliğe en azından kendi yaşamlarında benzer bir cevap olabilmeliler. Burada kimse intihar eylemliliği gerçekleştirin demiyor. Çünkü bu semboldür, en büyüğüdür. Yapılması gereken şey, bu özellikleri yaşamında ve savaşımında an be an savaşımın her sahasına ve her sorununa başarıyla uygulamaktır. Zaten sembol ve emredici olmasını böyle değerlendiriyoruz; **Zilan**'ın gerçek bir komuta, bir tanrıça kişiliğine doğru açılımını böyle değerlendiriyoruz. Aksi halde hiç kimse kendini ikiyüzlü olmaktan kurtaramaz. Bunun mutlaka doğru anlaşılmasıyla ancak partilileşeceğini benim de bir uyarı olarak belirtmem yerindedir.

Devam ediyor: “Düşman, topyekün üzerimize geliyor. Bizim de olanca gücümüzle düşmana yüklenmemiz, özgürlüğün bedelini en kararlıca ödeyeceğimizi düşmana hissettirmemiz gerekiyor” diyor. Bu değerlendirme çok çarpıcıdır. Düşman gerçekten olanca gücüyle üzerimize geliyor ve yok etmek istiyor. Bunu hissedelim. Özgürlüğümüzden tutalım neyiz varsa her şey elden gidiyor. Bunu önlemek için en kararlıca bir şeyler yapmamız gerekiyor. **Zilan** yoldaşın yaptığı büyük bir eylemdir. Düşmana “Yeter, bu kadar üzerimize gelme! Tamam, güçlüsün, arkada belli güçler var; ama bizim de büyük insanlığımız vardır. Gerekirse ben bir kadın kişiliğinde bile bu büyük insanlığı sende böyle patlatacağım, bunu sana hissettireceğim” diyor ve hissettiriyor. Onun eyleminin büyük sarsıcı eylemlerden birisi olduğu kesindir. İnsanlık da bunu böyle hissediyor ve bunu daha da hissettirmek bize düşüyor. Gerçekten ben bağılyım, benim yoldaşa bir bağılılığım var diyenin hiç eveleyip gevelemeden, bunu bir karakter özelliği haline getirerek karşılık vermesi emredicidir. Bunun dayatmayla bir ilgisi yoktur. Bu eylem sembol değerindedir. **Zilan** kişiliği tanrıça kişiliğidir. Bu eyleme saygıyla ve kutsalca yaklaşılır, insan adeta yalvarırcasına ve hatta kendisini affettirircesine niyaz eder, buna göre kendi moral değerini ve kişiliğini uygun hale getirir ve kendisini böylece de affettirmiş olur. Çıkarılması gereken en önemli sonuç bu oluyor.

Devam ediyor: “Mücadele tarihine baktığımızda, PKK, akıl sınırlarının anlamakta zorluk çektiği büyük kahramanlık, direniş, emek, kararlılık ve inançla yaratılmıştır. Direniş, PKK'nin temel karakteri olmuştur” diyor. Burada PKK'nin yine bir tanımını yapıyor. “İnsanlık tarihinin veya akıl sınırlarının anlamakta zorluk çektiği kahramanlık” diyor. Direniş, emek, kararlılık, inanç: Bunlarla burada PKK'nin karakteristik özelliklerini sıralıyor. Bu değerlendirme doğrudur. PKK'nin gerçek militanlığıyla birleştirdiğinde, her militanın nasıl bir PKKliliği yakalaması gerektiğini ortaya koyuyor. Sorumlu bir anlayışla partileştiğini veya partili olduğunu söyleyen birisi varsa, partileşmenin ancak bu cümlelerle izah edildiği gibi yaşamsallaştırılacağını bilmelidir. **Zilan** yoldaş da bunu çok çarpıcı bir biçimde kanıtıyor. Bu anlayışınızı ve ruhunuzu zorlarsa da, onun ağızından gerçekleri sıralamayı bir görev biliyorum.

Devam ediyor: “Bizlerin bu tarihi mirasa sahip çıkmamız ve sürecin gereklerini yerine getirmemiz gerekiyor. Süreç intihar eylemlerini gerekli kılıyor. Bu hem bir taktiksel çıkış olacak, hem de bizim açımızdan büyük moral etkileri olan bir eylemlilik olacaktır. Düşmanın Önderliğimize suikast girişiminde bulunarak sonuç almaya çalıştığı bu süreçte, düşmana verilecek en iyi cevap böyle bir eylem olacaktır. Bu tür bir eylemlilik, moralmen bozguna uğrayan düşmanı çıldırtmak, düşmanı bulunduğu her alanda çepeçevre kuşatmak, ülkeyi ona zindan etmek anlamına geliyor. Bizim açımızdan ise başta halkımıza, bütün savaş güçlerimize moral vermek, cesareti ve direnişi güçlendirmek, dost düşman herkese davamızda ne kadar kararlı olduğumuzu ve bu uğurda özgürlüğün bedelini bombaları kendimizde patlatarak gerçekleştireceğimiz mesajını bir kez daha vermek, halkımızın özgürlük istemini bütün dünyaya duyurmak ve ileri ki süreçte halkımızın bu yönlü direnişleri geliştirmesinin öncülüğünü yapmak, savaşa her yerinde ivme kazandırmak anlamına gelmektedir.”

Burada görev anlayışını ortaya koyuyor. Bir kez daha imha edici tarzda üzerimize gelen düşmana ‘dur’ demenin bir kişilikte nasıl eyleme dönüşmesi gerektiğini vurguluyor. Her ne kadar buna intihar eylemi diyorsa da, bu büyük bir direniş, diriliş eylemi oluyor. Dünyanın tüm güçleriyle insanın üzerine geldiğinde, bir halkın namuslu bir bireyinin kendisinde nasıl bir eylem gerçekleştirebileceğini ortaya koyuyor. PKK'de bu tür eylemler çoktur. İlk günden günümüze kadar bu bir Kürt özelliği değil, bir

insanlık özelliği olarak gelişmiştir. Bir **Haki Karer** militanlığı, kesinlikle bu tarzda bir militanlıktır. Hemen her gün böyle kahramanlıkları olan bir hareketiz. Bu kahramanlıklar içinde en parlak yıldızlardan birisi de **Zilan**'dır. O hepsinin hem büyük moral değeri, hem de onun çok aydınlatan bilinci oluyor. Burada büyük etkilenmemek mümkün değildir. Şüphesiz insanlığı etkiliyor, düşmanı da kesin etkilemiştir. Eylemin sonuçlarını düşman da, insanlık ve halkımız da anlayacaktır. Çağrı yapıyor, en zor süreçlerde bile olsa bir militan kişiliğin neye kadar olabileceğini çok mütevazı bir biçimde ortaya koyuyor. Büyük saygı duyulması gereken bir kişilik, kendisini bir kez daha bize böyle dayatmaktadır.

Burada yine bize hitap ediyor: “Başkanım, kendimi intihar eylemini gerçekleştirmek için aday görüyorum. Bizler sizin bitmez tükenmez emek ve çabalarınıza karşı canımızı bile versek yeterli değildir. Keşke canımızdan başka verecek bir şeylerimiz de olsaydı! Siz yaşamınızla bir halkı yeniden yarattınız, bizler sizin eseriniziz. Tüm Kürdistan halkının ve dünya insanlığının geleceğinin teminatısınız; yaşamınız bize sevgi, cesaret, inanç ve onur veriyor. Tüm Kürdistan halkı ve milyonlarca insan size ölümüne bağlıdır. Sizin bu çekiciliğiniz bizi de oldukça etkilemektedir. En zorlandığımız anlarda sizin bizlere olan sevginizi düşünüyor ve manevi güç alıyoruz. Şehide en çok bağlı olan sizsiniz. Bu temelde gözümüz kesinlikle arkada kalmayacaktır. Bu eylemi gerçekleştirmem gereken bir görev olarak görüyor ve kendimi sorumlu hissediyorum. Mevcut geriliklerimi aşmanın, özgürleşmenin ve kendimi gerçekleştirmenin yolunun savaştan geçtiğini ve bu savaşın da gereğinin yerine getirilmesinin gereğine inanıyorum. **Mazlum, Hayri, Kemal, Ferhat, Besê, Beritan, Berivan ve Ronahi** yoldaşların direnişlerine sahip çıkmak ve onların takipçisi olmak istiyorum. Halkımın özgürlük isteminin ifadesi olmak istiyorum. Emperyalizmin kadını köleleştiren politikalarına karşılık bombayı kendimde patlatarak hıncımın ve öfkemin büyüklüğünü göstermek ve Kürt kadının dirilişinin sembolü olmak istiyorum.”

Burada her bir cümlesi, hatta her kelimesi bile bir tez düzeyinde ele alınıp işlenebilecek son derece önemli bir değerlendirmeye karşı karşıyayız. Şüphesiz biz de kendimizi insanlığa, halkımıza ve yoldaşlara biraz feda ettik, ama bu gerçekten şu cümledeki kadar değildir: “Keşke canımızdan başka verecek bir şeylerimiz olsaydı!” Bu, kendini sınırsız feda etmektir ve benden daha üstün olduğu kesindir. Biz bu kadarına cesaret edemeyiz. Bu, en çok sarsıcı bulduğum, halen sürekli düşüncemde ve yüreğimde tuttuğum bir yaklaşımdır. Ben bir şeyler yapıyorum, ama ben yaptıklarımı bu kadar soylu görmüyorum ve bir militanın yapması gereken işler olarak sayıyorum. Ama bir insanın canından daha fazla verecek bir şeyi olabileceğini düşünmesi, elindeki tek can varlığını böylesine çok zor ve çok az insanın deneyebileceği biçimde vermesi değerlendirmeye gücümüzün üstündedir.

Keşke bizim buna biraz daha saygılı olabilecek, anlam verebilecek, güç verebilecek başka bir çalışma tarzımız olsaydı veya keşke benim devrimciliğimin biraz daha yaratıcılığı olabilseydi de böyle bir kişiliği yüceltebilseydim, yaşamsallaştırabilseydim! Bunun endişesi ve çabası içinde oluyorum; sözümü her zaman olduğu gibi bir kez daha veriyorum. Yaşamımızla bir halkı yaratmaya çalışıyoruz. Yine **Zilan** “sizin eseriniz” dese de, ben o kadar olduğumu söyleyemem, ama etkilediğim açıktır. Beni burada bağlayan şey hem bu halkın yeniden şekillenmesi, hem de birey olarak özellikle kadının bu şekillenmeyi yaşamasıdır. Böyle güçlü bir eylem yapmasını istemezdim, ama yaptı. Bunun sorumlusu benim, dolayısıyla istediğim gibi gerekeni yapamadıysam da, şüphesiz bundan sonra daha fazla yapmaya çalışacağım.

Bu son bir yıl içinde, böyle bir yoldaşa nasıl bir cevap vermem gerektiğini düşündüm. Dile getirdiklerinin gerçek olabilmesi için yine çok çaba harcadım. Halkın ve insanlığın teminatı olabilmek şüphesiz değerlidir. Yalnız halkımız için değil, temel insani değerler dediğimiz tüm insanlığı ilgilendiren konularda çok duyarlıyım. Bundan da taviz vermem asla mümkün olmayacaktır. Mevcut insanlığı hiç yaşamasam da, insanlık denilen değerleri tek başına yaşasam da, bu konuda kararlılığım kesindir. Onur, sevgi, cesaret ve inanç olabilmek, onunla etraflı etkileyebilmek şüphesiz değerlidir. Ben de bunu istiyorum. Bu kişiliklerde de bunu buluyorum. Sınırlı böyle olabiliyorum, daha fazla böyle olmak istiyorum; tutkum ve bir anlamda aşkım da budur. Yani insanların sevebileceği bir kaynak olabilmek, cesarete yol açabilmek, inancın derinliğini ve insanlığı ortaya koyabilmek biraz gerçekleştirildi. Tabii ki insan keşke daha da genç ve güçlü olabilse de bu kavramlara hakkını verebilse diyorum.

Bize bahsettiği bu özellikleri daha da yaşamsal kılmak için şüphesiz yapılanlar çok azdır. Güç veya yaşam yetebilse de, bunları daha amansız yapabilmek! Şüphesiz şehitlere bağlılığı asla elden bırakmayacağız. Bu hareket şehitler hareketidir. Şehitlere anlam vermeyen, benim için yaşayamaz. Herkes burada şunu anlayabilmelidir: Şehitlerin yaşamının bir anlamı vardır. Ben bunu görüyor ve değerlendiriyorum. Hatta kendi yaşamımı mevcut yaşayanlara göre bir ölüm gibi tutuyorum, ama şehitlerin anlamını da en yaşamsal olarak değerlendiriyorum. Benim için değerli olan budur. Benim şöyle böyle bir yaşamın sahibi olup olmamam hiç önemli değildir. Ama şehitlerin vasiyeti olabilecek anlayış ve kavramlarla sürekli olabilmek, kim beni nasıl değerlendirirse değerlendirsin, çok daha değerlidir. Asla bundan vazgeçmeyeceğimi ve gereklerini daha da çarpıcı yerine getireceğimi herkes bilmelidir. Bize yaklaşacaklarsa, şehitlerin emir erleri olarak yaklaşımları tek çıkış yoludur. Doğrulukla ve başarıyla bunu yaratmak da bu bağlılığın açık bir göstergesi, bir ifadesidir.

Zilan yoldaş, “Mevcut geriliklerimi aşmanın, özgürleşmenin ve kendini gerçekleştirmenin savaştan geçtiğini ve savaşın da gereğinin yerine getirilmesinin gereğine inanıyorum” diyor. Böyle hazır olmadığı bir savaşı kendi kişiliğinde yaşamasını istemezdim. Ama çok sorumlu bir kişilik ve vicdanı çok güçlü olduğu için, mutlaka bu savaşı verme dürüstlüğünü gösteriyor. Bu kadar büyük bir anlayışla büyük bir savaşı birleştirmek, ancak tarihi kahramanlıklara özgü olabilir. Burada PKK'nin kahraman şehitlerinin anısını devam ettirilmesi gerektiğini söylüyor. Bence **Zilan** en büyük devam ettirmeyi kendi kişiliğinde gerçekleştirmiş, bütün şahadetlerin kraliçesi olabilmıştır. Burada emperyalizmin halkımızı ve kadını hiçe sayan, onu biçimsizleştiren etkilerine karşı, “Hıncımın ve öfkemin büyüklüğünü göstermek ve Kürt kadınının dirilişinin sembolü olmak istiyorum” diyor. Bunlar da anlamlı değerlendirmelerdir ve sanırım etkilemiştir de.

Devam ediyor: “Yaşam iddiam çok büyük. Anlamlı bir yaşamın ve büyük bir eylemin sahibi olmak istiyorum. Başkan APO önderliğinde yürütülen Ulusal Kurtuluş Mücadelemiz çok yakında zafere ulaşacak ve mazlum halkım dünya insanlık ailesi

içerisinde hak ettiği yerini bulacaktır” diyor. Böylesine sonucu kesin belli olan, hücrelerine kadar kendini parçalayabilen bir eylemi, ölüm olarak değerlendirmiyor; tam tersine, “Yaşam iddiam çok büyük” diyerek eylemi gerçekleştiriyor. “Anlamli bir yaşamın ve büyük bir eylemin sahibi olmak istiyorum” diyor. Eylem yalnız bu sergilediği olay değildir. Onun eylemden kastettiği bellidir: Hem yaşamın anlamı derin olacak, hem de günlük olarak yaşamı bir eylem olacaktır. Bu da büyük bir savaşçılıkla mümkündür. Bu eylem bunun sembolü oluyor. Ama burada “böyle bir eylemle bittim, işte bu kadarım” demek istemiyor; tam tersine, esas almak istediği, “böyle bir yaşamın üzerine gidiyorum, böyle bir yaşamın sahibi olmak istiyorum”dur. Burada ölüm yoktur. Toplumumuza dayatılan, çok küçültülen ve aslında yaşamdan başka her şey denilebilen gerçek ölüme karşı büyük bir yaşam söz konusudur. Anlaşılması gereken en temel nokta budur.

Ancak bu kadar yaşamsallaşmış bir kişilik böyle büyük bir eylemin sahibi olabilir ve olmuştur da. Bunun edebi bir dille tek başına romanlaştırılacak değerde bir iddia, bir tez olduğunu rahatlıkla söylemem gerekiyor. Bu kadar düşmüş kişilikler, onların her tür inanılmaz düşkünlükleri göz önüne getirildiğinde, böylesine iddiası büyük, kendisi büyük bir yaşam yürüyüşünü kutsal varlıklar derecesinde ele almak, mümkünse her gün adeta ruhuna nakşederek onunla yaşamak bana göre tek doğru yaşam yoludur. Nasıl ki tanrıya ve onun peygamberlerine kutsallıkla, mümince bağlı kalınarak yaşanıyorsa, ulusal anlamda da sonuna kadar böyle bir kişiliği, bu eylemi, bu savaşı ve yaşam tarzını yaşarsak, ancak o zaman doğru bir yaşamın sahibi oluruz.

“Mazlum halkım dünya insanlık ailesi içerisinde hak ettiği yerini alacaktır” diyor. Bize düşen, bu kutsal değer karşısında görevlerini yerine getirmek, yaşamdan başka her şeye benzeyen, onursuzluk, sevgisizlik ve şerefsizlik yüklü, hiçbir maddi ve manevi zenginliği olmayan bu yaşamı yırtmak, anlamli ve eylemli bir yaşam sahibi olabilmektir. **Zilan** bunu sembolize etmiştir ve bu kutsaldır. Tanrımıza, peygamberimize, yüce bellediğimiz değerlere ne kadar bağlı oluyorsak, ulusal anlamda da böyle kutsal olan, sürekli bağlı kalınması gereken bir yaşamın ve onun eyleminin sahibiyle karşı karşıyayız. Mütevazı olmalıyız; bağlılığımızı günlük yaşam tarzımızla, onun savaş ve başarı tarzıyla mutlaka gösterebilmeliyiz.

Son cümlelerini okumaya devam ediyorum: “Bu temelde Başkan APO’ya, tüm Kürdistan şehitlerine, tüm savaş ve cephe güçlerimize, zindandaki yoldaşlarımıza, Kürdistan halkına ve insanlığa bağlılığımı bir kez daha ifade ediyorum ve onlara layık olmaya çalışacağıma dair söz veriyorum” diyor. Bu büyük bir söz vermedir. Bir insanın yaşamını en çarpıcı bağlayacak sözdür. Son zamanlarda söze göre yaşamaktan sıkça bahsediyorum. İnsanların büyük sözlerinin olması, bu büyük sözlerle yaşamayı bilmeleri ve onun gücünü göstermeleri gerekir.

Zilan tam bu noktada sonuçlandırıyor: “Yaşam iddiam çok büyük. Anlamli bir yaşamın ve büyük bir eylemin sahibi olmak istiyorum. Yaşamı ve insanları çok sevdiğim için bu eylemi gerçekleştirmek istiyorum” diyor. Bu eylem, yaşamı ve insanları çok sevmeye bağlantılıdır. Kuşkusuz burada ölüm sözcüğüne yine yer yoktur. Halk gerçekliğimizde öldürülen bir insanlık var; öldürülen, katledilen bir sevgi var. Hiçbir biçimde tahammül edilemez, mezardaki sessizlikten daha kötü bir sessizlik var. İşte bu kişilik bunun üzerine yürüyor. Bunun başka yolu var mı? Dürüst bir insanın bunun dışında başka bir yol bulamayacağı kesindir.

Burada anmayı bir ağlayıp sızlama biçiminde asla düşünmedim; anmayı çok çılgınca bir yaşam gösterisine çevirmek istedim. Son bir yılımı nasıl karşıladım? Kendisi özgür kadın olmaya büyük değer vermesi itibarıyla, bu yönlü gelişmeyi çok çarpıcı kılmaya çalıştım. Bu konuda son derece yaratıcı olmaktan çekinmedim. Erkekler genel olarak bir kadın veya birkaç kadın için yaşamaya ve bunları çok kara sevdaca bir tarzda yapmaya bayılırlar. Çok aşık olduğunu söyleyenler açısından tarihe baktığımızda, hepsinin dağarcığında birkaç kadın bulunduğunu görüyoruz. En sosyalistim diyen **Lenin**’in bile birlikte yaşadığı bir **Nadejda Krupskaya** vardır. Belki ilgisini çeken birkaç kadın daha vardır. Bizim kadına böyle yaklaşamayacağımız ortaya çıkıyor. Halkımızın yaşadığı gerçeklikte, kadın en alt düzeyde yaşamışlığı ve bitmişliği ifade ediyor. Kürtçe’de kadın kelimesi ‘**jin**’ yani **yaşam** anlamına da gelir. Toplumumuzda ‘**jin**’, aslında ‘en kötü ölüm’ demek oluyor. Bu yoldaşımız bunun da derin bilincinde, kadının yaşamsallaştırılması gerektiğinin farkındadır. Fakat bir kör kuyu gibi etrafındaki aile ilişkileriyle toplumun bütün moral ve değer yargılarıyla bütün tuzaklar, bütün komplolar, kıskançlıklar ve bireycilikler kadın etrafında geliyor. Ben bunu kapsamlıca ele aldım.

Bu büyük eylemin diğer bir önemi de, en çok katliamı yaşayan bir alan olan **Dersim**’i seçmesidir. Düşman o yıl Dersim’e çok yüklendi, her şeyi yok etmek istedi. Oraya ‘Tunceli’ dedi; yani bizi ‘tunç eli’yle vurmak istedi. Orada bir kadın bu eli kırmak istedi ve haklıydı; çünkü bu el her şeyi -oradaki tarihi, güzelim coğrafyayı, bütün insanları vuruyor. Bu büyük eylemi düzenlemeye hakkı vardır.

Başta Kürdistan gerçeğinde olmak üzere, kadın yaşamın tersi bir duruma getirilmiştir. Bu vesileyle şuna izah getirmek istiyorum: Bazıları benim yürüyüşümü ve yaşamımı belki değerlendirmek istiyor, benim kadınla veya kadınlarla nasıl yürümek ve yaşamak istediğimi soruyorlar, hatta bazıları kitap yazıyorlar. Kadınlarla olağanüstü ilgili olmak zorunluluğu duyuyorum. Uzun süre kadına bakılmasının bile günah olup olmadığını sorgulayan bir kişiydim. Eğer törelere göre, hatta dini yargılara göre doğru değilse, yıllarca bir kadının yüzüne bile bakmanın benim için sakıncalı olduğunu vurgulamak istiyordum. Ama şimdi tam tersi bir durumu ortaya çıkarmış bulunuyorum. Hiçbir erkeğin cesaret edemeyeceği kadar kadın gerçeğine yönelmek, kadınla yaşamın nasıl gelişebileceğini hem düşüncede hem de ruhta yaşayabilmek, hatta fiziki olarak da yaşamla ne ilişkisi var gibi soruları kendime sormak giderek beni etkiliyor ve bunlara cevap vermeye çalışıyorum.

Zilan kişiliği burada bir gerçeği daha ortaya çıkarıyor. Kadın etrafındaki o büyük haksızlığı, küçük düşürülmüşlüğü ve yaşamın dışına bırakılmışlığı çok kahredici bir eylemle cevaplandırıyor. Bunu herkes anlamak zorundadır. Kadın etrafında kurulan her türlü baskıyı, sömürüyü, tuzağı ve erkek ağırlıklı toplumsal yaklaşımları bu eylemle yok etmeye çalışmıştır. En az dış cephe kadar, Dersim’de kendini sınırsız kuvvet sahibi gösterenlerde bu bombayı patlatıyor. “Kadını böyle ele alamazsınız, kadınla böyle yaşayamazsınız” veya “Kadın sizinle böyle yaşayamaz” diyor. Bana göre cesaretin en önemli bir kaynağı da buradadır. Kadının içine düşürülmüş olduğu yaşam demeyeceğim, yaşam dışı gerçeklik onu korkunç bir kine, öfkeye doğru götürüyor. Sadece Kürt

kadınında değil, genelde kadının emperyalizm karşısındaki düşürüldüğü duruma karşı, kadının böyle olmadığını, böyle olamayacağını, bambaşka bir olay olduğunu, büyük bir yiğitlik ve büyük bir yaşam değeri olabileceğini anlatmak istiyor. Bana göre bu çok değerlidir ve kadın bu temelde tanımlanabilir. Kadın olmak büyük bir eylem, büyük bir yaşam, büyük bir cesaret, büyük bir direniş, büyük bir savaş olayıdır.

Bu eylemin kendisi tanrısal bir eylemdir. Nereden bakılırsa bakılsın, bu biçimiyle gerçekleşen eylemler yok denecek kadar azdır. Ama temelleriyle ortaya koymak istersek, kadını yaşamın yolunu açmıştır. Kendimi örnek olarak gösterirsem, zayıf kadın benden bir şeyler alıp götürür, bu zayıflığıyla beni boğmak ister derim. Bu kompleks halen bende vardır. Çünkü zayıf kadın, bütün o kadınlık numaralarıyla karşısındakini zayıflatmak ister. Sömürücü, zalim ve kadını hiçleştiren erkeğin arkasında böyle bir kadın vardır. Dikkat ederseniz, bu tür kadınların hepsi uysaldır ve erkeğin yardımcısıdır. Kadın, pohpohlamaktan öteye gitmiyor. Bu sömürü toplumunu, emperyalizmi, kölelikten günümüze kadar olan baskıcı sistemleri ortaya çıkarmıştır. **Zilan** yoldaş, bu tip kadına da ölümcül darbeyi indiriyor. Burası çok çarpıcıdır. Böyle bir kadın olmak şurada kalsın, böyle kadınlıkla da müthiş bir hesaplaşma içerisindedir ve kuru bir intikam kişiliği değildir.

“Anamlı bir yaşamın ve büyük bir eylemin sahibi olmak istiyorum” diyor. Bütün bu tarihsel kirlenmeleri bu bombayla yakıp yıktıktan sonra, özgür kadın için bir imkân ortaya çıkıyor. Şimdi bunu daha iyi hissediyorum. İnsan böyle bilinçli ve cesaretli kadınla çok çarpıcı konuşabilir, sözleşebilir. Onunla en büyük aşkı da yaşayabilir. Şunu rahatlıkla söylemek gerekiyor ki, bizim için eğer yaşam kadınla olacaksa, bu yaşam **Zilan** tarzında olmalıdır. Nişanlı, sözlü ve evli olmaktan çok korktum. Ama **Zilan** tarzıyla tanışmayı yaşadıkten sonra bir sözleşme yapıyorum. Şüphesiz bunu kendi basit güdülerimi tatmin etmek için söylemiyorum. Yalnız bizim ulusal düzeydeki kadınlıkla değil, mümkünse bütün insanlık özlemi içindeki kadınlarla yeni bir sözleşmeden bahsediyorum. Bana göre **Zilan** kişiliği bunu hak eden bir kişiliktir. Yeni sözleşmeler kadınla bu temelde olursa, bu en güzel bir tarzda olacaktır. Hiçbir ayıbı ve utancı olmayan, son derece yakıcı, çok derin, çok aydınlatıcı bir bilinçle ve yine çok sıkı kavrayan bir ruhla bu sözleşme geliştireceği benziyor.

Zilan Yaşam Manifestomuzdur

Kürt’ün şimdiye kadar sevgiden fazla anlamadığı, bir aşkı yaşamadığı biliniyor. **Ehmedê Xane'nin Mem û Zîn**'inde bile aşkın kenarından geçilmemiştir. Aşk yerine söylenen bir söylem vardır. Onun da sonu, dili bile olmayan ve ayağa bile kalkamayan bir **Zîn**'le, yine iki adım bile yol alamayan bir **Mem**'dir. Yani herhangi bir gücü filan yoktur. O büyük aşk klasiğinde, destanında bile aşkın kenarından geçilmiyor. Daha sonraki üç yüz yılı göz önüne getirdiğimizde, aşkın artık sözü bile edilmez olur. Bir tek sözcükle, güzel bir sevgi üzerine hiç kimse bir şey yazamaz olur. Şimdi bizim burada aşkı ne kadar yaratıp yaratmadığımız o kadar önemli değildir. Ama bir iddiamız, bir eylemliliğimiz var. Bunu kadınla yapmaya çalışıyoruz. Buna kim ne ad takarsa taksın önemli değildir. Ben kendimi ortaya koydum; yoldaşlarımız, etkilendiğimiz ve etkilediğimiz kadınlarımız ortadadır. Şüphesiz bunlar belki benden daha fazlasını bekliyorlar, ama bizde gerçekleşen bu kadardır. İsteyebildikleri gibi bir insan olmayı, hatta bir erkek olmayı da bu vesileyle dile getirmek istedim.

Bu yıl benim sıkça kullandığım bir söz de ‘erkeği öldürmek’ti. Erkeği öldürmek demek, kadın karşısında bir zalimden, bir despottan, bir tüketiciden, her bakımdan çirkin konumdan öteye bir durumda olmayan erkeği öldürmek demektir. Bunu her erkek, özellikle içimizdeki erkekler bilmek zorundadır. Kadın karşısındaki böyle erkeklerin konumlarını ne yapacağım? Bu erkeklik zaten elinden de bir şey gelmeyen bir erkekliktir. Doğru dürüst bir savaşı veremiyor, doğru dürüst bir taktiği bile hayata geçiremiyor. Bu erkeğin bilinci uyanan Kürt kızında, Kürt kadınında bir anlam ifade etmeyeceği açıktır. **Zilan** gibi bir büyüklük karşısında, klasik erkekliğin beş para bile etmeyeceği açıktır.

Kaba cinsel güdülerle bir kadına yüklenme devrinin artık geçtiğini herkesin bilmesi gerekiyor. Kadın denilen olayın yaşamsal ve eylemsel olduğu artık bilinmelidir. Dolayısıyla biraz daha açık sözlü olmak kadar, kendini eşitliğe ve özgürlüğe yakın bir konuma taşımak önemlidir. Kadınla başka türlü buluşmak ve söyleşmek mümkün değildir. Saygı, büyüklük ve tutarlılık varsa, erkeklerimiz bunun gereklerini yerine getirirse, bir kadın bulabilirler. Kadınlar neden bu kadar bize bağlılar? Erkeklerimiz genellikle kıskançtır. Bu kadar büyük bağlılıklar bile benim için hiç sorun değildir. Başlık parasıyla -ki, toplumda bu böyledir-, bizde ise yetkiye sığınarak ve gücünü böyle göstererek bir kadını kazanamazsınız. Bir kadını kazanmanın yolu, **Zilan**'ın kendini değerlendirdiği biçimde olur.

Dikkat ederseniz bu kadın yoldaşımızla benim herhangi bir tanışmışlığım yoktur, ama en büyük bağlılığını ortaya koyabiliyor. Bu nokta çok önemlidir. Bir erkeğin bir kadın için nasıl olması gerektiğini ortaya koymaya çalışıyor. Eğer biraz böyle olabilirsiniz, bir kadının nasıl bağlanabileceği ve sadece bağlanmakla da kalmayıp nasıl kahraman olabileceği ortadadır. Bunu anlamazsanız, kesinlikle kendinize erkek diyemeyeceksiniz. Belki başka yerde, dışımızda bunu diyebilirsiniz; ama kendi gerçekliğimizde -umarım bunu bütün halkımız içinde de gerçekleştireceğiz- bu kişiliğe başka türlü saygımızın olabilmesi de mümkün değildir.

Ayrıca bu da yetmiyor. Yani yeni insan tipinin bir kadın için ne kadar önemli olduğunu ortaya koyuyor. Vicdanınız ve biraz gücünüz varsa, yalnız benim emirlerime ve dayatmalarıma göre kadın değil, kadına göre ben nasıl olmalıyım diye kendinize sormalısınız. Şimdi bu soru daha yakıcı olmalıdır. Kadın neden her yönüyle sana göre olsun? Hele iflas etmişliğin, fazla yaratıcı olmadığını ve çirkin olduğunu ortadayken, bir kadın neden sadece sana göre olsun? Biraz paran, malın ve mülkün olduğu için mi? Biraz kaba gücün olduğu için mi? Bunlarla herhangi bir sevginin, bir aşkın yakalanmayacağı açıktır. Bu tip kişilikler baskıyla kadını yüzyıllarca kendilerine bağlamak isterler. İşte buna karşı büyük bir başkaldırı var. Ben buna saygılıyım ve bunun önderliğini yapmaktan da gurur duyuyorum. Böyle kadınların önderi olmaktan da büyük bir haz duyuyorum. Onlarla böyle yaşamının hiçbir ayıbı yoktur. Böyle bir kadın ordulaşmasının en büyük destekçisi olmaktan da gurur duyuyorum. Neden ucuz

sözlerle bu değerlendiriliyor ki, böylesine yiğit kadınlar ordusunun bir yardımcı olmak neden dedikoduya götürsün ki? Bu kadınlar ki, her birisi büyük bir kahraman durumuna gelebiliyor. Karılarınız olmadı için kıskanıyorsanız, o ayrı bir sorundur. Siz de yiğitlik yapın, siz de kadınların istediği bir kişiliği sergileyin ki, bu kadınlar sizin yoldaşlarınız ve sözlüleriniz olsun. Ama bu gücü gösteremiyorsanız, tabii ki bu ülkede sizin için kadın olmayacaktır.

Gücümü bu temelde daha fazla kullanacağım. Ben bir intikamcıyım. Siz ülkenize hiç sahip çıkamayacaksınız, özgürlük için hiçbir şey yapmayacaksınız, sözle pratik arasında hiçbir bağlantıyı kurmayacaksınız, ondan sonra da bana “Canım kadın istiyor, yaşam istiyor” diyeceksiniz: Bu kabul edilemez. **Zilan** kişiliğinde bu yerle bir edilmiştir. Özellikle parti saflarımızda herkes bilmelidir ki, bu sözler boşuna söylenmemiştir. Gerekirse bütün kadınların bağlı olabileceği bir erkek olmayı da gerçekleştireceğim. Onların manen güç olacakları ve hiçbir erkeğe bağlı olmayı hissetmeyecekleri kadar çarpıcı olacağım ve de oluyorum. Kadınlar bunu büyük bir coşkuyla karşılıyorlar. Ama bu yalnız başına yetmez. Gönül ister ki, bütün erkeklerimiz az çok bu temelde kadın yoldaşlarının duygularını ve düşüncelerini kendi kişiliklerinde doğru temsil etsinler.

En önemlisi de, ülkesiz, özgürlüksüz, savaşız ve başarısız yaşam olmaz; dolayısıyla kadın da olmaz. Bunu anlamadıkça **Zilan**'ı, dolayısıyla özgür militan kadını da anlayamazsınız. Bütün erkeklerimize veya parti içindeki yoldaşlara kadımla yaşamak isteyenler var mı diye soruyorum. Keşke bir kadını sevebilseydiniz, keşke biraz bu anlamda yüreğiniz ve vicdanınız olabilse de kişiliğiniz biraz can bulabilse! Ben bunun yolunu açmak istiyorum. Ucuz laflarla ileri geri konuşulacağına, hakkımızda şöyle böyle değerlendirmeler yapılacağına, bunun yolunun açılmak istendiği anlaşılmalıdır.

Kadın şerefli ve kutsal bir biçimde büyük değerlerle birlikte yaşanılması gereken bir varlıktır. Bunun anlamını vermek istiyorum. Yaşama bundan daha değerli katkı olabilir mi? Bir yiğitliğiniz, bir erkekliğiniz varsa, bu konuda kendinizi göstermekten daha değerli bir çaba olabilir mi? Son bir yılda bu tip duygu ve düşünceleri çok yönlü geliştirmek istedim. Savaşla, dış cephede şu kadar başarı kazandık demekle övünmüyoruz. Aslında bunlardan büyük üzüntü de duyuyoruz. Biz savaşı hiçbir zaman sadistçe ele almadık. Asker, hain vuruyoruz deyip bundan zevk duymuyoruz. Bunlar yaşamın önünde bir engel olarak dikildikleri için, bizi an be an imha etmek istedikleri için savaşıyoruz. Yoksa bu dünyada en zor savaşılabilecek olan biri varsa o da benim. Ancak yaşamın başka yolu yoktur. Her gün bu konuda çağrı yapıyorum; insani bir yöntemle, yani vurmadan, kırıp dökmekten, öldürmeden, bu halkın varolan bazı sorunlarını tartışarak halledelim diyorum. Ama bunların yüreği yoktur, büyük vicdansızlar. Bir halkın haklarının ne olduğunu, baskı altındaki insanların özleminin ne olduğunu anlamak bile istemezler. ‘Ulusal birlik ve bütünlük’ adı altında “Bir halk yok olsun, bütün insanlar yaşam dışı bırakılsın” anlayışına sahipler. Bu, kendileri için sözüm ona şereftir. Biz bu ‘şerefi’ çok iyi tanıyoruz; tarihte bunun örnekleri çoktur.

Biz çok haksız, çok körce, yıkmaktan ve imha etmekten başka amacı olmayan bu tip zalim güçlerden kendimizi korumak için bu savaşı veriyoruz. Ama asıl savaşımımız yaşamımızın bitirilmişliğine bir anlam verebilmek içindir. Bu cephe en az savaş cephesi kadar önemlidir. Biz, kabul edilebilir, sevip sayılabilir bir yaşamın kadın-erkek ilişkilerindeki tutturulması gereken düzeyle birlikte olabileceğine inanıyoruz. Kadını bizzat karar verebilecek, tartışabilecek, **Zilan** kişiliğinde görüldüğü gibi anlam ve duygu derinliğini yakalayabilecek bir biçimde geliştirmeyi düşünüyorum. Bu konuda gerekeni yapmaya çalışıyorum. Bu en doğrusudur, özellikle bizim toplumumuz için yerine getirilmesi gereken en kutsal görevlerden birisidir.

Başta saygıdeğer halkımıza ve dostlarımıza olmak üzere, partimiz içindeki yaşam konusunda belli bir derinliği yakalamak isteyenlere de şunu belirtebilirim: Zor da olsa, hatta savaştan bile zor olsa, birçok geleneklere, bağlı olduğumuz dinsel veya ahlâki ve moral değerlerimize ters de gelse, yeni yaşamın yolunu böyle açmak zorundayım. “Din, ahlâk ve gelenekler şöyle diyor” denilebilir; bunlar benim için önemli değildir, çünkü bunlar ülkemizi, yaşamı, kadını ve erkeği kaybettirdi. Ben kolay ve ucuz yaşamı sürdürmek niyetinde değilim. Tıpkı burada vurgulandığı gibi, “İddia ve yaşam büyük olacak” ilkesine bağlıyım. Bu ilke için ne gerekiyorsa o yapılacaktır. Bu kadar büyük bir savaşı hiçbir dinin mensupları gösteremez. Ama PKK'de özgürlük militanı gencecik bir kız bu gücü gösterebilmiştir. Bu sevgiyi ve vicdanı başka hiçbir geleneğe ve ahlâkta görmek mümkün değildir. İşte bu, özgürlük ahlâkında ve özgürlük amaçlarında gösterilmiştir.

Bütün halkımız, dostlarımız ve partimiz içindeki tüm kadın ve erkek militanlarımız!

Önderlikte yaşam konusunda bir ilerlemenin farkında olmak gerekiyor. Kadımla doğru yaşayabilmek ve daha anlayışlı olabilmek savaşa da çok güç verir. Bu, öyle sanıldığı gibi bencilliğe götürmez. Kim bencilliğe götüreceğini söylüyorsa yanılıyor. Kadımla olabilmek bir savaş gerekçesidir. Herkes anlayabilmeli ki, son yıllarda kadımla ne kadar olabildiysem, o kadar amansız savaşçı olmayı bildim. Eski erkek bir kadımla oldu mu, kendini verse bir çırpıda kazanılacak bir savaşa ihanet eder. Bu erkek, benim için en namussuz erkektir. Bu kişilik kadımla da olabilir. Ama benim yanımdaki hiçbir kadımla beni savaş dışı bıraktığını hiçbir zaman düşünmüyorum. Zaten **Zilan**'ın kendisi ortadadır; **Zilan**'la olabilmek en büyük savaş eylemiyle olabilmektir. Kadımla olabilmek mi istiyorsunuz, o zaman en büyük savaşı olacaksınız. Büyük yurtseverlikle, büyük özgürlükle birlikte olacaksınız. Yine kadımla mı erkekle olmak istiyor; benim şahsımda yetişen yeni insanla olacak, yani **Zilan** yoldaş gibi olacaktır. Bunun başka izahı yoktur. “Anlamadık, güç yetiremiyoruz” dememelisiniz. Kutsal dediğimiz, yüreğimizde ve beynimizde sonuna kadar bağlandığımız sözleşme dediğim olay budur.

Ben buna yaşamın manifestosu dedim. Bundan sonra bu ülkede, bu halk içinde kadın-erkek arasındaki yaşam bu manifestoya göre olacaktır. Daha değerli kadın militanlar ortaya çıkarak, bunu biraz daha kanıtlamak istiyorum. Erkeklerin gözüne yiğit kadınları sokarak, gerektiğinde onlardan daha fazla savaşçı kılarak ve mümkünse onları biraz vicdana ve savaşa kaldırarak bunu biraz göstermek istedim. Yine yaşama büyük bir tutkuyla bağlanmaları için, kadımla anlam ve önemini ortaya koymak istedim. Gelişmeler sınırlıdır, ama bana göre çarpıcıdır. Birçoğunun sandığı gibi, bilinç derinliği ve büyük bir ruh olmadan bu yaşam yaratılmamıştır. PKK'nin kadın şehitleri bu manifestoya göre gelişmektedir ve yine yiğit erkekler de bu manifestoya göre ortaya çıkmaktadır. İsterdim ki bunların tam zaferini sağlayabilseydim. Gücümün buna yeterli olması için her şeyi çılgınca yerine

getirmeye de çalışıyorum. Ancak bu yetmeyebilir. Şehitlere bağlılık sözü veren herkes, günlük yaşamını mümkünse büyük iddialı ve eylemli kılsın. Bana göre sıradan birisi bile büyük iddialı ve eylemli olursa, hem yaşamın temsilcisi, hem de onun gerektirdiği kadar savaştığı olabilir; zaferi de kesinleştirebilir. Şahadetinin büyük diriliş eyleminin birinci yıldönümü vesilesiyle bunları vurguluyorum.

Zilan yoldaşımız sözlerinde sonuna kadar haklıdır. İddiası ve yaşam tutkusu son derece soyludur. Biz, biraz buna yol açtığımız için mutlu olmakla birlikte, tam zaferini sağlayamadığımız için de halen eziklik ve endişe içindeyiz. Ama bunu aşmak için de amansız çabalarımızı kesinlikle sürdüreceğiz. Kendisinin de vurguladığı gibi bu, mutlaka zafere götürecektir. Bu anlamda sadece savaşın zafer çizgisi değil, yaşamın da zafer kişiliği **Zilan** Manifestosunda kesinlikle anlam bulmuştur. Bundan sonra yaşam, bu manifesto ve yemin altında anlam bulacaktır. Biz bütün kusurlarımıza, eksikliklerimize ve yanlışlarımıza rağmen, bunun gereklerini biraz yerine getirmeye çalıştık. İnanıyorum ki, bundan sonra daha cesur, doğrulara daha yakın, daha bilinçli, hem de çok duyarlı ve duygulu insanlar olarak yaşamın da gereklerini yerine getireceğiz ve savaş kadar yaşamın da zaferini kesinleştireceğiz.

30.06.1997

KADININ KENDİ CEVABI OLMADAN ÖZGÜR YAŞAMIN GERÇEKLEŞMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR

Özgür kadın çalışması, gerekli olduğu kadar en hassas çalışmadır. Özgür kadının cevabı tüm çalışma alanlarında yetkin verilmelidir. Özgür yaşama dayatılan çarpıklığın en büyük zararını kadının görmesi kaçınılmazdır. Parti içi muğlaklığın cins boyutundaki anlamına özgü olarak karşılığı, kadın üzerindeki hakimiyetten vazgeçmemedir. Özellikle kadın cephesinin kendini netleştirmemesi kölelikle direkt bağlantılıdır. Kadının kendi cevabı olmadan, özgür yaşamın gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Güçlü ve başarıya giden devrimci bir pratiğe sahip olmadan, hiçbir duygunun değeri olmaz ve bu mümkün de değildir.

Halk gerçeğimizde cins ve cinsellik sorununun siyasal düşünüşle çok yakından bağlantısı vardır. Baskının ve ikiyüzlülüğün en çok oynadığı ve aleyhte çirkince yürüttüğü bir savaş da cinsellik alanında yaşanıyor. Kadının en çok kaybettiği ve kaybettiği alan da budur. Yaşamda bunu çözemeyen bir kadının, hiçbir konuda kendini etkili kılması mümkün değildir. Kürt düşünüşünün en önemli bir izdüşümünün yansıması kadın üzerindedir. Düşüşün en acı ve içinden çıkılmaz olanı kadınlara gerçekleştirilenidir. Kürt kördüğümünün en tehlikeli bağlandığı ilişki de, kadın ve aile gerçekliği içindedir. Denilebilir ki, üzerinde en çok yoğunlaşmanın olduğu bitim noktası buradaki ilişki tarzındadır. Çözumsuzlük bütün başarısızlıkların nedeni olduğu gibi, çarpık yaklaşımların da temel esasıdır. Buradaki seçiciliği tam yakalayamayan, hiçbir alanda doğru bir seçiciliği yakalayamaz. Buradaki seçiciliği de ne kadar bireyselleştirirseniz, tüm alanlarda o kadar dar ve bencil olmanız kaçınılmazdır. Burada bir yücelişi sağlayamayan hiçbir alanda yücelme sağlayamaz. Basit güdülerini aşamayan bir kimlik ve kişilik, hiçbir şekilde yüceliş tırmanışına çıkış yapamaz. Kürt düşünüşünün ve bundan çıkışın gerçekleşmesinin en temel zincirlerinden ve ayak bağlarından birisi burada geçerli olan ilişki tarzındadır.

Bu anlamda Önderlik, olduğu yerde ve gerektiği zamanda bu zinciri parçalamakla bireyde, ailede ve giderek toplumda en temel çıkış noktasını yakalayan gerçekliktir. Bunu çözemeyen bir önderliğin hiçbir başarısından bahsedilemez. Önderlikteki büyük yaratıcılık, bu anlamdaki zincirlerin parçalanmasıyla oldukça bağlantılıdır; bu büyük adımı atmakla, diğer bütün alanlara başarılı yürüyüşü gerçekleştirmesini bilmiştir. Sizin bütün sıkıntılarınızın kaynağı, köleliğinizin çözülüşünün başarılı bir tarzını yakalayamamanızdır. En büyük savaşım ve onun sonuç alıcı olanı, bu kördüğümle verilenidir. Bu önemli bir siyasal olaydır. Kürt ulusal kurtuluş savaşında siyasal olay ve siyasal alan, bu noktada ister düşünüşünü izah etmekte, ister yükselişini anlamlandırmakta son derece belirleyici bir rol oynar. Bütün objektif ve subjektif ajanlık dayatmalarının bu alandaki tüm oyunları aşılmadıkça, diğer tüm savaş adımlarına başarılı bir yürüyüş yaptırmak mümkün değildir.

Bu mücadelede hatalı katılımlarınız düzeltilmedikçe, iflah olmanız düşünülemez. Bu temel bir sorundur. Bu sorun çözümlenmedikçe, kaderinizi tayin etmeniz mümkün değildir. Burada gerçekleşen devrimin tüm ulusal, siyasal, sosyal, sınıfsal boyutlarıyla cins boyutunun çözüme gitmesinde belirleyici bir yeri vardır. Onu yakalayıp çözmedikçe, ömür boyu çarpılmanız ve bu anlamda bir kaderlilikle sürüklenip gitmeniz kaçınılmazdır. Bu anlamda bütün yaşamınız olanca duygusal zayıflığı ve acı sıkıntılarıyla kaynağını burada bulur. Bunu çözemeyen biri hiçbir acıdan ve üzüntüden kurtulamayacağı gibi, mutluluğu da çok yüzeysel ve parlayıp sönen bir mutluluktan öteye gidemez. Bu devrim gereklidir ve halen insanoglundun karşısında duran en temel devrimlerden biridir. Özellikle bu sorun bizde her ne kadar sonradan çözülecekmiş gibi düşünülse de, en etkili bir devrim olarak kişisel ilişki düzeyinde çözümlenmeden, diğer devrimsel adımları atmak da pek tutarlı ve başarılı olamaz. İçinde yaşadığımız bu büyük çirkinliği ancak bu devrimde belli bir çözüme ulaşmakla aşabilirsiniz.

Erkek -ki, onun için de çok tehlikelidir- kendi lehine kullandığı o kötü alışkanlıklarıyla, belli bir ölçüde belki kendini yaşatabilir. Kadın ise, bu ilişki bağlamında dayatılan alışkanlıkları yaşam kadar, çirkin, ikiyüzlü ve aşağılık bir yaşamın sahibi olmaktan kurtulamaz. Genelde olduğu gibi bizde de, kadın gerçeğinde çok daha katmerli olan derin ilgisizlik ve güçsüzlük siyasal bir olay olduğu gibi, bu ancak bütün gücüyle devrimsel faaliyete katılmakla çözüme kavuşabilir. Bu silahı ne kadar iyi kullanırsanız, ancak o kadar yaşam adımlarına sahip olabilirsiniz.

Son dönem çalışmalarımız kadını bencillik konusu olmaktan çıkarmış, onu adeta harmanlamış, bir havuz birikimi haline getirip

onu yeniden akıtmanın nasılına ilişkin bir tartışmaya da yol açmıştır. Derin bir bencillik konusu olmaktan çıkarılışınız, sizin adınıza büyük bir gelişmeyi ifade eder. Aleyhinizdeki bu bencilliği aşmadıkça, herhangi bir irade gelişiminden bahsetmeniz mümkün olmadığını anlamaya başlıyorsunuz.

Benim şaşıtığım bir nokta, şu çirkinliğin kendini zaman zaman göstermesidir: Yaşamda ve ilişki boyutlarında sanki biz bir baskı uyguluyormuşuz, sanki böyle çok değerli ilişkiler kurmaları mümkünmüş, sanki fırsatını bulup bunu bizden çalmak marifetmiş, sanki hasreti giderilecekmiş ve duygularıyla yaşayacakmış, sanki bu çok önemli bir hakmış, sanki bu parti olmazsa ne kadar güzel yaşanacakmış da biz bütün bunların önünde bir engelmiş gibi bir yaklaşım var. Böyle rezil ve utanç verici bir yaklaşımın zaman zaman şu veya bu kişilikte ifade edildiğini, hatta partiye dayatıldığını görüyoruz. Bu hem çok yanlış, hem de haksız ve ters olan bir yaklaşımdır. Bunlar gericiliğin büyük savunuculuğunu bu kelimelerin altında dile getirmek istiyorlar. Oysa öyle bir durum yoktur, ama iç gericilik kendini böyle adlandırmaktan adeta zevk alıyor ve bu da karşı devrimci bir duruştur.

Her şeyden önce kimse bunların duygularına karşı değildir. Bizim karşısında olduğumuz şeyler, bunların muazzam karşı devrimcilikleri ve duygu düşmanlıklarıdır; gelişen insana özgü ve derin anlamlı duygulara düşmanlıklarıdır. Bizim karşı olduğumuz budur. Bunu bu kadar çarpıtmalarına ve buna cesaret göstermelerine öfkeleniyoruz. Yoksa bizim çarpık ilişki tarzına fazla itibar gösteremeyeceğimiz çok açıktır. Biz bunlara duygu ve ilişki bile demeyiz. Biz kendi cinsimize ve soyumuza layık bir diyalog, bir anlayış, bir duygudaşlık geliştirmek istiyoruz. İradeli, anlamlı ve amaçlı bir yaşam gücü haline gelmek istiyoruz. Bunun anlaşılmasını ve bunun yerine sürekli iğrenç çarpıtılmaların dayatılması, tam bir karşı devrimci dayatmayla bağlantılıdır. Giderek bu çarpık ilişki tarzını teşhir edeceğiz. Bu biçimiyle istedikleri kadar dayatmalarını süslü laflar altında sergilemek istesinler, bu gerçeklik değişmez.

Burada hiçbir örgütsel deyimle başvurmadan, en geri olanı, hatta geriden de öteye maymunlaşma sınırındaki böyle koyabilmeliyiz. Özellikle saflarımızdaki erkek ve kadın bu noktada ne denilmek istendiğini mutlaka bilmelidir. Ben hiçbir zaman güzel duyguların gelişimine ve hayat bulmasına karşı değilim. Tam tersine, bütün çabalarımız buna yol açmak içindir. Ama buna anlam veremeyenin sözüm ona ilişki dayatması kadar iğrenç ve alaya alınacak başka bir ilişki biçiminin olmadığını da belirtebilirim. Eğer bu konuda PKK'nin bir ilkesi varsa, onun böyle hayat bulacağını herkesin peşinen bilmesi ve kendi devrimciliğini bu kritere bağlaması hayattır. İlişkileri kör güdülerin gidişatına göre götürmek kadar alçakça ve karşı devrimci bir tarz düşünülemez. Biz soyumuza bu çirkinliği yakıştıramayız. Cinsimize ve cinslere bu kadar geriliğin, giderek her türlü çarpıtmanın ve ikiyüzlülüğün boy vereceği güdülerin kendiliğindenliğine teslim olamayız. Bunun adına da duygu ve aşk diyemeyiz. Bunlar bizim düşüşümüzün, tüm yaşamı kaybetmemizin en düşmanca tarzı olduğu kadar, eğer bir çıkış yapacaksak, bu çıkışın bunun aşılmasıyla bağlantısı olduğunu bir an bile göz ardı edemeyiz.

Bu bir türlü anlaşılacak istenmiyor. Sanki partinin bir sözü ve ilkesi yokmuş gibi, kör güdünün bencilliğine kendini kaptırıp gitmeyi bir marifet saymak kadar alçaltıcı bir izah olamaz. Biz iddia ediyoruz ki, nasıl büyük devrimci düşünüş ve çalışmayla bağlantılı olarak maddi zenginlik elde ediliyorsa, güdülerin düşürücü gücüne karşı onun dönüştürücü ve yüceltici gücünü ortaya koymakla, en büyük duygulara ve sağlıklı yaşama ulaşılabilir. PKK, bu konuda bir arayış, bir tartışma, bir özgürleşmeye başlangıcın adıdır, onun platformudur. Eğer mutlaka birileri adım atmak istiyorsa, arayışını ve tartışmasını doğru yapmalıdır.

Bugün bu ülkede ve bu halkın içinde en özgün bir yaklaşım gücüne ulaştığımızı da belirtebilirim. Ama bu neyle bağlantılı gelişti? Bu, kendimi bu boyutlu yaşam bağına karşı sınıksız korumakla, yıllardır dayatılan ilkeliliği ve ajanlığı göğüslemekle, en önemlisi de büyük bir siyasallığı, büyük bir devrim imkânını ve onun her düzeydeki faaliyetini başarıyla yürütmekle gelişti. Yani özgür kadın ve özgür ilişki gerçekleşmesi, tüm bu çalışmaların belli bir düzeye başarıyla taşırılmasından sonra anlam bulabilmiştir. Ciddi bir siyasal başarısı, çok ciddi bir siyasal faaliyeti ve amaca büyük kilitlemesi olmayanların, kadın sorununa veya erkek sorununa cinsi anlamda her el atışı bitmiştir. Nitekim yenilgiden sonra çarpık ve yoz ilişkiler gelişiyor.

Bir de başarı tarzıyla bağlantılı olan gelişmeler vardır ki, onu da ben temsil ediyorum. Bu çok nettir. Yenilgi değil yengi, düşüş değil yükseliş, siyasal kopuş değil siyasallıkta yoğunlaşma ve hatta askeri çizgiden kopma değil ona yüklenmeyle birlikte kadını büyük sürükleyişim gerçekleştirmiştir. Bunun en doruk ifadesi de **Zilan** kimliğindeki gerçekleşmedir; bunun binlerce örneğinin gerçekleşmesidir. Hiç kimsenin bunu göz ardı etmemesi gerekiyor. Bu bir yaratılma olayıdır. Bu, sadece bireysel düzeyde bir yaratılma değil, ulusal ve sosyal düzeyde bir yaratılma olayıdır. Büyük siyasal gelişme ve ardından yenilmeyen askeri gerçekleştirme kadın ve duygular boyutuna yansıdığına, büyük bir sürükleyişe, yüceltilişe ve dönüşüme yol açmıştır. Bunu artık görmek, kriterlere vurmak ve denektaşına koymak gerekir. PKK'de çarpıcı olarak gerçekleşen budur.

Daha ne idiği belirsiz, başarıyı bir yana bırakalım, hiçbir doğru tarza gözünü dikmemiş, tüm ciddi siyasal, askeri, örgütsel ve ideolojik sorunlara ve bunların çözümüne kendini kapatmış, hatta iddiası bile olmayan birisinin aşkı ve duygusu olamaz. Tam tersine, onun kuracağı her ilişki objektif olarak ajan ilişkisidir. Ayrıca ilişkinin kaba biçiminden de bahsetmiyoruz. Bu konuda köylüler gibi kendimizi kandırmayalım. Duyguların özenle geliştirilmesi gereken tam bir sanatsal yanı vardır. Kaba değil, sanatsaldır. Estetik yanı, yani onun sanatla yeniden yaratılması sağlanmadıkça, yaşam güzel kılınmadıkça, kesinlikle anlamlı duygular ve yaşamlar gelişemez. Bütün bu konularda az çok çabası olanlar saygıdeğer bir adıma sahip olabilirler. Ama bizim karşımıza çıkan örnekler, tüm bunlara kendilerini kapatmış, sadece yenilmiş de değil, aynı zamanda tam bir karşı-devrimci tip durumundalar. Kördüğüm olmuş tipler aniden karşımıza çıkarak çarpık ilişkiyi dayatıyorlar.

Bu durumda **Zilan** tarzı yüceliği bir tarafa itip, sizin çarpık ilişki tarzınıza mı yer vereceğiz? Siz bu büyük direnişi ne sanıyorsunuz? Bu kutsal şehitlere kendinizi nasıl dayatıyorsunuz? Benim en çok öfkelenmişim konu budur. Buna nasıl cüret ediyorsunuz? Sorun, bizden çok güç alıyorlar, bize kaybettiriyorlar veya çok anlamlı duyguları var da biz bunları kısıkanıyor ve istemiyoruz sorunu da değildir. Sorun, bu yüce adımlara böyle çok beklenmedik bir yerde ve zamanda tepki tarzında intikamlarını göstermeleridir. İster bilerek ister bilmeyerek yapsınlar, bunların bütün yaptıklarını yüceliklere karşı bir intikam olarak düşünmek

gerekir.

Yücelişler var ve bunlar bizim için tanrısal değerdedir. Ona ulaşmayı her zaman esas alacağız. Yücelişi sürekli bir tutum olarak kendimize yakıştıracacağız. Erkek de, kadın da bu konuda gerekeni yapacaktır. Biz bu devrimi yapacağız; bizim için en önemlisi de budur. PKK'de öncelikle bunun gerçekleşme biçimini bütün bağlantılarıyla ortaya çıkarmalısınız. Tartışma özgürlüğü var. Hiçbir tabuya ve ayıba gerek yoktur. Geçmişte nerede, nasıl, hangi tür yanlışlıklar ve düşüşlerden gelmiş olursanız olun, PKK Hareketi bir özgürlük hareketidir; kölelerin ve düşmüşlerin ayağa kalkış hareketidir. Bireyler öyle olduğu için kimse ayıplamıyor. Ayıp olan, yücelişin ilkelerine ve kazanılmış değerlerine en aşağılık kölelerin diliyle saldırılması ve onun ifadesi olunmamasıdır. Son dönemlerdeki çalışmalarımın önemli bir yönü de budur. Sonuna kadar yücelişe, özgürlüğe ve güzelliğe evet derken, buna karşılık sonuna kadar amaçtan ve başarıdan kopuşa, özellikle onun sözüm ona müthiş bencil ve ihanete kadar götüren ilişki tarzlarına hayır diyoruz. Gerçek namus da bu konuda sonuna kadar evet ve hayır denilmesi gerekeni söyleyebilmektir.

Boyutlaşmanın olduğu yerde karşı kutbu da gelişir. Bu çılgınca gelişiyor ve herhalde doğal olanda budur. Çelişkiler böyle çözüme gidiyor. “Bu çelişkileri çözeceğim” diyenin, yarın içinizde nasıl bir karşı devrimci ses vereceğini hep beraber göreceğiz. Önderlik tarzından en iddialı olanlar, “Ölüme kadar asla düşüşe yer vermeyeceğiz, başka ilişkilere yer vermeyeceğiz” diyenler, şurada veya burada düşüşün en ince sanatını geliştiriyorlar. Kişileri bütün siyasal boyutuyla, dolaylı veya direkt düşmandan kaynaklanmış yönleriyle, bilinçli veya bilinçsiz yaklaşımlarıyla değerlendirmeliyiz. Sadece duygu çözümlenmesi yetmez. Ama bu yönüyle çözümlensek bile, bu ikiyüzlülüğü nasıl yaşıyorlar diye bir çözüm de oldukça ilginç bir biçimde gelişecektir.

Önderlik Karşılıklı Birbirini Yaratmanın Önderliğidir

Gerek özgür kadına duyduğum saygıdan dolayı özgür yaşam için, gerekse bir ulusun esenlik kazanması ve en çok düşürüldüğü noktadan güç bulabilmesi için, gerekli gördüğüm devrimsel yaşam tarzını –ki, bu gerçekten büyük bir fedakârlık ister- ve hemen hepimize yeterli olabilecek kadar özgür kadın kimliğini geliştirmek için kendi kişiliğimi ve kimliğimi ortaya koydum. Doğru güç kazansın, çok az kusur ve yanlış işlensin, özellikle çirkinlik fazla gelişme bulmasın, doğrular ve güzellikler daha fazla boy atsın diye, kişiliğimin duruş tarzını büyük bir irade ve incelikte yürütmeye çalışırken, etrafımda ne olup bitiyor? Hiçbir erkek kimliği benim tarzıma cüret edemez. Kadın da böyle olmayı kendisine yediremez. Benim için daha da ilginç olan, çözümlenmede derinleşme istemi kadar, olup biteni anlamak ve sonuca götürmek için alabildiğine esnek olabilmektir.

İşin özüne inmekten de çekinmeden, kimin ne olduğu, ne kadar olduğu, ne olabileceği sorularına tam bir özgürlüklü yaklaşım ile cevap ararken, erkekler ve kızlar nelerle ilgileniyorlar? Bu, ne bir oyundur, ne bir tuzaktır, ne de gaflettir; kişileri açığa çıkarmak için devrimci bir tarzıdır. Benim kimliğim biraz daha farklıdır. Bu kimlik tamamen siyasal yoğunlaşmanın bir sonucudur. Erkek için de, kadın için de Kürt olayına karşı böyle büyük bir cevaptır. Gücü olan varsa buna cevap olsun. Örneğin, kendini iddialı gören bütün kadınlar veya erkekler duygularına ulaşmak istiyorlar. Benim tarzım ortadadır. “Sen kırk yıldır kendini hazırlıyorsun, bizim gibi fukara kadınlara veya erkeklere böyle acımasız yaklaşırlar mı?” diyebilirsiniz. Bu alandaki tarihsel kavgayı, güdültüyü, acıyı ve üzüntüyü anlamalısınız. Tüm bunlar olası bir yaşam ifadesidir. Büyük duruşları, büyük kavgaları ve büyük mücadeleleri neden anlamaya yanaşmıyorsunuz? Neden yapılanları boşa çıkarmak istiyorsunuz? Kendimi özgür bir kimlik olarak sunmam kötü bir şey mi? Siz kızlara, kadınlara, halkımızın kadınlarına, şu erkeğin, bu erkeğin kadını demiyorum; dikkat ederseniz, halkımızın özgür kadınlarına, kendini özgürlüğe adaylanlara diyorum. Bu duruş müthiştir, çok önemli ve gereklidir.

Tarihteki yüce yaşam kimliklerini benimle kıyaslayın: Benim düzeyim kimilerine göre muhteşem, kimilerine göre çok ilginç, kimilerine göre de çok ürkütücü olabilir. Ne denilirse denilsin, bu oldukça anlamlı bir duruştur. Bu duruş direnç, akıl, sistem ve yürek ister. Bu duruş olmazsa, tek bir özgür kadın ayakta kalır mı? Hatta bu duruş olmazsa, ciddi ve yiğit bir erkek savaçısı bile ortaya çıkamaz. Hepsi bu duruşla ilgilidir. En büyük askeri sanat, bu konudaki duruş şeklini başarmaktır. Siz bunu inceleyemiyorsunuz, çünkü o gücünüz yoktur. Oysa bu duruşumuz yüzlerce insanımızda yiğitliği geliştiriyor, binlerce kadını da etkileyip ayağa kaldırıyor. Bu mekanizmanın nasıl kurulduğunu ve nasıl işletildiğini bilmediğiniz için, kendinizi birdenbire kahraman yerine koyuyorsunuz. Bu konudaki büyük savaşımı anlayamadığınız için, içine düştüğünüz çarpıklıklar sizi mahvediyor ve buna karşı benim duruşumu belirliyor. Savaş içinde bir savaş, hem de birçok beyni böyle sarsacak ve felç edecek bir savaş var. Kaldı ki, biz bu konuda düşmanın en ince oyunlarını bozmakla aslında savaşta büyük bir adım attık. Hatta yalnız karşıda savaşan bir düşmanı da değil, yüzyıllardır herkesi iliklerine kadar bağlayan o kölelik bağlarını en erkenden yırtmayı görev olarak bildik ve bu savaşı böyle temellendirdik. Benim büyüklüğüm ve halen savaştaki gücüm bununla çok yakından bağlantılıdır.

Benim de kadın arayışım vardı. Ama ben kadını aradıktan sonra yarattım. Ben de eskiden arkadaşlarımızın kadın arayışları ve birbirlerini buluşları gibi yaklaşıyordum. Fakat bunun anlamsızlığını kavradım. Kendimi kolay sattırmam, beni kolay bağlayamazsınız. Unutmayın ki, en değme erkeğimizin bu konuda kendini bağlaması ve aldatması işten bile değildir. Kadınlar çok tutucu ve geleneksel ahlâkın etkisi altında düşünmüş tarzda kendini satan kişiler durumundadır. Bu iki uç arasında gidip gelirler. Bunu aşacak örnek yok denecek kadar azdır. Bütün toplumun kadınları ve erkekleri hiçbir özgürlük düzeyini yakalamadan, baş bağlama adı altında ve “muradına erdi” deyişiyle, aslında dört başı mamur bir köleliğe bağlanırlar. Sizin bunu aştığınız söylenemez. Eskiden bu kader ağları sizi de çok bağlamıştı ve halen o bağlardan kurtulduğunuzu sanmıyorum.

Erkek de bundan farklı değildir. O daha da kötü bir biçimde bu işin içindedir. Oysa ben böyle değilim. Bunun kader ya da murat değil, tam tersine kadersizlik, muratsızlık ve çözümsüzlük olduğunu çok iyi görüp kendini sıyıran kişiyim. Tabii ki bununla yetinmeyen, gerektiğinde bütün bir halkı, bir ulusu da bunun için sürükleyecek iradeyi gösteren kişiyim. Önderlik budur. Önder, ancak bir ulusun hayat damarlarından birisini geliştirdi mi ulusal önder olabilir. Askeri, siyasal, sosyal ve örgütsel damarlarını biraz açmak, ulusal akışa yol açıyor. Ben henüz bu işin başlangıç çalışmalarını yürütüyorum. Ancak siz bunun farkında bile değilsiniz. Herkes oldukça yüzeyseldir, çok güçsüzdür ve iradesizliği aşamıyor. Bu bir geriliktir; bunda ısrar edilirse bir tutuculuk,

hatta karşı devrimciliktir.

Hiç kimsenin bu konuda ilgisi ve ilişkisi olmasın demiyoruz. Tam tersine, biz özgür kadın dünyasına çok büyük bir ilgi gösterdik ve ona boyut kazandırdık. Bu aşamada hiç kimse, kadın kimliğine benim düzeyimde cesur, içten, değerli, eşit, özgür, duygulu ve anlamlı yaklaşamaz. Dikkat ederseniz, en değme erkek çok usturuflu laflar da etse de, aslında onun dünyasında sadece birkaç kadına yer vardır. Hiçbir erkek bütün kadınlara anlam verme gücünde değildir. Belki lafını edebilir, ama kimliği buna kapalıdır.

Bazı sanatçılar kadına anlam vermek istediler, ama o da şarlatanlık düzeyindedir. Örneğin, **Zeki Müren** kadınların dünyasına iyi giriyordu. Ama Zeki Müren erkek olmaktan çıkmıştı, aslında normalde bir erkek değildi, kadına sanatçının çarpıklığıyla yaklaşmıştı; bu açıdan pek ciddiye alınamaz. En hakim erkek, kadın dünyasına girince dört dörtlük egemen olur. Erkek, koca olarak, aşık veya sevgili olarak tam bir egemendir. Kadın ise eşitliği, özgürlüğü, incelikli ve yüzeyselliklerden arınmış bir yaklaşımı aklına bile getirmez. Zaten kadınlar da geleneksellikte oldukça işlenmeye, büyütülmeye ve bu çerçevede dahilinde buna dört dörtlük hazırlanmaya veya böyle karşılanmaya hazırlar. “Geldi büyük erkeğimiz” demek, tam bir karı kişiliğidir. Hele biraz da parası ve gücü oldu mu, hayalinizdeki prens tam ifadesini bulmuştur. Acaba bunu kaç kadın aşıyor diye sormak gerekir. Bunun örnekleri yoktur, bu kalıpları kıramamışsınız.

Biz bu temelde böyle bir erkekliliği hem sizin dünyanızda, hem erkekler için kırıp yıkmak istiyoruz. Bunun ne kadar büyük bir iş olduğunu bilmeniz gerekir. Ben gücümü buradan alıyorum. Neden size ilgi çekici geliyorum? Çünkü farkında bile olmasanız da, ruhunuzu ezen ve kimlinizi tanınamaz hale getiren bir kişiliği öldürdüm. Parti içinde kendi hakimiyetinden kesinlikle vazgeçemeyen bir erkeği durdurdum. Bunlar da her erkeğin yapacağı iş değildir. Eğer çarpıcı bazı kadın yiğitlikler ortaya çıkıyorsa, ister farkında olun ister olmayın, bu önemli işlerden, bunun önemli bir çalışma olmasından ve bizzat savaşım verilmesinden dolayıdır. Ben bunu anlayabileceğinizi sanmıştım. Fakat halen erkekte ve kadında bazı kişilikler, sanki böyle büyük bir önderlik çalışması yokmuş gibi davranıyorlar. Ama bunlar yanılıyorlar.

Büyük devrim şehitlerinin vasiyetleri başta olmak üzere, özgürlüğe verdiğimiz değerle biz bu konuda savaşı daha da geliştirerek sonuca götüreceğiz. Tabii bu benim hikâyemdir. Üzerinde daha da durulabilir, bunun hiç bir ayıbı da yoktur. Ne abartalım ne de görmezlikten gelemim. Bazı kadınlar veya erkeklerin buna karşı nasıl davrandıkları incelenmeye değerdir. Örneğin, erkekler ve kadınlar için model olarak kendimi ortaya böyle koyarken ne diyeceksiniz? Bütün ülkemize, hatta bütün kadınlara kendimi seslendirirken, çok değişik bir ses ve kimlik olduğum kesindir. Bir şarkıcı gibi şarkıyla veya kaba güç sahiplerinin diliyle de çağırıyorum. Bu anlamda her şey sizi özgürlüğe zorluyor. Dikkat ederseniz, örgütümüzün ve ülkemizin tüm erkekleri biraz laf anlayacak duruma gelmişlerdir. Aslında erkeklerin de sorumlusuyum. Ülkemizin ve halkımızın özgürlüğe kalkan kadınları ve erkekleri bizi anlamak zorundalar. Bu anlaşılmadıkça, hiçbirinin mücadeleyle konuşacak hali bile olamaz. Bu büyük duruş bunu sağlamıştır. Bu büyük duruşun gereklerine ulaşmadan, ne erkeğin erkek olması, ne de kadının kadın olması mümkündür.

Bu büyük duruşun karşısında olanlar var. Bu tam bir savaş halidir. Erkeğin ve kadının alabildiğine dayanılmaz hafiflikleri, dayatmaları, komploculukları, sıkıntıları ve rahatsızlıkları var. Bunlar sizde de olabilir. Ama unutmayın ki bu bir savaştır. Kadının kimliğinde veya benim kimliğimde şekillenen kişilik sembol olacak ve bu herkesi bağlayacaktır. Bu, ülkesine tamamen sahip çıkan bir kadın veya erkek kimliği biçiminde karşımıza çıkacaktır. Bağlanılacak erkek ve kadın bu kimliktedir. Bağlanılacak kadın tamamen yurtseverdir, tamamen zaferdendir, tamamen güzeldir, tamamen ölçülüdür, tamamen örgütlüdür. Bu kadın kimliği, attığı her adımdan düşmanın sakındığı kadar, dostlarından ve halkından yana olan, gaflete ve yenilgiye yer vermeyen bir duruşun sahibidir. Bu hedefleniyor ve gerçekleştiriliyor.

Erkek de böyle bağlanacaktır. Erkek fırsat buldu mu alasından düşkünlük yapacak erkek değildir; tam tersine, o da tamamen yurtsever olacaktır. Onu kendi kimliğine öyle kazıyacaktır ki, o varsa ülkesi ve özgürlüğü vardır, onun için güç sahibidir, örgüttür, her olasılığa karşı savaşa hazırdır. Anında harekete geçti mi yenmeyi de bilir. Eğer bir kadından, bir namus olayından bahsedilecekse, bu öncelikle bu özellikleri kazandığında olabilir. Bir kadın için kırk defa kendisini kaybetmeye hazır bir erkek, bana göre tükürükle boğulması gereken erkektir. Bu büyük bir tuzaktır. Bu tuzağa düşmemeye çalışacaksınız. Zilan kişiliği ve diğer şehitlerimiz bu tuzağa düşmeyenlerdir. Onlar hiçbir erkekle olmayı düşünmeden şehit olmuşlardır. Şehitliğin diğer bir anlamı da budur ve yaşayanlar da böyle olmalıdır.

Düşkün bir erkeğin kadın yaklaşımı bize iğrenç gelir. Ne kadar ilgilensem de, kadının halen önemli oranda düşürücü özellikleri vardır. Güç kazanmış kadın nerede? Hepsini birer zavallıdır, doğru dürüst ayağa bile kalkamıyorlar. Benim sadece yaptığım şey arkadaşlık etme, cesaret verme, kadınlarla tartışmayı geliştirme, birlikte olunabileceğine dair umut vermedir. Dikkat ederseniz, bende “Senin şöyle kocan, adamın olacağı” diye bir hava yoktur. Bütün erkeklerde bu havayı bulursunuz, ama bende asla bulamazsınız. Hiç kimse bana, “Şöyle hakiminizim, şöyle beyinizim” gibi bir sözü söylettiremez. Çünkü ben bunu yıkan kişiyim. Herhangi bir kadının benim karşımda yapmacık bir kadın olabileceğini düşünmesi imkânsızdır.

İlişki, büyük özgürlük yoluna ve büyük duyguların başlangıcına girmek demektir. Bu kolay gelişmiyor, büyük bir savaşla bu yola giriliyor. Erkekler ve kadınlar eski ölçülerle birbirine yaklaşımdan tam sıyrılmadıkları için çıldırıyorlar. Erkekler biraz örgütlü olsaydı, kim bilir bu yüzden ne kadar hizip kurarlardı? Ne kadar öfkeli olduklarını biliyorsunuz. Dikkat ederseniz, yaptıklarım yanlış değildir. Bunu çok ince ve hassas bir savaşla yürütüyorum. Bu savaşı bırakırsam, erkekler topluluğunda acaba ne kalabilir? Böyle rahat olmayı, eline silah almayı ve ‘erkeğin işine’ karışmayı bir tarafa bırakın, kısa bir süre sonra “Düşkün ve çirkef kadın, senin yerin mutfaktır, erkeğine bak, onun çocuğuna bak” deyip tokatlarlar. Direnirseniz, iki tane tokat daha patlatır ve sonuçta sizi kendilerine göre uygun buldukları yere atarlar. Biraz dikkatle gözleyen bunu hemen fark eder.

Erkekler art niyetli oldukları için değil, erkek oldukları için böyle yaparlar. Her şeyden bunlar önce güçsüzler. Saflarımızda özellikle bazıları sözde güzel duygular adı altında bunu dayatıyorlar. Buna öfke duyuyorum. Bu öyle kolay bir iş değildir. İkinci

gün düşmanın bile yapamayacağı bir komploya gidebiliyorsanız, bütün savaşçılarınızı ve onun bütün çabalarını bir tarafa bırakabiliyorsanız –ki, komploculuk budur-, sizin hangi duygularınız ciddiye alınabilir? Böyle bir ilişkinin savunulacak nesi var? Bir kadına ilgi duyup ilişki geliştirdiğiniz için değil, onun canına okuduğunuz için ayıplıyoruz. Gücsüz ve rezil olduğunuz için buna karşı çıkıyoruz.

Dikkat ederseniz, benim duruşum büyük duyguları çağırıştırıyor ve kimlikleri ortaya çıkarabiliyor. Bizde gerçekleşen ilişki düzeyi tamamen ulusal boyutludur. En ağır toplumsal sorunu devrim silahı ile çözüyoruz. Çok gerekli olan yaşam için özgür ölçüleri ortaya çıkarıyoruz. Bunu doğru görüyorsanız ve bir katkı gücünüz varsa onu sergileyeceksiniz. Bu da nasıl olmalıdır? Aşk tam bir siyaset işidir derken bunu kast ediyorum. Sağlam bir siyasal duruşunuz olacaktır. Siyasal ve örgütsel duruşu sağlam olmayanın duygudan ve aşktan bahsetmesi tamamen oyundur; kadın-erkek ilişkisi boyutunda da ajanlıktır. Saflarımızda çarpık geliştirilen ilişkiler yozlaşma diye tabir ediliyor. Bütün alanlarda yenik düşmüş birçok kişilik neredeyse birbirlerine kapaklanmış. Bu aşk mıdır, ihanet midir? Bu duygu mudur, duygusuzluk mudur? Bu bitiş midir, diriliş midir? Bunları böyle ele almalısınız ve cevabınız yerinde olmalıdır. Bu nedenle örgütsel, hatta askeri duruşu sağlam olmayanların duygularına yer vermeyin, sevip sevillebileceklerine inanmayın.

Siyasette kaybedenin, duyguda ve aşkta kazanması asla mümkün olamaz. Aşkın birinci şarttı, yüksek siyasal kazanımdır. Ben bu yaşma kadar boşuna savaşmadım. Ülkemizin güzellikleriyle ilgili olmak da ayıp değildir; hatta bunlarla ilgili olmak gereklidir. Ama çareyi bu büyük savaşta buldum. Kadınlar dünyasında yerim güçlüdür ve bu da savaşla olmuştur. Bütün kadınlarımızı mücadeleyle ilgili olmaya çekerken, işi gücü düşmana uşaklık olan erkeğin yanında kadın ne arar? Erkek kendini koca veya aşık diye yutturmuştur, ama beş paralık değeri yoktur. Erkeğin ciddiyetine inanmıyorum. Fukara kadınlar kendilerini bu erkeğe yutturmuşlar. Bunları dile getirdiğimizde “Bütün kadınlarımızı elimizden alacak” diyorlar. Bu anlamda ise, bütün kadınları bu erkeklerin elinden aldım; öyle kadınların elinden de erkekleri alıyorum. Savaşı böyle veriyorum. Böyle yapmazsam, ne savaşan bir kadın ne de bir erkek olabilir. Siz bunun ağrısını çekiyorsunuz, ben ise bunun yaratılmasını gerçekleştiriyorum. Siz engel durumundasınız, ben milyonlarla bunu gerçekleştiriyorum.

Ulusal savaş başka türlü verilir mi? Her bakımdan bitmiş bu insanların bir günlük bile direnmeleri başka türlü mümkün mü? Aşkın kendisi bu büyük savaşın bir yan ürünü, bir esin kaynağı olarak gerçekleşir ve biz buna her zaman taçlanma ve çiçeklenme olarak anlam veririz. Bu büyük savaşları kendi toprağımızda, bütün kirliliklerin, çirkinliklerin ve dikenlerin olduğu ortamda verirken, bizim topraklarımızda aşk ancak o zaman üreyebilir, çiçek verebilir. Başka türlü mümkün değildir.

Bu savaş, aynı zamanda yakıcı aşk savaşıdır. Düzen ölçüleriyle geliyor, ‘erkeğim, karım’ diyor. Bu çok ayıplanması gereken bir durumdur. Bunun aşkla, sevillecek erkeklikle, kadınlıkla ne ilgisi var? Onun için Ehmedê Xane’nin, “Ah, bir de biz aşkı gerçekleştirebilseydik, keşke bize aşktan yoksunlar demeseydiler” diye bir cümlesi de var. Aşkı gerçekleştirmek kolay değildir.

Bu hususları daha kapsamlı bir değerlendirmeye tabi tutabiliriz. Biz aşkın canlı bir savaşçısıyız. Şakaya gelmez ve göz ardı edilemez bir savaşın komuta kişiliğiyiz. Bu aynı zamanda gereklidir. Bu boyutu dikkate almalıyım. Siz kadınlar için bu çok gereklidir, çünkü başka seçeneğimiz yoktur. En benimdir diye el uzatabileceğiniz bir erkek, kısa bir sürede başınıza dağ gibi yıkılır. Bu, ancak böylesi bir savaşla aşılabılır, özgür iradeniz biraz doğabilir. Genel geçer ölçülerle yaşamınıza karışmak istemiyorum. PKK’nin dışına çıkabilirsiniz, dilediğiniz ortamların her türlü ilişkisini yaşayabilirsiniz. Ama bir savaş yürüttüğümü kabul ederek, onun hem ilkede hem de tarzda esasları olduğunu bilerek anlam vereceksiniz. Bununla vaat ettiğimiz özgürlük kelimesine geçerlilik kazandırmak istiyoruz. Amacımızın bu olduğu kesindir ve işlerlik kazandırılan da budur.

Bu anlamda Önderliğe bağlılık, kendi amaçlarına ulaşmak için vazgeçilmezdir. Bu bağlılığımızın çok ucuz ve duygusal olmasını zaten kabul edemem. Bağlılığımız sizin için çok hayattır. O zaman bunun gereklerine kesinlikle daha belirleyici ve erkeklerden daha çok yer vereceksiniz. Çünkü bu size daha fazla gerekli olandır. Bazı imkânlar var diye evden kaçmış, nereye varacağı belli olmayan kadınlar gibi durmak en büyük ayıptır. Size çok gerekli olan özgürlüktür, onun kimliği ve kişiliğidir. Buna da bir imkân verilmiştir. Önemli olan buna erkekten daha fazla anlam vererek ve bağlılık göstererek sonuca gitmek, bu büyük tarihsel fırsatı iyi değerlendirmektir.

Hiçbir erkek kadın için böyle taviz veremez. Benim yaptığım taviz vermek değildir, insanlık anlayışım böyle olduğu için yaşıyorum. Klasik erkek olmak istemediğim için, iradem ve özgürlük tarzımla kendimi şekillendirdim. Ucuzundan bir ince sanatçı gibi sizi kazanmak için değil böyle davranmıyorum. Tam tersine bu, yaşam felsefemin bir gereğidir. Bunun etkileri ve kökleri gittikçe yayılacaktır. Gücünüz varsa bunun üzerinde durun, derinleşin, güç alın ve güç verin. Sizin yaşama olanca büyüklüğüyle iradeli ve anlayışlı olmanız isteniyor; elinize her türlü silah verilerek mücadeleye katılmanıza imkân veriliyor. Bu kolay bulunacak bir silah değildir. En sevdiğiniz erkekler dahil, erkekler böyle silahları kendi kadınlarının eline vermezler. Örneğin, dillerinin çözülmesini istemezler, askeri ve siyasal savaşıma adım atmalarını ve fizikleriyle ayakta kalmalarını da kabul etmezler. Çünkü onların bakış açıları bunu kabul etmez. Bakış açıları ile fiziğinizi mutlaka düşürmek isterler. Onlar için mutlaka saldırmak, adeta aç kurt düzeyine gelmiş bir bakış açıdır.

Buna karşı savaşmanız için elinize verilen büyük olanaklar var. Onlarla kendi savaşınızı değerlendireceksiniz. Onun örgütlenmesini ve planlamasını yapacak, en başta karşı cephede çıplak düşmandan tutalım içimizdeki erkeğin dolaylı tüm düşürücü etkilerine karşı çok bilinçli olacaksınız. Özgürlük iradenizin ve güzellik anlayışınızın elverdiği bir yaşam projesini ve planını adım adım olgunlaştıracaksınız. Erkeklerle ilişkileri hep bu temelde ele alacaksınız. Tamamen planlı ve projelere sahip olacaksınız. Arkanızda kadın gücünün örgütlenmesi var. YAJK budur. Çünkü böyle olmazsanız erkek size saldırır. Bu saldırılar da değişik tarzda olur. Bu açıdan özgürlük silahının elinize verilmesini bir şans olarak göreceksiniz ve engin bir anlayışa sahip olacaksınız.

Kadınlar kendilerini büyük özgürlük savaşına adanmışlardır. Örneğin, şehit **Zilan** yoldaşın söyleminde olduğu gibi, “Keşke bizim canımızdan daha fazla değerli bir şeyimiz olsaydı da verseydik” diyorlar. Bizim bu çabalarımıza ilişkin bu kadar can

kendini katmıştır. Bu silahlar bu temelde elde edilmiştir. Dolayısıyla kutsal görerek bunları kullanmak en temel işinizdir ve bu oldukça önemlidir. Bu sözün başka anlamları da var. Büyük yaşarla, özgürlükle, yurtseverlikle, parti ve örgütle ilişkileri çok çarpıcıdır. Eğer onurlu ve saygılı birisiyseniz, bunları göz ardı edemezsiniz. Bunun için örgütlülük önemlidir ve amaç yoğunluğundan vazgeçilemez. Çok planlı olacak ve birbirinizle şiddetli ilgileneceksiniz ki, kadına çok az yer verilen erkekler dünyasında kendinize sağlıklı bir yer açabilirsiniz. Bu savaş bunun içindir. Varsın erkeklerimiz olmasın, olmazsa ne olacak? Sevmesini bilmeyen, saygısı olmayan, doğru dürüst özgür bir toprak parçası olmayan erkek egemenliğindeki yaşamı ne yapacaksınız? Bu yaşam başınıza bin defa beladır

Kendimi siz kadınların yerine koyarak düşünüyorum, yaşadıklarınız inanılmaz geliyor. Benim böyle bir erkeğim olsa, bir günde çıldırım. Siz nasıl böyle uysal hale getirilmişsiniz diye hayret ediyorum. Bana göre yapılması gereken, mutlak direniş ve özgürlük savaşımıdır. Bu iyi bir imkândır. Sizi mutlu edecek tek bir gelişme varsa, o da özgürlük savaşımıdır. Bu da Önderlik gerçeğinin ifadesidir. Zevk ve mutluluk bu savaşımın bu tarzındadır. Bu tarz intikam almaz; önce kendimizi, sonra mümkünse toplumu ve onun da bir uzantısı olarak erkeği kazanmaz. Erkeği böyle istemelisiniz, istemekten de öteye böyle kazanmalı ve buna göre yaratmalısınız. Beni bile yaratmalısınız. Ben kadını yaratırken, kadının da beni yaratabileceğine inanıyorum. Doğru olan karşılıklı birbirini yaratmadır. Çünkü birçok çarpıklıkla düşürülmüş ve yaşam dışına itilmişiz. Karşılıklı birbirimizi kazanmamız için önce eşit olmamız gerekiyor. Dikkat edilirse, fazla eşit değiliz. Eşit konumda olmayanlar birbirlerini kazanamazlar. Eşit olmayanın birliği daha da derin bir olmazdır. Önderlik bu anlamda karşılıklı birbirini yaratmanın da Önderliğidir.

Bütün önemiyle, anlamıyla ve pratik gerekleriyle en değerli çaba, bu anlamda özgürlük savaşımı uğruna gösterilecek çabadır. Bu anlamda yürütülecek savaş da askeri ve siyasal boyutlu savaşımı zaferine doğru götürür. Bu da karşılıklı ve şiddetli bir etkileşim halinde yürür. Bunun için her türlü çarpıtmaya karşı dirençli olmalısınız. Sabır göstererek derinleşmeli, anlayışlı yaklaşmalı ve çabanızı sürekli sergilemesiniz. Uğruna savaşılacak, kazanılacak ve yaşanılacak bir yaşam varsa, o da budur. Bunun dışında her şey düşürücüdür, bütün acılarımızın ve üzüntülerimizin kaynağıdır. Ne mutlu ki, biz bunu aşabilecek bir imkânı yakalamış ve elde etmişiz.

O halde tüm gücümüzle daha fazla anlayışla derinleşerek ve çabayla gelişerek karşılık verelim. Sadece savaşımın bir altyapısı olan bu savaşımın askeri ve siyasal boyutunu kesinleştirmekle ve zaferin ardı arkasını kesinlikle kılmakla yetinmeyelim; onu bir kez daha sosyal anlamdaki zaferine dönüştürelim. Onun da en incelikli kabul edilebilir ölçülerini bizzat kendi tarzımızla, kendi kadın planımızla yaratalım. Bunu en değerli yaşam çabası olarak görelim. Bu savaşımın kendisini bir yaşam olarak değerlendirelim. Umudumuzu ve öfkemizi burada bileyelim; kabul edilecek bir yaşam varsa, onu da bu savaşımın zaferinde görelim.

5 Ağustos 1997

KADINA GÜCÜN VERİLMESİ SOSYALİZMİN GEREĞİDİR *

- Bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü. Bu gün vesilesiyle hem dünya devrimci kadın hareketlerinin durumunu, hem de özelde Kürdistan kadınının ve Kürdistan kadın hareketinin durumunu incelemek istiyoruz. Buna yönelik çeşitli sorularımız olacak.

Öncelikle 8 Mart'ta dünya kadın hareketlerinin birleşmeleri gereken nokta ne olmalıdır? Aynı zamanda 8 Mart'a Kürdistan kadını açısından nasıl bakıyorsunuz? Yarattığınız kadın hareketiyle 8 Mart arasındaki bağı nasıl kuruyorsunuz? Bunları açıklamanız, izleyicilerimiz açısından önemli olacaktır.

Her şeyden önce, yalnız 8 Mart'ın Dünya Kadınlar Günü olmasını yadırgıyorum. Bütün günlerin kadınlı, özgür kadınlı olması yaşamın vazgeçilmez bir koşuludur. Ama 8 Mart gerçeği bile şunu çok açıkça gösteriyor ki, yaşamda kadın yoktur. Sadece böylesi bir günde kadının anılmaya değer gibi yaklaşılması, kölelik boyutunun derinliğini göstermektedir. Bu konu giderek yoğunlaştığım bir çalışma alanıdır. Bunu savaştan bağımsız görmüyorum. Hatta devrimlerin tümünde olduğu gibi, günümüz devrimlerinin ve özellikle Kürdistan Devriminin başarması gereken en temel konusu, kadın etrafındaki yaşamı çözme işidir. Kadın, en gelişkin savaş sorunlarından tutun, barışa ve onun özgürlük temelindeki gelişimine kadar işlerin odağında yer almaktadır.

Kadın, etrafındaki örülmüş zihniyet, ideoloji, örgüt, baskı ve sömürü gerçekliğiyle ele alınmadıkça, çözüm bu temelde derinleştirilmedikçe, devrimi ve dolayısıyla savaşı kadından kopuk olarak ele aldıkça, ne savaşın tam bir özgürlük savaşı olması, ne de ardından gelişebilecek barışın gerçek bir barış olabilmesi mümkündür. Bunun temel ve çok köklü bir koşulu, kadın etrafındaki ilişkiler ağının çözülmesidir. Aileden tutun ahlâka, hatta felsefeye ve dini yaşama kadar bunların hepsi bu konuda ne söylüyorlar? Bundan da öteye ne yapmışlardır, ne yapmayı düşünüyorlar? Bizzat nasıl bir düzen kurulmuştur? Bütün bunların çözümlenmesi hayattır.

Kürdistan Devrimi üzerinde yoğunlaştıkça, soruna daha fazla ilgi duymamın ve bunda bir çözümü aramamın savaştan kopuk olmadığını belirtmek istiyorum. Hem savaşı geliştirmede, hem de onun doğru anlamı üzerinde mesafe kaydetmede, bu sorunu ciddi olarak ele almaya ihtiyaç duyuyorum. Kaldı ki, kadınsız devrim olmaz, kadınsız yaşam olmaz denilir. Bu doğrudur. Fakat

*Med TV'ye yapılan değerlendirme

günümüzde bu haliyle kadınlı yaşam, hele mevcut statüko altında erkekli yaşam, benim halen kabul etmekte zorlandığım bir yaşam biçimidir. Hatta kendi devrimimi bu yaşam tarzını değiştirmek amacıyla geliştirdiğimi söylesem, belki de bir gerçeği çarpıcı bir şekilde dile getirmiş olacağım.

Alışlageldiği gibi, 8 Mart, dünya kadınlığı açısından ne anlama gelebilir diye bir soru sorulduğunda, buna verilecek cevap, bunun derinleşmiş bir köleliğin hatırlanması, çok sembolik, hatta bana göre biraz da gayri ciddi bir önemin verilmesi anlamına geldiğidir. Neden sadece bir gün kadın günü oluyor? Yaşamın vazgeçilmez bir öğesi neden bir günde anılmaya geçiyor? Kadına anneler günü gibi bir gün de hediye ediliyor. Bunlar bana göre samimiysizliğin ifadesidir ve bunu aşmak gerekir. Bütün günleri 8 Martlar gibi ele alıp geliştirmek gerekir.

Kürdistan boyutuyla bizim bugün için söyleyeceğimiz fazla bir şey yoktur. Biz kadınlı devrimi büyük bir çabayla sürdürmekteyiz. Her gün, 8 Mart'ın klasik tarzda anılmasının da çok üstünde geçmektedir. Hatta bizde işler öyle bir hal almıştır ki, bu konuda aşama yapamayan bir kadının veya erkeğin pek yaşama hakkını bulacağını da sanmıyorum. Sadece Kürdistan halkı için değil, uluslararası düzeye yönelik tutum belirlemek isteyen güçler, özellikle kadınlar bu süreci anlamak istiyorlar. Sanırım bu tartışmalarımızda biraz bunu açıklığa kavuşturacağız.

Önümüzdeki süreçte kadınlı toplantılara daha fazla önem vereceğim. Kendi payıma düşeni yapmayı bir borç olarak görüyorum. Özellikle bizde hep anılmaya ihtiyaç duyulan şehitler var. Gerek kendini bombalatarak patlatanların ve böylece de insan soyunun belki ulaşabileceği en ciddi özgürlük eylemlerinin sahibi olanlar, gerekse kendini yakarak bu biçimiyle de kendisini temizlemek isteyen kadın soyunun bize yüklediği görevleri bu şehitler şahsında yerine getirmek benim için bir borçtur. Bugün vesilesiyle bunu özellikle belirtmem yerinde olacaktır.

Sayın Öcalan, hemen şu soruyu sormak istiyoruz: Konuşmanızda da belirttiniz; PKK Önderliğinin, PKK'nin özellikle kadın sorununa bakış açısı dünyanın dört bir yanındaki kadınların ilgisini çekiyor. Yani şu andaki tartışma düzeyiniz ve yaklaşımlarınızla bir ilgi odağı durumundasınız. Hareketinize Kürt kadınları dışında diğer uluslardan da birçok katılım var. Anlamaya, kavramaya yönelik yoğun bir istem var. Kadının kendini PKK Önderliğine yakın hissetmesini neye bağlıyorsunuz? Sizde diğer uluslardan gelen kadın niçin kendisini size yakın hissediyor?

Kadının ilgisinin giderek gelişeceği kanaatindeyim. Bunun esas nedeni, erkek egemenlikli bir dünyanın geçerliliğini eskiyi de aratmayacak bir biçimde sürdürmekteki ısrarıdır. Hatta erkek egemenlikli ideoloji ve onun yaşama yansıtılışı, kadın sorununu daha da ağırlaştırmıştır. Özellikle 20. yüzyıl devrimlerinde kadın açısından bazı açılımlar olmuşsa da, tam çözüme gidilememiştir. Hatta reel sosyalizmin gerçekleştiği, resmileştiği ülkelerde bile bunun kadın devrimine taşırılmadığı, klasik yaşam ölçülerinin en benim diyen sosyalist önder kişiliklerde bile sürdürüldüğü açıkça ortadadır.

Bana gelince, benim sorunu daha değişik biçimde, çok daha derin ve çok evrensel tarzda ele aldığım doğrudur. Ben burada salt bir ulusal kurtuluş devriminin ihtiyaçlarını göz önüne getirerek bir kadın çözümlemesi yapmıyorum. Hatta güncel dönemi kurtarmak açısından "Kadın nüfusun yarısıdır, onlar olmaksızın devrim olmaz" gibi dar bir anlayış içerisinde de değilim. Bu sorunla daha köklü uğraşıyorum. Bu, benim için bir felsefe ve moral çalışmasıdır. Kendi sosyalist anlayışımı gerçekleştirmem için bunu çözmem gerekiyor. Bir erkek kişiliği olarak halen yaşam arayışı içindeyim. "Kadınlı yaşam nasıl olmalı, genelde yaşam nasıl olmalı?" sorusunu sorarken, "Kadınlı yaşam nasıl olmalı?" sorusu benim için halen üzerinde yoğunlaşmak gereken bir sorudur.

Bunda hiçbir geleneksel önyargıya ve ahlâki değere sığınmadığımı açıkça belirtmeliyim. Cinsel boyutlu yaklaşımlardan tutalım, kadınla yaşamı bütün alanlarda, örneğin politikada ve hatta ordulaşma faaliyetlerinde paylaşmaya kadar çeşitli sorunların olduğuna inanıyorum. Bunların açıklıkla tartışılmasının gereğine önem veriyorum. Sadece tartışmanın sınırlarıyla yeterli kalınmaması gerektiği, bunu daha da ilginç veya çarpıcı devrimsel çözümlere götürmenin şart olduğu gerçeği beni daha fazla ilgilendiriyor. Bunu dönem sosyalizminin yapması gereken en temel işlerinden birisi olarak değerlendiriyorum. Salt sınıf mücadelesinin yeterli olmadığı reel sosyalizmde oldukça kanıtlanmıştır. Günümüzde devasa boyutlara ulaşmış çevre sorunlarına, kapitalist emperyalizmin doğayı bütünüyle tahrip edip yaşanmaz duruma getirmesine artık nasıl bir sosyalist devrimle köklü bir çözüm gerekiyorsa, kadın boyutunda bu daha fazlasıyla geçerlidir.

Yaşamın her alanını ilgilendiren bu soruna, geleneksel düzen yaklaşımlarının çok ötesinde, ideolojik olmaktan tutun pratik birlikteliklere ve evliliğin bile yeniden sorgulanmasına kadar her boyutta yeni yaklaşımlara ihtiyaç olduğu kanısındayım. Dikkat edilirse, bu yönlü yaklaşımlarım oldukça evrensel yaklaşımlardır. Bunlar salt ulusal kadın kitlesiyle ilgili değildir; uluslararası alanda da bu yönlü ilgi gelişmektedir. Bu yönlü gelişecek bir sosyalizm anlayışı, şüphesiz kadını çok daha fazla gündemleştirecektir. Kadın sorunu salt cins ve örgüt boyutlarında değil, toplumun tüm alanlarında "nasıl olmalı" biçiminde sorgulanacaktır. Buna cevaplar geliştikçe görülecektir ki, esasta savaş ve barış bir kadın sorunudur. Kadın iradesi ve kadın kişiliği gündeme girmediğince, salt erkek egemenlikli anlayışlara dayalı çözümlerin tek başına ne savaşı ne de barışı halledemeyeceği anlaşılacaktır. Dolayısıyla önümüzdeki dönem devrimlerinin, hatta 21. yüzyıl devrimleri ve savaşlarının, onların ardından gelişecek barış süreçlerinin de sağlıklı kılınabilmesi için kadın devrimini derinleştirmemiz gerekiyor. Sanırım ilginin esas nedeni budur.

Toplumsallaşma Devrimi Kadın Eylemi Etrafında Gelişmektedir

Sayın Öcalan, siz kadını ele alırken, kadın hareketini geliştirirken, özgürleşme konusunda belirli bazı noktaları ortaya koyarken, kadında neyi gördünüz? Kadının özgürlüğünde ne var?

Ben kadında her şeyden önce tehlikeyi görüyorum. Kendimi tanıdığımdan beri anamla hesaplaşmaktan tutalım, kızlarla uğraşmaya ve hesaplaşmaya kadar derin bir tehlikenin farkında olmak gibi bir özellik benim için etkileyicidir. Karşı cinsler beraber olmadan, tek başlarına olamazlar. Ama genelde öyle bir durumu var ki, bu ilişki fazla kazandırmıyor. Bu ilişki doğru

çözümlemediğinde, neredeyse yaşamı bütünüyle tehdit ediyor. Hep bunun endişesi içindeyim ve bu endişe beni çok yoğun bir çözümleme gücüne götürüyor.

Başlangıçta sezgi yoluyla, bu ilişkilerde bir hastalık var, bu ilişkilerin böyle olmaması gerekir diyordum. Köylerde başlık parası ile yanı başımda en sevdiğim veya birlikte olmak istediğim kızların birdenbire adeta ortadan kaybedilişi, bana bir yitklik gibi gelirdi. Bu işte doğallık yok diyordum. Ardından tüm düzene baktığımda, para ve baskı gücü olanın, aslında kadını çoktan aldığını gördüm. Özgürlük ve güzellik ilkesine göre ilişkilerden eser kalmadığını, sadece hayalde bunun mevcut olduğunu fark ettim. Şiirde, edebiyatta, resimde, sinemada ne kadar sahne ve senaryo düzenlenirse düzenlensin, son tahlilde bunların kitleleri adeta afyonlaştırmada kullanıldığını gördüm. Baskı ve sömürünün kadın konusunda en vahşi kanunları uyguladığını ve aşkı öldürdüğünü her şeyden önce gördüm. Bu, beni adeta bir intikamcılığa kadar yöneltti.

Aşk kutsal bir kavramdır. Aşkın katledilişi benim için kolay kolay kabullenilemez bir duygu, bir düşüncedir. Ben bu konuda herkesin yaptığı gibi bir bireyciliğe saplanmadım. Klasik erkek yaklaşımlarıyla kendimi çözmek istemedim. Biraz güç toparlamış biriyim, örneğin bugün adı sanı belli bir güç kişisiyim, buna dayanarak bu sorunu çözmek istemedim. Cins tatminlerini güce dayanarak çözmek istemedim. Bu bana ahlaksızca geldi. Gönüllülükten ve özgürlük iradesinden yoksun, güce dayalı bir tehlikeyi kendimde görmeye başladıkça, kendimi kaybetmemeye de büyük özen gösterdim. Bu aynı zamanda beraberinde şu tehlikeyi de getiriyor: Erkeklerde güç geliştikçe, ilk uygulama alanı insanlar üzerinde bir statü geliştirmektir. Statüsü nedir? Kendisini ya bir manevi şahsiyet gibi olağanüstü propagandalarla çömezleriyle bunu yapar ve kabul ettirir, ya da baskı aygıtlarıyla buna sömürüyü de ilave ederek ve insanları zayıflatarak kendine bağlamak ister. Erkeklerde yoğunlaşan gücün gelişim süreci böyledir. Bu, kadında çok daha tehlikeli bir biçimde boyutlanır. Erkek böylece baskı ve sömürü gücünü kendi kişiliğinde yoğunlaştırdıkça, kadına yaklaşımı maalesef çok dengesiz ve çok tehlikeli bir mal yoğunlaştırması biçiminde olur. Getirdiği boyut aslında esef vericidir. Kadını tutsaklıkta ve metalaşmada son derece bir incelmeye tabi tutar. Kendi egoizmini tatmin etmek için kadını sonuna kadar güçsüzleştirir, iradesizleştirir; bir kukla haline ve efendisinin bir 'süs köpeği' haline getirir. Tatmin olduğu için bundan da gurur duyar.

Neredeyse bütün sınıflı toplumların gelişiminde durum böyledir. Sınıflı toplum geliştikçe, güç ağırlıklı olarak erkekte yoğunlaşır. Erkeklerde güç yoğunlaştıkça, kadın gücünde muazzam bir yitklik meydana gelir. Buna daha da açıklık getirelim. Bilindiği üzere, Ortadoğu din geleneklerinde, özellikle ilkel klan toplumlarında -sanırım tarihte bunu en iyi gerçekleştiren alan Mezopotamya oluyor- kadının toplayıcılıktan üretime geçiş aşamasındaki gücü tartışmasızdır. Dinler öncelikle kadın tanrıçaları biçiminde ilk ifadesini bulmuştur. Halen çok etkili bir isim olan, Kürtçe'de de yıldız anlamına gelen **İştar**, bütün dillerde vardır. Günümüzde **Star**, '**Sterk**' kadın tanrıçalığını ifade etmektedir. Bu tanrıça aslında şöyle bir tarihi role sahiptir: Öncelikle ilk yerleşik toplum yaratıcısıdır. İlk köy topluluklarının kurulmasından tutalım, toplumsallaşma devriminin en önemli aşamasının büyük ölçüde kadın eylemi etrafında geliştiğini kabul etmek gerekiyor. Tanrıça İştar'ın tanıtımı böyle yapılabilir.

Demek ki, kadın toplumu, bu ilk kuruluş sürecinde bir büyüklüğü temsil ediyor. Ondan sonraki süreç, sınıflı topluma geçiş ve sınıflı topluma geçiş de esasta bir erkek hakimiyetine geçiştir. Erkek hakimiyetindeki gelişme o kadar sınırsız olmuştur ki, daha sonraki bütün tanrılar erkektir, aslında hiçbir kadın tanrıça kalmamıştır. Bütün imparatorlar erkektir. İstisnai olarak çok aç kadın olsa da, onlar da erkeksi kadınlardır. Bütün komutanların, bütün bürokratların yüzde 99'u erkektir. Tabii ki bu da çok dengesiz bir hakimiyeti göstermektedir. Şüphesiz bunun sınıfsallaşmayla ilgisi olmakla birlikte, herhalde insanlığın tek gelişim gerçeğidir demek abartılı olur. Yani erkek hakim olmadan yaşam olmaz demek, başlı başına bir baskıcı ve sömürücü zihniyeti esas almak demektir.

Sosyalizmin bununla ilişkili olması, hatta buna karşı olması gerektiğini düşünüyorum. Görüldüğü üzere, düşünce tarzımızda ve bundan kaynaklanan yaşam tarzımızda özgürlük var. Eğer sosyalizmde ısrar edeceksek, uygarlık tarihi boyunca geliştirilen kadın boyutunun güçten düşürülüşünün doğal olmadığını kavramalıyız. Bunun toplumsal gelişmeyle, sınıfsal gelişme türüyle bağlantılı olduğunu ve günümüzde de muazzam bir sorunlar kaynağı haline geldiğini görmekteyiz. Bunları çözdükçe devrimin derinleşebileceği ve bu anlamda erkeğin fazla erkeksiliğiyle kadının fazla kadınsılığı arasındaki orantısızlığı kaldırmak gerektiği kanısındayım. Bunun üzerinde çok yoğunlaşıyorum. Erkek nasıl bir erkek olmalı sorusu kadar, kadın nasıl bir kadın olmalı sorusu da benim için yakıcıdır. Çünkü tarih bu soruyu sormamızı gerekli kılıyor. Aynı zamanda Kürdistan'da, özellikle düşürülen erkeğin durumu beni bu soruna daha da çekmiştir. Kürt halkının karşılaştırılmış bir halk olduğunu söyledim. Bazıları bunu aleyhimize kullanmak istiyorlar. Oysa bunun anlamı şuydu: Tarih boyunca sürekli işgal ve istilalar halkımızın başından eksik olamadığı için, her işgalciye, yani her zorbaya, her despota -ki, bu da biraz hakim erkeğe benziyor- bağlı kalan bir halkımız var. Bu anlamda köle kadına benzetilmişti dedim ve bu anlamlıdır.

"Bunda Kürt erkeğinin rolü nedir?" sorusuna geçtiğimde, Kürt erkeğinin rolünün yürekler acısı durumda olduğunu gördüm. Klasik anlamda da, bu erkeğin diğer ulusların erkeklerine pek benzemediğini, çok farklı bazı yanlarının olduğunu gördüm. Baskıcı sistemlerin etkisi altındaki erkek, bunun bütün acısını kadınlardan ve çocuklardan çıkarır. Yine ilginçtir, bütün sevgisinin kaynağını da burada görmek ister. Yani hem döver, hem sever, hem de gözyaşı döker. Çok çelişkili bir kişilik: Sevmek istiyor, öldürüyor; sevmek tarzında öldürme var. Çocukları için de bu böyledir. Bu erkeği çok çaresiz gördüm. Çaresiz gördükçe bu erkeğin çözümlenmesi, bana neredeyse en az kadın çözümlenmesi kadar önemli gözüktü. Aslında sorunu kadın sorunundan ziyade bir erkek sorunu olarak da çözüme tabi tutmam büyük bir önem taşıyor. Bunlar, birçok ideolojide böyle ortaya konulmamıştır. İdeolojilerin çoğunluğu erkek egemenlikli oldukları için, erkeği fazla çözmeye tabi tutma gereği duymazlar. Çok derin bir sosyalist kişilik olmazsa, erkek kendi iktidarını tehlikeye sokabilecek düşüncelere fazla yer vermez, kendini fazla eleştiri konusu yapmak istemez. Bu durum erkekte çok içselleşmiş bir yaklaşımdır.

Benim durumum biraz farklıdır. Klasik erkekten kopmayı ileri düzeyde sağladığım için, cesaretle erkeği eleştiriyor ve çözüme tabi tutuyorum. Şüphesiz bu bir özgünlüktür. Kadını da klasik boyutlarda erkekten hem koparmış, hem de özgürleştirmede önemli bir mesafe almış olduğum için, bu konuda da yaklaşımlarım epey özgürleşmiştir. Sorunu çok dinamik bir çerçevede ele almaktayım ve bazı yeni kavramlar geliştirmeye çalışıyorum. Erkeğin öldürülmesinden tutalım, aynı biçimde kadının yeniden yaratılması ve kadınsılığın öldürülmesi gibi kavramlar ilgimi çekiyor. Sadece kavramlar düzeyinde değil, kadın ordulaşması gibi bir çaba içerisindeyiz. Bunlar çoğunun şaşıracağı, hatta büyük tepkilere de yol açan gelişmelerdir. Şüphesiz bunlar derin bir anlayışın ürünüdür. Kendiliğinden yerleri olsa da, esas itibariyle bütün bu eleştirileri karşılayacak yeni yaşam tarzının temelini atmak için eşit ve özgürlüğe dayalı bir çıkışın zeminini yaratmak zorunludur. Plan ve program giderek bu temelde geliştirilmektedir. Dolayısıyla yeni topluma doğru yol alırken herkesin bilmesi gereken şey, burada da gelişkin bir planın giderek hayata geçirilmek istendiğidir. Özellikle kadrolarımız bunu bilmek zorundadır. Bu hem çok önemlidir, hem de yapacağımız birçok işin devrim sonrasında değil, başında halledilmesidir. Bu konuda tarihsel bir hatanın yapılmaması gibi bir anlayış da oldukça etkilidir. Eskiden, "Ulusal sorun, kadın sorunu sosyalizmden sonra çözülür" denilirdi. Oysa böyle değildir. Bu sorunlar anı anına, günlük olarak çözüme tabi tutulmadıkça ne sosyalist devrim olur, ne uluslar kurtulur, ne de cins kurtulur.

Doğru Yaşam İki Cinsin Birlikteliği Temelinde Olur

Sayın Öcalan, getirdiğiniz çözümler aslında oldukça çarpıcıdır, dünya halklarının da oldukça ilgisini çeken çözümlerdir. Erkeğin yaklaşımlarını biraz daha açmak istiyoruz. 8 Mart erkekler için neyi ifade ediyor? Aynı zamanda erkeğin 8 Mart'tan anlaması gerekenin ne olduğunun ortaya konulması daha yararlı olacaktır. Konuşmanızda kadını erkekten kopardığınızı, aslında cinsler arasında bu kopuşun aynı zamanda bir birleşmeyi de getirdiğini söylediniz. Bu birleşmenin içeriğini biraz daha açmak ve "erkeği öldürmek" kavramının çapını biraz daha açıklamak yararlı olur.

8 Mart, erkek için fazla bir şey ifade etmez. Erkeğin mevcut düzeyiyle, 8 Mart, olsa olsa kandırdığı kadına bir hediye almak gibi bir anlama sahiptir. Çoğunun gücü buna da yetmez. Erkeğin 8 Mart konusunda fazla bir sorunu olacağını sanmıyorum. Kendi anlayışımı da vurguladım. Eğer erkek özellikle bizim devrimimizle bağlantılı olarak kadına ilgi duyuyorsa, şüphesiz böyle bir süreçte daha ciddi olma gereğini bilince çıkarmalıdır. Bu işler pek de benim ailemden ve çevremden öğrendiğim gibi yürümez, öyle kadınla olunamaz veya erkek "Ben de eskisi gibi bir erkek olamam" gibi bir sorgulamayı bugünlerde daha sıkça kendisine uygulamalıdır. Bunu öneriyorum.

Bazı arkadaşlarımız erkenden erkek veya kadın istiyor, özellikle erkekler kadın istiyor. Bilinmeli ki, bu konularda bizim hem çözümlene düzeyinde büyük bir savaşımımız, hem de savaşla ve özgür yaşamla bağlantılı planlarımız var. Bunlara çözüm getirmediğimiz bir erkeğin gizliden, hele hele klasik yetkilerine veya gücüne dayanak kadın araması boşunadır ve bu tehlikelidir. Aynı zamanda bazı köle kadınların da kendi cinsini ve cinselliğini biraz fırsat bilip bunu ortama dayatması da tehlikelidir. Bu günlerde daha çok bu konular üzerine yoğunlaşmak gerektiği kanısındayım. Bu, sizi zorlayan bir sorunsal, geliştirilen çözümler var.

Kadın savaşı veya bu temelde yaşam savaşı deyip geçmemek gerekiyor. İş ciddidir. Doğru yaşam, iki cinsin birlikteliği temelinde olur. Ama nasıl bir birliktelik olmalı? Toplumsal gerçekliğimize baktığımızda, bu birlikteliğin perişan ve gücü kaybettiren bir birliktelik olduğunu görüyoruz. Neredeyse on beş yaşındaki bir kız, başını adeta bir arı kovanına sokar gibi bir aileye sokmuştur. Erkek de, hem de en erken yaşlarda tüm namus anlayışını, tüm erkekliğini bir kadın üzerindeki hakimiyetinde görme gibi ucube bir duruma gelmiştir. O yaşlarda artık bizim erkeğimizin karısından ve dolayısıyla çocuklarından başka düşünecek, ne bir vatani ne güzel bir yaşam arayışı vardır. Tam tersine, sırf karın doyurmak için sömürgecinin kapısında kırk takla atar. Hatta bu durum bugün bütün köy korucularının ve toplumumdaki işbirlikçiler ve en değme hainlerin bile esasta bu duruma gelmelerinin nedenidir. Bu, yaşam ve aile kurma anlayışlarının onları getirdiği sonuçtur. Bunları çok iyi görüyorum.

Ben yurtsever bir insanım. Benim için önce ev değil, önce vatan sorusu geçerlidir. Benim için nasıl olursa olsun da bir yaşam olsun anlayışı değil, tam tersine özgür yaşam esastır. Ben namus da, onuru da burada görüyorum. Bunlar olmadıkça ne aile benim için aile olabilir, ne de saraylarım olsa bile bunlar benim için saraydır. Bunlar hiçbir anlam ifade etmez. Böylesine yaman bir çelişki içinde bulunmaktayız. Maalesef erkeğimizin elinden gelen, on üçünden yirmi beşine kadar sırf bir başlık parası için, çeyiz parası için veya bir kadını elde etmek için diyar diyar dolaşmaktadır. Erkek kırk takla atar, kendini türlü türlü satar, bir kız bulur. Bulduğu cahil bir kadındır, erkeğe kaba cinselliğinden başka vereceği hiçbir şeyi yoktur. Sorun kaynağı olan birkaç çocukta başka hiçbir şey sunamaz. Ne konuşabilmesi için dili, ne yaşam hakkında tartışacağı bir felsefesi, ne de herhangi bir sorunu çözmek için gücü vardır. Dilsiz ve erkeğine en geriden bağlı olmaktan başka hiçbir özelliği yoktur. Böyle bir kadın erkeği de, kendisini de boğar. Benim vicdanımın bunu kaldırması mümkün değildir. Bizimle ilgilenen çevrelerin öncelikle bunu görmesi gerekiyor.

Bazıları, "Birlikte yaşam nasıl, ne zaman olacak?" diye bizi eleştiriyorlar. Bu soruyu sormak yerine, "Bu tehlikeli yaşamdan nasıl vazgeçeceğiz?" diye kendinize sorun. Açık belirtmem gerekiyor ki, en değme arkadaşlarımıza bile "Al sana dünya güzeli bir kız, nasıl yaşayacaksın?" diye sorsak, nefes alışverişini bile düzenleyemez, şaşakalır. Kişiliği örgütsüzdür, plansızdır, kaba cinsel güdülerini ayaklanabilir. Bana göre, bu da düşük düzeyli bir paylaşımdır. Bir kadınla konuşmayı bile beceremez. Becermesi, kaba yönlü güdülerini tatmin etmeye yöneliktir. Ama bu büyük bir ayıptır.

Neden önce insan olarak anlaşmıyorsunuz diye soruyor, çok temel sorunlarınız var diyoruz. Bizim yuvamızın, yani vatanımızın ve evlerimizin düşmanın elinin değmediği, sadece elinin de değil, çizmesinin altında ezilmediği tek bir noktası yoktur. Bu çok açıktır. Bir jandarma, bir polis her aileye istediği gibi girer; erkeğin kızına ve karısına istediği gibi yaklaşır, her türlü

hakareti yapar. Bu açık bir gerçektir. Bu durumda bizim erkeğimizin erkekliği, kadınıımızın kadınlığı kaç para eder? Gerçekleri cesur ele almaktan ve tartışmaktan çekinmemelidir.

Benim için ilişki kutsaldır; benim için ilişki çok özgün ve çok değerlidir. Ama ikinci gün bir işgalci gelir, ilişkiyi yerle bir eder. Kaba anlamda işgalciye de gerek yoktur, zaten sürüm sürüm sürünüyorsunuz. Hiçbir ekonomik gerekçesi, birlikte yaşam kültürü ve sağlığı yoktur. Bunlar ciddi sorunlardır. **Nasıl yaşamalı** derken, bu konularda neler yapabiliriz, başımıza gelen nedir diye sormalyız. Belli bir onur düzeyini yaşadığını sanan bütün kızlarımızın ve erkeklerimizin önemle üzerinde bunun durmalarını istiyorum. Kölelik statüsü altında olanlara benim fazla diyeceğim bir şey yoktur. Ama bizim saflarımızda ilkesizce fırsatçı kadın ve erkek arayışları olmamalıdır. Sorunlarımız ağırdır. Kaldı ki, savaşı da bunu çözmek için gündemleştirdik. Bu öncelikle anlaşılmalıdır. Bu konuyu fazla açmak da istemiyorum.

Bu çok çarpıcı, hiç kimsenin inkâr edemeyeceği ve herkesin yaşadığı gerçekliktir. Hem de bitirici ve tüketici bir biçimde yaşadığı bir gerçeklik. Tabii bunu bir kader olarak görmüyorum ve bunun aşılabileceği kanısındayım. Aşacak gücü de kendimizde görmekteyim. Devrimi bunun için en önemli araç olarak değerlendiriyorum. Tam bir ustalıklı da gereklerini yerine getiriyorum.

Şunları soruyorum veya çözüm için şunları geliştirmek istiyorum: Düzen temelinde yüzyıllardan beri alışlagelen kadını da, erkeği de öldürmek! Tabii bunu fiziksel anlamda kastetmiyorum. Moral düzeylerini, duygu düzeylerini, ilişki düzeylerini, kanunlara dayalı da olsa, gayri meşru ilan etmek! Ne böyle erkek, ne de böyle kadın olunur. Bunun ilk yapmam gereken iş olduğuna inanıyorum. Biraz daha iyi anlaşılması için, genel bir boşanma hareketi geliştirmek istiyoruz. Bundan kimse yanlış sonuç çıkarmamalıdır. Şunu yine kimse istismar etmesin: Varolan evliliklere -bu ister kanunlar karşısında olsun, ister imam nikahıyla olsun- benim saygım var. Ben bu tip birlikleri yakın veya dağıtın demiyorum. Ama bu evlilik eğer işkence gibiyse, herkesin bunu dağıtma hakkı vardır. Yani evliliği öldürmek gibi tutucu yaklaşımım da yoktur. Anlayışta genel bir boşanma hareketinden bahsediyorum. Hatta evli olanların, sözlü olanların önce klasik anlayışlardan kendilerini boşamaları gerekiyor. Gerekirse resmi evlilikleri devam edebilir. Ama özde bir değişiklik yaratmak ve bu anlamda genel bir boşanma hareketi gerçekleştirmek bana çok çekici gelmektedir. Herkesin devrimden az çok nasibini alabilmesi için bunu yapması gerekir. Birincisi budur.

İkincisi, bunun olması demek, klasik kadınlığın ve erkekliğin de öldürülmesi demektir. Bu ne demektir? Erkeğin özellikle cinsel ve cins boyutuyla kendini erkek sandığı ve onun üzerine inşa ettiği hayallerden, ahlâki değer yargılarından ve -hatta düşünce demeyeceğim- düşüncesizliğinden kurtulması gerekiyor. Erkeği öldürmek budur. Yani bir yerde yeni yaşama başlangıç yapmak için bazı şeyleri öldürmek gerekiyor. Kadın için bu daha fazla geçerlidir. Mevcut kadınlıkla hiçbir şey kurtarılamaz. Hatta bana göre kadın, mevcut kadınlığa da mevcut erkekliğe de en çok vurması gereken bir kişidir. Çünkü bunların kendi başına bela yağdırmaktan öteye hiçbir değeri yoktur. Bunlar her şeyi anlamsız ve güçsüz kılmaktadır. Kadınlığı başına bela olmuş, korkunç bir işkence haline dönüşmüştür. Erkeğe sunduğu kadınlık erkeği de felaket götürür. Giderek yalnızca tüm topluma kaba anlamda soy sürdürür.

Toplumsal olarak bizim gerçekliğimizde, özellikle soy mu söndürdüğü, yoksa soy mu sürdürdüğü önemlidir. Ulusal düzeyde soy söndürme, vatan düzeyinde vatansızlaştırma var. Özgürlük düzeyinden bahsetmeye bile değmez. Eğer bunlar gerçekçi olarak görülürse, bu durumun derin yaramızın bazı yerlerinin ağır operasyonlarla parça parça koparılmasını gerektirdiği anlaşılır. Diri yanlarımız bana göre kalır. Diri yanlar, yaratılacak yanlar vardır. Tabii ben bunlar üzerine de epey yoğunlaşıyorum. Benimle birlikte herkesin belli bir yoğunlaşmayı yaşamasını isterdim. Bu bana göre önemlidir. Bu, düşünsel boyuttan estetik boyuta kadar, askeri boyutundan sportif boyutlarına kadar komple ele alınması gereken bir yeniden yaratılma eylemidir ve bu bana çekici gelmektedir.

Saflardaki kadınları bu temelde ele alıyorum; erkekleri de bu temelde yenileştirmeye çalışıyorum. Fiziğinin şekillendirilmesinden tutalım ruhunun, konuşma tarzının ve giderek düşüncesinin nasıl olması gerektiğine kadar kadına çok yönlü olarak müdahale ediyorum. Bu hiç ayıp değildir. Burada ayıplıktan öteye, çok cesaretli olmak gerekir. Vazgeçilmez bir görevin yerine getirilmesi gereği var. Görev de değil, yaşamın yaratılması gibi bir durum karşımızda duruyor.

İlk aldığım tedbir olarak, örneğin kadın ordulaşması neydi? Kadın ordulaşması en azından şunu sağladı: Kadın "Demek ki ben de silahlı olabiliyorum, ben de kendi ayaklarımın üzerinde durabiliyorum, eskiden çıkmaya cesaret edemediğim dağlarda bağımsız kalabiliyorum, konuşabiliyorum, güç sahibi olabiliyorum" diye düşündü. Bunlar, kadınlar için son derece önemli yeniliklerdir. Anlamı fazla bilince çıkarılmamışsa da, bunun giderek kadını güçlendirdiği çok açıktır. Kadının en azından fiziği gelişiyor. On beş yaşında, yirmi yaşında neredeyse bir ihtiyara dönen kadın, şimdi otuzuna geldiğinde daha çarpıcı bir görünüm arz ediyor. Yine manevi anlamda güç kazanıyor. Sadece bizde değil, birçok uluslararası alanda da kadının bu yönlü gelişmesinin çarpıcı olduğunu belirtiyorlar. Bu bizim ısrarımız üzerine olmuştur.

Kadın söz konusu olduğunda, klasik erkek anlayışının yüzde 99.9'u, "Benim duygularım, benim bakışlarım, benim namusum" der; "Benim, benim, benim olmalıdır!" der. Bu felsefe çok tehlikelidir. Çünkü yüzde 99.9 her şeyiyle senin olan kadın toplumda neye yarayacak, vatanseverlikte ne yapacak? Kadında vatanseverlik, özgürlük, örgüt, savaş, hatta ekonomik ve sosyal yaşam için yapacağı bir şey bırakılmamış. Kadını avucunuzun içine almışsınız, bir limon gibi sıkılmışsınız veya bir içki gibi hep içiyorsunuz. Gerçekten kadın da böyledir. Bu kadının topluma ve ulusa vereceği hiçbir şeyi yoktur. Erkeğin de vereceği bir şey kalmamıştır. Erkeğimizin cinnet geçirmesi, ikide bir kendi kadını öldürmesi de bu öldürücü felsefeden dolaydır. Dikkat edilirse, bizim aşıklar en çok aşkı öldüren bir karaktere de sahipler. Bu acı bir gerçektir. Felsefi anlayışı nedeniyle orada kadını büyütme ve güçlendirme yoktur. Tüketme var, tüketmeyi daha sonra da sembolik olarak hançerle sonuçlandırır.

Aldığımız tedbirler hiç olmazsa bunu önüyor. Bu önemlidir. Bizim saflarımızda kadın son derece yetenek kazanmaktadır. İlgi çekiciliğin en önemli bir nedeni de budur. Ancak bizim için bu yetersizdir. Bu, işin iskeletini kurmaktır. Bunun içinin

doldurulması, bundan sonra daha da geliştirmemiz gereken bir çalışmadır. Bu anlamda estetiğe kadar yer veriyoruz. Tartışmalarımızda bir de ağır savaş ortamı var. Bu ortamla bu çalışmaları bağdaştırmak yetenek ve incelik ister. Bunların üzerinde durmaktayım. Anlayışları değiştirmek savaş vermekten daha zordur. Bu yönlü ağır bir alışkanlık belki de en büyük tutuculuktur. Bunu çok özgür çabalarla kırmaya çalışıyorum. Saflarımızdaki kadın bile bazen aniden erkekle bir olup kaçıyor. Yani yüzde yüz mal olmayı kabul ediyor. Bir erkek, yetkisine dayanarak fırsat buluyor, öldürüncüye kadar kadının üzerinde bir uygulama geliştiriyor. Bunları görmek ve aşmak gerekiyor. Bunlar aşılmadıkça, **nasıl yaşamalı** sorusuna cevap bulunamaz.

Bunlar üzerinde giderek kapsamlı ve geniş bir biçimde duruyorum. Sanırım az çok bu işten en çok sıkılanlar dahi bunun gerekli olduğunu kabul ediyorlar. Devrimimizin güzel bir ürünü olarak gelişme ortaya çıkıyor. Atılan adımların oldukça dikkat çektiği ve herkese ilham verdiği kanısındayım. Ama daha çok bunların sonuçlarının da beklenmesi gerekiyor. Kesin hükmün hem erkek hem de kadın tarafından, giderek etrafımızdaki ilgili güçler tarafından verilmesinin daha doğru olduğu kanısındayım. Biz aslında işin halen laboratuvar çalışmasını yapmaktayız. Ürünleri henüz tam ortaya çıkmış değildir. Ama ilk sonuçları önemlidir, çarpıcıdır ve olumludur.

Sayın Öcalan, öğrenmek istediğimiz bir konu daha var: PKK Önderliği ile özellikle mitolojide bazı tanrılar ve tanrıçalar arasında bir bağ kuruluyor. PKK Önderliği ile Prometheus arasında yoğun bir ilişki kuruluyor. Bunu nasıl açıklıyorsunuz?

Prometheus'nun tanımını yapalım: O zamanlar Zeus gibi bir tanrı vardır. Ateş, gücü ifade eder ve o da Zeus'un elindedir. Prometheus denen kişilik, tanrıların elindeki gücü yani ateşi çalıp halka vermeye çalışıyor ve bunu da başarıyor. Daha sonra Zeus buna öfke duyuyor ve onu sürekli işkence altında tutuyor. Sanırım böyle bir ifadeye sahiptir. Prometheus'un ateşi çalıp insanlığın eline vermesi, muazzam bir olaydır. Ateş genelde ısıtıcıdır ve yaşamsaldır. Benzeştirmeyi iktidar anlamında yapmam söz konusu. Ha bir tanrının, ha bir diktatörün, hatta ha bir erkeğin elinde yoğunlaşmış olsun, bana göre iktidar güçleri aynıdır. Halklar, cinsler ve insanlar üstü yapıdalar.

İktidar eskiden tanrıdan sultana, sonra sultandan etrafına kadar uzanan yönetim grubuna derlerdi. Şimdi de öyledir. Her ne kadar cumhuriyet ve demokrasi deniliyorsa da, esasta güç, sultanın, oligarşinin, diktatörün kendisinde ve çevresinde, erkek boyutlu olarak da erkekte yoğunlaşmıştır. Kendi eylemime baktığımda, yaptığım çok ilginçtir. Benim için önceden de, "Bu adam gücü alıyor" derlerdi. Bizim hareketimiz içinde de, "Bu adam bizi bizden alıyor" dediler. Doğrudur, ben gücü çaldım, ama kimden çaldım? Türk Devletine halen borçluyum, onun gücünü çaldım. Erkekten de gücü çaldım. Özellikle erkeğin kadın üzerindeki gücünü de çaldım. Bunlar ilginçtir, ama bir gerçektir.

Bu, bazı önemli tepkilere de yol açtı. Hatta bildiğim üzere dünya çapında emperyalizm beni bir numaralı terörist ilan etti. Bu şu anlama geliyor: Emperyalizmin gücünü de biraz çaldığımı gösteriyor. Yine bazı çok sahte erkekler var; "Bütün kadınları kendisine mal eder" diyorlar. Bu da aslında bir anlamda doğrudur. Çünkü onların kadınlar üzerindeki egemenliğini yıkıyor ve çalışıyorum. Bu da Prometheus'un yaptığı işlere benziyor. Sanırım daha çok bu anlamda bir işlevi dile getiriyor.

Gücü çalışıyorum derken, kaba bir hırsızlık yaptığım sanılmasın. Dişim ve tırnağımla, iğneyle kuyu kazar gibi büyük bir ustalıklarla, savaşla bu gücü alıyorum. Bu çalma değil, gücü kazanmadır. Bunun ilginç savaş türü benden sorulabilir. Ama bir an gücü çaldığım doğrudur. Örneğin gücü şimdi kimlik düzeyiyle Kürt halkına veriyorum. Çünkü bu halk muazzam güçsüz bırakılmış bir halktır. Bundan sonra bu gücü biraz kadınlarla paylaşmaya çalışıyorum. Çünkü o da muazzam güçsüz bırakılmıştır. Onun yanında diğer fakara insanlara, emek sahiplerine gücü biraz dağıtmak istiyorum. Örneğin saflarımızda bile güç sahibi kimseyi bırakmak istemiyorum. Çünkü içimizde hiç emeği olmayanların yetkiye dayanarak müthiş güç sahibi olma istemleri var. Tabii bu tehlikeli bir yaklaşımdır ve bunlar beni hiç tanımıyorlar.

Bizim işimiz gücümüz, gücü haksız bir biçimde ele geçirmiş olanlardan onu geri alıp tekrar sahiplerine iade etmektir. PKK kadroları özellikle bunu iliklerine kadar bilmek zorundalar. Ondan sonra bu gücün adilce, emekle, emeği olanla paylaşılması zaten sosyalizmin özüdür. Onunla uğraşıyoruz. Kadın cinsinin genelde güç yoksunluğu vardır. Kadına gücün verilmesi de sosyalizmin ve sosyalist olmanın bir gereğidir. Bütün bunlarla, çağdaş bir Prometheusçuluk yaptığımız söylenebilir.

Sayın Öcalan, konuşmanızda, ortamınızda bu gücü kendisinde bireysel anlamda iktidara dönüştürmek isteyenlerin var olduğunu söylediniz. Bir anlamda Zeus'ların var olduğunu belirttiniz. Prometheus belirttiğiniz gibi, egemenliğin ve köleliğin sahibi olan Zeus'a karşı çıkıyor. Siz bu Zeus'lara karşı nasıl mücadele geliştirdiniz? Yaklaşımlarınız hangi boyutlara geldi?

Artık bu benim bileceğim bir iştir. Bunu açıklasam da, fazla sonuç çıkaracaklarını sanmıyorum. Bu çok büyük ustalıklarla, kendine özgü tarz, tempo, bilinç, sevgi, duygu ve öfke ister. Aslında büyük öfkeleri, kinleri ve duyguları olmayanlar bu savaşı veremez. Yine büyük hayaller, çok büyük pratikçilik ister; yani böyle attığı her adımın ölçüsünü bilerek atmayı ister. Zeus'larla ben böyle boğuşuyorum. Belki yadigarlar, ama benim için bu çok önemlidir. Bunu çözümlenmelerle herkesle tartışmak istiyorum. Ama fazla yetenek göstermiyorlar. Bana göre bu çağın en önemli işlerinden birisi de böyle yürütülür.

İşimden memnunum; tam istediğim gibi olmasa da, bu işi şimdiye kadar yürüttüğüm kanısındayım. Herhalde bundan sonra, bu işi daha başarıyla yürüteceğim. Yani halklara, ezilen cinsine güç vermek, kenarda köşede yaşayanlara yaşam gücü vermek benim bayıldığım bir çalışmadır. Bu güzel bir çalışmadır, yürütülecektir.

Sayın Öcalan, aynı zamanda çarpıcı gelen bir nokta, hareketinizin daha çok kişilik ve cins çözümlenmelerine dayanmış olmasıdır. Özellikle kadında ve erkekte çeşitli düzeylerde çözümlenmelerin yapıldığı görülüyor. Erkeğin kendisine yönelik geliştirilen çözümlenmelere yaklaşımı hangi düzeydedir? Çünkü daha önceki konuşmanızda erkeğin egemen anlayışlarının olduğunu ve kolay kolay bunu kırmadığını belirtmişsiniz.

Erkeklerimiz kendilerini çözme temelinde kendilerine yaklaşmıyorlar. Bu ihtiyacı hissetmeleri için, kadında tanrıçaların gelişmesi gerekiyor. Bundan ne anlaşılması gerekir? Kadın irade, bilinç, hatta yaptırım gücü olmalıdır. Böyle kadınlar ortaya çıkmadıkça, bu erkeklerimizin kendilerine gelmesi çok zordur. Hele kadınlar bu ucuz kadınsılığı yapmaya devam ettikçe,

erkeklerimiz daha da azgınlaşacaklardır. Sanırım bu soruya en iyi cevabı, özellikle özgürleşme iddiasında olan kadın militanlarının vermesi gerekiyor. "Erkeklerimiz özgürleşsin" demekle erkek özgürleşmez. Kölelerin, "Efendilerimiz bize haklarımızı versin" demesiyle, efendiler haklarını verirler mi? "Efendilerimiz kölelerine acıyı verirler" deniliyor. Oysa efendilerin görevi, böylesine bir köleliği yaptırmadır. Erkeğimizin de görevi karısına karılığını yaptırmadır.

Dolayısıyla işin içine, aktif bir irade olarak kadının bizzat kendisinin girmesi gerekiyor. Zaten benim yapmak istediğim şey, bunun önünü biraz açmaktır. Bunu iyi anlamak gerekiyor. Bunu babamın keyfi ve kendimi tatmin etmek yapmıyorum; bazı kadınları memnun etmek için de yapmıyorum; dünya anlayışıyla bağlantılı olarak yapıyorum. Bu, büyük bir onur, anlayış ve yaşam sorunudur. Amerikan filmlerinde bu yönlü çalışmalar vardır. Maalesef bu konuda emperyalizm daha ileridir. Hatta burjuvazi bu yönlü de epey tedbirler almıştır. Kadının özgürleşmesine fırsat vermeden, kadını "Ne kadar özgürleştim! Üstelik bu bana fazla bile" dedirtecek bir aptallığın içine çekmiş; yani kadının gözünü boyamıştır. Bizdeki erkek daha cılız ve çaresizdir. Buna da gücü yetmiyor.

Nereden bakılırsa bakılsın, etkili kadın militanlığının gereği ortadadır. Örneğin dağlarda bile erkek hep "Bu kadınlar başımıza ağırlık teşkil ediyorlar, savaşta zorluk yaratıyorlar" diyor. Neden böyle söyleniyor? Aslında burada da bir erkek kurnazlığı var. Oysa kadını ağırlaştırın, kadının yaşam ve savaş içindeki rolünü inkâr erkeğin eden kendisidir. Ağırlık bu temelde meydana geliyor. Kadın da eğer klasik köle kadın ölçülerini aşmazsa, kendisini ağırlık durumuna getirir. Kadın hep bekliyor, bir erkek gelsin, kolundan tutsun, onu kendisine mal etsin istiyor. İşte ağırlık denen durum böyle oluyor. Bu böyle olmadı mı, o zaman şu ortaya çıkıyor: Eski hikâyeyi veya klasik tarzımızı nasıl bütünleştirelim? İşte önce bu sorular ortaya atılıyor.

Benim bu konuda boş durmam mümkün değildir. "Ağırlık teşkil etti" dediğiniz kadın, neredeyse özgürlüğün eşiğine kadar gelmiştir. Erkek, bir kadın için on yıl takla atar; el kapılarında bir başlık parası temin etmek, bir çeyiz almak, dört duvarlı küçük bir oda bulmak için bir ömür çalışır. Özgürlüğe yakın bu kadar kadınla beraberken, nasıl oluyor da kadın yaşamda ve savaşta ağırlık teşkil ediyor? Burada bir kurnazlık var. Önce kadını bu duruma sokacak, ondan sonra da "Senin efendin geldi, senin beyin geldi, boyun eğ, o seni kurtarır" diyecektir. Bunlar klasik yaklaşımlardır ve çirkincedir. Bu tavırları aşmak gerekir. Öncelikle kadının, bu konuda bir ağırlık konumunda olmadığını, hem savaşı geliştirdiğini hem de yaşamsal olduğunu çarpıcı bir biçimde göstermesi gerekir.

Burada **Zilan** kişiliğini çözmeye çalıştık. Fiziki olarak zorda olmasına rağmen, ne yaşamda ne de savaşta ağırlık teşkil ettiği söylenebilir ve bu kanıtlanmıştır. Bu, bizim için emir değerinde bir olaydır. O zaman erkeğin örgüt yasaları açısından, fazla söz söylemeye hakkı olmadığı gibi, kadının da ağırlık teşkil eder durumda bulunmaması gerektiği açıktır. Bununla çelişen kadın ve erkeğin kabul görmeyeceği, en azından örgüt yaklaşımlarımız açısından açıkça bilinmelidir. Önderlik gerçeği bu konuda son derece ilkeseldir ve taviz vermeye hiç yanaşmaz.

Sayın Öcalan, Zilanlaşmaktan, Zilan'dan bahsettiniz. Daha önceki konuşmalarınızda da İstar tanrıçası geçmişti. Özellikle İstar'la Zilanlaşma arasındaki bağı sormak istiyoruz. Zilanlaşma İstarlaşma mıdır? Bu temelde Zilanlaşmanın taşıdığı anlam nedir?

Böyle bir bağlantı kurulabilir. Tanrıça **İstar**'dan veya **Star**'dan **-Sterk**'ten **Zilan**'a doğru kayışta bir ilginç bağ vardır. **Zilan** ne yaptı? Düzendan müthiş nefret etti; hatta bir daha düzen erkeğini aklına getirmeyecek kadar bu erkeği inkâr etti. Yine örgütlü olmayan bireyci yaşamı inkâr etti. Yük teşkil eden, iki de bir 'şuram ağrıyor buram ağrıyor' diyen, feodal ve Kemalist özellikler adı altında sürekli sorun yaratan kişilikleri de yerle bir etti. Onun karşısında bir düşman gücü, yaşamın önünde duran emperyalizme dayalı bir yaşam vardı. O bu yaşamı da kesin olarak mahkûm etti ve bunların hepsinin birleşik bir ifadesi olarak çok örgütlü, planlı ve özgücüne dayalı bir eylemi gerçekleştirdi. Her tarafına patlayıcı ve yakıcı malzemeyi yerleştirerek ve ateş pimini eline alarak hedefin üzerine yürüdü. Dersim'de, özellikle Kürt katliamının gerçekleştiği bir yerde, Türk ordusunun gösteri yapan mızıkacı bando birliğine, yani katliam borazanlarının üzerine yürüdü. Hem cesareti hem de fedakârlığı göz önüne getirildiğinde, bana göre belki de en doruklarda bir eylem gücü olarak ortaya çıktı ve gerçekleşti.

Bunun "Tanrıçalıkla ne ilgisi var?" denildiğinde, cesaret, fedakârlık, zekâ, dürüstlük, hiç sorun teşkil etmeme ve başarı yani zafer var diyebiliriz. Bunlar olsa olsa, **İstar** kişiliğinde de varolan temel özelliklerdir. Bütün tanrılara özgü sıfatlara burada da rastlamaktayız; veya ister tanrı yolunda denilsin, isterse tanrıça yolunda denilsin, bu fark etmiyor, bütün bu özellikler **Zilan**'da böyle birleşmiştir. Vasiyeti olarak değerlendirilmesi gereken, Önderliğe, halka ve insanlığa mektupları var. Orada "Yaşam iddiam çok büyük; bu eylem büyük yaşam eylemidir, güzellik eylemidir" diyor. Nerelere, nasıl karşı çıkılması, nelerin nasıl benimsetilmesi gerektiği mektuplarında yazılıdır. Bu anlamda hem yaşamın hem de savaşın bir manifestosu ve kişiliği olarak da görülebilir.

Şüphesiz bu semboliktir. Şunu da mütevazı bir biçimde söylemiştir: "Bu tarihi dönemde benim yapabileceğim eylem bu olabilir." Bana göre bu eylemler, ilk ve son olma anlamında değerlidir. Taklide de gelmez. Büyüklüğünü de buradan alır. Böyle bir değerlendirme daha doğrudur. Ben böyle yorumladım ve bu yorumlamamın bir sonucu olarak, bir emir olarak görülür ve gereken yapılır. Bu temelde de sanırım bazı işleri yürütüyorum. Yani bu anlamda benim yürüttüğüm işler, sembolik değeri yüksek olan, biraz da tanrısal olan işlerin gereklerini yerine getirmektir. Bazı Müslümanlar ve Hıristiyanlar, "Biz de tanrı yolundayız" derler. Benim de böyle bir tanrı yolunda olmamdan bahsedilebilir. Peygamberce demesem de, ona benzer yaklaşımlar ve yakınlıklar dahilindeyim. Onların bize bıraktığı işleri yürütmeye çalışıyorum. Eylemim ve bu temeldeki buyruklar böyle anlaşılmalı, özellikle bu anlamda mutlaka uygulanmalıdır. Çünkü tanrıların emirlerine karşı gelmek büyük bir günahdır ve sahiplerini yakar. Her suç işleyin, ancak bu yönlü emirlere karşı çıkma suçunu işlemeyin.

Sayın Öcalan, başta İhtar olmak üzere, aslında tanrıçaların genel tarihini incelediğimizde, yazısız dönemlerde tanrıçaların hemen hemen hepsinin Mezopotamya'da, yani Ortadoğu'da ortaya çıktığını görüyoruz. Aslında buradan yola çıkarak, Ortadoğu halklarının, Ortadoğu kadınlarının başarıya ve zafere daha yakın olduğu söylenebilir mi? Doğru temelde kendine yaklaşılması esas alınır mı, başarı ya da zafer seyrini yakalayabilir mi?

İhtar'ların ata yurdunun burası olması anlaşılırdır. Vurgulandığı gibi, insan toplumunun gerek evcilleştirme, gerek tahıl üretimi bu bölgede başlamıştır ve bu da kadın eliyle olmuştur. Dolayısıyla tanrıçalaştırılacak, tanrıça biçiminde bir tanrısallık kavramına ulaşılabilecektir. Bütün bilimler, arkeolojik araştırmalar bunun böyle olduğunu doğrulamaktadır. Ama günümüze geldiğimizde, maalesef **İhtar**'dan geriye kalan, dünyanın en geri ve en çaresiz kadınları, onlara dayalı aileler ve toplumlardır. Her tarafta şu veya bu düzeyde bir özgürlük düzeyi varsa da, burada o da yoktur. Dolayısıyla tanrıçanın doğduğu yer harabeye çevrilmiştir. Neredeyse yaşamdan eser kalmamıştır. Biz bunu Mezopotamya devrimiyle bir kez daha canlandırmak istiyoruz.

Genelde insanlığın beşiği olarak adlandırılan bu bölge, şimdi insanlığın mezarıdır. Bizim yaptığımız, bu mezarlığı deşmek ve bir canlıya rastlamaktır. Bizim hareketimizin bir özelliği de, kalın betonlu mezarı çatlatarak, bu betonu parçalayarak dirilme biçiminde bir tanıma da sahip olmasıdır. PKK genelde Mezopotamya'daki insanın direniş ifadesi olarak da değerlendirilebilir. Dolayısıyla bu mezarda en başta **İhtarlar** vardır, **Zennubeler** vardır, hatta **Kleopatralar** vardır, **Semiramisler** vardır. Dünya tarihinin herhalde tanık olduğu bir çok güçlü kadın vardır. **Meryemler**, **Fatmalar**, **Zeynepeler**, **Ayşeler** vardır. Kendi tarihimizde de buna benzer kadınlar vardır. Biz bunların mezarlarını açıp, acaba burada yeniden canlanacaklar mı diye bir uğraşı içindeyiz. Umud kesilmez!

Mezopotamya toprakları bereketlidir. Bana göre halen orada toprak, su ve güneş en verimli bir biçimde birleşmektedir. Bu da en büyük doğurganlığı yaratıyor. Bu topraklar ürünleri en verimli alanlardır. İnsanları da en güzel yaşamalı olabilir; doğası buna biraz imkân veriyor. Şimdi tanrılar adına hep sahtekârlar kalmış, müminlerin hepsi softa olmuş, kadınları da hep yaşamın belası haline gelmiştir. Tanrıçadan eser kalmadığı gibi, erkek ağırlıklı tanrılar da burada artık büyük bir bilinmezliğe ve softalığa bürünmüştür. Bunların hepsini çözmeye çalışıyoruz. Bu da iyi bir iştir. Belli bir diriliş vardır, bu diriliş giderek daha da boyutlandırılmak gerekiyor. Şu anda komalık bir durumdadır ve ameliyat içinde tutuyoruz. Bu bir atölye çalışması, bir laboratuvar çalışması gibidir. Yine en ağır koşullarda tedbiri alınmıştır; masalarda bir operasyon halinde ele alıyoruz. Bazı umutlu durumları canlılık belirtileri görüyoruz. Büyük bir ustalıklarla buradaki cesetleşmiş yanları biraz dirilterek -ki, bunlar tanrısal işler oluyor- bunu yapıyoruz. Tanrı işleri aynı zamanda insan işleridir. Bunları böyle bilerek, nerede özsü gerekliyse orada özsü vermekte, nerede bir umut gerekliyse orada umut vermekte, nereye bir güçlenme gerekliyse oraya güç verme yönünde bazı çalışmalar yürütmekteyim. Karınca kararınca bu çalışmalarımı beğeniyorum. Ama benim binlerce yıldır düşürülen bir tarihi tek başıma diriltmem de imkânsızdır.

Birçok kurban verildi. Kadınların ve erkeklerin en değerlilerinden kurbanlar verildi. Bunlar boşa gitmemiştir. Onların kanları üzerinde yaşamın fişkırması mutlaka gerçekleşecektir. Zaten bu anlamda kendimi aynı zamanda şehitlerin yaşamsal gücü olarak görüyorum veya tek görevim şehidin yaşamsallaştırılmasıdır biçiminde bir slogan altında savaştırıyorum. Umudun oldukça geliştiğinden bahsedebilirim. Gerekirse bunun için savaş, gerekirse en özgür yaşam konuları üzerinde büyük bir çabayla duruyorum. Gelişmeler umut vericidir. Kimse hayale kapılmasın. Çok büyük bir savaşçılık ve özgür yaşam mücadelesi birleştirilmedikçe, bunun için büyük ustalıklar sergilenmedikçe, tam başarıdan bahsedemeyiz.

Umut kadar onun olanaklarını başarıyla birleştirip gerektiği kadar savaşır, gerektiği kadar yaşanılır kılsak, bu toprakların tekrar görkemli günlerine kavuşması imkânsız değildir. Şimdi bunun hayali ve büyük heyecanıyla yürüyorum. Yarın, öbür gün maddi olarak da başarıyla olanakları geliştikçe, daha diri insanlar, daha sağlam örgütler ve savaş birlikleri geliştikçe, hayallerin gün be gün gerçekleşmesi de mümkün olacaktır. Bu toprakların tekrar insanlığın en az şafak vaktindeki beşikliği kadar, eşitlik ve özgürlükler toprağı haline, yine bir şafak vakti haline gelmesi kaçınılmazdır. Bunu böyle değerlendiriyorum ve şafaktan gün ışığına çıkmak bana heyecan veriyor.

Sonuç olarak, bugün dolayısıyla, bütün özgür kadınlarla özgür günlere başlangıç için bir şans yakaladığımız belirtebilirim. Burada büyük bir uğraştan sonra ayıplı olmaktan kurtuluş sağlanmış; her gün savaşta da, barışta da, tüm üretken olanlarla sömürüye ve baskıya karşı bütün faaliyetlerde yaşamın özgürce ifadesini heyecanla paylaşma gibi bir birlikteliği yakalamış bulunuyoruz. Bana göre devrimlerin en anlamlı sonucu böyle gelişim göstermelidir. Biz buna sınırlı olarak adım attık. Nereden bakılırsa bakılsın, gelişen ve güçlenen kadının yaşamın ta kendisi olduğu görülüyor.

Halkımızın tarihinde kadımla yaşam için aynı kelimeler kullanılır. Ama şimdilere doğru geldiğimizde, bunlar birbirlerine en zıt iki kelime haline geldi. Biz bu uçurumu tekrar kapatıyoruz. Yani Jin ile Jiyan'ı artık birleştiriyoruz. Bu güzel bir gelişmedir. Bugün dolayısıyla bu gelişmeyi bütün kadınlara kutluyorum ve sürekli başarılar diliyorum.

26 Şubat 1998

KADIN KURTULUŞ İDEOLOJİSİ SOSYAL BİR İDEOLOJİDİR *

*Med TV'den yapılan bir değerlendirme

Bu programımızda 8 Mart'ın gerçekleştiği süreçteki sosyal gerçekliği ve bugünle bağı kurarak tartışıyoruz. Bu bağlamda öncelikle size şu soruları yönelmek istiyoruz:

Bildiğiniz gibi bugün Kürt kadınları ve Türk kadınları tarafından Kürdistan ve Türkiye'de birçok kutlama oldu. Ancak bunun karşısında çok sert bir yönelim de gerçekleşti. Öncelikle bu konudaki düşüncelerinizi almak istiyoruz. Yine 8 Mart'a ilişkin kadınlara nasıl bir mesajınız olacak? Bu güne nasıl bir anlam yüklüyorsunuz?

Yine sosyal gerçeklik içerisinde aile kavramı oldukça tartışılıyor. Bu bağlamda aile ile ilgili yapılan değerlendirmelerinizde, toplum içerisindeki aileyi değiştirme istediğinizin olduğunu belirtmek mümkün. Yeni ailenin çıkışının gerekliliği nasıl sağlanacak? Yine bununla bağlantılı olarak, özellikle son süreçlerde toplumda oldukça tartışılan bir kitap var. Sayın Mahir Sayın'ın, PKK Genel Başkanı ile yaptığı görüşmeden sonra, 'Erkeği Öldürmek' diye bir kitabı yayınlandı ve bu kitap toplumda oldukça tartışıldı. Özellikle 'Erkeği nasıl öldürmeli?' üzerine tartışmalar var. Bu bağlamda, biz bunu size de sormak istiyoruz: Öldürülmesi gereken erkek nasıl bir erkek?

Konuklardan da varsa soruları alabilirim.

İyi akşamlar sayın Öcalan. Ben şöyle bir soru yönelmek istiyorum. Türkiye toplumunda gelişen şoven dalganın kırılması ve Türk yurtseverliğinin gelişmesi, size göre Türkiye kadınının iradi gücünün açığa çıkmasıyla ne kadar bağlantılıdır? Yine Türkiye'de ve özellikle kadın gerçekliğinde yaşanan, kendisini baz aldığı küçük haklarla özgür zannetme gerçekliği vardır. Bu kadın açısından neye mal olur veya bunu dönüştürme noktasında nasıl bir yaklaşım gereklidir?

Emekçi kadınlar günü dolayısıyla bütün dünya kadınlarının özgürlük mücadelesini selamlıyorum ve inanıyorum ki, böyle bir sorun ciddi olarak sosyal mücadeleler gündemine girmiştir. Sosyalizmin güncelleşmesiyle birlikte, bu sorunlara çok ciddi olarak eğilme temelinde, partimizin de salt Kürdistan'daki kurtuluşla sınırlı kalmayıp, başta Ortadoğu olmak üzere dünyadaki yeni sosyal mücadelelere de kadın boyutunda hem oldukça iddialı, hem de yaratıcılığı içeren bir yaklaşım içinde olması büyük önem taşımaktadır. Her şeyden önce kadın kurtuluş ideolojisinden bahsetmek gerekiyor. Biz bu ideolojiyi yaratma peşindeyiz. Böyle sıradan bir iki olay ve bir iki eylemle yorumlamakla bu işin altında çıkılmaz. Çok yoğun bir biçimde kadın kurtuluş ideolojisinin gelişimi sağlanmadan, her şey kendini kandırmaktan öteye gidemez. İnanıyorum ki, çok ciddi bir kadın kurtuluş ideolojisine ihtiyaç var.

Bu, salt cins kurtuluşu anlamında bir ideoloji değildir; sosyalist öğretinin, hatta toplumun bilimsel analizinin bizi getireceği bir noktadır ve kadın eksenli bir kurtuluş ideolojisinin büyük önem taşıyacağını önümüze koyacaktır. Şahsen daha çok üzerinde yoğunlaştığım hususlardan birisi de budur. Şüphesiz bu feminist bir yaklaşım değildir. Zaten ben kendim bir kadın değilim. Ama kadın boyutlu, kadın eksenli bir düşünceyi, giderek bir ideolojiyi ve buna dayalı bir örgütlenmeyi geliştirmeyi oldukça önemli bulmaktayım. Savaş sorunlarına çözüm getirmekten tutalım, özgürlüğe dayalı bir barışı mümkün kılmaya kadar, böylesine bir ideolojik gelişmeye ihtiyaç vardır. Şimdiye kadar ki tüm ideolojiler erkek damgalı, erkek ağırlıklı ideolojilerdir. Şüphesiz bunun sınıfsal ve emperyalist-sömürgeci boyutu vardır; ama çok çarpıcı bir biçimde erkek egemenlikli boyutu da vardır. Bunu hiç kimse inkâr edemez. Topluma hakim olan erkek egemenlikli yaklaşım, her ne kadar yüzyıllardan beri bunu sürekli gizlemişse de, bilime biraz saygısı olanların, kadının kurtuluşuna, dolayısıyla onunla çok sıkı bağlantılı bir temelde bir halkın kurtuluşuna yüksek ilgi duyan birilerinin bunu görmemeleri mümkün değildir. Dolayısıyla bunlar kendi düşüncelerinde de kadın eksenli bir ideolojinin yaratılması gerektiğini önemli görürler.

Diğer komünist ve sosyalist önderliklerde bu az çok işlenmiştir; ancak oldukça sınırlıdır ve erkek egemenlikli anlayışları aşamamıştır. Bizzat kendi yaşamlarında da esas itibariyle mevcut aile içindeki egemenlik anlayışının çok ötesine geçememişlerdir. Bu, sosyalizmin de bir eksikliği olarak düşünülebilir. Bizim burada dile getirmek istediğimiz şey daha farklıdır. Bu, zorlama bir ideoloji değildir. Tarihin ilk toplumsal örgütleniş aşamasında ideoloji esas itibariyle kadın eksenlidir. Örneğin, büyük **İstar** tanrıçası vardır. Dilimizde **Star**, **Sterk** yani yıldız anlamına gelir ve bu ilk tanrıçadır. Aslında ilk tanrı, tanrıçadır. Erkek tanrılar daha sonra ortaya çıkmış veya tanrılar daha sonra erkek tanrıları biçiminde kendilerini ortaya koymuşlardır. Tabii bu da kadının üreticiliğiyle oldukça bağlantılıdır.

Kısaca kadın ideolojisi salt cins ideolojisi değildir, aslında bir sosyal ideolojidir. Eğer bu sorunlara bu çerçevede yaklaşırsak, şimdiye kadar ki ideolojik boyutlu bütün yaklaşımları, bütün ideolojileri, dolayısıyla onlara dayalı ekonomik, kültürel, siyasal ve askeri örgütlenmeleri gözden geçirmemiz gerekecektir. Çünkü erkek egemenliklidir, dolayısıyla savaşı, eşitsizliği ve baskıyı içerir. Bu da cinsin düşüşünü beraberinde getirir. Cinsin düşüşü de, yaşamın düşüşü demektir. Yaşam da düştükten sonra -ki, kadın boyutunda bu çok daha çarpıcıdır-, cinsin tutsaklığının bütün toplumu tutsaklığa doğru götürmesi çok çarpıcıdır. Genelde toplum kaybeder ve azgın savaşların yolu baştan sona kadın açılmış olur.

Nitekim Türkiye'de bugünkü savaşın çok azgın bir karakterde gelişmesinin sınıfsal özü ve emperyalizmle bağlantısı vardır; ama bu savaşın çok şoven hakim bir erkek anlayışıyla bağlantısı da çok somuttur. Bu nedenle, "Zamanı değildir, daha sonra olabilir" biçiminde bir yaklaşım son derece hatalıdır. Herhangi bir devrimci akıma, hatta herhangi ciddi bir sosyal faaliyete girişmek istiyorsak, giderek kadınlık boyutunu esas alan bir ideolojik faaliyete şiddetle ihtiyaç vardır. Ben bunu burada fazla açmak durumunda değilim, zaten yeri de burası değildir. Kadın günü dolayısıyla kavram olarak bunu ortaya atıyorum.

İkinci bir husus, şüphesiz bununla bağlantılıdır. Bütün erkek ağırlıklı örgütlenmeleri, elbette yoğun bir eleştiriye tabi tutmak gerekecektir. Sadece eleştirmek değil, bunları giderek aşmak zorunlu ve kaçınılmazdır. Başka türlü savaşın sonu da gelmez, barış da olmaz. Bütün militarist örgütlenmeler yüzde yüz erkeğin damgasını taşırlar. Orada tek bir kadının yeri, tek bir kadının dili ve yüreği yoktur. Bunlar tepeden tırnağa zorba örgütlerdir, şiddet güçleridir. Dikkat edilirse, kadının en az olduğu veya hiç olmadığı bu yerlerdeki mekanizma, şiddetin korkunç düzeyde geliştirildiği bir sistemdir. Bu da görüşümüzü doğruluyor. Erkek

egemenliğinin en fazla girişken olduğu kurumlar, başta militarist kuruluşlar, demek ki müthiş savaş araçlarıdır. Yani barışın ve yaşamın karşıtıdır.

Eğer kadının kurtuluşunu istiyorsak, erkek egemenlikli ideolojilere dayalı kurumları şiddetle eleştirmemiz gerekecektir. Bunun önemli bir parçası da ailedir. Aile de erkek egemenlikli bir kuruluştur. Ben burada yine fazla açmak istemiyorum. Ama bizim için bu sorun çok önemlidir. Özellikle Kürt toplumu açısından aile, mutlaka gözden geçirilmesi gereken bir kurumdur. Bana göre aile, esas itibarıyla erkeğin ve kadının düşüşünün en tehlikeli bir biçimde gerçekleştirildiği dipsiz bir kuyudur. Her ikisi de ne kadar düşüklerini, ne kadar derine ve karanlığa daldıklarını bilmezler. Bütün emperyalist-sömürgeci sistemlerin ve yine bütün özel savaş sistemlerinin kendilerini gerçekleştirdikleri zemin ailedir. Bunu şiddetle gözden geçirmek ve eleştirmek gerekiyor. Bu, kavram olarak tamamen aileyi inkâr ediyoruz demek değildir. biz gerçekleşmiş olan aileyi inkâr ediyoruz veya onu aşma gereğinden bahsediyoruz. Böyle bir kavram önem taşıyor.

Aile içinde diktatörlük, mülkiyet, kadının her türlü haktan ve hukuktan yoksunluğu, acıları ve oldukça hor görülmesi vardır. Fiziki olarak her şeyden önce bitirilmesi vardır, herhangi ciddi bir talebi yoktur. Bunun için kadın duygusallığından bahsedersiniz. Bütün bu koşullar böyle olursa, tabii ki kadın bağlanacak ve sadece duygularıyla yaşayan bir varlık olacaktır. Bu da insan haklarına karşı en büyük saygısızlıktır, en büyük saldırdır. Bu nedenle kadının kurtuluşundan bahsetmek istiyorsak, onu boğan aile kurumunu çok ciddi bir eleştiriye tabi tutma gereği vardır.

Bu eleştiriyle birlikte geliştirilecek diğer bir kavram, kopuş kavramıdır. Bu, bazılarımızı zorlamaktadır, ama özgürlük ideolojisi açısından bunu açıklamamız gerekiyor.

Yalnız Erkekten Değil Düzenin Bütün Çirkinliklerinden Kopuşu Sağlayacağız

Sayın Öcalan, bu programda aile kurumu üzerinde de durmak istiyoruz. Toplum içerisinde de bu oldukça tartışılıyor. Fakat bugün gelinen noktada aile kurumu içerisinde yer alan kadın ve erkek kendisi açısından şunu belirtiyor: Yapılan açıklamalar doğrultusunda aileden bir çıkış yapmak gerekiyor; ancak bu çıkış direkt savaşa katılmakla mümkün olabilir şeklinde düşünceler var. Bu anlamda bütün toplumun da savaşa katılmasının mümkün olmayacağı gerçeğinden hareket ederek, bu gerçeğin çözümü ve çıkışı konusunu daha da derinleştirmeniz mümkün mü?

Bütün ailelerin savaşa katılması zaten mümkün değil. Ben konuyu bu temelde de tartışmıyorum, kavram düzeyinde belirtiyorum. Herkes bu kurumu aşamaz, siz bile aşamazsınız. Gücünüz olsaydı, şimdi büyük bir lider, büyük bir kurtuluş savaşçısı olurdunuz. Ben bile aşamıyorum. Yani çılgın bir savaşçıyım, ama halen günlük olarak kendimle uğraşmazsam, bu beni bile yutabilir. Yani bu kadar zor bir sorundur; kara delikler meselesi gibi her şeyi yutan bir olaydır. Bin yıllardan beri gelmiş olan bir kurumdur.

Biz Kürt sorununu çözmeye çalışıyoruz. Tabii Kürt sorununu çözmeye çalıştığımızda, karşımda TC'den ve emperyalist güçlerden daha tehlikeli olan adı konulmamış savaşçılarımızla uğraşıyorum, en değme yiğit delikanlılarımızla uğraşıyorum. Çok savaşıyorlar, analar da bunu dile getiriyor, ama kolay şehit düşüyorlar. Ben bunu önlemek istiyorum. Fakat bu durum karşısında çare, anaların yaptığı gibi ağlamak değildir. Neden bu duruma düşüldü, bu gençler beklenmedik bir biçimde neden şahadete gidiyorlar? Bunu çözmem gerekir.

İşte bunu çözmek istediğimde, maalesef bu gençlerin yetiştirilme tarzına değinmek zorunluluğunu duyuyorum. Yetişme de yedi yaşından itibaren tam bir felakettir. Aile içindeki yetişme tarzı, bugün bu kişilikleri bir çırpıda imhaya götürüyor. Tabii ki bu büyük bir acıdır. Bir ana oğlu veya kızı için ağlıyor. Oysa benim dağ gibi binlerce yoldaşım var. Bunları sadece yürekte yaşatmak yetmiyor, bunları beyinde de çözmek ve ömürlerini biraz daha uzatmak gerekiyor. Bu çok büyük bir sorundur. Bunun içinde erkeği bu kadar bitik, bu kadar zayıf kılan nedir? Düşünemiyor, bunun ötesindeki tehlikeyi göremiyor. Bunu biraz aile ile bağlantılı kılıyorum. Bir savaş ihtiyacını çözebilmek için bunu yapıyorum. Burada daha birçok husus var. Benim derdim şüphesiz tüm aileleri kurtarmak veya hepiniz gelin, ailelerinizle birlikte savaşa katılın demek de değildir. Bu mümkün de değil ve gerekmiyor. Ama kavramı ve öncüyü geliştireceğiz, öncü kadını ve erkeği ortaya çıkaracağız.

Sorduğunuz soruya bir yanıt ararsak, bu büyük bir kopuşu gerektiriyor. Şimdi birçok yazar çizer bize bunun çok zordur olduğunu söylüyor. Delikanlılar ve kızlar on sekiz yaşına geldiler mi, korkunç bir karasevdaya dalarlar ve dalmak zorundalar. Ben de öyleydim, yani bunu söylemek ayıp değil. Ama bu da düşüş oluyor. Böylesine bir karasevda anlayışı, kesinlikle ikinci büyük bir darbe yeme anlamına geliyor. Karasevdanın kendisi düşünceden kopukluğu ve her tür köleliğe gözü kara bir biçimde kapıyı açmayı gerekli kılıyor. Bu, büyük duygusal düşüş, büyük beyinsel düşüş, güçten düşüş anlamına geliyor. Evlendikten sonra ortaya çıkan durum, özellikle ekonomik sorunlar ve yaşam seviyesindeki düşüş -tabii kültürü, sanatı, yaşam kalitesini, fiziği hiç aramamak gerek- korkunç bir durumdur. Bir delikanlı ve bir genç kız yirmisine geldiklerinde, toplumsal üretkenlik içindeki konumları bitmiştir ve bunlar büyük bir problemdir. Nitekim bunlar saflarımızda bize en çok sorun çıkaran insanlar olarak karşımıza çıkıyorlar. Bir savaşçı yaratmak için akla hayale gelmedik eğitime, yüreğini yeniden yaratma, beynini ve hatta fiziğini çok yönlü geliştirme gibi bir çalışma içine girmemizin zorunluluğu ortaya çıkıyor. Buna bulduğumuz bir çare kopuş olayıdır, ama bu çok zordur.

İşte biz bu konuda büyük kadın şehitlerimizi kendimize esas alıyoruz. Ben her zaman söylüyorum: **Zilan** gerçeği, **Zeynep Kınacı** gerçeği bizim için aslında bir vasiyettir. Ben **Zilan**'dan öyle bir eylem yapmasını istemedim, ama O bireysel kararıyla böyle bir eylem yapıyor. Vasiyet niteliğinde üç tane mektubu vardır. Bizim için onlar hep dikkate alınmak zorundadır. Bunlar birer manifestodur. Nasıl yaşanılması ve nasıl savaşılması gerektiğini düşüncesiyle, ideolojisiyle, örgüt ve hatta eylem anlayışıyla ortaya koyuyor. Biz buna saygısızlık edemeyiz. **Zilan** yoldaş da evliydi. Fakat aile kurumuna kendi şahsında vurduğu darbe var. Yine istediği büyük bir yaşam tutkusu var. Bunu da hangi düşmana karşı ve hangi tarzla yapması gerektiğini biliyor; bu eylemi

bizzat kendi bedeniyle gerçekleştiriyor. Bizim açımızdan bu büyük bir yücelme olayıdır. Bunları göz ardı ederek konuşmak olmaz. Böyle günlerde esas itibarıyla bu kişiliklerin ele alınması gerekir. Biz bunları en kutsal kişilikler olarak görüyoruz.

Dikkat edilirse, böyle eylem sahipleri insanlık tarihinde de çok sınırlıdır. Belki de bir elin parmak sayısını geçmez. Dolayısıyla bütün dünya kadınları içinde yerini çok iyi ortaya koyarak gereken bağlılığı göstermek zorundayız. Çünkü bunlar kutsal değerlerdir. Tarihte bunlara azizeler, melekler denilir. Bunlar bu düzeyde ele alınması gereken kişiliklerdir. Burada büyük bir kopuş var. Sadece erkekte değil, bütün düzenden, bütün çirkinliklerden, bütün zincirlerden korkunç bir kopuş var. Bana göre bu büyük bir olaydır. Bize düşen bunu yorumlamaktır, teorileştirmektir ve onu bir emir nedeni yapmaktır. Çünkü gerçekleşmiş olan bu olayın bize vereceği sonuçlar vardır. Vasiyetinde, mektubunda bunu dile getirmemiş olabilir. Bu mektupları cümle cümle, kelime kelime yorumlayarak bu dürüstlüğü gösterip kendimizde gerçekleştireceğiz. Aksi halde **Zilan**'lardan bahsetmek ikiyüzlülük olur ki, bana göre en sakıncalı hususlardan birisi de bu konuda ikiyüzlü olmaktır.

Klasik Erkeği Öldürmek Benim Felsefem ve İdeolojimidir

Sayın Öcalan, Zilan şahsında hareketiniz içerisinde özgürleşen kadını açtınız. Bu noktada, erkeğin özgürleşmesinde kadının yeri nedir? Çünkü biz biliyoruz ki, saflarınızda bir o kadar da erkek var. Bu noktada kadının rolü nedir?

Bu anlamda erkeği öldürmekten bahsettik. Kimseyi fazla suçlamamak ve töhmet altında bırakmamak için, kendimde gerçekleştirdiğim erkeği anlatmak istiyorum. Bu anlamda önce kendimi öldürdüm diyorum. Kadınların veya erkeklerin üzülmeleri hiç umurumda değil. Bu benim için bir felsefedir, bir ideolojidir. Ona göre yaşamaktan vazgeçmem. Kimi bunu büyük bir 'ahlâksızlık' sayabilir, kimisi ise buna büyük bir 'sapıklık' diyebilir. Bu onların görüşüdür. Onların görüşüne saygım var. Onların da benim görüşüme saygılı olmaları gerekir. Mevcut düzendeği gibi erkek olmaktan nefret ediyorum. Böyle bir erkek olmayı büyük bir aşağılık durum, düşkünlük ve büyük bir çirkinlik kaynağı olarak değerlendiriyorum. Öyle bir erkeklik adı altında bir kadınla olmak benim için işkenceden daha beterdır. Benim böyle bir yaşantı içine girmem mümkün değildir. Buna büyük düşüş, büyük baskı ve bütün yalanların birbirleriyle buluşması diyorum. Bu zayıflatan bütün duyguların birbirleriyle buluşması, çirkinleştirilen bütün tavırların iç içe geçmesidir.

Benim bu konuda sık sık işlemeye çalıştığım diğer bir husus geneli de ilgilendirebilir. Daha çok Kürtler için somutlaştırmaya çalıştığım husus, yeni bir aşk teorisidir. Kürtler için bir savaşı geliştirirken, bu aşk nereden çıktı diyeceksiniz. Kürt halkı sevgiden de çok yoksun bırakılmış bir halkı temsil ediyor. Sevgi inanılmaz düzeyde kurutulmuş ve katliama uğratılmıştır. Aydın geçinen bazı insanlarımız var. Aydınlar bildiğiniz gibi sanat ve edebiyatla uğraşıp sözüm ona insan yüreğini yorumlamaya çalışırlar. Kürt söz konusu olduğunda, maalesef bunları hiç tanımamışlardır. Kürd'ün yüreği nerede, ne zaman bitmiştir? Varolan Kürt'teki yürek kimin yüreğidir? Bu duygu kimin duygusudur? Bir ruhu varsa hangi yabancının, hangi uşağın ruhudur? Hangi vicdansızlık, hangi çaresizliktir? Bunların açılması gerekiyor.

Ehmedê Xanê'nin üç yüz yıl önce söylemiş olduğu söz, benim için halen önemlidir. O, kitabımı yazarken şunu söyledi: "Kürtlerin aşkı, irfanı ve bilimi de var demek için ben bu kitabı yazıyorum" dedi. Bu önemli bir sözdür. Dikkat edilirse, o zaman Kürtler için bir aşk ve irfan gereğinden bahsediyor. Şimdi üç yüz yıldan beri varolan da kayboldu. Kaldı ki, **Mem û Zîn**'de de aşk gerçekleşmiş değildir. Orada her ikisi de ölmüş ve yanmıştır. Hatta o zamanki toplumsal gerçeklik içinde konuşamayacak kadar zavallıdırlar. Şimdi bizim de böyle bir sorunumuz var.

Evlilik ve aile diyorsunuz. Ben de size şunu söylüyorum: Aşksız veya sevgisiz yaşam olur mu? Olmayacağına veya aşk katledildiğine göre, biz bunu nasıl yaratacağız? Erkeklerimiz ve kadınlarımız nasıl düşünüyor? Ben bundan acı duyuyorum, hatta öğreniyorum. En başta kendi ailemi de eleştirdim. Bu temelde anamla da, babamla da kavga ettim. Bu nasıl bir ailedir dedim. Sonra baktığımda, bunun tamamen toplumun hikâyesi olduğunu gördüm. Ama buna boyun mu eğelim? Yaşamdan, yaşamın tutkusundan ve aşkıdan vaz mı geçelim? O zaman nasıl olacak? Tarihe bakıyorsunuz, yaşam tümüyle elimizden alınmıştır, ama günümüzde yaşamak istiyoruz. Ben büyük tutkuları olan, büyük güzellik arayan bir kişiyim. Büyük bir güzellik arayıcılığı da var. Fakat bunu nasıl elde edeceğim, nasıl yaşayacağım? Bunu kaba anlamda, maddi anlamda söylemiyorum. Bu, başlı başına bir ideolojik sorundur.

Bir şeyler yaratma gereği duyuyorum. Binlerce genç kız dağlara düşmüştür. Aslında onlar da aşkı arıyorlar. Ama ona nasıl ulaşacaklarını bilmiyorlar. Çok özel bir tedbirimiz olmasa, eminim ki, başındaki erkek komutan dağdaki eşkiyadan daha fazla kadını ezecektir. Bu, şimdi önemli bir sorundur. Çünkü "Ülkeye gideceğiz, dağlara çıkacağız, özgür yaşayacağız ve savaşaacağız" deniliyor. Ama en can yoldaşı bildiği birisi, piyasadaki bir kadına verilen değer kadar gerilladaki kadına değer vermiyor. Çünkü erkek bilinçsiz, duygusuz ve anlayamıyor. Anlayamadığı için de kadına, "Git öl, başımızın belâsın, sırtımızın kamburusun" diyor. Bunları da dile getirmek gerekiyor. **Zilanlar** öyle kendiliğinden ortaya çıkmadılar. Saflarımızda buna benzer şiddetli bir savaş var. Erkeğin yaratılması kolaydır demiyorum.

Biz YAJK'ı kadını kaba anlamda savaşırma için kurmadık, bu yanlış anlaşılmasın. Dışımızdaki erkeği de değil, içimizdeki erkeği hizaya getirmek için YAJK'ı kurduk. Hizaya getirmek derken, onu biraz değiştirmek ve dönüştürmekten bahsediyorum. Erkek, kendi yaklaşımını zırnık kadar değiştirmek istemiyor. Aşktan ve duygudan bahsettim. Bu erkek en özgür kadın karşısında bile saygılı olmasını bilmiyor. Ben bu erkeği ne yapacağım? Benim biraz vicdanım var. Bu erkekleri kadınlarımıza layık göremiyorum. Çünkü kendi başına bela olmuş bu erkek serseri mayın gibi kadının başında patlamak istiyor. Düşmana gücü yetmiyor, ciddi bir eylem planı ve örgütü geliştiremiyor. Suçu yanı başındaki kadına yüklüyor; "Savaşın önünde sen engel oldun" diyor. Yaşamı çözemiyor, duyguları fazla gelişmemiştir; güdülerıyla ve fırsat bulduğunda kendi yetkilerine dayanarak hıncını kadından çıkarmak istiyor. Bu ciddi bir sorundur. Bu erkeği dönüştürmemiz gerekiyor. Aldığımız en kaba tedbirlerden birisi de, bu konuda YAJK'ı örgütlemektir.

Kadınlara son zamanlarda şunu söyledim: Ben de dahil, bize karşı kendinizi iyi örgütleyin. Çünkü ben kendi gerçekliğimizde erkeği tehlikeli görüyorum. Henüz erkek değişmiş, dönüşmüş değildir; eşit, özgür, saygılı ve biraz da sevgiyle yaklaşabilecek bir konumda değildir. Yani ben çeyrek bir erkeğim dedim. Bunu her zaman söylüyorum. Ne yapayım, kendimi ancak bu kadar geliştirebiliyorum. Eşit ve özgür yaşaması gereken bir kadın için, kendimi çeyrek adam durumunda görüyorum. Yaşımı başımı almış gidiyorum. Ne yapayım, yine de böyle birisiyim. Önder, Başkan diyorsunuz; ama benim gerçeğim budur. Kadınların hayallerini, umutlarını ve dünyalarını fazla süsleyemem. Bu kadar savaşmama ve kadınlar için bu kadar büyük çaba harcamama rağmen, bunu ancak bu kadar yapabilirim. Onun için duygularınıza hükmedin dedim. Mümkünse örgütlenin, mümkünse bu erkeği değiştirmek için gücünüze biraz güç katın. Yoksa zalimler ve çaresizler bir şey veremezler.

YAJK biraz örgütlenince, erkek eskisi gibi saldıramıyor. Gücüne dayanarak, “Şu kıza güçle yaklaşayım” diyemiyor. Biz bunu kırdık ve bu önemli bir gelişmedir. Aileyi nasıl çözdünüz, diyorsunuz. İşte biz böyle çözdük. Bana göre erkek artık dayanmak zorundadır. Ucuz karı bulacağına veya ucuz karılar peşinde koşacağına, işte ortada bir **Zilan** gerçeği var. **Zilan** değerli bir kadındır; büyük başkaldırmış, büyük eylemini koymuştur. Yazısını da yazmış, yeminini de etmiş ve uygulamıştır. Her gün, bu kadın yoldaşa saygılı olacağı diyorum. Belki sizler bunu unutupursunuz veya unutabilirsiniz. Ama ortada bir vasiyeti var. Bu anlamda şehitlerimizin vasiyetine sadık kalma gereğinden vazgeçmem. Buna uyacaksınız diyorum, buna uymak da çok zor bir iştir.

Bir çelişki ortaya çıkıyor. Kopuş, yeniden katılım, yeniden paylaşım olacak mı? Olacaksa, erkek kendini bilinçli, özgürlükçü, iradeli ve zaferli yaratmak zorundadır. Hep şu örneği de veriyorum: Kuş yuvalarına dikkat etmişseniz, o yuvaya veya içindeki yumurtaya bir insan eli değdiğinde o kuşun yuvayı terk ettiğini göreceksiniz. Bizim işgal edilmemiş tek bir yerimiz, bir karış toprağımız bile kalmamıştır. Bir kuş beyni kadar bir beyin bile olsa, herhalde bu yuvada böyle namuslu aile kurulamayacağını bilir. Bunu bilmeniz gerekir. Bu gerçeği söylediğimizde, “Vay yaşamayalım mı?” diyecekler. Yaşayalım, ama bu gerçeği de görelim ve çözelim. Çözemezsek ne olur? İşte Kürt kendi toprağında duramıyor, işte herkes ağlıyor. Kürdistan tümünden boşaldı. Kürdistan’da neredeyse “Ben Kürd’üm, ben özgür yaşamak istiyorum, ben onurluyum” diyen tek bir kişi bile kalmamıştır. Ben size gerillayı anlatıyorum. Zorbela yaşıyorlar. O zaman kendi kendimizi inkâr etmeyelim, özgür yaşayalım. Ama gerçekler de karşımızdadır. Buna çözüm gücünüz olmazsa, ülkemizde kalmakta, bilinciniz ve iradenizle eşit ve özgür ilişkilerde ısrar edemezsiniz.

Kızları nasıl yaşatacağız? Bu parayla olmuyor; para zorbalıktır, mal ve mülkleştirmedir ve kadın aleyhinde sürekli kullanılan bir olaydır. Hiç yaşamayalım mı? İşte burada çok zorlu olan bir aşk teorisine, bir sevgi teorisine de ihtiyaç vardır. Yüreği geliştirmek gerekiyor. Mümkünse kadınlarımızın da kendilerini tanımaları ve kimlik sahibi olmaları gerekiyor. Örneğin ben de dahil, diğer erkeklerimiz daralmamalı, nasıl bir erkek istediklerini açık söyleyebilmeliler. Bu kadının hem hakkı hem de görevidir.

Adam düzenden kalmaz, ağa veya bey kalıntısıdır. Bizdeki feodal ideolojiye göre her erkek kendini ağa veya reis yerine koyar. Kadını istediği gibi dövme ve ona sövme hakkını kendi yetkisinde görür. Ben bunu tek başıma aşamam. Kadınlar kendini örgütlemelidir. Madem ki eşitlik ve özgürlüğe dayalı bir yaşam istiyorsunuz, o zaman bunun bedelini de ödemelisiniz. Hemen gidip ölmek, elde silah kendini kanıtlama çalışmak olmamalıdır. Bu eksik bir yaklaşımdır. Duygularınızı örgütleyeceksiniz, özgürlüğünüzün düşünce gücünü oluşturacaksınız. Nasıl bir erkek veya erkekle ne tür bir yaşam istediğinize dair kendi projelerinizi geliştireceksiniz. Ama dikkat ederseniz, erkek egemenlikli toplumun kadının dilini bile kesmiştir. Babanız ve ananız, “sana koca buldum” derler. Bu, burjuvalarda da böyledir. Onlarda tarz biraz daha değişmiştir. Kız, erkeğin parasına veya maaşına bakar; hali vakti yerindeyse, bir köylü kızından daha kötü bir biçimde gider, ona koşar. Burada kadın özgürlük projesine dayalı bir yaşam olayı yoktur. Kadın günü dolayısıyla en çarpıcı hususlar olarak bunlar belirtilebilir.

Örgütlü Kadının Hizaya Getiremeyeceği Tek Bir Erkek Yoktur

Sayın Öcalan, bu noktada şunu sormak istiyoruz. Siz, kadın nasıl bir erkek istediğinin modelini çizsin istediniz. Peki, saflarımızdaki kadın şu anda bu modeli çizebilecek güçte mi?

Bu modeli çizecek güçte olsaydı, ben de o kadınla biraz daha yakın yaşardım. Hiç ayıp değil, güzel kadınla yaşamak güzel bir şeydir. Fakat bu da ancak savaşla yaratılıyor. Bu da kaba savaştan değil, duygularda, düşüncelerde, özellikle örgütlemeye ve hatta estetik sanat olaylarında bir kalite yaratılmasından geçiyor.

En iyi erkeği görüyorum, onun bile ağzı kokuyor, güdülerinden öteye hiçbir şey yoktur. Ben kadında bazı olumlu yönleri görüyorum. Kadın yaşama karşı biraz daha anlayışlı, biraz daha vicdanlıdır. Erkekte bu çok kötü kurumuştur. Bu erkekle ne yapacaksınız? Nitekim eğer köle değilse, ailesinden şikâyetçi olmayan tek bir kadın yoktur. Bunun mücadeleye olabileceğini düşünüyorum. Aşk teorisini boşuna söylemiyorum. Bu sözcükleri biraz daha anlamak gerekir. Aşk teorisi savaş teorisidir. **Ehmedê Xanê**’nin kitabını az çok yorumlarsak, orada aşk destanı yazılıyor. Ama sonuç yanmadır. Ağzından aşk sözü çıkar, ama bu onu cayır cayır yakar. **Mem**, büyük bir beyin oğludur, ama çaresizlik içerisinde veremden ölüp gider. Bu yabana atılmaması gereken bir görüştür. Ne kadının ne de erkeğin sevgiyle yaşayabilecekleri güçleri yoktur. Üç yüz yıldan beri varolan da elden gitti; geriye karınca tarzı, cüceler tarzı bir yaşam kaldı. Bunlara da yaşam diyemem.

Benim yaşama saygım var. Zaten yitirmedığımız en büyük özelliklerimizden birisi de yaşama olan saygıdır. Ben ancak bunu yapabilirim. Benden daha fazla bir şey istenmemesi gerekiyor. Kadınlar çok büyük fedakârlık yapıyor ve inanılmaz derecede bağlılık gösteriyorlar. Yine en büyük fedai kadın içinden çıkıyor. Onlar kendilerini nasıl yaktıklarını, bize dayanarak çok çarpıcı bir biçimde gösterdiler. Yine en az kaçanlar yine kadınlardır. Buna rağmen bunlar yetmiyor. Bu bağlılık beni de çok zorluyor. Benim yapabileceğim şey, gerçekçi bir tarzda kadını biraz daha güçlendirmek olacaktır. Kadını güçlendirmek derken, bir yandan

eline silah vermekten, bir yandan ordusunu kurmaktan, bir yandan da ideolojisini geliştirmekten bahsediyorum. Özgün örgütünü geliştirsek de bütün bunlar yetmiyor. Kadının eksikliğini giderelim, hatta fiziğini geliştirelim diyorum.

Ancak bu da yetmiyor. Erkek ne olacak diyorum. Erkeği nasıl geliştirelim? Bu da ikinci bir belayı başımıza açma anlamına geliyor. Bunlar da savaştır, aşk dediğim olay da budur. Kürd'ü başka türlü yaratamıyoruz. Çünkü Kürt zavallıdır, en ağası ve beyi işbirlikçidir, maşadır. Sözüm ona en iyi erkek iğrenç bir bürokrattır, her şeyi beş kuruşa satan biridir. Gerisi bizim gibi insanlardır. Bizden de ancak bu kadar çıkabiliyor. Kürt için de başka bir şey bulamıyorum.

İstanbul'da bazı kadınlar eylem yaptılar. Düşman da o kadınlara saldırdı. Orada ayrıştırılması gereken nokta, özgürlüğe kalkan kadını bilmesidir. O kadınlara özel olarak saldırmasının anlamını burada yakalayacağız. Kadınların cesaretlerine bile saldırdıklarını biliyoruz. Fakat bunlar bizim için bir şey değildir. İşkence bizim için ikinci planda gelir. Aşkın kedisi zaten en büyük acı demektir. Ama bu da bizim için gereklidir. Zor da olsa bunu bulmanız gerekiyor.

Benim bugün dolayısıyla özellikle acılar içerisinde kıvranan ve büyük zorluklar içerisinde bulunan kadınlarımız başta olmak üzere, tüm kadınlarımıza verebileceğim en değerli armağan, onlara bütün tarihlerinde kaybettikleri özgürlük gücünü verebilecek bir yaşamın kapısını aralamak, yani yaşam umudunu özgürce verebilmektir. Bu konuda aceleci olmaya hiç gerek yoktur. Nasıl ki hayatınızı adıyor ve bir çırpıda ölmeyi göze alıyorsanız, aynı şekilde özgürlüğü mümkün kılan bir yaşam uğruna direnme gücünü de göstermelisiniz. Direnme gücü derken, her gün erkekle savaşın demiyorum. Bunun bir dili, bir sanat dili vardır. Bunun bir örgüt dili, çekim dili, çirkinliklerini yenme dili vardır. Kendi kadınlığını, kendi kadınının güzelliğini yaratma dili vardır. Bir kadın kendini çok yönlü, güzel, örgütlü ve planlı kıldığında, onun hizaya getiremeyeceği tek bir erkek bile kalmayacaktır.

Biz bunu YAJK boyutunda geliştirmek istiyoruz. İki bin beş yüz kişilik bir YAJK gücü, başta bütün PKK erkekleri olmak üzere, bütün toplumdaki erkekleri hizaya getirecektir. Buna güveniyor ve kadına inanıyorum. Kendi kadın yoldaşlarım olarak bunları geliştiriyorum. Bazı alçaklar, benim 'harem' kurduğumu iddia ediyorlar. Bu alçaklar çatlasın! Bizim en sevdiğimiz kadınlarımız dağlardadır ve çoğu da **Zilan** gibi şahadete gitmişlerdir. Bunlar bizim kadınlarımızdır, ama gerçekten yiğit kadınlardır. Biz bu kadınlarla yaşayacağız, başka hiç kimseyle yaşamayacağız. Çünkü biz bu kadınların erkeğiyiz. Ben bugün dolayısıyla şunu da açıkça belirtmekten gurur duyuyorum: Bir kadının değil, böyle kadınların erkeği olmak bana gerçekten gurur veriyor. Kadınlarımız, kızlarımız, analarımız bizi böyle kabul ediyorlar. Bu çok değerlidir. Keşke birçok erkek böyle olabilseydi! Böyle olabilseydiler, bugün yaşam bütünüyle kadınların olabilirdi. Buna şiddetle ihtiyaç vardır. Anaların yüreğini, kızlarımızın tutkularını ve umutlarını çok iyi biliyorum. Bunları bildiğim için kendimi bu yaşa kadar bu hale getirdim.

Büyük bir yürek hareketi derken, kesinlikle bunu anlamamız gerekir. Erkeklerimizin de bunu biraz anlamaları gerekir. Yani biraz güç ve yetki eline geçti diye, kadın zayıftır diye, kadınların güzel duygularını ve hatta fiziğini bozmamaları gerekir. Kadına biraz anlam vermeleri, hatta kadını geliştirmeleri ve bunu küçümsememeleri gerekir. "Yüzde yüz malımdır, istersem döverim, istersem söverim" demek doğru değildir. Senin yapacağın en iyi şey, kendi kadının da olsa, onu ne kadar geliştirebildiğindir. Ben her zaman şunu söylüyorum: Benim işim karı geliştirmek değil, özgür kadın geliştirmektir.

Özgür kadını geliştirmek bir ibadettir. Bazıları Hz. Muhammed'i eleştirir; ama bana göre onda bile önemli bir incelik vardır. Hz. Muhammed çok kadınla evlendi, kendisinin on üç cariyesinin olduğu söylenir. Bu, olayı biraz dar ele almak olur. O koşullarda kadınlar hor görülür ve kız çocukları da diri diri toprağa gömülür. Hz. Muhammed'in kadını sevme yönünde olağanüstü bir gelişimi vardır. Siyasal amaçları da olabilir. Ama kendi kadınlarına çok değer verdiği de açıktır. Biz de öyle yapacağız diye kimse bizi suçlamasın. Yersiz suçlamaların da anlamsız olduğunu belirtmek istiyorum. Daha sonra Abbasilerde, Emevilerde ve Osmanlılarda harem geliştirilmiştir. Biz böyle değiliz. Bizim bütün kadınlarımız, görüldüğü gibi en amansız savaşçı kadınlardır. Yani bu anlamda kadınımsız kendisine erkek elinin bile değmesini kabul etmiyor. Yani erkek zorbaysa, çirkinse ve özgürlüğü açık değilse, kadınlar bu erkeği kabul etmezler. PKK'deki ahlâk gerçekliği budur. Bu, yeni yaşama, kabul edilebilir, eşitlik ve özgürlüğe dayalı yeni aile kurumuna, ilişki tarzına ve ortak bir dünya anlayışına götürür. Yalnızca aile kurumu da demeyeceğim, yeniden bir toplumsal kuruluşa götürür. Bu çok gereklidir ve yaşam projesi de budur.

Bugün dolayısıyla kadınlarımızı kutlamak ve sadece onlar üzerine konuşmakla yetinmemeliyiz. Bugünü proje kurmamız, yaşam hayallerimizi ve aşkımızı geliştirmemiz gereken gün olarak değerlendirmeliyiz. Ama gerçekçi olmak, ama bir daha unutmamak için bunu yapmalıyız. Bizim kadınlarımız biraz böyledir; zaten biz de bununla biraz yaşıyoruz. Her erkek bir türlü yaşar, ben de biraz böyle yaşıyorum. Bu kadar iyi kadın olmasa ben yaşayamam. Başka bir erkek de "Bir karım olsun da yüzde yüz benim olsun, ancak ben onunla yaşarım" der. Ben de diyorum ki, özgür kadın ordum olmazsa, ben yaşayamam. Bu bir tutkudur, bir aşktır. Güçlü, yiğit, örgütlü, güzel, dili, iradesi ve savaşı olan kadın değerlidir. Yiğitlik ancak böyle bir yaklaşım içinde olabilir.

Bir erkek, "Kadın yüzde yüz benim olsun, ona vurayım, ona söveyim" derse, bu bana göre en büyük ahlâksızlıktır. Bu, insan haklarına da büyük bir saldırıdır. Kadın bu kadar senin oluyor da, sen neden o kadar onun olmuyorsun? O, yüz de yüz senindir, ama sen yüzde bir bile onun değilsin. Dilini kesmişsen, iradesini kırmışsan, ekonomik olarak sana bağılıysa, burada bir zorbalık ve basbayağı diktatörlük vardır. Çok zorba, çok eşitsiz, çok saygısız bir erkeği ben ne yapacağım? Bu erkeği kabul etmeyin diyorum. Bu doğru bir görüştür. Bugün dolayısıyla kadınlarımızdan bunu istemek bana göre iyi bir yaklaşımdır ve bunda ısrar da edebilmeliyiz. Kadını başka türlü güçlendirmek kesinlikle mümkün değildir.

Kadın güçlenmeden yaşam kurtulamaz. Sürekli, "Ben şöyle duyguların sahibiyim" deniliyor. Evet, duyguların sahibi olmak gerekiyor. Ama kime karşı duygu, nasıl duygular, kimler paylaşacak? Daha ötesini bilmiyorsunuz, burnunuzun ötesini bile görmüyorsunuz. Ben de dahil, erkek gerçekliğimizi açık ortaya koyun. Sandığımız gibi değiliz, eşit ve özgür kimliğe henüz biz de ulaşmış değiliz. Bu neyle mümkün olabilir? Tartışma olmalı, sonuna kadar dilinizi kullanmalı, iradenizi pekiştirmeli ve

ideolojinizi oluşturmalsınız. Bu hakkınızdır. Çünkü, kadın ideolojisi ilkel komünal toplumda egemendir ve güçlüdür. Aslında üretime de dayanır. Şimdi de bunu denemek gerekir.

Bazıları kadının güçlenmesinden korkuyorlar. Oysa güçlü kadından korkulmaz, tersine zayıf kadından korkulur. Ancak hasta ve içi boş kadınlar en tehlikeli kadınlar olabilirler ve ajandırlar. Bu açıdan içi boş kadınların hepsini objektif ajan ilan etmek gerekir. Bunlar egemen sınıfların, sömürgecilerin ve işbirlikçilerin ajan güçleridirler. Böyle kadınlığa da şiddetle savaş açmak gerekir. İçi boş bir kadın, ucuz duygularıyla geçinen bir kadından daha tehlikeli bir ajan olur. Düzenin objektif ajanlığından bahsediyorum. Öyle kadınlar düzenin objektif ajanlığını temsil ediyorlar. Tabii ki kadınlar uyanıp örgütlenmez ve mücadele etmezlerse, bu büyük bir tehlike olur. Bütün kadınlarımızın belli bir iradeye, belli bir mücadele seçeneğine ihtiyaçları vardır. Aksi halde düşmandan daha tehlikeli olurlar.

Yaşam Kadın Kurtuluş İdeolojisi Temelinde Geliştirilmelidir

Sayın Öcalan, kadının ideolojisini açığa çıkarması gerekliliğinden bahsettiniz. Bu anlamda kadınla ilgili ideoloji nasıl gerçekleşecek?

Bugün kadından yana konuşuyorum. Bu ideoloji gerçekleşirse nasıl olur? Eğer Kürdistan söz konusu olacaksa veya ana topraklarda yaşamak en güzeli diyorsak, her şeyden önce kadın ideolojisi topraksız olmaz. Hatta toprağın ekine ve üretime açılması, biraz da kadın sanatıyla bağlantılıdır. Demek ki, kadın ideolojisinin **birinci** ilkesi, doğduğu topraklarda yaşamaktır. Yani birinci ilke günlük deyimle yurtseverliktir.

İkinci husus, eğer yaşamda yer bulacaksa, kadının özgür düşüncesi ve özgür iradesiyle yaşama katılması gerekiyor. Eğer bu ideoloji gerçekleşecekse, bunun en somut bir ifadesi olarak, kadın istediği gibi yaşar ve karar verir. Onun düşüncesine güveneceğiz, onun iradesine saygılı olacağız. Bu ideolojinin vazgeçilmez bir ilkesi de budur. Bu ben bile olsam, kadın, “Ben seninle iradem ve düşüncemle yaşayacağım” diyecektir. Bununla birlikte çok ilkeli, çok projeli ve planlı olacaktır. Ben kadını bazı avantajlarımla kandırmama, onun da kadınlığı ve ucuz cinselliğiyle beni kandırmasına bu ilke yer yoktur.

Bunun olabilmesi ve özgürlüğe dayalı bir yaşam paylaşımı için örgütlülük gerekir. Bu da **üçüncü** husustur. Örgütsüz insan bir hiçtir. İlk örgütlenme kadınlıkla başlamıştır. En çok örgütlenmeyi esas alması gereken güç kadındır. Erkek belki örgütsüz olabilir veya erkeğin örgütü zaten çoktur. Kadının kendi özgün örgütünü, yani YAJK'ı genelleştirilmesi gerekir. Bütün toplumsal alanlara duyargalarını yayması gerekir. Kadının örgütlü olması gerekir. Bir defa bunu kulağımıza küpe etmelisiniz.

Dördüncü husus olarak da, örgütlülükle birlikte bütün yaşamınızı mücadeleden ibaret görmeniz gerekir. Çünkü kadın kimliği mücadelesizlikten dolayı dört duvar arasına alınmıştır. Kendisine hamur işleri verilmiş, basit işlerle oyalanmıştır. Yani boş işler kişiliği gibi bir dayatma içinde tutulmuştur. Dolayısıyla ideolojik ve politik esaslar başta olmak üzere, örgütselliğe, kültüre, kısacası kendisini güçlendirebilecek her alana ilişkin tam bir mücadeleci olması gerekiyor. Kadının ‘Ben örgütçü olacağım, işim gücüm mücadele etmektir’ demesi gerekir.

Bana göre, kadınla yaşamın estetik güzellikle de ilişkisi vardır. Bu da **beşinci** husustur. Şimdiki yaşamın çirkinlik düzeyinin baskı ve sömürüyle ilişkisi çok çarpıcı olduğu için, yaşamak isteyen kadının sanatı, kültürü ve estetiği göz ardı etmemesi gerekir. Fiziğinden tutalım düşünce güzellğine, hitabından tutalım ruhsal aydınlığına kadar bir estetik kurama ve ilkeye bağlı olması gerekir.

Bu beş ilkeyi, bunun maddeler ve ilkeler halinde daha da ayrıntılarına götürülecek bir yaşamı kendinize esas alırsanız, bana göre en büyük kurtuluş silahını elinize geçirmişsiniz demektir. Kadın günü dolayısıyla vurguluyorum ki, en büyük iddiaya sahip bu silahla dize getirmeyeceğiniz hiçbir erkek ve kurum yoktur. Bana göre yaşamın en değerlisi de budur. Bugüne bağlılık ve bugüne saygı diyorsak, bu ilkeler temelinde, örneğin bizde YAJK biçiminde daha da boyutlandırılan bir kadın örgütlenmesi ve onun bu ilkeler temelindeki mücadelesiyle insanlığa ve kirli savaşa karşı en büyük yanıtı vermiş olacaktır.

Bugün dolayısıyla bir kez daha tümüyle özgür kadınlarımızın hizmetinde olduğumu, yine analar ve özellikle savaşan bütün yiğit kadın gerillalarımız başta olmak üzere, mücadele içindeki bütün kadınlarımızın insanı, erkeği olduğumu belirtiyorum. Saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

8 Mart 1998